

Kiçi Injil

Syn

Bu Isanyň taglymatyny we Onuň öwreden, salgylanma eden we ýerine ýetiren ýazgylaryny iň gowy görkezmek üçin seresaplylyk bilen saýlanyp alnan gadymy grek tekstleriniň ýygynyndysydyr. Biziň maksadymyz size asyl grek diliniň takyk görnüşini häzirki zaman, okalýan formatda mümkin boldugyça ýakyn hödürlemekdir.

Duýdurýş

Bu terjime asyl grek Septuaginta we Wizantiýa tekstlerinden uly dil modelleri bilen döredildi. Şonuň üçin ol asyl diliň medeniýetiniň we grammatikasynyň köp elementlerini öz içine alýar, ýöne şeýle hem ýalňyşlyklary hem öz içine alyp biler. Eger bir zat geň görünse, asyl grek tekstini barlaň. Eger ýalňyşlyk tapsaňyz, ony jesusislord@joshuabible.com salgysyna iberiň.

Ygtyýarnama

Siz bu terjimäni bölekleyin ýa-da doly göçürip ýaýratmaga rugsadyňyz bar. Ony üýtgetmäge ýa-da satmaga rugsadyňyz ýok. Eger ýalňyşlyk tapsaňyz, jesusislord@joshuabible.com salgysyna e-poçta iberiň, şeýlelik bilen biz ony düzedip, size täzelenen neşiri berip bileris.

Gelip çykyş

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 |
25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36 | 37 | 38 | 39 | 40 | 41 | 42 | 43 | 44 | 45 | 46 |
47 | 48 | 49 | 50

Matta Hoş Habary

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 |
25 | 26 | 27 | 28

Çykyş

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 |
25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36 | 37 | 38 | 39 | 40

Markus Hoş Habary

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16

Sanlar

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 |
25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36

Ýahýa Hoş Habary

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21

Kanun gürrüňi

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 |
25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34

Ýahýanyň haty

1 | 2 | 3 | 4 | 5

Ýuşa

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24

Gelip çykyş

1

Başlangyçda Hudaý asmany we ýeri ýaratdy. Ýer görünmeýän we görnüşsiz boldy, garaňkylyk çuňlugyň üstünde ýerleşýärdi we Hudaýyň ruhy suwuň üstünde hereket edýärdi. Hudaý: Ýagtylyk bolsun diýdi we ýagtylyk boldy. Hudaý yşygy gördü, ol gowdyr diýip, we Hudaý yşyk bilen garaňkylygy biri-birinden böl-di. We Hudaý yşygy gün diýip atlandyrdy, garaňkylygy bolsa gije diýip atlandyrdy. Agşam boldy we irden boldy - birinji gün.

Hudaý aýtdy: Suwuň ortasynda gök gümmezi bolsun we suwlar bilen suwlaryň arasynda bölüji bolsun. Şeýle hem boldy. Hudaý gök gümmezini ýasady we Hudaý gök gümmeziniň aşagyndaky suw bilen gök gümmeziniň ýokarsynda bolan suwy biri-birinden böl-di. We Hudaý gök gümmezini asman diýip atlandyrdy we Hudaý onuň gowdygyny gördi, agşam boldy we ertir boldy, ikinji gün.

Hudaý diýdi: Asmanyň aşagyndaky suw bir ýere ýygnalsyn we gury ýer görünsin. Şeýdip boldy. Asmanyň aşagyndaky suw öz ýerlerine ýygnaldy we gury ýer görüldi. Hudaý gury ýeri ýer diýip atlandyrdy we suwlaryň ýygyndylaryny deňizler diýip atlandyrdy, Hudaý munuň gowydygyny gördi. Hudaý aýtdy: Ýer otlary, tohum berýän otlary öz görnüşine görä we meňzeşligine görä gögertsin, şeýle hem miweli agaçlary, öz tohumy özünde bolan miwäni öndürýän agaçlary öz görnüşine görä ýeriň üstünde ýetişdiresin. Şeýle hem boldy. Ýer ot-çöpleri, görnüşine we meňzeşligine görä tohum berýän otlary we görnüşine görä öz içinde tohumy bolan miwe berýän agaçlary çykardy. Hudaý muny gördü we gowydygyny bildi. We agşam boldy, we erta boldy, üçünji gün.

Hudaý aýtdy: Asmanyň berkliginde ýşyklar bolsun, ýere ýşyk saçsyn, günüň bilen gijäniň arasynda bölüm bolsun, we olar alamatlar, wagtlar, günler we ýyllar üçin bolsun. We olar asmanyň berkliginde ýşyklar bolsunlar, ýer üstünde ýşyk bermek üçin, we şeýle boldy. We Hudaý iki sany uly ýşygy ýasady: uly ýşygy günüň dolandyrylyşy üçin, kiçi ýşygy gijiň dolandyrylyşy üçin we ýyldyzlary. We Hudaý olary asmanyň berkliginde ýerleşdirdi, ýer üstünde ýşyk bermek üçin. Günüň we gijäniň üstünden höküm sürmek, ýagtylygyň we garaňkylygyň arasynda bölmek üçin, we Hudaý munuň gowydygyny gördi. We agşam boldy we irden boldy, dördünji gün.

Hudaý şeýle diýdi: Suwlar diri janlary bolan süýrenijileri we

asmanyň berkligine görä ýeriň üstünde uçýan guşlary çykarsyn we şeýle boldy. Hudaý uly deňiz jandarlaryny, suwlaryň çykaran süýreniji haýwanlaryň ähli janlaryny olaryň görnüşlerine görä, we ganatlylaryň ähli guşlaryny görnüşe görä ýaratdy, we Hudaý munuň gowydygyny gördi. Hudaý olary mübärekläp, şeýle diýdi: Artýaň we köpelýäň, deňizlerdäki suwlary doldurýaň, guşlar bolsa ýer ýüzünde köpelsin. Ve agşam boldy, we ertir boldy, başinji gün.

We Hudaý aýtdy: Ýer görnüşe görä ýaşaýan jany — dört aýakly haýwanlary, süýrenijileri we ýeriň ýabany haýwanlaryny öz görnüşlerine görä çykarsyn diýdi, we şeýle boldy. We Hudaý ýeriň ýyrtyjy haýwanlaryny görnüşlerine görä, mallary görnüşlerine görä we ýeriň ähli süýrenijilerini görnüşlerine görä ýaratdy. Hudaý bularyň gowydygyny gördi.

Hudaý aýtdy: Adamy öz keşbimize we meňzeşligimize görä ýaradalyň. Olar deňziň balyklary, asmanyň guşlary, mallar, tutuş ýer we ýer ýüzünde süýrenýän ähli jandarlar üstünden höküm sürsinler. Hudaý adamy öz keşbine görä ýaratdy, erkek we aýal edip olary ýaratdy. Hudaý olary gutlady we şeýle diýdi: Artýň, köpelýň, ýeri doldurýň we oňa höküm sürüň. Deňziň balyklary, asmanyň guşlary, ähli mallar we ýer ýüzünde süýrenýän ähli süýrenijiler üstünden höküm sürüň. Hudaý aýtdy: Ine, Men size ähli ýeriň ýüzünde bolan tohumly otlaryň hemmesini we öz içinde tohumly miwe berýän ähli agaçlary berdim, olar size iýmit bolar. Ýer ýüzüniň ähli haýwanlaryna, asmanyň ähli guşlaryna we ýer ýüzünde süýrenýän her bir süýrenijä, özünde

ýaşaýyş janyny saklaýana, ähli ýaşyl otlary iýmit üçin berdim, we şeýle boldy. We Hudaý özi eden ähli zatlaryny gördi, we ine olar gaty gowydyr. Agşam boldy we irden boldy - altynjy gün.

2

Asman we ýer, we olaryň ähli dünýäsi tamamlandy.

We Hudaý altýnjy günde öz ýasan işlerini tamamlady we ýetinjy günde öz ýasan ähli işlerinden dynç aldy. Hudaý ýedinji günü mübäreket etdi we ony mukaddes etdi, sebäbi şol günde Hudaý özi başlan ähli işlerinden dynç aldy.

Bu asmanyň we ýeriň döremeginiň kitabydyr, haçan boldy, haýsy gün Reb Hudaý asmany we ýeri ýaratdy, Ýerdäki ähli ýaşyl ösümlükler peýda bolmazdan öň we meýdandaky ähli otlar ösmezden öň, sebäbi Hudaý ýere ýagys ýagdyrmandý we ony işlemek üçin adam ýokdy. Çeşme ýerden çykýardy we ýeriň tutuş ýüzüni suwarypdyr. We Hudaý adamy toprakdan emele getirdi we onuň ýüzüne ýaşaýyş demini üfledi, şeýdip adam janly jan boldy.

Ve Hudaý Edeniň gündogarynda jennet ekdi we ol ýere özi döreden adamy goýdy. Hudaý ýerden göze gözəl görünýän we iýmäge gowy bolan ähli agaçlary, şeýle hem jennetiň ortasynda durýan ýaşaýyş agajyny we gowy bilen ýamany bilmek agajyny ösdürdi. Derýa bolsa Edemden çykyp, jenneti suwarýar we ol

ýerden dört şaha bölünýär. Birinjisiniň ady Pişon, bu Hawila ýeriniň hemmesini aýlawçy, şol ýerde altyn bar. Şol ýeriň altyny gowydyr, ol ýerde yakut we ýaşyl daş bar. We ikinji derýanyň ady Gihon, bu Efiopiýanyň ähli ýerini aýlaýar. We üçünji derýa Tigris, bu Assiriýalylaryň garşysyna akýan, dördünji derýa bolsa Ewfrat. Reb Hudaý özi döreden adamy alyp, ony hoşallygyň jennetine goýdy, ony işlemek we goramak üçin. We Perwerdigar Hudaý Adama buýurdy: Jennetdäki ähli agaçlardan iýip bilersiň. Ýöne gowy we erbedi bilmek agajyndan iýmezlik ediň, sebäbi haýsy gün ondan iýseňiz, ölüm bilen ölersiňiz.

Rebbe Hudaý şeýle diýdi: Adamyň ýeke bolmagy gowy däl, oňa özi ýaly kömekçi ýaradaly. Hudaý ýer topragyndan meýdanyň ähli haýwanlaryny we asmanyň ähli guşlaryny döretdi we olary Adama getirdi, onuň olara näme diýjegini görmek üçin. Adamy janly jan diýip çagyran her bir zadyň ady şeýle boldy. Adam ähli mallara, asmanyň ähli guşlaryna we meýdanyň ähli ýabany haýwanlaryna atlar goýdy, ýöne Adama meňzeş kömekçi tapylmady. Hudaý Adamy aladalaň ýagdaýyna saldy we ony uklatdy, onuň gapyrgalaryndan birini aldy-da, onuň ýerine eti doldurdy. We Hudaý Adamdan alan gapyrgasyny aýala gurdy we ony Adama getirdi. We Adem diýdi: Bu indi meniň süňklerimden süňk we meniň etimden et. Bu aýal diýlip atlandyrylar, sebäbi ol öz adamyndan alyndy. Şonuň üçin adam öz kakasyny we enesini terk eder we öz aýalyna goşular, we ikisi bir beden bolar. Iki adam ýalaňaç boldular, Adam we onuň aýaly, emma olar utanmadylar.

3

Ýylan bolsa Rebbe Hudaýyň ýaratdygy ýer ýüzündäki ähli haýwanlaryň arasynda iň akyllysy edi we ýylan aýala aýtdy: Näme üçin Hudaý jennetiň ähli agajyndan iýmäň diýdi? Aýal ýylana aýtdy: Jennet agajynyň miwesinden biz iýeris. Emma jennetiň ortasynda duran agajyň miwesinden Hudaý aýtdy: Ondan iýmäň, oňa degmäň-de, ýogsaňyz ölersiňiz. Ýylan aýala: Siz ölüm bilen ölmersiňiz diýdi. Hudaý bilýärdi, sebäbi haýsy gün ondan iýseňiz, gözleriňiz açylar we gowy bilen erbedi bilýän hudaýlar ýaly bolarşyňyz. Aýal gördi welin, agaç iýmek üçin gowy, gözlere görmek ýakymly we düşünmek üçin owadan. Ol agajyň miwesinden alyp iýdi we özi bilen bolan adamyna hem berdi, olar hem iýdiler. Ikisiniň gözleri açyldy we ýalaňaçdyklaryny bildiler, injir agajynyň ýapraklaryny tikdiler we özlerine bel daňma ýasadylar. Olar Rebbiň Hudaýyň agşam jennetde ýöräniniň sesini eşitdiler we Adam bilen onuň aýaly Rebbiň Hudaýyň ýüzünden jennetiň agaçlarynyň arasynda gizlendiler. Rebbe Hudaý Adamy çagyrdy we oňa aýtdy: Adam, nirede sen? Ve oňa diýdi: Seniň sesiňi eşitdim, jennetde ýöräp ýörkäň, we gorkdum, sebäbi men ýalaňaç, şonuň üçin gizlendim. Hudaý oňa aýtdy: Seniň ýalaňaçdygyňy saňa kim habar berdi? Diňe şondan iýmezligi saňa buýran agajymdan iýdiňmi? We Adem aýtdy: Aýal, sen meniň bilen berdiň, şol maňa aňajdan berdi we men iýdim. Ve Rebbe Hudaý aýala aýtdy: Näme bu sen etdiň? Ve aýal aýtdy: Ýylan meni aldady we men iýdim.

Rebbe Hudaý ýylana aýtdy: Muny etdigiň üçin, sen ähli mallaryň we ýer ýüzündäki ähli ýabany haýwanlaryň arasynda nälätlenensiň. Döşünde we garnynda süýşersiň we ömrüňiň ähli günlerinde toprak iýersiň. Men seniň bilen aýalyň arasynda, seniň tohumyň bilen onuň tohumynyň arasynda duşmançylyk goýaryn, ol seniň başyňy ezjek, sen bolsa onuň topugyny ezjeksiň. Aýala aýtdy: Köpeldip, seniň agyryňy we inläňi köpelderin, agyrylar bilen çaga dograrsyng, we ärsiňe ýüzlenişiniň bolar, we ol seniň üstünden höküm sürer. Ýöne Adama aýtdy: Sebäbi sen öz aýalyňyň sesini diňlediniň we men saňa diňe şondan iýmezligi buýran agajymdan iýdiniň, ýer seniň işleriňde näletlenendir. Sen ony ähli ömrüňiň günlerinde gynançlar bilen iýersiň. Tikenler we tikanlar saňa öser, we sen meýdanyň otyny iýersiň. Seň ýüzüňiň teri bilen çöregiňi iýersiň, sen alnan ýeriňe gaýdýançaň, sebäbi sen ýersiň we ýere gidersiň. Hem Adam öz aýalynyň adyny Durmuş diýip atlandyrdy, sebäbi ol ähli diri adamlaryň enesidi. Reb Hudaý Adama we onuň aýalyna deriden eşikler ýasady we olary geýdirdi.

Hudaý aýtdy: Ine, Adam biziň ýalymyz boldy, gowyny we erbedi bilmek üçin, we indi ol elini uzadyp, durmuş agajyndan alyp iýmeli dälidir, ýogsam ebedilik ýaşar. We Rebbe Hudaý ony hoşallygyň jennetinden iberdi, şol ýerden alnan ýerini işlemek üçin. We Adamy kowdy we ony jennetiň hoşallygynyň garşysynda ýerleşdirdi, we kerubimleri belledi we aýlanýan alawly gylyçy durmuş agajynyň ýoluny goramak üçin goýdy.

4

Adam bolsa Howwany, öz aýalyny bildi, we ol göwreli bolup Kaýny dogurdy, we aýtdy: Men Hudaýyň üsti bilen adam aldym. We onuň dogany Abeli dogurmagy goşdy, we Abel goýunlaryň çopany boldy, Kaýyn bolsa ýeri işleýän idi. Hem günler geçenden soň Kaýın ýeriň miwelerinden Rebbe gurban getirdi. We Abel öz goýunlarynyň ilkinji dogulanlarynyň we olaryň ýaglarynyň arasyndan getirdi, we Hudaý Abeliň we onuň sowgatlaryna seretdi. Kaýyna we onuň gurbanlyklaryna bolsa üns berilmedi, we Kaýyn gaty gynandyrýldy we ýüzi aşak düşdi. Rebbe Hudaý Kaýna aýtdy: Näme üçin şeýle gynançly bolduň we näme üçin ýüzüň düşdi? Eger dogry hödürleseň, ýöne dogry bölmeleş, günä etdiň däl mi? Dym bol, onuň yzyna öwrülmegi seniň tarapa bolup, sen oňa höküm sürersiň.

Kaýyn öz dogany Habile: Geliň düzlüğe gideliň diýdi we olar düzlükde bolanda, Kaýyn öz dogany Habile garşy galdy we ony öldürdi. We Reb Hudaý Kaýna tarap aýtdy: Seniň doganyň Habil nirede? We ol aýtdy: Bilemok, men öz doganymy goraýjymy? Reb aýtdy: Sen näme etdiň? Doganyňyň gany ýerden maňa gygyryp ýetýär. We häzir sen şol ýerden näletlisin, ol öz agzyny açyp, doganyňyň ganyny seniň eliňden kabul etdi. Haçan ýeri işleseň, ol öz güýjüni saňa bermez, sen ýer ýüzünde inläp we titreýip ýörersiň. Kaýyn Rebbiň Hudaýa aýtdy: Meniň günäm bagyşlanmak üçin gaty uludyr. Eger sen meni şu gün ýeriň ýüzünden kowsaň, seniň ýüzünden gizlenerin we men inräp-

titräp ýeriň üstünde bolaryn, we meni tapýan her kim meni öldürer. We Rebbe Hudaý oňa aýtdy: Ýok, şeýle däl, Kaýny öldüren her kim ýedi gezek öç alnar. We Rebbe Hudaý Kaýna alamat goýdy, ony tapan ähliniň ony öldürmezligi üçin. Kaýın Hudaýyň ýüzünden çykdy we Edemiň garşysyndaky Naýd ýerinde ýaşady.

Kaýyn öz aýaly bilen ýakynlyk etdi we ol göwreli bolup, Enohy dogurdy. Kaýyn şäher gurýardy we şäheri öz oglunyň ady bilen atlandyryp, oňa Enoh diýdi. Enoga Gaidad doguldy, Gaidad Maleeleeli dogurdy, Maleleel Methuselany dogurdy, Methuselan bolsa Lameçi dogurdy.

Lameh özi üçin iki aýal aldy, birinjisiniň ady Ada, ikinjisiniň ady Sella. Ve Ada Jobeli dogurdy, bu çadyrlarda ýasaýan mal bakyjylaryň atasy boldy. We onuň doganynyň ady Ýubal boldy, bu psalterion we kithara oýlap tapan adamdy. Zillah bolsa, ol hem Tubal-y dogurdy we ol бүрүнч bilen demirden zat ýasaýan ussat boldy. Tubalyň uýasy bolsa Noema idi. Lameh öz aýallaryna, Ada we Sella aýtdy: Meniň sesimi diňläň, Lamechiň aýallary, meniň sözlerime gulak asýň, sebäbi men maňa ýara ýetiren adamy öldürdim we maňa göwre ýetiren ýigidi öldürdim. Sebäbi Kaýyndan ýedi gezek öç alyndy, ýöne Lemehden ýetmiş gezek ýedi.

Adam öz aýaly Howwany bildi, we ol göwreli bolup, ogul dogurdy. Onuň adyny Set diýip atlandyrdy we aýtdy: Sebäbi Hudaý maňa Kaýynyň öldüren Habiliň ýerine başga tohum

galdyrdy. Setiň ogly boldy, emma ol onuň adyny Enos diýip atlandyrdy, bu Rebbiň Hudaýyň adyny çagyrmagy umyt etdi.

5

Bu adamlaryň döremeginiň kitaby, Hudaý Adamy şol gün ýaratdy, Hudaýyň keşbine görä ony ýaratdy. Erkek we aýal ýasady olary, we alkaşlady olary, we olaryň adyny Adam diýip atlandyrdy, olary ýasan gününde. Ýaşady bolsa Adam otuz we iki ýüz ýyl, we öz görnüşine we öz şekiline laýyklykda dogurdy, we onuň adyny Set diýip atlandyrdy. Adam Seth-i dogurdanyndan soň ýaşan günleri ýedi ýüz ýyl boldy, we ol ogullar we gyzlar dogurdy. Adamyň ýaşan ähli günleri otuz we dokuz ýüz ýyl boldy we ol öldi. Set baş ýüz baş ýyl ýaşady we Enosi dogurdy. We Şit Enosy dogurdanyndan soň ýedi ýüz ýedi ýyl ýaşady we ogullar we gyzlar dogurdy. Setiň ähli günleri dokuz ýüz on iki ýyl boldy we ol öldi. Enos ýüz togsan ýyl ýaşady we Kainany dogurdy. Enos Kainany dogurdanyndan soň ýedi ýüz on baş ýyl ýaşady we ogullar bilen gyzlar dogurdy. Enosyň ähli günleri dokuz ýüz baş ýyl boldy we ol öldi. We Kaýnan ýetmiş we ýüz ýyl ýaşady we Maleleeli dogurdy. Kainan Maleleeli dogurdanyndan soň kyrk we ýedi ýüz ýyl ýaşady we ogullar bilen gyzlar dogurdy. Kaýnanyň ähli günleri dokuz ýüz on ýyl boldy we ol öldi.

Malaleel baş ýüz altmyş ýyl ýaşady we Jaredi dogurdy. Maleleel Jaredi dogurdanyndan soň ýedi ýüz otuz ýyl ýaşady we ogullar

we gyzlar dogurdy. Maleleliň ähli günleri sekiz ýüz togsan baş ýyl boldy we ol öldi. Ýared iki ýüz altmyş ýyl ýaşady we Enohy doglurdy. We Ýared Enohy dogurdanyndan soň sekiz ýüz ýyl ýaşady we ogullar bilen gyzlar dogurdy. Jared-nyň ähli günleri iki we altmyş we dokuz ýüz ýyl boldy we ol öldi. Enoh baş we altmyş we ýüz ýyl ýaşady we Methuselahyň kakasy boldy. Enoh Methuselahyň dogulmagyndan soň iki ýüz ýyl Hudaýa hoşlady we ogullar bilen gyzlar dogurdy. Enohuň ähli günleri baş hem altmyş hem üç ýüz ýyl boldy. Enoh Hudaýyrazy etdi we tapylmady, sebäbi Hudaý ony göçürdi. Matuşala ýüz altmyş ýedi ýyl ýaşady we Lamehi dogurdy. We Methuselah Lameçi dogurdanyndan soň sekiz ýüz iki ýyl ýaşady we ogullar we gyzlar dogurdy. Methuselah-nyň ýaşan ähli günleri dokuz ýüz altmyş dokuz ýyl boldy we ol öldi. Lameh ýüz seksen sekiz ýyl ýaşady we ogul dogurdy. Ol onuň adyny Nuh diýip atlandyrdy we aýtdy: Bu bize dynç berer biziň işlerimizden we biziň ellerimizden gelýän agyrylardan, şeýle hem Reb Hudaýyň näletlän ýerinden. We Lameh Nuhy dogurdanyndan soň baş ýüz altmyş baş ýyl ýaşady we ogullar bilen gyzlar dogurdy. Lameçiň ähli günleri ýedi ýüz elli üç ýyl boldy we ol öldi. Ve Nuh baş ýüz ýaşynda boldy we üç ogul dogurdy: Sem, Ham, Ýafet.

6

We şeýle boldy, adamlar ýer ýüzünde köpelmäge başlanda, olara gyzlar doguldy. Hudaýyň ogullary adamlaryň gyzlarynyň owadandygyny görüp, saýlan ählisinden özlerine aýallar aldylar.

We Rebbe Hudaý aýtdy: Meniň ruhuň şu adamlarda ebedilige galmaz, sebäbi olar etdir, emma olaryň günleri ýüz ýigrimi ýyl bolar. Olar äpetler boldy ýer ýüzünde şol günlerde, we şondan soň, Hudaýyň ogullary adamlaryň gyzlarynyň ýanyna girýärkä, we olar olara dogurdular, şolar äpetler bolupdyr gadymy zamanlardan bäri, şol meşhur adamlar.

Rebbe Hudaý görüp, adamlaryň ýamanlyklarynyň ýer ýüzünde köpeländigini we her kimiň ýüreginde ähli günler ýamanlyk hakda üns bilen pikir edýändigini, Hudaý ýer ýüzünde adamy ýaratandygyny pikir edip, gynandy. Hudaý şeýle diýdi: Men ýaratdym adamymy ýer ýüzünden pozaryn, adamdan haýwana çenli, süýrenijilerden asmanyň guşlaryna çenli, sebäbi men gynanýaryn olary ýaratdygyma.

Nuh bolsa Rebbiň Hudaýyň önünde merhemetlilik tapdy. Bular bolsa Nuhuň nesilleridir. Nuh dogry adam, öz neslinde kämil bolup, Hudaýa hoşallyk berdi. Nuh üç ogul dogurdy: Shem, Ham we Jafet. Ýer Hudaýyň önünde weýran edildi we ýer adalatsyzlyk bilen doldy. Reb Hudaý ýere seretdi we ol weýran edilipdi, sebäbi ähli jan eýesi öz ýoluny ýer ýüzünde weýran etdi. Hem Reb Hudaý Nuha aýtdy: Ähli adamyň wagty meniň önümde geldi, sebäbi ýer olaryň adalatsyzlygy bilen doldy, hem ine men olary hem ýeri weýran ederin.

Şonuň üçin öz üçin dört burçly agaçlardan gämi ýasat, gämide höwürtgeler ýasarsıň we ony içinden-de, daşyndan-da asfalt bilen örtüp bilersıň. We şeýlelikde gämini edersıň: üç ýüz tirsek

gäminiň uzynlygy, elli tirsek ini we otuz tirsek beýikligi. Gamçyny ýygnap ýasamaly, ony ýokardan bir dirsekde tamamlamaly, gamçynyň gapysyny bolsa gapdaldan ýasamaly, ony aşaky gatly, iki gatly we üç gatly ýasamaly. Men bolsa, ine, men ýere suw joşgunyny getirýäriň, asmanyň aşagynda ýaşayyş ruhy bar bolan ähli eti ýok etmek üçin, we ýerde näçe bar bolsa, öler.

We men seniň bilen ähtimi dikelderin, sen bolsa gämä girerin, sen we ogullaryň, we aýalyň, we ogullaryňnyň aýallary seniň bilen. We ähli mallaryň, we ähli süýrenijileriň, we ähli ýabany haýwanlaryň, we ähli etiň arasyndan ikişerden ähli jandarlary sandyga getirjeksiň, şonuň üçin olary öziň bilen saklaýsaň, erkek we urkaçy bolarlar. Uçýan guşlaryň ähli görnüşlerinden, mallaryň ähli görnüşlerinden we ýer ýüzünde süýrenýän süýrenijileriň ähli görnüşlerinden, bularyň hemmesinden iki-iki seniň ýanyňa girer, seniň bilen iýmitlenmek üçin, erkek we urkaçy. Sen bolsa ähli iýilýän iýmitlerden özüň üçin alarsyň we öz ýanyňa ýygnarsyň, we ol saňa hem olara hem iýmek üçin bolar. We Nuh ähli zatlary, näçe buýurdy oňa Reb Hudaý, şeýdip etdi.

7

Hem Reb Hudaý Nuha aýtdy: Sen we seniň tutuş öýüň gämä giriň, sebäbi men seni şu nesilde öz önümde adalatly gördüm. Arassa mallaryň içinden önüňe ýedi jübüt erkek we urkaçy getir,

ýöne arassa däl mallaryň içinden iki jübüt erkek we urkaçy getir. We asmanyň arassalarynyň guşlaryndan ýedişer erkek we urkaçy, we asmanyň arassalarynyň däl ähli guşlaryndan ikişer erkek we urkaçy, ähli ýeriň üstünde tohum saklamak üçin. Heniz ýedi günden soň men ýere kyrk gün we kyrk gije ýagyş getirerin we ýeriň ýüzünden ýaratdygyň ähli janly-jandarlarymy ýok ederin. We Nuh ähli zady etdi, näçe oňa Rebbe Hudaý buýurdy. Nuh alty ýüz ýaşynda bolupdy we suw joşguny ýer ýüzünde bolup geçdi. Nuh we onuň ogullary, onuň aýaly we ogullarynyň aýallary onuň bilen tupanyň suwy sebäpli gämä girdiler. Arassa guşlardan, arassa däl guşlardan, arassa mallardan, arassa däl mallardan we ýer üstünde süýrenýän zatlaryň hemmesinden, Iki-iki bolup, erkek we urkaçy, Hudaýyň Nuha buýran ýaly, Nuhuň gämisine girdiler. Ýedi günden soň topan suwlary ýer ýüzüne geldi. Nuhuň durmuşynyň alty ýüzünji ýylynda, ikinji aýyň ýigrimi ýedisinde, şol gün çuňlugyň ähli çeşmeleri ýaryldy we asmanyň suw joşgynlary açyldy. Ýer üstünde kyrk gün we kyrk gije ýagyş ýagdy. Şu günde Nuh, Sem, Ham, Ýafet - Nuhuň ogullary, we Nuhuň aýaly, we onuň ogullarynyň üç aýaly onuň bilen gämä girdiler. We ähli ýabany haýwanlar öz uruglaryna görä, we ähli mallary öz uruglaryna görä, we ýer ýüzünde hereket edýän her süýreniji zat öz urugyna görä, we her uçýan guş öz urugyna görä, Olar Nuhuň ýanyna gamyş sandygyna girdiler, iki-iki, erkek we urkaçy, ähli etden, olaryň içinde durmuş ruhy bar. Ähli etden giren erkekler we urkaçylar, Hudaýyň Nuha buýran ýaly girdi we Reb Hudaý gämini daşyndan ýapdy.

We suw joşguny kyrk gün we kyrk gije ýeriň üstünde boldy, suw artdy we gämini göterde, ol ýerden göterildi. Suw güýçlendi we ýer ýüzünde gaty köpeldi, gämi bolsa suwuň üstünde ýüzüp ýördi. Suw ýeriň üstünde gaty güýçli boldy we asmanyň aşagyndaky ähli beýik daglary ýapdy. On baş tirsek ýokarda göterildi suw we ähli beýik daglary örttdi. We ýer üstünde hereket edýän ähli janly-et öldi: guşlar, mallar, ýabany haywanlar we ýer üstünde hereket edýän ähli süýrenijiler we ähli adam. We ýaşaýyş demi bolan ähli zatlar we gurak ýeriň üstünde bolan ähli zatlar öldi. Ol ýeriň ýüzündäki ähli janly-jandarlary, adaman haywana çenli, süýrenijileri we asmanyň guşlaryny ýok etdi, we olar ýerden ýok edildiler, we diňe Nuh we onuň bilen gämide bolanlar galdy. We suw ýeriň üstünde ýüz elli gün ýokary galdy.

8

Hudaý Nuhy, onuň bilen gämide bolan ähli ýabany haywanlary, ähli mallary, ähli guşlary we ähli süýrenijileri ýatdan çykardy. Hudaý ýeriň üstüne ýel getirdi we suw bes etdi. We çuňlugyň çeşmeleri ýapyldy, asmanyň suw geçirijileri hem ýapyldy we asmandan ýagyş bes edildi. Suw ýerden çekilip azalýardy, we suw ýüz elli günden soň azaldy. We sandyk ýedinji aýda, aýyň ýigrimi ýedisinde Ararat daglarynyň üstünde oturdy. Suw bolsa onunjy aýa çenli azalýardy. We onunjy aýda, aýyň birinji günü daglaryň depeleri göründi. We kyrk gün soňra Nuh özi ýasan gäminiň penjiresini açdy. We gargany iberdi we ol çykyp,

ýerdäki suw guramagyň çenli yzyna dolanmady. We kepderi öz yzyndan iberdi, suwuň ýerden azalandygyny görmek üçin. Kepder aýaklary üçin dynç tapmagy sebäpli, oňa gämä gaýdyp geldi, çünki suw tutuş ýeriň ýüzünde bardy. Ol elini uzadyp, kepleri aldy we ony öz ýanyna gämä getirdi. Hem ýene ýedi gün garaşandan soň, kepderi sandykdan ýene iberdi. Ol kepderi agşam wagty oňa gaýdyp geldi we onuň agzynda zeýtun ýapragy bölejigi bardy, we Nuh suwuň ýer ýüzünden azalandygyny bildi. We ýene-de ýedi beýleki gün garaşyp, kepderi ýene iberdi, emma ol oňa yzyna dolanmady. We Nuhuň durmuşynyň alty ýüz birinji ýylynda, birinji aýyň birinde suw ýerden gutardy. We Nuh özi eden gäminiň üstüni açdy we gördüki, suw ýeriň ýüzünden gutardy. Ikinji aýda ýer guradyldy, aýyň ýigirmi ýedinji gününde.

Ve Reb Hudaý Nuha aýtdy: Gämiden çyk sen we seniň aýalyň we seniň ogullaryň we seniň ogullaryňnyň aýallary seniň bilen. Seň bilen bolan ähli ýabany haýwanlary, guşlardan mallara çenli ähli janly-jandarlary we ýer ýüzünde hereket edýän ähli süýrenijileri öz-özüň bilen bilelikde çykar. Ýer ýüzünde köpeliň we artýň. We Nuh çykdy, onuň aýaly, onuň ogullary we onuň ogullarynyň aýallary onuň bilen. We ähli ýabany haýwanlar, ähli mal-gara, her guş we ýer üstünde hereket edýän her süýreniji zat öz jynslaryna görä gemiden çykdylar.

Nuh Rebbe gurban alty gurdy we ähli arassa mallardan we ähli arassa guşlardan aldy-da, olary gurban altynyň üstünde ýakma gurban hökmünde hödürledi. We Reb Hudaý hoşboý ysy eşitdi.

We Reb Hudaý pikir edip aýtdy: Men ýeri adamlaryň işleri sebäpli ýene gargyşlamaryn, sebäbi adamyň pikiri ýaşlygyndan bäri üns bilen erbet zatlara ýerleşýär. Şonuň üçin men ähli diri eti ýene urmaryn, nähili men etdim. Ýeriň ähli günlerinde tohum we hasyl, sowuk we yssy, tomus we bahar, gün we gije durmaz.

9

Hudaý Nuhy we onuň ogullaryny alkaladý we olara aýtdy: Artýň we köpelyň, ýeri dolduryň we oňa höküm süriň. Siziň titremäňiz we gorkyňyz ýer ýüzündäki ähli ýabany haýwanlaryň, asmandaky ähli guşlaryň, ýer ýüzünde hereket edýän ähli zatlaryň we deňziň ähli balyklaryň üstünde bolar; olary siziň eliňize berdim. We ähli süýreniji janly zat size iýmit bolar, nähili otly gök önümleri beren bolsam, size ählisini berdim. Ýöne jany bolan gany bilen eti iýmezsňiz. Hem-de siziň janlaryňyzyň gany üçin ähli haýwanlaryň elinden ony talap ederin, hem adamyň doganynyň elinden adamyň janyny talap ederin. Adamyň ganyny döküp ýören, onuň ganyna derek öz gany dökülecek, sebäbi men adamy Hudaýyň keşbinde ýaratdym. Siz bolsa artýň we köpelyň, ýeri dolduryň we oňa eýe boluň.

We Hudaý Nuha we onuň ogullaryna, onuň bilen aýdyp diýdi: We görüň, men öz ähtimi size we siziň tohumuňyza siziň bilen birlikde berkidýärim. We siziň bilen bolan ähli janly jandarlara, guşlardan, mallardan we ýeriň ähli ýabany haýwanlaryna,

gämiden çykan ählisinden siziň bilen bolanlaryň hemmesine. Men siziň bilen ähtimi dikelderin, we ähli et indi tupanyň suwundan ölmez, we tutuş ýeri ýok etmek üçin suw tupany indi bolmaz. Reb Hudaý Nuha şeýle diýdi: Bu ähtnamanyň belgisidir, men ony öz aramdaky we siziň araňyzdaky, şeýle hem siziň bilen bolan ähli ýaşayan jandarlaryň arasynda ebedi nesiller üçin berýärim. Meniň ýaýymy bulutda goýýaryn we ol meniň bilen ýeriň arasynda äht alamaty bolar. We men ýer üstünde bulutlary ýygmanynda, ýaý bulutda görüner. Men öz ähtimi ýatlaryn, ol meniň bilen siziň araňyzda we ähli bedendäki ähli ýaşayan jan bilen aramyzda bolýar, we indi suw ähli bedeni ýok etjek sele öwrülmez. We meniň ýaýym bulutda bolar, we men öz bilen ýeriň arasyndaky ebedi ähtnamany ýatlamak üçin görerin, şeýle hem ýer ýüzündäki ähli bedendäki diri janyň arasyndaky ähtnamany görerin. Hudaý Nuha şeýle diýdi: Bu meniň bilen ýer ýüzündäki ähli janly-jandarlaryň arasynda baglaşan ähtnamyň alamatydyr.

Nuhyň gämiden çykan ogullary Sem, Ham we Ýafet boldular. Ham bolsa Kenanyň kakasydy. Bular Nuhuň üç ogly, bularyň nesillerinden tutuş ýer ýüzüne dargadylar. We Nuh, ýeriň daýhany bolan adam başlady we üzümçilik ekdi. We ol şerapdan içdi we serhoş boldy we öz öýünde ýalaňaçlandy. Ve Ham, Kenanyň atasy, öz atasyny ýalaňaç görüp, daşary çykyp, iki dogansyna habar berdi. Sem bilen Ýafet eşiği alyp, ony iki egnine goýdular we yza öwrülip gidip, atasynyň açyklygyny örtdüler. Ýüzleri yza öwrülipdi we atasynyň açyklygyny görmediler. Nuh şerapdan oýandy we onuň kiçi oglunyň oňa

näme edendigini bildi. Hem aýtdy: Kengan näletlenendir, ol öz doganlarynyň guly bolar. We aýtdy: Mübärek bolsun Reb, Şemiň Hudaýy, we Kengan onuň guly bolsun. Hudaý Ýafeti giňeltsin, we ol Şemiň öýlerinde otursun, we Kengan onuň guly bolsun.

Nuh suw joşgunyndan soň üç ýüz elli ýyl ýaşady. Ve Nuhuň ähli günleri dokuz ýüz elli ýyl boldy we ol öldi.

10

Bular bolsa Nuhuň ogullarynyň nesilleri: Şem, Ham, Ýafet, we suw joşgunyndan soň olara ogullar doguldy.

Ýafetiň ogullary: Gamer, Magog, Madaý, Ýowan, Elisa, Tubel, Meşek we Tiras. Gomeriň ogullary: Aşkenaz, Rifat we Togarmah. We Ýowanyň ogullary: Elişa, Tarşış, Kittim, Rodanim. Şulardan milletleriň adalary olaryň ýerinde bölündi, hersiniň öz dili boýunça olaryň taýpalarynda we olaryň milletlerinde.

Hamyň ogullary bolsa: Kuş, Mesraim, Pud we Kengan. Tozanyň ogullary bolsa Saba, Hawila, Sabata, Regma we Sabataka, Regmanyň ogullary bolsa Saba we Dadan. Tozan bolsa Nimrody doglady, ol ýer ýüzünde äpet bolmaga başlady. Bu Rebbe Hudaýyň önünde äpet awçy bolupdy, sonuň üçin aýdarlar: Rebbiň önünde äpet awçy Nimrod ýaly. We onuň patyşalygynyň başy Wawylon boldy, we Oreh, we Arhad, we Halanne, Senaar ýerinde. Şol ýerden Assur çykdy we Ninewiýany, Rooboth

şäherini we Kalah gurdy. we Dasahy Ninewa bilen Kalaň arasynda, bu uly şäher. We Mesraim Ludim-lary, Naftali-lary, Enemetim-lary we Labim-lary döredi, we Patrusimler, we Hasmonimler, şol ýerden Filistimler çykdy, we Gaftoriimler. Hanaan bolsa Sidony, onuň ilkinji doglan ogluny we Hettaýlyny döreden, we Ýebusaýony, we Amorraýony, we Gergesaýony, we Hiwaýlynyň, we Aroukaýonyň, we Asennaýonyň, we Aradiany, we Samariýany, we Amatini. Şondan soň Kanaanlylaryň taýpalary saçrady. We Kanaanlylaryň çäkleri Sidondan başlap Gerara we Gaza tarap barýança, soňra Sodom we Gomorra, Adma we Seboim tarap Laşa çenli barýança boldy. Bular Hamyň ogullary, olaryň taýpalarynyň içinde, olaryň dillerine görä, olaryň ýurtlarynda we olaryň milletlerinde.

Hem Şeme doguldy, ol ähli Eberiň ogullarynyň atasydyr, uly dogany Ýafediň dogany. Şemiň ogullary: Elam, Assiriýa, Arfaksad, Lud, Aram we Kainan. We Aramyň ogullary: Uz, Ul, Gater we Meşek. We Arfaksad Kainany dogurdy, we Kainan Salany dogurdy, Sala bolsa Eberi dogurdy. Ebere iki ogul dogdy, biriniň ady Faleg, sebäbi onuň günlerinde ýer bölündi, doganynyň ady bolsa Ýoktan. Joktan bolsa Elmodad-y, Saleth-i, Sarmoth-y we Jerach-y dogurdy. hem Hadoram, hem Abimael, hem Diklah, hem Obal, we Abimael we Saba, Ufir, Euilah we Iobab — bularyň hemmesi Iektanyň ogullarydyr. Hem olaryň ýaşayan ýeri Massadan başlap, gündogardaky Safara dagyna gelýänçä boldy. Bular Şemiň ogullary, olaryň taýpalarynyň içinde, olaryň dillerine görä, olaryň ýurtlarynda we olaryň milletlerinde. Bular Nuhuň ogullarynyň taýpalary, olaryň

nesilleri boýunça, olaryň milletleri boýunça; bulardan suw joşgunyndan soň ýer ýüzünde milletler dargadylar.

11

We tutuş ýer ýüzünde bir dil we ählisi üçin bir ses bardy. Ve olar gündogardan hereket edenlerinde, Şinar ýerinde düzlük tapdylar we ol ýerde ýerleşdiler. Adam öz goňşusyna aýtdy: Geliň, kerpiç ýasalyň we olary otda bişireliň. Şeýlelikde, kerpiç olara daş boldy we asfalt olara palçyk boldy. Ve olar aýtdylar: Geliň, özümüz üçin şäher we asmana ýetýän minara guralym we özümize at edeliň, ähli ýeriň ýüzüne dargadylmazymyzdan öň. We Rebbe adam ogullarynyň guran şäherini we minarasyny görmek üçin indi. Reb şeýle diýdi: Ine, ähliniň bir jynsy we bir dili bar, we olar muny etmäge başladylar, we indi olar etmäge synanyşýan ähli zadyň hiç biri olara kyn bolmaz. Geliň, inmäň goýup, olaryň dilini şol ýerde bulaşdyrallyň, şeýle welin her biri goňşusynyň sesini eşitmesin. We Reb olary şol ýerden tutuş ýeriň ýüzüne dargaddy, we olar şäheri we minara gurmakdan bes etdiler. Şonuň üçin onuň ady Bulaşyklyk diýlip atlandyryldy, sebäbi Rebbe ol ýerde tutuş ýeriň dillerini bulaşdyrды we Rebbe olary ol ýerden tutuş ýeriň ýüzüne dargaddy.

Bu Şemiň nesilleri, we Şem ýüz ýaşynda boldy, haçan Arfaksady doglurdy, suw joşgunyndan soň ikinji ýylda. Şem Arfaksady dogurdanyndan soň baş ýüz ýyl ýaşady we ogullar, gyzlar dogurdy we öldi. Arphaxad ýüz otuz baş ýyl ýaşady we Kainany

dogurdy. We Arfaksad Kainany dogurdanyndan soň dört ýüz ýyl ýaşady we ogullar bilen gyzlar dogurdy we öldi. We Kainan ýüz otuz ýyl ýaşady we Salany dogurdy, we Kainan Salany dogurdanyndan soň üç ýüz otuz ýyl ýaşady we ogullar bilen gyzlar dogurdy we öldi. We Sala ýüz otuz ýyl ýaşady we Eberi dogurdy. Sala Eberi dogurandan soň üç ýüz otuz ýyl ýaşady we ogullar bilen gyzlar dogurdy we öldi. We Eber ýüz otuz dört ýyl ýaşady we Falegi dogurdy. We Eber, Falegi dogurdanyndan soň, iki ýüz ýetmiş ýyl ýaşady we ogullar bilen gyzlar dogurdy we öldi. We Faleg otuz we ýüz ýyl ýaşady we Ragawy dogurdy. Faleg Ragawy dogurdanyndan soň iki ýüz dokuz ýyl ýaşady we ogullar, gyzlar dogurdy we öldi. We Ragau ýüz otuz iki ýyl ýaşady we Serugy dogurdy. We Ragau onuň Seruhy dünýä inderenden soň iki ýüz ýedi ýyl ýaşady we ogullar we gyzlar dünýä inderdi we öldi. We Seruh ýüz otuz ýyl ýaşady we Nahory dogurdy. We Seruh Nahory dogurdanyndan soň iki ýüz ýyl ýaşady we ogullar we gyzlar dogurdy we öldi. Nahor ýüz ýetmiş dokuz ýyl ýaşady we Terahi doglurdy. Nahor Terany dogurdanyndan soň ýüz ýigirmi baş ýyl ýaşady we ogullar bilen gyzlar dogurdy we öldi. Tarra ýetmiş ýyl ýaşady we Abramy, Nahory we Harany dogurdy.

Bular bolsa Terahyň nesilleri: Terah Abramy, Nahory we Harany doglurdy, we Haran Loty doglurdy. Arran öz atasy Terah-nyň önünde öldi, doglan ýerinde, Haldeýleriň ýurdunda. Abram we Nahor özlerine aýal aldylar, Abramyň aýalynyň ady Sara, we Nahoryň aýalynyň ady Melha, Haranyň gyzy, we Melhanyň kakasy, we Ýyskanyň kakasy. We Saraý dogumsyz bolup, çaga

dogurmaýardy. Tera öz ogly Abramy, öz agtygynyň ogly Arran ogly Loty we öz ogly Abramyň aýaly, gelni Saraýy aldy we olary Haldeýleriň ýurdundan Kengan ýurduna gitmek üçin alyp gitdi, olar Harrana çenli geldiler we ol ýerde ýaşady. Tarranyň Harran topragynda ýaşan ähli günleri iki ýüz baş ýyl boldy we Tarra Harranda öldi.

12

Ve Reb Abrama aýtdy: Seniň ýeriňden, garyndaşlygyňdan we ataňyň öýünden çyk we men saňa görkezjek ýerime gel. Men seni uly halk ederin, seni alkaşlaryn, adyňy ulaldyryn we sen alkaşlanan bolarsyň. We men seni alkaýanlary alkaýaryn, seni gargyýanlary bolsa gargaryn, we sende ýeriň ähli taýpalary alkaýlanar. Abram, Rebiň oňa aýdyşy ýaly gitdi, we onuň bilen Lot gitdi. Abram Harandan çykanynda ýetmiş baş ýaşyndady. Abram öz aýaly Saraýy, doganynyň ogly Lotuň, olar gazanan ähli mülklerini, Harranda olar gazanan ähli jany aldy we Kengan ýerine gitmek üçin çykdylar. We Abram ýeri onuň uzynlygy boýunça Şehem ýerine çenli, beýik duba çenli geçdi, emma Kenganlylar şol wagt ýerde ýaşaýardylar. Rebbe Abrama göründi we oňa aýtdy: Seniň tohumyňa bu ýeri bererin. Abram ol ýerde oňa görünen Rebbe gurbanlyk oýasyny gurdy. Ol şol ýerden Beýteliň gündogaryndaky daga gitdi we şol ýerde öz çadyryny gurdy; Beýtel günbatarda, Angaý bolsa gündogarda ýerleşýärdi. Ol şol ýerde Rebbe gurban ýerini gurdy we Rebbiň adyna ýüzlendi. Abram gitdi we çölde düşelge gurdy.

Ýer ýüzünde açlyk boldy, we Abram ol ýerde ýaşamak üçin Müsüre indi, sebäbi ýer ýüzünde açlyk güýçlendi. Abram Müsüre girmäge ýakynlaşanda, Abram aýaly Saraga aýtdy: Men bilýärim, sen owadan ýüzli aýalsen. Şonuň üçin Müsürlüler seni görenlerinde, olar Bu onuň aýaly diýerler we meni öldürerler, ýöne seni halas ederler. Men şonuň üçin onuň aýal dogany diýip aýtdym, seniň üçin meniň üçin gowy bolsun diýip we meniň janym seniň üçin ýaşasyn diýip. Ýöne Abram Müsüre gireninde, Müsürliler onuň aýalyny görüp, onuň gaty owadan bolandygyny gördüler. Faraonyň hökümdarlary ony gördüler we ony Faraona öwdüler we ony Faraonyň jaýyna getirdiler. We Abrama onuň üçin gowy ulanyldy, we oňa goýunlar, buzawlar, eşekler, gullukçylar, gyzlar, gaçyrlar we düýeler boldy. We Hudaý Faraony we onuň öýüni Abramyň aýaly Saranyň sebäpli uly we erbet betbagtçylyklar bilen jezalandyrdy. Faraon Abramy çagyryp, aýtdy: Bu näme etdiň maňa? Näme üçin maňa habar berme□□ň, ol seniň aýalyňdyr diýip? Näme üçin sen ony meniň aýal doganym diýip aýtdyň; we men ony özüme aýal aldym, we indi ine seniň aýalyň seniň önünde, alyp git. We Faraon adamlara Abramy, onuň aýalyny we oňa degişli ähli zatlary ugratmak barada buýruk berdi.

13

Abram Müsürden ýokary gitdi, özi, aýaly, ähli zatlary we Lot onuň bilen çöle. Abram gaty baý eken: mallary, kümüş we altyny bardy. We ol nireden gelen bolsa, şol ýerinden çöle tarap

Beýtele gitdi, öň çadyrynyň bolan ýerine çenli, Beýtel bilen Angaýyň arasynda, Gurbanlyk sypasynyň ýerine, ol ýerde başlangyjy eden ýerine, we Abram şol ýerde Rebbiň adyny çagyrdy. Abram bilen bilelikde syýahat edýän Lotda goýunlar, sygyrlar we çadyrlar bardy. Ve ýer olary bilelikde ýaşatmady, sebäbi olaryň eýelikleri köp boldy, ve ýer olary bilelikde ýaşatmady. Abramyň mallarynyň çopanlary bilen Lotuň mallarynyň çopanlarynyň arasynda söweş boldy, emma Kenganlylar we Perizliler şol wagt şol ýerde ýaşaýardylar. Abram Luta aýtdy: Meniň bilen seniň araňda, meniň çopanlarym bilen seniň çopanlaryňnyň arasynda söweş bolmasyn, sebäbi biz dogan adamlarys. Ine, ähli ýer seniň öňünde däl mi? Menden aýryl, eger sen çepe gitseň, men saga gideýin, eger sen saga gitseň, men çepe gideýin. We Lut gözlerini galdyryp, Iordanyň ähli daş-töweregini gördi, sebäbi Hudaý Sodomy we Gomorrany weýran etmezden öň, ol ählisi suwarylan, Hudaýyň jenneti ýaly we Müsür ýeri ýaly, Zogara çenli bolupdy. We Lut özüne Iordanyň ähli daş-töwerek sebitini saýlady, we Lut gündogardan gitdi, we olaryň her biri öz doganysyndan aýryldy. Abram Kanaan ýurdunda ýaşady, Lot bolsa daş-töwerek sebitleriň şäherinde ýaşady we Sodomda çadyr gurdy. Ýöne Sodomdaky adamlar Hudaýyň öňünde gaty erbetler we günäkärlerdi. Hudaý Abrama, Lot ondan aýrylandan soň, şeýle diýdi: Gözleriňi galdyr we häzir duran ýeriňden demirgazyga, günortaya, gündogara we deňze tarap seret. Sebäbi sen görýän ähli ýerleri saňa we seniň nesliňe ebedilik berjek. Men nesliňi ýeriň çägesi ýaly ederin; eger kimdir biri ýeriň çägesini sanlap bilse, nesliň hem salanar. Turup, ýeriň

uzynlygy we giňligi boýunça geçip geç, sebäbi men ony saňa we seniň tohumyňa ebedilik bererin. Abram çadyryny göçüreninden soň, gelip Mamre dub agajynyň ýanynda ýerleşdi, ol Hebronda idi we ol ýerde Rebbe gurban ojagy gurdy.

14

Amarfal Sennaar patyşasynyň, Arioh Ellasar patyşasynyň, Hodollogomor Elam patyşasynyň we Targal milletler patyşasynyň döwründe şeýle boldy. Olar Sodomyň patyşasy Balla bilen, Gomorrahyň patyşasy Barsa bilen, Adamanyň patyşasy Sennaar bilen, Zeboiimiň patyşasy Symobor bilen we Balak patyşasy bilen urş etdiler, bu bolsa Zoar. Ähli bular şor jülgede ylalaşdylar, bu duzlar deňzi. On iki ýyl olar Chodollogomora gulluk etdiler, emma on üçünji ýylda çekildiler. On dördünji ýylda Chodollogomor we onuň bilen bolan patyşalar geldi, we olar Aştarotda we Karnaimde bolan äpetleri kesdiler, we olar bilen bilelikde güýçli halklary, we Saue şäherinde bolan Ommaýlylary kesdiler. We Horraýlary Seir daglarynda, Paran arçasyna çenli, ol çölde bolýar. Yzyna gaýdyp, höküm çeşmesine geldiler, bu Kadeşdir, we Amalegiň ähli hökümdarlarynyň kesdiler we Hasason-tamarda ýaşaýan Amorlylary hem kesdiler. Sodomyň patyşasy, Gomorrahyň patyşasy, Adamanyň patyşasy, Seboiimiň patyşasy we Balak patyşasy (bu Zoar bolýar) çykdylar we olara garşy şorly jülgede uruşa düzüldiler. Chodollogomor Elam patyşasyna, Tapgal milletleriň patyşasyna, Amarfal Sennaar patyşasyna we Arioh

Ellasar patyşasyna tarap — dört patyşa baş patyşa garşy. Duzly jülgede asfalt guýulary bardy, Sodomyň patyşasy we Gomorrahyň patyşasy gaçdylar we ol ýere düşdüler, galan adamlar bolsa dag ýerine gaçdylar. Olar Sodomyň we Gomoranyň ähli atlaryny we olaryň ähli iýmitlerini alyp gitdiler. Olar Loty, Abramyň doganynyň ogluny we onuň ýük-taşlaryny alyp gitdiler, sebäbi ol Sodomda ýaşaýardy.

Gelip ýetenden soň, aman galanlardan biri ýewreý Abrama habar berdi. Ol bolsa Amorly Mamreniň dub agajynyň ýanynda ýaşaýardy, Eşkolyň we Onanyň dogany. Olar Abramyň ýaranlary boldy. Abram dogany Lotuň esir alnandygyny eşidip, öz öý adamlaryndan üç ýüz on sekiz sany saýlap, olaryň yzyndan Dan şäherine çenli kowdy. Ve ol we onuň hyzmatkärleri gije olaryň üstüne düşdüler we olary urdular we olary Damaskuň çep tarapynda ýerleşýän Hoba çenli kowdular. Ve ol Sodomyň ähli atlaryny yzyna öwürdi, we onuň ýegeni Loty yzyna öwürdi, we onuň ähli eýeliklerini, we aýallary, we halky. Sodom patyşasy onuň bilen duşuşmak üçin çykdy, ol Hodollogomor we onuň bilen bolan patyşalary ýeňşinden dolanandan soň, Sabu jülgesine, bu patyşalaryň düzlügi boldy.

Hem Salem patyşasy Melkisedek çörek hem şerap getirdi, ol bolsa iň ýokary Hudaýyň ruhanysy boldy. We ol Abramy mübärekleşdirdi we aýtdy: Mübärekleşdirilen bolsun Abram iň ýokary Hudaýa, kim asmany we ýeri döretdi. We mübärekleşdirilen bolsun iň belent Hudaý, ol seniň duşmanlaryňy saňa gol astyna gowşurdy, we Abram oňa ählisinden ondan berdi. Sodomyň

patyşasy Abrama aýtdy: Adamlary maňa ber, ýöne atlary öz üçin al. Abram Sodomyň şasyna aýtdy: Men elimi asmany we ýeri döreden in ýokary Hudaý Rebbe tarap uzadaryn, Eger sapakdan başlap aýakgap gaýyşsyna çenli ähli seniňkilerden bir zat alsam, sen men Abramy baýlaşdyrdym diýip aýtmaýasýň. Muňa garamazdan, ýaş ýigitleriň iýenlerinden we meniň bilen bilelikde giden erkekleriň paýyndan başga, Eşkol, Onan, Mamre - bular öz paýlaryny alarlar.

15

Şu sözlerden soň, Rebbiň sözi Abrama görüşde geldi we aýtdy: Gorkma Abram, men seniň galkanyndyryn, seniň sylaglaryň gaty köp bolar. Abram aýdýar: Hojaýyn Reb, näme maňa berersiň? Men çagasyz gidýärim, meniň öý halkymyň ogly Masek, bu Damaskly Eliezer. We Abram aýtdy: Sebäbi maňa sen tohum bermediň, meniň öýümde doglan meni miras alar. Ve derrew Rebbiň sesi oňa geldi we aýtdy: Bu seni miras almaz, ýöne senden çykjak, şol seni miras alar. Ony daşary çykardy we oňa aýtdy: Asmana seret-de, ýyldyzlary san, eger olary sanap çykмага ukyply bolsaň. We aýtdy: Seniň nesliň şeýle bolar. We Ybraýym Hudaýa ynandy we ol oňa dogrudyk hökmünde hasap edildi. Oňa aýtdy: Men Hudaý, seni Haldeýleriň ýerinden çykaran, saňa şu topragy miras bermek üçin. Aýtdy bolsa: Eýe Reb, näme boýunça bilerin, ony miras aljakdygymy? Oňa şeýle diýdi: Maňa üç ýaşly düýe, üç ýaşly geçi, üç ýaşly goç, gumry we kepder getir. Ol oňa şolaryň hemmesini aldy we olary ortadan

böldi we olary biri-birine garşy-garşa goýdy, ýöne guşlary bölmedi. Guşlar bedenleriň üstüne, olaryň bölekleriniň üstüne indi, we Abram olaryň ýanynda oturdy. Gün batmak barada bolsa, Abrama trans düşdi we ine, oňa uly garaňky gorky düşýär. We Abrama aýdyldy: Bilip bil, seniň tohumyň öz ýurdy däl ýerde geljek bolar, we olary gul ederler, we olary erbet ederler, we olary pes ederler, dört ýüz ýyl. Ýöne eger olar haýsy millete gulluk etseler, men şol millete höküm ederin, şondan soň bolsa olar bu ýerden köp mal-mülk bilen çykarlar. Sen bolsa atalaryňnyň ýanyna parahatçylyk bilen gidersiň, gowy garralykda terbiýelenen bolup. Dördünji nesilde olar bu ýere gaýdyp gelerler, sebäbi Amorluklaryň günäleri entek häzire çenli doly bolmandyr. Ýöne gün günbatara tarap bolanda, alau peýda boldy, we ine tüsse çykarýan ojak we ot alawalary, olar şol bölünen bölekleriň arasyndan geçdiler. Şol gün Rebbe Abram bilen äht etdi we aýtdy: Seniň tohumyňa şu ýeri bererin, Müsür derýasyndan başlap uly Eýfrat derýasyna çenli. Kenitleri, Kenizzitleri we Kadmonitleri, we Hittaýlary, we Perizzaýlary, we Refaimlary, we Amorlar, we Kenganlar, we Hiwitler, we Girgaşlar, we Ýebuslar.

16

Sarai, Abramyň aýaly, oňa çaga dogurmandy, ýöne onuň Müsürligi hyzmatkäri bardy, onuň ady Hagar. Saraý Abrama aýtdy: Ine, Reb meni dogurmaklykdan saklaýar. Şonuň üçin meniň gyzygazyňa gir, belki ondan çaga tapyp bilerin. Abram Saraýyň

sözünü diňledi. Sara, Abramyň aýaly, on ýyl Kenagan ýerinde ýaşandan soň, öz Müsürli gyzjagazy Hagary alyp, ony öz adamsy Abrama aýal edip berdi. We ol Hagar tarap girdi we göwreli boldy, we gördi welin göwrelidigini, we hanymy onuň öňünde hormatdan düşdi. Saraý Abrama aýtdy: Maňa seniň tarapyňdan adalatsyzlyk edilýär. Men öz hyzmatçy zenanym seniň gujagyňa berdim, emma ol göwreli bolandygyny görenden soň, meni öňünde hormatdan düşürdi. Hudaý meniň bilen seniň araňda höküm etsin. Abram Saraýa aýtdy: Ine, seniň gyzjagazyň seniň ellerinde, oňa nähili saňa ýaraşykly bolsa, şeýle et. Sara oňa erbet etdi we ol Saranyň ýüzünden gaçdy.

Rebbiň ylçysy ony suwuň çeşmesiniň ýanynda, çöldäki Şur ýolundaky çeşmäniň ýanynda tapdy. We Rebbiň perişdesi oňa aýtdy: Hagar, Saranyň gyzjagazy, nireden gelyärsiň we niredede gidýärsiň? Ol aýtdy: Men hojaýynym Saranyň ýüzünden gaçýaryn. Rebbiň habarçysy oňa aýtdy: Eýeňiň ýanyna dolan we onuň ellerine boýun eg. Rebbiň perişdesi oňa diýdi: Seniň tohumyňy köpeldip köpelderin we ol köplükden sanalmaýar. Rebbiň perişdesi oňa şeýle diýdi: Ine, sen göwrelidir, ogul dograrsyng we onuň adyny Ysmagyyl diýip atarsyng, sebäbi Reb seniň kemsidilişiňi eşitdi. Bu ýabany adam bolar, onuň elleri hemmeleriniň üstünde we hemmeleriniň elleri onuň üstünde bolar, we ol ähli doganlarynyň ýüzüne garşy ýaşar. Hem ol Rebbiň adyny çagyrdy, ol oňa gürleýän Rebbiň adyny: Sen meni görýän Hudaý, sebäbi ol aýtdy: Hakykatdanam men öňümde maňa görünen Birini gördüm. Şonuň üçin ol guýy atlandyrdy, guýynyň adyny Öňümde gören guýy diýip, ine, ol Kadeş bilen

Barad arasynda ýerleşýär. Hagar Abrama ogul dogurdy, we Abram Hagaryň oňa dogran oglunyň adyny Ysmagyly goýdy. Hagar Abrama Ysmagyly doguranda, Abram seksen alty ýaşynda eken.

17

Abram togsan dokuz ýaşa ýetdi. Reb Abrama göründi we oňa aýtdy: Men seniň Hudaýyň, meniň öňümde hoşlaýjy bol we günäsiz bol. We meniň ähtimi öz araňda goýaryn we seni gaty köpelderim. We Abram ýüzüniň üstüne ýykyldy. We Hudaý oňa gürlädi we aýtdy: Ine, meniň ähtim seniň bilen, we sen halklaryň köplüginiň atasy bolarsyň. We seniň adyň indi Abram diýlip atlandyrylmaz, ýöne seniň adyň Abraham bolar, sebäbi men seni köp halklaryň atasy etdim. Hem men seni gaty-gaty artdyrarýn we seni halklara öwürerim, we patyşalar senden çykar. Men öz ähtimi seniň bilen we senden soňky tohumyňyň arasynda olaryň nesilleri üçin ebedi äht hökmünde oňararyn, seniň we senden soňky tohumyňyň Hudaýy bolmak üçin. Men saňa we saňa yzyndan gelýän tohumyňa sen ýaşaýan ähli Kenan ýerini ebedi eýeçilik hökmünde bereýin we men olaryň Hudaýy bolaryn. Hudaý Ybraýyma şeýle diýdi: Sen bolsa meniň ähtimi saklaýarsyň, sen we senden soňky tohumyň olaryň nesilleri boýunça. Bu siziň meniň bilen we siziň tohumyňyz bilen siziň araňyzda olaryň nesillerine çenli saklaýan ähtidir: siziň her erkek çagaňyz hatna edilmeli. Siz öz sünnätligiňiziň etini sünnet edersiňiz, we bu meniň bilen siziň araňyzdaky ähdiň alamaty

bolar. Sekiz günlük çaga size sünnet ediler, siziñ nesillerñiziñ içinde ähli erkek, şol sanda öýde doglan we kümüş bilen satyn alnan, seniñ tohumyñdan bolmadyk islendik daşary ýurtly ogul. Sünnet bilen sünnet ediler öýünde doglan we kümüş bilen satyn alnan, we meniñ ähtim siziñ etiñiziñ üstünde ebedi äht bolar. We sünnetsiz erkek, kim sekizinji günde öñüsiniñ etini sünnet etdirmese, şol jan öz jynsyndan ýok ediler, sebäbi meniñ ähtnamamy bozdy. Ve Hudaý Ybraýyma aýtdy: Seniñ aýalyñ Saraý, onuñ ady Saraý diýlip atlandyrylmaz, onuñ ady Sarra bolar. Men ony mübäreklärin we sana ondan çaga bererin, we ony mübäreklärin, we ol halklara öwrüler, we halklaryñ şalary ondan bolarlar. Ybraýym ýüzüniñ üstüne düşdi-de, güldü we öz aňynda: Ýüz ýaşly adama ogul bolarmy? Sara togsan ýaşynda dograrmy? diýip aýtdy. Abraham Hudaýa aýtdy: Ysmagylyñ seniñ öñünde ýaşamagyna rugsat ber. Hudaý Ybraýyma aýtdy: Hawa, ine, seniñ aýalyñ Sara saña ogul doglurjak we sen onuñ adyny Yshak diýip atlandyrjaksyñ. Men öz ähtimi onuñ bilen guraryn, ebedi äht hökmünde, oña we onuñ nesline Hudaý bolmak üçin. Ysmagylyñ barada bolsa, ine, seniñ dilegñi eşitdim, we ine, ony bereketledim, we ony artdyraryn, we ony gaty köpelderin; on iki milleti doglarer, we ony uly millete öwürerin. Ýöne meniñ ähtimi Yshak bilen baglaşaryn, ony Sara saña şu wagtda, indiki ýylda dograr. Ol oña gürlenegi tamamlady we Hudaý Ybraýymdan çykdy.

Ybraýym öz ogly Ysmagyly, öýünde doglan ähli adamlaryny, kümüş bilen satyn alnan ähli adamlaryny we Ybraýymyñ öýündäki ähli erkekleri aldy we Hudaý oña aýdyşy ýaly, şol

günüň özünde olaryň sünnetsizligini sünnet etdi. Abraham bolsa togsan dokuz ýaşyndady, haçan ol öz sünnet derisiniň etini sünnät etdi. Ismail, onuň ogly, on üç ýaşyndady, haçan onuň sünnetsizliginiň eti sünnet edilende. Şol günüň wagtynda Abraham sünnet edildi we onuň ogly Ysmagyyly hem sünnet edildi. we onuň öýüniň ähli erkekleri, we onuň öýde dogulanlary, we daşary ýurtly milletlerden kümüş bilen satyn alnanlar.

18

Hudaý oňa Mamre dub agajynyň ýanynda göründi, ol günortanlykda çadyrynyň gapysynyň önünde oturandaka. Gözlerini galdyryp, gördi we ine, üç erkek onuň önünde durdy. Görüp, olaryň garşysyna öz çadyrynyň gapysyndan ylgady we ýere sežde etdi. Hem diýdi: Rebbe, eger seniň önünde haýyr-sahawat tapdym bolsa, öz hyzmatçyňdan geçme. Hakykatdanam suw alynysyn we siziň aýaklaryňyzy ýuwsunlar, agajyň astynda özüňizi sowadyň. Men çörek alaryn we siziň iýersiňiz. Şondan soň siziň ýoluňyza gidersiňiz, näme üçin siziň hyzmatkäriňize tarap öwrüldiňiz. Ol aýtdy, şeýle et, nähili aýtdyň. Ybraýym çadyra Saranyň ýanyna howlukdy we oňa aýtdy: Howluk we üç ölçeg inçe uny ýoğur, külde bişirilen çörekler ýasap ber. Ybraýym öküzleriň ýanyna ylgady we ýumşak, gowy buzaw aldy we hyzmatkäre berdi we ony taýýarlamagy howluklady. Ol ýag, süýt we taýýarlan buzawy aldy-da, olaryň önüne goýdy, olar iýdiler, özi bolsa agajyň aşagynda olaryň ýanynda durdy.

Oña aýtdy: Seniň aýalyň Sarah nirede? Ol jogap berip aýtdy: Ine, çadyrda. Aýtdy bolsa: Gaýdyp gelip, men şu wagtyň möwsümlerinde seniň ýanyňa geleýin we seniň aýalyň Sara ogul bolar. Emma Sara çadyryň gapysynda, onuň yzynda bolup eşitdi. Abraham we Sarah garry boldular, günlerinde öňe gidipdiler, ýöne Saranyň aýal zatlary bes etdi. Sarah öz içinde güldü we aýtdy: Maňa entek şu wagta çenli bolmady, meniň hojaýynym hem garry. Ve Reb Ybraýyma diýdi: Näme üçin Sara öz içinde güldi we aýtdy: Hakykatdanam doguraýynmy? Men bolsa garradym. Hudaýdan söz mümkin däl bolarmy? Şu wagtda men seniň ýanyňa gaýdyp gelerin we Saranyň ogly bolar. Sarra inkar etdi we aýtdy: Gülmedim, çünki gorkdy. Ol oña aýtdy: Ýok, sen güldiň.

Şol ýerden turşup çykyp, adamlar Sodomyň we Gomoranyň ýüzüne seredip gördüler. Ybraýym bolsa olar bilen bile ýöräp, olary ugratdy. Ýöne Reb aýtdy, men öz gulum Ybraýymdan edýän işlerimi gizlemerin. Abraham amma uly we köp millet bolar, we ýeriň ähli milletleri onuň üsti bilen bereketlener. Bildim, çünki ol öz ogullaryna we öýüne buýruk berer, we olar Rebbiň ýollaryny saklar, dogrulyk we adalat etmek üçin, şonuň üçin Reb Ybraýyma oña aýdan ähli zatlary getirer. Reb aýtdy: Sodom bilen Gomoranyň gygyrygy maňa ýetdi we olaryň günäleri gaty ulydyr. Inen göreýin, olar maňa gelýän gygyryklaryna görä tamamlanýarlarmy, ýok bolmasa, bilmek üçin. We adamlar şol ýerden yzyna öwürülip, Sodoma geldiler, ýöne Ybraýym henizem Rebbiň önünde durup durdy. Hem Ybraýym ýakynlaşyp aýtdy: Adalatly adamy tanrysyz bilen

bilelikde ýok etme, adalatly adam tanrýsyz ýaly bolar. Eger şäherde elli sany adalatly adam bolsa, sen olary weýran edersiňmi? Elli sany adalatly adamyň hatyrasy üçin tutuş ýeri halas etmersiňmi, eger olar şol ýerde bolsa? Hiç ýagdaýda sen muny etmersiň, adalatlynyň dinsiz bilen bilelikde öldürilmegini, we adalatly dinsiz ýaly bolar, hiç ýagdaýda! Ähli ýeri höküm edýän sen höküm çykarmazsynmy? Rebbe aýtdy, eger Sodomda şäherde elli dogry adam bolsa, olaryň üçin tutuş şäheri we ähli ýeri goýbererim. Jogap berip, Ybraýym aýtdy: Indi men öz Rebbimiň bilen gürleşip başladym, ýöne men toprak we külüm. Eger elli dogry adam kirk başe çenli azalsa, baş adamyň üçin tutuş şäheri ýok edersiňmi? Ol bolsa aýtdy: Ýok, ýok etmerin, eger şol ýerde kirk baş adam tapsam. Ol ýene-de oňa ýüzlenmegi dowam etdi we aýtdy: Eger ol ýerde kyrk tapylsa diýdi, ol bolsa jogap berdi: Kyrkyň hatyna weýran etmerin. Ve diýdi: Rebbe, eger gürleşem, bir zat bolmazmy? Eger ol ýerde otuz tapylsa? Ve diýdi: Otuzlaryň sebäpli ýok etmerin. Ol aýtdy: Sebäbi meniň Rebbe gepleşmäge mümkinçiligim bar, eger şol ýerde ýigrimi tapylsa? Ol aýtdy: Weýran etmerin, eger şol ýerde ýigrimi tapsam. Hem ol aýtdy: Bir zat däl, Rebbe, eger ýene bir gezek gürleşem? Eger ol ýerde on tapylsa? Hem ol aýtdy: Onuň onusynyň sebäpli weýran etmerin. Reb sözlemegi bes edeninden soň gitdi Ybraýym bilen, we Ybraýym öz ýerine gaýdyp geldi.

19

Iki perişde agşam Sodoma geldiler. Lot bolsa Sodomlaryň

derwezesiniň ýanynda oturýardy, Lot olary görüp, olar bilen duşuşmak üçin galkyp, ýüzi bilen ýere sežde etdi. We ol aýtdy, serediň, Jenablar, hyzmatkäriňiziň öýüne sowulyň we dynç alyň we aýaklaryňyzy ýuwuň we irden turup ýoluňyza gidersiňiz. We olar aýtdylar, ýok, ýöne köçede dynç alarys. Ol olary gyssady, we olar oňa tarap öwrüldiler, we onuň öýüne girdiler, we ol olara içgi taýýarlady, we olara açytgysyz çörek bişirdi, we olar iýdiler. Ýöne uklamakdan öň, şäheriň erkekleri, Sodomitler jaýy gurşadylar, ýaş ýigitden ýaşuly adama çenli, ähli halk bilelikde. Hem Luty çagyrdylar we oňa aýtdylar: Şu gije seniň ýanyňa giren erkekler niredede? Olary bize çykar, biz olar bilen gatnaşyk edeliň. Lut olara tarap bosaganyň ýanyna çykdy we gapyny öz yzynda ýapdy. Ol olara aýtdy: Hiç ýagdaýda, doganlar, erbet etmäň. Meniň iki gyzym bar, olar erkek bilen tanyş däl, men olary size çykararyn we size ýaraýşy ýaly olary ulanyň, diňe bu erkeklere adalatsyzlyk etmäň, sebäbi olar meniň üçegimde pena geldiler. Olar oňa aýtdylar: Ol ýerden çekil! Sen geldiň ýaşamak üçin, höküm çykarmak üçin däl. Indi şonuň üçin biz seni olardan has erbet edäris. We olar adam Luty gaty mejbur etdiler we gapyny döwmek üçin golaşdylar. Ýöne erkekler ellerini uzadyp, Luty öz ýanlaryna öýe çekdiler we öýüň gapysyny ýapdylar. Öýüň gapysynda duran adamlary kiçisinden ulusyna çenli körlük bilen urdular we olar gapyny gözläp ýadawdylar. Erkekler Luta aýtdylar: Şu ýerde saňa güýewileriň, ogullaryň ýa gyzlaryň barmy? Ýa-da şäherde saňa degişli başga biri barmy? Olary şu ýerden çykar, Sebäbi biz şu ýeri ýok edýäris, çünki olaryň gygyryklary Rebbiň önünde göterildi we Reb bizi ony ýok etmek üçin iberdi. Lot çykdy we onuň gyzlaryny alan güýewleri

bilen gürleşdi we aýtdy: Turuň we şu ýerden çykyň, sebäbi Rebbe şäheri weýran edýär. Ýöne ol öz güýewleriniň önünde degişme edýän ýaly göründi. Daň atanda, perişdeler Loty gyssadylar we şeýle diýdiler: Tur, aýalyňy we iki gyzyny al-da, çyk, şäheriň günäleri bilen bile heläk bolmazlygyň üçin. Olar biynjalyk etdiler, emma habarçylar onuň elini, onuň aýalynyň elini we onuň iki gyzynyň ellerini tutdular, sebäbi Rebbe ony halas etmek isledi.

Ve şeýle boldy, haçan olar olary daşary çykardylar, olar aýtdylar: Halas edip, öz janyňy halas et, yza seretme, ähli sebitde durma, daga halas bol, süpürülmezlik üçin. Lot olara tarap aýtdy: Haýyş edýäriň Rebbe, sebäbi seniň hyzmatkäriň seniň önünde rehimşepagat tapdy, we seniň adalatlylygyňy ulaltdyň, ol meniň üstümde edýärsiň, meniň janymy ýaşatmak, ýöne men daga halas bolup bilmerin, erbetlikler meni tutup almasyn diýip, we ölerim. Seret, şu şäher meniň şol ýere gaçmak üçin ýakyn, ol kiçijikdir, we men şol ýerde halas bolaryn. Ol kiçijik dälmi? Janymy seniň üçin ýaşar. Hem oňa aýtdy: Ine, men seniň ýüzüne haýran galdym we bu söze görä, sen gürrüň beren şäheriňi yok etmerin. Howlukaşdyr şonuň üçin halas bolmak üçin ol ýerde, sebäbi men hiç zat edip bilmerin, sen ol ýere gelýänçä. Şonuň üçin ol şäheriň adyny Zoar diýip atady. Gün ýeriň üstüne çykdy we Lot Zoara girdi. Rebbe Sodom bilen Gomorranyň üstüne asmandan Rebbiniň tarapyndan kükürt we ot ýagdyrdy. Ol şu şäherleri ýykyp taşlady, ähli daş-töweregi, şäherlerde ýaşayan ähli adamlary we ýerden ösýän zatlary. We onuň aýaly yza seredi we duz sütüne öwrüldi. Abraham irden turdy-da, ol

Rebbiň öňünde duran ýerine gitdi. Hem ol Sodomyň hem Gomorrahyň ýüzüne seretdi, hem daş-töwereginiň ýüzüne seretdi, hem gördi, hem ine, ýerden alawlar çykýardy, peçiň bugy ýaly. Hudaý daş-töwerek sebitiň ähli şäherlerini ýok edende, Hudaý Ybraýymy ýatla-dy we Luty weýrançylygyň ortasyndan ugrat-dy, Reb Lutyň ýaşan şäherlerini ýok edende.

Lut Sogardan ýokary çykdy we dagyň üstünde oturdy, ol özi we onuň iki gyzy bilen. Ol Sogarda ýaşamakdan gorkdy, şonuň üçin gowakda ýaşady, ol özi we onuň iki gyzy bilen. Uly aýal kiçisine aýtdy: Atamyz garry, we ýer ýüzünde hiç kim ýok, kim bize geler, nähili degişlidir tutuş ýere. Gel we atamyza şarap içireliň, we onuň bilen ýatalyň, we atamyzdan nesil turalyň. Olar şol gije atalaryna şerap içirdiler, we uly gyzy girip, şol gije öz atasy bilen ýatdy, we ol onuň ýatanyny hem turanyny bilmedi. Ertesi gün boldy we uly kiçisine aýtdy: Ine, düýn atamyz bilen ýatdym. Geliň oňa şu gije-de şerap içireliň we sen gir, onuň bilen ýat, şeýlelikde atamyzdan nesil galdyralyň. Olar şol gijede hem atalaryna şerap içirdiler, hem kiçisi girip atasyny bilen ýatdy, ýöne ol ýatanda we turanda bilmedi. We Lotyň iki gyzy olaryň atasyndaň göwrelediler. We uly ogul dogurdy we onuň adyny Moab diýip atlandyrdy, şeýle diýip: Atamdan. Bu Moablylar ata şu günki güne çenli. Kiçiräk hem ogul dogurdy we onuň adyny Amman diýip atlandyrdy, şeýle diýip: Meniň jynsmyň ogly, bu Ammonlylaryň atasydyr şu güne çenli.

Ybraýym şol ýerden günorta tarapyndaky ýere göçdi we Kadeş bilen Sur arasynda ýaşady, şeýle hem Gerarada myhman boldy. Ybraýym öz aýaly Sara barada ol meniň uýam diýdi, sebäbi ol meniň aýalym diýmäge gorkdy, şäheriň erkekleri onuň üçin ony öldürmesinler diýip. Geraranyň patyşasy Abimelek bolsa adam iberip, Sarany aldy. Hudaý Abimelegiň ýanyna düýşde gije geldi we aýtdy: Ine, sen ölersiň, sebäbi sen alan aýal erkek bilen ýaşayan. Abimelech ýöne oňa degmedi we aýtdy: Reb, bilmeýän we dogry milleti ýok edersiňmi? Ol özi maňa aýtmadymy, Ol meniň aýal doganym? we ol maňa aýtmadymy, Ol meniň doganymdyr? Arassa ýürek bilen we ellerimiň dogrulygy bilen men muny etdim. Hudaý oňa uky arkaly aýtdy, we men bildim çünki sen muny arassa ýürekde etdiň, we men seni haýyf etdim, sen maňa günä etmezligiň üçin, şonuň üçin men seniň oňa degmegine ýol bermädim. Indi bolsa şol adama aýalyny yzyna ber, sebäbi ol pygamberdir we seniň hakynda dogra eder, şonda sen ýaşarsıň. Eger yzyna bermesen, bil ki, sen we seniň ähli zadyň öler. We Abimeleç irden ir turdy we ähli hyzmatkärlerini çagyrdy we bu ähli sözleri olaryň gulaklaryna gürlädi, ýöne ähli adamlar gaty gorkdular. Abimelek Ybraýymy çagyrdy-da, oňa şeýle diýdi: Sen bize näme etdiň? Biz seniň garşyňa günä etdikmi, sen meniň we meniň patyşalygymyň üstüne beýle uly günä getirdiň? Hiç kimiň etmejek işini sen maňa etdiň. Abimelek Ybraýyma aýtdy: Näme görüp, muny etdiň? Ybraýym aýtdy: Aýtdym çünki, bu ýerde hudaýa yhlas ýok, meni hem aýalym sebäpli öldürerler. We hakykatda, ol meniň uýam atamdan, ýöne enemden däl, we ol maňa aýal boldy. Ýöne haçan Hudaý meni atamyň öýünden çykardy, men oňa aýtdym: Şu adalaty maňa

edersiň: ähli ýere nirede biz girsek, meniň doganym diýip aýdarsyng. Abimelek müň didrahma, goýunlar, buzawlar, gullukçylar we gyzlar aldy-da, Ybraýyma berdi we oňa aýaly Sarany yzyna berdi. Abimelek Ybraýyma aýtdy: Ine, meniň ýerim seniň öňünde, nirede saňa halaýan bolsa, şol ýerde ýaşa. Ýöne Sarah aýtdy: Ine, men seniň doganyňa müň didrahma berdim, bu seniň ýüzüňiň hormaty üçin bolar, we seniň bilen bolan ähliler üçin, we hemme zady dogry aýt. Ybraýym Hudaýa doga etdi we Hudaý Abimeleği, onuň aýalyny we onuň gyzlar hyzmatkärlerini bejerdı we olar dogurdylar. Sebäbi Rebbe Abimelechiň öýündäki ähli göwreleri daşyndan ýapdy, Ybrahymyň aýaly Saranyň sebäpli.

21

Rebbe Sarah-ny aýdyşy ýaly görmäge geldi we Rebbe Sarah-a gürlüşı ýaly etdi. Ve göwreli galyp, Ybraýyma garralykda ogul dogurdy, Rebbiň oňa aýdan wagtynda. Ybraýym Saranyň oňa dogran oglunyň adyny Yshak diýip atlandyrdy. Ybraýym Yshaky sekizinji günde sünnet etdi, Hudaý oňa buýran ýaly. We Ybraýym ýüz ýaşyndady, haçan oňa ogly Yshak dünýä indi. Sarah aýtdy: Rebbe maňa gülki getirdi, kim eşitse meniň bilen bilelikde begener. We aýtdy: Kim habar berer Ybraýyma Sara çaga emizýär diýip? Çünki men ogul dogurdym öz garralygyma. Ve çaga ösdi we süýtden aýryldy, we Ybraýym uly toý etdi, ogly Yshagyň süýtden aýrylan günü. Sarra Müsürli Hagaryň ogluny, kim Ybraýyma dogupdy, öz ogly Yshak bilen oýnaýandygyny

görüp, Ol Ybraýyma aýtdy: Bu gyzjagazy we onuň oglyny kowla, sebäbi bu gyzjagazyň ogly meniň oglum Yshak bilen miras almaýar. Bu söz Abraham-ýň öňünde onuň ogly barada gaty agyr göründi. Hudaý Ybraýyma aýtdy: Çaganyň we gyzjagazyň barada öňünde agyr bolmasyn, Sara saňa näme aýtsa, onuň sesini diňle, sebäbi Yshakda saňa nesil atlandyrylar. We bu gyz çaganyň ogluny hem uly millet ederin, sebäbi ol seniň tohumyňdyr. Turdy emma Ibrahim irden, çörekleri we suw tulumyny alyp, Hagara berdi we çagany onuň egnine goýup, ony iberdi. Ol gidenden soň Ant guýusynyň ýanyndaky çölde azaşdy. Çüýşedäki suw tükenipdir we ol çagany bir arça agajynyň aşagyna taşlapdyr. Gidip, onuň öňünde uzakdan, ýaý atlyşy ýaly oturdy, çünki aýtdy: Men öz çagamynyň ölümünü görmerin. Ol onuň öňünde oturdy, çaga bolsa gygryp aglady. Hudaý çaganyň sesini ol ýerden eşitdi we Hudaýyň perişdesi Hagary asmandan çagyrdy hem-de oňa aýtdy: Näme boldy, Hagar? Gorkma, sebäbi Hudaý çaganyň sesini ol ýerden eşitdi. Galk we çagany al, eliň bilen ony tut, sebäbi men ony uly millet ederin. We Hudaý onuň gözlerini açdy, we ol ýaşayan suwuň guýusyny gördi, we gitdi, we tüwmäni suw bilen doldurdy, we çagany içirdi. We Hudaý çaganyň bilen boldy we ol ýetişdi we çölde ýaşady we okçy boldy. We ol çölde ýaşady we onuň ejesi oňa Paran çölünden Müsürli aýal aldy.

Şol wagtyň içinde şeýle boldy: Abimelek, onuň geňeşçisi Ohozat we onuň goşunynyň baş serkerdesi Fihol Ybraýyma gelip, şeýle diýdiler: Hudaý eden ähli işleriňde seniň bilen bilelikde. Indi şonuň üçin maňa Hudaý bilen ant iç, maňa zyýan etmezlige, ne

meniň tohumyma, ne-de meniň adyma, ýöne men seniň bilen eden adalatym ýaly, sen hem meniň bilen edersiň, we sen ýaşan ýeriň bilen hem şeýle edersiň. Hem Abraham aýtdy: Men ant ederim. Ve Ybraýym Abimelehi suwuň guýulary barada käýdi, haýsyny Abimelegiň hyzmatkärleri alyp gitdiler. We Abimeleh oňa aýtdy: Men bilmedim kim saňa bu işi etdi, sen hem maňa habar bermediň, men hem eşitmedim, diňe şu gün eşitdim. Abrahamyň goýunlary we buzawlary alyp, Abimelehe berdi we ikisi hem şertnama baglaşdylar. We Abraham ýedi sany guzy guýunlaryň arasyndan aýratyn goýdy. We Abimelek Ybraýyma aýtdy: Sen aýratyn goýan bu goýunlaryň ýedi guzusy näme? Ybraýym diýdi: Ýedi guzy menden alyp alarsyň, şonuň üçin bu maňa şaýatlyk bolar, sebäbi men şu guýyny gazdym. Şonuň üçin ol şol ýeriň adyny Ant guýusy diýip atlandyrdy, sebäbi ol ýerde ikisi-de ant içdiler. Olar ant çuýusynyň guýusynda ylalaşyk baglaşdylar, soňra Abimeleç, onuň geňeşçisi Ohozat we onuň goşunynyň baş serkerdesi Fihol turdular we Filistimlileriň ýurduna dolandylar. Ybraýym kasam guýusynyň ýanynda meýdan oturtdy we ol ýerde Rebbiň adyny çagyrdy: Baky Hudaý. Abraham Filistimlileriň ýerinde köp günler ýaşady.

22

Bu sözlerden soň Hudaý Ybraýymy synady we oňa aýtdy: Ybraýym, Ybraýym, we ol aýtdy: Ine, men. Ol aýtdy: Seniň söýgüli ogluň Yshaky, kimiň sen söýdüň, ony al-da, beýik ýere git we ony ol ýerde ýakylýan gurban hökmünde men saňa

görkezmeli dagymyň birinde galdyr. Emma Abraham irden turdy-da, eşegini eýerledi, özüniň bilen iki hyzmatkări we ogly Isaky aldy, ýakylýan gurban üçin odunlary ýaryp, turdy-da gitdi we Hudaýyň oňa aýdan ýerine üçünji günde geldi. We Ybraýym gözlerini galdyryp, ol ýeri uzakdan gördi. Ve Ybraýym öz hyzmatkärlerine diýdi: Şu ýerde eşek bilen oturuň, men bolsa we oglan şu ýere çenli gideris, sežde edip size dolanarys. Abraham ýakylyk gurbanlygynyň odunlaryny alyp, ogly Yshakyň üstüne goýdy we ellerine ody hem gylyçy alyp, ikisi bilelikde gitdiler. Yshak öz atasy Ybraýyma: Atam diýdi, ol bolsa: Näme bar, oglum? diýdi. Yshak: Ine, ot we odun bar, ýöne ýakma gurban üçin goýun nirede? diýdi. Ybraýym aýtdy: Hudaý özi üçin ýakylýan gurban üçin goýun görer, çagam. Soňra ikisi bilelikde gitdiler. Hudaýyň oňa aýdan ýerine geldi we Ybraýym ol ýerde gurbanlyk gurdy we agaçlary goýdy we ogly Yshagy baglap, ony gurbanlyk üstünde agaçlaryň üstüne goýdy. Ybraýym ogluny soýmak üçin gylyçy almak üçin elini uzatdy. Rebbiň Ýeliçisi ony asmandan çagyrdy we aýtdy: Ybraýym, Ybraýym! Ol bolsa jogap berdi: Ine, men. We aýtdy, elini oglanjygyň üstüne goýma, oňa hiç zat etme, indi men bildim, sen Hudaýdan gorkýarsyň we söýgüli ogluňy meniň üçin äsgermediň. Ybraýym gözlerini galdyryp gördi, ine, bir goç Sabek ösümliginde şahlary bilen tutulypdy. Ybraýym gitdi, goçy aldy we ony ogly Yshagyň ýerine ýakma gurban hökmünde hödürledi.

We Ybraýym şol ýeriň adyny Rebbe gördi diýip atady, şonuň üçin şu gün Rebbiň dagynda Rebbe göründi diýilýär. Ve Rebbiň

Habarçysy Ybraýymy asmandan ikinji gezek çagyrdy, aýdyp: Öz-özüm boýunça ant içdim, diýýär Reb, näme üçin sen bu sözi etdiň we öz söýgüli ogluňy meniň üçin halas etmediň, Hakykatdanam, alkyşlap alkyşlaryn seni we köpeldip köpelderim tohumyňy asmanyň ýyldyzlary ýaly we deňziň kenaryndaky çäge ýaly, we seniň tohumyň duşmanlaryň şäherlerini miras alar. We seniň däniňde ýer ýüzüniň ähli halklary bereketlener, sebäbi sen meniň sesime boýun bolduň. Emma Abraham öz hyzmatkärleriniň ýanyna öwrüldi, we galkyplar bilelikde And guýusyna gitdiler. We Abraham And guýusynda ýaşady.

Şu sözlerden soň boldy we, Ybraýyma habar berildi, aýdýarlar: Ine, Milka hem seniň doganyz Nahora ogullar dogurdy. Uz ilkinji doglan, Buz onuň dogany we Kamuel Suriýalylaryň atasy, we Hazady, we Azawy, we Phaldesi, we Jeldaphy we Bethueli. Bethuel bolsa Rebekka-ny döredi. Bular sekiz ogul, kimleri Melcha Abraham-yň dogany Nahor-a dogurdy. Onuň gözbaşy, ady Reuma, Tabek, Taam, Tohos we Moha atly ogullaryny hem dogurdy.

23

Saranyň ömri ýüz ýigirmi ýedi ýyl boldy. We Sarra Arbok şäherinde öldi, ol jülgede bolýar, bu Kanaan ýerindäki Hebron bolýar, Abraham bolsa Sarra üçin ýas tutmaga we aglamaga geldi. We Abraham onuň ölüsinden turdy, we Abraham Hetiň

ogullaryna aýtdy, aýdyp, Men siziň araňyzda gurbat we gelmişek, şonuň üçin maňa öz araňyzda jaýlamak üçin ýer beriň we ölenmi özümnden jaýlaýyn. Ýöne Hetiň ogullary Ybraýyma jogap berip aýtdylar: Ýok, jenabym. Bizi diňle, sen Hudaýdan gelen patyşa biziň aramizdasan, biziň saýlanan mazarlarymyzda seniň ölüňi jaýla, sebäbi biziň aramizdaky hiç kim öz mazaryny senden saklamaz, seniň ölüňi ol ýerde jaýlamagyň üçin. Turturup bolsa, Abraham ýeriň halkyna, Hetiň ogullaryna sežde etdi. Ybraýym olara şeýle diýip gürlledi: Eger siziň janyňyzda meniň ölümi öz ýüzümnden jaýlamak islegiňiz bar bolsa, meni diňläň we meniň hakynda Saaryň ogly Efron bilen gürlleşiň. We goý bersin maňa goşa gowagy, ol oňa degişli, ol onuň meýdanynyň bir böleginde ýerleşýär, mynasyp kümüş üçin beriň maňa ony siziň araňyzda mazaryň eýeçiligi üçin. Ephron bolsa Hetiň ogullarynyň arasynda oturdy, emma Hittit Ephron Abrahama jogap berip, Hetiň ogullarynyň we şähere girýänleriň hemmesiniň eşidýänlerinde aýtdy: Meniň ýanyma gel, jenabym, we meni diňle. Meýdany we onuň içindäki gowagy saňa berýärim, ähli raýatlaryň önünde saňa berdim, öleňi jaýla. We Ybraýym ýeriň halkyndan ön sežde etdi. We Efron-a ýer halkynyň önünde aýtdy: Sen meniň tarapymda bolanyň üçin, meni diňle, meýdanyň kümüşini menden al we ölümi şol ýerde jaýlaryn. Efron bolsa Abraham-a jogap berip aýtdy: Ýok, jenabym, men eşitdim, ýer dört ýüz kümüş didrhmadyr, ýöne bu meniň bilen seniň araňda näme bolar? Sen bolsa ölenini jaýla. Ybraýym Efronyň sözünü eşitdi we Ybraýym Het ogullarynyň gulagynyň önünde aýdan kümüşini, ýagny söwdagärleriň arasynda kabul edilen dört ýüz didrahma kümüşini

Efrona berdi. Efronuň meýdany durdy, ol goşa gowakda boldy, ol Mamreniň öňünde ýerleşýär. Meýdan we gowak, ol onuň içinde boldy, we ähli agaç, ol meýdanda boldy, we ählisi, ol onuň çäklerinde daş-töwerek bolýar. Ibrahim üçin eýeçilige, Hetiň ogullarynyň öňünde we şähre girýänleriň hemmesiniň öňünde. Şu zatlardan soň Ybraýym öz aýaly Sarany goşa meýdanyň gowagynda jaýlady, ol Mamräniň garşysynda, bu bolsa Kengan ýerindäki Hewrondyr. Şeýlelikde, meýdan we onuň içindäki gowak Abrahamyň mazara eýeçiligi hökmünde Hetiň ogullaryndan tassyklandy.

24

We Ybraýym garry, günleri öňe giden boldy, we Reb Ybraýymy ähli zatlarda gutlady.

Ybraýym öz öýüniň in uly hyzmatkärine, öz ähli zatlarynyň dolandyryjysyna aýtdy: Eliňi budumyň aşagyna goý. Ve men seni asmanyň Hudaýy Rebbe we ýeriň Hudaýy bilen kasam edýärim, meniň oglum Yshaga Kenganlylaryň gyzlaryndan aýal almazyň üçin, men olaryň arasynda ýaşaýaryn. Ýöne sen meniň doglan ýerime gidersiň we meniň taýpamdan ogluň Yshak üçin şol ýerden aýal alarsyň. Gullukçy oňa aýtdy: Eger ol aýal meniň bilen bu ýere gitmek islemeyän bolsa, seniň ogluňy sen çykan ýere yzyna öwrerinmi? Ybraýym oňa aýtdy: Öziň üçin üns ber, meniň oglumy ol ýere yzyna öwürme. Asmanyň we ýeriň Hudaýy bolan Reb, meni atamyň öýünden we doglan ýerimden

alan, maňa gürleýän we maňa kasam edip, Saňa we seniň tohumyňa şu ýeri bererin diýen, Ol özi Perişdesini seniň öňünden iberer we sen meniň ogluma ol ýerden aýal alarsıň. Eger aýal seniň bilen şu ýere gitmek islemese, meniň antymdan arassa bolarsıň, diňe oglumy ol ýere yzyna öwürme. Ve hyzmatçy elini öz hojaýyny Ybraýymyň budynyň aşagyna goýdy we oňa şu söz barada ant etdi. Hyzmatçy hojaýynynyň düýelerinden on düýe aldy we hojaýynynyň ähli gowy zatlaryndan özi bilen aldy, galkyp Mesopotamiýa, Nahor şäherine gitdi. We ol düýeleri şäheriň daşynda, suw guýusynyň ýanynda, giç wagtyňa tarap ýatyrdy, şol wagt suw çekýän aýallar çykýarlar.

Ol aýtdy: Reb, meniň hojaýynym Ybraýymyň Hudaýy, şu gün meniň önümde rowaçlyk ber we meniň hojaýynym Ybraýyma rehim-şepagat görkez. Ine, men suw çeşmesiniň üstünde durýaryn, şäherde ýaşaýanlaryň gyzlary bolsa suw çekmäge çykýarlar. We gyzjagazyň men aýdýan, Suw küýzüni eý, sonuň üçin içýän we maňa aýdýar, Iç sen, we seniň düýeleriňi hem içirerin, çenli olar içmegi bes edýärler, şuny taýýarladyň seniň guluň Yshaga, we şunda bilerin, sebäbi rehim etdiň meniň Perwerdigärim Ybraýym bilen.

Ol öz aňynda gürlemegi tamamlamazdan öň, ine, Rebekka çykýardy. Ol Ybraýymyň doganynyň Nahoryň aýaly Melçanyň ogly Betueliň gyzy bolup, suw küýzesini egninde göterýärdi. Ol gyz görnüşi boýunça gaty owadandy, gyz boldy, erkek ony tanamaýardy, çeşmä inip, suw küýzesini doldurdy we ýokary

çykdy. Ylgady bolsa gullukçy onuň garşysyna we aýtdy, Maňa azajyk suw ber küýzüňden. Ol bolsa aýtdy: Iç, jenabym we howluklady-da, suw küýzesini goluna aşak inderdi we oňa içirdi, ol içmegi bes edýänçä. Hem aýtdy: Seniň düýeleriňe-de suw bererin, ählisi içýänçä. Ol howlukdy we suw gabyny çelege boşaltdy, guýa ýene suw çekmek üçin ylgady we ähli düýeler üçin suw çekdi. Ol adam ony ünsli synlaýardy we Rebbiň onuň ýoluna rowaçlyk berendigini ýa-da bermändigini bilmek üçin dymýardy. Ýöne ähli düýeler içmegi bes edenlerinde, adam bir drahma agramynda altyn syrga we onuň ellerine on altyn agramynda iki bilezik aldy. Ol gyzdan sorady we aýtdy: Kimiň gyzysyň sen? Maňa habar ber, eger ataňyň ýanynda bize dync almak üçin ýer barmy? Ol bolsa oňa aýtdy: Men Batueliň gyzy, Melçanyň Nahora dogran gyzy. Ol oňa aýtdy, Biziň ýanymyzda saman we iým köp, we ýaşamak üçin ýer bar. Hem adam razy bolup, Rebbiň önünde egildi. Ol aýtdy: Mübärekdir meniň hojaýynym Ybraýymyň Hudaýy Rebbe, ol öz adalatyny we hakykatyny meniň hojaýynymdan terk etmedi, we Rebbe meni meniň hojaýynyň doganynyň öýüne ýetirdi. Gyzjagazyň enesiniň öýüne ylgap baryp, şu sözleri habar berdi. Rebekkanyň dogany bardy, onuň ady Laban, we Laban daşardaky çeşmäniň ýanyndaky adama tarap ylgady. We şeýle boldy, haçan ol syrgalary we bilezik-leri aýal doganynyň ellerinde gördi, we haçan Rebekka aýal doganynyň Adam maňa şeýle gürlädi diýýän sözlerini eşidende, ol çeşmäniň başynda düýeleriň ýanynda duran adamyň ýanyna geldi. Hem oňa aýtdy: Gel gir, Rebbiň alkyşlanany, näme üçin daşarda durýarsyň? Men jaýy taýýarladym we düýeler üçin ýer hem taýýarladym. Ýöne adam

öýe girdi we düýeleri düşürdi we düýelere saman bilen iým berdi we onuň aýaklaryny we özi bilen bolan adamlaryň aýaklaryny ýuwmak üçin suw berdi. Ol olara çörek goýdy, ýöne aýtdy: Men öz sözlerimi aýdýançam iýmerin. Şonda ol: Gürle diýdi.

We aýtdy: Men Ybraýymyň guludyryn. Reb meniň hojaýynymy uly bereketledi we ol ýokary galdyryldy, we oňa goýunlar, buzawlar, kümüş, altyn, gullukçylar, gyzlar, düýeler we eşekler berdi. Sarra, meniň hojaýynyň aýaly, onuň garandan soň meniň hojaýyna bir ogul dogurdy we ol oňa bar zadyny berdi. Ve hojaýynym meni ant etdirdi, aýdyp: Oglumy üçin Kanaanlylaryň gyzlaryndan aýal almarsyng, men olaryň ýerinde gelmişek bolup ýaşayan ýerimde. Ýöne meniň atamyň öýüne gidersiň we meniň taýpama gidersiň we ol ýerden meniň ogluma aýal alarsıň. Men öz hojaýnyma aýtdym: Belki aýal meniň bilen gitmez. We ol maňa aýtdy: Reb Hudaý, onuň öňünde men hoşallyk beren, Ol Öz Habarçysyny seniň bilen iberer we seniň ýoluňy rowaçlandyrar, we sen meniň ogluma meniň taýpamdan we meniň kakamyň öýünden aýal alarsıň. Soňra sen meniň gargyşlarymdan bigünä bolarsyň, sebäbi haçan sen meniň taýpama gelseň we olar saňa bermesinler, sen meniň kasamamdan bigünä bolarsyň. We gelen şu gün çeşme üstüne aýdym: Rebbe, meniň Rebbimiň Abrahamyň Hudaýy, eger sen meniň ýolumy rowaçlyk berýän bolsaň, şu ýolda häzir men gidýän bolýaryn şonda, Ine, men suw çeşmesiniň üstünde durýaryn we şäheriň adamlarynyň gyzlary suw çekmäge çykýarlar. Şeýle gyz bolar welin, men oňa aýtsam: Maňa öz

küýzüňden az suw içir, We maňa aýdyp: Sen hem iç, seniň düýeleriňe hem suw bererin diýse, bu şol aýal bolar, ony Reb öz hyzmatkäri Yshak üçin taýýarlady, we şeýlelikde men bilerin, sen meniň hojaýynym Ybraýyma rehim-şepagat görkezdeniňi. Men öz aklymda gürlemegi tamamlamazdan öň, derrew Rebekka suw küýzesini egninde tutup çykdy we çeşmä inip, suw çekdi, men bolsa oňa: Maňa içir diýdim. Ol howlukdy we suw küýzesini öz elinden onuň goluna düşürdi we aýtdy: Sen iç, düýeleriňi hem suwararyn diýdi, ol içdi we düýeleri hem suwlady. Men ondan soradym we aýtdym: Kimsiň gyzy, maňa habar ber. Ol bolsa aýtdy: Men Betueliň gyzy, Nahoruň oglunyň, ony oňa Melha dogurdy. We men oňa gulak halkalary we bilezikleri onuň ellerine geýdirdim. We Reje bolup, men Rebbiň önünde sežde etdim we hojaýynym Ybraýymyň Hudaýy bolan Rebbiň şöhratyny ýaýdym, ol meni dogry ýolda rowaç berip, hojaýynyň doganynyň gyzyny onuň ogly üçin almaga ýetirdi. Eger siz meniň eýeme rehim we adalat görkezýän bolsaňyz, eger ýok bolsa, maňa habar beriň, şonda men saga ýa çepe öwrüläýin.

Laban we Betuel jogap berip aýtdylar: Bu iş Rebden çykdy, biz saňa garşy erbet ýa-da gowy zat aýdyp bilmeris. Ine, Rebeka seniň önünde, ony alyp git we ol seniň hojaýynyň oglunyň aýaly bolsun, Rebbiň aýdyşy ýaly. Ýöne Ybraýymyň hyzmatkäri olaryň sözlerini eşidende, Rebbe ýere sežde etdi. we hyzmatçy kümüş we altyn gämileri we eşikleri getirip, Rebeka berdi, we sowgatlary onuň dogansyna we onuň enesine berdi Ve iýediler we içdiler, özi hem onuň bilen bolan adamlar hem, we ýatdylar.

Ertir turandan soň aýtdy: Meni iberiň, hojaýynyma gidäýin. Ýöne onuň doganlary we enesi aýtdylar: Gyz biziň ýanymyzda takmynan on gün galsyn, soň bolsa gider. Ol bolsa olara aýtdy: Meni saklamaň, Reb meniň ýolumy rowaç etdi. Meni iberiň, hojaýynyma gidip biläýin. Olar bolsa aýtdylar: Çagyraly gyzy we onuň agzyndan soralyň. Hem Rebekkany çagyrdylar hem oňa aýtdylar: Şu adam bilen gidersiňmi? Ol bolsa aýtdy: Giderin. Ve olaryň aýal dogany Rebakkany, onuň eýeliklerini, Ybraýymyň gullugyny we onuň bilen bolan adamlary iberdiler. Olar Rebekany alkyşladylar we oňa aýtdylar: Sen biziň aýal doganymyz, müňlerçe on müňlere öwrül we seniň nesliň duşmanlaryň şäherlerini miras alsyn. Galkanyňdan soň Rebekka we onuň gyzmatçylary düýeleriň üstüne münüp, adamyň bilen gitdiler, we hyzmatçy Rebakkany alyp gitdi.

Yshak çölün içinden Görüş guýusynyň ýanyndan geçip barýardy, ol bolsa Günortadaky ýerde ýaşaýardy. Yshak agşam düzlüğe gürleşmek üçin çykdy we gözlerini galdyryp, düýeleriň gelýändigini gördi. Rebeka gözlerini galdyryp, Yshaky gördi we düýeden böküp düşdi. Ol hyzmatkara aýtdy: Kim şol adam, meýdanda bize garşy gelýän? Hyzmatkar bolsa aýtdy: Bu meniň hojaýynym. Ol bolsa ýaýlygy alyp örtüdi. We ol hyzmatçy Yshaga ähli sözleri gürrüň berdi, ol edenlerini. Yshak öz enesiniň öýüne girdi we Rebekkany aldy, ol onuň aýaly boldy we ony söýdi, we Yshak öz enesi Sara hakda teselli tapdy.

Goşulyp bolsa, Abraham aýal aldy, oňa ady Keturah. Ol oňa Zombrany, Iezany, Madaly, Midiany, Iesbogy we Soiäni dogurdy. Iezan bolsa Sabany we Dedany dogurdy, Dedanyň ogullary bolsa Aşşurieim, Latuşieim we Laomeim. Midianyň ogullary Gepher, Apher, Enoch, Abida we Eldaag bolup, bularyň hemmesi Keturanyň ogullarydyr. Ýöne Abraham öz ähli eýeliklerini ogly Yshaga berdi. Ybraýym öz gözneşleriniň ogullaryna sowgatlar berdi we heniz diri wagtynda olary öz ogly Yshakdan gündogara, gündogar ýurda iberdi. Bular bolsa Ybraýymyň durmuşynyň ýyllary, ol ýüz ýetmiş bäş ýyl ýaşady. Ybraýym garralygynyň gowusynda garry adam bolup, günlerden doly bolup, näsazlanyp öldi we öz halkyna goşuldy. We ony Yshak we Ysmael, onuň ogullary, goşa gowaga gomdular, Hettli Saar-yň ogly Efron-yň meýdanyna, ol Mamre-niň garşysynda ýerleşýär. Ybraýym Hetiň ogullaryndan satyn alan meýdany we gowagy, ol ýerde Ybraýymy we onuň aýaly Sarany jaýladylar. Ybraýymyň ölmeginden soň, Hudaý onuň ogly Yshaga bereket berdi we Yshak görüş guýusynyň ýanynda ýaşady. Bular bolsa Ybraýymyň ogly Ysmagylyň nesilleridir, kimi Saranyň gyzygazy bolan Müsürli Hagar Ybraýyma dogurdy. Ve bu Ysmagylyň ogullarynyň atlary, onuň nesilleriň atlary boýunça: Ysmagylyň ilkinji doglan ogly, Nabajot, Kedar, Nabdeel we Massam. we Masma, we Duma, we Masse, we Choddan, we Thaiman, we Ietur, we Naphes, we Kedma. Bular Ysmagylyň ogullary, we bular olaryň çadyrlaryndaky we obaçalaryndaky atlary, on iki hökümdarlary öz milletlerine görä. We bu ýyllar Ysmagylyň durmuşynyň ýüz otuz ýedi ýyldy, we ol gowşap öldi, we öz jynsyna goşuldy. Ol Hawiladan Şura çenli ýerleşdi, ol Müsüriň

öňünde, Assiriýa tarap baryan ýerde. Ol ähli doganlarynyň öňünde ýerleşdi.

We Yshagyň, Ybraýymyň oglunyň nesilleri şular: Ybraýym Yshagyny dogurdy. Yshak kyrk ýaşyndady, ol Rebekany, Siriýaly Betuheliň gyzyny, Siriýa Mesopotamiýasyndan, Siriýaly Labanyň aýal dogansyny, özi üçin aýal edip aldy. Yshak aýaly Rebbekanyň doganmazlygy sebäpli Hudaýa ýalbardy, Hudaý bolsa onuň ýalbaryşyny diňledi we onuň aýaly Rebbeka göwreli boldy. Çagalar onuň içinde böküp ýördi we ol aýtdy: Eger maňa şeýle bolmaly bolsa, näme üçin maňa bu? Ol Rebbiň ýanyna soramak üçin gitdi. We Reb oňa şeýle diýdi: Iki millet seniň garnyňda bar we iki halk seniň garnyňdan bölüner, bir halk beýleki halkdan güýçli bolar we ulyraky kiçisine gulluk eder. Onuň dogurmagy üçin günler ýerine ýetirildi we onuň garnynda ekizler bardy. Ilkinji doglan çaga çykdy, ol gyzyl we tutuş derisi ýaly yünli bolup, onuň adyny Esaw diýip atlandyrdylar. Şondan soň onuň dogany çykdy, onuň eli Ysawnyň topugyny tutup alypdy we onuň adyny Ýakup diýip çagyrdy. Yshak bolsa Rebeka olary doguranda altmyş ýaşyndady. Ýaş adamlar ösdi, we Esaw awlamagy bilýän oba adamy boldy, Ýakup bolsa öýde ýaşayan ýönekeý adam boldy. Yshak Eýsawy söýýärdi, sebäbi onuň aw eti oňa iýmit bolýardy, emma Rebekka Ýakuby söýýärdi.

Ýakup çorba bişirdi, Esaw bolsa meýdandan ýadap geldi. Esaw Ýakuba şeýle diýdi: Maňa şu gyzyl nahardan iýdir, sebäbi men gaty halysyzlandym. Şonuň üçin onuň ady Edom diýlip atlandyryldy. Ýakup Ýsawa aýtdy: Şu gün öz ilkinji dogluklyk

hukugyňy maňa sat. Esaw aýtdy: Ine, men ölýärim, şonuň üçin maňa bu ilkinjilik näme gerek? Ýakub oňa: Şu gün maňa ant iç diýdi, ol hem oňa ant içdi, Esaw bolsa ilkinji dogluş hukugyny Ýakuba satdy. Ýakub bolsa Esaw çörek we mekgejöwen şorbasy berdi, ol iýdi-de, içdi-de, turup gitdi. Şeýlelikde, Esaw ilkinji dogluş hukugyny hor gördi.

26

Ýer ýüzünde açlyk ýüze çykdy, öňki açlykdan başgaça, ol Ybraýymyň döwründe bolan açlykdan başgaça, Yshak bolsa Filistimlileriň patyşasy Abimelegiň ýanyna, Gerara gitdi. Reb oňa göründi we aýtdy: Müsüre gitme, ýöne men saňa aýdýan ýerde ýaşa. Şu toprakda ýaşa, men seniň bilen bolaryn we seni bereketlärim. Çünki men şu topragy tutuşlygyna saňa we seniň tohumyňa bererin we kakaň Ybraýyma içen kasamy ýerine ýetirerin. Men seniň neslini asmanyň ýyldyzlary ýaly köpelderin we seniň nesliňe şu ýeriň hemmesini bererin, we seniň nesliňde ýer ýüzüniň ähli halklary bereketlendirilerjek. Atañ Abraham meniň sesime boýun egendigi üçin we meniň buýruklarmy, buýruklarmy, kararnamalarymy we kanunlarmy saklandygy üçin. Yshak bolsa Gerara-da ýerleşdi. Ýeriň erkekleri onuň aýaly Rebekka barada soradylar, we ol aýtdy: Meniň uýam. Ol meniň aýalym diýmäge gorkdy, sebäbi ýeriň erkekleri Rebekka üçin ony öldürüp bilerdi, çünki ol görnüşi boýunça owadandy. Ol ýerde uzak wagt boldy, we Gerar patyşasy Abimelek penjireden egilip seredip, Yshagyň öz aýaly Rebekka bilen oýnaýandygyny

gördi. Abimelek Yshaky çagyrdy we oňa aýtdy: Onda hakykatdanam seň aýalyň bolýar? Näme üçin meniň uýam diýdiň? Yshak oňa jogap berdi: Aýtdym, sebäbi onuň üçin ölmerin diýip gorkdum. Abimelek oňa aýtdy: Sen bize näme etdiň? Meniň jynsymdan biri seniň aýalyň bilen az saldy ýatardy, we sen üstümize bilmezlik getirerdň. Abimelek bolsa öz ähli halkyna buýurup aýtdy: Bu adama we onuň aýalyna degen her kim ölüm bilen günäkär bolar. Yshak şol ýerde ekdi we şol ýylda ýüz esse hasyl beren arpa tapdy, Rebbe bolsa ony gutlady. We adam ýokary galdyryldy we öňe barýarka has uly boldy, ahyrsoňy ol gaty uly boldy. Onuň goýunlary, öküzleri we köp oba hojalyk zatlary boldy. Filistimliler oňa görenýaşlik etdiler. Hem ähli guýular, haýsyny onuň atasynyň hyzmatçylary onuň atasynyň wagtynda gazdylar, Filistimliler olary petikledi hem olary toprak bilen doldurdy. Abimelek Yshaga aýtdy: Bizden git, sebäbi sen bizden gaty güýçli bolduň. We Yshak ol ýerden gitdi we Geraranyň jülgesinde ýatyp galdy we ol ýerde ýaşady.

We Yshaak ýene-de suw guýularyny gazdy, haýsyny onuň kakasy Ybraýymyň hyzmatkärleri gazdylar, we Filistinler olary onuň kakasy Ybraýymyň ölmeginden soň petiklediler, we olara onuň kakasynyň atlandyran atlaryna laýyklykda atlary atlandyrdy. We Ishakyň gullukçylary Geraryň jülgesinde gazdylar we ol ýerde janly suwuň guýusyny tapdylar. Geraryň çopanlary Yshagyň çopanlary bilen söweşdiler, suwuň özleriniňkidigini aýdyp. Olar guýunyň adyny Adalatsyzlyk diýip atlandyrdylar, sebäbi oňa nähak etdiler. Ol ýerden gidip, başga bir guýy gazdy, ýöne şonuň hem hakynda jedel etdiler we onuň adyny

Duşmançylyk diýip atlandyrdy. Ol ýerden gidip, başga guýy gazdy we onuň üçin söweşmediler, we onuň adyny Giň ýer diýip atlandyryp aýtdy, sebäbi indi Reb bize giňlik berdi we bizi ýer yüzünde artdyrdy.

Ol ýerden Ant guýusyna gitdi. We şol gijede Reb oňa göründi we aýtdy: Men ataň Ybrahymyň Hudaýy, gorkma, sebäbi men seniň bilen, we seni bereketlärin we tohumyňy ataň Ybrahymyň üçin köpelderin. We ol ýerde gurban otagyny gurdy we Rebbiň adyny çagyrdy we ol ýerde öz çadyryny dikdi, emma ol ýerde Yshagyň hyzmatkärleri Geraranyň jülgesinde guýy gazdylar. Abimelek Gerardan onuň ýanyna gitdi, onuň geňeşçisi Ohozat we onuň goşunynyň baş serkerdeşi Fikol bilen. Yshak olara aýtdy: Näme üçin siz meniň ýanyma geldiňiz? Siz bolsa meni ýigrendiňiz we meni öz ýanyňyzdan ugratdyňyz. Olar bolsa aýtdylar:

Görenimizde gördük çünki Rebbe seniň bilen boldy, we aýtdyk: Bolsun onda biziň arasynda we seniň araňda, we seniň bilen äht ederis. Biz bilen erbet etme, sebäbi biz seni ýigrenji etmedik we biz seniň bilen gowy ýol bilen ulandyk we biz seni parahatçylyk bilen iberdik, we indi sen Rebbiň tarapyndan mübäreksen. We olar üçin ziyapat ýasady, olar iýdiler we içdiler. Ertir turup, her biri goňşusyna ant içdi we Yshak olary ugratdy, olar bolsa ondan parahatçylyk bilen gitdiler. Şol günde boldy, we Yshagyň hyzmatkärleri gelip, özi gazan guýusy barada oňa habar berdiler we aýtdylar: Biz suw tapmadyk. We ol ony Ant diýip atlandyrdy, şonuň üçin ol şäheriň adyny Ant Guýusy diýip atlandyrdy, şu günki güne çenli.

Esau kyrk ýaşyndady we Hittitli Beeriniň gyzy Judith bilen Hittitli Elonyň gyzy Basematy aýal edip aldy. Olar Isak we Rebekka üçin keder sebäbi bolýardylar.

27

Yshak garranyndan soň, onuň gözleri görmek üçin garaňkylaşdy we ol uly ogly Esawy çagyrdy we oňa aýtdy: Oglum. Esaw bolsa: Ine, men diýdi. We aýtdy: Ine, men garradym we ölüm günümi bilemok. Indi şonuň üçin öz gurallaryny, ok-ýaý gapyny we ýaýy al-da, düzlüge çyk-da, maňa aw et. Maňa men söýýän ýaly tagamlar taýýarla we maňa getir, men iýeýin diýip, meniň janyň ölmezden öň seni gutlasyn. Rebekka bolsa Yshagyň öz ogly Ezawa gürleýänini eşitdi, Ezaw bolsa öz atasy üçin aw awlamak meýdana gitdi. Rebecca amma kiçi ogly Ýakuba aýtdy: Gör, men seniň ataňyň doganyň Esaw bilen gürleşýänini eşitdim, ol aýdýardy: Maňa aw getir we maňa tagamlar taýýarla, şonuň üçin iýip, men ölmezden öň Rebbiň önünde seni bereketläýin. Indi şonuň üçin, ogul, meni diňle, men saňa nähili buýurýan bolsam. Goýunlara gidip, maňa ol ýerden iki ýumşak we gowy oglak al, we men olary ataň üçin tagamlar ederin, ol nähili söýýän ýaly. Sen ataňa getirjeksiň we ol iýer, şonuň üçin ataň ölmezinden öň seni ýalkasyn. Ýakub öz enesi Rebeka tarap aýtdy: Meniň doganym Esaw tüýli adam, men bolsa tekiz adam. Wagt-wagt atam meni dutubar, we men onuň önünde hor görýän ýaly bolaryn, we öz üstüme gargyş getirerin, alkyş däl. Eje oňa aýtdy: Gargyşyň meniň üstüme bolsun, oglum, diňe

meniň sözümi diňle we gidip maňa getir. Gidip, aldy we enäsine getirdi, onuň enäsi bolsa tagamlary şeýle etdi, nähili onuň kakasy söýýärdi.

Rebeka öýde özi bilen saklan uly ogly Ysawnyň gowy eşigini alyp, ony kiçi ogly Ýakuba geýdirdi. Ol çaga derilerini onuň gollaryna we boýnunyň ýalaňaç ýerlerine goýdy. We tagamlary we ol eden çöreklerini öz ogly Ýakubyň ellerine berdi. Hem ol öz atasyna getirdi we aýtdy: Atam. Ol bolsa aýtdy: Ine, men. Sen kim, çagam? Ýakup kakasyna aýtdy: Men Ysaw, seniň ilkinji ogluň, sen maňa aýdyşyň ýaly etdim, tur otur we awlap gelen etimden iýe, şonuň üçin janyň meni algaşlasynda. Yshak öz ogulyna aýtdy: Bu näme, eý çagam, şeýle çalt tapdyň? Ol bolsa aýtdy: Seniň Rebbiň Hudaý meniň önümde gowşurdy. Isahak Ýakuba aýtdy: Maňa ýakyn gel, çagam, men seni tutup görüp bileýin, sen meniň oglum Ysawmy ýa-da däl. Ýakup öz kakasy Yshagyň ýanyna ýakynlaşdy we oňa degdi, Yshak bolsa aýtdy: Ses hakykatdanam Ýakubyň sesi, ýöne eller Esawyň elleri. Ol ony tanamady, sebäbi onuň elleri dogany Ysawuň elleri ýaly tüýli edipdiler we ony alkaşlady. Ol aýtdy: Sen meniň oglum Esaw bolýaňmy? Ol bolsa aýtdy: Men. Ol aýtdy: Maňa getir, çagam, seniň awlaýşyňdan iýeýin, şonda meniň janym seni algaşlar. Ol oňa getirdi we ol iýdi, soňra oňa şerap getirdi we ol içdi. Yshak, onuň kakasy, oňa şeýle diýdi: Maňa ýakyn gel-de, meni öp, oglum. We ýakynlaşyp, ony öpdü we onuň eşikleriniň ysyny tutdy, we ony alkaşlady we aýtdy: Ine, meniň oglunyň ysy, Rebbiň alkaşlan doly meýdanyň ysy ýaly. We Hudaý saňa asmanyň çygyndan, ýeriň baýlygyndan, däne köplüginini we

şerap bersin. We milletler saňa hyzmat etsinler, we hökümdarlary saňa sygynsynlar, we doganyňyň hökümdary bol, we ataňyň ogullary saňa sygyñarlar. Seni näletleýän näletlenen, seni alkaýlaýan bolsa alkaýlanan.

Yshak ogly Ýakuby alkalamakdan bes edenden soň boldy, we Ýakup öz kakasy Yshagyň ýüzünden çykandan soň, onuň dogany Esaw awdan geldi. Ol hem iýmitler taýýarlady we öz kakasyna getirdi, soňra kakasyna aýtdy: Kakam tursun we oglunyň awuny iýsin, şonuň üçin seniň ýanyň maňa dileg etsin. We Yshak, onuň kakasy, oňa aýtdy: Sen kim? Ol bolsa aýtdy: Men seniň ogluň, ilkinji doglan Ysawdyryn. Yshak gaty uly geňşirme bilen geň galdy we aýtdy: Kim onda maňa aw awlap, maňa getirdi we men sen gelmezden öň hemmesinden iýdim? Men ony alkaladym we ol alkalanan. Emma haçan Esaw öz atasy Yshagyň sözlerini eşidende, ol gaty uly we ajy ses bilen gygyryp ýokary çykdy we aýtdy: Hakykatdanam meni hem gutla, ata. Oňa aýtdy: Seniň doganyň hilegärlik bilen gelip, seniň bereketini aldy. Ol aýtdy: Dogry çagyryldy onuň ady Ýakub, sebäbi ol meni aldady, ine, bu ikinji gezek. Meniň ilkinji dogluş hukugymy aldy, we indi meniň ýagşy algaşymy aldy. We Esaw öz kakasyna aýtdy: Maňa ýagşy algaş galdyrmadyňmy, kaka? Yshak jogap berip, Esaw-a aýtdy: Eger men ony seniň hojaýynyň etdim we onuň ähli doganlaryny onuň hyzmatkärlerine öwürdim, ony bugdaý we şerap bilen goldadym, onda saňa näme ederin, çagam? Esaw öz atasyna aýtdy: Seniň diňe bir alkagyň barmy, atam? Meni hem alkagyn, atam! Yshak gaty duýgulandy, Esaw sesini galdyryp gygyryp aglady. Yshak, onuň kakasy, oňa jogap berip aýtdy: Ine, ýeriň

baýlygyndan seniň ýaşayan ýeriň bolar we ýokardaky asmanyň çygyndan. Ve gylyçyňyň üstünde ýaşarsyň we doganyňa gulluk edersň, ýöne haçan eger ýykasan we boýunsuňlygyny onuň boýnuňdan aýyrsaň bolar.

Esau Yakuba garşy kin saklaýardy, kakasynyň oňa beren alkşy sebäpli. Esau öz içinden: Kakamyň ýas tutulýan günleri ýakynlaşsyn, şonda dogam Yakuby öldürerin diýip pikir etdi. Emma Rebekkä onuň uly ogly Esawyň sözleri barada habar berildi, we ol adam iberip kiçi ogly Ýakuby çagyrdy we oňa aýtdy: Ine, doganyň Esaw seni öldürmek üçin saňa howp salýar. Indi şonuň üçin, çagam, meniň sesimi eşit we turp, Mesopotamiýa tarap meniň dogam Labanyň ýanyna, Harrana gaç. Onuň bilen birnäçe gün ýaşa, gazaby geçýänçä. We doganyňyň gahar-gazaby senden geçer we ol seniň oňa eden zadyňy unutar, soň men adam iberip, seni ol ýerden çagyraryn, ýogsam bir günde iki ogluňyzdan mahrum bolmazlyk üçin. Rebekka Yshaga aýtdy: Hetiň ogullarynyň gyzlary sebäpli durmuşymdan ýadadym. Eger Ýakup şu ýeriň gyzlaryndan aýal alsa, maňa ýaşamagyň näme peýdasy?

28

Yshak Ýakuby çagyryp, ony alkaladý we oňa buýurdy: Kanaanlylaryň gyzlaryndan aýal alma. Turýup, Mesopotamiýa gaç, enäniň kakasy Betueliň öýüne we ol ýerden özüňe enäniň dogany Labanyň gyzlaryndan aýal al. Meniň Hudaýym bolsa

seni mübärekleşin, seni artdyrsyn, seni köpeltsin we sen milletleriň ýygyndylaryna öwrülersiň. We bersin saňa Ybraýym atamyň mübärekligini, saňa we senden soň tohmuňa, miras almak üçin gurbanlyk ýeriňi, ony Hudaý Ybraýyma berdi. Yshak Ýakuby iberdi we ol Mesopotamiýa gitdi, Siriýaly Betueliň ogly Labanyň ýanyna, Ýakubyň we Ýesawyň ejesi Rebekkanyň dogany.

Esaw gördi welin, Yshak Ýakuby gutlady we ony Siriýanyň Mesopotamiýasyna iberdi, özüne şol ýerden aýal almak üçin, ony gutlanyňda, we oňa buýurdy, aýdyp: Kenganlylardan gyzlardan aýal almarsiň. We Ýakup öz atasynyň we enesiniň sözünü eşitdi we Siriýa Mesopotamiýasyna gitdi. Esaw hem Kengan gyzlarynyň öz kakasy Yshagyň önünde erbet bolandygyny görüp. Esau Ysmagyyla gitdi we Ybraýymyň ogly Ysmagyýlyň gyzy, Nabaýotyň uýasy bolan Maeleti öz aýallarynyň üstüne aýal edip aldy.

Ýakub Ant çüwüsi guýusyndan çykyp, Harrana gitdi. Ol bir ýere duşdy we ol ýerde uklady, sebäbi gün batypdy. Ol şol ýeriň daşlaryndan birini alyp, kellesiniň aşagyna goýdy we şol ýerde uklady. Ol düýş gördi, ine, ýere berkidilen merdiwan bardy, onuň başy asmana ýetýärdi, we Hudaýyň habarçylary onuň üstünden çykýardylar we inýärdiler. Reb bolsa onuň üstünde goldanýardy we aýtdy: Men ataň Ybrahymyň Hudaýy we Yshagyň Hudaýy. Gorkma, sen üstünde uklaýan ýeriňi saňa we seniň tohumyňa bererin. Seniň tohumyň ýeriň çägesi ýaly bolar, ol deňziň üstünde, Günortada, Demirgazykda we gündogarda

ýaýrar, ýeriň ähli taýpalary sende we seniň tohumyňda bereketlener. We ine, men seniň bilen, seni ähli ýolda, nirede gidýärsiň, goraýaryn we seni şu ýere öwrerin, sebäbi men seni taşlamaryn, men saňa gürleden ähli zatlary ýerine ýetirýänçäm. Ýakup ukysyndan oýandy-da, aýtdy: Rebbe hakykatdanam bu ýerde bar ekeni, men bolsa muny bilmedim. Ol gorkdy we aýtdy: Bu ýer nähili gorkuly! Bu diňe Hudaýyň öýi, bu bolsa asmanyň derwezesi. Ýakup irden turdy-da, ol ýerde kellesiniň aşagyna goýan daşyny aldy we ony sütün edip dikdi, onuň depesine ýag guýdy. Hem ol şol ýeriň adyny Hudaýyň jaýy diýip atlandyrdy, emma öň şol şäheriň ady Luz bolupdy. Ýakup doga edip, şeýle diýdi: Eger Rebbe Hudaý meniň bilen bolsa we meni şu gidýän ýolumda gorap saklasa, maňa iýjek çörek we geýjek eşik berse, we ol meni halas edilmek bilen atamyň öýüne öwürse, Reb maňa Hudaý bolar. We men sütün edip goýan bu daş maňa Hudaýyň öýi bolar, we eger maňa berseň ähli zatlardan ondan birini saňa berjek.

29

Ýakup aýaklaryny götärip, gündogar ýurduna gitdi, Siriýaly Betueliň ogly Labanyň ýanyna, Ýakubyň we Esawyň ejesi Rebekkanyň dogany bolsa. Ol görýär we ine, meýdanda guýy bar, şol ýerde üç sürü goýun onuň üstünde dynç alýardy, sebäbi şol guýudan sürüleri suwarypdylar, uly daş bolsa guýunyň agzynda bardy. We ähli sürüler ol ýerde ýygnalýardy, olar daş guýunyň agzyndan aýyrýardylar, goýunlary suwarýardylar we

daşy guýunyň agzy üstüne onuň ýerine yzyna goýýardylar. Ýakub olara aýtdy: Doganlar, siz niräden? Olar bolsa: Biz Harrandan diýdiler. Aýtdy bolsa olara: Bilýärsiňizmi Laban, Nahoryň ogluny? Olar bolsa aýtdylar: Bilýäris. Ol olara aýtdy: Ol sagdynmy? Olar bolsa: Sagdyn, we ine, onuň gyzy Rahyl goýunlar bilen gelýär diýdiler. We Ýakub aýtdy: Heniz gün köp bar, mallary ýygnamagyň wagty entek gelmedi. Goýunlary suwaryp, gidiň we iýmitlendiriniň. Olar bolsa aýtdylar: Biz başarmarys, ähli çopanlar ýygmanyşýança we olar daşy guýunyň agzyndan aýlanyňça, soňra biz goýunlary suwararys. Heniz ol olar bilen gürleşip durkam, ine, Labanyň gyzy Rahel kakasynyň sürüleri bilen gelýärdi, sebäbi ol kakasynyň sürülerine bakýardy. Şeýle boldy, Ýakup Labannyň, öz enesiniň doganynyň gyzy Raheli we Labannyň, öz enesiniň doganynyň goýunlaryny göreňde, Ýakup gelip, guýunyň agzyndan daşy togalatdy we Labannyň, öz enesiniň doganynyň goýunlaryny suwlady. We Ýakup Raheli öpdü we sesini götärp aglady. We ol Rahyla onuň kakasynyň dogany bolýandygyny we Rebekkanyň ogly bolýandygyny habar berdi, we ol ylgap gidip şu sözleri kakasyna habar berdi. Laban öz aýal doganynyň ogly Ýakubyň adyny eşidende, oňa garşy duşuşmaga ylgady we ony gurşap alyp öpdü, hem-de ony öz jaýyna getirdi we Labana şu sözleriň hemmesini gürrüň berdi. We Laban oňa aýtdy: Sen meniň süňklerimden we meniň etimden bolýarsyň. Ol onuň ýanynda bir aý boldy.

Laban Ýakuba aýtdy: Sebäbi sen meniň doganym, sen maňa mugt hyzmat etmersiň. Maňa aýt, seniň hakyň näme? Labanyň iki gyzy bardy: ulyşyna ady Leia, kiçisine ady Rahel. Leýanyň

gözleri gowşakdy, ýöne Rahel görnüşi boýunça owadan we keşbi boýunça gaty gözeldi. Ýakub Raheli söýdi we aýtdy: Seniň kiçi gyzyň Rahel üçin saňa ýedi ýyl hyzmat ederin. Laban oňa aýtdy: Ony saňa bermegim başga adama bermegimden has gowy, meniň ýanymda ýaşa. We Ýakup Rahel üçin ýedi ýyl hyzmat etdi, we olar onuň önünde az günler ýaly boldy, sebäbi ol ony söýýärdi. Ýakub Labana aýtdy: Maňa aýalym ber, sebäbi günler doldy, men oňa girerin. Laban bolsa ýeriň ähli adamlaryny ýygnaýdy we toý etdi. We agşam boldy, we ol öz gyzy Leýany alyp, Ýakuba getirdi, we Ýakup oňa girdi. Laban öz gyzy Lea öz hyzmatçy gyzy Zelfany berdi, oňa hyzmatçy gyz hökmünde. Ertir boldy, we serediň, Lea eken. Ýakub bolsa Labana aýtdy: Sen maňa näme bu etdiň? Men Rahel üçin saňa hyzmat etmedimmi? Näme üçin meni aldadyň? Laban jogap berdi: Biziň ýerimizde şeýle däl, kiçi gyzy ulysyndan ön bermek. Şonuň üçin munuň hepdeligini tamaml, we men saňa şuny hem bereýin seniň meniň ýanymda işleýän işiňiň ýerine, ýene ýedi ýyl beýleki. Ýakub şeýle etdi we munuň ýedi gününü tamamlady, soň Laban oňa öz gyzy Raheli aýal edip berdi. Laban öz gyzy Bilha üçin öz hyzmatçy gyzyny oňa hyzmatçy edip berdi. We Rahyla gyrdy we Rahyla Leiadan has köp söýdi, we oňa ýene ýedi ýyl hyzmat etdi.

Rebbe Hudaý Leýanyň ýigrenilýändigini görüp, onuň gaýtalagyny açdy, ýöne Rahel önelgesizdi. Leýa göwreleşdi hem Ýakuba ogul dogurdy, onuň adyny Ruben diýip atlandyrdy we aýtdy: Sebäbi Reb meniň kemsidilmegimi gördi hem maňa ogul berdi, indi şonuň üçin adamym meni söýer. Ve ol ýene göwreleşdi we Ýakuba ikinji ogul dogurdy we aýtdy: Sebäbi

Rebbe meniň ýigrenilýändigimi eşitdi we maňa şuny hem berdi we onuň adyny Şimeon diýip atlandyrdy. Ol ýene göwreli boldy we ogul dogurdy. Ol aýtdy: Indi häzirki wagtda meniň adamym meniň ýanymda bolar, sebäbi men oňa üç ogul dogurdym. Şonuň üçin ol onuň adyny Lewi diýip atlandyrdy. Ol ýene göwreli bolup, ogul dogurdy we aýtdy: Indi bu gezek Rebbe şükür ederin. Şonuň üçin onuň adyny Ýahuda goýdy. Soňra çaga dogurmagy bes etdi.

30

Rahyl Ýakuba çaga dogurmanyny görüp, uýasy bilen bäsleşdi we Ýakuba aýtdy: Maňa çaga ber, ýogsam ölerim. Gaharlanyp, ýöne Ýakub Rahile aýtdy: Men Hudaýyň ýerine däldirin, kim seni göwresiniň miwesinden mahrum etdi? Rahyl Ýakuba aýtdy: Ine, meniň gyzjagaz Balla, onuň ýanyna gir, ol meniň dyzlarymyň üstünde dograr we men hem ondan çagaly bolaryn. Hem ol oňa öz gyzyny Bilhany aýal edip berdi, hem Ýakup onuň ýanyna girdi. Rahylyň gyzmatçysy Bilha göwreli boldy we Ýakuba ogul dogurdy. Rahel aýtdy: Hudaý maňa höküm etdi, sesimi eşitdi we maňa ogul berdi, şonuň üçin onuň adyny Dan diýip atlandyrdy. Rahylyň gyzjagazy Bilha ýene göwreli boldy we Ýakuba ikinji ogul dogurdy. Rahyl aýtdy: Hudaý meniň tarapymda bäsleşdi, men doganyma garşy göreşdim we başardym diýip, onuň adyny Naftali goýdy. Leýa dogurmagy bes edendigini gördi we öz gyzyjagazy Zelfany alyp, ony Ýakuba aýal edip berdi we Ýakup oňa girdi. Leýanyň hyzmatçy gyzy Zelfa göwreli boldy we

Ýakuba ogul dogurdy. Leýa aýtdy: Bagtly! we onuň adyny Gad goýdy. Hem Leýanyň hyzmatçysy Zelfa ýene göwreleşdi hem Ýakuba ikinji ogul dogurdy. Leýa aýtdy: Bagtly men, sebäbi aýallar meni bagtly atarlar we onuň adyny Aşer diýip atady. Ruben bugdaý hasyl günlerinde meýdana gitdi we meýdanda mandragor almalaryny tapdy, olary ejesi Lea getirdi. Rahel uýasy Lea aýtdy: Ogluňyň mandragorlaryndan maňa ber. Leýa aýtdy: Saňa ýeterlik däl, sebäbi sen meniň ärimni aldyň? Meniň ogluňyň mandragalaryny hem alarsynmy? Rahel aýtdy: Onda goý, seniň ogluňyň mandragalarynyň ýerine şu gije seniň bilen uklaşsyn. Ýakub agşam meýdandan girdi we Lea oňa duşuşmaga çykdy we aýtdy: Maňa girjek sen şu gün, çünki seni ogluňyň mandragorlarynyň ýerine kärendesine aldym we ol şol gije onuň bilen ýatdy. We Hudaý Leýanyň dilegini eşitdi we göwreli bolup, Ýakuba başınjy ogul dogurdy. Leýa aýtdy: Hudaý maňa hakymy berdi, sebäbi men gyzjagazymy ärimme berdim we onuň adyny Yssakar diýip atlandyrdy, bu hakyň diýmekdir. Leýa henizem göwreli galdy we Ýakuba altynjy ogul dogurdy. We Leýa aýtdy: Hudaý maňa gowy sowgat berdi şu häzirki wagtda, adamym meni saýlar, sebäbi men oňa alty ogul dogurdym. We onuň adyny Zaboulun diýip atlandyrdy. We şondan soň gyz dogurdy we onuň adyny Deýna diýip atlandyrdy. Ýöne Hudaý Rahlyl ýatlady we Hudaý ony diňledi we onuň göwresini açdy. Ve göwreli bolup, Ýakuba ogul dogurdy, Rahel bolsa aýtdy: Hudaýym meniň utanmamymy aýyrdy. Ol onuň adyny Ýusup diýip atlandyrdy we aýtdy: Hudaý maňa başga bir ogul goşsun.

Rahyl Ýusupy dogurandan soň, Ýakup Labana aýtdy: Meni iber,

öz ýerime we öz ýurduma gidäýin. Aýallarym we çagalarym yzyna ber, men olaryň üçin saňa hyzmat etdim, şonuň üçin gidäýin, sebäbi sen meniň saňa eden gullugym barada bilýärsiň. Laban oňa aýtdy: Eger seniň öňünde haýyr-sahawat tapdym bolsam, jadyladym. Sebäbi Hudaý seniň gelmegiň sebäpli meni gutlady. Hakyňy meniň öňümde aýt, we men bererin. Ýakub aýtdy: Sen bilýärsiň men saňa nähili hyzmat edendigimi we seniň mallaryň meniň ýanymda näçe bolandygyny. Seniň öňünde meniň azdy, emma köplüge artdy, we Reb Hudaý seni meniň aýagymda gutlady, indi şonuň üçin haçan men hem özüm üçin öý ederin? We Laban oňa diýdi: Saňa näme bereýin? Ýakup oňa diýdi: Maňa hiç zat bermeyärsiň, eger maňa şu sözi ýerine ýetirseň, ýene seniň goýunlaryňy bakýaryn we saklaryn. Seniň ähli goýunlaryň şu gün geçsin, we ol ýerden guzylar içindäki her garamtyl goýuny, geçiler içindäki her zolakly we tegmilli goýuny aýyr, bu meniň hakyň bolar. Meniň adalatlylygym ertesi gün maňa jogap berer, sebäbi meniň hakyň seniň öňünde bolýar: geçileriň arasynda tegmişli we ak zolakly bolmadyk we guzylaryň arasynda goňur bolmadyk ählisi meniň ýanymda ogurlan hasaplanar. Laban oňa aýtdy: Seniň sözün boýunça bolsun. Ol şol gün nakşynly we tegmilli erkek geçileri, ähli nakşynly we tegmilli geçileri, guzularyň arasynda gara reňkli bolan ählisini we olaryň arasynda ak bolan ählisini aýyrды we ogullarynyň eline berdi. Ol üç günlük ýoly aýyrды, olaryň we Ýakubyň arasynda. Ýakup bolsa Labanyň galan sürülerine bakdy. Ýakub özi üçin stiraks agajyndan, hoz-hozdan we çynar agajyndan täze taýaklar aldy we Ýakub olardan ak zolaklar edip gabyk aýyrды, ýaşyl ýerini süpürip, taýaklarda onuň gabyk

aýýran ak ýeri dürli görnüşde peýda boldy. Ol gabyk aýran taýaklaryny suwuň suw çüýşeleriniň çüýşelerinde goýdy, şonuň üçin goyunlar içmäge gelende, taýaklaryň önünde içmäge gelip, goyunlar taýaklara seredip göwresinler. We goýunlar taýaklara göwrelenýärdiler, we goýunlar arassa ak, reňkli we çal tegmilli dogurdular. Ýakub guzynlary aýyrady we goýunlaryň önünde ak zolakly goçy goýdy, şeýle hem guzynlaryň arasynda her bir alahalyny goýdy. Ol özüne aýratyn sürüleri bölüp aýyrady we olary Labanyň goýunlary bilen garyşdyrmady. Emma şeýle wagtda boldy, goýunlar göwreýän wagtynda, Ýakub taýaklary goýunlaryň önüne çüýşelere goýdy, olaryň taýaklara görä göwremegi üçin. Haçan goyunlar doguranda, ol goýmandy, şeýlelikde belgiksizleri Labanyň boldy, belgilenenleri bolsa Ýakubyň boldy. Adam gaty baý boldy we oňa köp mallary, sygyrlar, gullukçylar, gyzlar, düýeler we eşekler boldy.

31

Ýakub Labanyň ogullarynyň sözlerini eşitdi, olar aýdýardylar: Ýakub biziň kakamyzyň ähli zatlaryny aldy, we biziň kakamyzyň zatlaryndan şu ähli şöhraty etdi. Ýakub Labanyň ýüzüni gördi we ine, ol oňa düýn we öňňürti ýaly däl idi. Reb Ýakuba aýtdy: Ataňyň ýurduna we öz nesilňe dolan, men seniň bilen bolaryn. Ýakub bolsa Leýany we Raheli sürüleriň bolan düzlüge çagyrdy. Ve olara diýdi: Men siziň ataňyzyň ýüzüni görýäris, sebäbi ol düýn we öňňüsi gün ýaly maňa garşy däl, ýöne meniň atamyň Hudaýy meniň bilen boldy. We siz bilýärsiňiz, sebäbi men ähli

güýjüm bilen siziň ataňyza hyzmat etdim. Ýöne siziň ataňyz meni aldady we on amnonyň zähmet hakymy üýtgetdi, emma Hudaý oňa maňa zyýan etmäge rugsat bermedi. Eger ol şeýdip aýtsa, ala-bula goyunlar seniň hakyň bolar we ähli goyunlar ala-bula dograr, eger-de ol ak diýse, ak goyunlar seniň hakyň bolar we ähli goyunlar ak dograr. Hudaý siziň ataňyzyň ähli malyny alyp gitdi hem olary maňa berdi. Goýunlar göwreli bolanda, ýukumda gözlerim bilen gördüm: ine, erkek geçiler we goçlar goýunlaryň we geçileriň üstüne çykýardylar, olar ak, tegmilli we kül reňkli sepelenen eken. Hudaýyň Perişdesi maňa ukyda: Ýakup diýdi, men bolsa: Näme? diýdim. Ol aýtdy: Gözüňi galdyrdy, goýunlaryň we geçileriň üstüne çykýan erkek geçileri we goçlary gör, olar ak tegmilli, tegmilli we kül reňkli sepikli. Çünki Labanyň saňa näme edýändigini gördüm. Men Men Hudaý, saňa Hudaýyň ýerinde görünen, nirede maňa ol ýerde sütüni ýagladýň we maňa ol ýerde wadany etdiň, indi şonuň üçin galk we şu ýerden çyk we doglan ýeriňe git, we Men seniň bilen bolaryn. Rahel we Lea jogap berip, oňa aýtdylar: Biziň atamyzyň öýünde henizem biziň paýymyz ýa-da mirasymyz ýokmy? Biz oňa keseki gyzlar ýaly hasaplanmadykmy? Sebäbi ol bizi satdy we biziň kümüşimizi iýip gutardy. Ähli baýlygy we şöhraty, Hudaý atamyzdan alan, bize we biziň çagalarymyza bolar, indi şonuň üçin Hudaý saňa näçe aýtdy bolsa, et. Ýöne Ýakub turup, aýallaryny we çagalaryny düýelere münderdi. Hem ol özi bilen ähli eýeliklerini, Mesopotamiýada gazanan ähli goş-golamlaryny we ähli zatlary alyp gitdi, kakasy Yshagyň ýanyna Kengan ýurduna gitmek üçin. Laban öz goýunlaryny gyrkmaýy gitdi, emma Rahel öz atasnyň butlaryny ogurladydy. Ýakup Siriýaly

Labana habar bermedi, sebäbi gaçýardy. Ol özi we ähli zatlary bilen gaçdy, derýadan geçdi we Galaad dagyna tarap ýola düşdi. Üçünji gün siriýaly Labana Ýakubyň gaçandygy habar berildi. Öz doganlaryny özi bilen alyp, onuň yzyndan ýedi günlük ýol kowdy we ony Galaat dagynda ýetişdi. Hudaý gijelerine Siriýaly Labanyň düşüşüne geldi we oňa aýtdy: Özüni sakla, Ýakup bilen hiç haçan erbet zat gürläme. Laban Ýakuba ýetişdi, Ýakub bolsa öz çadyryny dagda dikdi, Laban hem öz doganlary bilen Gilead dagynda düşelge gurdy. Laban Ýakuba aýtdy: Näme etdiň? Näme üçin gizlinlikde gaçdyň, meni aldadyň we gyzlarymy gylyç bilen alnan ýesirler ýaly alyp gitdiň? Eger maňa habar berseňdiň, men seni şatlyk bilen, sazandalar bilen, deprekler bilen we lira bilen ibererdim. We men meniň çagalarym we gyzlarym bilen öpmäge mynasyp görülmedim, indi bolsa samsyklyk bilen hereket etdiň. Häzir meniň elim seni zyýan bermäge güýçli, ýöne ataňyň Hudaýy düýn maňa aýtdy: Özüni sakla, Ýakup bilen hiç wagt erbet zat gürlämäň. Indi sen gitdiň, sebäbi sen ataňyň öýüne gitmegi gaty islegiň, näme üçin meniň hudaýlarymy ogurladyň? Ýakub Labana jogap berip aýtdy: Gorkdum, sebäbi pikir etdim, sen gyzlaryňy menden we ähli zatlarymy alyp gidersiň diýdim. We Ýakub aýtdy: Kim ýanynda sen öz hudaýlaryňy tapsaň, ol biziň doganlarymyzyň önünde ýaşamaz. Meniň ýanymda seniňkilerden näme bar bolsa, tanaýan we al. Emma onuň ýanynda hiç zat tanamady. Ýakub bolsa bilmeýärdi, sebäbi onuň aýaly Rahel olary ogurlapdy. Laban Leýanyň öýüne girip gözledi, ýöne tapmandy we Leýanyň öýünden çykdy, soňra Ýakubyň öýüni we iki gelin gyzyň öýüni gözledi, ýöne tapmandy, soň bolsa Rahylyň öýüne girdi. Rahel bolsa butlary aldy we olary

düýäniň eýer haltalaryna saldy we olaryň üstünde oturdy. Ol öz atasyna diýdi: Agyr kabul etme, jenabym, men seniň öňünde galkyp bilemok, sebäbi aýallaryň adaty maňa geldi. Laban tutuş öýde gözledi we butlary tapmady. Ýakub gaharlanyp, Laban bilen söweşdi, jogap berip Ýakub Labana aýtdy: Meniň günäm näme? We meniň ýalňyşlygym näme, sebäbi sen meniň yzynyndan kowalaň? We şol sebäpli sen meniň öýümiň ähli gaplaryny gözlädiň; seniň öýüniň ähli gaplaryndan näme tapdyň? Ony şu ýerde seniň doganlaryňyň we meniň doganlaryňyň öňünde goý, we goý olar biziň ikimizem arasynda höküm etsinler. Bu zatlar maňa ýigrimi ýyl men seniň bilen, seniň goýunlaryň we seniň geçileriň çagasyz bolmadylar, seniň goýunlaryňyň goçlaryny iýmedim. Ýyrtyjylar tarapyndan öldürileni sana getirmedim, men gününň ogurlygy we gijiň ogurlygy üçin öz-özümden töleýärdim. Men gününň ýylylygy bilen ýakylýardym we gijäniň sowugy bilen, we uky gözlerimden gidýärdi. Bular ýigrimi ýyl men seniň öýünde ýaşadym, saňa on dört ýyl iki gyzlaryňyň ýerine gulluk etdim we alty ýyl seniň goýunlaryňda işledim, we sen meniň hakymy on gezek aldadyň. Eger atam Ybraýymyň Hudaýy we Yshagyň gorkysy maňa kömek etmese, indi sen meni boş ýagdaýda ibererdiň. Meniň kemsidilişimi we ellerimiň zähmetini Hudaý gördi we düýn seni käýedi.

Jogap berip, Laban Ýakuba aýtdy: Gyzlar meniň gyzlarym, ogullar meniň ogullarym, mallar meniň mallarym, we sen görýän ähli zatlaryň hemmesi meniňkidir. Ýöne meniň gyzlarym üçin ýa-da olaryň dogran çagalary üçin şu gün näme edip

bilerin? Indi şonuň üçin gel, men we sen ähtname baglaşalyň, we ol meniň bilen seniň araňda şaýatlyk bolar, emma ol oňa aýtdy, ine, biziň bilen hiç kim ýok, gör, Hudaý meniň bilen seniň araňda şaýatdyr. Ýakub daş alyp, ony sütün edip dikdi. Ýakub öz doganlaryna: Daşlary ýygnaň diýdi, olar daşlary ýygnap, depä ýasadylar we ol ýerde depäniň üstünde nahar iýdiler. Laban oňa: Bu depä şu gün meniň bilen seniň araňda şaýatlyk edýär diýdi. Hem Laban ony şaýatlygyň depesi diýip atlandyrdy, Ýakup bolsa ony şaýat depesi diýip atlandyrdy. Laban Ýakuba aýtdy: Ine, şu depä we men seniň bilen öz aramyzda goýan şu sütün şaýatlyk edýär, şu depä şaýatlyk edýär we şu sütün şaýatlyk edýär, şonuň üçin onuň ady Depä şaýatlyk edýär diýlip atlandyryldy. We görüş, ol aýtdy: Hudaý meniň we seniň araňda görsün, sebäbi biz biri-birimizden aýrylarys. Eger sen meniň gyzlarymy peseltseň, eger sen meniň gyzlaryma goşup başga aýallar alsan, gör, biziň bilen hiç kim ýok görýän, Hudaý şaýatdyr meniň bilen seniň araňda. Eger men seniň ýanyňa geçmesem ýa-da sen meniň ýanyma bu depäniň we bu sütüniň üstünden ýamanlyk bilen geçmeseň. Ybraýymyň Hudaýy we Nahoryň Hudaýy biziň aramizdaky işe höküm etsin, we Ýakup öz atasy Yshagyň Hudaýyna kasam etdi. Ol dagda gurban berdi we doganlaryny çagyrdy, olar iýdiler we içdiler, soňra dagda ýatdylar.

32

Turmuşdan soň Laban irden oglanlaryny we gyzlaryny öpdi we

olary alkişlady, soňra yza öwrülip, Laban öz ýerine gitdi.

Ýakub öz ýoluna gitdi, başyny galdyryp Hudaýyň lagerlenen lagerini gördi we Hudaýyň Ýelekçileri oňa duşdular. Ýakub olary göreninde aýtdy: Bu Hudaýyň lageri diýip, şol ýeriň adyny Lagerler diýip atlandyrdy.

Ýakub öz dogany Esaw tarap öz öňünden habarçylary Seir ýerine, Edom ýurduna ugratdy. We olara buýruk berdi, aýdyp: şeýle siziň aýdarlar meniň lorduma Esau, şeýle aýdýar seniň guluň Ýakup, Laban bilen men ýaşadym we men gijikdirdim hâzire çenli. And to me became oxen and donkeys and sheep and servants and maidservants, and I sent to announce to my lord Esau so that your servant finds favor before you.

Habarçylar Ýakuba gaýdyp gelip aýtdylar: Biz siziň doganyňyz Ysawyň ýanyna bardyk, we ine, ol özi size garşy gelýär we onuň bilen dört ýüz adam bar. Ýakub gaty gorkdy we gynanýardy, şonuň üçin özi bilen bolan halky, öküzleri, düýeleri we goýunlary iki düşelge edip böl-di. Hem Ýakub diýdi: Eger Esaw bir lagere gelip, ony ursa, ikinji lager halas bolar. Ýakub aýtdy: Atam Ybraýymyň Hudaýy we atam Yshagyň Hudaýy, eý Rebbe, sen maňa aýtdyň: Doglan ýeriňe gaýdyp Ýeterlik bolsun maňa ähli adalatdan we ähli hakykatdan, haýsy etdiň guluň seniň. Sebäbi taýagymda meniň şunda geçdim Iordany şuny, indi bolsa boldum iki goşunlara. Meni doganyň Ysawyň elinden gutkar, sebäbi men ondan gorkýaryn, ol gelip meni we enäni çagalary bilen bilelikde urmasyn diýip. Sen ama sen aýtdyň: Men seni gowy ederin we seniň tohumuňy deňziň çägesi ýaly ederin, ol

köplüğinden sanalmajakdyr. We ol şol gije şol ýerde ýatdy we getiren zatlaryndan sowgatlary aldy we dogany Ysawa iberdi, Iki ýüz geçi, ýigrimi erkek geçi, iki ýüz goýun, ýigrimi goç, Emýän düýeler we olaryň çagalary otuz, öküzler kyrk, bukalar on, eşekler ýigrimi we taýlar on. We olary öz hyzmatkärlerine berdi, her sürüni aýratyn, we öz hyzmatkärlerine aýtdy: Meniň öňümde gidiň we sürüleriň arasynda aralyk goýuň. Ol birinjä buýruk berdi we aýtdy: Eger seniň bilen doganyň Esau duşuşsa we senden sorap aýtsa: Sen kimiň? Nirä gidýärsiň? Seniň öňüňden gidýän şular kimiň? Sen aýdarsyň: Seniň hyzmatkäriň Ýakup sowgatlar iberdi meniň hojaýynym Ysawa, we ine, ol özi biziň yzynymyzda. Ve ol birinjä, ikinjä, üçünjä we şu sürüleriň yzyndan öňe gidýän ähli adamlara buýurdy we aýtdy: Esaw siziň bilen duşuşanda, oňa şu sözleri aýdyň, Hem siz aýdarsyňyz: Ine, seniň hyzmatkäriň Ýakub biziň yzynymyzda gelýär. Sebäbi ol aýtdy: Men onuň ýüzüni öňüňden gidýän sowgatlar bilen ýuwaşdararyn, hem şondan soň onuň ýüzüni görerin, belki ol meniň ýüzümi kabul eder. Sowgatlar onuň öňünde gitdi, emma ol özi şol gije lagerde uklady. Şol gije turandan soň, iki aýalyny, iki gyzjagazyny we on bir çagasyny alyp, Jabbok geçelgesinden geçdi. Ol olary aldy we seli geçdi we ähli zatlaryny geçirdi.

Ýakub ýeke özi galdy, we onuň bilen bir adam irden çenli göreşdi. Gördi, ýöne oňa garşy ukyply däldigini, we onuň budynyň çukuryna degdi, we Ýakup onuň bilen göreşende Ýakubyň budynyň çukury duýgusyz boldy. We oňa diýdi: Meni iber, çünki daň atdy. Ol bolsa diýdi: Eger meni bereketlemseň,

seni ibermerin. Ol oňa aýtdy: Seniň adyň näme? Ol bolsa aýtdy: Ýakub. Ol oňa aýtdy: Indi seniň adyň Ýakub diýlip atlandyrylmaz, ýöne seniň adyň Ysraýyl bolar, sebäbi sen Hudaý bilen güýçlendiň we adamlar bilen güýçli bolarsyň. Ýakub soraýdy-da, aýtdy: Maňa öz adyňy habar ber. Ol bolsa aýtdy: Näme üçin sen meniň adymy soraýarsyň? We ony şol ýerde alkaýady. Ýakub şol ýeriň adyny Hudaýyň görnüşi diýip atlandyrdy, sebäbi men Hudaýy ýüzbe-ýüz gördüm we meniň janym halas boldy. Oňa gün galkdy, haçan ol Hudaýyň görnüşini geçenden soň, ýöne ol öz budunda aksaýardy. Şonuň üçin Ysraýylyň ogullary haýalsyzlan siňiri iýmesinler, ol budunň çukurynda bolýar, şu güne çenli, sebäbi Ýakubyň budunyň çukuryna, haýalsyzlan siňirine degdi.

33

Ýakup gözlerini galdyryp seretdi we ine, dogany Esaw dört ýüz adam bilen gelýärdi. Ýakup çagalary Leanyň, Raheliň we iki gyz hyzmatkäriň arasynda böl-di. Ol iki gyzmatyň we olaryň ogullaryny öňe goýdy, Leýany we onuň çagalaryny yzynda, Rahyl bilen Ýusuby bolsa iň soňa goýdy. Özi bolsa olaryň önünde öňe geçdi we doganynyň ýanyna ýakynlaşýança ýere ýedi gezek sežde etdi. Esaw oňa garşy ylgady we ony gurşap alyp, onuň boýnuna ýykyldy, ony öpd-i we ikisi-de aglady. We Esaw gözünü galdyryp aýallary we çagalary gördi we aýtdy: Bu zatlar saňa näme? Ol bolsa aýtdy: Çagalar, olara Hudaý seniň guluňa rehim etdi. We gyzlar we olaryň çagalary ýakynlaşdylar we sežde

etdiler. We Leýa we onuň çagalary ýakynlaşdylar we sežde etdiler, we şulardan soň Rahel we Ýusup ýakynlaşdylar we sežde etdiler. Hem aýtdy: Näme bu zatlar saňa bolýar, ähli bu lagerler, haýsylara men duşdum? Ol bolsa aýtdy: Şonuň üçin guluň merhemeti tapýar seniň öňünde, jenap. Esaw aýtdy: Meniň köp zadym bar, doganjygym, seniňkiler saňa galsyn. Ýakub aýtdy: Eger men seniň öňünde merhemetli tapan bolsam, meniň ellerim arkaly sowgatlary kabul et, sebäbi men seniň ýüzüni gördüm, biriniň Hudaýyň ýüzüni gören ýaly, we sen menden hoşlarsyň. Meniň bereketlerimi al, men saňa getirdim, sebäbi Hudaý maňa rehim etdi we maňa hemme zat bar, şonuň üçin ony mejbur etdi we ol aldy. Ol aýdyp: Gidip, göni ýol bilen gidäliň diýdi. Ýöne oňa şeýle diýdi: Jenabym bilýär, çagalar has näzik, goýunlar we öküzler meniň üstümde emizýärler. Şonuň üçin eger olary bir gün kowsam, ähli mallar öler. Meniň hojaýynym öz gulunyň öňünde gitsin, men bolsa ýolda öňümdäki syýahatyň dynçlygy boýunça we ýaş adamlaryň aýagy boýunça güýçlendirerin, men Seire meniň hojaýynyma gelýänçä. Esaw aýtdy: Öz halkymdan käbirini seniň bilen galdyrarýn. Ol bolsa aýtdy: Näme üçin? Ýeterlikdir, sebäbi seniň öňünde merhemetini tapdym, jenabym. Esaw bolsa şol gün öz ýoly bilen Seire gaýdyp gitdi. Ýakub Çadyrlara gitdi we ol ýerde özi üçin jaýlar gurdy we öz mal-garasy üçin çadyrlar gurdy, şonuň üçin ol şol ýeriň adyny Çadyrlar diýip atady.

Ýakub Kengan ýerinde ýerleşýän Şekimiň şäheri bolan Saleme geldi, haçan ol Siriýanyň Mesopotamiýasyndan gaýdyp gelende, we şäheriň öňünde çadyr gurdy. Ve ol meýdanyň bölegini satyn

aldy, nirede ol ýerde öz çadyryny gurdy, Syxemiň kakasy Hammoryň ýanyndan, ýüz amnon üçin. Ol şol ýerde gurban oýan gurdy we Ysraýylyň Hudaýyny çagyrdy.

34

Ýakuba Leýanyň dogran gyzy Deýna ýerli halkyň gyzlary bilen tanyşmak üçin çykdy. Hiwli Emmoruň ogly, ýeriň hökümdary Şekem ony gördi we ony alyp, onuň bilen ýatdy we ony kemsitdi. We Dinanyň, Ýakubyň gyzynyň janyna üns berdi we gyz-gelin söýdi we gyz-geliniň aňyna görä oňa gürlleşdi. Şehem öz atasy Emmora aýtdy: Maňa şu gyzy aýal edip al. Ýakub eşitdi welin, Emmoruň ogly onuň gyzy Deinany hapalandygyny, emma onuň ogullary meýdanda mallary bilen bolupdylar, şonuň üçin Ýakub olar gelýänçä dymdy. Şehemiň atasy Emmor Ýakup bilen gürlüşmek üçin onuň ýanyna çykdy. Ýakubyň ogullary meýdandan geldiler. Olar eşidenlerinde, adamlar gaty gynandylar we olara gaty agyrydy, sebäbi Ysraýylda utandyryjy zat etdi - Ýakubyň gyzy bilen ýatdy. Şeýle bolmaz. Emmor olara gürläp aýtdy: Syhem meniň oglum siziň gyzyňyzy jany bilen saýlady, şonuň üçin ony oňa aýal beriň, Biziň bilen durmuş guruň, gyzlaryňyzy bize beriň we gyzlarymyzy ogullaryňyza alyň. Biz bilen ýaşaň, ýer siziň öňüňizde giňdir, ýaşaň, onuň üstünde söwda ediň we onda eýelik ediniň. Şehem onuň atasyna we doganlaryna aýtdy: Siziň gözüňizde ýagşylyk tapardym we siz näme aýtsaňyz, bereris. Dowry-ny gaty köpeldiň, we maňa aýdanyňyz ýaly berjek, we şu gyzy maňa aýal edip beriň.

Ýakubyň ogullary Şeheme we onuň atasy Emmora hile bilen jogap berdiler we olar bilen gürleşdiler, sebäbi olar olaryň uýasy Dinany hapaladylar. Simeon we Lewi, Dinanyň doganlary, olara aýtdylar: Biz bu işi edip bilmeris, biziň uýamyzy sünnet edilmedik adama berip bilmeris, sebäbi bu biziň üçin masgaralykdyr. Diňe şu ýagdaýda biz size meňzeş bolarys we siziň ýanyňyzda ýaşarys, eger siziň ähli erkekleriňiz hatna edilse, biz ýaly bolsaňyz. We biz siziň size gyzlarymyzy bereris we siziň gyzlaryňyzdan özümize aýallar alarys we siziň ýanyňyzda ýaşarys we bir halk bolarys. Eger siz bizi diňlemäňiz we sünnät edilmeseňiz, gyzmyzy alyp gideris. We bu sözler Emmoryň öňünde hoşa gitdi we Emmoryň ogly Şehemiň öňünde-de hoşa gitdi. Ýaş adam bu sözi etmäge däl etmedi, sebäbi Ýakubyň gyzyna gysylýardy, ol bolsa kakasynyň öýündäki ähliniň iň hormatlysy edi. Emmor we onuň ogly Syhem olaryň şäheriniň derwezesine geldiler we olaryň şäheriniň adamlaryna gürlep aýtdylar, Şu adamlar parahatçyl, goý olar biziň bilen ýer ýüzünde ýaşasynlar we onda söwda etsinler, ýer bolsa ine olaryň öňünde giňdir, olaryň gyzlaryny özümize aýal alarys we öz gyzlarymyzy olara bereris. Diňe şu ýagdaýda adamlar bize meňzeşerler, biziň bilen ýaşamak üçin, şeýlelikde bir halk bolmak üçin, biziň ähli erkegimiz sünnät edilende, nähili olar hem sünnät edilen ýaly. Olaryň mallary, dört aýakly haýwanlary we emläkleri biziňki bolmaz öýdýäňizmi? Diňe şunda olara meňzeş bolsak, olar biziň bilen ýaşarlar. Emmor we onuň ogly Şehem, şeýle hem olaryň şäheriniň derwezesinde söwda edýän ähli adamlar diňlediler, we ähli erkekler öz sünnetsiz etlerini hatna etdirdiler.

Üçünji günde, olar agry çekýän wagtynda, Ýakubyň iki ogly Şimeon bilen Lewi, Dinanyň doganlary, hersiniň gylyçyny alyp, şähere howpsuz girip, ähli erkekleri öldürdiler. Emmor we onuň ogly Syhemi gylyçyň agzy bilen öldürdiler we Deinany Syhemiň öýünden alyp çykdylar. Ýakubyň ogullary ýaralylaryň üstüne girdiler we öz aýal doganlary Dina hapalanýan şäheri talaň etdiler. We olaryň goýunlaryny, öküzlerini, eşeklerini, şäherde näçe bar bolsa we meýdanda näçe bar bolsa, hemmesini aldylar. We olaryň ähli bedenlerini we ähli ýük-taşlaryny we aýallaryny esirlere aldylar, şäherde we öýlerde näçe zat bar bolsa, hemmesini taladylar. Ýakub Şimeona we Lewä aýtdy: Siz meni ýigrenji etdiňiz, şonuň üçin men bu ýerde ýaşaýanlaryň hemmesiniň, Kenganlylar bilen Perizlileriň önünde erbet boldum. Men sanda az adam, olar meniň üstüme ýygnanyp, meni keserler we men hem, öýüm hem ýok ediler. Olar bolsa aýtdylar: Ýöne biziň aýal doganymyzy jelep ýaly ulanarlarmyka?

35

Hudaý Ýakuba aýtdy: Turanyňdan Beýtel ýerine çyk we ol ýerde ýaşa, we ol ýerde doganyň Ysawyň ýüzünden gaçanyňda saňa görünen Hudaýa gurban sypasy ýasa. Ýakub öz öýüne we özi bilen bolan ähli adamlara aýtdy: Siziň araňyzdan siziň bilen bolan daşary ýurt hudaýlaryny aýyryň we arassalanyň we eşikleriňizi üýtgediň. Ve turup, Beýtele çykalyň we ol ýerde Hudaýa gurban ýeri edeliň, ol meniň kynçylyk günümde meni diňledi, meniň bilen boldy we meni giden ýolumda halas etdi.

Olar Ýakuba daşary ýurtly hudaýlary berdiler, kim olaryň ellerinde bardy, we syrmary, kim olaryň gulaklarynda bardy, we Ýakub olary Şekemdäki terebintiň astynda gizledi we olary şu güne çenli ýok etdi. Ysraýyl Şekemden çykdy we Hudaýyň gorky olaryň töweregindäki şäherleriň üstüne düşdi, we olar Ysraýylyň ogullarynyň yzyndan kowmadylar. Ýakub Kengan ýurdundaky Luza, ýagny Beýtele geldi, özi we onuň bilen bolan ähli halk. Ol şol ýerde gurban alty gurdy we şol ýeriň adyny Beýtel diýip atlandyrdy, sebäbi Hudaý oňa şol ýerde, dogany Ysawuň yüzünden gaçyp barýarka peýda bolupdy.

Debbora, Rebekkanyň enesi öldi we Beýteliň aşagynda dub agajynyň ýanynda jaýlanyldy, Ýakub onuň adyny ýas dub diýip atlandyrdy. Hudaý Ýakuba Luzda göründi, ol Siriýa Mesopotamiýasyndan geleninde, we Hudaý ony bereketledi. Hudaý oňa şeýle diýdi: Seniň adyň indi Ýakub diýlip çagyrylmaz, ýöne seniň adyň Ysraýyl bolar we onuň adyny Ysraýyl diýip atlandyrdy. Hudaý oňa şeýle diýdi: Men seniň Hudaýyň, artdyr we köpel, halklar we halklaryň ýygnaklar senden bolar, we şalar seniň beýniňden çykar. Men Abraham we Isak beren ýerimi saňa berdim, ol saňa degişli bolar we senden soň seniň nesliňe şu ýeri berjek. Hudaý onuň bilen gürleşen yerinden ondan ýokary gitdi. We Ýakub Hudaý özi bilen gürleşen ýerde daş sütün dikdi we onuň üstüne guýma guýdy, we onuň üstüne ýag guýdy. We Ýakup şol ýeriň adyny, nirede Hudaý onuň bilen şol ýerde gürleşen, Beýtel diýip atlandyrdy. Ýakub Beýteldan gidip, çadyryny Gader diýen münjäniň aňyrsynda dikdi. Efrata gelmek üçin Habrata ýakynlaşanda, Rahel dogurdy we dogurmakda kyn

çekdi. Ýöne onuň agyr dogurmagynda şeýle boldy, ebeçe oňa aýtdy: Göwün eder, sebäbi bu hem saňa oguldyr. Onuň ruhuny goýberişinde boldy, ol ölýärdi sebäbi, çaganyň adyny meniň agrynyň ogly diýip atlandyrdy, emma kakasy onuň adyny Benýamin diýip atlandyrdy. Rahel öldi we Efrata ýolunyň üstünde jaýlanyldy, bu Betlehemdir. We Ýakub onuň mazarynyň üstünde sütün gurdy, bu Rahylyň mazarynyň üstündäki sütündir, şu güne çenli. Ysraýyl şol ýerde ýaşan wagty boldy, Ruben gitdi we atasy Ýakubyň gözlegçisi Ballas bilen ýatdy, we Ysraýyl eşitdi, we bu onuň önünde erbet göründi. Ýakubyň ogullary on iki sany bolupdy.

Leýanyň ogullary: Ýakubyň ilkinji doglan ogly Ruben, Şimeon, Lewi, Ýahuda, Issakar, Zebulun. Rahylyň ogullary Ýusup we Benýamin. Rahylyň hyzmatçy gyzy Ballasyň ogullary Dan we Naftali. Leia-nyň gyzygazy Zelfa-nyň ogullary bolsa Gad we Aşer, bular Ýakup-a Siriýa-nyň Mesopotamiýasynda doglan ogullardyr. Ýakub öz kakasy Yshagyň ýanyna Mamre şäherine, meýdan şäherine geldi, bu Kengan ýurdundaky Hebron bolup, ol ýerde Abraham we Yshak ýaşapdylar. Yshagyň ýaşan günleri ýüz segsen ýyl boldy. Yshak ýitip barýarka öldi we garry we günlerden doly bolup, öz nesiliniň ýanyna goşuldy, we ony ogullary Esaw bilen Ýakup jaýladylar.

36

Bular bolsa Ysawnyň nesilleri, özi Edomdyr. Esau Kanaanlylaryň

gyzlaryndan özi üçin aýal aldy: Hettily Ailomyň gyzy Adany we Ewaýly Sebegonyň ogly Ananyň gyzy Olibemany. We Basemath-y, Ysmagylyň gyzyny, Nebaýotyň aýal dogany. Ada oňa Elifazy dogurdy, we Basemat Ragueli dogurdy. We Olibema Ieusy, Ieglomy we Kore dogurdy; bular Esawyň ogullary bolup, olar oňa Kengan ýerinde doguldylar. Esaw öz aýallaryny, ogullaryny, gyzlaryny, öýüniň ähli adamlaryny, ähli eýeçiliklerini, ähli mallaryny we Kengan ýurdunda gazanan ähli zatlaryny, özüne eýe bolan ähli zatlaryny alyp, dogany Ýakubyň ýüzünden Kengan ýurdundan gitdi. Olaryň eýeçilikleri köp bolany üçin, bilelikde ýaşamak mümkin däl, we göçüp gelen ýerleriň topragy olary götermäge ukyply däl, olaryň eýeçilikleriniň köplügi sebäpli. Esaw Seir dagynda ýerleşdi, Esaw özi Edom bolýar. Bular bolsa Edomyň atasy Esawyň Seir dagyndaky nesilleridir. Esawyň ogullarynyň atlary şular: Elifas - Esawyň aýaly Adanyň ogly we Raguel - Esawyň aýaly Basematyň ogly. Elifazyň ogullary boldy: Taiman, Omar, Sofar, Gotom we Kenez. Thamna Esau-nyň ogly Eliphaz-nyň gözbaşysy eken we ol Eliphaz-a Amalek-i dogurdy, bular Esau-nyň aýaly Ada-nyň ogullary. Bular bolsa Ragueliň ogullary: Nahot, Zare, Some we Moze. Bular Esawyň aýaly Basematdan bolan ogullary. Bular bolsa Olibemasyň ogullary, Ananyň gyzy, Sebegonyň ogly, Esawyň aýaly; ol Esawa Ieusy, Ieglomy we Koreni dogurdy. Bular Esawyň ogullarynyň liderleri, Esawyň ilkinji doglan ogly Elifazyň ogullary: lider Taiman, lider Omar, lider Sofar, lider Kenez. Lider Korah, lider Gothom, lider Amalek, bular Elifazyň Idumea ýerindäki liderleri, bular Adanyň ogullary. Hem bular Esaunyň ogly Ragueliň ogullary: lider Nahoth, lider Zare, lider Some, lider

Moze. Bular Edom ýurdundaky Ragueliň liderleri, bular Esaunyň aýaly Basemathyň ogullary. Bular bolsa Esawyň aýaly Olibemasyň ogullary: lider Ieous, lider Ieglom, lider Kore; bular Esawyň aýaly Ananyň gyzy Olibemasyň liderleri. Bular Eýsawyň ogullary we bular olaryň ýolbaşçylary, bular Edomyň ogullary. Bular bolsa ýerde ýaşaýan Horri Seiriň ogullary: Lotan, Şobal, Sebegon, Ana, Dişon, Asar we Rison - bular Horitiň ogly Seiriň ýolbaşçylary Edom ýurdunda. Lotan-yň ogullary Horri we Heman boldy, Lotan-yň aýal dogany bolsa Tamna boldy. Bular bolsa Şobalyň ogullary: Golam, Manahat, Gaýbel, Zofar we Omar. We bu Sebegonyň ogullary: Aýe we Ana. Bu şol Ana bolup, ol öz atasy Sebegonyň ýüküçi haýwanlaryny çölde otladýarka Ýamini tapdy. Bular bolsa Ananyň ogullary: Dişon we Ananyň gyzy Oholibama. Bular bolsa Deşonyň ogullary: Amadah, Asban, Itran we Haran. Bular bolsa Asaryň ogullary: Balaam, Zoukam we Ioukam. Bular bolsa Risonyň ogullary: Woş we Aran. Bular bolsa Horitiň liderleri: lider Lotan, lider Şobal, lider Zibeon, lider Ana, Lider Dişon, lider Asar, lider Rison, bular Horri liderleri olaryň liderliklerinde Edom ýerinde.

We şular Edomda höküm süren patyşalardyr, Ýsraýylda patyşa höküm sürmezden öň. We Edom-da Balak, Beor-yň ogly patyşalyk etdi, we onuň şäheriniň ady Dennaba idi. Balak öldi we onuň ýerine Bosorraly Zaranyň ogly Ýobab patyşalyk etdi. Ýobab öldi we onuň ýerine Taiman ýerinden Asom höküm sürdi. Asom öldi we onuň ýerine Baradyň ogly Adad patyşalyk etdi, ol Moabyň düzlüğünde Midiany ýeňdi, we onuň şäheriniň ady Gethaim. Adad öldi we onuň ýerine Masrekadan Samlah

patyşalyk etdi. Samada öldi we onuň ýerine derýäniň ýanyndaky Roobotdan Saul höküm sürdi. Saul öldi we onuň ýerine Açoboryň ogly Ballenon patyşalyk etdi. Açoboryň ogly Ballenon öldi, we onuň ýerine Baradyň ogly Arad höküm sürdi, we onuň şäheriniň ady Fogor, we onuň aýalynyň ady Metebeel, Maizoöbyň ogly Matraitň gyzy. Bular Esawyň başlyklarynyň atlary, olaryň taýpalarynda, olaryň ýerlerinde, olaryň ýurtlarynda we olaryň halklarynda: başlyk Tamna, başlyk Gola, başlyk Ieter, lider Olibemas, lider Helas, lider Finon, Lider Kenez, lider Taiman, lider Mazar. Magediel lider, Zaphoin lider, bular Edomyň liderleri olaryň eýeçilik ýerinde gurlan ýerlerde, bu Esau Edomyň kakasy.

37

Ýakup öz atasyny Kengan ýurdunda göçüp gelen ýerinde ýaşady, bular bolsa Ýakubyň nesilleridir. Ýusup on ýedi ýaşynda bolup, kakasynyň goýunlaryny doganlaryny bilen bakyp ýördi, ýaş wagtynda kakasynyň aýallary Bilhanyň we Zilpanyň ogullary bilen bile bolup. Ýusup bolsa erbet gürrüňleri olaryň kakasy Ýsraýyla getirdi. Ýakub bolsa Ýusupy ähli ogullarynyň arasyndan has köp söýýärdi, sebäbi ol oňa garran wagtynda doglan oguldy, we oňa reňkli hiton tikdirdi. Onuň doganlary görüp, kakasynyň ony ähli ogullarynyň arasyndan söýýändigini, ony ýigrenç gördüler we oňa hiç parahatçylykly zat aýdyp bilmediler. Ýusup düýş göreninden soň, ony öz doganlaryna habar berdi. Ol olara diýdi: Meniň gören düýşümiň manysyny

diňläň. Men siziň meýdanyň ortasynda bugdaý baglap duranyňyzy oýladym, we meniň bugdaýym galdy we dik durdy, emma siziň bugdaýlaryňyz öwrülip, meniň bugdaýyma sežde etdiler. Onuň doganlary oňa aýtdylar: Sen biziň üstümüzden patyşalyk edersiňmi ýa-da biziň üstümüzden höküm sürersiňmi? We onuň düýşleriniň we sözleriniň sebäpli ony has-da ýigrenýän boldular. Ol başga bir düýş gördi we ony öz kakasyna we doganlaryna gürrüň berdi we aýtdy: Ine, men başga bir düýş gördüm, edil Gün, Aý we on bir ýyldyz maňa sežde edýärdi. Onuň kakasy oňa käýedi we oňa aýtdy: Bu näme düýş, sen gören düýşüň? Hakykatdanam men, eneň we doganlaryň gelip, saňa ýerde sežde ederismi? Onuň doganlary oňa gyzgandylar, ýöne onuň kakasy bu sözi saklady. Ýöne onuň doganlary olaryň atasynyň goýunlaryny bakmak üçin Şeheme gitdiler. We Ysraýyl Ýusuba aýtdy: Seniň doganlaryň Şehemde çopanlyk edýärler däl-mi? Gel, seni olara ibereýin. Ol bolsa oňa: Ine, men diýdi. Ysraýyl oňa aýtdy: Git-de, doganlaryň we sürüleriň sagdynmy diýip gör-de, maňa habar ber. Şeýdip, ony Hebron jülgesinden iberdi we ol Şeheme geldi. We ony bir adam meýdanda azaşýarka tapdy, we şol adam ondan sorady: Näme gözleýärsiň? Ol bolsa aýtdy: Meniň doganlarymy gözleýärin, maňa aýdyň, olar nirede otarýarlar. Ýöne ol adam oňa aýtdy: Olar bu ýerden gidipdirler, sebäbi men olaryň Dothaimе gideliň diýýändiglerini eşitdim. Şondan soň Ýusup doganlarynyň yzyndan gitdi we olary Dothaim-de tapdy.

Olar ony uzakdan önünden gördüler, ol olara ýakynlaşmazdan ön, we ony öldürmek üçin ýaman niýet etdiler. Her biri öz

dogansyna aýtdy: Ine, şol düýş görüji gelyär. Indi şonuň üçin gelin, ony öldüreläň we ony çukurlaryň birine atalyň, we aýdarys: Ýaman ýyrtyjy haýwan ony iýdi, we göreris, onuň düýşleri näme bolar. Ruben eşidip, ony olarnyň ellerinden halas etdi we aýtdy: Ony ruha urmalyň däl. Ruben olara aýtdy: Gan dökmeň, ony çöldäki şu çukurlaryň birine taşlaň, emma oňa el ýetirmäň, şonuň üçin men ony olaryň ellerinden halas edip, kakasyna gaýtaryp bererin. Ýusup öz doganlaryna gelende, olar Ýusupy reňkli tunikadan çykardylar. We ony alyp, çukura oklap taşladylar, emma çukur boşdy, suwuň ýokdy. Oturdylar-da çörek iýmek üçin, we gözlerini galdyryp gördüler, ine, Ysmagyly syýahatçylary Gileaddan gelýärdi, we olaryň düýeleri tütetgi, rezin we mirra bilen ýüklüdi. Olar bolsa Müsüre aşak getirmek üçin gidýärdi.

Ýahuda öz doganlaryna aýtdy: Doganymyzy öldürüp, ganyny gizleseň, näme peýda? Geliň, biz ony şu Ysmaillylara satalyň, ýöne biziň ellerimiz onuň üstünde bolmasyn, sebäbi ol biziň doganymyz we biziň etimizdir. Onuň doganlary muňa gulak asdylar. Midianlylaryň söwdagär adamlary geçip barýardylar, we olar Ýusupy çukurdan çekip çykardylar we satdylar Ýusupy Ysmagylylylar ýigrimi altyna. We olar Ýusupy Müsüre alyp gitdiler. Ruben çukuryň ýanyna gaýdyp geldi, emma Ýusupy çukuryň içinde görmedi we eşiklerini ýyrtdy. Hem ol öz doganlaryna gaýdyp geldi hem aýtdy, oglan ýok, men bolsa indi nirä giderin? Ýusupyň köýnegini alyp, olar bir oglak soýdular we köýnegi ganyna bulaşdyrdylar. We olar älemgoşar köýnegi iberdiler we olaryň kakasyna getirdiler, we aýtdylar: Muny

tapdyk, tanaň, bu seniň ogluňyň köýnegimi ýa-da däl? Ol ony tanaýdy we aýtdy: Bu meniň oglunyň köýnegi. Ýaramaz haýwan ony iýdi, haýwan Ýusupy aldy. Ýakub eşiklerini ýyrtdy we biline çuwal geýdi we ogly üçin köp günler ýas tutdy. Ýöne onuň ähli ogullary we gyzlary ýygnandylar we ony teselli bermäge geldiler, emma ol teselli almagy islemedi we aýtdy: Men oglumy ýas tutup ölüler dünýäsine inerin diýip, we kakasy onuň üçin aglady. Ýöne midianlylar Ýusupy Müsüre, Faraonyň agzady baş aşpezi Petephra satdylar.

38

Şol wagtda boldy, Ýahuda öz doganlaryndan aýrylyp gitdi we Adullamly belli bir adama gelip ýetdi, onuň ady Hira boldy. Ýahuda ol ýerde Kenganly bir adamyň Şua atly gyzyny gördi hem ony aldy hem oňa girdi. We göwreli bolup, ogul dogurdy we onuň adyny Er diýip atlandyrdy. We göwreli bolup, ýene bir ogul dogurdy we onuň adyny Onan goýdy. Ve goşup, ogul dogurdy we onuň adyny Şiloh diýip atlandyrdy, ol bolsa Hasbide idi, haçan olary dogurdy. Ýahuda öz ilkinji ogly Er üçin aýal aldy, onuň ady Tamar. Ýahudanyň ilkinji ogly Er Rebbiň önünde erbet boldy we Hudaý ony öldürdi. Ýahuda Onana aýtdy: Doganyň aýalynyň ýanyna gir we ony aýal al, doganyň üçin nesil galdyr. Onan bilip, tohum oňa degişli bolmajagyny, doganynyň aýalynyň ýanyna gireninde, tohum dogansyna bermezlik üçin ony ýere dökýärdi. Erbet zat bolsa Hudaýyň önünde peýda boldy, sebäbi muny etdi we ony hem öldürdi.

Ýahuda öz gelni Tamara aýtdy: Ataňyň öýünde dul bolup otur, oglum Şilom ulalaýança, sebäbi ol hem doganlary ýaly ölmeli däl diýip pikir etdi. Tamar gidip, atasynyň öýünde oturdy. Günler köpeldi we Ýahudanyň aýaly Şua öldi, we Ýahuda teselli tapyp, özi we onuň çopany Adullamly Hira bilen goýunlaryny gyrkyjylaryň ýanyna Timnä gitdi. Ol Tamar-a, onuň gelinine habar berdi we aýtdy: Ine, seniň gaýyn ataň öz goýunlaryny gyrkmagy üçin Tamna-a çykýar. Hem ol öz dul eşiklerini özünden aýyryp, tomusky eşigini geýdi, özünü bezedi we Enan derwezeleriniň ýanynda oturdy, ol Tamna ýolunyň üstünde. Sebäbi gördi welin, Şilom uly boldy, emma ol ony oňa aýal bermedi. We ony görüp, Ýahuda ony jelep diýip pikir etdi, sebäbi ol ýüzüni örtüpdi we ony tanamady. Ol ýoldan oňa tarap öwrüldi we oňa aýtdy: Maňa seniň ýanyňa girmäge rugsat et, sebäbi ol onuň öz gelni bolýandygyny bilmedi. Ol bolsa aýtdy: Eger seniň ýanyňa girseň, maňa näme berersiň? Ol bolsa aýtdy: Men saňa öz sürülerimden geçi oglak iberериң. Ol bolsa aýtdy: Eger sen iberýänçäň maňa girew berseň. Ol ýöne aýtdy: Haýsy girewi saňa bererin? Ol ýöne aýtdy: Ýüzügiňi, boýnuňy we eliňdäki hasaňy. Ol oňa berdi we oňa tarap girdi, we ol ondan göwresinde aldy. Ol turdy-da, gitdi we özünüň tomusky eşigini çykardy we dul eşiklerini geýdi. Ýahuda bolsa Adullamly çopanynyň eli bilen geçi oglagyny ibermişdi, aýalyň ýanyndan girewini yzyna almak üçin, ýöne ony tapanok. Ol şol ýerden erkeklere sorady: Enan-da ýoluň üstünde bolan jelep nirede? Olar aýtdylar: Bu ýerde jelep bolmady. Hem ol Ýahuda tarap öwrüldi hem aýtdy: Tapmadym, hem şol ýerden bolan adamlar bu ýerde jelep ýokdugyny aýdýarlar. Ýahuda aýtdy: Goý, olary

sakla, ýöne biz hiç wagt gülkä galmarys. Men hakykatdanam şol oglak iberdim, emma sen tapmansoň. Üç aýdan soň Ýahuda habar berildi, aýdýarlar: Seniň gelniň Tamar jelep etdi we ine, göwresinde bar jelep etmekden. Ýahuda aýtdy: Ony çykaryň we ýakylsyn. Bu eltilýärkä, öz gaýyn atasyna habar iberdi we şeýle diýdi: Men şu zatlaryň eýesi bolan adamdan göwrelidir we aýtdy: Tana, bu ýüzük, zynjyr we taýak kimiňki? Ýahuda tanadyldy we aýtdy: Tamar haklydyr, men дәl, sebäbi men ony oglum Şiloma bermedim. We ol ony ýene tanamagy goşmady. Ýöne ol dogurýarka, onuň göwresinde ekizler bardy. Ýöne onuň dogurmagynda şeýle boldy: birisi öňünden elini çykardy, ebeçe bolsa alyp, onuň eline gyrmyzy bagladyp, bu öň çykar diýdi. Emma elini yza çekende, onuň dogany derrew çykdy, ol bolsa aýtdy: Näme üçin sen üçin päsgelçilik bölündi? Onuň adyny Fares diýip atlandyrdy. We şondan soň onuň dogany çykdy, onuň elinde gyrmyzy bardy, we onuň adyny Zara diýip atady.

39

Ýusup bolsa Müsüre getirildi, we ony Faraonyň agtygy, baş aşpez, müsürli adam Petepres, ony ol ýere getiren ysmagylylyň ellerinden satyn aldy. Reb Ýusubyň bilen boldy we ol üstünlik gazanýan adam boldy we öz hojaýnynyň Müsürliň öýünde boldy. Onuň hojaýyny bilýärdi, sebäbi Reb onuň bilen boldy we ol näme etse-de, Reb muny onuň ellerinde rowaçlandyrýar. We Ýusup öz hojaýynyň öňünde mähir tapdy we oňa ýarandy. We ony öz öýüniň üstüne belledi we oňa degişli ähli zatlary

Ýusupyň eline berdi. Ol onuň öýüniň we oňa degişli ähli zatlaryň üstünde durandan soň, Reb Müsürliň öýüne Ýusup sebäpli bereket berdi we Rebiň bereketi onuň öýündäki we meýdanyndaky ähli emläginde boldy. Ol ähli zatlary, näçe bolsa onuň, Ýusubyň eline tabşyrdy we özüne degişli hiç zady bilmedi, diňe çörekden başga, ony özi iýýärdi. Ýusup bolsa görnüşi gowy we görki gaty owadandy. Şu wakalardan soň, hojaýynyň aýaly gözlerini Ýusuba dikdi we oňa: Meniň bilen ýat diýdi. Ol islemedi we öz hojaýynynyň aýalyňa aýtdy: Eger meniň hojaýynym meniň üçin öýünde hiç zady bilmeýär we oňa degişli ähli zady meniň elime berdi, We bu öýde hiç zat menden artyk geçmeýär, we menden hiç zat saklanylmady, diňe senden başga, sebäbi sen onuň aýaly, we nädip ederin şu erbet işi, we Hudaýyň önünde günä ederin? Haçan ol Ýusuba gün-günden gürleýärdi, emma ol oňa boýun bolmandy, onuň bilen ýatmak we oňa goşulmak üçin. Şeýle bir gün boldy we Ýusup öýe öz işlerini etmek üçin girdi, we öýde içerde hiç kim ýokdy. Ve ol ony eşiklerinden tutdy-da, Meniň bilen ýat diýip, ol öz eşiklerini onuň ellerinde galdyryp gaçdy we daşary çykdy. Ol eşiklerini onuň ellerinde galdyryp gaçandygyny göreninde şeýle boldy we ol daşary çykdy. Ol öýde bolanlary çagyrdy we olara aýtdy: Görün, ol bize Ýewreý guly getirdi, bizi masgaralamak üçin. Ol meniň ýanyma girdi we aýtdy: Meniň bilen ýat, we men uly ses bilen gygyrdym. Amma ol meniň sesimi galdyrandygymy we gygyrandygymy eşidende, eşiklerini ýanymda goýup, gaçdy we daşary çykdy. We eşikleri öz ýanynda goýup gitdi, hojasyndan öz öýüne gelýänçä. Ol oňa şu sözlere laýyklykda gepleşdi, aýdyp: Maňa sen biziň ýanymyza getiren ýewreý gul girdi, maňa

masgaralamak üçün, we maňa aýtdy: Men seniň bilen ýataryn. Ýöne ol meniň sesimi galdyryp gygyranymy eşidende, eşiklerini ýanymda taşlap gaçdy we daşary çykdy. Ýöne hojaýyn öz aýalynyň sözlerini eşideninde, ol oňa näçe gepländigini, Seniň guluň maňa şeýle etdi diýip aýdýanyny eşideninde, gaharlandy.

Hojaýyn Ýusupy alyp, ony galanyň içine, şa tussaglarynyň saklanýan ýerine goýdy. Reb Ýusubyň bilen boldy, onuň üstüne rehim döküpdi we oňa baş türme gözegçisiniň önünde ýagşylyk berdi. Baş türme sakçysy türmäni Ýusubyň eline berdi, we türmedäki ähli tussag edilen adamlary, we ol ýerde edilýän ähli zatlary özi edýärdi. Türme başlygy onuň üçin hiç zady bilmeyärdi, sebäbi hemmesi Ýusubyň eli bilen bolýardy, Rebbiň onuň bilen bolmagy üçin, we ol näme etse, Rebbe ony onuň ellerinde rowaç berýärdi.

40

Şu sözlerden soň boldy, Müsür patyşasynyň baş şarap içirijisi we baş çörekçisi öz hökümdarlary Müsür patyşasyna günä etdiler. Pergun öz iki eunuhunyň üstünde, baş şarap içirijiniň we baş çörekçiniň üstünde gaharlandy Ol olary türmä, Ýusupyň saklanýan ýerine goýdy. We türme başlygy olary Ýusuba tabşyrdy, we ol olara hyzmat etdi, olar bolsa birnäçe gün türmede boldular. Ve ikisi-de bir gijede düş gördüler, ýöne Müsüriň patyşasyna degişli bolan we türmede oturýan baş şarap içirijiniň we baş çörekçiniň düşşeleriniň görünişi şu ýaly boldy.

Ýusup irden olara girdi we olary gördi, olar biynjalyk edýärdi. Ol Faraonyň agzalaryndan sorag berdi, olar onuň bilen bilelikde onuň hojaýynyň ýanyndaky türmede bolar, aýdyp: Näme üçin siziň ýüzleriňiz şu gün gamgyn? Olar bolsa oňa aýtdylar: Düşş gördük, we ony düşündirýän ýok. Ýusup bolsa olara aýtdy: Olaryň düşündirişi Hudaýyň üsti bilen dälmi? Şonuň üçin maňa gürrüň beriň. Baş saky düşüşüni Ýusuba gürrüň berdi we aýtdy: Uklumda meniň önümde üzüm togy bardy. Üzüm bagynda üç şaha bar, ol gülläp ösýär we göneler öndürýär, üzüm toparlary ýetişen. Faraonyň kasesi meniň elimdedi, üzümü aldym-da, ony käsä gysdym we käsäni Faraonyň eline berdim. We Ýusup oňa aýtdy: Bu onuň düşündirişi: üç şaha üç gün bolýar. Heniz üç gün, we Faraon seniň wezipäni ýatlar we seni baş şarap guýujylyk wezipäne dikeltär, we Faraonyň kubogyny onuň eline berersiň, öňki wezipäne görä, nähili şarap guýujy bolduň. Ýöne meni ýatla, haçan saňa gowy bolsa, we maňa rehim et, we meni Faraona ýatlap, meni şu berkhanadan çykar. Sebäbi men Ýewreýleriň ýerinden ogurlylyp alyndym, we bu ýerde hiç bir günä etmedim, ýöne olar meni şu çukura taşladylar. Baş çörekçi onuň dogry düşündirilendigini görüp, Ýusuba aýtdy: Men hem düşş gördüm. Üç sebet inçe çöregi başymyň üstünde götürýän ýaly pikir etdim. Ýöne üstki sebetde Faraonyň iýýän ähli görnüşli çörekçi işleri bardy, we asmanyň guşlary olary meniň kellämiň üstündäki sebetden iýip gitdiler. Ýusup jogap berip, oňa aýtdy: Bu onuň düşündirişi: üç sebetler üç gündür. Heniz üç günden soň Faraon seniň başyňy senden alar we seni agaçda asar, asmanyň guşlary bolsa seniň etiňi senden iýer. Üçünji günde bolup geçdi, Faraonyň doglan günü boldy, we ol ähli

hyzmatçylaryna toý berdi, we hyzmatçylarynyň arasynda şarap saklaýjynyň wezipesini we çörekçiniň wezipesini ýatdy. Ol baş şarap içirijini öz wezipesine dikelti we käsäni Faraonyň eline berdi. Baş çörekçini bolsa ol asyp goýdy, Ýusupyň olara düşündiren ýaly. We baş şarap guýujy Ýusupy ýatlamady, ýöne ony unutdy.

41

Iki ýyl geçenden soň, Faraon düýş gördi we özüniň derýanyň üstünde durandygyny pikir etdi. We ine, derýadan ýedi sygyr çykýardy, görnüşi gowy we eti semiz, olar Aheýde otlaýardy. Beýleki ýedi sygyr bolsa bulardan soň derýadan çykýardy, görnüşi erbet we eti inçe, we olar derýanyň kenarynda sygyrlaryň ýanynda otlaýardy. Eti bilen erbet we inçe ýedi sygyr, görnüşi bilen gowy we eti bilen saýlama ýedi sygyry iýdiler, we Faraon turdy. We ikinji gezek düýş gördi, we ine, ýedi başak bir baldakda çykýardy, saýlanan we gowy. We ine, ýedi sany inçe we ýel urlan bugdaý başagy olaryň yzyndan ösüp çykdy. Ýedi ýuka we ýel tarapyndan zaýаланan başaklar, ýedi saýlanan we doly başaklary ýuwutdylar. Faraon turdy we bu düýşdi. Ertir boldy, onuň ruhy aladalandy, ol ähli Müsür düşündirijiläri we ähli paýhaslaryny çagyrdy, Faraon olara öz düýşüni gürrüň berdi, ýöne hiç kim ony Faraona düşündirip bilmedi. We baş şarap içiriji Faraona gürläp, şeýle diýdi: Şu gün öz günämi ýatlaýaryn. Faraon öz hyzmatkärlerine gaharlanyp, bizi baş aşpeziň öýündäki türmä saldy, meni we baş çörekçini. Biz ikimiz

hem bir gijede düýş gördük, men hem ol, her birimiz öz düýşüni gördük. Boldy ýokdy ol ýerde biziň bilen ýaş adam gul, Ýewreý baş aşpeziň, we biz gürrüň berdik oňa, we ol düşündirdi bize. Boldy, nähili ol bize düşündirdi, şeýle hem boldy: men öz wezipäme dikeldildim, ol bolsa asyldy. Faraon iberip, Ýusupy çagyrdy we ony türmeden çykardylar we ony syrdylar we onuň eşigini üýtgetdiler we ol Faraona geldi. Faraon Ýusuba aýtdy: Men düýş gördüm, ýöne ony düşündirýän ýok. Men seniň hakynda eşitdim, aýdýarlar, sen düýşleri eşidip, olary düşündirýärmiş. Ýusup Faraona jogap berip aýtdy: Hudaýsyz Faraonyň halas bolmagy barada jogap berilmez. Faraon Ýusuba şeýle diýip gürlledi: Ukymdaky düşümde derýanyň kenarynda durandygyny pikir etdim. Derýadan ýedi sygyr çykýardy, görnüşi gowy we eti semiz, we olar Aheýde otlaýardylar. We ine, ýedi sygyr olaryň yzyndan derýadan çykýardy, görnüşi erbet we ýigrenji, eti inçe; men Müsüriň tutuş ýerinde şeýle ýigrenji sygyrlary görmedim. We ýedi çirkin we inçe sygyr, ilkinji ýedi gowy we saýlama sygry iýip gitdiler. Olar olaryň garnyna girdiler, emma açyk görünmedi, sebäbi olaryň garnyna girdiler, we olaryň görnüşleri erbet boldy, başlangyçdaky ýaly, ýöne oýanyp, ýatdym. Men ýene ukymdaky gördüm, we ýedi sünbüle bir baldakda çykyp barýardy, doly we gowy. Beýlekiler bolsa, olaryň gapdalynda ýedi sany inçe we ýel tarapyndan weýran edilen başak gögärip çykýardy. Ve ýedi inçe we ýel tarapyndan zaýаланан başaklar ýedi gowy we doly başaklary ýuwutdylar, şonuň üçin düşündirijiläre aýtdym, we maňa ony düşündirip berýän ýokdy.

We Ýusup Faraona aýtdy: Faraonyň düýşi birdir, Hudaý näme edýän bolsa, Faraona görkezdi. Ol ýedi gowy sygyr ýedi ýyl bolýar we ol ýedi gowy başak ýedi ýyl bolýar, Faraonyň düýşi birdir. We ýedi sygyr, olaryň soňundan çykýan ýuka sygyrlar, ýedi ýyl bolýar, we ýedi başak, ýuka we ýel weýran eden başaklar, ýedi ýyl bolýar, olar açlygyň ýedi ýyly bolar. Ýöne men Faraona aýdan sözüň şu: Hudaýyň edýän ähli zatlaryny ol Faraona görkezdi. Ine, Müsüriň ähli ýerinde köp gülläp ösüş bilen ýedi ýyl gelýär. Şulardan soň ýedi ýyl açlyk geler we olar tutuş Müsürde boljak dolulygy unutarlar, we açlyk ýeri weýran eder. We ýer üstündäki belli bolçulyk soňra boljak açlykdan tanalmajakdyr, sebäbi ol gaty güýçli bolar. Faraonyň düýşüniň iki gezek gaýtalanmagy barada bolsa, sebäbi Hudaýdan gelen söz hakykat bolar, we Hudaý ony ýerine ýetirmegi çaltlaşdyrar. Indi şonuň üçin akyllly we paýhasly bir adamy göz önünde tut we ony Müsür ýeriniň üstünde belläň. We Faraon etsin we ýeriň üstünde toparhalar belläsin, we olar gülläp ösýän ýedi ýyllaryň Müsüriň ýeriniň ähli önümlerini ýygnasynlar. We olar ýedi gelýän gowy ýyllaryň ähli iýmitini ýygnasynlar, we bugdaý Faraonyň eli astynda ýygnalynsyn, iýmit şäherlerde saklalynsyn. We saklanýan iýmitler Müsürde boljak açlygyň ýedi ýyly üçin ýere görä bolar, we ýer açlykda ýok edilmez. Söz Faraonyň we onuň ähli hyzmatkärleriniň önünde hoşlady.

And Pharaoh said to all his servants, Will we not find such a man, who has the spirit of God in him? Faraon Ýusuba aýtdy: Hudaý saňa bularyň hemmesini görkezdi, şonuň üçin senden has akyllly we düşünjeli adam ýok. Sen meniň öýümiň üstünde

bolarsyň, we seniň agzyňa meniň ähli halkym boýun bolar, diňe taht babatda men senden has uly bolarmyn. Faraon Ýusuba aýtdy: Ine, men seni şu gün tutuş Müsür ýurduna belleýärin. We Faraon öz elinden ýüzügin çykaryp, ony Ýusupyň eline geýdi we ony inçe zygyr eşik bilen geýdi we altyn zynjyry onuň boýnuna dakdy. Ol ony öz ikinji arabasyna münderdi we onuň önünde jarçy jar etdi, şeýlelikde ony tutuş Müsür ýeriniň üstüne belledi. Faraon Ýusuba aýtdy: Men Faraonmen, sensiz hiç kim Müsüriň ähli ýerinde elini galdyrmaz. Faraon Ýusupyň adyny Psonthomfanah diýip atlandyrdy we oňa Geliopolis ruhanysy Petefraniň gyzy Asenetiň özüni aýal edip berdi. Ýusup bolsa otuz ýaşynda eken, haçan ol Müsür patyşasy Faraonyň önünde duranda, Ýusup Faraonyň ýüzünden çykdy we Müsüriň ähli ýerini geçdi. We ýer bolçulygyň ýedi ýylynda baglar berdi. Ol ýedi ýylyň dowamynda Müsür topragynda bolan bolçulyk döwründäki ähli iýmiti ýygnady we iýmiti şäherlere goýdy; her şäheriň daşyndaky düzlükleriň iýmitini şol şähre goýdy. Ýusup deňziň çägesi ýaly gaty köp bugdaý ýygnady, şeýle welin ony sanamak mümkin däldi, sebäbi onuň sany ýokdy.

Ýusuba bolsa iki ogul doguldy, ýedi ýylyk açlyk gelmezden öň, olary oňa Geliopolis ruhanysy Petefreniň gyzy Asenat dogurdy. Ýusup öz ilkinji doglan oglunyň adyny Manasse diýip atlandyrdy, sebäbi Hudaý meni ähli zähmetlerimi we kakamyň öýüniň ähli zatlaryny ýatdan çykarmaga sebäp boldy. Ikinji oglunyň adyny bolsa Efraim goýdy, sebäbi Hudaý meni kemsidilen ýerimde artdyrdy. Ýöne Müsür ýurdunda bolan baýlyk ýedi ýyly geçdi. We açlygyň ýedi ýyly gelmäge başlady,

Ýusupyň aýdyşy ýaly, we ähli ýerde açlyk boldy, ýöne Müsüriň ähli ýerinde çörekler bardy. Müsüriň tutuş topragy açlyk çekdi, halk bolsa Faraona çörek üçin gygyryp çykdy, Faraon bolsa ähli Müsürlilere aýtdy: Ýusubyň ýanyna gidiň, hem ol size näme aýtsa, şony ediň. Açlyk tutuş ýeriň ýüzünde boldy, emma Ýusup ähli ammarlaryny açdy we ähli Müsürlilere satdy. Ähli ýurtlar Müsüre geldiler, Ýusupdan satyn almak üçin, sebäbi açlyk tutuş ýer ýüzünde güýçlenipdi.

42

Ýakup Müsürde satuw bardygyny görüp, ogullaryna aýtdy: Näme üçin ýaltalyk edýärsiňiz? Serediň, men Müsürde bugdaý bar diýip eşitdim, şol ýere iniň-de, bize azajyk iýmit satyn alyň, ýaşamak üçin we ölmezlik üçin.

Ýusupyň on doganlary Müsürden däne satyn almak üçin aşak gitdiler. Ýusupyň dogany Benýamini bolsa doganlaryny bilen ihermedi, sebäbi ol: Oňa bir betbagtçylyk ýüze çykmasyň diýdi. Ysraýylyň ogullary beýlekiler bilen bile satyn almaga geldiler, sebäbi Kengan ýerinde açlyk bardy. Ýusup ýeriň hökümdary boldy we ol ähli ýeriň halkyna satdy. Ýusupyň doganlary gelip, oňa ýüzüstünden ýere sežde etdiler. Ýusup öz doganlaryny görüp, olary tanaýdy, emma özüni olardan kesdi we olara gaty gürlädi, we olara aýtdy: Niräden geldiňiz? Olar bolsa aýtdylar: Kengan ýerinden iýmit satyn almaga. Ýusup öz doganlaryny tanaýdy, ýöne olar ony tanaýmadylar. Ýusup öz gören düşşlerini

ýatdy we olara aýtdy: Siz içalylarsyňyz, ýurduň yzlaryny öwrenmek üçin geldiňiz. Ýöne olar diýdiler: Ýok, jenabym, siziň gullukçylaryňyz iýmit satyn almak üçin geldik. Ählimiziň bir adamyň ogullarydyrys, parahatçyldyrys, seniň çagalaryň içaly dälidir. Ol olara aýtdy: Ýok, ýöne siz ýeriň yzlaryny görmäge geldiňiz. Olar bolsa aýtdylar: On iki biz, seň gullaryň, doganlar Kengan ýurdunda, we ine iň kiçisi biziň atamyz bilen şu gün, beýlekisi bolsa ýok. Ýusup olara aýtdy: Bu men size aýdan zadym, siz içalalar. Şunyň bilen siz subut edilersiňiz, Faraonyň saglygyna ant içýärin, siz bu ýerden çykmarsyňyz, eger kiçi doganyňyz bu ýere gelmese. Öz araňyzdan birini iberiň we doganyňyzy alyň, siz bolsa tussag edilsiniňiz, sözleriňiziň dogrudygyny ýa-da ýalňyşdygyny anyklaýançaňak. Eger ýalňyşdyrsa, Faraonyň saglygyna ant içýärin, siz hakykatdanam içalylarsyňyz. We olary üç gün tussaglykda goýdy. Üçünji gün olara şeýle aýtdy: muny ediň we ýaşarsyňyz, çünki men Hudaýdan gorkýaryn. Eger parahatçyl bolsaňyz, bir doganyňyz türmede saklanylsyn, ýöne özüňiz gidiň we öz däne satyn alşyňyzy getirin. We siziň kiçi doganyňyzy maňa getirin, we siziň sözleriňize ynanlar, ýöne eger ýok bolsa, siz ölersiz. Olar-da şeýle etdiler. Her birisi öz dogany tarap aýtdy: Hawa, biz günäkärdiris biziň dogamyz barada, sebäbi biz onuň janynyň kynçylygyny äsgermändik, haçan ol bizden ýalbarýardy, we biz oňa diňlemädik, we şunyň üçin bu kynçylyk biziň üstümize geldi. Jogap berip, ýöne Ruben olara aýtdy: Däl gürledim size aýdyp, çaga zyýan bermeň, we siz meniň sözümü diňlemediňiz; we ine, onuň gany talap edilýär. Olar muny bilmeýärdiler, sebäbi Ýusup eşidýärdi, çünki terjimeçi olaryň arasynda durýardy.

Ýusup olardan yza öwrülip aglady, soň ýene-de olara ýakynlaşdy we olara aýtdy, we Şimeony olardan alyp, ony olaryň öňünde baglady.

Ýusup bolsa olaryň gaplaryny bugdaý bilen doldurmak, her biriniň kümüşini öz haltasyňa gaýtarmak we olara ýol üçin azyk bermek barada buýruk berdi, we olara şeýle edildi. We dani olaryň eşekleriniň üstüne ýükläp, ol ýerden gitdiler. Ýöne birisi öz haltasyny açyp, düşelge tutan ýerinde eşeklerine iým bermek üçin, öz kümüş baglanyşygyny gördi we ol haltanyň agzynyň üstünde bardy. Ol öz doganlarynyň ýanyňa aýtdy: Kümüşüm maňa yzyna berildi we ine, bu meniň haltamyň içinde. Olaryň ýüregi geň galdy we biri-birine tarap alada edip aýtdylar: Hudaý bize muny näme üçin etdi? Olar atasy Ýakubyň ýanyňa Kengan ýurduna geldiler we oňa başlaryna gelen ähli wakalary gürrüň berip aýtdylar: Ýeriň eýesi bolan adam bize gaty gödek gürläp, bizi şol ýeri ıçalylaýan hökmünde türmä saldy. Biz oňa aýtdyk: Biz parahatçyl, biz ıçaly däldiris. On iki doganlarys, biziň atamyzyň ogullary, biri ýok, kiçisi bolsa biziň atamyz bilen şu gün Kengan ýurdunda. Ýeriň hojaýyny bolan adam bize aýtdy: Şu ýol bilen men siziň parahatçyl adamlardygyňyzy bilerin. Bir doganyňyzy şu ýerde meniň ýanymda goýuň, öýüňiz üçin däne satyn alanyňyzy alyp gidiň. Kiçi doganyňyzy maňa getiriň, we men siziň ıçaly dældigňizi, eýsem parahatçyl adamlardygyňyzy bilerinmen, we doganyňyzy size gaýtaryp bererinmen, we ýurtda söwda edersiňiz. Ýöne olaryň haltalary boşadylanda, her biriniň kümüş baglamy öz haltasynda boldy we olaryň kümüş baglamlaryny özi hem, kakalary hem gördüler we gorkdular.

Olara atasy Ýakub aýtdy: Siz meni çagasyz goýduňyz, Ýusup ýok, Simeon ýok, we Benýamini alarsıňyz; bularyň hemmesi meniň başyma geldi. Ruben olaryň atasyna aýtdy: Eger men ony saňa getirmeseň, meniň iki oglumy öldür. Ony meniň elime ber, we men ony saňa getirerin. Ol ýöne diýdi: Meniň oglum siziň bilen inmez, sebäbi onuň dogany öldi we ol ýeke galdyryldy. Eger siz gidýän ýoluňyzda oňa bir zat bolsa, siz meniň garralygymy hasrat bilen Hadese inersiňiz.

43

Açlyk ýer ýüzünde güýçlendi. Ýagdaý boldy, haçan olar Müsürden getiren dänäni iýip gutarandalar, olaryň atasy olara aýtdy: Ýene gidiň-de, bize az-kem azyk satyn alyň. Ýahuda oňa aýtdy: Ýeriň hökümdary bolan adam bize berk buýruk bilen şaýatlyk berip aýtdy: Siziň kiçi doganyňyz siziň bilen bolmasa, meniň ýüzümi görmezsiňiz. Eger dogany biziň bilen iberseň, ineris we saňa iýmit satyn alarys. Eger-de sen dogany biziň bilen ibermän, biz gitmäris, sebäbi ol adam bize aýtdy: Siziň kiçi doganyňyz siziň bilen bolmasa, meniň ýüzümi görmezsiňiz. Ysraýyl aýtdy: Näme üçin maňa zyýan etdiňiz, ol adama doganyňyzyň bardygyny aýdyp? Olar bolsa aýtdylar: Ol adam bizi we biziň nesilimizi sorap-sorap sorady, aýdyp: Eger ataňyz heniz ýaşaýarmy we size dogan barmy? we biz oňa şu soraga görä habar berdik. Biz oňa bize Doganyňyzy getiriň diýjegini bilmedik. Ýahuda öz kakasy Ysraýyla aýtdy, oglany meniň bilen iber, we galkyp gideris, şonuň üçin ýaşarys we ölmeris, biz hem,

sen hem we biziň ýükümüz hem. Men bolsa oňa garaşaryn, ony meniň elimden gözle, eger ony seniň ýanyňa getirmesem we ony seniň önünde goýmasam, ähli günler seniň garşynda günäkär bolaryn. Eger biz gijikmedik bolsak, eýýäm iki gezek gaýdyp gelerdik. Olaryň atasy Ysraýyl olara aýtdy: Eger şeýle bolsa, muny ediň: ýerden miweleri gaplaryňyza alyň we ol adama sowgat getirin - rezin, bal, tütetgi, stakt, terebint we hoz. Hem iki esse kümüşi eliňize alyň, haltalaryňyza gaýtarylan kümüşi öz bilen yzyna alyp gidiň, belki bu bir ýalňyşlykdyr. We siziň doganyňyzy alyň-da, turup, ol adama iniň. Meniň Hudaýym size şol adamyň önünde mähir bersin we doganyňyzy, şol birini we Benýamini ibermäge ýol açsyn; men bolsa çagalarymdan mahrum boldum, mahrum boldum.

Adamlar şu sowgatlary we goşa kümüşi alyp, olary ellerinde tutdular we Benýamini hem alyp, turup Müsüre gitdiler we Ýusubyň önünde durdular. Ýusup olary we öz dogany Benýamini, şol bir eneden bolan dogany gördi we öz jaýynyň üstünde durýan adama aýtdy: Adamlary jaýa getir, gurban kes we taýýarla, sebäbi adamlar meniň bilen günortanlyk çörek iýerler. Adam Ýusupyň aýdyşy ýaly etdi we adamlary Ýusupyň öýüne getirdi. Ýöne adamlar Ýusupyň jaýyna eltilendiklerini görenlerinden soň aýtdylar: Birinji gezek haltalarymyza gaýdyp gelen kümüş sebäpli biz eltilýäris, bizi ýalandan aýyplamak we bize hüjüm etmek, bizi gul etmek we eşeklerimizi almak üçin. Ýakynlaşyp, Ýusupyň jaýynyň üstündäki adama tarap, jaýyň derwezesinde oňa gürlediler. Aýdýarlar: Jenabym, bize iýmit satyn almak üçin başda aşak gelmek gerekdi. Ýagdaý şeýle

boldy: haçan biz dynç almak üçin bir ýere gelende, haltalarymyzy açdyk we her birimiziniň haltasynda öz kümüşimiz bardy, biziň kümüşimizi agramyna görä yzyna getirdik, indi elimizdedir. Biz öz-özümyz bilen iýmit satyn almak üçin başga kümüş getirdik, biziň haltalarymyza kümüşini kimiň salandygyny bilemzok. Ol olara aýtdy: Size mähirli bolsun, gorkmaň, siziň Hudaýyňyz we atalaryňyzyň Hudaýy size haltalaryňyzda hazynalar berdi, we siziň abraýly kümüşüňizi aldym. Soň bolsa Şymeony olaryň ýanyna çykardy. Ve olaryň aýaklaryny ýuwmak üçin suw getirdi we olaryň eşeklerine iým berdi. Olar sowgatlary taýýarladylar, Ýusubyň günortanlyk gelmegine çenli, sebäbi ol ýerde nahar iýjekdigini eşitdiler. Ýusup öýe girdi we olar öz ellerinde tutýan sowgatlaryny oňa getirdiler we oňa ýere ýüz tutup sežde etdiler. Sorady bolsa olara: Nähili siziň ýagdaýyňyz? we aýtdy olara: Sagdynmy ataňyz, garry adam, kim hakda siziň aýtdyňyz? Henizem ýaşaýarmy? Olar bolsa aýtdylar: Seniň hyzmatkäriň, biziň atamyz sagdyr, henizem ýaşaýar. We aýtdy: Şol adam Hudaýa alkyşlanan bolsun, we egilip oňa sežde etdiler. Ýusup gözlerini galdyryp, öz dogany Benýamini, şol bir eneden bolan dogany gördi we aýtdy: Bu siziň kiçi doganyňyzmy, maňa getirjekdigiňizi aýdan? Hudaý saňa rehim etsin, oglum. Ýusup aladalandy, sebäbi onuň ýüregi dogany üçin tolkundy we aglamak isledi, otaga gireninden soň bolsa, ol ýerde aglady.

Hem ýüzüni ýuwup, daşary çykyp, özüni dolandyrdy we Çörekleri getiriň diýdi. Hem goýdular oňa ýeke, hem olara öz-özlerine görä, hem Müsürlülere bilelikde nahar iýýänlere onuň

bilen öz-özlerine görä, sebäbi Müsürlüler bilmeyärdiler
Ýewreyler bilen bilelikde çörek iýmäge, çünki bu Müsürlüler
üçin ýigrenjdir. Olar onuň öňünde oturdular: ilkinji doglan öz
artykmaçlyklary boýunça, ýaş bolsa öz ýaşlygy boýunça,
adamlar bolsa her biri öz dogany bilen geň galdy. Olar onuň
ýanyndan öz-özlerine paý aldylar, ýöne Benýaminiň paýy
beýlekileriň paýlaryndan baş esse ulaldyldy, we olar onuň bilen
içdiler we şatlandylar.

44

Ýusup öýüniň başynda duran adama buýrup aýtdy: Adamlaryň
haltalaryny iýmit bilen, näçe götürüp bilseler, şonça dolduryň
we her biriniň kümüşini haltanyň agzyna goýuň. We meniň
kümüş käsämi kiçi doganyň haltasyna goýuň, we onuň
dänesiniň bahasyny hem, bu bolsa Ýusubyň sözüne görä boldy,
ol nähili diýen bolsa.

Ertir daňy atdy we adamlar öz eşekleri bilen bile iberildi. Olar
şäherden çykandan soň uzaga gitmediler, Ýusup öýüniň baş
gullukçysyna aýtdy: Tur-da, şol adamlaryň yzyndan yzarla, olara
ýetişip aýt: Näme üçin gowulygyň ýerine erbetlik bilen
gaýtardyňyz? Näme üçin meniň kümüş käsämi ogurladyňyz? Bu,
meniň hojaýynyň içýän kasesi däl mi? Ol bolsa şonuň üsti bilen
jadylygy amala aşyrýar. Siziň eden işiňiz erbet boldy. Olary
tapyp, olara şu sözlere laýyklykda aýtdy. And they said to him,
Why does the lord speak according to these words? May it not

become for your servants to do according to this word. Eger biz haltalarymyzda tapan kümüşimizi Kengan ýurdundan saňa yzyna getiren bolsak, nädip hojaýynyň öýünden kümüş ýa-da altyn ogurlarys? Kimde sen käsäni tapsaň seniň hyzmatkärleriňiň arasynda, goý ol ölsün, we biz hem bolarys hyzmatkärler biziň hojaýynymyza. Ol ýöne aýtdy: Indi, siz nähili aýdýarsyňyz, şeýle bolar. Käse kimin ýanynda tapylsa, ol meniň gulum bolar, siz bolsa arassa bolarsyňyz. Howurdyladylar we her biri öz haltasyny ýere düşürdi we her biri öz haltasyny açdy. Gözleg uly ýaşlysyny başlap, kiçisine çenli geçirildi. We käse Benýaminiň haltasynda tapyldy. Olar eşiklerini ýyrtdylar we her biri öz haltasyny öz eşeginiň üstüne goýdy we şähere dolandylar.

Ýahuda we onuň doganlary Ýusupyň ýanyna girdiler, ol heniz ol ýerde bolup durka, we olar onuň önünde ýere düşdüler. Ýusup olara aýtdy: Näme üçin bu işi etdiňiz? Meniň ýaly adamyň jadylygy bilen jady edýändigini bilmeýärsiňizmi? Ýahuda aýtdy: Näme jogap bereris biz hojaýyna, ýa-da näme gürläris biz, ýa-da näme bilen aklanarys biz? Hudaý seniň gullaryňyň adalatsyzlygyny tapdy. Ine, biz hojaýynyňyza gullar, hem biz, hem käse kimiň ýanynda tapyldy. Ýusup bolsa aýtdy: Maňa bu sözi etmek bolmaz. Käse kimiň ýanynda tapyldy, şol adam meniň gulum bolar. Siz bolsa halas bilen ataňyza çykyň. Ýakynlaşyp, oňa Ýahuda aýtdy: Haýyş edýärin, jenabym, geplesin guluň söz seniň önünde, we gaharlama guluňa, sebäbi sen Faraon bilen birdeň. Reb, sen hyzmatkärleriňden soradyň: Ataňyz ýa-da doganyňyz barmy? Biz hojaýyna aýtdyk: Biziň

garry atamyz bar, we oňa garralykda doglan kiçi çagasy bar, we onuň dogany öldi, ol bolsa enesine ýeke galdy, ata bolsa ony söýýär. Sen hyzmatkärleriňe öýdüň: Ony maňa getiriň, men onuň hakynda alada ederin. Biz lord-a aýtdyk: çaga öz atasyny taşlap bilmez, eger atasyny taşlasa, öler. Sen amma öz hyzmatkärleriňe aýtdyň: Eger kiçi doganyňyz siziň bilen inmese, meniň ýüzümi görmek goşmazsyňyz. Boldy geldi, haçan biz seniň gul-hyzmatkäriň atamyzyň ýanyna galdyk, biz oňa bizde hökümdaryň sözlerini habar berdik. Atamyz aýtdy: Ýene gidiňde, bize azajyk iýmit satyn alyň. Biz aýtdyk: Biz inip bilmeris, ýöne kiçi doganlymyz biz bilen bile inse, ineris, sebäbi kiçi doganlymyz biz bilen bolmasa, şol adamyň ýüzünü görüp bilmeris. Ýöne seniň hyzmatkäriň, biziň kakamyz bize aýtdy: Siz bilýärsiňiz, aýal maňa iki dogurdy. Bir adam menden çykdy we siz ýirtyjy haýwan tarapyndan iýildi diýdiňiz, men ony şu wagta çenli görmedim. Eger şonuň üçin siz şuny-da meniň ýüzümden alsañyz we ýolda oňa bir gowşaklyk bolsa, siz meniň garralygmy gynanç bilen Hadese inersiňiz. Indi şonuň üçin, eger men seniň hyzmatkäriňiň ýanyna, biziň atamyzyň ýanyna giren bolsam, we çaga biziň bilen bolmasa, onuň jany bolsa şu çaganyň janyna baglydyr. We bilen çaga bolmasa, ony göreninde öler we seniň gullaryň seniň guluň, biziň atamyzyň garrylygyny gynançly ýagdaýda ölüler dünýäsine eltjekler. Sebäbi siziň gullukçyňyz kakadan çagany kabul etdi, aýdyp: Eger ony size getirmeseň we ony siziň önüňizde goýmasam, kakama garşy ähli günler günäkär bolaryn. Indi şonuň üçin men saňa çaganyň ýerine gul bolup, lordyň öý guly bolup galaryn, ýöne çaga öz doganlary bilen çyksyn. Nädip men atanyň ýanyna çykaryn, çaga biziň

bilen bolmasa? Meniň atamy tapjak erbet zatlary görmeyin.

45

We Ýusup özi bilen bilelikde duran ähli adamlara çydap bilmedi, ýöne aýtdy: Hemmäni menden daşary iberiň, we Ýusup öz doganlaryna özüni tanyşdyranynda, onuň ýanynda hiç kim durmady. We aglaýyş bilen ses goýberdi, ähli Müsürlüler eşitdiler we bu ses Faraonyň jaýyna ýetdi. Ýusup öz doganlaryna aýtdy: Men Ýusupdyryn, meniň atam henizem ýaşaýarmy? Doganlar oňa jogap berip bilmediler, sebäbi bulaşypdylar. Ýusup öz doganlaryna: Maňa ýakynlaşyň diýdi, we olar ýakynlaşdylar, we ol aýtdy: Men Ýusup, siziň doganyňyz, siz meni Müsüre satan. Indi şonuň üçin gynalmaň we size agyr görünmesin, sebäbi meni şu ýere satdyňyz, çünki Hudaý meni durmuş üçin siziň öňüňizden iberdi. Bu ýeriň üstünde açlygyň ikinji ýyly, we henizem baş ýyl galar, olaryň içinde ne sürmek bolar, ne-de orak. Hudaý meni siziň öňüňizden iberdi, ýer ýüzünde siziň galyndyňyzy galdyrmak we siziň uly nesliňizi ösdürüp ýetişdirmek üçin. Indi şonuň üçin siz meni bu ýere ibermediňiz, ýöne Hudaý iberdi, we ol meni Faraonyň atasy hökmünde, onuň tutuş öýüniň hojaýyny we tutuş Müsür ýeriniň hökümdary etdi. Howlugyp atamyň ýanyna çykyň we oňa aýdyň: Şulary aýdýar seniň ogluň Ýusup: Hudaý meni tutuş Müsür ýeriniň hökümdary etdi, şonuň üçin maňa in we galma. Sen Arabiýanyň Gesem ýerinde ýaşarsyň, we sen meniň ýanymda bolarsyň, sen we ogullaryň, we ogullaryňyň ogullary, goýunlaryň we

sygyrlaryn, we seniň bar zatlaryň. Men seni ol ýerde iýmitlendirerin, sebäbi heniz baş ýyl açlyk dowam eder, şonuň üçin sen, seniň ogullaryň we ähli eýeçilikleriň ýok bolmasyn. Ine, siziň gözleriňiz görýär we meniň doganyň Benýaminiň gözleri hem görýär, sebäbi size gürleýän meniň agzym. Şonuň üçin kakama Müsürdäki ähli şöhratym barada habar beriň we gören zatlarymyzyň hemmesini aýdyň, soňra howlukdyryp kakamy bu ýere getiriň. Ol öz dogany Benýaminiň boýnuna düşüp, onuň üstünde aglady, we Benýamin hem onuň boýnunda aglady. Ol ähli doganlarynyň ýüzüni öpüp, olaryň üstünde aglady, we şondan soň onuň doganlary oňa gürleşdiler.

Faraonyň öýüne bu habar giňden ýaýrady: Ýusupyň doganlary geldi diýip. Faraon we onuň gullukçylary şatlandylar. Faraon Ýusuba aýtdy: Doganlaryňa aýt, şuny ediň: haltalaryňyza dolduryň we Kengan ýurduna gidiň. Ataňyzy we eýeçiligiňizi alyp, maňa geliň, men size Müsüriň ähli gowy zatlaryny bererin we siz ýeriň ilini iýersiňiz. Sen bolsa buýur şu zatlary: olara Müsür ýerinden arabalar almak çagalaryňyz üçin we aýallaryňyz üçin, we ataňyzy alyp geliň. Siziň gap-gaçlaryňyza gözünüzi gynanmaň, sebäbi Müsüriň ähli gowy zatlary siziňki bolar. Ysraýylyň ogullary şeýdip etdiler, we Ýusup olara Faraon patyşanyň aýdanyna laýyklykda arabalar berdi, we olara ýol üçin azyk berdi. We olaryň hemmesine goşa eşik berdi, ýöne Benýamine üç yüz altyn we baş çalşylýan eşik berdi. We ol öz kakasyna şonuň ýaly-da iberdi: Müsüriň ähli gowy zatlaryndan götürýän on eşegi we kakasyna ýol üçin çörek götürýän on gatyry. Ýöne ol öz doganlaryny iberde we olar gitdiler, we olara

ayıtdy: Ýolda gaharlanmaň. We olar Müsürden çykyp, Kenan topragyna, olaryň atasy Ýakubyň ýanyna geldiler. Olar oňa habar berip aýtdylar: Seniň ogluň Ýusup diri, we ol tutuş Müsür ýurduna höküm sürýär. Ýakup aňy bilen haýran galdy, sebäbi olara ynanmady. Olar oňa Ýusup tarapyndan aýdylan ähli zatlary gürrüň berdiler, ol olara näçe aýtdy. Emma ol Ýusupyň ony almak üçin iberen arabalaryny görüp, olaryň atasy Ýakupyň ruhy janlandy. Ysraýyl aýtdy: Meniň üçin uly zat bolýar, eger ogul Ýusup henizem ýaşayan bolsa. Gidip, ölmezden öň ony görerin.

46

Ysraýyl özi we ähli zatlary bilen gidip, Ant guýusyna geldi we atasy Yshagyň Hudaýyna gurban berdi. Hudaý Ysraýyla gijäniň görüşinde aýtdy: Ýakup, Ýakup! Ol bolsa jogap berdi: Näme bar? Ýöne Ol oňa aýdýar: Men seniň atalaryňyň Hudaýy, Müsüre inmekden gorkma, sebäbi men seni şol ýerde beýik millet ederin. Hem men seniň bilen Müsüre inerim, hem men seni ahyryna çenli ýokary getirerim, hem Ýusup ellerini seniň gözleriňiň üstüne goýar. Ýakub ant guýusyndan turdy we Ysraýylyň ogullary öz kakalaryny, ýük-taklaryny we aýallaryny Ýusupyň ony götermek üçin iberen arabalaryna aldylar. We olar öz eýeliklerini alyp, we ähli eýeçiligi, ol eýeçiligi olar Kenan ýerinden eýelediler, Müsüre girdiler, Ýakup we onuň ähli nesli onuň bilen. Ogullary we onuň ogullarynyň ogullary onuň bilen, gyzlary we onuň gyzlarynyň gyzlary, we onuň ähli nesli ol

Müsüre getirdi. Bular bolsa Ysraýylyň ogullarynyň atlary, olar Müsüre girdiler, olaryň atasy Ýakup bilen bilelikde. Ýakup we onuň ogullary, Ýakubyň ilkinji doglan ogly Ruben. Reuben-iň ogullary bolsa: Enoch, Pallu, Hezron we Charmi. Simeonyň ogullary: Jemuel, Jamin, Ehud, Jaçin, Zohar we Hanaan aýalynyň ogly Saul. Lewiniň ogullary: Gerşon, Kat we Merari. Ýahudanyň ogullary Er, Onan, Şilom, Peres we Zara boldy, ýöne Er we Onan Kengan ýurdunda öldüler, Peresiň ogullary bolsa Hesron we Ýemuel boldular. Issakaryň ogullary bolsa: Tola, Pua, Haşum we Şimron. Zebulun ogullary bolsa: Sered, Allon we Ahoel. Bular Leýanyň ogullary, olary ol Ýakuba Siriýanyň Mesopotamiýasynda dogurdy, we onuň gyzy Deina, ähli janlar, ogullar we gyzlar, otuz üç. Gadyň ogullary bolsa Safon, Angis, Sannis, Tasoban, Aedeis, Aroedeis we Areeleis. Aşeriň ogullary: Iemna, Iessoua, Ieoul, Baria we olaryň aýal dogany Sara. Baryanyň ogullary: Çobor we Melçiil. Bular Zilpanyň ogullary, ony Laban öz gyzy Lea berdi, ol bulary Ýakuba dogurdy, on alty jan. Ýakupyň aýaly Raheliň ogullary: Ýusup we Benýamin. Ýusupyň ogullary Müsür ýerinde boldy, olary oňa Heliopolisiň ruhanysy Petefreniň gyzy Asenat dogurdy: Manassany we Efraimi. Manassanyň ogullary boldy, olary oňa Surly gözbaş dogurdy: Mahiri. Mahir bolsa Galaady dogurdy. Efraimiň, Manassanyň doganynyň ogullary boldy: Sutalamy we Taamy. Sutalamyň ogullary bolsa: Edomy. Benýaminiň ogullary: Bala, Bohor we Asbel. Balanyň ogullary: Gera, Noeman, Ahiýa, Ros we Mampim. Gera Arady dogurdy. Bular Rahylyň Ýakuba dogran ogullary, ählisi on sekiz jan. Dan-yň ogullary bolsa Asom. We Neftaliniň ogullary: Asiel, Guni, Issar we Sollem. Bular Ballasyň

ogullary, ony Laban öz gyzy Rahele berdi, ol bulary Ýakuba dogurdy, ähli janlar ýedi. Ýakub bilen bile Müsüre giren ähli janlar, onuň beýleklerinden çykan janlar, Ýakubyň ogullarynyň aýallaryndan başga, ähli janlar altmyş alty ýaşady. Ýusubyň Müsür ýurdunda doglan ogullary dokuz jan boldy. Ýakup bilen bile Müsüre giren Ýakubyň öýüniň ähli janlary ýetmiş baş boldy.

Ýahudany bolsa onuň öňünden Ýusuba iberdi, Gahrymanlaryň şäherinde oňa duşuşmak üçin, Ramses topragyna. Ýusup öz arabalaryny goşup, kakasy Ysraýyl bilen duşuşmak üçin Gahrymanlaryň şäherine çykdy, we oňa görünip, onuň boýnuna düşdi we uly aglamak bilen aglady. We Ysraýyl Ýusuba aýtdy: Indi öleýin, sebäbi seniň ýüzüňi gördüm, sen heniz ýaşarsyň. Ýusup öz doganlary bilen aýtdy: Men Faraona çykyp habar bererin we oňa aýdaryn: Meniň doganlarym we kakamyň öýi, olar Kengan ýurdunda boldular, maňa geldiler. Ýöne bu adamlar çopanlardyr, sebäbi olar mal bakyjylardylar we mallary, öküzleri we ähli zatlary özleri bilen getirdiler. Eger Faraon sizi çagyrsa we size aýtsa: Siziň işiňiz näme? Siz aýdarsyňyz: Erkekler maldarlar, biz siziň gullaryňyz, çagalykdan häzire çenli, biz hem, atalarymyz hem, şonuň üçin Geşem Arabiýa ýerinde ýaşarsyňyz, sebäbi Müsürlülere ähli goýun çopany ýigrenji bolýar.

47

Ýusup gelip, Faraona habar berdi we şeýle diýdi: Meniň atam we

doganlarym, olaryň mallary, öküzleri we ähli zatlary bilen Kengan ýerinden geldiler we ine, olar Goşen ýerinde. Onuň doganlaryndan bolsa baş erkek aldy we olary Faraonyň öňünde goýdy. We Faraon Ýusubyň doganlaryna aýtdy: Siziň işiňiz näme? Olar bolsa Faraona aýtdylar: Goýunlaryň çopanlary siziň gullaryňyz, biz hem, atalarymyz hem. Olar Faraona aýtdylar: Ýerde gelmek üçin geldik, sebäbi seniň hyzmatkärleriňiň mallary üçin otlak ýok, sebäbi Kengan ýerinde açlyk güýçlendi, indi şonuň üçin biz Gesem ýerinde ýaşarys. Faraon Ýusuba aýtdy: Olar Gesem ýerinde ýaşasynlar, eger bilýän bolsaň olaryň arasynda güýçli adamlar bar bolsa, olary meniň mallarymyň dolandyryjylary edip belläň. Ýakup we onuň ogullary Müsüre Ýusubyň ýanyna geldiler, we Müsür patyşasy Faraon eşitdi. Faraon Ýusuba şeýle diýdi: Seniň ataň we doganlaryň seniň ýanyňa geldiler. Ine, Müsüriň ýeri seniň öňünde bar, iň gowy ýerde kakaňy we doganlaryňy ýerleşdir. Ýusup öz atasy Ýakuby getirdi we ony Faraonyň öňünde goýdy, we Ýakub Faraony alkyşlady. Faraon Ýakuba aýtdy: Seniň durmuşyňyň günleriniň ýyllary näçe? Ýakub Faraona aýtdy: Meniň geljek bolup ýaşan durmuşyň ýyllarynyň günleri ýüz otuz ýyl, meniň durmuşyň ýyllarynyň günleri az we erbet bolupdyr, meniň atalarymyň geljek bolan durmuşyňyň ýyllarynyň günlerine ýetmediler. Ýakup Faraony mübärekländen soň, onuň ýanyndan çykdy.

Ýusup öz kakasyny we doganlarynyň ýerleşdirdi we olara Müsürde, iň gowy ýerde, Ramses ýerinde eýeçilik berdi, Faraonyň buýran ýaly. Ýusup öz kakasyna, doganlara we kakasynyň ähli öýüne adam başyna bugdaý paylady.

Bugdaý ähli ýerde ýokdy, sebäbi açlyk gaty güýçlendi, Müsür ýeri we Kenganan ýeri açlykdan ejiz düşdi. Ýusup Müsür ýerinde we Kengan ýerinde tapylan ähli kümüşü ýygnady, däniň, däl satyn alýardylar, we olara ölçäp berýärdi, we Ýusup ähli kümüşü Faraonyň öýüne getirdi. Müsür topragyndan we Kengan topragyndan ähli gümüş gutardy, şondan soň ähli Müsürliler Ýusuba gelip, aýtdylar: Bize çörek ber, näme üçin seniň öňünde ölelimiz? Sebäbi biziň gümüşimiz gutardy. Ýusup olara aýtdy: Mallarňyzy getiriň, we size çörek bererin mallarňyzyň ýerine, eger kümüşňiz gutaran bolsa. Olar mal-garasyny Ýusuba getirdiler we Ýusup olara atlaryň, goýunlaryň, öküzleriň we eşekleriň ýerine çörek berdi we şol ýylda ähli mal-garasynyň ýerine çörek bilen olary iýmitlendirdi. Şol ýyl gutardy we ikinji ýylda oňa geldiler we oňa aýtdylar: Hojaýynymyzyň öňünde ýok bolmarys öýdýärismi? Sebäbi kümüşümüz gutardy, emläklerimiz we mallarymyz seniň, hojaýynymyzyň ýanyna gitdi we hojaýynymyzyň öňünde bize diňe öz bedenimizden we ýerimizden başga zat galmady. Şonuň üçin biz seň öňünde ölmeýelis we ýer harap bolmasyn, bizi we ýerimizi çöregiň ýerine satyn al, we biz we ýerimiz Faraonyň gullary bolarys, tohum ber, şonuň üçin biz ekelis, we ýaşaýalys we ölmeýelis, we ýer harap bolmaz. We Ýusup Müsürlileriň ähli ýerini Faraon üçin satyn aldy, sebäbi Müsürliler öz ýerlerini Faraona satdylar, sebäbi olaryň üstünden açlyk güýçlendi, we ýer Faraona degişli boldy. Ve halky oňa hyzmatkärler edip gul etdi, Müsüriň çäkleriniň ujundan ujuna çenli. Diňe ruhanylaryň ýerinden başga, Ýusup muny satyn almady, sebäbi Faraon ruhanlara sowgat berdi we olar Faraonyň olara beren sowgadyňy iýdiler,

sonuň üçin olar öz ýerlerini satmadylar. Ýusup ähli müsürlilere şeýle diýdi: Ine, men sizi we ýerleriňizi şu gün Faraonyň üçin eýeledim. Özünüze tohum alyň we ýerleri ekin. Onuň hasyllary bolar we siz başynji bölegini Faraona bermelisiňiz, dört bölegi bolsa size özünüze tohum üçin ýere we iýmit üçin size we öýleriňizdäki ähli adamlara bolar. Olar aýtdylar: Sen bizi halas etdiň, biz öz hökümdarynyň önünde merhemetlilik tapdyk we biz Faraona gul bolarys. Ýusup olara şu güne çenli Müsür topragynda Faraona ibermek baradaky buýruk goýdy, diňe ruhanlaryň topragyndan başga, ol Faraona degişli däl.

Ysraýyl Müsür ýurdunda Gesem topragynda ýerleşdi, ol ýerde miras aldylar, ösüşdiler we gaty köpeldiler. Ýakub Müsür ýurdunda on ýedi ýyl ýaşady we Ýakubyň ömrüniň günleri ýüz kyrk ýedi ýyl boldy. Ysraýylyň ölmek günleri ýakynlaşdy, we ol ogly Ýusupy çagyrdy we oňa aýtdy: Eger seniň önünde mähir tapdym bolsa, eliňi buduň aşagyna goý we maňa haýyr-sahawat we hakykat bilen iş et, meni Müsürde jaýlama, Ýöne men atalarym bilen ukларыn, we sen meni Müsürden alarsyň, we sen meni olaryň mazarynda jaýlarsyň, ol bolsa aýtdy, men seniň sözün boýunça ederin. Aýtdy bolsa: Maňa ant iç diýdi, we oňa ant içdi, we Ysraýyl öz hasasynyň ujunda sežde etdi.

48

Bu sözlerden soň boldy we Ýusuba habar berildi: Siziň kakaňyz hassadyr. Ol iki ogly Manassany we Efraimi alyp, Ýakubyň

ýanyňa geldi. Ýakuba habar berildi we aýdyldy: Ine, ogluň Ýusup seniň ýanyňa gelýär. Şonda Ysraýyl güýçlenip, düşegiň üstünde oturdy. Hem Ýakub Ýusuba aýtdy: Meniň Hudaým maňa Kengan ýurdundaky Luzda görüldi we meni bereketledi, We maňa aýtdy: Ine, men seni artdyrarýn we seni köpelderin, we seni milletleriň ýygyndylaryna öwürerin, we saňa şu ýeri bererin, we senden soň seniň tohumyňa ebedi eýeçilik ederin. Indi, şonuň üçin seniň iki ogluň, men saňa Müsüre gelmezden öň Müsür ýerinde saňa bolan, maňa degişlidirler, Efraim we Manasse, Ruben we Simeon ýaly maňa bolarlar. Ýöne şulardan soň dogurjak nesilleň olaryň doganlarynyň adyna degişli bolar we şolaryň mirasy boýunça atlandyrylar. Men Siriýanyň Mesopotamiýasyndan barýarkam, seniň ejeň Rahel Kenagan ýurdunda öldi, men Efrata barmak üçin Habratha hippodromyna ýakynlaşýarkam, we men ony hippodrom ýolunda gömüpdim, bu Betlehemdir.

Ysraýyl Ýusubyň ogullaryny görüp, aýtdy: Bular saňa kimler? Ýusup öz kakasyna aýtdy: Olar meniň ogullarym, Hudaý maňa bu ýerde beren. Ýakub bolsa aýtdy: Olary maňa getir, men olara alkaş berýin. Ysraýylyň gözleri garralykdan garaňkylaşypdy we ol görmäge ukyply däl, we olary öz ýanyňa ýakynlaşdyrdy, we olary öpdü, we olary gujaklady. Ysraýyl Ýusuba aýtdy: Ine, men seniň ýüzüňden mahrum edilmedim we ine, Hudaý maňa seniň tohumyňy hem görkezdi. We Ýusup olary öz dyzynlaryndan alyp çykdy, we olar oňa ýerde ýüzüstine sežde etdiler. Ýusup iki ogluny alyp, Efraimi sag tarapda, Ysraýylyň çep tarapyndan, Manassany bolsa çep tarapdan, Ysraýylyň sag tarapyndan

ýerleşdirip, olary oňa ýakynlaşdyrды. Ysraýyl sag elini uzadyp, kiçi oglan bolan Efraýymyň kellesine goýdy we çep elini Manassanyň kellesine goýdy, ellerini kesişdirip.

We olara pata berdi we aýtdy: Hudaý, kime meniň atalarym onuň öňünde hoşallyk etdiler - Ybraýym we Yshak, Hudaý, kim meni ýaşlykdan şu güne çenli iýmitlendirýär, Meni ähli ýamanlyklaryň içinden halas edýän Habarçy şu çagalary mübärekleşsin, olaryň arasynda meniň adym we atalarym Ybraýymyň we Yshagyň ady çagyrylsyn, we olar ýer ýüzünde köp köplük bolup köpelsinler. Ýusup kakasynyň sag elini Efraýymyň kellesine goýandygyny görüp, bu oňa agyr göründi we Ýusup kakasynyň elinden tutup, ony Efraýymyň kellesinden aýyryp Manassanyň kellesine goýmak isledi. Ýusup öz kakasyna aýtdy: Ýok, kaka, şeýle däl, sebäbi bu ilkinji doglan, sag eliňi onuň kellesine goý. Ol islemedi, ýöne aýtdy: Bilýärin, çagam, bilýärin. Ol halk bolar we ol belent ediler, ýöne onuň kiçi dogany ondan has uly bolar we onuň tohmy halklaryň köplüğine öwrüler. Ol olary şol günde mübärekläp, şeýle diýdi: Siziň adyňyz bilen Ysraýyl mübäreklener we şeýle diýer: Hudaý seni Efraim we Manasse ýaly etsin. Şeýlelikde ol Efraimini Manassäniň öňüne goýdy. Ysraýyl Ýusuba aýtdy: Ine, men ölýärin, we Hudaý siziň bilen bolar, we ol sizi atalarňyzyň ýerine gaýtarar. Men bolsa saňa Şekemi doganlaryňdan artyk berýärin, ony Amorlularyň elinden gylyçym we ýaýym bilen aldym.

Ýakub öz ogullaryny çagyrdy we olara aýtdy: Ýygnanyň, size soňky günlerde näme boljakdygyny habar bereýin. Ýygnanyň we meni diňläň, Ýakubyň ogullary, Ysraýyly diňläň, siziň ataňyzy diňläň. Reuben, meniň ilkinji doglan oglum, sen meniň güýjüm we meniň çagalarynyň başlangyçy, gaty göterilýän we gaty öz-özüňi isleýän. Sen suw ýaly edepsizlik etdiň, gaýnama, çünki sen öz ataňyň düşegine çykdyň, soň sen ol düşegi hapaladyň, nirä çykdyň. Simeon we Lewi doganlar olaryň saýlawlarynyň adalatsyzlygyny tamamladylar. Olaryň geňeşine meniň janym gelmesin, we olaryň düzülişinde meniň bagyrlarym jedel etmesin, sebäbi olar öz gaharynda adamlary öldürdiler, we öz isleginde buýany kesdiler. Gargyşly olaryň gazaby, sebäbi özbaşdak, we olaryň gahar-gazaby, sebäbi gataşdyryldy; bölerin olary Ýakupda we dargadyn olary Ysraýylda. Judah, seni doganlaryň öwdüler, elleriň duşmanlaryňyň arkasynyň üstünde, saňa kakaňyň ogullary sygynýarlar. Ýolbarsyň bābegi Ýahuda, şahadan, ogul meniň, sen çykdyň, yza düşüp ýatdyň ýolbars ýaly we bābek ýaly, kim galdyrar ony? Ýahudadan hökmürwan ýitmez we onuň bellerinden ýolbaşçy, oňa saklanýan zatlar gelýänçä, we özi milletleriň garaşylýany bolar. Ol öz kulunyň üzüm bagyna baglap, eşeginiň kulunyň şahalara baglap, öz eşegini şerapda ýuwar we öz eginini üzümiň ganynda ýuwar. Onuň gözleri şerap üçin jalpyldawuk, we onuň dişleri süýtdeň ak. Zebulun deňiz kenarynda ýaşar we ol özi gämileriň duralgasynyň ýanynda bolar, we Sidona çenli uzalar. Issachar gowyny islādi, paýlaryň arasynda dynç alýardy. Dynç alayşyň gowydygyny we ýeriň hasylly-dygyny görüp, egnini zāhmet çekmāge goýdy we daýhan

boldy. Dan öz halkyny höküm eder, Ysraýyldaky bir taýpa ýaly. We Dan ýolda ýylan bolsun, ýol üstünde pusuda oturan, atyň topugyny dişleýän, we atly yza düşer. Rebbiň halas edişini garaşýaryn. Gad, hujum topary oňa hujum eder, emma ol özi oňa dabanasyndan hujum eder. Asher, onuň çöregi semiz, we ol hökümdarlara lýuks berer. Naftali ýaýran sütün, nesilde gözellig berýär. Ösülen ogul Ýusup, meniň ösülen göwnüňe ýaran oglum, meniň in kiçi oglum, maňa dolanyň. Ol hakda maslahatlaşyp, ony kemsitdiler we ok eýeleri oňa garşy kin saklandylar. Ve olaryň okýalary güýç bilen döwürldi, we olaryň elleriniň gollarynda siňirler tükenildi, Ýakubyň hökümdarynyň eli sebäpli, şol ýerden Ysraýylyň güýçlisi seniň ataňyň Hudaýyndan. Meniň Hudaýym saňa kömek etdi we seni asmanyň ýokarsyndan gelýän palaňy bilen, ähli zady saklaýan ýeriň palaňy bilen, döşleriň we göwresiň palaňy üçin alkaladý. Ataňyň we eneňiň alkawlary baky daglaryň alkawlaryndan has güýçli boldy we ebedi depeleriň alkawlaryndan üstün çykdy, olar Ýusupyň kellesine we doganlarynyň arasynda önbaşçy bolan onuň depesine düşer. Benjamin ýyrtýy möjek, irden henizem iýer we agşama iýmit berýär. Bularyň ählisi Ýakubyň on iki ogludyr, we bulary olaryň atasy olara gürlädi, we olary bereketledi, her birini öz bereketine laýyklykda bereketledi. Ol olara aýtdy: Men öz halkymyň ýanyna goşulýaryn, meni atalarymyň bilen bilelikde Hititli Efronyň meýdanyndaky gowakda jaýlaň, Goşa gowakda, Mamreniň önünde, Kenan ýerinde — Ybraýym Hitti Efrondan mazary hökmünde satyn alan gowak. Ol ýerde Ybraýymy we onuň aýaly Sarany gömüldiler, ol ýerde Yshaky we onuň aýaly Rebakkany

gömüldiler, ol ýerde Leýany gömüldiler. Meýdanyň we onuň içinde bolan gowagyň eýeçiliginde, Het ogullaryndan. Ýakup ogullaryna buýurmagy bes edip, aýaklaryny düşegiň üstüne götärp, jan berdi we öz halkyna goşuldy.

50

Ýusup kakasynyň ýüzüne ýykyldy, onuň üstünde aglady we ony öpdü. We Ýusup öz hyzmatkärlerine, jaýlaýjylara buýurdy, kakasyny jaýlamagy, we jaýlaýjylar Ysraýly jaýladylar. We onuň kyrk gününü tamamladylar, sebäbi jaýlaýyşyň günleri şeýle hasaplanýar, we Müsür ony ýetmiş gün ýas tutdy. Haçan-da matam günleri geçenden soň, Ýusup Faraonyň hökümdarlary bilen gürläp, şeýle diýdi: Eger siziň öňüňizde merhemete eýe bolsam, meniň hakymda Faraonyň gulaklaryna gürläň we şeýle diýiň, Atam meni kasam etdi we aýtdy: Kengan ýerinde öz özüm üçin gazan mazarymda meni jaýlamalysyň. Indi şonuň üçin gidip, atamy jaýlaryn we gaýdyp gelerin. Faraon Ýusuba aýtdy: Gidiň, ataňyzy jaýlaň, ol sizi kasam içdiren ýaly. We Ýusup kakasyny jaýlamak üçin gitdi, we onuň bilen bilelikde Faraonyň ähli hyzmatkarlary, onuň öýüniň ululary we Müsür topragynyň ähli ululary geldiler. Ýusupyň tutuş öý halkasy, onuň doganlary, onuň ähli atalyk öýi, onuň garyndaşlygy, goýunlar we öküzler Goşen ýerinde galdylar. Onuň bilen bilelikde arabalar we atlylar çykdylar, we lager gaty uly boldy. Olar Iordanyň aňyrsynda ýerleşýän Atad harman meýdanyna geldiler we onuň üçin gaty uly we güýçli ýas tutdular, we ol öz atasy üçin ýedi gün ýas tutdy.

Kengan ýeriniň ýaşajylary Atadyň harman meýdanynda ýas tutulýandygyny gördüler hem aýtdylar: Bu Müsürlüler üçin uly ýas. Şonuň üçin ol ýeriň adyny Müsür Ýasy diýip atlandyrdy, ol Iordanyň aňyrsyndadyr. Onuň ogullary oňa şeýle etdiler. Onuň ogullary ony Kengan ýerine göterdiler we ony goşa gowaga jaýladylar. Ol gowak Abraham tarapyndan mazaryň eýeçiligi hökmünde Hititli Efrondan Mamriniň garşysynda satyn alnan gowakdy. Ýusup, onuň doganlary we kakasyny gömmek üçin bilelikde giden adamlar Müsüre gaýtdylar.

Ýöne Ýusupyň doganlary kakasynyň ölendigini görenlerinden soň aýtdylar: Ýusup bize hiç wagt kin saklamasyn we biz oňa eden ähli erbetliklerimiz üçin bize öç almasyn. Hem Ýusupyň ýanyna gelip, aýtdylar: Seniň ataň ölmezinden öň ant içdi we aýtdy: Şeýle aýdyň Ýusup: Olaryň adalatsyzlygyny we günäsini geç, sebäbi olar saňa erbet zat görkezdiler, we indi seniň kakaňyň Hudaýynyň hyzmatkärleriniň adalatsyzlygyny kabul et. Olar oňa gürleýän wagty Ýusup aglady. Olar oňa gelip, aýtdylar: Biz seniň hyzmatkärlerindiriz. Ýusup olara diýdi: Gorkmaň, men Hudaýyň adamydyryn. Siz meniň garşymda erbet zatlary meýilleşdirdiňiz, ýöne Hudaý meniň barada gowý zatlary meýilleşdirdi, şonuň üçin şu gün bolşy ýaly bolsun we köp halk iýmitlendirilsin. Ol olara aýtdy: Gorkmaň, men sizi we siziň öýleriňizi eklärin we ol olary teselli berdi we olaryň ýüregine gürledi. We Ýusup Müsürde ýaşady, ol özi we onuň doganlary, we onuň kakasynyň ähli öý halky, we Ýusup ýüz on ýyl ýaşady. We Ýusup Efraýmyň çagalaryny üçünji neslä çenli gördi, we Manassanyň ogly Machiriň ogullary Ýusupyň

dyzlarynda doguldylar. Ýusup öz doganlaryna şeýle diýdi: Men ölýärim, ýöne Hudaý sizi hökman görer we sizi şu ýerden biziň atalarymyz Ybraýyma, Yshaga we Ýakuba ant içen ýurduna çykarar. Ýusup Ýsraýylyň ogullaryna ant içirdi we aýtdy: Hudaý sizi haçan barlap görer, şonda meniň süňklerimi bu ýerden öz bilen göterersiňiz. We Ýusup ýüz on ýaşynda öldi, we olar ony jaýladylar we ony Müsürde tabytda goýdular.

Matta Hoş Habary

1

Isa Mesihiň, Dawudyň oglunyň, Ybraýymyň oglunyň nesilleriň kitaby. Abraham Yshaky doglady, Yshak bolsa Ýakuby doglady, Ýakup bolsa Ýahudany we onuň doganlaryny doglady. Ýahuda Tamardan Peresi we Zarany dogurdy, Peres Hezrony dogurdy, Hezron Aramy dogurdy. Aram bolsa Aminadaby döredi, Aminadab bolsa Naassony döredi, Naasson bolsa Salmony döredi. Salmon Rahabdan Boazy döredi, Boaz Rutdan Obedi döredi, Obed Jessini döredi. Jesse Dawut patyşany dogurdy. Dawut patyşa bolsa Solomony Uriaňkydan dogurdy. Süleýman Rehoboamy doglurdy, Rehoboam Abijany doglurdy, Abija Asany doglurdy. Asa Ýehşafaty döredi, Ýehşafat Ýoramy döredi, Ýoram Uziýany döredi. Uzziýa Ýotamy doglurdy, Ýotam Ahazy doglurdy, Ahaz Ezeziýany doglurdy. Hezekiah Manassahy dogurdy, Manassa Amony dogurdy, Amon bolsa Josiahy dogurdy. Josiah bolsa Jeconiah we onuň doganlaryny Babil sürgüniniň döwründe dogurdy.

Babilyň sürgüninden soň Ýehoniýa Şealtiyeli dogurdy, Şealtiel bolsa Zerubbabeli dogurdy, Zerubbabel Abiudy dogurdy, Abiud Eliakimi dogurdy, Eliakim Azory dogurdy. Azor Sadoky dogurdy, Sadok Ahimi dogurdy, Ahim Eliudy dogurdy. Eliud Eleazary dogurdy, Eleazar Mattany dogurdy, Mattan Ýakuby dogurdy. Ýakub bolsa Ýusupy, Merýemiň adamyny döredi, ondan Mesih diýlip atlandyrylýan Isa doguldy. Şeýlelikde, Ybraýymdan Dawuda çenli ähli nesiller on dört nesil, Dawutdan Babil sürgünine çenli on dört nesil we Babil sürgüninden Mesih gelyänçä on dört nesildir.

Isa Mesihniň dogluşy şeýle boldy. Onuň ejesi Merýem Ýusuba nişanlanansoň, olar bile bolmazdan öň, ol Mukaddes Ruhdan göwreli tapyldy. Ýusup bolsa onuň eri adalatly adam bolup, ony açykdan utandyrmak islemeýänligi sebäpli, ony gizlinlikde boşamak isledi. Şular hakda ol pikir edeninden soň, ine, Rebbiň perişdesi düýşde oňa peýda bolup aýtdy: Ýusup, Dawudyň ogly, Merýemi aýalyň edip almakdan gorkma, sebäbi onuň içinde doglan çaga Mukaddes Ruhdan bolýar. Ol ogul dögüp berer we sen onuň adyny Isa diýip çagyrarsyng, sebäbi ol özi öz halkyny olaryň günälerinden halas eder. Bu ähli bolup geçdi, Rebbiň pygamber arkaly aýdan sözüniň ýerine ýetmegi üçin, Serediň, gyzyk göwresinde göwreli bolar we ogul dograr, we olar onuň adyny Emmanuel atlandyrlar, ol terjime edilende biziň bilen Hudaý diýmekdir.

Ýusup ukydan oýanandan soň, Rebbiň habarçysy oňa buýran ýaly etdi we aýalyny öz ýanyna aldy. ol onuň bilen ýakynlyk

etmedi, ol öz ilkinji ogluny dogurýança, we onuň adyny Isa goýdy

2

Isa Ýahudyýanyň Betlehem şäherinde patyşa Hirodun döwründe doglanda, ine, gündogardan jadygöýler Iýerusalime geldiler Aýdyp: Nirede doglan ýahudylaryň patyşasy? Sebäbi biz onuň ýyldyzyny gündogarda gördük we oňa sežde etmäge geldik. Patyşa Hirod eşidip biynjalyk etdi we onuň bilen bilelikde tutuş Iýerusalim hem biynjalyk etdi. Ol halkyň ähli baş ruhanylaryny we ýazyjylaryny ýygnap, olardan Mesihiň nirede dogulýandygyny sorap bildi. Olar bolsa oňa aýtdylar:

Ýahudyýanyň Betleheminde, sebäbi pygamberiň üsti bilen şeýle ýazylandyr. We sen, Beýtlehem, Ýahudanyň ýeri, hiç hili iň kiçi dälşiň Ýahudanyň liderleriň arasynda, çünki senden lider çykar, ol meniň halkym Ysraýyly çopan eder.

Soň Hirod gizlinlikde jadygöýleri çagyryp, olaryň ýanyndan peýda bolan ýyldyzyň wagtyny takyk bildi. Ol olary Beýtleheme iberip aýtdy: Gidiň-de, çaga hakynda takyk derňäň, tapanyňyzda bolsa maňa habar beriň, şonuň üçin men hem gelip oňa sežde ederin. Olar patyşany diňläp gitdiler, we ine, gündogarda gören ýyldyzy olary öňe alyp gitdi, gelip çaganyň ýerinde ýokarsynda durdy. Ýöne ýyldyzy görüp, gaty uly şatlyk bilen şatlyklandylar. Olar öýe gelip, çagany onuň ejesi Merýem bilen gördüler we düşüp oňa sežde etdiler, hazynalaryny açyp, oňa sowgatlar -

altyn, günlük we smirna getirdiler. We düýşde duýdurylan bolup, Herodesa gaýdyp gelmezlige görä, başga ýol bilen öz ýurtlaryna gitdiler.

Olar yza çekilenden soň, ine, Rebbiň habarçysy düýşde Ýusuba görünip aýtdy: Tur, çagany we onuň enesini alyp, Müsüre gaç we men saňa aýdýança ol ýerde bol, sebäbi Hirod çagany ýok etmek üçin gözlemäge taýyn. Ol bolsa turup, çagany we onuň ejesini gijeleýin alyp, Müsüre çekildi. Ol şol ýerde Herod ölýänçä boldy, şonuň üçin Rebbiň pygamber arkaly aýdan sözleri ýerine getirilsin: Müsürden Öz oglumy çagyrdy.

Soň Hirod jadygöýler tarapyndan masgaralanandygyny görüp, gaty gaharlanyp, Beýtlehemde we onuň ähli serhetlerinde iki ýaşdan aşakdaky ähli çagalary öldürmek üçin adam iberdi, jadygöýlerden takyk biljek wagtyna görä. Şonda Ýeremýa pygamber tarapyndan aýdylan söz tamamlandy, Ramahda ses eşidildi, ýas-a, aglamak we uly ýas tutmak, Rahel öz çagalaryny aglaýardy we teselli almak islemedi, sebäbi olar ýokdur.

Herod ölensoň, ine, Rebbiň habarçysy Müsürde Ýusuba düýşde görünýär Aýdyp: Turanyň, çagany we onuň ejesini alyp, Ysraýyl ýerine git, sebäbi çaganyň janyny gözleýänler öldüler. Ol turandan soň, çagany we onuň enäsini alyp, Ysraýyl ýurduna geldi.

Emma ol Arkelausyň atasy Hiroddan ýerine Ýahudyýanyň üstünde patyşalyk edýändigini eşidip, ol ýere gitmäge gorkdy,

ýöne düýşde duýdurylandan soň Galileýanyň sebitine çekildi. Ol gelip, Nazaret atly şähre ýerleşdi, pygamberleriň arkaly aýdylany ýerine ýetirilsin diýip, sebäbi ol Nazaraýly atlandyrylar.

3

Şol günlerde Ýahýa çokundyryjy Ýahudyýanyň çölünde wagyz edip gelyär. We aýdyp: Toba ediň, sebäbi asmanlaryň patyşalygy ýakynlaşdy. Bu sebäbi, Yşaýa pygamber tarapyndan aýdylan söz: Çölde gygyrýanyň sesi: Rebbiň ýolyny taýýarlaň, onuň ýollaryny göni ediň.

Ýöne Ýahýanyň özi düýe ýüňünden eşik we biline deri guşak dakynypdyr, onuň iýmiti bolsa çekirtge we ýabany bal bolupdyr. Şonda oňa Iýerusalim we ähli Iýudeýa, we Iordanyň ähli töweregi çykýardy. Olar Iordan derýasynda onuň tarapyndan çokundurylýardylar, öz günälerini boýun alýardylar.

Ýöne Farisaýlardan we Saddukaýlardan köpüsiniň onuň baptizmasyna gelyänini görüp, olara aýtdy: Ýylan nesilleri, size gelyän gazapdan gaçmagy kim görkezdi? Şonuň üçin toba etmäge mynasyp miwe ediň. Özüňizde biz Ybraýymy atamyz bar diýip aýtmagy pikir etmäh. Men size aýdýaryn, sebäbi Hudaý bu daşlardan Ybraýyma çagalary galdyrmaga ukyplydyr. Palta eýýäm agaçlaryň kökünde ýatyr, şonuň üçin gowy miwe bermeýän her agaç kesilýär we oda taşlanýar.

Men hakykatdanam sizi suwda toba etmäge çümdürýärim, ýöne menden soň gelýän menden güýçlüdir, men onuň köwşüni götermäge mynasyp däl, ol özi sizi Mukaddes Ruhda we otda çümdürer. Onuň elinde sowlap aýyrmak çarçuwasy bar we ol öz harmanyny düýpgöter arassalar, bugdaýyny ammaryna ýygnaý, ýöne samany öçmejek otda ýakar.

Soň Isa Galileýadan Iordan derýasyna Ýahýanyň ýanyna gelýär, onuň tarapyndan suwa çümülmeğe üçin. Ýöne Ýahýa oňa päsgel berip aýtdy: Meniň seniň tarapyňdan çokundyrylmaga mätäçim bar, sen bolsa maňa gelýärsiňmi? Isa jogap berip, oňa aýtdy: Indi goý, sebäbi şeýdip ähli dogrulygy ýerine ýetirmek bize laýyk bolýar. Soň ony goýberýär. We suwlanan Isa derrew suwdan çykdy, we ine, asmanlary oňa açyldylar, we ol Hudaýyň Ruhynyň kepleri ýaly inip, öz üstüne gelýändigini gördi. We görüň, asmanlaryň içinden ses çykdy we aýtdy: Bu meniň söýgüli Oglum, Men Ondan hoşnut boldum.

4

Soň Isa Ruh tarapyndan çöle ýolbaşçylyk edildi, şeýtan tarapyndan synalmak üçin. We kyrk gün we kyrk gije oraza tutup, soňra açlyk çekdi. We synag ediji oňa ýakynlaşyp aýtdy: Eger sen Hudaýyň Ogly bolsaň, şu daşlaryň çörek bolmagyny buýur. Ýöne ol jogap berip aýtdy, ýazylandyr, adam diňe çörek bilen däl, eýsem Hudaýyň agzyndan çykýan her bir söz bilen ýaşar. Soň şeýtan ony mukaddes şähre alyp barýar we ony

ybadathananyň burçuna goýýar. Ol oňa aýdýar: Eger sen Hudaýyň Ogly bolsaň, özüňi aşak taşla, sebäbi ýazylandyr: Ol Öz habarçylaryna seniň hakda buýruk berer we olar seni ellerinde göterler, belki daşa aýagyňy urmazlyk üçin.

Isa oňa aýtdy: Ýene ýazylandyr: Rebbiň Hudaýyňy synamarsyng.

Ýene-de şeytan ony gaty beýik daga alyp gidýär we oňa dünýäniň ähli patyşalyklaryny we olaryň şöhratyny görkezýär. We oňa diýýär: Bu zatlaryň hemmesini saňa bererin, eger ýykylyp maňa sežde etseň. Şonda Isa oňa diýýär: Git meniň yzynyndan, şeytan, sebäbi ýazylan: Rebbiň Hudaýyňa sygynarsyň we diňe Oňa hyzmat edersýň. Soňra şeytan ony goýberdi we ine, habarçylar gelip, oňa hyzmat etdiler.

Isa Ýahýanyň gowşurylandygyny eşidip, Galilýa çekildi. Ol Nazareti taşlap, Kapernauma gelip ýerleşdi, deňiz kenaryndaky, Zebulun we Naftaliniň serhetlerinde. şonuň üçin Işaýa pygamberiň aýdan sözleri ýerine ýetirilsin Zebulun topragy we Naftali topragy, deňiz ýoly, Iordanyň aňyrsynda, milletleriň Galileýasy. Garaňkylykda oturan halk uly yşygy gördü, we ölümiň ýerinde we kölgesinde oturanlara yşyk dogdy.

Şondan soň Isa wagyz edip başlady we şeýle diýdi: Toba ediň, sebäbi asmanlaryň patyşalygy ýakynlaşdy.

Galileýa deňziniň ýanyndan ýöräp barýarka, iki dogany gördi: Piter diýlip atlandyrylýan Simony we onuň dogany Andreýany.

Olar deñze tor taşlaýardylar, sebäbi balykçy idiler. Ol olara aýdýar: Meniň yzyndan geliň we men sizi adamlary tutýan balykçylar ederin. Olar bolsa derrew torlary taşlap, oňa yzyna düşdüler. We şol ýerden ilerläp, ol beýleki iki dogany gördi: Zebediýanyň ogly Ýakuby we onuň dogany Ýohany, olaryň atasy Zebediýa bilen gämide torlary düzedýärkä, we olary çagyrdy. Olar derrew gämini we atalaryny taşlap, oňa eýerdiler.

Isa ähli Galileýany aýlap ýördi, olaryň ýygnanaklarynda öwredip, patyşalygyň hoş habaryny wagyz edip we halkyň arasynda ähli keseli we ähli kemselligi bejerdip. Onuň şöhraty tutuş Siriýa ýaýyldy, we oňa dürli kesellere we azaplara tutulýan, erbet ýagdaýda bolan ählisini, jynly bolanlary, sargynly bolanlary we ysmaz bolanlary getirdiler, we ol olary bejertdi. Oňa Galileýadan, Dekapolisden, Iýerusolimden, Ýahudadan we Iordanyň aňyrsyndan köp märekeler yzarlady.

5

Köpçülikleri görüp, daga çykdy we oturanyndan soň, oňa şagirtleri geldi. Ol öz agzyny açyp, olara şeýle diýip öwredýärdi: Ruhý taýdan garyp adamlar bagtlydyr, sebäbi asmanlaryň patyşalygy olaryňkydyr. Ýas tutýanlar bagtly, sebäbi olar teselli bererler. Hözür edenler gutly, sebäbi olar ýeri miras alar. Adalat üçin açlyk çekýänler we susamlar bagtly, sebäbi olar doýurlar. Rehimli adamlar gutly, sebäbi olara rehim görkeziler. Ýüregi arassa adamlar bagtly, sebäbi olar Hudaýy görerler.

Parahatçylyk getirýänler bagtlydyr, sebäbi olar Hudaýyň ogullary diýlip atlandyrylarlar. Adalat üçin yzarlanýanlar gutly, sebäbi asmanlaryň patyşalygy olaryňkydyr. Siz bagtlydyrsyňyz, haçan-da olar sizi masgaralaýarlar we yzarlaýarlar we meniň üçin ýalan aýdyp, siziň baraňyzda ähli erbet sözleri aýdýarlar. Şatlanyň we şatlanyň, sebäbi siziň sylaglaryňyz asmanlarda uludyr, çünki siziň öňüňizdäki pygamberleri hem şeýle yzarladylar.

Siz ýeriň duzy bolýarsyňyz, eger-de duz tagamsyz bolsa, näme bilen duzlanar? Hiç zada güýçli däl, diňe daşary taşlanmak we adamlar tarapyndan depdelenmek üçin. Siz dünýäniň ýagtylygy bolýarsyňyz. Dagda ýerleşýän şäher gizlenip bilmeýär. Ýa-da çyra ýakyp, ony çelekiň aşagyna goýmaýarlar, ýöne çyradanyň üstüne goýýarlar we ol öýdäki ählisine yşyk berýär. Şeýlelikde siziň yşygyňyz adamlaryň önünde şöhle saçsyn, şonuň üçin olar siziň gowy işleriňizi görsünler we Asmanlarda bolan Ataňyzy ulalasyňlar.

Pikir etmän, men kanuny ýa-da pygamberleri ýok etmäge geldim diýip; men ýok etmäge däl, eýsem ýerine ýetirmäge geldim. Amen, çünki size aýdýaryn, asman we ýer geçip gityänçä, kanunyň bir iota ýa-da bir çyzgysy hem geçip gitmeýär, hemmesi ýerine ýetýänçä. Kim eger şonuň üçin bu iň kiçi buýruklaryň birini bozsa we adamlary şeýle öwretse, ol asmanlaryň patyşalygynda iň kiçi atlandyrylar, ýöne kim ýerine ýetirse we öwretse, ol asmanlaryň patyşalygynda uly atlandyrylar. Men size aýdýaryn, eger siziň adalatlylygyňyz

ýazyjylaryň we Farisaýlaryň adalatlylyklaryndan has köp artyk bolmasa, asla asmanlaryň patyşalygyna girmersiňiz. Siz gadymy adamlara Öldürmezlik edersiň diýlip aýdylandygyny eşitdiňiz, ýöne kim öldürse, hökümiň öňünde günäkär bolar. Men size şuny aýdýaryn: öz dogansyna sebäpsiz gahar edýän her bir adam hökümiň öňünde günäkär bolar, öz dogansyna raka diýen adam geňesiň öňünde günäkär bolar, akmak diýen adam bolsa ot jehennemine günäkär bolar. Eger şonuň üçin sowgadyňy gurban otusyna hödürleýän bolsaň we ol ýerde doganyňyň saňa garşy bir zady bardygyny ýatlasan, Sowgadyňy şol ýerde, gurbanlyk sypasynyň öňünde goý-da, ilki git doganyň bilen barşylaş, soňra bolsa gelip sowgadyňy hödürle. Garşydaşyňa hoşniýetli bol, çalt, entek onuň bilen ýolda wagtynda, ýogsam garşydaş seni kazyna tabşyrar we kazy seni kömekçä tabşyrar, we sen türmä taşlanarsyng. Hakykatdanam aýdýaryn saňa, ol ýerden çykmarsyň, soňky teňňäni töleýänçäň.

Siz gadymy adamlara aýdylany eşitdiňiz: Zyna etme. Men bolsa size şuny aýdýaryn: aýala şehwat bilen seredýän her bir adam ony eýýäm öz ýüreginde zyna etdi. Eger sag gözüň seni günä batyrýan bolsa, ony çykar we özüňden taşla, sebäbi saňa peýdaly bolýar, agzalaryňyň biriniň ýitmegi we tutuş bedeniňiň jehenneme taşlanmazlygy. Eger seniň sag eliň seni günä batyrýan bolsa, ony kes we özüňden taşla, sebäbi saňa peýdaly, şonuň üçin agzalaryňyň biri ýitsin we tutuş bedeniň jehenneme taşlanmasyn.

Aýdylgy ýöne, kim aýalyny boşasa, goý oňa aýrylyşyk haty

bersin. Men size aýdýaryn: kim öz aýalyny zinadan başga sebäp bilen boşasa, ony zyna etmäge mejbur edýär, we kim boşanan aýala öýlense, zyna edýär.

Ýene-de siz eşitdiňiz welin, gadymy adamlara aýdylypdyr: Sen ýalan kasam etmezlik edersiň, ýöne Rebbe öz kasam etmelerini berip ýetirepsiň. Men bolsa size aýdýaryn, asla ant etmän, ne asmanyň üstünde, sebäbi ol Hudaýyň tahtydyr, Ne ýer bilen, sebäbi ol onuň aýaklarynyň aýak tagtasydyr, ne-de Iýeruselim bilen, sebäbi ol beýik patyşanyň şäheridir. Ne-de öz kelläň bilen ant içme, sebäbi sen bir saçy ak ýa-da gara edip bilmeyärsiň. Siziň sözünüz hawa hawa, ýok ýok bolsun, ýöne mundan artykmaçy ýamandan gelyär.

Siz eşitdiňiz welin aýdylandyr: Göz ýerine göz we diş ýerine diş. Men bolsa size aýdýaryn, ýamana garşy durmaň, ýöne kim seni sag ýañagyna ursa, oňa beýlekisini hem öwür. Seniň bilen kazylyşmak we köýnegini almak isleýän adama eşigini hem ber. We kim bolsa seni bir mil gitmäge mejbur etse, onuň bilen iki mil git. Senden sorayana ber we senden karz almak isleýänden ýüz öwürme.

Siz eşitdiňiz welin, goňşuňy söyersiň we duşmanyňy ýigrenepsiň diýlip aýdylandygyny. Men bolsa size şuny aýdýaryn: duşmanlaryňyzy söýüň, size gargyş edýänleri alkaşlaň, size ýigreýänlere gowy ediň we size erbet edýänleriň we size yzarlaýanlaryň üçin dogra ediň. Şeýle bolsun, siz asmanlarğa bolan Atanyňyzyň ogullary bolarsyňyz, sebäbi Ol Öz gününü

erbet we gowy adamlaryň üstünde çykýar we dogry we nädogry adamlaryň üstünde ýagyş ýagdyrýar. Eger siz siziň söýýänleriňizi söýseňiz, haýsy mukafaty eýeleýärsiňiz? Salgytçylar hem şony edýärlermi? We eger siz diňe öz dostlaryňyza salam berseňiz, näme artykmaç iş edýärsiňiz? Salgyt ýygnaýjylar hem şeýle etmeýärlermi? Şonuň üçin siz kämil bolarsyňyz, edil asmanlardaky Ataňyz kämil bolan ýaly.

6

Üns beriň, sadakaňyzy adamlaryň önünde olara görünmek üçin etmäh, ýogsam Asmanlardaky Ataňyzyň ýanynda sylag almarsyňyz. Haçan sen haýyr-sahawat edýän bolsaň, önünde surnaý çalma, ikiyüzlüleriň ýygnanaklarda we köçelerde edýänleri ýaly, adamlar tarapyndan şöhratlandyrylmak üçin, hakykatdanam size aýdýaryn, olar öz sylagyny aldylar. Sen bolsa sadaka bereniňde, çep eliniň sag eliniň näme edýändigini bilmesin, Şonuň üçin seniň sadakaň gizlinde bolsun, we gizlinde görýän Ataň saňa aşgarda berer.

We dogra eden wagtyňda, sen ikiyüzlüler ýaly bolmarsyng, sebäbi olar ybadathanalarynda we köçeleriň burçlarynda durup dogra etmegi söýýärler, şonuň üçin adamlara görünsinler. Hakykatdanam size aýdýaryn, olar öz haklaryny aldylar. Sen amma haçan dogra etseň, öz içki otagyňa gir we gapyňy ýapyp, gizlinde bolan Kakaňa dogra et. Gizlini görýän Kakaň bolsa saňa açykda berer.

Doga edýärkaň, musulman däller ýaly gepleşip durmaň, sebäbi olar köp sözlülüklerinde eşidiljekdiklerine ynanýarlar. Şonuň üçin olara meňzemeň, sebäbi siziň Ataňyz sizden soramazdan öň nämä mätäç bolýandygyňyzy bilýär. Şeýlelikde, siz şeýle doga ediň: Asmanlardaky Atamyz, seniň adyň mukaddes bolsun, Siziň patyşalygyňyz gelsin, siziň islegiňiz ýerine ýetirilsin, asmanda nähili bolsa, ýer ýüzünde hem şeýle bolsun. Biziň gündelik çöregimizi bize şu gün ber. We bize bergilerimizi geç, nähili biz hem öz berglilerimizi geçýäris Bizi synaga salma, ýöne bizi ýamanlykdan halas et. Sebäbi patyşalyk, güýç we şöhrat asyrlar boýy seninki, hakykatdanam.

Eger siz adamlaryň günälerini bagyşlasaňyz, siziň asmandaky Ataňyz hem size bagyşlar. Eger siz adamlaryň günälerini bagyşlamasaňyz, siziň Ataňyz hem siziň günäleriňizi bagyşlamaz.

Haçan-da siz oraza tutsaňyz, ikiýüzlüler ýaly gamgyn bolmaň, sebäbi olar öz ýüzlerini bozýarlar, şonuň üçin adamlara oraza tutýan bolup görünsinler. Hakykatdanam size aýdýaryn, olar öz sylagyny aldylar. Sen bolsa oraza tutanyňda kelläni ýagla we ýüzüňi ýuw. Şeýle bolsun adamlara oraza tutýan ýaly görünmeýäsiň, ýöne gizlinde bolan Ataňa görünýäsiň, we gizlinde görýän Ataň saňa açykda berer.

Ýer ýüzünde özüňiz üçin hazyna ýygnamaň, nirede güjük we poslama ýok edýär, we nirede ogrylar döwüp girýärler we ogurlaýarlar, Ýöne özüňiz üçin hazynalary asmanda saklaň,

nirede ne güjük, ne pos zaýalamaýar we nirede ogrylar döwüp girmeyärler we ogurlamaýarlar. Nirede siziň hazynaňyz bar bolsa, siziň ýüregiňizem şol ýerde bolar.

Bedeniň çyrasy gözdür, şonuň üçin eger gözüň arassa bolsa, tutuş bedeniň ýagty bolar. Eger gözüň erbet bolsa, tutuş bedeniň garaňky bolar. Eger şonuň üçin sendäki ysýk garaňkylyk bolsa, garaňkylyk näçeräk?

Hiç kim iki hojaýyna gulluk edip bilmez, sebäbi ol birini ýigrenip, beýlekisini söyär, ýa-da birine ygrarlydyr we beýlekisini hor görer. Siz Hudaýa we baýlyga gulluk edip bilmersiňiz.

Şonuň üçin size aýdýaryn, ruhyňyz üçin näme iýjekdigiňiz we näme içjekdigiňiz barada alada etmän, ne-de bedeniňiz üçin näme geýjekdigiňiz barada alada etmän, ruh iýmitden has gymmatly dälmi we beden eşikden has gymmatly dälmi? Asmanyň guşlaryna serediň, sebäbi olar ekmeýärler, ormaýarlar we ammarlara ýygnamaýarlar, ýöne siziň asmandaky Ataňyz olary iýmitlendirýär. Siz olardan has gymmat dälmiňiz? Siziň araňyzdan kim alada etmek bilen öz ýaşyna bir tirsek goşup bilýär? Egin-eşik barada näme üçin alada edýärsiňiz? Meýdanyň lalelerini göz önünde tutuň, olar nähili ösýär: zähmet çekmeýärler we ýüpük eýirmeýärler, Men size aýdýaryn, ýöne Süleýman hem öz ähli şöhratynda şularyň birisi ýaly geýinmedi. Eger Hudaý şu gün bar bolan we ertir ojaga taşlanýan meýdanyň otlaryny şeýle geýdirýän bolsa, siziň has köp

geýdirmezmi, eý az imanlylar? Şonuň üçin alada etmäň, Näme iýeris ýa-da näme içeris ýa-da näme geýeris? diýip. Sebäbi bu zatlaryň hemmesini milletler gözleýär, siziň asmandaky Ataňyz bolsa bularyň hemmesine mätäç bolýandygyňyzy bilýär. Ýöne ilki bilen Hudaýyň patyşalygyny we onuň adalatyny gözläň, şonda bular ählisi size goşular. Ertir üçin alada etmäň, sebäbi ertir öz aladalaryny özi eder, her güne öz şerligi ýeterlikdir.

7

Höküm etmäň, şonuň üçin size höküm edilmesin, Sebäbi haýsy höküm bilen höküm etseňiz, şol höküm bilen höküm ediler, we haýsy ölçeg bilen ölçeseňiz, şol ölçeg bilen size ölçeler. Näme üçin doganyňyň gözündäki bölejigi görýärsiň, ýöne öz gözündäki şöhlä üns bermeyärsiň? Ýa-da nädip sen doganyňa aýdarsyng: Goý men seniň gözüňden bölejigi çykaryn, we ine seniň öz gözüňde şöhle bar? Ikiýüzli, ilki bilen öz gözüňden şöhläni aýyr, soňra bolsa doganyňyň gözünden çüýräni aýyrmak üçin aýdyň görersiň.

Mukaddes zady itlere bermeň we dürrleriňizi doňuzlaryň öňüne atmaň, ýogsam olar olary aýaklary bilen tapdalap, soňra öwrülip sizi ýyrtarlar.

Soraň, we size berler, gözläň, we taparsyňyz, kakň, we size açylar. Her bir soraýan alýar we her bir gözleýän tapýar we gapyny kakýana açylar. Ýa siziň araňyzda kim bar, ogly çörek

soraýsa, oňa daş berjek? We eger balyk soraýsa, oňa ýylan bermez? Eger siz erbet bolsaňyzam, öz çagalaryňyza gowy sowgatlar bermegiň nähili bolmalydygyny bilýän bolsaňyz, asmanlardaky Ataňyz özünden soraýanlara gowy zatlary näçede köp berer?

Şonuň üçin adamlaryň size etmegini isleýän ähli zatlarňyzy, siz hem olara şeýle ediň, sebäbi bu kanun hem pygamberlerdir.

Dar derwezededen giriň, sebäbi giň derweza we giň ýol heläkçilige alyp barýar, we ondan girijiler köpdür. Näme dar derweze we ezýetli ýol, ol durmuşa alyp barýan, we ony tapýanlar az

Üns beriň, ýöne ýalan pygamberlerden gaça duruň, olar size goýun eşiklerinde gelýärler, emma içinden ýyrtyjy möjeklerdir. Olaryň miwelerinden siz olary tanaýarsyňyz. Tikanlardan üzüm ýa-da tikanlardan injir ýygnaýarlarmy? Şeýlelikde her gowy agaç gowy miwe berýär, ýöne çüýrän agaç erbet miwe berýär. Gowy agaç erbet miwe berip bilmeýär, çüýrän agaç hem gowy miwe berip bilmeýär. Her agaç gowy miwe bermeýän kesilýär we oda taşlanýar. Şonuň üçin olaryň miwelerinden olary tanaýarsyňyz.

Maňa Reb, Reb diýýänleriň hemmesi asmanlaryň patyşalygyna girmez, ýöne asmanlarda bolan Atamyň islegini ýerine ýetirýän girer. Köp adamlar şol gün maňa aýdarlar: Rebbe, Rebbe, biz seniň adyň bilen pygamberlik etmedikmi, seniň adyň bilen jynlary kowmadykmy we seniň adyň bilen köp gudratly işleri

etmedikmi? We şonda men olara ykrar ederin: Hiç wagt sizi bilmedim, menden gidiň, kanunçylyksyzlyk edýänler!

Şonuň üçin meniň şu sözlerimi eşidýän we olary ýerine ýetirýän her bir adamy, öz jaýyny gaýanyň üstünde guran akyly adama meňzederin. Ýagyş ýagdy we derýalar geldi we ýeller öwürdi we şol öýä hüjüm etdiler, ýöne ol ýykylmady, sebäbi gaýanyň üstünde gurlupdyr. We meniň şu sözlerimi eşidýän, ýöne olary ýerine ýetirmeyän her bir adam, öz öýüni çäge üstünde guran samsyk adama meňzär. Ýagyş ýagdy, derýalar geldi, şemaller öwürdi we şol öýe urdy; ol ýykylady we onuň ýykylşy uly boldy.

We şeýle boldy, Isa şu sözleri tamamlanda, märekeler onuň öwredişine geň galýardylar, Ol olary ygtyýar eýeleýän hökmünde öwredýärdi, ýazyjylar ýaly däl.

8

Ol dagdan aşak inende, oňa köp märekeler eýerdi. Ve ine, megerli gelen adam oňa sygyndy we aýtdy: Rebbe, eger isleseň, meni arassalamaga ukyplyň. Isa elini uzadyp, oňa degdi we aýtdy: Men isleýärin, arassalan. Derrew onuň leprasy arassalandy. Isa oňa şeýle diýdi: Serediň, hiç kime aýtmaň, ýöne git-de, özüňi ruhana görkez we Musanyň buýran sowgadyny olara şaýatlyk üçin hödürle.

Oňa Kapernauma giren bolsa, oňa ýüzbaşy ýakynlaşdy, ony

haýyş edip aýdýardy, Reb, meniň gulum öýde yzyndan tutulup ýatyr, gaty ejir çekýär. Isa oňa aýdýar: Men gelip ony bejererim. We jogap berip, ýüzbaşy aýtdy: Rebbe, men ýeterlik däl, şonuň üçin meniň çatyma girýärsiň, ýöne diňe söz bilen aýt, we meniň hyzmatçym bejerdiler. Sebäbi men hem ygtyýar astynda bolan adam, öz astymda esgerleri bar, we şuna aýdýaryn: Git, we ol gidýär, we başga birine: Gel, we ol gelýär, we guluma: Muny et, we ol edýär. Eşiden Isa haýran galdy we yzarlaýanlara aýtdy: Hakykatdanam size aýdýaryn, Ysraýylda-da şeýle uly iman tapmadym. Men size aýdýaryn, köpler gündogardan we günbatardan gelip, Ybraýym, Yshak we Ýakup bilen bilelikde asmanlaryň patyşalygynda oturarlar. Patyşalygyň ogullary bolsa daşarky garaňkylyga zyňlar, ol ýerde aglamak we dişleriň gyjyrdamagy bolar. Isa ýüzbaşy aýtdy: git, we nähili ynandiň, bolsun saňa. We onuň guly şol wagtda bejerildi.

Isa Petruň öýüne gelende, onuň gaýynenesiniň ýatyp, gyzzyrma bilen keselländigini gördi. Ol onuň eline degdi we gyzdyrma ony goýberdi, ol turdy we oňa hyzmat etdi. Agşam bolandan soň, oňa köp jin tutulanlary getirdiler we ol ruhlary söz bilen kowdy we erbet ýagdaýda bolanlaryň hemmesini bejerdirdi. Şonuň üçin Işaya pygamberiň aýdan sözleri ýerine ýetirilmeli: Ol biziň gowşaklygymyzy öz üstüne aldy we keselleri götedi.

Isa öz töwereginde köp märekeleri görüp, beýläki tarapa gitmegi buýurdy. We ýakynlaşyp, bir ýazyjy oňa aýtdy: Mugallym, nirede gitseňem, saňa yzyňdan geleýin. Isa oňa aýdýar: Tilkileriň guýulary bar we asmanyň guşlarynyň höwürtgeleri

bar, ýöne Adamyň Oglunyň kellesini goýjak ýeri ýok. Başga-da onuň şägirtleriniň biri oňa aýtdy: Rebbe, maňa ilki gidip atamy jaýlamaga rugsat et. Ýöne Isa oňa aýtdy: Maňa eýer we goý ölüler öz ölülerini jaýlasyn.

Ol gämä münende, onuň şägirtleri oňa eýerdiler. We görüň, deňizde uly ýer titremesi boldy, şonuň üçin gämi tolkunlar tarapyndan ýapylýardy, emma ol uklaýardy. Onuň şägirtleri ýakynlaşyp, ony oýardylar we aýtdylar: Rebbe, bizi halas et, heläk bolýarys. Ol olara aýdýar: Näme üçin gorkaksyňyz, eý az ynançlylar? Soňra turandan soň ýelleri we deňzi käýedi we uly asudylyk ýüze çykdy. Ýöne adamlar geň galdylar we aýdýarlar: Bu nähili adam, sebäbi şemaller hem, deňiz hem oňa boýun bolýar?

Ol aňyrsy tarapa, Gergesenleriň ýurduna gelende, mazarlardan çykýan iki jin tutuly adam oňa duşdy; olar gaty howply bolup, hiç kim şol ýoldan geçip bilmeýärdi. We görüň, olar gygyrды aýdyp: Bize we saňa näme, Isa, Hudaýyň Ogly? Sen bu ýere wagtyň öňünden bizi azap bermäge geldiňmi? Ýöne ollardan uzakda köp doňuzlaryň sürüsi otlaýardy. Ýöne jenler oňa ýalbarýardylar we aýdýardylar: Eger bizi kowýaň, bize doňuzlaryň sürüsine gitmäge rugsat ber. Ol olara aýtdy: Gidiň. Olar bolsa çykyp, doňuzlaryň sürüsüne gitdiler, we ine, doňuzlaryň tutuş sürüsi gaýadan deňze tarap ylgady we suwda öldüler. Olar bolsa maldarlar gaçdylar we gidip, şähre ähli zatlary we şeytan tutanlaryň başyna gelenleri habar berdiler. We şol, ähli şäher Isanyň duşuşygyna çykdy we ony

görenlerinde, olaryň serhetlerinden çykmagyny ýalbardy.

9

We gämä münüp, geçip, öz şäherine geldi. We, ine, olar oňa düşekde ýatan ysmazly getirýärdiler, we Isa olaryň ymanyny görüp, ysmazly aýtdy: Göwün eý, çagam, seniň günäleriň bagyşlandy. We görüň, ýazyjylaryň käbirisi öz içlerinde aýtdylar: Bu küpür edýär. We Isa olaryň pikirlerini görüp aýtdy: Näme üçin siz ýürekleňizde erbet zatlary pikir edýärsiňiz? Näme üçin has aňsat, Seniň günäleriň bagyşlandy diýmek, ýa-da Galk we ýör diýmek? Ýöne bilesiňiz welin, Adamyň Oglunyň ýer yüzünde günäleri bagyşlamaga ygtyýary bardygyny, soňra şikesli adama aýdýar: Turanyň, düşegiňi galdyr we öýüňe git. Ol turandan soň, öz öýüne gitdi. Märekeler görüp, haýran galdylar we şeýle ygtyýary adamlara beren Hudaýy şöhratlandyrdylar.

Isa şol ýerden geçip barýarka, salgyt ýygnaýjynyň oturalgasynda oturan Matta atly bir adamy gördi we oňa: Meniň zyzyndan gel diýdi. Ol bolsa turup, onuň zyzyndan gitdi. We ol öýde ýatyrkada, ine, köp salgyt ýygnaýjylar we günäkärler gelip, Isa we onuň şägirtleri bilen bilelikde otyrdylar. We Farisaýlar görüp, onuň şägirtlerine aýtdylar: Näme üçin siziň mugallymyňyz salgytçylar we günäkärler bilen iýýär? Ýöne Isa eşidip, olara aýtdy: Güýçlüläriň lukmana zerurlygy ýok, ýöne erbet ýagdaýda bolanlaryň bar. Gidiň-de öwreniň, Rehim isleýäriň, gurban däl diýilýän zat nämedir. Sebäbi men dogry adamlary däl, eýsem

günäkärleri toba etmäge çagyrmaga geldim.

Soň Ýahýanyň şägirtleri oňa gelip, aýdýarlar: Näme üçin biz we farisaýlar köp oraza tutýarys, ýöne seniň şägirtleriň oraza tutmaýarlar? Isa olara şeýle diýdi: Toý otagynyň ogullary toýçy olar bilen bolan wagty ýas tutup bilýärlermi? Ýöne günler geler, toýçy olardan alnyp gidilende, soňra olar oruç tutarlar. Hiç kim gadymy eşigiň üstüne gysgalmadyk matadan ýama goýmaýar, sebäbi ol ýama eşikden öz dolulygy alýar we has erbet ýyrtyk bolýar. Ýokda olar täze şeraby köne çüýşelere taşlaýarlar, egerde bolmasa, ol çüýşeler ýyrtylýar, we ol şerap dökülýär we ol çüýşeler heläk bolar, ýöne olar täze şeraby täze çüýşelere taşlaýarlar, we ikisi hem saklanýar.

Ol olara şeýle gürleýän wagtynda, ine, bir hökümdaryň gelip, oňa sežde edip aýtdy: Meniň gyzym häzir öldi, ýöne gelip, eliňi onuň üstüne goý we ol ýaşar. Isa turup, oňa yzarlady we onuň şägirtleri hem yzarladylar. We ine, on iki ýyl gan akmakdan ejir çekýän aýal yzyndan gelip, Onuň eşiginiň gyrasyna degdi. Ol öz içinde: Eger diňe onuň eşigine deginsem, halas bolaryn diýip aýdypdy. Isa bolsa öwrülip, ony görüp aýtdy: Göwün eý, gyzym, seniň ynanjyň seni halas etdi. We aýal şol wagtdan halas edildi. Isa hökümdaryň öýüne gelip, tüýdük çalyjylary we şowluly märekäni görüp, olara aýdýar, Yza çekiliň, sebäbi gyzja ölmedi, emma uklap dur. Olar bolsa onuň masgarasyny edýärdiler. Ýöne märekä kowlandan soň, ol içeri girip, gyzyň elinden tutdy we gyz turdy. We bu habar ol tutuş ýere ýaýyldy.

We Isa ol ýerden geçip barýarka, oňa iki kör yzyna düşdi, gygyrýardylar we aýdýardylar: Bize rehim et, Dawudyň ogly. Öýe giren bolsa, kör adamlar oňa geldi we Isa olara aýdýar: Muny edip biljekdigime ynanýarsyňyzmy? Olar oňa: Hawa, Reb diýdiler. Soňra olaryň gözlerine degip aýtdy: Siziň ynanjyňyza görä size bolsun. Olaryň gözleri açyldy we Isa olara berk duýdurdy: Görün, hiç kim bilmesin. Olar bolsa çykyp, şol ähli ýurtda onuň hakynda habary ýaýdatdylar.

Olar çykýarkalarynda, ine, oňa lal, jyn tutuly bir adamy getirdiler. We jyn kowlandan soň, lal adam gürläp başlady we märekäler geň galyp: Ysraýylda hiç wagt şeýle zat görülmedi diýdiler. Ýöne farisaýlar aýdýardylar: Ol jinleri jinleriň hökümdary bilen kowýar.

Isa ähli şäherleri we obalary aýlanyp geçdi, olaryň ýygnaclarynda öwredip, patyşalygyň hoş habaryny wagyz edip we halkyň arasynda ähli keseli we ähli kemselligi bejerdip.

Köpçülikleri görüp, olara rehim etdi, sebäbi olar çopany bolmadyk goýunlar ýaly ýadaw we dargadylan ýagdaýdady. Soň ol öz şägirtlerine aýdýar: Hasyl hakykatdanam köp, ýöne işçiler az. Şonuň üçin hasyl ýygnaýyşyň Hojaýynyndan dileň bolup soraň, ol öz hasyl ýygnaýyşyna işçileri ibersin diýip.

10

Ol öz on iki şägirtlerini çagyryp, olara hapalanmadyk ruhlaryň üstünden ygtyýar berdi, şeýle-de olary kowmak we ähli keseli hem-de ähli kemselligi bejermek üçin. On iki resullaryň atlary şulardyr: birinji Simon, atlandyrylýan Petrus we onuň dogany Andreýas, Zebediň ogly Ýakub we onuň dogany Ýohanna, Filip we Bartolomaý, Tomas we salgyt ýygnaýjy Matýu, Alfaýusyň ogly Ýakub we Taddaýus diýlip atlandyrylan Lebbaýus, Simon Kananly we Ýahuda Iskariot, ol hem ony gowşuryp beren.

Şu on ikisini Isa iberdi, olara buýruk berip aýdyp: Milletleriň ýoluna gitmeň we samarýalylaryň şäherine girmeň, Ýöne has tarap Ysraýylyň öýüniň ýitirilen goyunlaryna gidiň. Gidýärkäňiz bolsa, jar ediň we şeýle diýiň: Asmanlaryň patyşalygy ýakynlaşdy. Näsaglary bejeriň, lepralylary arassalaň, ölüleri galdyryň, jynlary kowuň; mugt aldyňyz, mugt beriň. Guşaklaryňyza altyn, kümüş ýa-da бүрүнç еýе bolmaň. Ýola sumka däl, ne-de iki köýnek, ne-de çaryklar, ne-de taýak, sebäbi işçi öz iýmitine mynasypdyr. Haýsy şähere ýa-da oba girseňiz, ol ýerde kim mynasyp bolsa soraň we çykyp gidýänçäňiz şol ýerde galyň. Jaýa gireniňizde, ony salamlaşyň we Parahatçylyk bu jaýa diýiň. We eger hakykatdanam ol öý mynasyp bolsa, siziň parahatçylygyňyz onuň üstüne gelsin, eger bolsa ol mynasyp däl, siziň parahatçylygyňyz size yzyna dolansyn. We kim sizi kabul etmese we sözleriňizi eşitmese, şol jaýdan ýa-da şäherden çykyp, aýaklaryňyzyň tozuny silkiň. Hakykatdanam size aýdýaryn, höküm gününde Sodom we Gomorranyň ýeri üçin has çydamly bolar, şol şäherden has.

Görüş, men sizi möjekleriň arasynda goýunlar ýaly iberýärin, şonuň üçin ýylanlar ýaly akyly we kepderler ýaly bigünä boluň. Üns beriň, ýöne adamlardan, sebäbi olar sizi geňeşlere tabşyrlarlar we olaryň ýygnanaklarynda sizi gamaşlarlar. we siz meniň sebäpli liderleriniň we patyşalaryň önüne eltiler olara we milletlere şaýatlyk üçin Haçan ýöne olar sizi tabşyrlarlar, alada etmän nädip ýa-da näme gürleýärsiňiz, sebäbi size şol sagatda näme gürleýärsiňiz berler. Çünki gürleýänler siz däl, eýsem siziň Ataňzyň Ruhy siziň içiňizde gürleýär. Dogan dogany ölüme tabşyrlar we kaka çagany tabşyrlar, we çagalar ene-atalaryna garşy gozgalanar we olary öldürerler. Siz meniň adym sebäpli ähliler tarapyndan ýigreniler bolarsyňyz, ýöne soňuna çenli çydaýan halas ediler. Eger sizi şu şäherde yzarlaýan bolsalar, beýleki şähere gaçyň, çünki hakykatdanam size aýdýaryn, Ynsanyň Ogly gelýänçä Ysraýylyň şäherlerini tamamlamazsyňyz. Şägirt mugallymyndan uly däl we gul hem öz hojaýynyndan uly däl. Şägirde öz mugallymy ýaly bolmagy ýeterlikdir, we gula öz hojaýyny ýaly bolmagy. Eger öý eýesini Beelzebul diýip atlandyran bolsalar, onuň öý agzalaryny has-da köp atlandyrlarlar! Şonuň üçin olardan gorkmaň, sebäbi açylmajak örtülen hiç zat ýok we bilinmejek gizlin zat ýok. Men size garaňkylykda aýdýan zadymy yşykda aýdyň we gulaga eşidýän zadyňzy üçekleriň üstünde jar ediň. Bedeni öldürýänlerden gorkmaň, ýöne ruhy öldürmäge ukyply bolmaýanlardan gorkmaň, emma has köp jehennemde ruhy hem bedeni weýran etmäge ukyply bolandan gorkuň. Iki serçe bir assariona satylýar däl mi? We olaryň birisi siziň ataňzyň (isleýäninden) bolmazdan ýere düşmez. Siziň başyňzyň

saçlarynyň ählisi sanalýar. Şonuň üçin gorkmaň, siz köp serçelerden has gymmatly.

Şonuň üçin her kim meni adamlaryň önünde boýun alsa, men hem ony asmanlardaky Atamyň önünde boýun alaryn. Kim bolsa-da meni adamlaryň önünde inkär etse, men hem ony asmanlarda bolan Atamyň önünde inkär ederin.

Pikir etmäň, men ýer ýüzüne parahatçylyk getirmäge geldim diýip; men parahatçylyk getirmäge gelmedim, eýsem gylyç. Men adam öz kakasynyň garşysyna, gyzy öz enesiniň garşysyna we gelini öz gaýynenesiniň garşysyna bölmek üçin geldim. we adamyň duşmanlary onuň öý halky bolar.

Atany ýa-da eneni menden has köp söýýän, maňa mynasyp däl, we ogluny ýa-da gyzyny menden has köp söýýän, maňa mynasyp däl. We kim öz haçyny almaz we meniň yzymdan gelmeýär, ol maňa mynasyp däl. Öz ruhuny tapan ony ýitirer, we öz ruhuny meniň üçin ýitiren ony tapar.

Sizi kabul edýän meni kabul edýär, we meni kabul edýän meni iberen Ony kabul edýär. Pygamberi pygamberiň adyna kabul edýän, pygamberiň hakynyň alar, we adalatly adamy adalatlynyň adyna kabul edýän, adalatlynyň hakynyň alar. We kim-de kim şu kiçijikleriň birine diňe bir käse sowuk suwy şägirdiň ady bilen içirse, hakykatdanam size aýdýaryn, ol öz sylagyny asla ýitirmez.

11

We şeýle boldy, Isa öz on iki şägirdine görkezmeleri tamamlanda, ol şol ýerden olaryň şäherlerinde öwretmek we ygylan etmek üçin gitdi.

Ýöne Ýahýa türmede Mesihini işlerini eşidip, öz şägirtlerinden ikisini iberdi. Ol oňa aýtdy: Sen geljek bolýañmy ýa-da biz başga birini garaşmalymyka? Isa jogap berip, olara aýtdy: Gidiň-de, Ýahýa eşidýän we görýän zatlarňyzy habar beriň. Körler ýene görýärler we topallar ýörýärler, lepralar arassalanýarlar we kerler eşidýärler, ölüler galdyrylýarlar we garyplara Hoş Habar ygylan edilýär. We mübäreke bolýar, kim menden renjitmese.

Bular gidýärkä, Isa märekälere Ýahýa barada aýdyp başlady: Çöle näme görmäge çykdyňyz? Şemal tarapyndan silkinýän gamyşy? Ýöne näme görmek üçin çykdyňyz? Ýumşak eşik geýen adamy? Ine, ýumşak eşik geýýänler patyşalaryň öýlerinde bar. Ýöne näme görmek üçin çykdyňyz? Pygamberi mi? Hawa, size aýdýaryn, pygamberden has ululyny. Bu ol hakda ýazylandyr, seret, men öz habarçymy seniň ýüzüňiň önünde iberýärim, ol seniň ýoluňy seniň önünde taýýarlar.

Hakykatdanam, men size aýdýaryn, aýallardan dogulanlaryň arasynda Çokunduryjy Ýahýadan has ulusy ýokdur, ýöne asmanlaryň patyşalygyndaky iň kiçisi ondan has uludyr. Ýöne Çokunduryjy Ýahýanyň günlerinden şu wagta çenli asmanlaryň

patyşalygy zordan alynýar we zorlukçylar ony ele alýarlar. Sebäbi ähli pygamberler we kanun Ýahýa çenli pygamberlik etdiler. We eger siz kabul etmegi isleýän bolsaňyz, ol özi gelmeli bolan Iliýadyr. Gulakly bolsa, eşitsin.

Käbir men deňeşdirerin nesil şu meňzeş bolýar çagalara oturan bazarlarda haýsylar çagyryp ýoldaşlaryna olaryň aýdýarlar Biz size tüýdük çaldyk, emma siz tans etmediňiz, biz size ýas aýdymyny aýtdyk, emma siz ýas tutmadyňyz. Ýahýa geldi, ne iýip, ne-de içip, we olar aýdýarlar: Onuň jyny bar. Adam-yň Ogly iýip-içip geldi, we olar aýdýarlar: Ine, açgöz we şerap içiji adam, salgyt ýygnaýjylaryň we günäkärleriň dosty. Ýöne paýhas öz çagalary tarapyndan aklandyryldy.

Soň Ol öz iň köp gudratly işleriniň bolup geçen şäherlerini ýazgarmaga başlady, sebäbi olar toba etmediler. Wap seniň başyňa, Horazin, wap seniň başyňa, Beýtsaýda, sebäbi eger Tirde we Sidonada siziň içiňizde bolan güýçler bolsaýdy, olar öňden çuwallykda we külde oturyp toba ederlerdi. Ýöne men size aýdýaryn, Tir we Sidon üçin höküm gününde has çydamly bolar, size garanynda. We sen, Kapernaum, asmana çenli göterilen, jähennem çenli aşak inersiň, sebäbi eger Sodomda sende bolan güýçler bolsady, olar şu güne çenli galardy. Ýöne men size aýdýaryn welin, höküm gününde Sodom topragyna siziňkiden has çydamly bolar.

Şol wagtyň içinde Isa jogap berip aýtdy: Men seniň öňünde boýun egýärim, Ata, asmanyň we ýeriň Rebbi, sebäbi sen bu

zatlary akylyly we paýhasly adamlardan gizlediň we olary çagalara açdyň, Hawa, Ata, sebäbi Seniň öňüňde şeýlelikde boldy hoşallyk. Ähli zat maňa Atam tarapyndan berildi, we hiç kim Ogly bilmeyär, diňe Ata bilýär, we-de Atany hiç kim bilmeyär, diňe Ogul we Ogluň açmak islän adamy bilýär. Zähmet çekýän we agyr ýük göteriň ähliňiz, meniň ýanyma geliň, men size dynç berjek. Meniň boýunjurgymy öz üstüňize göterip alyň we menden öwreniň, sebäbi men ýürekde mylaýym we kiçigöwünli, we siz öz ruhlaryňyza dynç taparsyňyz, Sebäbi meniň boýunjyrgam gowy we meniň ýüküm ýeňildir.

12

Şol wagtyň içinde Isa şenbe günü bugdaý meýdanlarynyň üstünden gitdi, onuň şägirtleri açlyk çekdiler we hoşaklary ýolup iýmäge başladylar. Ýöne Farisaýlar görüp, oňa aýtdylar: Ine, siziň şägirtleriňiz dynç gününde etmäge rugsat edilmeyän zady edýärler. Ol bolsa olara aýtdy: Dawut özi we ýanyndakylary aç bolanda näme edendigini okamadyňyzmy? Nädip ol Hudaýyň jaýyna girdi we görkezme çöreklerini iýdi, olary iýmek oňa mümkin däl, ne-de onuň bilen bolanlara, diňe ruhanlara bolandan başga? Ýa-da siz kanunda okamadyňyzmy, şenbe günlerinde ruhanlaryň ybadathanada şenbe gününü bozýandyklaryny, ýöne olaryň günäsiz bolýandyklaryny? Men size aýdýaryn, bu ýerde ybadathanadan has uly zat bar. Eger siz bilsäňiz näme bolýandygyny: men rehim isleýärim, gurban däl diýenini, siz bigünäleri günäkär diýip ykrar etmezdiňiz. Sebäbi

Adamyň Ogly şenbe gününüň hem Hökümdarydyr.

We ol ýerden geçip, olaryň ýygmanyşygyna geldi. We gör, ol ýerde gury eli bolan bir adam bardy, we olar ony soradylar aýdyp: Şenbe günlerinde bejermek rugsat berilýärmä? diýip, ony aýyplamak üçin. Ol ýöne olara aýtdy: Siziň içiňizden bir goýny eýeläp duran adam bar bolsa we şenbe günü şol goýun çukura düşse, ony tutup galdyrmakmy? Şonuň üçin adam goýundan näçe tapawutlanýar? Şenbe günlerinde gowy iş etmek rugsatdyr. Soň ol adama diýýär: Eliňi uzat. Ol uzatdy we eli beýleki eli ýaly sagdyn bolup dikeldildi. Farisaýlar çykyp gidip, ony ýok etmek üçin onuň garşysyna geňeş geçdiler. Ýöne Isa bilip, ol ýerden çekildi we oňa köp märekeler yzarlady we olaryň ählisini bejerdi. we ol olara käýinç berdi, ýagny olar ony aýan etmesinler. Işaya pygamber tarapyndan aýdylan söz ýerine ýetirilmeli üçin Ine, meniň gulum, meniň saýlan gulum, meniň söýgülim, oňa meniň janymrazy boldy. Men meniň ruhumy onuň üstüne goýaryn we ol halklara hökümi yglan eder. Ol dawa etmez, gygyrmaz hem hiç kim köçelerde onuň sesini eşitmez. Gämışen gamyşy ol döwmez we ýanýan zygyr ýüpüni öçürmez, ýeňşe hökümi çykarýança. We onuň adyna halklar umyt ederler.

Soň oňa jin tutup ýören kör we lal adam getirildi we ony bejerdi, şeýlelik bilen kör we lal adam gürläp we görüp bildi. Ähli märekeler haýran galdylar we aýdýardylar: Bu Dawudyň ogly Mesih dälmi? Farisaýler eşidip aýtdylar: Bu jynlary diňe jynlaryň hökümdary Beelzebulyň güýji bilen kowýar. Isa olaryň pikirlerini bilip, olara aýtdy: Öz içinde bölünen her patyşalyk

weýran edilýär we öz içinde bölünen her şäher ýa-da öý durmaz. We eger Şeýtan Şeýtany kowýar, öz üstüne bölündi, onda nädip durar onuň patyşalygy? Eger men Beelzebul bilen şeýtanlary kowýan bolsam, siziň ogullaryňyz kimiň bilen kowýarlar? Şonuň üçin olar özleri siziň kazylaryňyz bolarlar. Eger men Hudaýyň Ruhy bilen jynlary kowýan bolsam, onda Hudaýyň patyşalygy siziň üstüňize geldi. Ýa-da kim nädip güýçli adamyň öýüne girip, onuň gaplaryny alyp biler, eger ilki güýçli adamy baglamasa? Soňra bolsa onuň öýüni talanar. Meniň bilen bolmadyk, meniň garşymda dur, we meniň bilen ýygnamaýan, dargadýar.

Şonuň üçin men size aýdýaryn, ähli günä we küpürlük adamlara bagyşlanar, ýöne Ruhuň küpürligi adamlara bagyşlanmaz. We kim eger Adamyň Oglunyň garşysyna söz aýtsa, oňa bagyşlanar, ýöne kim Mukaddes Ruhuň garşysyna söz aýtsa, oňa bagyşlanmaz, ne häzirki döwürde, ne-de geljekde.

Ýa agajy gowy ediň we onuň miwesini gowy ediň, ýa-da agajy çüýrük ediň we onuň miwesini çüýrük ediň, sebäbi ağaç öz miwesinden tanalýar. Ýylanlaryň nesilleri, nädip siz erbetler bolup, gowy zatlar gürläp bilersiňiz? Çünki ýüregiň köplüğinden agyz gürläýär. Gowy adam gowy hazynasyndan gowy zatlary çykarýar we erbet adam erbet hazynasyndan erbet zatlary çykarýar. Ýöne men size aýdýaryn, adamlar haýsy biderek söz gürläseler, höküm gününde onuň barada hasabat bererler. Çünki sen öz sözleriň bilen aklanar we öz sözleriň bilen ýazgarlar.

Soň ýazyp alanlardan we Farisaýlardan käbirleri jogap berip aýtdylar: Mugallym, biz senden alamat görmek isleýäris. Ýöne ol jogap berip, olara aýtdy: Erbet we zinakär nesil alamat gözleýär, emma oňa pygamber Ýunusyň alamatyndan başga alamat berilmez. Edil Ýunus pygamber uly balygyň garnynda üç gün we üç gije bolan ýaly, şeýle hem Adamyň Ogly ýeriň ýüreginde üç gün we üç gije bolar. Ninewiýaly erkekler bu nesil bilen bilelikde höküm günü ýokary galarlar we ony höküm ederler, sebäbi olar Ýunusyň wagyzyna toba etdiler, we ine, bu ýerde Ýunusdan has uly bar. Günorta patyşasy gözegçilikde şu nesil bilen bilelikde galdyrylar we ony ýazgarar, sebäbi ol Süleýmanyň paýhasyny eşitmek üçin ýeriň uçlaryndan geldi we ine, şu ýerde Süleýmandan has uly zat bar.

Haçan hapalanmadyk ruh adamdan çyksa, suwsuz ýerlerden geçip dynç gözleýär we tapmaýar. Soň diýýär: Nireden çykdim, şol öýüme gaýdyp gelerin we gelip, ony boş, süpürilen we bezelen tapýar. Soňra gidýär we özi bilen ýedi sany özünden has erbet beýleki ruhlary alýar, we içeri girip ol ýerde ýaşaýar, we şol adamyň soňky ýagdaýy birinjisinden has erbet bolýar. Şeýdip bu erbet nesle hem bolar.

Ol heniz märekelere gürleýärkä, ine, onuň ejesi we doganlary daşarda durup, onuň bilen gürleşmek isleýärdiler. Ýöne kimdir biri oňa aýtdy: Ine, seniň ejäň we doganlaryň daşarda durýarlar, seni görmek isleýärler. Ol bolsa jogap berip, oňa aýdýana şeýle diýdi: Kim meniň enem we kimler meniň doganlarym? We elini şagirtleriniň üstüne uzadyp, aýtdy: Ine, meniň enem we

doganlarym Kim bolsa Asmandaky Atamyň isläýän zadyny etse, ol meniň doganym, uýam we ejem bolýar.

13

Şol gün Isa öýden çykyp, deňziň ýanynda oturdy. Oňa köp märekeleler ýygmandylar, şonuň üçin ol gämä münüp oturdy, we ähli märeke kenarda durdy. Ol olara köp mysallar bilen gürläp aýtdy: Ine, ekiji ekmäge çykdy. Onuň ekende, kâbirleri ýoluň gyrasyna düşdi we guşlar gelip olary iýip gitdiler. Beýlekiler bolsa gaýaly ýerlere düşdi, ol ýerde köp toprak ýokdy we derrew ösdi, sebäbi toprak çuňlугy ýokdy. Günüň dogmagyndan soň ýakyldy we kök bolmanlygy sebäpli guradyldy. Beýlekiler bolsa tikanlaryň üstüne düşdi we tikanlar çykyp, olary bogdy. Ýöne beýlekiler gowy ýere düşdi we miwe berdi: biri ýüz, biri altmyş, biri otuz. Gulakly bolsa, eşitsin.

Şägirtler gelip, oňa: Näme üçin olara mysal bilen gürleýärsiň? diýdiler. Ol bolsa jogap berip, olara aýtdy: Sebäbi size asmanlaryň patyşalygynyň syrlaryny bilmek berildi, emma olara berilmedi. Kim bar bolsa, oňa berler we artykmaçlyk bolar; kim ýok bar bolsa, ol bar zady hem ondan alnarlar. Şonuň üçin men olara mesellerde gürleýärim, görýändikleri ýagdaýynda görmesinler we eşidýändikleri ýagdaýynda eşitmesinler, düşünmesinler hem. Bolmasa olar yza öwürülsinler, we soňra olara Yşaýanyň pygamberligi ýerine ýeter, ol aýdýar: eşidip eşidersiňiz, ýöne düşünmersiňiz, we görüp görersiňiz,

ýöne görmersiňiz, Gyňlaşdyryldy, sebäbi bu halkyň ýüregi, we gulaklary bilen agyr eşitdiler, we gözlerini ýumdular, belki gözleri bilen görmesinler we gulaklary bilen eşitmesinler we ýüregi bilen düşünmesinler we yzyna dönmessinler, we men olary bejererin.

Siziň gözleriňiz bolsa bagtly, sebäbi görýärler we siziň gulaklaryňyz bagtly, sebäbi eşidýärler. Hakykatdanam, size aýdýaryn: köp pygamberler we dogry adamlar siziň görýän zatlarňyzy görmegi arzuw etdiler, ýöne görmediler; siziň eşidýän zatlarňyzy eşitmegi arzuw etdiler, ýöne eşitmediler.

Siz şonuň üçin ekijiniň parabolasyňy diňläň. Her kim patyşalygyň sözünü eşidip, düşünmese, şeytan gelip, onuň ýüreginde ekileni alýar; bu ýoluň gyrasynda ekilen tohumdyr. Gaýaly ýerlere ekilendir, bu bolsa sözi eşidýän we derrew şatlyk bilen kabul edýän we ony alýandyr. Ýöne onuň özünde köki ýok, wagtlaýyn bolýar, söz sebäpli kynçylyk ýa yzarlamak bolan badyna derrew бүдreyär. Ýöne tikenlere ekilendir, bu bolsa sözünü eşidýän adamdyr, we bu asyryň aladasy we baýlygyň aldawy sözünü bogýar we ol miwesiz bolýar. Ýöne gowy topraklara ekileni bolsa, bu sözi eşidip düşüňýän adamdyr, ol hakykatdanam miwelendirýär we hasyl berýär: biri ýüz, biri altмыш, biri otuz.

Başga bir meseli olara goýdy we aýtdy: Gökler patyşalygy öz meýdanynda gowy tohum eken adama meňzeýär, Ýöne adamlar uklaýarka, onuň duşmany geldi we bugdaýyň arasynda ot

tohumlary ekdi we gitdi. Ot gögerende we miwe bereninde, haşal otlar hem peýda boldy. Ýöne hojaýynyň gullary ýakynlaşyp, oňa aýtdylar: Jenabym, sen öz meýdanyňa gowý tohum ekdiň däl mi? Onda haşal otlar nirede boldy? Ol bolsa olara aýtdy: Duşman adam muny etdi. Gullukçylar bolsa oňa aýtdylar: Sen isleýärsiňmi, şonuň üçin gidip, olary ýygnaýyň? Ol bolsa aýtdy: Ýok, belki otlary ýygnanyňyzda, olar bilen bile däne hem kökünden çykararsyňyz. Ikisem bilelikde ösüp dursuň hasyl wagtyňa çenli goýuň, we hasyl wagtynda orakçylara aýdaryn: ilki otlary ýygnaň we olary baglara baglaň, ýakmak üçin olary, däne bolsa meniň ammarymda ýygnaň.

Başga bir meseli olara goýdy we aýtdy: Gökler patyşalygy gorçisa dānesine meñzeýär, ony alan adam öz meýdanynda ekdi, Ol hakykatdanam ähli tohumlardan kiçiräk bolýar, ýöne öseninde ähli gök önümlerden uludyr we agaç bolýar, şeýlelikde asmanyň guşlary gelip, onuň şahalarynda höwürte gurýarlar.

Başga bir mesel olara gürlädi: Asmanlaryň patyşalygy hamyrmaýa meñzeýär, ony alan aýal üç ölçeg una gizläp goýdy, ahyrsoňy tutuşlygyna hamyrlanýança.

Bu zatlaryň hemmesini Isa mysal bilen köpçülige gürlädi, we mysal bolmazdan olara hiç zat gürlämedi. Şonuň üçin pygamberiň aýdan sözleri arkaly aýdylan zat tamamlanmaly: Agzymy mysal söhbetlerde açaryn, dünýäniň düýbünden bäri gizlenen zatlary aýdaryn.

Soň märekäni taşlap, öýüne geldi. Onuň şägirtleri oňa ýakynlaşyp aýtdylar: Meýdandaky ot-haşallar baradaky meselini bize düşündiriň. Ol bolsa jogap berip, olara aýtdy: Gowy tohum ekýän, adamyň Ogludyr. Meýdan bolsa dünýädir, gowy tohum bolsa patyşalygyň ogullary, haşal otlar bolsa erbetniň ogullary, Olary eken duşman şeytan, hasyl döwrüň soňy, orakçylar bolsa habarçylardyr. Nähili otlar ýygnanyp, otda ýakylýar, şeýle-de bu asyryň ahyrynda bolar. Adamyň Ogly öz habarçylaryny iberer we olar onuň patyşalygyndan ähli бүdreýän zatları we kanunsyzlyk edýänleri ýygnaýlar. We olar olary ot ojağyna bolarlar, ol ýerde aglamak we dişleriň gyjyrdamagy bolar. Şonda adalatly adamlar Günüň ýaly şöhleleneler, Atasynyň patyşalygynda. Eşitmäge gulagy bolanyň eşitsin.

Ýene-de asmanlaryň patyşalygy meýdanda gizlenen hazyna meňzeýär, ony tapan adam gizledi, we öz şatlygy sebäpli gidýär we bar zatlarynyň hemmesini satýar we şol meýdany satyn alýar.

Ýene-de asmanlaryň patyşalygy gowy merjen gözleýän söwdagär adama meňzeýär. Kim bir gymmat bahaly merjen tapyp, gidip, özünde bolan ähli zadyny satdy we ony satyn aldy.

Ýene-de Asmanlaryň Patyşalygy deňze zyňlan we her jynsdan balyk ýygnaý tora meňzeýär. Ol doldurylanda, ony kenara çykaryp, oturyp, gowylary gaplara ýygnadylar, ýöne erbetleri daşary atdylar. Şeýle bolar döwrüň ahyrynda. Habarçylar çykarlar we erbetleri dogry adamlaryň arasyndan bölüp

aýyrarlar. We olar olary oduň pejine bolarlar, ol ýerde aglamak we dişleriň gyçyrmagy bolar. Isa olara aýdýar: Bularyň hemmesine düşündiňizmi? Olar oňa aýdýarlar: Hawa, Rebbe. Ol bolsa olara şeýle diýdi: Şonuň üçin asmanlaryň patyşalygyna öwredilen her bir alayhana öz hazynasynyň içinden täze we köne zatlary çykarýan öý eýesine meňzeýär.

Isa şu mysal-gürrüňleri tamamlandan soň, ol ýerden gitdi. Ol öz watanyna gelip, olary olaryň ybadathanalarynda öwredýärdi, şeýlelikde olar geň galýardylar we aýdýardylar: Bu adama bu paýhas we bu güýçler nireden? Bu agaçkäriň ogly dälmi? Onuň ejesi Merýem diýilýär we onuň doganlary Ýakub, Ýoses, Simun we Ýahuda dälmi? We onuň aýal doganlary hemmesi biziň ýanymyzda däl mi? Onda bu adama bu zatlaryň hemmesi nireden? We olar oňa göwnejaň bolýardylar. Ýöne Isa olara aýtdy: Pygamber diňe öz watanynda we öz öýünde hormatsyz bolýar. We ol ýerde köp gudratly işleri etmedi, olaryň ynanmazlygy sebäpli.

14

Şol wagtyň içinde tetrarh Hirod Isanyň barada eşitdi. We onuň hyzmatkärlerine aýtdy, bu Ýohanna baptisçidir, ol ölülerden turzuldy we şonuň üçin güýçler onda işleýär. Sebäbi Hirod Ýahýany tutup, ony baglady we türmä goýdy, dogany Filippusyň aýaly Hirodiýadanyň sebäpli. Ýohanna oňa aýdýardy: Ony eýelemegiň saňa rugsat edilmeyär. Ol ony öldürmek islese-de,

halkdan gorkdy, sebäbi olar ony pygamber hasaplaýardylar. Herod-yn doglan günü geçirilende, Herodiýa-nyň gyzy ortada tans etdi we Herod-a hoşa geldi Şonuň üçin ol ant bilen oňa näme sorap biljek bolsa, şony bermegi wada etdi. Ol bolsa, enesi tarapyndan öňe sürülip: Maňa şu ýerde tabakda Ýahýa Çokundyryjynyň kellesini ber diýdi. We patyşa gynandyryldy, ýöne kasamlar sebäpli we onuň bilen bile oturanlar sebäpli beriljegini buýurdy. We iberen Joni türmede kellesi kesdi. Onuň başy tabakda getirildi we gyza berildi, ol bolsa öz enesine getirdi. Onuň şägirtleri gelip ýakynlaşyp, jesedi alyp jaýladylar we gelip Isa habar berdiler.

Isa eşidip, ol ýerden gaýykda çöl ýere ýeke özi çekildi, we märekeler eşidip, oňa şäherlerden pyýada yzarlady. Isa çykyp, köp märekäni gördi we olara rehim etdi we olaryň hassalaryny bejerdi. Agşam bolup, onuň şägirtleri oňa gelip aýdýarlar: Bu ýer çöl, we sagat eýýäm geçdi. Köpçüligi iberiň, olar gidip obalara özlerine iýmit satyn alsynlar. Ýöne Isa olara aýtdy: Olaryň gitmäge zerurlygy ýok, siz olara iýmäge beriň. Olar bolsa oňa aýdýarlar: Biziň bu ýerde baş çörekden we iki balykdan başga zadymyz ýok. Ol bolsa aýtdy: Olary şu ýere maňa getiriň. We märekä olaryň üstünde ýatymaga buýruk berip, baş çörek we iki balygy alyp, asmana seredip, alkaladý we döwüp, çörekleri şägirtlere berdi, şägirtler bolsa märekälere. Hemmeler iýdiler we doýdular, we galan bölekleriň on iki doly sebedini ýygnadylar. Iýýänler bolsa aýallar we çagalar hasaba alynmazdan takmynan baş müň erkek boldy.

Isa derrew öz şägirtlerini gämä münüp, öňünden beýläki tarapa geçmäge mejbur etdi, ol halky iberjek wagta çenli. Märekäleri böwüp beren soň, doga etmek üçin özi ýeke daga çykdy. Agşam bolanda, ol ýerde ýeke galdy. Ýöne gämi eýýäm deňziň ortasynda bolup, tolkunlar tarapyndan ejir çekýärdi, sebäbi ýel ters öwüsýärdi. Gijäniň dördünji garawulynda Isa deňziň üstünde ýöräp, olara tarap gitdi. Şägirtler ony deňziň üstünde ýöräp barýandygyny görüp, bökdürilip, Bu arwah diýip aýtdylar we gorkudan gygyrdylar. Ýöne Isa derrew olara şeýle diýip gürlädi: Göwün ediniň, men şol, gorkmaň. Pýotr oňa jogap berip aýtdy: Rebbe, eger sen bolsaň, maňa buýur, seniň ýanyňa suwuň üstünden gelmäge. Ol bolsa Gel diýdi. Pýotr gämiden inip, Isanyň ýanyna gitmek üçin suwlaryň üstünde ýöräp gitdi. Güýçli ýeli görüp, ol gorkdy we batmaga başlap, gygyryp aýtdy: Rebbe, meni halas et. Derrew ýöne Isa elini uzadyp, onuň elinden tutdy we oňa aýtdy: Ey az ynanýan, näme üçin şübheniň etdiň? Olar gämä münende, şemal dyndy. Olar bolsa gämide gelenler oňa sežde edip, Hakykatdanam, sen Hudaýyň Oglysyň diýdiler.

We geçip, Gennesaret topragyna geldiler. Şol ýeriň erkekleri ony tanaýandan soň, tutuş şol sebite habar iberdiler we oňa erbet saglykda bolan ählisini getirdiler. Olar oňa ýalbarýardylar, hatda diňe eşiğiniň gyrasyna degsinler diýip, we näçe adam degse, hemmesi halas edildi.

Soň Iýerusalimiň ýazyjylary we farisaýlary Isanyň ýanyna gelip, aýdýarlar Näme üçin seniň şägirtleriň ýaşulularyň döpdessuryny boýýarlar? Sebäbi olar çörek iýende ellerini ýuwmayarlar. Ol bolsa jogap berip, olara aýtdy: Näme üçin siz hem öz döpdessurlaryňyz sebäpli Hudaýyň buýrugyny boýýarsyňyz? Sebäbi Hudaý buýurdy aýdyp: Kakaňy we eňäni hormatla, we kakasyna ýa-da enesine erbet sözleýän ölüm bilen öldürilsin. Siz bolsa aýdýarsyňyz: Kim öz atasyna ýa-da enesine menden peýdalanyp biljek zadyň sowgatdyr diýse, ol öz atasyny ýa-da enesini hormatlamaz, Siziň döpdessurňyz sebäpli Hudaýyň buýrugyny ýatyladyňyz. Ikiýüzlüler, Ýsaýa siziň hakda gowy pygamberlik etdi we aýtdy, Bu halk maňa agzy bilen ýakynlaşýar we dodaklary bilen maňa hormat goýýar, ýöne ýüregi menden uzakda durýar. Biderek ýöne meni sygynýarlar, adamlaryň buýruklaryny öwredip durýarlar.

Ve halkyny çagyryp, olara aýtdy: Diňläň we düşüniň, Agza girýän zat adamy hapalamok, ýöne agyzdan çykýan zat adamy hapalamak. Şonda onuň şägirtleri ýakynlaşyp, oňa aýtdylar: Farisaýlaryň bu sözi eşidip göwünsiz bolandygyny bilýärsiňmi? Ol ýöne jogap berip aýtdy: Meniň asmandaky Atam ekmedik ähli ekin kökünden çykarylar. Goýberiş olary, olar körleriň kör ýolbaşçylarydyr, eger kör kör adama ýolbaşçylyk etse, ikisi hem çukura düşer. Jogap berip, Petros oňa aýtdy: Bize şu parabolany düşündiriň. Ýöne Isa aýtdy: Siziň henizem düşünişsiz barmy? Entek düşünmeýärsiňizmi, agza girýän ähli zat garyna gidýär we hajathana kowulýar? Ýöne agyzdan çykýan zatlar ýürekden gelýär we şolar adamyň hapalanmagyna sebäp bolýar. Çünki

erbet pikirler, öldürmeler, zyna etmeler, jellepçilikler, ogurlamalar, ýalan şaýatlyklar we küfürler ýürekden çykýar. Bular adamyň hapalanmagyna sebäp bolýan zatlar, ýöne ýuwulmadyk eller bilen iýmek adamyň hapalanmagyna sebäp bolmaýar.

We Isa ol ýerden çykyp, Tir we Sidon sebitine çekildi. We görüň, Kanaanly aýal şol serhetlerden çykyp, oňa bagyryp aýtdy: Maňa rehim et, Rebbe, Dawudyň ogly, meniň gyzym erbet jin tutulýar. Ol ýöne oňa hiç zat jogap bermedi. Onuň şägirtleri ýakynlaşyp, oňa: Ony iber, sebäbi biziň yzynymyzda gygyryp dur diýip soradylar. Ol bolsa jogap berip aýtdy: Men diňe Ysraýyl öýüniň ýitirilen goýunlaryna iberildim. Ol bolsa gelip, oňa sežde edip aýtdy: Rebbe, maňa kömek et. Ol bolsa jogap berip aýtdy: Çagalaryň çöregini alyp, kiçi itlere taşlamak gowy däl. Ol bolsa aýtdy: Hawa, Rebbe, sebäbi itler hem öz hojaýynlarynyň stolundan düşýän döküntileri iýýärler. Şonda Isa jogap berip, oňa aýtdy: Eý aýal, seniň ynanjyň ulydyr! Saňa isleýşiň ýaly bolsun. We şol sagadyň özünden onuň gyzy sagaldyldy.

Isa şol ýerden geçip, Galileýa deňziniň ýanyna geldi we daga çykyp, şol ýerde oturdy. Oňa köp märekeler geldi, özleri bilen topallar, körler, laller, şikesler we beýleki köp adamlar getirip, olary Isanyň aýaklarynyň ýanyna atdylar we Ol olary bejertdi. Şeýlelikde märekä görüp geň galdy: lallar eşidýärdi, dilsizler gürleýärdi, şikesler sagdyndy, tokaklar ýöräp ýördi we körler görýärdi, we olar Ysraýylyň Hudaýyny şöhratlandyrdylar.

İsa öz şägirtlerini çağyryp aýtdy: Men bu märekä rehim edýärim, sebäbi olar eýýäm üç gün meniň ýanymda galýarlar we iýjek zadyň ýok. Men olary aç goýbermek islemeýärim, ýolda gowşamasyn. We onuň şägirtleri oňa aýdýarlar: Nireden bize çöllükde şeýle köp çörek, şeýle köp märekäni doýurmak üçin? İsa olara aýdýar: Siziň näçe çöregiňiz bar? Olar bolsa: Ýedi we birnäçe balykjkýk diýdiler. Ol märekälere ýere ýatymagy buýurdy. Ol ýedi çöregi we balyklary alyp, şükür edip, döwdi we öz şägirtlerine berdi, şägirtler bolsa märekelere berdi. Ählisi iýdi we doýdy, galan bölekleriň ýedi doly sebedini ýygnadylar. Emma iýýänler dört münň erkek boldy, aýallary we çagalary hasaba almazdan. Ol märekäni kowup, gämä münüp, Magdalanyň çäklerine geldi.

16

Ve ýakynlaşan Farisaýlar we Saddukaýlar synap, ondan olara asmandan alamat görkezmegini soradylar. Ol bolsa jogap berip, olara aýtdy: Agşam bolanda siz aýdýarsyňyz: Asuda howa bolar, sebäbi asman gyzył. Ertir tupan boljak diýýärsiňiz, sebäbi asman gyzył we buludly. Ýöne ikiýüzlüler, asmanyň ýüzüne seredip howany çaklamagy bilýärsiňiz, emma döwrüň alamatlaryny düşüniپ bilmeýärsiňiz. Ýaramaz we zinakär nesil alamat gözleýär, ýöne oňa diňe pygamber Ýunusyň alamatyndan başga hiç hili alamat berilmez. Ol olary taşlap, gitdi.

Onuň şägirtleri öňe geçiپ gelende çörek almany ýatdan çykardylar. Ýöne Isa olara aýtdy: Görüň we Farisaýlaryň hem Saddukaýlaryň iýmiden özünüzi goraň. Olar bolsa öz aralarynda pikir edip: Biz çörek almadyk diýip aýdyşýardylar. Isa muny bilip, olara aýtdy: Näme üçin öz-özüňizde pikir edýärsiňiz, eý az ynanýanlar, çörek almandygyňyz barada? Entek düşünmeýärsiňizmi, ne-de baş müň adamyň baş çöregini we näçe sebet alandygyňyzy ýatlamaýarsyňyzmy? Ýa-da dört müň adamyň ýedi çöregini we näçe sebetleri alandygyňyzy ýatlamaýarsyňyzmy? Nädip siz düşünmeýärsiňiz, sebäbi men size çörek hakynda däl-de, Farisaýlaryň we Saddukaýlaryň hamyryndan üns bermegi aýtdym? Soňra olar düşündiler welin, ol çörekiň hamyryndan däl-de, eýsem Farisaýlaryň we Saddukaýlaryň öwredişinden gaça durmak barada aýdandygyny.

Isa Filippyň Kesariýasynyň ýerlerine gelip, şägirtlerinden sorady we aýtdy: Adamlar Adamyň Oglunyň kim bolmagyny aýdýarlar? Olar bolsa aýtdylar: Käbirleri Ýahýa Çokundyryjy, beýlekileri Iliýa, başgalary bolsa Ýeremiýa ýa-da pygamberlerden biri diýdiler. Ol olara aýdýar: Siz bolsa meni kim diýip aýdýarsyňyz? Jogap berip, Simon Petrus aýtdy: Sen Hristos, ýaşaýan Hudaýyň Oglusyň. We jogap berip, Isa oňa aýtdy: Bagtly sen, Şimon Barýona, sebäbi et we gan muny saňa açmady, ýöne asmanlardaky Atam açdy. Men hem saňa aýdýaryn ki, sen Petrosyň, we şu gaýanyň üstünde meniň ýygnagmy guraryn, we ölüler dünýäsinin gapylary onuň üstünden güýçli bolmaz. Men seniň asmanlar patyşalygynyň açarlaryny berjek, we sen ýer ýüzünde

näme baglasaň, asmanlarda bagly bolar, we sen ýer ýüzünde
näme çözsäň, asmanlarda çözülen bolar. Soň ol öz şägirtlerine
hiç kime Isanyň Mesih bolandygyny aýtmazlyk üçin buýurdy.

Ondan soň Isa öz şägirtlerine görkezmäge başlady, onuň
Iýerusalime gitmegi, ýaşululardan, baş ruhanlardan we
ýazyjylardan köp ejir çekmegi, öldürilmegi we üçünji gün
galdyrylmagy zerurdyr. We Pýotr ony alyp gaýdyp, oňa
käýemäge başlady we aýtdy: Mähriban bol saňa, Rebbe, bu saňa
asla bolmaz. Ýöne ol öwrülip, Petera aýtdy: Git meniň
zyzynymda, şeytan! Sen meniň üçin büdremek bolýarsyň, sebäbi
sen Hudaýyň zatlary hakda däl-de, adamlaryň zatlary hakda
pikir edýärsiň.

Soň Isa öz şägirtlerine şeýle diýdi: Eger kim-de-bir meniň
zyzyndan gelmek isleýän bolsa, öz-özünü inkär etsin, öz haçyny
götersin we maňa eýersin. Kim öz janyny halas etmek islese, ony
ýitirer, ýöne kim öz janyny meniň üçin ýitirse, ony tapar. Näme
peýda eder adam, eger tutuş dünýäni gazansa, ýöne öz janyny
ýitirse? Ýa-da adam öz janynyň deregine näme berer? Sebäbi
Adamyň Ogly Kakasynyň şöhratynda Öz perişdeleri bilen
gelmek niýetleýär, we soňra her birine öz hereketine görä berer.
Hakykatdanam, men size aýdýaryn, bu ýerde duran käbirler
bar, olar ölümi dadyp görmezler, Adamyň Oglunyň Öz
Patyşalygynda gelýänini görýänçäler.

Alty günden soň Isa Peteri, Ýakuby we onuň dogany Ýahýany alyp, olary ýeke özləri beýik daga çykardy. Ol olaryň önünde görnüşini üýtgetdi we onuň ýüzi gün ýaly şöhlelendi, egin-eşikleri bolsa ýagtylyga meňzeş ak boldy. We şonda olara Musa we Iliýas onuň bilen gürleşip duran göründi. Pýotr jogap berip, Isä aýtdy: Rebbe, biziň şu ýerde bolmagymyz gowy. Eger isleseňiz, şu ýerde üç çadyr guralýň: seniň üçin bir, Musa üçin bir we Iliýa üçin bir. Heniz ol gürleýärkä, ine, ýagty bulut olary kölegedi we ine, buluddan ses geldi: Bu meniň söýgüli Oglum, men ondan razydyryn, ony diňläň. Şägirtler eşidip, ýüzüstü düşdüler we gaty gorkdular. Isa gelip, olara degdi we aýtdy: Turn we gorkmaň. Ýöne gözlerini galdyranlarynda, diňe Isany gördüler, başga hiç kimi görmediler. Olar dagdan inende, Isa olara buýruk berip aýtdy: Adamyň Ogly ölülerden dirilýänçä, bu görüşü hiç kime aýtmaň. Ve onuň şägirtleri oňa soradylar we aýtdylar: Näme üçin ýazyjylar Iliýanyň ilki gelmegi gerekdigini aýdýarlar? Isa jogap berip olara aýtdy: Iliýas hakykatdanam ilki gelýär we ählisini dikeltjek, Men size aýdýaryn welin, Iliýa eýýäm geldi, emma olar ony tanapadylar, ýöne oňa isleýän zatlaryny etdiler. Şeýlelikde Adamyň Ogly hem olaryň elinden ejir çekmeli. Soňra şägirtler onuň olara Çokundyryjy Ýahýa barada aýdandygyna düşündiler.

Hem olar märekä gelenlerinde, oňa bir adam dyz çöküp, ony hem aýdyp ýakynlaşdy, Lord, meniň ogluma rehim et, sebäbi ol aýyň täsirinde we erbet ejir çekýär, sebäbi köplenç oda düşýär we köplenç suwa düşýär. Men ony seniň şägirtleriňe getirdim, we olar ony bejerip bilmediler. Isa jogap berip aýtdy: Eý

ynanylmajak we ýoýulgan nesil, haçana çenli men siziň bilen bolaryn? Haçana çenli men size çydararyn? Ony şu ýere maňa getirini. Isa oňa käýdi, we jyn ondan çykdy, we gul şol sagatdan sagaldyldy. Soň şägirtler Isanyň ýanyna ýeke gelen wagtynda aýtdylar: Näme üçin biz ony kowup bilmedik? Ol ýöne Isa olara aýtdy: Siziň ynanmaýşyňyz sebäpli. Hakykatdanam size aýdýaryn, eger siziň ynanjyňyz hardal dänesi ýaly bolsa, şu daga aýdarsyňyz: Şu ýerden şol ýere göç et, we ol göçer, we size hiç zat mümkin däl bolmaz. Ýöne bu jyns diňe doga we agyz bekleme arkaly çykýar.

Olap Galileýada aýlanyp ýörkälerinde, Isa olara aýtdy: Adamyň Ogly adamlaryň eline tabşyrylmaga niýetleýär. We olar ony öldürerler we üçünji gün ol dirildiriliner. Olar gaty gam çekdiler.

Olar Kapernauma gelenlerinden soň, didrahmalary alýanlar Petera ýakynlaşdylar we aýtdylar: Siziň mugallyňyz didrahmalary töleýärmisi? Ol aýdýar, hawa. We haçan ol jaýa girende, Isa onuň önüni alyp aýtdy: Saňa nähili görünýär, Simun? Ýer ýüzüniň patyşalary kimlerde salgyt ýa-da harç alýarlar? Öz ogullaryndanmy ýa-da keseki adamlardanmy? Piter oňa: Başgalaryňkydan diýdi. Isa oňa: Onda ogullar erkindir diýdi. Ýöne olary renjitmezlik üçin, deňze gidip çeňňek taşla we ilkinji çykan balygy galdyr, onuň agzyny açyp stater taparsyn, şony alyp olara meniň we seniň ýeriňe ber.

Şol sagatda şägirtler Isanyň ýanyna gelip aýtdylar: Onda asmanlaryň patyşalygynda kim has uludyr? Isa bir çagany çagyryp, ony olaryň ortasyna goýdy we aýtdy Hakykatdanam size aýdýaryn, eger siz öwrülmeňiz we çagalar ýaly bolmasaňyz, asla asmanlaryň patyşalygyna girmesziňiz. Kim özüni şu çaga ýaly pesgallaşdyrsa, şol asmanlaryň patyşalygynda iň uludyr. We kim eger şeýle bir çagany meniň adymda kabul etse, meni kabul edýär. Kim bolsa-da bu kiçijikleriň, maňa ynanýanlaryň biriňe ýoludyr sebäp bolsa, oňa has peýdaly bolardydy eşek degirmen daşynyň boýnuna asylmagy we deňziň çuňlugynda gark edilmegi. Wap dünýä büdreýiş daşlarynyň sebäpli, sebäbi olaryň gelmegi zerurdyr, ýöne wap şol adama, onuň üsti bilen büdreýiş daşy gelýär. Eger eliň ýa-da aýagyň seni günä etmäge iterýän bolsa, olary kes we özüňden taşla, sebäbi durmuşa topal ýa-da şikes bolup girmek saňa has gowy, ýa-da iki eliň ýa-da iki aýagyň bilen ebedi oda taşlanmak. Eger seň gözüň seni günä batyrýar bolsa, ony çykar we özüňden taşla. Saňa bir gözli durmuşa girmek has gowy, ýa-da iki gözi bolan ot jehennemine taşlanmak. Görüň, bu kiçijikleriň birini hor görmeň, sebäbi size aýdýaryn, olaryň perişdeleri asmanlarda hemişe meniň asmanlardaky Atamyň ýüzüni görýärler. Çünki Adamyň Ogly ýitirileni halas etmek üçin geldi.

Siziň pikiriňizçe näme? Eger bir adamyň ýüz sany goýny bolsa we olaryň birisi ýitip gitse, ol doksan dokuzyny daglarda goýup, gidip ýitip gidýäni gözlemezmi? We eger ony tapyp alsa, hakykatdanam size aýdýaryn, ol oňa has köp şatlanyar, doksan

dokuz ýitip gitmediklere garanyňda. Şeýlelikde, asmanlarda bolan Ataňyzyň önünde bu kiçijikleriň biriniň ýitip gitmegi isleg däl.

Eger doganyň saňa garşy günä etse, git-de ony diňe öz araňyzda ýüzbe-ýüz synla, eger ol saňa gulak assa, doganyňy yzyna gazandyň. Eger eşitmese, öz ýanyňa ýene birini ýa-da ikini al, şonuň üçin iki ýa-da üç şaýadyň agzy bilen her söz tassyklansyn. Eger ol olaryň sözünü diňlemese, ýygnaga aýt; eger ol ýygnagyň hem sözünü diňlemese, ol seniň üçin başga milletli we salgyt ýygnaýjy ýaly bolsun. Hakykatdanam, men size aýdýaryn: näçe zat ýer ýüzünde baglasaňyz, asmanda-da bagly bolar we näçe zat ýer ýüzünde çözsäňiz, asmanda-da çözülen bolar. Ýene hakykatdanam size aýdýaryn: eger siziň ikiňiz ýer ýüzünde haýsydyr bir zat hakynda ylalaşsalar we ony sorasalar, bu olar üçin asmanlardaky Atamdan bolar. Nirede iki ýa-da üç adam meniň adyma ýygnansa, men hem olaryň arasynda bolýaryn.

Soň Pýotr oňa ýakynlaşyp aýtdy: Rebbe, meniň dogam meniň garşyma näçe gezek günä etse, men oňa bagyşlaryn? Ýedi gezege çenli? Isa oňa aýdýar: Saňa ýedi gezek diýip aýtmaýaryn, ýöne yetmiş gezek ýedi diýip aýdýaryn.

Şonuň üçin asmanlaryň patyşalygy patyşa adama meňzedildi, ol öz gullary bilen hasaplaşmak isledi. Ýöne ol hasaplaşmaga başlanda, oňa on müň talant bergili bolan bir adam getirildi. Ýöne onuň yzyna bermäge puly ýokdy, şonuň üçin hojaýyny ony satylmagyny we aýalyny we çagalaryny we näme bardy

hemmesini satylmagyny we yzyna berilmegini buýurdy. Şonuň üçin gul düşüp, oňa sygyndy we aýtdy: Jenabym, maňa sabyrly bol, men saňa ählisini tölärin. Ýöne şol gullyň hojaýyny rehim edip, ony boşatdy we karzyny bagyşlady. Şol gul çykyp, öz eýeleýän gullarynyň birini tapdy, ol oňa ýüz denariýa borçlydy, we ony tutup bogýardy we aýdýardy: Maňa borçuňy yzyna ber, eger bir zadyň borçly bolsaň. Şonuň üçin onuň hyzmatdaş guly onuň aýaklaryna düşüp, oňa ýalbaryp aýtdy: Maňa sabyrly bol we men saňa tölärin. Ol islemedi, ýöne gidip ony türme atdy, bergi pulny yzyna berýänçä.

Onuň gul ýoldaşlary bolan zatlary görüp, gaty gaýgylandylar we gelip, öz hojaýynlaryna bolan zatlaryň hemmesini düşündirdiler. Şonda ony çagyryp, onuň eýesi oňa aýdýar: Erbet gul, men şol ähli bergiňi saňa goýberdim, sebäbi sen maňa ýalbardyň. Seniň gul ýoldaşyňa rehim etmegiň gerek dälmidir, men saňa rehim eden ýaly? We onuň hojaýyny gaharlanyp, ony azapçylara tabşyrdy, oňa bergi borçly ähli zadyny gaýtaryp berýänçä. Şeýlelikde meniň asmandaky Atam hem size şeýle eder, eger her biriňiz öz doganynyň günälerini ýürekden bagyşlamasa.

19

We şeýle boldy wagt, Isa şu sözleri tamamlanda, ol Galileýadan gitdi we Iordanyň aňyrsynda Ýahudyýanyň çäklerine geldi. Oňa köp märekeler gyzaklady we ol olary şol ýerde bejertdi. We

Farisaýlar oňa gelip, ony synap, oňa aýtdylar: Adama islendik sebäbe görä öz aýalyny boşamak rugsat edilýärmi? Ol bolsa jogap berip olara aýtdy: Siz okamadyňyzmy, başlangyjda Ýaradyjynyň olary erkek we aýal edip ýaratandygyny we aýdandygyny, Şonuň üçin adam öz kakasyny we ejesini taşlar we öz aýalyna goşular, we ikisi bir beden bolarlar. Şeýlelikde olar indi iki däl, eýsem bir et. Şonuň üçin Hudaý birleşdiren zadyny adam aýyrmasyn. Olar oňa aýdýarlar: Näme üçin Musa aýrylyşyk haty bermegi we ony boşatmagy buýurdy? Ol olara diýýär: Musa siziň ýüregiňiziň gatylygy sebäpli size aýallaryňyzy boşamaga rugsat berdi, ýöne başlangyçdan beýläk şeýle däl. Men size aýdýaryn, kim öz aýalyny zinakärlik sebäbinden başga sebäbe görä boşasa we başga aýal bilen öýlense, zyna edýär, we boşalan aýal bilen öýlenen hem zyna edýär. Onuň şägirtleri oňa aýdýarlar: Eger adamyň aýal bilen sebäbi şeýle bolsa, öýlenmek peýdaly däl. Ol olara aýtdy: Hemmeler bu sözi kabul edip bilmeyär, diňe oňa berilen adamlar kabul edýär. Bar, sebäbi käbir agzalar enäniň garnyndan şeýle doguldylar. Käbir agzalar adamlar tarapyndan agza edildiler, we käbir agzalar asmanlaryň patyşalygy üçin özlerini agza etdiler. Kabul edip bilýän kabul etsin.

Soň oňa çagalar getirildi, ol olara ellerini goýup doga etsin diýip, ýöne şägirtler olara käýedi. Emma Isa aýtdy: Çagalary goýberiň we olaryň maňa gelmegine päsgel bermäň, sebäbi asmanlaryň patyşalygy şeýleleriňkidir. We ellerini olara goýup, ol ýerden gitdi.

We ine, bir adam oňa ýakynlaşyp aýtdy: Gowy mugallym, ebedi durmuşa eýe bolmak üçin näme gowy iş etmeli? Ol bolsa oňa aýtdy: Näme üçin meni gowy diýýärsiň? Hiç kim gowy däl, diňe bir Hudaý. Eger durmuşa girmek isleseň, buýruklary sakla. Ol oňa diýýär: Haýsylary? Ýöne Isa aýtdy: Sen öldürmezsiň, sen zyna etmezsiň, sen ogurlamazsynň, sen ýalan şaýatlyk bermezsiň. Ataňy we eňäni hormatla, we goňşuňy öz-özün ýaly söýersiň. Ol ýaş adam oňa aýdýar: Bu zatlaryň hemmesini ýaşlygymdan bári saklandym, heniz näme kem? Isa oňa şeýle diýdi: Eger kâmil bolmak isleseň, git, eýeçiliklerini sat we garyplara ber, şonda asmanda hazynaň bolar, soň gel we maňa eýer. Ýaş adam bu sözi eşidip, gynanyp gitdi, sebäbi onuň köp emlägi bardy. Isa öz şägirtlerine aýtdy: Hakykatdanam size aýdýaryn, baý adam asmanlaryň patyşalygyna kynlyk bilen girer. Ýene-de men size aýdýaryn, düýäniň iňňäniň deşiginden geçmegi, baýyň Hudaýyň patyşalygyna girmeginden has aňsat. Eşiden bolsa, onuň şägirtleri gaty geň galýardylar we aýdýardylar: Kim onda halas edilip biler? Isa olara seredip aýtdy: Adamlar üçin bu mümkin däl, ýöne Hudaý üçin ähli zat mümkindir. Soň Pýotr oňa jogap berip aýtdy: Ine, biz ählisini goýduk we saňa yzarladyk, onda bize näme bolar? Isa olara aýtdy: Hakykatdanam size aýdýaryn, siz meniň yzymdan eýerenler, täzeden dörediş wagtynda, Adamyň Ogly öz şöhrat tahtynda oturan mahaly, siz hem on iki tahtta oturyp, Ysraýylyň on iki taýpasyna höküm edersiniňiz. We meniň adymyň üçin öýlerini ýa-da doganlaryny ýa-da uýalaryny ýa-da kakasyny ýa-da ejesini ýa-da aýalyny ýa-da çagalaryny ýa-da meýdanlaryny terk eden her bir adam ýüz esse alar we ebedi durmuşy miras

alar. Köpler birinji bolup soňky bolarlar we soňkylar birinji bolarlar.

20

Meñzeş, sebäbi asmanlaryň patyşalygy öý eýesi adama meñzeyär, ol irden işçileri tutmak üçin öz üzümzaryna çykdy. Ol işçiler bilen bir günün üçin bir denar hakda ylalaşyp, olary öz üzüm bagynyň içine iberdi. Ol üçünji sagat töweregi çykyp, bazarda işsiz duran beýlekileri gördi. Ol şolara aýtdy: Siz hem бага gidiň, näme adalatly bolsa, size bererin. Olar bolsa gitdiler. Ýene-de çykyp, altynjy we dokuzynjy sagat töweregi şonuň ýaly-da etdi. Barada bolsa on birinji sagat çykyp, beýlekileri işsiz duran tapdy we olara aýdýar: Näme üçin şeýle tutuş gün işsiz durduňyz? Olar oňa: Hiç kim bizi işe almady diýdiler. Ol olara: Siz hem üzüm bagyňa gidiň we adalatly bolany alarsyňyz diýdi. Agşam bolandan soň, üzümzaryň eýesi öz gözegçisine diýdi: İşçileri çagyryň we olara hak ber, soňkulardan başlap ilkinjekilere çenli. On birinjisinde gelen-ler her biri bir denarius aldylar. Gelip, birinji olar has köp alarys diýip pikir etdiler, ýöne olar hem her biri bir denarius aldylar. Aлып, öý eýesiniň garşysyna şikaýat etdiler. Aýdýarlar: Bu soňky işçiler diňe bir sagat işlediler, ýöne sen olary bize deň etdiň, günün agramyny we yssysyny göteren bize. Ýöne ol jogap berip, olaryň biriniň birine aýtdy: Dostum, men saňa haksyzlyk etmeýärim, sen meniň bilen bir denariýa ylalaşmadyňmy? Öňküni galdyryň we git, ýöne men şu soňky adama-da saňa beren ýaly bermek isleýärim. Ýa-da

maňa öz zatlarym bilen isleýän zadymy etmäge rugsat ýokmy? Seniň gözüň erbet bolýarmy, sebäbi men gowydyryn? Şeýlelikde soňky birinji bolarlar we birinjilar soňky bolarlar, sebäbi köpler çagyrylandy, ýöne azlar saýlanandyr.

Isa Iýerusalime gidýärkä, on iki şägirdini ýolda aýratyn alyp, olara aýtdy, Garaň, biz Iýerusalime çykýarys we adamyň ogly baş ruhanlara we ýazyjylara tabşyrylar we olar oňa ölüm hökmüni çykarar. Olar ony milletlere masgaralamak, gamçylamak we haça çükmek üçin gowşurarlar, we üçünji günde ol dirilýär.

Soň Zebedeýyň ogullarynyň enesi öz ogullary bilen oňa geldi, sygyndy we ondan bir zat sorady. Ol ýöne oňa aýtdy: Näme isleýärsiň? Ol oňa aýdýar: Aýt, meniň iki ogluň biri seniň sag tarapyňda, biri bolsa çep tarapyňda seniň patyşalygyňda otursunlar. Isa jogap berip aýtdy: Siz näme soradygyňyzy bilmeýärsiňiz. Men içjek bolýan käsäni içip bilýärsiňizmi ýa-da men çokundurylýan çokundyrmany kabul edip bilýärsiňizmi? Olar oňa: Bilýäris diýdiler. Ol olara aýdýar: Meniň käsämi hakykatdanam içersiňiz we men çokundurylýan çokundyrma bilen çokundurylarsynyz, ýöne meniň sag tarapymda we çep tarapymda oturmak meniň bermegim däl, eýsem Atam tarapyndan kimler üçin taýýarlanan bolsa, olaryňky. On adam eşidip, iki doganyň barasynda gaharlandy. Isa bolsa olary çagyryp aýtdy: Bilýärsiňiz, milletleriň hökümdarlary olaryň üstünden hojaýynlyk edýärler we ululary olaryň üstünden häkimiýet edýärler. Siziň aranyzda şeýle bolmaz, ýöne kim siziň

araňyzda uly bolmak islese, ol siziň hyzmatkäriňiz bolar. We kim eger siziň araňyzda birinji bolmak isleýär bolsa, ol siziň guluňyz bolar. Edil nähili adam ogly hyzmat edilmäge gelmedi, ýöne hyzmat etmäge we öz ruhuny köpleriň ýerine halas puly hökmünde bermäge geldi.

We olar Ýerihadan çykyp barýarkalar, oňa uly märeke eşdi. We serediň, iki kör adam ýoluň ýanynda oturyp, Isanyň geçýändigini eşidip, gygyrdylar we aýtdylar: Bize rehim et, Reb, Dawudyň ogly. Emma märeke olara dymmak üçin käýdi, ýöne olar has güýçli gygyryp aýtdylar: Bize rehim et, Rebbe, Dawudyň ogly. Isa durup, olary çagyrdy we aýtdy: Näme isleýärsiňiz, men size etjek? Olar oňa aýdýarlar: Reb, biziň gözlerimiz açylsyn. Isa rehim edip, olaryň gözlerine degdi we derrew olaryň gözleri açyldy, olar hem onuň zyndan gitdiler.

21

Olar Iýerusalamine ýakynlaşdylar we Zeýtun dagyna tarap Betfage geldiler, soňra Isa iki şägirdini iberdi. Olara aýdyp: Siziň garşyňyzdaky obada gidiň we derrew baglanan eşegi we onuň bilen taýjygy taparsynyz, çözüp maňa getiriň. Eger kim-de-kim size bir zat aýtsa, siz Reb olara mätäç diýip aýdarsyňyz, ol bolsa derrew olary yzyna iberer. Bu ähli zat bolup geçdi, pygamber tarapyndan aýdylan söz ýerine ýetirilsin diýip. Sion gyzynyň aýdyň: ine, seniň patyşan saňa gelyär, mylakatly we eşegin üstünde münüp, boýundurylan haýwanyň ogly bolan taýyň

üstünde.

Şägirtler gidip, Isanyň olara buýran ýaly etdiler. Olar eşegi we taýy getirdiler, olaryň üstüne eşiklerini ýaýdylar we Ol olaryň üstünde otyrды. Ýöne in uly märeke öz eşiklerini ýola ýaýdylar, beýlekiler bolsa agaçlardan şahalary kesip, ýola ýaýdylar. Öňde barýan we yzyndan gelýän märekeler gygyryp aýdýardylar: Dawudyň ogulyna hosanna! Rebbiň adyndan gelýän mübärekdir! In belentliklerde hosanna!

Onuň Iýerusalime gireninde ähli şäher titrändi we: Bu kim? diýip sorady. Ýöne märekäler: Bu, Galileýanyň Nazaret şäherinden bolan pygamber Isadyr diýýärdiler.

Isa Hudaýyň mukaddesine girdi hem mukaddesde satýanlaryň we satyn alýanlaryň ählisini kowdy, hem-de pul çalşyjylaryň stollaryny agdardy we kepder satýanlaryň oturgyçlaryny agdardy. We olara aýdýar: Ýazylandyr, meniň öýüm dogra öýi diýlip atlandyrylar, emma siz ony talaňçylaryň gowaçasyna öwürdiňiz.

Topal we kör adamlar ybadathanada oňa geldiler we ol olary bejertdi. Baş ruhanylar we ýazyjylar onuň eden gudratlaryny we ybadathanada Hosanna Dawudyň ogly! diýip gygyryp aýdýan çagalary görüp, gaharly boldular. Biz oňa aýtdyk: Sen eşidýärsiňmi, bular näme diýýärler? Ýöne Isa olara aýtdy: Hawa, hiç wagt okamadyňyzmy: Çagalaryň we emýänleriň agzyndan men wasp taýýarladym? We olary terk edip, şäheriň daşyna,

Betaniýa gitdi we ol ýerde gijeledi.

Ertir ýöne şähere gaýdyp gelýärkä, ol açlyk çekdi. Ol ýolda bir injir agajyny görüp, oňa tarap geldi we oňda ýapraklardan başga hiç zat tapmady, we oňa aýtdy: Indi senden ebedilik miwe bolmasyn. We injir agajy derrew gurady. Şägirtler görüp, haýran galdylar we aýtdylar: Injir agajy nädip derrew gurady? Jogap berip, Isa olara aýtdy: Hakykatdanam size aýdýaryn, eger siziň imanyňyz bolsa we şübhelenmäňiz, diňe bir injir agajyna edilen zady etmän, eýsem hatda şu daga aýtsaňyz: Göteriň we deňze taşlanyň, şeýle bolar. We doga edeniňizde ynanýan bolsaňyz, näçe zat sorasaňyz hem, hemmesini alarsyňyz.

Ve ol mukaddes ýere geleninde, oňa öwredýän wagty halkyň baş ruhanlary we ululary gelip, aýtdylar: Sen bu zatlary haýsy ygtyýarlyk bilen edýärsiň we saňa bu ygtyýarlygy kim berdi? Jogap berip, Isa olara aýtdy: Men-de sizden bir söz soraryn, eger maňa aýtsaňyz, men-de size haýsy ygtyýarda şulary edýändigimi aýdaryn. Ýahýanyň çokundyrmagy nirede boldy, asmandan ýa-da adamlardan? Olar bolsa öz aralarynda pikir edip aýdýardylar: Eger asmandan diýsek, bize Näme üçin onda oňa ynanmadyňyz? diýer. Eger biz adamlardan diýsek, märekäden gorkýarys, sebäbi hemmeler Ýahýany pygamber hasaplaýarlar. Isa Mesihä jogap berip, Bilmeýäris diýdiler. Ol hem olara: Men hem size haýsy ygtyýarda bu zatlary edýändigimi aýtmaýaryn diýdi.

Näme ama size görünýär? Bir adamyň iki çagasy bar eken, we ol

ilkinjisine ýakynlaşyp aýtdy: Çagam, şu gün git meniň üzümçiligimde işle. Ol jogap berip: Islemok diýdi, ýöne soňra ökünip gitdi. We ýakynlaşyp, ikinjisine hem şonuň ýaly diýdi. Ol bolsa jogap berip: Men, jenabym diýdi, emma gitdi däl. Iki adamyň haýssysy atasynyň iradesini ýerine ýetirdi? Oňa aýdýarlar: Birinji. Isa olara aýdýar: Hakykatdanam size aýdýaryn, salgytçylar we jellepeler Hudaýyň patyşalygyna sizden öň girýärler. Ýahýa adalat ýoly bilen size geldi, emma siz oňa ynanmadyňyz, ýöne salgyt ýygnaýjylar we jellepeler oňa ynandylar, siz bolsa görensoňyzam soňra oňa ynanmak üçin toba etmediňiz.

Başga bir mysaly diňläň. Bir adam öý hojaýyny boldy, ol üzümçilik ekdi we onuň töwereğine penje gurşady we onuň içinde şyra gysyjy gazdy we diň gurdy we ony kärendeçilere kärendesine berdi we daşary ýurda gitdi. Ýemiş-miweleriň wagty ýakynlaşanda, ol öz gullaryny daýhanlara iberdi, öz ýemiş-miwelerini almak üçin. Daýhanlar onuň gullaryny alyp, birini urdular, birini öldürdiler, birini bolsa daşladylar. Täzedan ol birinji gullara garanyňda has köp beýleki gullary iberdi we olar olara hem şonuň ýaly etdiler. Soňra bolsa, olara öz ogluny iberip, Meniň oglumy hormat goýarlar diýip aýtdy. Ýöne daýhanlar ogly görenlerinden soň, öz içlerinde aýtdylar: Bu mirasdüşer, geliň ony öldüreläň we onuň mirasyny tutup alalyň. Olar ony alyp, üzümçiligiň daşyna kowdular we öldürdiler. Şonuň üçin baglygyň eýesi haçan gelse, şol daýhanlara näme eder? Olar oňa aýdýarlar: Erbet adamlary erbet ýagdaýda ýok eder, we üzümçiligi kärendesine berer beýleki daýhanlara, kim

oňa miweleri öz wagtlarynda berer. Isa olara aýdýar: Hiç wagt mukaddes ýazgylarda okamadyňyzmy? Gurujylar ret eden daş burç daşynyň başyna öwrüldi. Bu Rebbiň tarapyndan boldy we biziň gözümüzde ajaýyp.

Şonuň üçin size aýdýaryn, Hudaýyň Patyşalygy sizden alnar we onuň miwelerini berýän halka berler. We bu daşyň üstüne düşen döwürler, ol bolsa kimiň üstüne düşse, ony dargadar. Baş ruhanylar we Fariseýler onuň mysallaryny eşidip, olaryň özi hakda aýdýandygyny bildiler. We ony tutmak isläp gözländiler, ýöne halkdan gorkdular, sebäbi olar ony pygamber hasaplaýardylar.

22

We Isa jogap berip, ýene olara mysallar bilen şeýle diýdi: Asmanlaryň patyşalygy öz ogly üçin toý eden patyşa adama meňzedildi. Ol öz gullaryny iberdi, toýa çagyrylanlary çagyrmak üçin, ýöne olar gelmek islemediler. Ýene-de ol beýleki gullary iberip, şeýle diýdi: Çagyrylan adamlara aýdyň: Ine, meniň in gowy zatlarym taýýar, meniň öküzlerim we semiz mallar öldürildi, hemme zat taýýar, toýa geliň. Olar äsgermezlik edip gitdiler: biri öz meýdanyna, beýlekisi bolsa onuň söwdasyna. Olar bolsa galan onuň gullaryny eýeläp, kemsitdiler we öldürdiler. Şol patyşa eşidip, gaharlandy we öz goşunlaryny iberip, şol ganhorlary ýok etdi we olaryň şäherini ýakdy. Soň ol öz gullaryna aýdýar: Toý taýýar, ýöne çagyrylanlar mynasyp

däldi. Şonuň üçin ýollaryň geçelgelerine gidiň we näçe tapsaňyz, olary toýa çagyryň. We şol gullar çykyp, ýollara gidip, tapdyklaryny ählisini ýygnadylar, erbet hem gowy, we toý myhmanlaryň bilen doldy. Patyşa giren bolsa, ýatyp oturanlar görüp biljek üçin, ol ýerde toý eşigini geýmedik bir adamy gördi. we oňa aýdýar: Ýoldaş, toý eşigini eýelemän, bu ýere nädip girdiň? Ol bolsa dymdy. Soň patyşa hyzmatkärlerе aýtdy: Onuň aýaklaryny we ellerini baglap, ony daşky garaňkylyga taşlaň, ol ýerde aglamak we dişleriň gyjyrdamagy bolar. Köp adamlar çagyrylýar, ýöne az adamlar saýlanýar.

Soň Farisaýlar gidip, ony sözde duzaga düşürmek üçin geňeş aldylar. Olar öz şagirtlerini Herodçylar bilen bilelikde oňa iberýärler we şeýle diýýärler: Mugallym, biz bilýäris, sen dogry adamdygyňy we Hudaýyň ýoluny hakykatda öwredýändigini, saňa hiç kim barada alada däldigini, sebäbi sen adamlaryň ýüzüne seretmeýärsiň. Şonuň üçin bize aýt, saňa nähili görünýär: Kaisara harç bermek rugsat berilýärmі ýa-da däl? Isa olaryň erbetligini bilip, aýtdy: Näme üçin meni synýarsyňyz, ikiýüzlüler? Maňa salgyt pulyny görkeziň. Olar bolsa oňa bir denariý getirdiler. Ol olara aýdýar: Kime degişli bu şekil we ýazgy? Olar oňa Kesaryň diýdiler. Soňra ol olara aýtdy: Onda Kesaryň zatlaryny Kesara, Hudaýyň zatlaryny bolsa Hudaýa beriň. We eşidip, geň galdylar we ony taşlap gitdiler.

Şol gün Saddukeýler onuň ýanyna geldiler, olar dirilişiň bolmaýandygyny aýdýardylar we ondan soradylar. Aýdýarlar: Mugallym, Musa aýtdy: eger kim-de kim çagasyz ölse, onuň

dogany onuň aýalyna öýlenmeli we dogany üçin nesil galdyrmaly. Biziň arasynda ýedi dogan bardy, we birinji öýlenen öldi we tohum eýelemeýän aýalyny öz dogansyna goýberdi. Meňzeşlikde, ikinji we üçünji hem ýedisine çenli. Soňra bolsa hemmelerinden soň aýal hem öldi. Onda diriliş wagtynda ol aýal ýedi adamyň haýsysynyň bolap? Sebäbi olaryň hemmesi oňa eýe boldular. Isa jogap berip, olara aýtdy: Siziň ýalňysýarsyňyz, sebäbi mukaddes ýazgylary hem-de Hudaýyň güýjüni bilenoksuňyz. Sebäbi diriliş wagtynda ne öýlenýärler, ne-de nikalaşdyrylýarlar, ýöne asmandaky Hudaýyň habarçylary ýaly bolýarlar. Ölüleriň direlmegi hakynda bolsa, size Hudaý tarapyndan aýdylan sözleri okamadyňyzmy? Men Ybraýymyň Hudaýy, Yshagyň Hudaýy we Ýakubyň Hudaýy; Hudaý ölüleriň Hudaýy däl, eýsem diriläriň Hudaýydyr. We eşiden märekeler onuň öwretmegine haýran galýardylar.

Ýöne farisaýlar onuň saddukaýlary dymyzdyrandygyny eşidip, bir ýere ýygnaýdylar. Olardan biri, kanuny hünärmen, ony synap görüp sorag berdi we aýtdy, Mugallym, kanunda haýsy buýruk ulydyr? Isa oňa şeýle diýdi: Öz Rebbiňi Hudaýyňy tutuş ýüregiň bilen, tutuş janyň bilen we tutuş aňyň bilen söýersiň. Bu birinji we uly buýruk. Ikinji bolsa şuňa meňzeş: goňşuňy özüň ýaly söýersiň. Şu iki buýrukda tutuş kanun we pygamberler asylýar.

Farisaýlar ýygnaýanlarynda, Isaolardan sorady. Aýdyp: Size Mesih hakynda näme görünýär? Ol kimiň ogly? Oňa aýdýarlar: Dawudyň ogly. Ol olara aýdýar: Onda Dawut Ruhda ony nädip

Rebbe diýip çagyryýar, aýdyp: Reb meniň Rebime aýtdy: Meniň sag tarapymda otur, men seniň duşmanlaryňy seniň aýaklaryňyň aýakly enjamyna öwürýänçäm.

Eger şonuň üçin Dawyt ony Reb diýip çagyryýar bolsa, ol nädip onuň ogly bolup biler?

We hiç kim oňa söz bilen jogap berip bilmedi, we şol günden soň hiç kim ony soramaga batynmady.

23

Soňra Isa märekä we öz şägirtlerine gürlädi. Aýdyp: Musanyň oturgysynyň üstünde ýazyjylar we farisaýlar oturdular. Ähli zady, eger olar size saklamagy aýtsalar, saklaň we ediň, ýöne olaryň işlerine görä etmän, sebäbi olar diýýärler, emma etmeýärler. Olar agyr we götermek kyn ýükleri baglaýarlar we adamlaryň egnine goýýarlar, ýöne öz barmaklary bilen olary hereketlendirmek islemeýärler. Ähli işlerini bolsa adamlara görünmek üçin edýärler. Sebäbi olaryň phylakteriýalaryny giňeldýärler we eşikleriniň saçaklaryny ulaldýarlar, Olar ziyafetlerde hormat ýerini we ýygnanaklarda baş oturgyçlary söýýärler. we bazarlarda salam-lary we adamlar tarapyndan rabbi diýlip çagyrylmany Siz amma rabbi diýlip atlandyrylman, sebäbi siziň mugallymyňyz birdir, ol Hristos, ählňiz bolsa doganlardysynyz. Ýer ýüzünde hiç kimi kakaňyz diýip çagyрман, sebäbi siziň Kakaňyz birdir, Ol asmanlardadyr. Ne-de

mugallymlar diýlip çagyrylmaň, sebäbi siziň mugallymyňyz birdir — ol Hristosdir. Siziň araňyzda iň ulysyňyz siziň hyzmatçyňyz bolar. Kim öz-özünü belentlese, peseldiler; we kim öz-özünü peseltse, belentliler.

Wap size, ýazyjylar we farisaýlar münafyklar, sebäbi siz dul aýallaryň jaýlaryny iýýärsiňiz we bahana bilen uzyn doga edýärsiňiz, şonuň üçin has uly höküm alarsyňyz. Wap size, ýazyjylar we farisaýlar, ikiýüzlüler, sebäbi siz asmanlaryň patyşalygyny adamlaryň önünde ýapýarsyňyz. Siz özüňiz girmeyärsiňiz, girmek isleýänlere-de rugsat bermeyärsiňiz. Wah size, ýazyjylar we farisaýlar, ikiýüzlüler, sebäbi siz bir gelmişek etmek üçin deňzi we gury ýeri aýlanyp ýörsiňiz, we ol gelmişek bolanda, ony öz özüňizden iki esse köp jehennem ogly edýärsiňiz. Wap size, kör ýolbaşçylar, siz aýdýarsyňyz: kim ybadathanada ant içse, bu hiç zat däl, ýöne kim ybadathananyň altynynyň üstünde ant içse, ol borçly bolýar. Samsyklar we kör adamlar, kim üçin has uly: altyn ýa-da altyny mukaddesleýän ybadathana? We kim bolsa gurbanlygyň üstünde ant içse, bu hiç zat däl, ýöne kim bolsa onuň üstündäki sowgadyň üstünde ant içse, borçludyr. Samsyklar we kör adamlar, näme has uly: sowgat ýa-da şol sowgady mukaddesleýän gurbanlykmy? Şonuň üçin gurbanlyk bilen ant içýän, onuň bilen we onuň üstündäki ähli zatlar bilen ant içýär. Ybadathanada ant içen adam, onuň içinde we ony mesgen eden Hudaýyň içinde ant içýär. Asmanda ant eden, Hudaýyň tagtynda we onuň üstünde Oturanyň üstünde ant edýär. Wah size, ýazyjylar we farisaýlar, ikiýüzlüler! Sebäbi siz narpyzdan, şüwüt-den we zireden ondan birini

berýärsiňiz, ýöne kanunyň has agyr zatlaryny — hökmi, rehimini we ynanjy — taşladyňyz. Bu zatlary etmeli bolardyňyz, şolary hem taşlamazlyk gerekdi. Kör gollanmalar, çybyny süzüp çykarýanlar, emma düýäni ýuwudýanlar. Wah size, ýazyjylar we farisaýlar, ikiýüzlüler, sebäbi siz käsäniň we tabakyň daşyny arassalaýarsyňyz, ýöne olaryň içi talaňçylyk we adalatsyzlyk bilen doludyr. Kör farisaý, ilki bilen käsäniň we tabakyň içini arassala, şonda olaryň daşy hem arassa bolar. Wah size, ýazyjylar we farisaýlar, ikiýüzlüler, sebäbi siz agardylan mazarlara meňzeyärsiňiz, olar daşyndan owadan görünýärler, ýöne içinden ölüleriň süňkleri we ähli hili hapalyk bilen doludyr. Şeýlelikde siziň hem daşdan adamlara dogry görünýärsiňiz, ýöne iňiz ikiýüzlilik we kanunçylyk bilen doly. Wah size, ýazyjylar we Farisaýlar, ikiýüzlüler, sebäbi siz pygamberleriň mazarlaryny gurýarsyňyz we adalatlylaryň ýadygärliklerini bezeyärsiňiz. Siz aýdýarsyňyz, eger biz biziň atalarymyzyň günlerinde bolsak, biz olaryň pygamberleriň ganyna şarik bolmazlyk. Şeýlelikde siz öz-özüňize şaýatlyk edýärsiňiz, sebäbi pygamberleri öldürenleriň ogullary bolýarsyňyz. Siz hem öz atalarňyzyň ölçeğini doldurň. Ýylanlar, gyýanlar nesilleri, siz jehennem hökmünden nädip gaçarsyňyz? Şonuň üçin ine, men size pygamberleri, paýhaslary we ýazyjylary iberýärim, we olardan käbirini öldürersiňiz we çarmyha çekersiňiz, we olardan käbirini öz ýygnanaklaryňyzda gamçylarsiniňiz we şäherden şähere yzarlarsiniňiz. Şeýlelikde, ýer ýüzünde dökülen ähli dogry adamlaryň gany siziň üstüňize gelsin, dogry Habylyň ganyndan başlap, ybadathana bilen gurbanlyk sypasynyň arasynda öldüren Barahiýanyň ogly

Zakariýanyň ganyna çenli. Hakykatdanam, men size aýdýaryn, bularyň ählisi şu nesliň üstüne geler. Iýerusalim, Iýerusalim, pygamberleri öldürýän we öz ýanyna iberilenleri daşlaýan şäher, näçe gezek isledim seniň çagalaryňy ýygnamak, şol ýaly nädip guş öz ýaşlaryny ganatlaryny astyna ýygnaýar, emma siz islämediňiz. Görüň, siziň öýüňiz size haraba galdyrylýar. Men size aýdýaryn, siz meni şu wagtdan başlap görmezsiňiz, Rebbiň adynda gelyän alkyşly bolsun diýýänçäňiz.

24

Isa ybadathanadan çykyp gidensoň, onuň şägirtleri oňa ybadathananyň binalaryny görkezmek üçin geldiler. Ýöne Isa olara aýtdy: Bularyň hemmesini görýärsiňizmi? Hakykatdanam size aýdýaryn, bu ýerde daş üstünde daş galmaz, hemmesi ýykylar. Ol Zeytun dagynda oturanynda, şägirtler öz-özlerine gelip, oňa: Bize aýt, bu zatlar haçan bolar we seniň gelşiňiň we asyryň tamamlanmagynyň alamaty näme? diýdiler. Isa jogap berip, olara aýtdy: Görüň, hiç kim sizi azaşdyrmasyn. Köpüsi meniň adym bilen gelip, Men Mesih diýip aýdarlar we köp adamlary ýalňyşdyrarlar. Siz urşlar we urşlar barada habarlar eşitmäge taýyn bolarsyňyz, ýöne aladalanmaň, sebäbi bularyň hemmesi bolmaly, emma entek ahyry däl. Sebäbi millet milletiň üstüne we patyşalyk patyşalygyň üstüne galdyrylar, we dürli ýerlerde açlyklar, wabalar we ýertitremeler bolar, Ähli bu zatlar dogurma agyrylaryndan başlangyç. Şonda olar sizi kynçylyga tabşyrralar we sizi öldürerler, we siz meniň adym sebäpli ähli

milletler tarapyndan ýigrenilersiňiz. Şonda köp adamlar günä düşer, biri-birini dönüklük eder we biri-birinden ýigrenýär. We köp ýalan pygamberler galdyrylar we köpleri ýañrydarlar. We kanunsyzlygyň köpelmegi sebäpli köpleriň söýgüsi sowuk bolar. Ýöne ahyra çenli çydaýan, şol halas ediler. We bu patyşalygyň hoş habary tutuş ýaşayan dünýäde ähli milletlere şaýatlyk üçin jar ediler, we soňra soňy geler. Haçan şonuň üçin weýrançylygyň igreňçligini görseňiz, Daniel pygamberiň arkaly aýdylany mukaddes ýerde duran, okaýan düşünsin. Şonda Ýahudyýada bolan-lar daglara gaçsyn. Çatynyň üstünde duran aşak inmesin öýünden zatlaryny götermek üçin. We meýdanda bolan yza öwrülmesin, öz egin-eşiklerini almak üçin. Wah bolsa göwresli aýallara we şol günlerde çaga emizýänlere. Dileg ediň, ýöne gaçyşyňyz gyşda ýa-da şenbe günü bolmasyn. Şonda uly ejir bolar, çünki dünýäniň başyndan häzirki wagta çenli şeýle bolan däldir we şeýle bolmaz hem. Eger şol günler gysaldylmadyk bolsady, hiç bir et halas edilmezdi, ýöne saýlananlar üçin şol günler gysaldylar. Şonda eger kimdir size aýtsa: Ine, bu ýerde Mesih ýa-da bu ýerde, ynanmaň, Sebäbi ýalan hristoslar we ýalan pygamberler galkalar we olar uly alamatlary we gudratly işleri bererler, şeýlelikde mümkin bolsa, saýlananlary hem ýañyltmak üçin. Ine, men size öňünden aýtdym. Eger şonuň üçin olar size aýtsalar: Ine, Ol çölde! — çykmaň; Ine, içki otaglarda! — ynanmaň. Edil ýyldyrym gündogardan çykyp, günbatara çenli görünýän ýaly, Adamyň Oglunyň gelişi hem şeýle bolar. Nirede jeset bolsa, ol ýerde bürgütler ýygnanar.

Derrew, şol ejir günlerinden soň, Gün garaňkylaşdyrylar we Aý

öz ýagtylygyny bermez, ýyldyzlar asmandan düşerler we asmanlaryň güýçleri silkinerler.

We şonda adamyň oglunyň alamaty asmanda peýda bolar, we şonda ýeriň ähli taýpalary ýas tutarlar we adamyň oglunyň asmanyň bulutlarynyň üstünde uly güýç we şöhrat bilen gelýändigini görerler. Ol öz perişdelerini sürnaýyň uly sesi bilen iberer we olar onuň saýlananlaryny dört ýellerden, asmanlaryň çetlerinden olaryň çetlerine çenli ýygnaýlar. Enjir agajyndan mysal öwreniň. Onuň şahasy ýumşap, ýapraklary çykanda, tomuň ýakyndygyny bilýärsiňiz. Şeýlelikde siziň hem, haçan bu zatlaryň hemmesini görseňiz, biliň welin, ol gapylaryň agzynda ýakyndyr. Hakykatdanam, men size aýdýaryn: şu nesil geçmez, ähli şular bolýança. Asman we ýer geçip gider, ýöne meniň sözlerim hiç haçan geçip gitmez. Şol gün we sagat barada bolsa hiç kim bilenok, asmanlaryň habarçylary hem bilenok, diňe meniň Atam bilýär. Nuhuň günleri nähili bolsa, Adamyň Oglunyň gelişi hem şeýle bolar. Nähili üçin suw joşgunyndan öňki günlerde iýýändiler we içýändiler, durmuşa çykýandylar we durmuşa berýändiler, Nuh gämä girýän güne çenli, Olar suw joşguny gelip, hemmesini alyp gidýänçä bilmediler, Adamyň Oglunyň gelişi hem şeýle bolar. Şonda meýdanda iki adam bolar, biri alnar we biri goýular. Degirmende iki aýal un ögüdüýär, birisi alynýar we birisi goýberilýär. Gözegçilik ediň, sebäbi Rebbiňiziň haýsy sagatda gelýändigini bilmeyärsiňiz. Şol-da bilýärsiňiz, eger öý eýesi ogryň haýsy wagtda gelýändigini bilsedi, garawul etdi bolar we öýüniň açylmagyna rugsat etmezdi. Şonuň üçin hem siz taýýar boluň, sebäbi siziň pikir etmeyän sagadyňyzda

Adamyn Ogly gelýär.

Kim onda şol wepaly we akyllý gul, kimi onuň hojaýyny öz hyzmatynyň üstünde belledi, olara iýmiti wagtynda bermek üçin? Bagtly ol gul, ony hojaýyny gelip şeýle edýän ýagdaýynda tapar. Hakykatdanam, size aýdýaryn, ol ony ähli eýeçilikleriniň üstünde belläp goýar. Eger şol erbet gul öz ýüreginde: Hojaýynym gelmegi gijikýär diýse, we öz gul ýoldaşlaryny urmagy başlasa, serhoşlar bilen iýip-içse, Şol guluň hojaýyny ol garaşmaýan gününde we bilmeýän sagatynda geler Ol ony ikä böler we onuň bölegini ikiýüzlüler bilen goýar, ol ýerde aglamak we diş gyçyrdamak bolar.

25

Soň asmanlaryň patyşalygy on gyzlara meňzediler, kim öz çyralaryny alyp, gyýawly bilen duşuşmaga çykdylar. Baş sany olaryň arasyndan akyllý eken we baş sany akmak. Akmak bolup, öz lamlaryny alanlar, özi bilen ýag almadylar. Ýöne akyllý aýallar öz çyralary bilen birlikde gaplarynda ýag aldylar. Ýigit gijikende, olaryň hemmesi ýuwaşlap uklapdyrlar. Ýöne ýary gijede gygyryk boldy, ine, alaçy gelýär, onuň garşysyna çykyň. Şonda ol gyzlaryň ählisi turdy we öz çyralaryny bezediler. Samsyklar bolsa akyllýlara aýtdylar: Siziň ýagňyzdan bize beriň, sebäbi biziň çyralarymyz öçýär. Akyllýlar jogap berip aýtdylar: Bolmasa bize-de, size-de ýetmez, ýöne has gowusy satýanlara gidiň we özüňize satyn alyň. Olar satyn almaga gidýärkä, ýigit

geldi we taýýar bolanlar onuň bilen toý öýüne girdiler, gapysy ýapyldy. Soňra bolsa galan gyzlar hem gelip, Eje, eje, bize açyň diýip aýdýarlar. Ol bolsa jogap berip aýtdy: Hakykatdanam size aýdýaryn, men sizi tanamaýaryn. Gözegçilikde boluň, sebäbi siz Adamyň Ogly gelýän gününü we sagadyny bilemzoksiňiz.

Edil bir adam syýahata gidip, öz gullaryny çagyryp, olara öz emlägini tabşyran ýaly Hem birine baş talant berdi, birine iki, birine bir, her birine öz güýjüne görä, hem derrew syýahata gitdi. Giden bolsa, baş talant alan işledi olarda we beýleki baş talant etdi. Şonuň ýaly-da, iki talant alan hem özi beýleki iki talant gazandy. Ýöne biri alyp gidip, ýerde gazdy we öz hojaýynynyň kümüşini gizledi. Soň köp wagtdan hojaýyn şol gullaryň gelýär we olar bilen hasaplaşýar. We ýakynlaşyp, ol baş talant alan hödürledi beýleki baş talant aýdyp: Jenap, baş talant maňa tabşyrdyň, gör, beýleki baş talant gazandym olaryň üstünde. Onuň hojaýyny oňa aýtdy: Gowy, gowy we wepaly gul! Az zadyň üstünde wepaly bolduň, köp zadyň üstünde seni bellärin. Hojaýynyň şatlygyna gir. Ýakynlaşyp, iki talant alan hem aýtdy: Jenabym, iki talant maňa tabşyrdyň, gör, olaryň üstünde başga iki talant gazandym. Onuň hojaýyny oňa aýtdy: Gowy, gowy we wepaly gul! Az zadyň üstünde wepaly bolduň, köp zadyň üstünde seni bellärin. Hojaýynyň şatlygyna gir. Ýakynlaşyp, bir talent alan adam hem aýtdy: Jenabym, men seni gaty adam diýip bildim, ekmedik ýeriňden oraýan we sepmedik ýeriňden ýygnaýan. we gorkup gidip, seniň talantyny ýerde gizledim; ine, seniň öz zadyň bar. Ýöne onuň hojaýyny oňa jogap berip aýtdy: Erbet we ýalta gul, sen bilýärdiň welin, men

ekmedik ýerimden orýandygyny we dargadmadyk ýerimden ýygnaýandygymy. Şonuň üçin sen meniň kümüşümi bankerlere taşlamaly bolduň, we gelen mahal men meniňkini göterim bilen alyp biljek edim. Şonuň üçin onuň talandyny alyň we on talant eýeleýän adama beriň. Sebäbi eýesine ähli zat berler we artykmaçlyk eder, ýöne eýesi bolmadyk adamdan bolsa onuň eýeleýän zady hem alnar. Peýdasyz guly daşky garaňkylyga taşlaň, ol ýerde aglamak we diş gycýrdamak bolar.

Haçan-da adamyň Ogly Öz şöhratynda we ähli mukaddes habarçylar Onuň bilen gelende, soňra Ol Öz şöhratly tagtynda oturar. Onuň önünde ähli milletler ýygnaýar we ol olary biri-birinden bölär, edil çopanyň goýunlary geçilerden bölşi ýaly. We ol goýunlary öz sag tarapyna goýar, geçileri bolsa çep tarapyna goýar. Soňra patyşa sag tarapyndakylaryna aýdar: Gelmek, atamyň mälüm edilenleri, dünýäniň düýbünden siziň üçin taýýarlanan patyşalygy miras alyň. Men aç idim, siz maňa iýmäge berdiňiz, men suwsadym, siz meni içmäge berdiňiz, men keseki idim, siz meni kabul etdiňiz. Ýalaňaçdym, we siz meni geýdirdiňiz, gowşadym, we siz meni barlap gördüňiz, türmede boldum, we siz meniň ýanyma geldiňiz. Soňra adalatly adamlar oňa jogap berip aýdarlar: Rebbe, biz seni haçan açlykda gördük we iýmitlendirdik ýa-da susamda gördük we içirdik? Haçan-da seni keseki görenimizde ýygnaýdyk ýa-da ýalaňaç görenimizde geýdirdik? Haçan biz seni gowşak ýa-da türmede gördük we seniň ýanyňa geldik? We jogap berip, patyşa olara aýdar: Hakykatdanam men size aýdýaryn, näçe-de etdiňiz şu meniň iň kiçi doganlarymyň birine, maňa etdiňiz. Soň ol çep tarapda

duranlara hem şeýle aýdar: Gidiň menden, näletlenenler, şeýtana we onuň habarçylaryna taýýarlanan ebedi oda. Men aç idim, we siz maňa iýmäge bermeňňiz, men susamdym, we siz maňa içmäge bermeňňiz, Daşary ýurtly boldum, emma siz meni kabul etmediňiz, ýalaňaç boldum, emma siz meni geýdirmediňiz, gowşak boldum we türmede boldum, emma siz meni görmäge gelmediňiz. Şonda olar oňa jogap bererler we özleri aýdarlar: Reb, haçan seni açlykda ýa-da suwsuzlykda ýa-da keseki ýa-da ýalaňaç ýa-da ejiz ýa-da türmede gördük we saňa hyzmat etmedik? Şonda olara jogap berip aýdar: Hakykatdanam size aýdýaryn, bu iň kiçilerden biriniň üçin etmedigiňiz ýaly, maňa-da etmediňiz. We bular ebedi jezalandyryşa giderler, dogry adamlar bolsa ebedi durmuşa giderler.

26

Isa bu ähli sözleri gutaranynda, onuň şägirtlerine aýtdy. Siz bilýärsiňiz welin iki günden soň Pasha baýramy bolýar we Adamyň Ogly haça çüýlenmek üçin dönükdiriler. Soňra halkyň baş ruhanlary, ýazyjylary we ýaşululary Kaýafa diýlip atlandyrylýan baş ruhanynyň howlusyna ýygnandylar. Olar Isany aldaw bilen tutup, öldürmek üçin bilelikde maslahat etdiler. Olar aýdýardylar: Baýramçylykda däl, şonuň üçin halkyň arasynda tolgunyşyk bolmasyn.

Isa Betaniýada lepra keseli Simon-yň öýünde bolanda, Oňa gaty

gymmat myron alabastryňy eýeleýän aýal geldi we ol oturan wagty onuň kellesine guýdy. Görüp, onuň şägirtleri gaharlanýarlar we aýdýarlar: Bu weýrançylyk näme üçin? Bu atyr köp pula satylyp, garyplara berilip bilinerdi. Isa bilip, olara aýtdy: Näme üçin aýala kynçylyk berýärsiňiz? Ol meniň üçin gowy iş etdi. Garyplary hemişe öz ýanyňyzda saklaýarsyňyz, ýöne meni hemişe saklamaýarsyňyz. Sebäbi ol bu atyry meniň bedenime döküp, meni jaýlamak üçin etdi. Hakykatdanam size aýdýaryn, nirede bu hoş habar tutuş dünýäde jar edilse, şol ýerde onuň eden zady hem onuň ýadygärligine gürlener.

Soň on ikiniň içinden biri, Ýahuda Iskariot atly, baş ruhanlaryň ýanyna gidip, aýtdy, Näme isleýärsiňiz maňa bermegi, we men size ony gowşuraryn? Olar bolsa oňa otuz kümüş pul berdiler. Şondan soň ol ony satmak üçin amatly pursady gözläp başlady.

Mayasyz çöregiň birinji gününde şägirtler Isanyň ýanyna gelip, oňa şeýle diýdiler: Pasha baýramyny iýmek üçin saňa nirede taýýarlamalydyrys? Ol bolsa aýtdy: Şähäre belli bir adama gidiň we oňa aýdyň: Mugallym aýdýar: Meniň wagtyň ýakyn. Pasha baýramyny seniň ýanyňda şägirtlerim bilen geçirerin. We şägirtler Isanyň olara buýran ýaly etdiler we Pasha baýramyny taýýarladylar. Agşam bolup, ol on iki şägirdiň bilen stoluň başyna oturdy. Olar iýip otyrka, Ol aýtdy: Hakykatdanam size aýdýaryn, siziň biriňiz meni satýar. we gaty-gussaly gaty kän, olaryň her biri oňa aýtmaga başlady: Men däl, Rebbe? Ol bolsa jogap berip aýtdy: Meniň bilen çanaga elini batyrýan, şol meni dönükdirjek. Hakykatdan, Adamyň Ogly gidýär, nähili onuň

hakynda ýazylan bolsa, ýöne wah şol adama, onuň üsti bilen Adamyň Ogly dönükdirilýär; oňa gowy bolardy, eger şol adam dogulmadyk bolsa. Jogap berip, ony gowşuryp berýän Ýahuda aýtdy: Däl men, rabbi? Ol oňa aýdýar: Sen aýtdyň. Olar iýip otyrka, Isa çöregi alyp, minnetdarlyk bildirip, döwdi we şägirtlerine berip, aýtdy: Alyň, iýiň, bu meniň bedenim. Ol käsäni alyp, şükür edip, olara berdi we aýtdy: Mundan hemmäňiz içiň. Bu meniň gany, täze ähtnamanyň gany bolup, köpleriň günäleriniň bagyşlanmagy üçin dökülýär. Men size aýdýaryn, häzirden başlap şu üzümiň önümünden şol güne çenli içmerin, haçan ony siziň bilen täze edip Atamyň patyşalygynda içerin.

We gidim aýdyp, zeýtun dagyna çykdylar. Soňra Isa olara aýdýar: Hemmäňiz siz şu gije menden renjilersiňiz, sebäbi ýazylypdyr: Çopany urjak, we sürüniň goýunlary dargadar.

Ýöne men göterilenden soň, siziň öňüňizden Galileýa giderim. Jogap berip, Petros oňa aýtdy: Eger ähli adamlar saňa ýykylsalar, men hiç wagt ýykylmaryn. Isa oňa aýtdy: Hakykatdanam, saňa aýdýaryn, şu gije horaz ses bermezden öň meni üç gezek inkär edersiň. Piter oňa aýdýar: Hatda seniň bilen ölmek gerek bolsa-da, men seni asla ret etmerin. Şeýle hem ähli şägirtler şeýle diýdiler.

Soň Isa olaryň bilen Gefsimanä diýlip atlandyrylýan ýere gelýär we şägirtlerine aýdýar: Men şol ýere gidip doga edýänçäm, şu ýerde oturyň. Pýtrusy we Zebediýanyň iki ogullaryny özi bilen

alyp, gamgyn bolmaga we alada etmäge başlady. Soň Isa olara diýýär: Meniň ruhuň ölüme çenli gaty gamgyn, şu ýerde galyň we meniň bilen garawul tutuň. Ol azajyk öňe gidip, ýüzüniň üstüne düşdi, dogra edip aýtdy: Kakam, eger mümkin bolsa, bu käse menden geçsin, ýöne men isleýşim ýaly däl, eýsem sen isleýşiň ýaly. Ol şägirtleriň ýanyna gelýär we olary uklap ýatyrka tapýar, we Petera aýdýar: Şeýlelikde siz meniň bilen bir sagat garaşmaga güýçli bolmadyňyzmy? Hüşgär boluň we dogra ediň, synaga girmeziňiz üçin; ruh hakykatdanam höwesli, ýöne beden ejiz. Ýene-de ikinji gezek gidip, dogra etdi we şeýle diýdi: Kakam, eger bu käse menden geçip bilmeyän bolsa, men ony içmesem, seniň islegiň ýerine ýetirilsin. Ol gelip, olary ýene-de uklap ýatyrka tapýar, sebäbi olaryň gözleri agyrlaşypdyr. We olary goýup, gidip, ýene üçünji gezek şol bir sözi aýdyp dogra etdi. Soňra ol öz şägirtleriniň ýanyna gelýär we olara aýdýar: Indi uklaýarsyňyzmy we dynç alýarsyňyz? Ine, sagat ýakynlaşdy we Adamyň Ogly günäkärleriň eline berilýär. Turmuň, gideliň! Seret, meni dönükleýän ýakynlaşdy.

Hem ol heniz gürleýärkä, ine, Ýahuda, on ikiniň birisi geldi, we onuň bilen uly märeke, gylyçlar we taýaklar bilen, baş ruhanylardan we halkyň ýaşulularyndan. Ony ele beren haýyn olara yşarat berip aýtdy: Men kimi öpsem, şol ol, ony tutuň. We derrew Isa ýakynlaşyp: Salam, rabbi diýdi we ony öpdi. Ýöne Isa oňa aýtdy: Ýoldaş, sen näme üçin şu ýerde? Soň ýakynlaşyp, olar ellerini Isanyň üstüne goýdular we ony tutdular. We görüň, Isa bilen bolan birisi elini uzadyp, öz gylyçyny çekip aldy we baş ruhanynyň guluna urup, onuň gulagyny kesip aldy. Soň Isa oňa

diýýär: Gylyçyňy ýerine sal, sebäbi gylyç alanlaryň hemmesi gylyçdan ölerler. Ýa-da sen meniň häzir Atamy çagyryp bilmejekdigimi öýdýärsiňmi? Ol maňa on iki legiondan hem köp habarçy berer. Onda ýazgylaryň nädip ýerine ýetirilmegi gerek, sebäbi şeýle bolmagy hökman? Şol sagadda Isa märekälere aýtdy: Garakçynyň üstüne çykan ýaly, gylyçlar we taýaklar bilen meni tutmak üçin çykdyňyzmy? Her gün size tarap ybadathanada oturyp öwredýärdim, emma meni tutmadyňyz. Ýöne bu tutuşlygyna şonuň üçin boldy, pygamberleriň ýazgylary ýerine ýetirilsin diýip. Soň şagirtleriň ählisi ony taşlap gaçdylar.

Ýöne Isany tutanlar, ony ýokary ruhany Kaýafanyň ýanyna alyp gitdiler, ol ýerde ýazyjylar we ýaşulular ýygnaşypdylar. Ýöne Piter ony uzakdan ýokary ruhanynyň howlusyna çenli yzarlady we içeri girip, gullukçylar bilen oturyp, ahyryny görmek üçin garaşdy. Ýöne baş ruhanylar, ýaşulular we tutuş geňeş Isanyň garşysyna ýalan şaýatlyk gözleýärdiler, ony ölüme höküm etmek üçin. Olar tapmadylar, we köp ýalan şaýatlaryň öňe gelmegine garamazdan, tapmadylar. Soňra bolsa iki ýalan şaýat öňe geldi. Men aýtdym, bu aýtdy: Men Hudaýyň ybadathanasyny ýykyp, üç günün içinde ony täzedan gurup bilerin. We turanyp, baş ruhany oňa aýtdy: Hiç zat jogap bermeýärsiňmi? Nämne bular seniň garşyňa şaýatlyk edýärler? Ýöne Isa dymdy. Ýokary ruhany jogap berip, oňa aýtdy: Ant berýäriň seni diri Hudaýyň adyna, bize aýt, eger sen Mesih, Hudaýyň Ogly bolsaň. Isa oňa aýdýar: Sen aýtdyň, ýöne men size aýdýaryn, häzirden başlap adamyň Oglunyň güýjün sag tarapynda oturandygyny we asmanyň bulutlarynyň üstünde gelýändigini görepsiňiz. Soňra

baş ruhany öz eşiklerini ýyrtdy we aýtdy: Ol küpürlük etdi, indi şaýatlara näme hajat bar? Görüň, indi siz onuň küpürlüginı eşitdiňiz. Näme size görünýär? Olar bolsa jogap berip aýtdylar: Ol ölüme günäkärdir. Soň olar onuň ýüzüne tüýkürdiler we ony urdular, käbirleri bolsa şarpyk urdular. Pygamberlik et bize, Mesih, seni uran kim? diýip aýdýarlar.

Petrus bolsa daşarda howlyda oturdy, we oňa bir gelin gelip: Sen hem Galileýaly Isanyň bilen bolduň diýdi. Ýöne ol olaryň hemmesiniň önünde inkär edip, şeýle diýdi: Sen näme diýýändigini bilemok. Ol derwezä çykyp gideninden soň, başga bir aýal ony gördi we ol ýerdäkilere aýdýar: Bu hem Nazaretli Isanyň bilen boldy. Ol ýene-de ant içip, şol adamy tanamaýandygyny inkär etdi. Kiçi wagtdan soň, duran adamlar ýakynlaşyp, Petera aýtdylar: Hakykatdanam sen hem olardan, sebäbi seniň gürleýşiň seni aýdyň edýär. Soň ol näletlemäge we kasam etmäge başlady: Men bu adamy bilemok. We derrew horaz gygyryp çykdy. Pýotr Isanyň oňa aýdan sözünü ýatladylar: Horaz ötençä üç gezek meni inkär edersiň. We daşary çykyp, ajy-ajy aglady.

27

Irden bolsa, ähli baş ruhanylar we halkyň ýaşululary Isanyň garşysyna maslahat aldylar, ony öldürmek üçin. Olar ony baglap, alyp gitdiler we ony hökümdär Pontiý Pilata tabşyrdylar.

Soň Ýahuda, ony tabşyryňan adam, onuň günäkär diýlip höküm edilendigini görüp, puşman bolup, otuz kümüş pulyny ýokary ruhanlara we ýaşululara yzyna gaýtardy. Aýdyp: Günä etdim, bigünä ganyny tabşyryp diýdi. Olar bolsa aýtdylar: Näme bize? Sen görersiň. Ol kümüş pullary ybadathanada taşlap, çekildi we gidip, özüni asyp öldürdi. Ýöne baş ruhanylar kümüş pullary alyp: Olary hazynä taşlamak rugsat däl, sebäbi bu ganymyň bahasy diýdiler. Geňeş alyp, olar şol pullary bilen çömlekçiniň meýdanyny daşary ýurtlulary jaýlamak üçin satyn aldylar. Şonuň üçin şol meýdan häzirki güne çenli ganly meýdan diýlip atlandyryldy. Soň Jeremýa pygamberiň aýdan sözleri arkaly aýdylan zat dolduryldy, we olar otuz kümüş aldylar, Ysraýylyň ogullarynyň bahalandyran adamynyň bahasyny. We olar çömlekçiniň meýdanyna berdiler, Reb maňa buýran ýaly.

Ýöne Isa hökümdaryň önünde durdy, we hökmdar oňa sorap aýtdy: Sen Ýahudylaryň patyşasymy? Ýöne Isa oňa aýtdy: Sen aýdýarsyň. Uly ruhanylar we ýaşulular tarapyndan aýyplananda, ol hiç zat jogap bermedi. Soň Pilat oňa diýýär: Sen näçe adamyň seniň garşyňa şaýatlyk edýändigini eşitmeýärsiňmi? Ol oňa bir söze-de jogap bermedi, şonuň üçin lider gaty haýran galdy. Baýrama görä bolsa, ýolbaşçy halk köpçüligine olaryň isleýän bir tussagyny boşatmaga endikdi. Olar şol wagt Barabba diýilýän meşhur tussag saklaýardylar. Olar ýygnanansoň, Pilat olara aýtdy: Haýsysyny size goýbermegimi isleýärsiňiz? Barabany ýa-da Mesih diýlip atlandyrylýan Isany? Ol bilýärdi, sebäbi olar ony hasatlylygy sebäpli gowşurypdyrlar. Ol platformada oturkasy, onuň aýaly

oňa adam iberip, şeýle diýdi: Şol adalatly adam bilen seniň araňda hiç zat bolmasyn, sebäbi men şu gün düşümde onuň sebäpli köp ejir çekdim. Ýöne baş ruhanylar we ýaşulular märekäni ynandyrdylar, şonuň üçin olar Barabany sorasyn, emma Isany ýok etsin. Jogap berip, lider olara aýtdy: Iki adamyň haýsysyny size boşatmagymy isleýärsiňiz? Olar bolsa aýtdylar: Barabba. Pilat olara aýdýar: Näme ederin onda Mesih diýlip atlandyrylýan Isa bilen? Olaryň ählisi oňa aýdýarlar: Goýuň, ol çarmyha çüýlensin. Ýöne lider aýtdy: Ol näme erbet iş etdi? Ýöne olar has-da gygyrýardylar: Goý, ol çüýlenilsin! Pilat hiç zadyň peýda bermeyändigini, tersine has köp tolgunyşygyň bolýandygyny görüp, märekäniň önünde suw alyp, ellerini ýuwdy we şeýle diýdi: Men şu adalatly adamyň ganyndan bigünä, siz özi görersiňiz. Ähli halk jogap berip aýtdy: Onuň gany biziň üstümize we çagalarymyzyň üstüne bolsun. Soňra ol olara Barabany boşatdy, Isany bolsa gamçylaýyp, çüýlenmegi üçin berdi.

Soň lideriň esgerleri Isany pretoriýa alyp, onuň üstüne tutuş kohortany ýygandylar. we ony soyup, oňa gyzyly örtük geýdirdiler. Olar tiken täjini dokap, onuň başyna goýdular we sag eline gamyş berdiler, we onuň önünde dyz çöküp, oňa masgaralaýardylar we aýdýardylar: Salamat bol, eý Ýahudylaryň patyşasy! We oňa tüýküp, gamyşy alyp, onuň başyna urýardylar. We haçan olar oňa masgaraladylar, olar ondan dony çykardylar we ony öz eşiklerini geýdirdiler, we ony hasada çüýlemek üçin alyp gitdiler.

Çykyp baryarkalar, Kirene şäherinden bolan Simon atly bir adamy tapdylar we ony haçyny götermäge mejbur etdiler. Olar Golgotha diýilýän ýere geldiler, ol kellä ýeri diýlip atlandyrylýar. Olar oňa öt bilen garyşdyrylan sirke içmek üçin berdiler; we dadyp görenden soň, içmek islemedi. Ony haça çüküp, eşiklerini zyýan taşlap bölüşdiler. We oturyp, olar ony şol ýerde saklaýardylar. Onuň kellesiniň üstüne onuň ýazylan günäsini goýdular: Bu Isa, Ýahudylaryň Patyşasy. Soň onuň bilen iki talaňçy haçlanýar, biri sag tarapdan we biri çep tarapdan. Ýöne geçip barýanlar öz kellesini silkäp, oňa küpür edýärdiler. we aýdýarlar: Ybadathanany ýykýan we üç günde guran, öz-özünü halas et! Eger sen Hudaýyň Ogly bolsaň, haçdan aşak düş! Şonuň ýaly-da, baş ruhanylar ýazyjylar, ýaşulular we Fariziýler bilen bilelikde masgaralap aýdýardylar, Beýlekileri halas etdi, ýöne özi halas bolup bilmeýär. Eger ol Ysraýylyň patyşasy bolsa, indi haçdan insin we biz oňa ynanarys. Ol Hudaýa ynandy, goý indi ony halas etsin, eger isleýän bolsa ony, sebäbi ol aýtdy: Men Hudaýyň ogly. Şol bir zat hem onuň bilen bile çarmyha çüýlenen garakçylar hem ony masgaralaýardylar.

Alty sagaddan başlap dokuzynjy sagada çenli tutuş ýer ýüzüne garaňkylyk çökdü. Dokuznjy sagadyň töwereginde Isa uly ses bilen gygyryp aýtdy: Eli, eli, lama sabaktani; bu bolsa: Hudaýym, Hudaýym, meni näme üçin terk etdiň diýmekdir. Käbirleri bolsa ol ýerde duran adamlardan eşidip, Bu Iliýany çagyryr diýýärdiler. We derrew, olardan biri ylgap, gubka alyp, sirke bilen doldyryp we gamyşa goýup, oňa içirdi. Galan adamlar bolsa: Goý, Iliýasyň ony halas etmäge geljegini göreli diýdiler. Isa

ýene uly ses bilen gygyryp, ruhyny goýberdi. We ine, ybadathananyň perdesi ýokardan aşaga çenli ikä bölündi, ýer titrädi we gaýalar ýaryldy. we mazarlar açyldy we mukaddes ukyda ýatanlaryň köp jesedi direldildi Olar mazarlardan çykyp, Onuň direlmeginden soň mukaddes şähere girdiler we köplere göründiler. Ýüzbaşy we onuň bilen Isany saklaýan adamlar ýer titremesini we bolan zatlary görüp, gaty gorkup, aýdýarlar: Hakykatdanam, Hudaýyň Ogly boldy bu. Ol ýerde uzakdan synlaýan köp aýallar hem bolupdylar, olar Isanyň yzyndan Galileýadan gelip, oňa hyzmat edýärdiler. Olaryň arasynda Magdalaly Merýem, Ýakubyň we Ýusupyň ejesi Merýem, we Zebediýanyň ogullarynyň ejesi bardy.

Agşam bolup, Arimafeýadan Ýusup atly baý bir adam geldi, ol hem özi Isanyň şägirdi bolupdy. Bu adam Pilata ýakynlaşyp, Isanyň jesedini sorap gördi. Soňra Pilat jesediň berilmegini buýurdy. We bedeni alyp, Ýusup ony arassa mata orap aldy. Ol ony öz täze mazaryna goýdy, ol mazary daşda kesipdi, we mazaryň gapysyna uly daş togalandyryp, gitdi. Onda ol ýerde Magdalaly Mariýa we beýleki Mariýa mazaryň garşysynda oturýardylar.

Ýöne indiki gün, haýsy taýýarlykdan soň bolýar, baş ruhanylar we farisaýlar Pilatyň ýanyna ýygnandylar. Jenabym, biz şol aldawçynyň heniz diri wagtynda üç günden soň men dirilerim diýendigini ýatladyk. Şonuň üçin buýur, mazary üçünji güne çenli howpsuz etmegi, bolmasyn onuň şägirtleri gijelerine gelip, ony ogurlasynlar we halka aýtsynlar: Ölülerden galdy, we soňky

ýalňyslyk birinjisinden has erbet bolar. Pilat olara diýdi: Siziň garawulyňyz bar, gidiň we bilşiňiz ýaly howpsuz ediň. Olar bolsa gidip, daşy möhürläp, garawul bilen mazary berkitdiler.

28

Şenbe günleriniň giçinde, bir şenbe gününe daň atanda, Magdalaly Merýem we beýleki Merýem mazary görmäge geldiler. We görüň, uly ýertitreme boldy, sebäbi Rebbiň habarçysy asmandan inip, gelip, daşy gapydan aýlady we onuň üstünde oturdy. Emma onuň görnüşi ýyldyrym ýaly we eşiği ak gar ýalydy. Onuň gorkusyndan garawulçylar titrediler we ölüler ýaly boldular. Perişde jogap berip, aýallara aýtdy: Siz gorkmaň, men bilýärim, hasada çaklan Isany gözleýärsiňiz. Ol bu ýerde däl, sebäbi aýdyşy ýaly dirildi. Geliň, Rebiň ýatan ýerini görüň. We çalt gidiň-de, onuň şägirtlerine aýdyň: Ol ölülerden dirildi we ine, ol siziň önüňizden Galileýa gidýär, şol ýerde ony görärsiňiz. Ine, men size aýtdym. Olar mazardan gorky we uly şatlyk bilen çalt çykyp, onuň şägirtlerine habar bermek üçin ylgadylar. Nähili olar Onuň şägirtlerine habar bermäge gidýärkä, ine, Isa olara duşdy we şatlan diýdi. Olar bolsa ýakynlaşyp, Onuň aýaklaryny tutdular we Oňa sežde etdiler. Soň Isa olara diýýär: Gorkmaň, gidiň we meniň doganlarym habar beriň, olar Galileýa gitsinler we ol ýerde meni görerler.

Olar gidýärkä, ine, garawulyň käbirleri şähere gelip, bolan zatlaryň hemmesini baş ruhanlara habar berdiler. Olar

ýaşulular bilen ýygnanyşyp, geňeş edip, ýeterlik kümüş pul alyp, esgerlere berip aýtdylar Siziň aýdyň, onuň şägirtleri gije gelip, biz ýatanymyzda ony ogurladylar. Eger bu zat häkime eşidilen bolsa, biz ony ynandyrarys we sizi alada-syz ederis. Olar bolsa kümüş pullary alyp, özlerine öwredilişi ýaly etdiler. We bu söz ýahudylaryň arasynda şu güne çenli ýaýrady.

Ýöne on bir şägirt, Isanyň olara belläp beren dagyna, Galileýa gitdiler. We ony görenlerinden soň, olar oňa sežde etdiler, ýöne käbirleri şübhelendiler. We Isa ýakynlaşyp, olara şeýle diýip gürlädi: Maňa asmanda we ýer ýüzünde ähli ygtyýar berildi. Gidip, ähli milletleri şägirt ediň, olary Atanyň we Oglunyň we Mukaddes Ruhun adyna çümdüriň. Olara size buýran ähli zatlarymyň saklanmagyny öwredip, ine, men siziň bilen ähli günler döwrüň tamamlanmagyna çenli. Amin.

Çykyş

1

Bular Ysraýylyň ogullarynyň atlary, olar atalary Ýakup bilen bilelikde Müsüre girdiler, her biri tutuş öý halkasy bilen girdi. Reuben, Simeon, Lewi, Ýahuda, Issachar, Zebulun, Benjamin, Dan, we Nephtali, Gad, we Asher. Ýusup Müsürde boldy, Ýakupdan bolan ähli janlar bolsa ýetmiş baş adamdy. Ýusup, onuň ähli doganlary we şol nesil öldi. Ysraýylyň ogullary bolsa ösdi we köpeldi we köp boldular we gaty-gaty güýçlendiler, ýer bolsa olary köpeltdi. Müsürde Ýusupy tanamaýan başga bir patyşa ýokary galdy. Ol öz milletine aýtdy: Ine, Ysraýyl ogullarynyň jynsy uly köplükdir we bizden has güýçlidir. Geliň, şonuň üçin olara garşy hile bilen iş tutuň, bolmasa köpelerler we haçan bize urşy bolsa, bular hem duşmanlara goşularlar we bize garşy söweşip, ýerden çykarlar. Ol olara işleriň gözegçilerini belledi, şonuň üçin olar olary işler bilen ezsinker. Olar Faraon üçin berkidilen şäherleri gurudylar: Peithony, Ramessesesi we Ony, ýagny Güneş şäherini. Ýöne olar olary näçe kemsiden, şonça-da köpeldiler we gaty-gaty güýçlendiler, we

Müsürlüler Ysraýylyň ogullaryndan ýigrenip başladylar. Hem Müsürlüler Ysraýylyň ogullaryny güýç bilen ezýetlediler. We olaryň durmuşyny gaty işlerde ejeleýärdiler: palçyk bilen, kerpiç ýasamak bilen we meýdanlardaky ähli işlerde, olary güýç bilen gul edýän ähli işlere laýyklykda.

Müsürlüleriň patyşasy Ýewreýleriň ebeýlerine aýtdy, olaryň biriniň ady Sepfora, hem ikinjiniň ady Fua, Hem ol aýtdy: Haçan ebreli aýallara enelere kömek edeniňizde, olar dogurjak wagtynda, eger erkek çaga bolsa, ony öldüriň, eger gyz çaga bolsa, ony saklaň. Ebeleriň Hudaýdan gorkmagy sebäpli, Müsür patyşasynyň olara buýran zadyny etmediler we erkek çagalary diri galdyrdylar. Müsüriň patyşasy ebeleri çagyrdy we olara aýtdy: Näme üçin şeýle etdiňiz we erkek çagalary diri goýdyňyz? Maýalar Faraona aýtdylar: Ýewreý aýallar Müsür aýallary ýaly däl, sebäbi olar maýalar gelyänçä dogurýarlar diýdiler. Hudaý ebelere gowy etdi, halk köpeldi we gaty güýçlendi. Sebäbi ebeler Hudaýdan gorkýandyklary üçin, olar özlerine jaýlar etdiler. Pergun öz ähli halkyna buýruk berip aýtdy: Ýewreýlerden doglan her erkek çagany derýa taşlaň, ýöne her zenan çagany diri saklaň.

2

Lewi taýpasyndan biri bardy, ol Lewiniň gyzlaryndan birini aldy. Ol göwreli boldy we erkek çaga dogurdy, ony görüp, onuň owadan bolandygyny bilip, ony üç aý gizlediler. Sebäbi olar ony

henizem gizläp bilmeýärdiler, onuň ejesi oňa sebedi aldy we ony asfalt smola bilen ýaglady we çagany onuň içine goýdy we ony derýanyň ýanyndaky batgalyga goýdy. Onuň aýal dogany uzakdan gözleýärdi, oňa näme boljagyny bilmek üçin.

Faraonyň gyzy derýada suwa düşmek üçin aşak inende, onuň gullukçy gyzlary derýanyň boýunda geçip barýardylar, we ol batgalykda sebedi görüp, gullukçy gyzyny iberip, ony aldy. Açyp, Faraonyň gyzy sebetde aglaýan çagany görýär we oňa haýyf edýär, we aýdýar: Bu Ýewreý çagalaryndan. Onuň aýal dogany Faraonyň gyzyna aýtdy: Sen isleýärsiňmi, men saňa Ýewreýlerden emizýän aýal çagyryn we ol saňa çagany emizer? Faraonyň gyzy bolsa aýtdy: Git. Ýaş aýal gelip, çaganyň enesini çagyrdy. Faraonyň gyzy oňa aýtdy: Maňa şu çagany sakla we maňa ony emizdir, men bolsa saňa hak bererin. Aýal çagany aldy we ony emizdi. Çaga ulaldyp ýetişenden soň, ony Faraonyň gyzyna getirdi we ol oňa ogul boldy, onuň adyny Musa diýip atlandyrdy we aýtdy: Men ony suwdan aldym.

Şol köp günlerde Musa ulalandan soň, öz doganlarynyň, Ysraýylyň ogullarynyň ýanyna çykdy we olaryň zähmetini synlap, bir müsürli adamyň öz doganlarynyň, Ysraýylyň ogullarynyň arasyndan bir ýewreýi urýandygyny gördi. Daş-töweregine seretdi, şu ýana-da, şu ýana-da, hiç kimi görmedi we Müsürlini urup, ony çägede gizledi. Ikinji gün çykyp, iki sany ýewreý erkeginin uruşandygyny görýär we nädogry iş edýän adama aýdýar: Näme üçin sen goňşuňy urýarsyň? Ol bolsa aýtdy: Kim seni biziň üstümize hökümdary we kazy edip

belledi? Meni öldürmek isleýärsiňmi, düýn Müsürlini öldüren ýaly? Mussa bolsa gorkdy we aýtdy: Eger şeýle aýan bolan bolsa bu söz. Faraon bu sözi eşidip, Musany öldürmek gözledi. Musa Faraonyň ýüzünden çekilip, Midian ýerinde ýaşady, Midian ýerine gelip, guýunyň üstünde oturdy. Midianyň ruhanynda ýedi gyzy bardy, olar kakasy Ýetronyň goýunlaryny bakýardylar, olar gelip suw çekdiler, howuzlary doldurdular, kakasy Ýetronyň goýunlaryny suwarmak üçin. Çopanlar gelip ýetenlerinde olary kowdular, ýöne Musa turup olary halas etdi, olar üçin suw çekdi we olaryň goýunlaryny suwardy. Olar babalary Raguele geldiler, ol bolsa olara aýtdy: Näme üçin şu gün gelmäge howlukladyňyz? Olar bolsa aýtdylar: Müsürli adam bizi çopanlardan halas etdi we bize suw çekdi we biziň goýunlarymyzy suwardy. Ol bolsa gyzlaryna aýtdy: Nirede ol? Näme üçin şol adamy taşlap gitdiňiz? Ony çagyryň, çörek iýsin. Musa şol adamyň ýanynda ýerleşdi we ol öz gyzy Sipporahy Musa aýal edip berdi. Göwreli bolan aýal ogul dogurdy we Musa onuň adyny Gerşom goýdy, sebäbi men keseki ýurda gelmişek diýip aýtdy. Şol köp günlerden soň Müsüriň patyşasy öldi, we Ysraýylyň ogullary işlerden inlädiler we gygyrdylar, we olaryň gygyryşy işlerden Hudaýa ýokary gitdi. Hudaý olaryň ah-zaparyny eşitdi we Hudaý Ybraýym, Yshak we Ýakup bilen baglaşan ähdini ýatdy. Hudaý Ysraýylyň ogullaryna seretdi we olara Özi mälim boldy.

3

We Musa öz gaýyn atasy Ýetro-nyň, Midýanyň ruhanynyň

goýunlaryny bakýardy we goýunlary çöle alyp gitdi we Horeb dagyna geldi. Rebbiň Habarçysy oňa butanyň içinden alawly otda göründi, we ol görýär welin, buta otda ýanýar, ýöne buta ýanmady. Musa aýtdy: Geçip barýp, şu uly görkezişe seretjek, sebäbi agaç ýanmaýar. Reb onuň görmäge ýakynlaşýandygyny göreninde, Reb ony agaçdan çagyrdy we aýtdy: Musa, Musa. Ol bolsa aýtdy: Näme bar? Ýöne ol aýtdy: Bu ýere ýakynlaşma, aýakgabyny aýaklaryňdan çykar, sebäbi sen duran ýer mukaddes toprakdyr. We Ol aýtdy: Men seniň ataňyň Hudaýy, Ybraýymyň Hudaýy, Yshakyň Hudaýy we Ýakubyň Hudaýy. Musa bolsa ýüzüni öwürdi, sebäbi ol Hudaýyň önünde göni seretmekden gorkaýardy. Reb Musa tarap aýtdy: Men Müsürde ýaşayan halkymyň başyna inen kynçylygy gördüm we iş gözegçileriniň elinden olaryň gygyrygyny eşitdim, sebäbi men olaryň ejirini bilýärim. Men olary müsürlileriň elinden halas etmek, şol ýerden çykarmak we gowy, giň ýere — süýt we bal akýan ýere, kenganlylar, hititler, amorlar, periziler, girgaşitler, hiwitler we ýebuslaryň ýerine getirmek üçin aşak gitdim. Hem indi ine, Ysraýyl ogullarynyň gygyrygy maňa geldi, hem men Müsürlileriň olary nähili ezyändigini gördüm. Ve indi gel, men seni Müsüriň patyşasy Faraonyň ýanyna ibererim, ve sen meniň halkym Ysraýylyň ogullaryny Müsür ýerinden çykararsıň.

We Musa Hudaýa diýdi: Men kim, men Müsür patyşasy Faraonyň ýanyna giderin we Ysraýyl ogullaryny Müsür topragyndan çykararyn? Hudaý Musa aýtdy: Men seniň bilen bolaryn we bu saňa belgidir, çünki men seni ibereýärim. Sen meniň halkmy Müsürden çykaranyňda, siz Hudaýa şu dagda

gulluk edersiňiz. Musa Hudaýa şeýle diýdi: Ine, men Ysraýylyň ogullaryna bararyn we olara aýdaryn: Atalarymyzyň Hudaýy meni siziň ýanyňyza iberdi. Olar menden sorarlar: Onuň ady näme? Men olara näme diýerin? Ve Hudaý Musa tarap aýtdy, aýdyp: Men Bolan-dyryn, we aýtdy: Şeýdip Ysraýylyň ogullaryna aýdarsyň: Bolan meni siziň ýanyňyza iberdi. We Hudaý täzedan Musa tarap şeýle diýdi: Şeýlelikde sen Ysraýylyň ogullaryna aýdarsyň: Reb, biziň atalaryň Hudaýy, Ybraýymyň Hudaýy, Yshagyň Hudaýy we Ýakubyň Hudaýy meni siziň ýanyňyza iberdi. Bu meniň ebedi adym we nesillere nesilleriň ýatlamasydyr. Gelip, şonuň üçin Ysraýylyň ogullarynyň ýaşulularyň geňeşini ýygna we olara aýt: Perwerdigär, atalarymyzyň Hudaýy maňa göründi - Ybraýymyň Hudaýy, Yshagyň Hudaýy we Ýakubyň Hudaýy - aýdyp: Sizi görmek bilen gördüm we Müsürde size bolup geçen zatlaryň hemmesini bilýärim. We Ol aýtdy: Men sizi Müsürlüleriň ejirinden çykararyn, Kenganlylar, Hititler, Amorlylar, Periziler, Girgaşylar, Hiwitler we Ýebusylaryň ýerine, süýt we bal akýan ýere. Seniň sesiňi diňlerler, sen we Ysraýylyň ýaşulular geňeşi Müsüriň patyşasy Faraonyň ýanyna girersiňiz we oňa aýdarsyňyz: Ýewreýleriň Hudaýy bizi çagyrdy, şonuň üçin üç günlük ýol bilen çöle gideris, biziň Hudaýymyza gurban bereliň. Men bilýärim welin, Müsüriň patyşasy Faraon sizi gitmäge goýbermeýär, eger güýçli el bilen däl bolsa. Ve elimi uzadyp, men Müsürlüleri meniň ähli gudratlarym bilen uraryn, olary men olara ederin, we şulardan soň ol sizi iberer. Ve men bu halka müsürlüleriň önünde haýyr-sahawat bererin, emma siz gideniňizde boş gitmezsiňiz. Ýöne her aýal öz goňşusyndan we

bilelikde ýaşayan zenananyndan kümüş gaplar, altyn gaplar we eşik sorar, we siz olary öz ogullaryňyzyň we gyzlaryňyzyň üstüne geýdirip, müsürlileri talaňarsyňyz.

4

Musa jogap berdi we aýtdy: Eger maňa ynanmasalar we sesimi diňlemeseler, olar Hudaý saňa görünmedi diýerler, men olara näme diýerin? Rebbe oňa aýtdy: Bu seniň eliňde näme bar? Ol bolsa aýtdy: Taýak. Ol aýtdy: Ony ýere taşla. Musa ony ýere taşlady we ol ýylana öwrüldi. Musa ondan gaçdy. Rebbe Musa tarap aýtdy: Eliňi uzat we guýrugyndan tut. Şonuň üçin Musa elini uzadyp, guýrugyndan tutdy we ol onuň elinde taýaga öwrüldi. Şonuň üçin olar saňa ynansynlar, sebäbi olaryň atalarynyň Hudaýy, Ybraýymyň Hudaýy, Yshagyň Hudaýy we Ýakubyň Hudaýy saňa göründi. Rebbe oňa ýene aýtdy: Eliňi göwsüňe sal, we ol elini göwsüne saldy, we elini göwsünden çykardy, we onuň eli gar ýaly boldy. We ýene aýtdy: Eliňizi göwsüňize giriziň, we ol elini göwsüne girizdi, we ony göwsünden çykardy, we ýene etiň reňkine gaýtdy. Eger olar saňa ynanmasalar we birinji alamatyň sesine gulak asmasalar, olar ikinji alamatyň sesine ynanarlar. We eger olar saňa şu iki alamata ynanmasalar we sesiňi diňlemeseler, sen derýanyň suwundan alarsyň we gury ýeriň üstüne guýarsyň, we derýadan alan suwyň gury ýeriň üstünde gan bolar. Musa Rebbiň ýanyna aýtdy: Ýalbarýaryn, Rebbe, men düýnden öň-de, üçünji günden öň-de ukyply däldim, Sen hyzmatçyňa gürläp başlanyňdan bäri-

de däl. Men gowşak sesli we haýal dilli adam. Reb Musa aýtdy: Adama agyz kim berdi? Agyr eşidýäni, laly, görýäni we köri kim ýaratdy? Men, Hudaý däl mi? Indi git, men seniň agzyňy açaryn we saňa näme gürlmeli bolanyňy öwrederin. We Mussa aýtdy: Haýyş edýärin, Rebbe, iberjek başga birini belläň. Hem Rebbe Musa üstünde gahar bilen gaharlanyp aýtdy: Däl mi, ine Aaron, seniň doganyň Lewi? Bilýärin çünki ol saňa gürläp gürler, hem ine ol seni duşuşmaga çykar, hem seni görüp öz içinde begener. Hem sen oňa aýdarsyňyň, hem sözlerimi onuň agzyna berersiň, hem men seniň agzyňy we onuň agzyny açaryn, hem size näme etmelidigňizi öwrederim. Ol özi saňa halka gürler, we ol seniň agzyň bolar, sen bolsa oňa Hudaýa ýüzlenende bolarsyň. We şu hasany, ýylana öwrülen hasany, eliňe alarsyň, şonuň bilen bu alamlary edersiň.

Musa gitdi we gaýyn atasy Ýetronyň ýanyna öwrüldi we aýtdy: Giderin we Müsürde ýaşayan doganlarymyň ýanyna öwürülin we olaryň heniz diri ýaşandyklaryny ýa ýokdugyny görerin. Ýetro Musa aýtdy: Sag-aman git. Şol köp günlerden soň Müsür patyşasy öldi. Reb Midýanda Musa tarap aýtdy: Git, Müsüre git, sebäbi seniň ruhuňy gözleýänleriň ählisi öldüler. Emma Musa aýalyny we çagalaryny alyp, olary ýük haýwanlarynyň üstüne münderdi we Müsüre gaýtdy. Musa bolsa Hudaýdan alan hasany elinde aldy. Rebbe Musa tarap aýtdy, sen Müsüre barýanyňda we gaýdyp gelýäniňde, men seniň elleriňe beren ähli gudratlary gör, olary Faraonyň önünde edýärsiň, ýöne men onuň ýüregini gataşdyrýaryn we ol halky ibermez. Sen bolsa Faraona aýdarsyň: Şu zatlary aýdýar Reb: Meniň ilkinji doglan

oglum Ysraýyldyr. Men saňa aýtdym: Halkymny iberiň, maňa gulluk etsinler. Eger olary ibermek islemeseň, onda bil: men seniň ilkinji doglan ogluňy öldürerin. Ýolda myhmanhana ýerinde oňa Rebbiň Perişdesi duşdy we ony öldürmek isledi. Seppfora daş alyp, oglunyň sünnetsizligini sünnet etdi, onuň aýaklarynyň öňüne düşdi we aýtdy: Meniň çagamyň sünnet gany durdy. We ondan çekip gitdi, sebäbi ol aýtdy: Meniň çagamyň sünnetiniň gany durdy. Rebbe Haruna aýtdy: Musa bilen duşuşmak üçin çöle git, we ol gitdi we Hudaýyň dagynda oňa duşuşdy, we olar biri-birini öpdüler. Musa Harunyň Rebbiň iberen ähli sözlerini we oňa buýuran ähli sözlerini habar berdi. Musa we Harun gitdiler we Ysraýyl ogullarynyň ýaşulularyň geňeşini ýygnydylar. Ve Harun, Hudaýyň Musa bilen gürleşen ähli sözlerini aýtdy we halkyň öňünde alamatlary görkezdi. We halk ynandy we şatlady, sebäbi Hudaý Ysraýylyň ogullaryny görledi we olaryň kynçylygyny gördi, egilip bolsa halk sežde etdi.

5

Ve şondan soňra Musa bilen Harun Faraonyň ýanyna girdiler we oňa aýtdylar: Ysraýylyň Hudaýy Reb şeýle diýýär: Meniň halkmy iberiň, olar çölde maňa baýram etsinler. Faraon aýtdy: Kim ol, men onuň sesini diňlemeli, şonuň üçin Ysraýylyň ogullaryny ibermeli? Men Rebbi bilemok we Ysraýyly ibermeýärin. Olar oňa aýdýarlar: Ýewreýleriň Hudaýy bizi çagyrdy, şonuň üçin biz üç günlük ýola çöle gideris, Hudaýymyz Rebbe gurban bereliň,

bolmasa bize ölüm ýa-da ganhor duş geler. Müsüriň patyşasy olara şeýle diýdi: Näme üçin Musa we Harun halky işlerinden azaşdyrýarsyňyz? Gidiň, her biriňiz öz işine. Pergun aýtdy: Ine, indi halk köpeldi, şonuň üçin olary işlerden togtatmalyň. Faraon halkyň işe gözegçilerine we ýazyjylaryna buýurup aýtdy: Indi halka kerpiç ýasamak üçin saman bermek size goşulmaz, dün we öňňürti edişi ýaly, ýöne olar özleri gidip özlerine saman ýygnasyn. Ve kerpiç ýasamagyň tertibini, olaryň her gün edýän işini, sen olara goýarsyň, hiç zadyny aýyrmarsyng. Olar boş durýarlar, şonuň üçin gygyrdylar we aýdýarlar: Turuň, Hudaýymyza gurban bereliň. Şu adamlaryň işleri agyr bolsun, we olar şular hakda alada etsinler, emma boş sözler bilen alada etmesinler.

Iş gözegçileri we ýazyjylar olary gyssadylar we halka şeýle diýdiler: Faraon şeýle diýýär: Men indi size saman bermeýärim. Öz siziň gidip, özüňiz üçin saman ýygnaň, nirede tapanyňyzdan, sebäbi siziň bellenen mukdaryňyzdan hiç zat aýrylmaýar. Halk tutuş Müsür ýurdunda saman üçin saman çöpüni ýygnamak üçin dargadyldy. Ýöne gözegçiler olary gyssadylar we aýdýardylar: Her gün degişli işleri tamamlan, edil size saman berlen wagtdaky ýaly. Faraonyň gözegçileri tarapyndan Ysraýyl ogullarynyň jynsyna degişli ýazyjylar, olaryň üstünde bellenenler, uruldy we olara aýdyldy: Näme üçin kerpiç ýasamak boýunça öz sazlaşyklaryňyzy dün we öňňürti ýaly, şu gün hem tamamlamadyňyz? Ysraýyl ogullarynyň ýazyjylary girdiler we Faraona tarap gygyryp, aýtdylar: Näme üçin sen öz hyzmatkärleriňe şeýle edýärsiň? Saman siziň hyzmatkärleriňize

berilmeýär we bize kerpiç ýasamagy buýurýarlar, we ine siziň hyzmatkärläriňiz gamçylandy, şonuň üçin siziň halkňyza nädogry edersiňiz. Ol olara aýtdy: Siz ýalta bolýarsyňyz, ýaltalar! Şonuň üçin siz aýdýarsyňyz: Geliň gideliň, Hudaýymyza gurban bereliň. Indi şonuň üçin gidiň-de, işläň, sebäbi size saman berilmez, ýöne kerpiç ýasamagyň mukdaryny bermelisiňiz. Ysraýyl ogullarynyň ýazyjylary özlerini betbagtçylykda gördüler we aýtdylar: Siz gündelik kerpiç ýasamak borjuňyzy goýmarsyňyz. Musa we Harun bilen duşuşdylar, olar Faraondan çykyp barýarka olaryň öňüne gelýärdiler. We olar olara aýtdylar: Hudaý sizi görsin we höküm etsin, sebäbi siz biziň ysymyzy Faraonyň we onuň hyzmatçylarynyň öňünde ýigrenji etdiňiz, onuň ellerine gylyç berip, bizi öldürmek üçin. Musa Rebbe ýüzlendi we aýtdy: Ýalbarýaryn, Rebbe, näme üçin sen bu halka eziýet etdiň? We näme üçin meni iberdiň? We Faraona baryp, seniň adyň bilen gürlemäge başlanymdan bäri, ol bu halky ezdi, we sen öz halkyňy halas etmediň.

6

Rebbe Musa tarap aýtdy: Eýýäm Faraona näme etjegimi görersiň, sebäbi güýçli el bilen olary iberer we beýik bilegi bilen olary öz ýerinden kowup çykarar. Emma Hudaý Musa bilen gürleşdi we oňa aýtdy: Men Reb. Ve men Ybraýyma we Yshaka we Ýakuba göründim, olaryň Hudaýy bolup, we meniň Reb adymy olara görkezmedim. We men olara öz ähtimi goýdum,

şonuň üçin olara Kenganlylar ýerini bermek üçin, şol ýeri olaryň içinde ýaşan we onuň üstünde ýerleşen ýerini. Men Ysraýylyň ogullarynyň Müsürlüleriň olary gul edýän iniltisini eşitdim we siziň ähtnamaňyzy ýatladym. Git, Ysraýylyň ogullaryna aýtdym: Men Rebbiň we sizi Müsürlilileriň hökümdarlygyndan çykararyn, sizi gulçulykdan halas ederim we sizi beýik gol we uly höküm bilen satyn alaryn. We men siziň özüme halk edip alaryn, we siziň Hudaýyňyz bolaryn, we siz bilersiňiz welin men Rebbe, siziň Hudaýyňyz, siziň Müsürlilileriň basyşyndan çykaran. Men sizi şol topraklara getirerin, men elimi uzadyp ony Ybraýyma, Yshaka we Ýakuba bermäge söz beren topraklara, we ony size miras hökmünde bererin, men Rebbe. Musa Ysraýylyň ogullaryna şeýdip gürlädi, ýöne olar Musa diňlemediler ýürek gowşaklygy sebäpli we gaty işler sebäpli. Rebbe Musa şeýle diýdi: Gir, Müsüriň patyşasy Faraon bilen gürleş, şeýlelikde ol Ysraýylyň ogullaryny öz ýerinden iberer. Musa Rebbiň önünde gürläp, şeýle diýdi: Ine, Ysraýylyň ogullary meni diňlemediler, onda Faraon meni nädip diňläýer? Men bolsa mantyksyz adamdyryn. Rebbe Musa bilen Haruna aýtdy we olara Müsüriň patyşasy Faraona buýruk berdi, Ysraýylyň ogullaryny Müsür topragyndan ibermek üçin.

We bular olaryň ata öýleriniň ýolbaşçylary, Ysraýylyň ilkinji doglan ogly Reubeniň ogullary: Enoh, Fallu, Asron we Karmi, bu Reubeniň garyndaşlygydyr. We Symeonyň ogullary: Jemuel, Jamin, Ehud, Jaçin, Zohar we Kanaanly aýaldan bolan Saul; bular Symeonyň ogullarynyň maşgalalary. We Lewiniň ogullarynyň atlary olaryň garyndaşlygy boýunça bular: Gerşon,

Kahat we Merari, we Lewiniň ömrüniň ýyllary ýüz otuz ýedi. We bular Gerşonyň ogullary: Libni we Şimeï, olaryň maşgalalary. Kahatyň ogullary: Amram, Isaar, Hebron we Ozeiel, we Kahatyň ömrüniň ýyllary ýüz otuz üç ýyl. We Merariň ogullary Mahli we Muşi. Bular Lewiniň ata-baba maşgalalary, olaryň garyndaşlygy boýunça. Amram öz atasyndaky doganynyň gyzy Jokabedi aýal edip aldy we oňa Aaron, Musa we olaryň uýasy Merýemi dogurdy. Amramyň ömrüniň ýyllary bolsa ýüz otuz iki ýyldy. We Yssaaryň ogullary: Kore, we Nafek, we Zehri. We Ozeýeliň ogullary: Misayel, Elisafan we Segri. Harun Aminadabyň gyzy, Nassonyň uýasy Elizabeti aýal edip aldy we ol oňa Nadaby, Abiudy, Eleazary we Itamary dogurdy. Koranyň ogullary bolsa: Asir, Elkana we Abiazar; bular Koranyň nesilleridir. We Aaronuň ogy Eleazar Putieliň gyzlaryndan özüne aýal aldy we oňa Pinehasy dogurdy, bular Lewiýalalaryň maşgala başlyklary, olaryň nesilleri boýunça. Bu Harun we Musa, olara Hudaý Ysraýylyň ogullaryny Müsür ýerinden olaryň güýji bilen çykarmak üçin aýtdy. Bular Müsüriň patyşasy Faraon bilen gürleşýänlerdir, we olar Ysraýylyň ogullaryny Müsür ýerinden çykardylar, özi Harun we Musa. Ol gün Rebbe Musa bilen Müsür ýerinde gürlädi. We Rebbe Musa bilen gürläp aýtdy: Men Rebbe, Müsüriň patyşasy Faraona men saňa aýdýan ähli zatlarymy aýt. We Mussa Rebbiň önünde aýtdy: Ine, men gowşak gürleýjidirin, we Faraon meni nädip diňler?

Ve Reb Musa tarap aýtdy: Ine, men seni Faraona hudaý etdim we doganyň Aaron seniň pygamberyň bolar. Sen bolsa oňa meniň saňa buýurýan ähli zatlarym hakda gürleýersiň, seniň doganyň Harun bolsa Faraona gürleýer, şeýlelikde ol Ysraýyl ogullaryny öz ýerinden iberer. Men bolsa Faraonyň ýüregini gatalandyryn we Müsür ýurdunda alamatlarymy we gudratlarymy köpelderin. We Faraon siziň sözünüzi diňlemez, we men elimi Müsüre taşlaryn, we men öz güýjüm bilen halkym Ysraýylyň ogullaryny Müsür topragyndan uly aç almak bilen çykaryn. Ähli müsürliler meniň Reb bolandygymy bilerler, men elimi Müsüriň üstüne uzadanymda we Ysraýylyň ogullaryny olaryň arasyndan çykaranymda. Musa we Harun Rebiň olara buýran ýaly etdiler. Musa seksen ýaşynda, Harun bolsa onuň dogany seksen üç ýaşynda edi, haçan olar Faraon bilen gürleşdiler. Rebbe Musa we Haruna ýüzlenip aýtdy: Eger Pergun size ýüzlenip: Bize alamat ýa-da gudrat görkeziň diýse, sen doganyň Haruna aýdarsyň: Hasaňy al-da, Pergunyň we onuň hyzmatkärleriniň önünde ýere taşla diýersiň, ol bolsa ýylana öwrüler. Musa we Harun Faraonyň we onuň hyzmatkärleriniň önüne girdiler we Rebiň olara buýran ýaly etdiler, Harun hasany Faraonyň we onuň hyzmatkärleriniň önünde taşlady we ol aňdarha öwrüldi. Faraon Müsüriň sofistaryny we jadygöýlerini birlikde çagyrdy, we Müsürlileriň jadygöýleri hem olaryň jadyлары bilen şonuň ýaly etdiler. We olar her biri öz hasasyny taşladylar we olar ýylanlar boldular, emma Harunyň hasasy olaryň hasalaryny ýuwutdy. Hem Faraonyň ýüregi güýçlendi, hem olaryň sözünü diňlemedi, edil Reb olara buýuran ýaly.

Rebbe Musa tarap aýtdy: Faraonyň ýüregi gatylaşdyryldy, halky ibermezlik üçin. Ertir irden Faraonyň ýanyna git, ine, ol suwuň üstüne çykýar, we sen derýanyň kenarynda oňa duşuşarsyň, we ýylana öwrülen hasany eliňe alarsyň. We sen oňa aýdarsyň: Ýewreýleriň Rebbe Hudaýy meni seniň ýanyňa iberdi we şeýle diýdi: Meniň halkymny iber, olar maňa çölde gulluk etsinler. Ýöne ine, sen şu wagta çenli diňlemediň. Şu zatlary Rebbe aýdýar: şunyň bilen bilersiň welin men Rebbe, ine men elimdäki taýak bilen derýadaky suwuň üstüne urýaryn, we ol gana öwrüler. We derýadaky balyklar öler, we derýa pyslar, we Müsürlüler derýadan suw içip bilmezler. Rebbe Musa tarap aýtdy: Doganyň Aarona aýt, hasaňy elinde al we elini Müsüriň suwlarynyň, olaryň derýalarynyň, olaryň kanallarynyň, olaryň batgalyklarynyň we olaryň ähli ýygňalan suwunyň üstüne uzat, we ol gan bolar. Müsüriň ähli ýerinde, agaçlarda hem, daşlarda hem gan boldy. Musa bilen Harun Rebiň olara buýran ýaly edil şeýle etdiler, we Harun hasasyny götürip, Faraonyň we onuň hyzmatkärleriniň önünde derýadaky suwuny urdy we derýadaky ähli suwy gana öwürdi. We derýadaky balyklar öldüler, derýa ysly boldy, Müsürliler derýadan suw içip bilmediler, we gan tutuş Müsür topragynda boldy. Müsürlü jadygörler hem öz jadyлары bilen şonuň ýaly-da etdiler, we Faraonyň ýüregi gatylaşdyryldy, we ol olary diňlemedi, edil Rebiň aýdyşy ýaly. Öwrülip, ýöne Faraon öz öýüne girdi we öz aklyny hem muňa goýmady. Ähli Müsürlüler derýanyň töwereginde gazdylar, suw içmek üçin, we derýadan suw içmäge ukyp bilmediler. We ýedi gün tamamlandy, Rebbe derýany urandanson.

Reb Musa tarap aýtdy: Faraonyň ýanyňa gir we oňa aýt: Reb şeýle diýýär: Meniň halkmy goýber, maňa gulluk etsinler. Eger sen ibermegi islemeseň, ine, men seniň ähli çäkleriňi gurbagalar bilen urýaryn. Derýa gurbagalary çykaryp atar, we olar ýokary çykyp seniň öýleriňe girer, seniň ýatylýan otaglaryňyň ammarlaryna, seniň düşekleriňiň üstüne, seniň hyzmatkärleriňiň öýlerine, seniň halkyňyň öýlerine, seniň hamyr ýoýulýan gaplaryňa we seniň peçleriňe. We seniň üstüňe, we seniň hyzmatkärleriň üstüňe, we seniň halkyň üstüňe gurbagalar çykarlar.

8

Rebbe Musa tarap aýtdy, Aaron seniň doganyňa aýt, eliň bilen hasaňy derýalaryň üstünde, kanallaryň üstünde we batgalyklaryň üstünde uzat we gurbagalary çykar. Harun elini Müsüriň suwlarynyň üstüne uzatdy we gurbagalary çykardy, gurbaga çykyp, Müsüriň ýerini ýapdy. Olar hem şeýle etdiler, Müsürlileriň jadygöýleri öz jadylary bilen, we gurbagalary Müsür ýerine getirdiler. Faraon Musa bilen Haryny çagyrdy we aýtdy: Meniň hakymda Rebbe dogma ediň, gurbagalary menden we meniň halkymdan aýyrsyn, men bolsa olary ibereýin we olar Rebbe gurban etsinler. Musa Faraona aýtdy: Maňa belläň, haçan men seniň, seniň hyzmatkärleriň we seniň halkyň hakynda dogma edip, gurbagalary senden, seniň halkyňdan we siziň öýleriňizden ýok edäýin, diňe derýada galarlar. Ol ýöne aýtdy: Ertire. Şonuň üçin aýtdy: Sen aýdyşyň ýaly bolsun, şonuň üçin

sen Rebden başga hiç kimiň ýokdugyny bilýärsiň. Gurbagalar senden, siziň jaýlaryňyzdan, howlularyňyzdan, seniň hyzmatkärleriňden we seniň halkyňdan aýrylar, diňe derýada galarlar. Musa we Harun Faraondan çykdylar we Musa gurbagalar baradaky şertleşme hakynda Rebbe ýüzlendi, Faraonyň belläp beren ýaly. Rebbe Musanyň aýdyşy ýaly etdi, we gurbagalar öýlerden, howlulardan we meýdanlardan öldüler. Ve olar olary üýşmeler-üýşmeler ýygnady we ýer ysly boldy. Faraon rahatlygyň bolandygyny görüp, onuň ýüregi agyrlaşdy we olary diňlemedi, edil Rebiň aýdyşy ýaly. Rebbe Musa tarap aýtdy: Harun aýt, elini uzat we taýagyňy al, ýeriň tozanyna ur, onda adamlarda-da, dört aýakly haýwanlarda-da, Müsüriň ähli ýerinde mör-möjekler bolar. Şonuň üçin Harun elindäki hasany uzatdy we ýeriň topragynyň üýşmegine urdy, we mör-möjekler adamlarda we dört aýakly haýwanlarda peýda boldy, we ýeriň ähli topragynyň üýşmeginde mör-möjekler peýda boldy. Jadygöýler hem öz jadylary bilen çybynlyry çykarmak üçin şonuň ýaly etdiler, ýöne başaryp bilmediler, we çybynlar adamlaryň hem dört aýakly haýwanlaryň üstünde boldy. Jadygöýler Faraona aýtdylar: Bu Hudaýyň barmagydyr. Faraonyň ýüregi gatylaşdyryldy we Rebiň aýdyşy ýaly, olaryň sözünü diňlemedi. Rebbe Musa tarap aýtdy: Ertir irden ir turguzyň we Faraonyň önünde dur, ine özi suwuň üstüne çykar, we oňa aýdarsyň: Rebbe şular aýdýar: Meniň halkmy ibergiň, şonuň üçin maňa çölde gulluk etsinler. Eger-de halkymy ibermek islemeseň, ine, men seniň üstüne, hyzmatkärleriňiň üstüne, halkyňyň üstüne we jaýlaryňyzyň üstüne it çybynyny iberýärin, we Müsürlileriň jaýlary it çybyny bilen dolar, şeýle

hem olar ýaşayan ýeriň üstüne-de. Ve men şol gün meniň halkym ýaşayan Gesem topragynda ajaýyp işler ederin, ol ýerde it çybyny bolmaz, şonuň üçin sen biljeň, sebäbi men ähli ýeriň Rebbi Hudaýy. Men öz halkymyň bilen seniň halkyňyň arasynda tapawut goýaryn, we bu zat ertir ýer ýüzünde bolar. Reb şeýdip etdi, we it çybyn köplügi Faraonyň jaýlaryna, onuň hyzmatkärleriniň jaýlaryna we Müsüriň ähli ýerine geldi, we ýer it çybynyň sebäpli weýran edildi.

Faraon Musany we Haryny çagyrdy we aýtdy: Geliň, öz Hudaýyňyz Rebbe şu ýerde gurban beriň. Musa aýtdy: Şeýle bolmak mümkin däl, sebäbi biz Müsürlileriň ýigrençlerini Rebbimiziň Hudaýymyza gurban bereris. Eger Müsürlileriň ýigrençlerini olaryň önünde gurban bersek, daşlanylararys. Üç günlük ýoly geçip, çöle gideris we Hudaýymyza gurban bereris, edil Reb bize aýdyşy ýaly. Faraon aýtdy: Men sizi iberýärin we siziň Hudaýyňyza çölde gurban beriň, ýöne uzaga gitmegiň, şonuň üçin meniň hakymda Rebbe dileg ediň. Musa aýtdy: Men senden çykaryn we Hudaýa dileýärin, it çybyny seniň hyzmatkärleriňden we halkyňdan ertir gider, ýöne Faraon ýene aldamasyn, halky Rebbe gurban etmäge ibermezlik etmesin. Musa Faraondan çykdy we Hudaýa doga etdi. Rebbe Musanyň aýdyşy ýaly etdi we Faraondan, onuň hyzmatkärlerinden we onuň halkyndan çybyn-çirkeýleri aýyrady, hiç birisi galmady. Faraon öz ýüregini agyrlady we şu wagtda-da halky ibermek islemedi.

Rebbe Musa tarap aýtdy: Faraonyň ýanyna gir we oňa aýt: Ýewreýleriň Hudaýy Rebbe şeýle diýýär: Meniň halkmy iber, maňa gulluk etsinler. Eger hakykatdanam meniň halkmy ibermegi islemän dursuň, ýöne henizem olaryň üstünden höküm sürýän bolsaň, Gör, Rebbiň eli seniň meýdanlardaky mallaryňyň üstünde bolar: atlaryň, ýük çekiji haýwanlaryň, düýeleriň, öküzleriň we goýunlaryň üstünde örän uly ölüm bolar. Ve men şol wagtda Müsürlileriň mallarynyň arasynda we Ysraýyl ogullarynyň mallarynyň arasynda ajaýyp işler ederim, Ysraýyl ogullarynyň ähli zatlaryndan aýdylan zat ölmez. Ve Hudaý çäk berdi we aýtdy: Ertir Reb bu sözi ýeriň üstünde eder. Rebbe ertesi gün bu sözi ýerine ýetirdi we müsürlileriň ähli mallary öldi, ýöne ysraýyl ogullarynyň mallaryndan hiç biri ölmedi. Faraon Ysraýylyň ogullarynyň ähli mallaryndan hiç zadyň ölmändigini görüp, Faraonyň ýüregi agyrlaşdy we halky ibermegi. Reb Musa we Haruna şeýle diýdi: Siz elleriňizi peç külüne doldyryň we Musa ony Faraonyň we onuň hyzmatkärleriniň önünde asmana sepsin. Ähli Müsüriň ýeriniň üstünde tozan bolsun we ol adamlaryň üstünde we dört aýakly haýwanlaryň üstünde ýaralar, çykyp duran hüwdüler bolup, adamlarda-da, dört aýakly haýwanlarda-da, ähli Müsüriň ýerinde bolar. Musa peçiň küýzesiniň küýüsini Faraonyň önünde aldy we ony asmana sepdi. Şonda adamlarda we dört aýakly haýwanlarda köpürüp çykýan ýaralar peýda boldy. Jadygöýler Musanyň önünde durup bilmediler, sebäbi olarda

çişler bardy, we çişler ähli jadygöýlerde we tutuş Müsür ýerinde ýüze çykdy. Reb Faraonyň ýüregini gatalandyrdy we ol olara diňlemedi, Reb buýran ýaly. Rebbe Musa tarap aýtdy: Irden ir tur we Faraonyň önünde dur, oňa şeýle diý: Ýewreýleriň Hudaýy Rebbe şeýle diýýär: Halkymy iberiň, olar maňa hyzmat etsinler. Häzirki wagtda men ähli belalarymy seniň ýüregiňe, seniň hyzmatkärleriňe we seniň halkyna iberýärim, şonuň üçin biljegiň welin, tutuş ýer ýüzünde meniň ýaly başgasy ýokdur. Indi elimi uzadyp, seni we halkyňy uraryn, öldürerýn, we sen ýer ýüzünden ýok edilersiň. Hem şunuň üçin sen saklanyp galyndyň, ynha men sende öz güýjümi görkezip bileýin we ähli ýer ýüzünde meniň adym yglan edilsin. Heniz sen meniň halkymyň olary ibermezligine päsgel berýärsiňmi? Ine, men ertir şu sagat gaty köp doly ýagdyrýaryn, şeýle doly Müsürde hiç haçan bolmady, ol döredilen günden başlap şu güne çenli. Indi şonuň üçin howluk et, mallaryny ýygna we meýdanda näçe zadyň bar bolsa, ählisini ýygna. Sebäbi ähli adamlar we mallar, meýdanda tapyplan we öýe girmeyän zatlaryň üstüne doly düşer we olar öler. Faraonyň hyzmatkärlerinden Rebbiň sözünden gorkýan, mallaryny öýlere ýygnady. Kim ama Rebbiň sözüne üns bermedi, malyny meýdanlarda goýberdi.

Rebbe Musa tarap aýtdy: Eliňi asmana uzat we Müsüriň ähli ýerinde, adamlaryň üstünde-de, mallaryň üstünde-de we ýerdäki ähli otlaryň üstünde-de doly bolar. Musa elini asmana uzatdy we Reb sesler we doly berdi, ot ýeriň üstünde ylgady we Reb tutuş Müsür ýeriniň üstünde doly ýagdyrdy. Ýagryş we onuň içinde ýalymlanan ot bardy, ýagryş bolsa örän güýçli köp boldy,

şeyle ýagryş Müsürde hiç wagt bolmandyr, şol günden bäri millet onuň üstünde döräninden bäri. Doly Müsüriň ähli topragynda adamdan haýwana çenli urdy, we meýdandaky ähli otlary doly urdy, we meýdanlardaky ähli agaçlary doly döwdi. Ýöne Gesem topragynda, nirede Ysraýylyň ogullary bolan ýerinde, doly ýagmady. Faraon adam iberip, Musany we Haryny çagyrdy we olara aýtdy: Men günä etdim. Reb dogry, men bolsa we meniň halkym günäkärdiris. Doga ediň şonuň üçin meniň hakymda Rebbe tarap, we bes etsin Hudaýyň sesleriniň bolmagyny, we dolyny, we ody, we iberer□□ sizi, we indi goşulmazsyňyz galmaga. Musa oňa şeýle diýdi: Men şäherden çykandan soň, ellerimi Rebbe tarap ýaýadaryn, sesler bes eder, doly we ýagys ýene bolmaz, şonuň üçin sen Rebbäň ýeridigini biljegin. Sen we seniň hyzmatkärleriň, men bilýärin welin entek Rebden gorkmaňyz. Ýöne zigir we arpa uruldy, sebäbi arpa durdy, zigir bolsa tohum berýärdi. Ýöne bugdaý we spelta urulmady, sebäbi olar giç ösýärdi. Musa Faraondan şäheriň daşyna çykdy we ellerini Rebbe tarap uzatdy, sesler bes etdi, doly we ýagys ýere indi akmaýar boldy. Faraon ýagyşyň, dolyň we sesleriň bes edilendigini görüp, ýene günä etmegi dowam etdirdi we öz ýüregini we öz hyzmatkärleriniň ýüregini gatylaşdyrdy. We Faraonyň ýüregi gatady, we ol Ysraýylyň ogullaryny ibermedi, edil Rebbi Musa bilen gürländigi ýaly.

10

Rebbe Musa tarap aýtdy, aýdyp: Faraonyň ýanyna gir, sebäbi

men onuň ýüregini we onuň hyzmatkärleriniň ýüregini gattalaşdyrdym, şonuň üçin bu alamatlar olaryň üstüne yzygiderli geler. Şeýle welin, siziň çagalaryňyzyň gulaklaryna we siziň çagalaryňyzyň çagalaryna aýdyp berjeksiňiz, men Müsürlileri näçe masgaraladym we olaryň arasynda eden alamatlarym barada, we biljeksiňiz men Rebbe. Musa we Harun Faraonyň öňüne girdiler we oňa aýtdylar: Ýewreýleriň Hudaýy Reb şeýle diýýär: Haçana çenli menden utanmak islemeýärsiň? Meniň halkmy iberiň, olar maňa ybadat etsinler. Eger-de sen meniň halkmy ibermegi islemeseň, ine, men ertir şu wagta seniň ähli çäkleriňiň üstüne köp çekirtge getirerin. Ve ýeriň görünüşini örtär, we ýeri görmäge ukyply bolmarsyň, we dolyň size galdyran ýeriň galan ähli artykmaçyny iýer, we size ýeriň üstünde ösýän ähli agajy iýer. Seniň öýleriň, seniň hyzmatkärleriňiň öýleri we Müsürlileriň tutuş ýerindäki ähli öýler dolar, seniň atalaryň we olaryň ata-babalary ýer ýüzünde bolan gününden şu güne çenli hiç haçan görmän zatlary bilen. Musa öwrülip, Faraondan çykdy. Faraonyň hyzmatkärleri oňa aýdýarlar: Haçana çenli bu bize päsgelçilik bolar? Adamlary iberiň, olaryň Hudaýyna gulluk etsinler, ýa-da Müsüriň heläk bolandygyny bilmek isleýärsiňmi? Musa bilen Harun Faraonyň ýanyna gaýdyp gitdiler, we ol olara aýtdy: Gidiň we Rebbiňiz Hudaýyňyza gulluk ediň, ýöne kimler gidýär? Musa aýdýar: Ýaş adamlar we ýaşulular bilen gideris, ogullar we gyzlar bilen, goýunlarymyz we sygyrlarymyz bilen, sebäbi Rebbiň baýramy bar. Ol olara aýtdy: Goý Rebbe şeýle siziň bilen bolsun, nähili men sizi iberýärim, däl-de siziň ýüküňizi? Görün, sebäbi erbetlik size goşuldy. Ýok, şeýle däl, erkekler gitseler-de, Hudaýa gulluk

etsinler, sebäbi özüňiz muny gözleýärsiňiz, emma olary Faraonyň ýüzünden kowdular. Rebbe Musä tarap aýtdy: Eliňi Müsür ýerine uzat we çekirtge ýere çyksyn, ol ýeriň ähli ösümligini we agaçlaryň ähli miwelerini iýsin, dolanyň galdyran zatlaryny. Musa hasasyny asmana galdyrdy we Reb günorta ýelini ýeriň üstüne getirdi. Şol günün tutuşyny we gijäniň tutuşyny dowam etdi. Ertir boldy we günorta ýeli çekirtgäni aldy. Ony Müsüriň ähli ýerine getirdi we Müsüriň ähli çäklerinde dyndy, gaty köp; ondan öň şeýle çekirtge bolmandyr we mundan soň hem şeýle bolmaz. Ol ýeriň ýüzüni örttdi, ýer weýran boldy we ýerdäki ähli otlary iýip gutardy, şeýle hem doldan soň galan agaçlaryň ähli miwelerini iýdi; agaçlarda we meýdanyň ähli otlarynda ýaşyl hiç zat galmady, Müsüriň tutuş ýerinde.

Faraon Musany we Haryny çagyrmaga howlukdy we aýtdy: Men siziň Rebbiňiz Hudaýyň önünde we size garşy günä etdim. Şonuň üçin meniň günämi henizem indi kabul ediň we siziň Rebbiňiz Hudaýa doga ediň, we Ol şu ölümi menden aýyrsyn. Musa Faraondan çykdy we Hudaýa doga etdi. Rebbe deňizden güýçli şemal getirip, çekirtgeleri alyp, olary Gyzył deňze taşlady we Müsüriň tutuş ýerinde bir-de çekirtge galmady. Ve Reb Faraonyň ýüregini gattalaşdyrdy we Ysraýylyň ogullaryny ibermedi. Rebbe Musa tarap aýtdy: Eliňi asmana uzat we Müsür ýeriniň üstünde duýulýan garaňkylyk bolsun. Musa elini asmana uzatdy we Müsüriň ähli ýerinde üç gün garaňkylyk, garaňkylyk we tupan boldy. We hiç kim üç gün öz doganynyň görmedik, we hiç kim üç gün öz düşeginden turmandy, ýöne

Ysraýlyň ähli ogullaryna olar ýaşayan ähli ýerlerinde ysýk bardy. We däl Pergun Musa bilen Harun çagyrdy we aýtdy: Gidiň, Rebbe siziň Hudaýyňyza gulluk ediň, ýöne goýunlaryňyzy we öküzleriňizi galdyryň, we goş-galamyňyz siziň bilen gitsin. Hem Musa aýtdy: Ýöne sen hem bize ýakma pidalary we gurbanlygy berersiň, biz olary biziň Hudaýymyz Rebbe ederjek. We mallarymyz biz bilen gider, we biz bir tüýügi-de galdyrmaarys, sebäbi olardan Rebbe Hudaýymyza gulluk etmek üçin alarys, biz bolsa Rebbe Hudaýymyza näme bilen gulluk etjimizi bilemezok, ol ýere ýetýänçämiz. Rebbe Faraonyň ýüregini gatalandyrdy we olary ibermek islemedi. We Faraon aýdýar: Menden git, özüňe üns ber, meniň ýüzümi ýene görmäge synanyşma. Haýsy gün bolsa-da maňa görünseň, ölersiň. Musa bolsa aýdýar: Sözlедиň, men saňa ýüz-ýüze ýene görünmerin.

11

Rebbe Musa tarap aýtdy: Men henizem bir urgy Faraonyň we Müsüriň üstüne getirerin, we şondan soň ol sizi bu ýerden iberer. Haçan ol sizi ählisi bilen iberýän bolsa, sizi kowup çykarar. Şonuň üçin halkyň gulaklaryna gizlinlikde gürle we her biri goňsusyndan kümüş gaplar, altyn gaplar we eşik sorasyn. Reb bolsa öz halkyna Müsürlileriň önünde haýyr-sahawat berdi, we olar olara karz berdiler, we adam Musa Müsürlileriň önünde, Faraonyň önünde we onuň hyzmatkärleriniň önünde gaty uly boldy. We Musa aýtdy: Şu zatlary Rebbe aýdýar: Gijäniň ýarynda men Müsüriň ortasyna girýärin. We Müsürde her ilkinji doglan

öler, tagtta oturan Firawnuň ilkinji doglan ogulyndan başlap, degirmeniň ýanyndaky gullukçynyň ilkinji doglan ogulyna çenli we ähli mallaryň ilkinji doglanlaryna çenli. We tutuş Müsür ýurdunda uly gygyryk bolar, haýsy şeýle bolupdyr däl, we şeýle indi gaýtalanmaz. Ysraýylyň ähli ogullarynyň arasynda it öz dili bilen adamdan haýwana çenli ürmez, şonuň üçin sen Rebiň Müsürlüler bilen Ysraýylyň arasynda nähili tapawutlandyrjak bolýandygyny bilýärsiň. We ähli seniň bu gullukçylaryň maňa gidýärler we maňa sežde ederler, aýdyp: Sen çyk we seniň ähli halkyň, seniň ýolbaşçylyk edýän, we şondan soň men çykaryn. Musa bolsa Faraodan gahar bilen çykdy. Rebbe Musa tarap aýtdy: Faraon siziň sözüňizi eşitmez, şonuň üçin men öz alamatlarymy we gudratlarmy Müsür ýerinde köpelderin. Musa we Harun bu ähli alamatlary we täsinlikleri Müsür ýurdunda Faraonyň önünde eylediler; ýöne Reb Faraonyň ýüregini berkleşdirdi we ol Ysraýyl ogullaryny Müsür ýurdundan ibermäge diňlemedi.

12

Rebbe Musa we Harun bilen Müsür topragynda şeýle diýdi: Bu ay siziň üçin aýlaryň başlangyjy bolup, ýylyň aýlarynyň arasynda siziň üçin birinji bolýar. Ysraýylyň ogullarynyň ähli ýygmanyşygyna şeýle diýip gürle: şu aýyň onunjy güni her biri öz ata öýüne görä goýun alsyn, her biri öýüne görä goýun alsyn. Eger öýde az bolsalar, şeýlelik bilen goýun üçin ýeterlik bolmasalar, özi bilen goňşusyny, öz goňşusyny alar; janlaryň

sanyna görä, her biri özi üçin ýeterlik bolany goýun üçin hasaplanar. Goýun kämil, erkek, ýyllyk bolar size; arnonlardan we çaga geçilerden alarsynyz. We ol size üçin şu aýyň on dördünji güni çenli saklanar, we ony Ysraýyl ogullarynyň ýygnygynyň ähli köplügi agşama tarap soýar. We olar ganyndan alarlar we iki gapynyň ganatlaryna we gapynyň üstündäki çyzgynyň üstüne goýarlar, öýlerde olary şol öýlerde iýseler. Ve olar şu gije otda gowrulan eti iýerler, we mayasyz çöregi aýj otlar bilen iýerler. Siz olardan çig iýmeli dälsiňiz, suwda gaýnadylany hem däl, ýöne otda gowrulan bolmaly, kellesi bilen aýaklary we içegeleri bilen. Ondan ertire çenli hiç zat galmaz, we onuň süňküni syzdyрмаň, ýöne ondan ertire çenli galan zatlary otda ýakyň. Şeýlelikde-de, siz ony şeýle iýersiňiz: belleňiz guşakly bolsun, aýakgaplaryňyz aýaklaryňyzda bolsun, hasalaryňyz elleriňizde bolsun, we ony howlukmaçlyk bilen iýersiňiz. Bu Rebbiň Pashasy. We men şu gije Müsür ýurdunda geçerin, we Müsür ýurdunda adamdan başlap mala çenli ähli ilkinji dogulanlary urarin, we Müsürlileriň ähli hudaýlaryndan ar alarin, men Reb. Gan siziň üçin şol jaýlaryň üstünde alamat bolar, nirde siz ol ýerde barsynyz, we men gany görerin we sizi örterin, we size ýok ediji zarba bolmaz, haçan men Müsür ýerinde urýaryn.

We bu gün siziň üçin ýadygärlik bolar, we ony Rebbiň baýramçylygy hökmünde ähli nesilleriňizde gutlarsyňyz, ebedi düzgün hökmünde ony gutlarsyňyz. Ýedi gün açytmasyz çörek iýersiňiz, birinji günden başlap, öýleriňizden açytgy aýryp taşlarsyňyz. Kim açytgy iýse, şol jan Ysraýyldan kesilip taşlanar,

birinji günden ýedinjä güne çenli. Birinji gün mukaddes diýlip atlandyrylar we ýedinji gün size mukaddes bolar, olarda hiç hili gulluk işini etmersiňiz, diňe her bir jan üçin edilmeli zadyň özüni edersiňiz. Ve siz şu buýrugy saklajaksynyz, sebäbi şu günde siziň güýjüňizi Müsür ýerinden çykararyn, we siz şu günü öz nesilleriňize ebedi kanun edersiňiz. Birinji aýyň ondördünji gününden başlap, agşamdan açarsyz çörek iýmeli, aýyň ýigrimi birinji gününüň agşamyna çenli. Ýedi gün siziň öýleriňizde açytgy tapylmaz, açytgylyny iýen her kim bolsa, şol jan Ysraýylyň ýygnagyndan kesilip taşlanar, gelmişekleriň arasynda-da, ýeriň ýerli dogulanlarynyň arasynda-da. Hemme açytgy goşulan çöregi iýmäň, ýöne hemme ýaşayan ýerleriňizde açytgysyz çörek iýiň.

Musa Ysraýylyň ogullarynyň ähli ýaşulular geňeşini çagyrdy we olara aýtdy: Gidiň, öz dogan-garyndaşlygyňyza görä özüňize goýun alyň we Pashany gurban ediň. Siz züwa toplumy alarsyňyz we ony gapynyň ýanyndaky gandan batyranyňyzdan soň, gapynyň üstüne we iki gapynyň sütünlerine hem şol gapynyň ýanyndaky gandan sürüň, emma siziň her biriňiz öz jaýyňyzyň gapysyndan ertire çenli çykmarsyňyz. Ve Reb Müsürlileri urmak üçin geçer, ve gapynyň üstündäki gany we iki gapynyň üstündäki gany görer, we Reb gapydan geçer, we weýran edijiniň siziň jaýlaryňyza girip urmagyna ýol bermez. We şu kanun sözüni öziň we ogullaryň üçin ebedilik saklaň. Eger-de Rebbe size beren ýurduna girseniňiz, nähili ol aýdyp geçdi, şu hyzmaty saklaň. Hem eger siziň ogullaryňyz size aýtsalar: Bu hyzmat näme? bolar. Siz olara şeýle aýdarsyňyz: Bu

Rebbe bagyşlanan Pasha gurbanydyr, sebäbi Ol Müsürde Ysraýyl ogullarynyň jaýlaryny gorap saklapdy. Müsürlileri uranda biziň jaýlarymyzy halas etdi. Şondan soň halk egilip sežde etdi. Ysraýylyň ogullary gidip, Rebbiň Musa bilen Haruna buýran ýaly etdiler.

Ýaryş gijäniň ortasynda boldy, we Rebbe Müsür ýurdunda ähli ilkinji doglan çagalary urdy, Faraonyň tagtynda oturan ilkinji doglan oguldan başlap, çukurda bolan esir aýalyň ilkinji doglan çagasyna çenli, we ähli mallaryň ilkinji dogulanlaryna çenli. We Pharaoh gijeleýin turdy, we onuň hyzmatkärleri, we ähli Müsürliler, we tutuş Müsür ýerinde uly gygyryk boldy, sebäbi içinde ölün bolmadyk öý ýokdy. Faraon Musany we Haryny gijede çagyrdy we olara aýtdy: Turuň we meniň halkymdan çykyň, siz we Ysraýylyň ogullary gidiň we siziň Hudaýyňyz Rebbe gulluk ediň, nähili diýýärsiňiz. Siziň goýunlaryňyzy we öküzleriňizi alyp gidiň, meni hem alkaşlaň. We Müsürlüler halky uly ylgaw bilen ýerden kowmak islediler, sebäbi olar aýtdylar: Biziň hemmämiz ölýäris. Halk öz hamyryny aldy, hamyr açytylmazdan ön; olaryň hamyrlary eşiklerinde daňylyp, egnlerinde göterdiler. Ysraýylyň ogullary bolsa Musanyň olara buýran ýaly etdiler we müsürlülerden kümüş gap-gaçlary, altyn gap-gaçlary we eşik soradylar. Rebbe öz halkyna Müsürlileriň önünde haýyr-sahawat berdi, we olar olara karz berdiler, we olar Müsürlileri taladylar.

Ysraýylyň ogullary Ramsesden Sukkota çykyp gitdiler, alty ýüz müň pyýada erkek boldy, ýük-taşdan başga. Ve olar bilen köp

sanly garyşyk halk gidip çykdy, şeýle hem goýunlar, öküzler we gaty köp mallary. Olar Müsürden çykaran hamyryny açyksyz çörek bişirdiler, sebäbi ol açylmady, çünki Müsürlüler olary kowdular we olar galyp bilmediler, hem-de özlere ýol üçin azyk taýýarlamadylar. Ysraýyl ogullarynyň Müsür ýerinde we Kengan ýerinde ýaşan ýaşaýşy dört ýüz otuz ýyl boldy. Dört ýüz otuz ýyldan soň, Rebbiň ähli güýji Müsür ýerinden gije çykdy. Gorag bar Rebbiň üçin, şeýlelikde olary Müsür topragyndan çykarmak üçin. Şol gije şu gorag Rebbiň üçin, şeýlelikde ähli Ysraýylyň ogullary üçin olaryň nesilleri boýunça bolmak üçin. Rebbe Musa we Haruna aýtdy: bu Pasha baýramynyň kanuny, hiç bir daşary ýurtly ondan iýmez. We ähli hyzmatkäriňi ýa-da kümüş bilen satyn alnan adamyňy sünnet edersiň, we soňra ol ondan iýer. Geleňçi ýa-da kärendeçi ondan iýmez. Bir öýde iýiler we siz etleri öýden daşary çykarmarsyňyz, we ondan süňk döwmezsiniňiz. Ysraýyl ogullarynyň ähli ýygmanyşygy ony eder. Eger size gelmiş adam gelip, Rebbe Pashalyk etmek isläp gelse, onuň ähli erkeklerini sünnet etjek, we soňra ol gelip ony eder, we ol ýeriň ýerlisi ýaly bolar, ähli sünnetlenmedik ondan iýmez. Kanun ýerli adam üçin hem, siziň araňyzda ýaşamaga gelýän gelmişek üçin hem birmeňzeş bolar. Ysraýylyň ogullary Rebbiň Musa we Haruna buýran ýaly etdiler. Şol gün Reb Ysraýylyň ogullaryny olaryň güýji bilen Müsür topragyndan çykardy.

13

Rebbe Musa tarap aýdyp, şeýle diýdi: Ysraýyl ogullarynyň

arasynda adamdan haýwana çenli, her göwresi açýan ilkinji doglany maňa mukaddes et, ol maňkydyr. Musa halka aýtdy: Şu günü ýadyňyzda saklaň, Müsürden, gulçulyk öýünden çykan günüňizi, sebäbi Reb sizi bu ýerden güýçli eli bilen çykardy we aýtgý iýilmez. Siziň şu gün çykýan aýyňyz ýaş aýdyr. We şeýle bolar, haçan eger Rebbe seň Hudaýyň seni Kanaanlylaryň, Hittlileriň, Amorlylaryň, Hiwitlileriň, Ýebusitlileriň, Girgaşlylaryň we Perizzileriň ýerine getirse, ol ýer barada seň atalaryňa kasam eden, saňa süýt we bal akýan ýeri bermek üçin, sen şu hyzmat edişi şu aýda ýerine ýetirjek. Alty gün siziň iýmeli açylmadyk çörek, ýedäm gün bolsa Rebbiň baýramydyr. Açyksyz çörek ýedi gün iýersiňiz, size hamyrly çörek görülmez, hem-de ähli çäkleriňizde size hamyr bolmaz. We şol günde ogluňa jar edersiň, şeýle diýip: Şu sebäpli Reb Hudaý maňa şeýle etdi, men Müsürden çykyp barýarkam. We bu seniň eliňiň üstünde saňa alamat bolar we seniň gözleriňiň önünde ýadygärlik bolar, sonuň üçin Rebbiň kanuny seniň agzyňda bolar, sebäbi güýçli el bilen Reb Hudaý seni Müsürden çykardy. Bu kanuny bellenen wagtlarda, günlerden günlere saklaň.

We Rebbe seniň Hudaýyň seni Kenganlylar topragyna getirende, atalaryňa ant içen ýaly, ony saňa berer. We ähli ýatgy açýan erkekleri Rebbe bagyşlap aýryp alarsyng, sürülerden ýa-da seniň mallaryňdan ýatgy açýanlaryň hemmesini, näçe bolsa saňa dogulsa, erkekleri Rebbe mukaddes edersiň. Her eşegiň göwresini açýany goýun bilen çalyşarsyň, eger çalyşmasaň, ony halas edýärsiň. Seniň ogullaryňdan her adamyň ilkinji dogulanyny halas edýärsiň. Eger ogluň senden şulardan soň

soraşsa, aýdyp: Bu näme?, sen oňa aýdarsyň: Sebäbi Reb bizi güýçli eli bilen Müsür ýerinden, gulçulyk öýünden çykardy. Haçan Faraon bizi ibermegi ret edip gataşdyranynda, ol Müsür ýurdunda adamlaryň ilkinji doglanlaryndan başlap mallaryň ilkinji doglanlaryna çenli hemmesini öldürdi, şonuň üçin men göwresini açýan her erkegi Rebbe gurban berýärim we ogullaryň her ilkinji doglanyny halas ederin. We bu seniň eliňde nyşan bolar, we seniň gözleriňiň önünde sarsmaz bolar, sebäbi Reb seni güýçli eli bilen Müsürden çykardy.

Faraon halky iberende, Hudaý olary Filistimlileriň ýerinden geçýän ýol bilen ýolbaşçylyk etmedi, sebäbi ol ýakyndy. Hudaý aýtdy: Halk urşy görüp, ökünip, Müsüre yzyna dolanmasyn. Ve Hudaý halky çöle barýan ýol bilen, Gyzył deňze tarap gurşady, başinji neslinde bolsa Ysraýyl ogullary Müsür ýerinden çykdylar. Musa Ýusupyň süňklerini özi bilen alyp gitdi, sebäbi Ýusup Ysraýylyň ogullaryna ant berip, şeýle diýipdi: Reb sizi hökman görer, we siz meniň süňklerimi şu ýerden öz ýanyňyzda göterersiňiz.

Ysraýylyň ogullary Sokkotdan göçüp, çöl ýanyndaky Etamda düşelge gurdular. Hudaý olary gündiz bulut sütüni bilen ýoly görkezmek üçin, gijelerine bolsa ot sütüni bilen ýolbaşçylyk etdi. Bulut sütüni gündiz we ot sütüni gijelerine ähli halkyň önünden aýrylmady.

We Rebbe Musa bilen gürlädi we aýtdy: Ysraýylyň ogullaryna gürlä we yza öwrülip, goý olar obaň garşysynda, Magdoluň we deňziň arasynda, Beelsefonyň garşysynda oturlagyny gurusynlar; olaryň önünde deňziň üstünde oturlagyny gurarsynyň. Parawn öz halkyna diýer: Bu Ysraýylyň ogullary ýerde azaşýarlar, sebäbi çöl olary gulplady. Men bolsa Faraonyň ýüregini gatylaşdyrjak, ol olaryň yzyndan kowalar, Men Faraonda we onuň tutuş goşunynda şöhratlanjaryn, ähli müsürliler Meniň Reb bolandygymy bilerler, olar şeýle etdiler. Müsür patyşasyna halkyň gaçandygy habar berildi, we Faraonyň we onuň hyzmatkärleriniň ýüregi halka garşy öwrüldi, we olar aýtdylar: Biz näme etdik, Ysraýyl ogullaryny iberdik, olar bize gulluk etmesinler? Şonuň üçin Faraon öz harby arabalaryny goşdy we ähli halkyny özi bilen alyp gitdi. Ol alty ýüz sany saýlanan harby araba, Müsürlileriň ähli atlary we olaryň hemmesiniň üstünde üçünji derejeli ofiserler alyp gitdi. Rebbe Müsür patyşasy Faraonyň we onuň hyzmatkärleriniň ýüregini gatalatdy we Ysraýylyň ogullarynyň yzyndan kowdy, ýöne Ysraýylyň ogullary ýokary elde çykdylar. Müsürlüler olaryň yzyndan yzarladylar we olary deňziň ýanynda lagerlenen ýagdaýynda tapdylar. Faraonyň ähli atlary we arabalary, atlylar we onuň goşuny oturymlygyň garşysynda, Beelsefonyň garşysynda ýerleşdi. Faraon ýakynlaşýarka, Ysraýylyň ogullary gözlerini galdyryp seredip, Müsürlileriň yznlarynda düşelge gurandygyny gördüler we gaty gorkdular, şonuň üçin Ysraýylyň ogullary Rebbe ýalbardy. Olar Musa tarap aýtdylar: Müsür ýerinde guburlar ýokdugy üçin, sen bizi çölde öldürmek üçin çykardyňmy? Bizi Müsürden çykarandygyň bilen, bu näme

etdiň bize? Däl bu boldy söz, biz Müsürde saňa aýdan sözümiz, aýdýardyk: bizi goý, Müsürlilere hyzmat edeliň diýip; sebäbi biziň üçin Müsürlilere hyzmat etmek has gowy, ýa-da şu çölde ölmekden.

Musa halka aýtdy: Göwün ediniň, duruň we Rebbiň size berjek halas ediş işini görüň, sebäbi Müsürlileri şu gün gören ýagdaýyňyzda, olary indi ebedilik görmezsiňiz. Rebbe siziň hakynyňyzda söweşer, we siz dymarsyňyz. Rebbe Musa tarap aýtdy: Näme üçin maňa gygyryp ýörsiň? Ysraýylyň ogullaryna gürle we olar ýola çyksyn. Sen öz hasaňy göter we eliňi deňziň üstüne uzat we ony böl, Ysraýylyň ogullary bolsa gury ýerden deňziň ortasyna girsinler. We ine, men Faraonyň ýüregini we ähli müsürlileriň ýüregini gatalandyrarn, olar olaryň yzyndan girerler we men Faraonda, onuň ähli goşunynda, harbalarda we onuň atlarynda şöhratlanaryn. Ähli Müsürliler bilerler sebäbi men Reb, meniň Faraonda, onuň arabalarynda we atlarynda şöhratlandyrylýanym üçin. Hudaýyň Ysraýyl ogullarynyň düşelgesiniň önünde gidýän Perişdesi yzyndan gitdi, buludyň sütüni hem olaryň önünden aýryldy we olaryň yzynda durdy. Ol Müsürlileriň lagerynyň we Ysraýylyň lagerynyň arasyndan girdi we durdy. Garaňkylyk we garamtyllyk boldy, gije geçdi we olar tutuş gije biri-birine goşulmadylar. Musa elini deňziň üstüne uzatdy, we Reb güýçli günorta ýeli bilen tutuş gijäni deňzi yza süýşürdi we deňzi gury ýer etdi, we suw bölündi. Ysraýylyň ogullary deňziň ortasyna gurak ýer boýunça girdiler, we onuň suwy sag tarapdan diwar, we çep tarapdan diwar boldy.

We Müsürliler yzarladylar we olaryň yzyndan girdiler, Faraonyň ähli atlary, harby arabalary we çapyksuwarlar deňziň ortasyna girdiler. Ertirki garawulda boldy we Reb ot we bulut sütüninde Müsürlüleriň lagerine seredip gördi we Müsürlüleriň lagerini bulaşdyrdy. Ol olaryň harbalarynyň oklerini baglady we olary güýç bilen sürdi, we Müsürlüler aýtdylar: Ysraýylyň önünden gaçalyň, sebäbi Reb olar üçin Müsürlüler bilen söweşýär. Rebbe Musa tarap aýtdy: Eliňi deňziň üstüne uzat, suw gaýtarylsyn we Müsürlüleri, arabalary hem münüjileri örtülsin. Musa elini deňziň üstüne uzatdy we suw gündiz ýeriň üstüne gaýtdy, Müsürliler bolsa suwuň aşagyndan gaçdylar we Reb Müsürlileri deňziň ortasynda silkdi. We yza öwürülen suw harbalary we atylary ýapdy, şeýle hem Faraonyň ähli güýjüni, olaryň yzyndan deňze giren adamlary ýapdy, we olardan birisi-de galmady. Ýöne Ysraýylyň ogullary deňziň ortasynda gury ýerden geçdiler, suw bolsa olara sag tarapdan diwar we çep tarapdan diwar boldy. We Rebbe şol gün Ysraýly müsürlüleriň elinden halas etdi, we Ysraýyl müsürlüleriň ölülerini deňziň kenarynda gördi. Ysraýyl Rebbiň Müsürlilere eden uly elini gördü, halk Rebden gorkdy we Hudaýa hem-de Onuň hyzmatkäri Musa ynandylar.

15

Soň Musa we Ysraýylyň ogullary bu aýdymy Hudaýa aýtdylar we şeýle diýdiler: Geliň, Rebbe aýdym aýdalyň, sebäbi Ol şöhratly şöhratlandyryldy, aty we münüjini deňze oklady. Kömekçi we goragçy maňa halas bolmak üçin boldy, bu meniň Hudaýym, we

men Ony şöhratlandyrarın, atamıň Hudaýy, we men Ony belent ederim. Reb söweşleri syndyrýar, Reb onuň adydyr. Faraonyň harby arabalaryny we onuň güýjüni deňze taşlady, saýlanan atlylary, üçünji derejeli ofiserleri gyzył deňizde ýuwduryldy. Deňiz olary örttdi, daş ýaly çuňlugyň içine çökdüler. Sag eliň, Rebbe, güýçde şöhratlandyryldy, sag eliň, Rebbe, duşmanlary döwdi. We şöhratyňyň uly güýji bilen duşmanlary ezdiň, gaharyny iberdip, olar samany ýaly ýakdyň. Seniň gahar-gazabyň ruhynyň üsti bilen suw bölündi, suwlar diwar ýaly doňdy, tolkunlar deňziň ortasynda doňdy. Duşman aýtdy: Kowlap ýetişerin, oljalary bölerin, ruhymy doldurarin, gylçym bilen öldürerin, elim höküm sürer. Sen öz ruhuňy iberdiň, deňiz olary örttdi, güýçli suwda gurşun ýaly çümdüler. Kim saňa meňzeş hudaýlaryň arasynda, Reb? Kim saňa meňzeş? Mukaddesler arasynda şöhratly, şöhratda ajaýyp, gudratlar edýän. Sen sag eliňi uzatdyň, ýer olary ýutdy. Sen öz adalatyny bilen halas eden halkyňa ýolbaşçylyk etdiň, öz güýjüň bilen ony mukaddes ýaşayyş jaýyňa ýubatdyň. Halklar eşitdiler we gaharlandylar, Filistiýada ýaşayanlary agyrylar tutdy. Soň Edomyň ýolbaşçylary howlukdylar we Moabyň hökümdarlary, olary titremek tutdy, Kenganda ýaşayanlaryň hemmesi erediler. Olaryň üstüne titremek we gorky düşsin, goluňyň ululygy bilen daşa öwrülsinler, seniň halkyň geçýänçä, Rebbe, seniň satyn alan şu halkyň geçýänçä. Getirip, olary mirasynyn dagyna ek, taýýar ýaşayan ýeriňe, sen taýýarladyň, Rebbe, mukaddes ýer, Rebbe, senin elleriň taýýarladylar. Reb asyrlar boýunça höküm sürýär, asyrdan-asyra, we henizem. Sebäbi Faraonyň atlary, arabalar we atlylary bilen deňze girdiler we Reb deňziň suwuny

olaryň üstüne getirdi, ýöne Ysraýylyň ogullary deňziň ortasynda gury ýerden geçdiler.

Emma pygamber aýal Merýem, Harunyň aýal dogany, elinde deprek alyp, ähli aýallar onuň yzyndan deprekler we horlar bilen çykdylar. Merýem olaryň önünde başlady we aýtdy: Geliň Rebbe aýdalyň, sebäbi Ol şöhratly şöhratlandyryldy, aty we atlyny deňze oklady. Musa Ysraýylyň ogullaryny Gyzyň deňizden çykardy we olary Sur çölüne getirdi, we olar çölde üç gün gitdiler, we içmek üçin suw tapmadylar. Olar Merra gelip ýetdiler, ýöne Merradan suw içip bilmediler, sebäbi suw ajydy, şonuň üçin ol şol ýeriň adyny Ajylyk diýip atlandyrdy. We halk Musanyň üstünden şikayat etdi we aýtdy: Näme içeris? Musa Rebbe gygyryp ýüzlendi, Rebbe oňa bir agaç görkezdi, ol ony suwa taşlady we suw süýjüldi, ol ýerde Rebbe oňa düzgünler we hökümleri goýdy we ol ýerde ony synady. Ol aýtdy: Eger Rebbiň Hudaýyň sesini üns bilen diňleseň, we Onuň önünde ýaraşykly zatlary etseň, we Onuň buýruklaryna gulak berseň, we Onuň ähli düzgünlerini saklaýsan bolsaň, Müsürlülere getiren ähli keselimi saňa getirmerin, sebäbi Men seni bejerýän Rebbiň Hudaýyň. We olar Elime geldiler, we ol ýerde on iki suw çeşmesi bardy, we ýetmiş sany hurma agajynyň kökü bardy, olar bolsa ol ýerde suwlaryň ýanynda düşelge gurdular.

16

Olar Elimden gitdiler we Ysraýyl ogullarynyň ähli jemgyýeti Sin

çölüne geldi, ol Elim bilen Sinanyň arasynda bolýar. Olaryň Müsür ýerinden çykanlaryndan soň ikinji aýyň on başynjy günü, Ysraýylyň ogullarynyň ähli jemgyýeti Musa bilen Harunyň üstünden muňlandy. Ysraýylyň ogullary olara şeýle diýdiler: Rebbe tarapyndan urlan Müsür ýerinde ölen bolsak, haçan et gazanlarynyň üstünde oturyp, doýgunça çörek iýýärdik! Sebäbi siz bizi şu çöle getirdiňiz, şu ýygnaýyň hemmesini açlykda öldürmek üçin. Rebbe Musa aýtdy: Ine, men size asmandan çörek ýagdyrarn, halk çykar we her gün gündelik paýyny ýygnar, şeýlelikde men olary synagdan geçirerin, meniň kanunymda ýörärislermi ýa ýokmy. Altynjy günde şeýle bolar: getirýän zadyny taýýarlarlar we ol her gün ýygnaýan zadynyň iki essesi bolar. We Musa bilen Harun Ysraýylyň ogullarynyň ähli ýygnaýşygyna aýtdylar: Agşam siz bilersiňiz, sebäbi Reb sizi Müsür ýerinden çykardy. Ve ertir siz Rebbiň şöhratyny görersiňiz, Hudaýyň siziň şikaýatyňyzy diňlemeginde, emma biz näme, sebäbi siz biziň garşymyza şikaýat edýärsiňiz? Musa aýtdy: Reb size agşam iýmäge et we irden doýgunlyk üçin çörek berýär, sebäbi Reb siziň şikaýatyňyzy diňledi. Siz bize garşy şikaýat edýärsiňiz, emma biz kim? Siziň şikaýatyňyz biziň garşymyza däl, eýsem Hudaýyň garşyna.

Musa Aarona aýtdy: Ysraýylyň ogullarynyň ähli ýygnaýşygyna aýt: Hudaýyň önüne geliň, sebäbi Ol siziň nälemäňizi eşitdi. Haçan Harun Ysraýylyň ogullarynyň ähli ýygnaýşygyna gürläp ýörkä, olar çöle tarap öwürüldiler we Rebbiň şöhraty bulutda görüldi. Rebbe Musa bilen gürläp, şeýle diýdi: Men Ysraýylyň ogullarynyň şikaýatyny eşitdim, olara geple we aýt: Agşam et

iýersiňiz, irden bolsa çörek bilen doýarsyňyz we bilersiňiz welin, men Reb, siziň Hudaýyňyz. Agşam boldy-da, bedeneler çykdy we lageri örttdi, ertir çyg lageriň töwereginde togtanda boldy. Hem muna, çölün ýüzünde kişniş tohum ýaly ak, ýerdäki aýaz ýaly inçe bir zat bardy. Ysraýylyň ogullary ony görüp, biri-birine aýtdylar: Bu näme? Sebäbi olaryň munuň näme bolandygyny bilmeýärdiler. Emma Musa olara aýtdy: Bu çörek, Reb size iýmek üçin berendir. Bu Rebbiň buýran sözi: ondan her biriňiz öz maşgalaňyz üçin degişli gomeri ýygnaň, adam başyna görä, janlaryňyzyň sanyna görä, her biriňiz öz çadyr ýoldaşlaryňyz bilen ýygnaň. Ysraýylyň ogullary şeýlelikde etdiler, käbirleri köp ýygnady, käbirleri az ýygnady. Gomer bilen ölçänlerinden soň, köp alanda artmaýardy we az alanda azalmaýardy, her biri özi üçin laýyk gelýän mukdarda ýygnady. Musa olara: Hiç kim mundan ertire çenli galdyrmasyn diýdi.

We olar Musa diňlemediler, ýöne käbirleri ondan ertire goýdular, we gurçuklar peýda boldy, we yssy boldy, we Musa olara gaharly boldy. We olar ony irden-irden ýygnady, her biri özi üçin degişli mukdary, ýöne gün gyzdyranynda, ol eräp gitdi. Altynjy günde olar zerur zatlary goşa ýygnadylar, her bir adama iki gomer. Jemgyýetiň ähli ýolbaşçylary gelip, Musa habar berdiler. Musa olara aýtdy: Bu Rebbiň aýdan sözi dälmi? Ertir Rebbe mukaddes dynç alyş şenbesi. Näçe bişirjek bolsaňyz, bişiriň we näçe gaýnatjak bolsaňyz, gaýnadyň. Ähli artykmaçyny bolsa irden üçin ammara goýuň. Olar ondan ir bilen çenli galdyrdylar, Musanyň olara buýran ýaly, we ol çyrymady we onda gurçuk hem bolmady. Musa aýtdy: Şu gün

iýiň, sebäbi şu gün Rebbiň şenbe günü, meýdanda tapylmaz. Alty gün siz ýygnarsynyz, ýöne ýedinji gün dynç günü, sebäbi onda bolmaz. Ýöne ýetnji gününde halkdan käbirleri ýygnamaga çykyşdylar, emma tapmadylar. Reb Musa tarap aýtdy: Haçana çenli siz meniň buýruklarymy we kanunymy diňlemek islemezsizňiz? Görüň, sebäbi Reb size şenbe günü şu günü berdi, sonuň üçin ol size altynjy günde iki günlük çörek berdi, her biriňiz öz öýüňizde oturyň, hiç kim ýedinji günde öz ýerinden çykmasyn. We halk ýedinji günde dynç aldy. We Ysraýyl ogullary ony Manna diýip atlandyrdylar, ol ak kişniş tohumy ýaly boldy, onuň tagamy bolsa baldaky tort ýaly boldy. Musa aýtdy: Bu Rebiň buýran sözi: Gomer manna dolduryň we ony nesilleriňiz üçin ammanda saklaň, olar siziň çölde iýen çörekleriňizi görsünler, Reb sizi Müsür topragyndan çykaran wagty. We Musa Haruna aýtdy: Bir altyn küýze al-da, oňa bir gomer manna doly sal we ony Hudaýyň önünde goý, siziň nesilleriňiz üçin saklamak üçin. Rebbe Musa buýran usulda, Harun ony şaýatlygyň önünde saklamak üçin goýdy. Ysraýylyň ogullary kyrk ýyl manna iýdiler, ýaşaýan ýere gelyänçä manna iýdiler, Finikiniň bir bölegine gelyänçä. Gomer üç ölçegiň ondan bir bölegi bolupdy.

17

Ysraýyl ogullarynyň ähli ýygnanyşygy Sin çölünden Rebbiň sözi sebäpli öz düşelgelerine görä gitdi hem Rafideinde düşelge gurdy, ýöne halkyň içjek suwy ýokdy. Halk Musa bilen jedel

edip, Bize suw ber, içeliň diýdi, we Musa olara aýtdy: Näme üçin meniň bilen jedel edýärsiňiz we näme üçin Rebbi synap görýärsiňiz? Halk ol ýerde suwdan susady we halk ol ýerde Musa garşy nägilelik edip aýtdy: Näme üçin bu? Bizi Müsürden getirdiň, bizi we çagalarymyzy we mallarymyzy susamlykdan öldürmek üçinmi? Musa Rebbe tarap gygyryp, şeýle diýdi: Bu halka näme etmeli? Ýene az wagtdan soň, olar meni daşlap öldürerler. Reb Musa tarap aýtdy: Şu halkyň öňünden git, ýöne öziň üçin halkyň ýaşulularynyň arasyndan al, we derýany uran hasaňy elinde al we git. Bu men durun ol ýerde, senden öň, Horebdäki gaýanyň üstünde, we sen gaýany urarsyng, we ondan suw çykar, we halk içer. Musa bolsa şeýle etdi Ysraýylyň ogullarynyň öňünde. Ol şol ýeriň adyny Synag we Masgaraçylyk diýip atlandyrdy, Ysraýyl ogullarynyň masgaraçylygy sebäpli we Rebbi synag etmekleri sebäpli, Reb biziň aramizdamy ýa-da ýokmy? diýip aýdandyklary üçin.

Amalek geldi we Refidimde Ysraýyl bilen söweşdi. Musa Ýuşa aýtdy: Öziň üçin güýçli adamlary saýla we ertir çykyp Amalek bilen söweş. Ine, men depäniň depesinde durýaryn we Hudaýyň hasasy meniň elimde. We Ýuşua Musanyň oňa aýdyşy ýaly etdi, we çykyp Amalege garşy söweşe düzüldi, we Musa, Harun we Hur depäniň depesine çykdylar. We Musa ellerini galdyranynda Ysraýyl ýeňýärdi, ýöne ol ellerini aşak goýanynda Amalek ýeňýärdi. Musanyň elleri agyr boldy, şonuň üçin daş alyp, onuň aşagyna goýdular we ol onuň üstünde oturdy. Harun we Hur onuň ellerini bu tarapdan biri we beýleki tarapdan biri goldadylar we Musanyň elleri gün ýaşýança berk saklandy. We

Ýuşa Amalegi we onuň ähli halkyny gylyç bilen öldürip ýeňdi. Rebbe Musa tarap aýtdy: Bu ýadygärlik üçin kitaba ýaz we Ýoşuanyň gulaklaryna ber, sebäbi Men Amalegyň ýadygärligini asmanyň aşagyndan doly öçürerin. Hem Musa Rebbe gurbanlyk gurdy we onuň adyny Rebbe meniň gaçybatalga diýip atlandyrdy. Sebäbi Reb gizlin el bilen Amalege garşy nesiller-den nesillere söweşýär.

18

Ýothor, Midianyň ruhanysy, Musanyň gaýyn atasy, Rebbiň öz halky Ysraýyl üçin eden ähli zatlaryny eşitdi, sebäbi Rebbe Ysraýyly Müsürden çykardy. Ýothor, Musanyň gaýyn atasy, Musanyň aýaly Sepporany onuň goýberilmeginden soň aldy. we onuň iki ogluny, olaryň biriniň ady Gerşom, aýdyp: Men daşary ýurduň ýerinde gurbat boldum Ikinjiniň ady Eliezer, diýip aýdýan, sebäbi atamyň Hudaýy meniň kömekçim we meni Faraonyň elinden halas etdi. Musanyň gaýyn atasy Ýothor, ogullary we aýaly bilen bile Musanyň ýanyna çöle gitdi, ol ýerde Hudaýyň dagynyň üstünde düşelge gurdy. Musa habar berildi, aýdýarlar: Ine, gaýyn ataň Ýetro saňa gelýär, we aýalyň bilen iki ogluň onuň bilen. Musa gaýyn atasyny garşylamak üçin çykdy, oňa egildi, ony öpdi we biri-biri bilen salamlaşdylar, soňra olary çadyra getirdi. Musa gaýyn atasyna Rebbiň Faraona we ähli müsürlilere Ysraýylyň üçin eden ähli zatlaryny, ýolda olara bolan ähli kynçylyklaryny we Rebbiň olary Faraonyň elinden hem-de müsürlileriň elinden halas edendigini gürrüň berdi.

Iothor Rebiň olar üçin eden ähli gowy zatlary görüp geň galdy, sebäbi Reb olary müsürlilileriň elinden we faraonyň elinden halas etdi. We Ýetro aýtdy: Mübärekdir Reb, sebäbi Ol olary müsürlilileriň elinden we faraonyň elinden halas etdi. Indi men bildim, Reb ähli hudaýlardan beýikdir, sebäbi olar olara hüjüm etdiler. We Musanyň gaýyn atasy Ýetro Hudaýa ýakma pirzlary we gurbanlygy getirdi, Harun we Ysraýylyň ähli ululary bolsa Musanyň gaýyn atasy bilen Hudaýyň önünde çörek iýmäge geldiler.

Hem ertesi gün Musa halka höküm etmek üçin oturdy, ähli halk bolsa irden agşama çenli Musanyň ýanynda durdy. Hem Jetro halka edýän ähli zatlaryny görüp, aýdýar: Bu näme, sen halka edýän zadyň? Näme üçin sen ýeke oturýarsyň, ähli halk bolsa irden agşama çenli saňa dur durandyr? We Musa gaýyn atasyna aýdýar: Halk Hudaýdan höküm gözlemek üçin meniň ýanyma gelýär. Haçan-da olaryň arasynda jedel bolsa we olar maňa gelseler, men her biriniň işine höküm edýärim we olara Hudaýyň buýruklaryny we Onuň kanunyny mälim edýärim. Musa gaýyn atasy oňa aýtdy: Sen bu işi dogry etmeýärsiň. Sabyrlyksyz weýrançylyk bilen weýran bolarsyň sen we seniň bilen bolan bu ähli halk, bu söz saňa agyr, sen ýeke muny edip bilmersiň. Indi şonuň üçin meni diňle we saňa maslahat bererin, Hudaý seniň bilen bolar. Sen halkyň üçin Hudaýyň ýanynda bol we olaryň sözlerini Hudaýa hödürle. Sen olara Hudaýyň buýruklaryny we Onuň kanunyny şaýat-etmeli, olara haýsy ýollar bilen gitmeli boljakdyklaryny görkezmeli we haýsy işleri etmelidigini aýtmaly. Sen öziň üçin ähli halkdan güýçli, Hudaýdan gorkýan,

dogry, tekepbirlige ýigrenýän adamlary saýla we olaryň üstünde müňbaşylary, ýüzbaşylary, elli başylary we onbaşylary belläris. Olar halky hemme wagtda höküm ederler, ýöne agyr meseleleri saňa getirip bererler, emma ownuk hökümleri özi çözerler, we yüküňi ýeňilleşdirerler, we saňa kömek ederler. Eger bu sözi ýerine ýetirsen, Hudaý seni güýçlendirer, sen durup bilersiň we bu ähli halk öz ýerine parahatçylyk bilen geler. Musa gaýyn atasnyň sesini eşitdi we oňa aýdanynyň ählisini ýerine ýetirdi. Musa ähli Ysraýyldan güýçli adamlary saýlady we olary müňbaşylar, ýüzbaşylar, ellibaşylar we onbaşylar edip belledi. Olar halky hemme wagtda höküm etdiler, ýöne agyr meseleleri Musanyň ýanyna getirdiler, ýöne ýeňil meseleleri özleri höküm etdiler. Musa öz gaýynatasy ugratdy, we ol öz ýurduna gitdi.

19

Ysraýyl ogullarynyň Müsürden çykyşynyň üçünji aýynyň şu gününde olar Sinaý çöline geldiler. We olar Raphideinden gitdiler we Sinaý çölüne geldiler, we Ysraýyl ol ýerde dagyň garşysynda düşelge gurdy. Musa Hudaýyň dagyna çykdy we Hudaý ony dagdan çagyryp aýtdy: Şu zatlary Ýakubyň öýüne aýdarsyň we Ysraýylyň ogullaryna yglan edersiş. Öz-özünüň gördüňiz, men Müsürlilere näçe zat edendigimi, we sizi bürgütleriň ganatlarynda ýaly göterdim we sizi öz ýanyma getirdim. Hem indi eger meniň sesimi hakykatdanam eşitseňiz we meniň ähtimi saklaňyz, ähli halklardan maňa aýratyn halk bolarsyňyz, sebäbi ähli ýer meniňkidir. Siz bolsa maňa patyşalyk

ruhanylyk we mukaddes millet bolarsyňyz, şu sözleri Ysraýylyň ogullaryna aýdarsyň. Musa geldi we halkyň ýaşulularyny çagyrdy we olara Hudaýyň özlerine buýran ähli şol sözleri goýdy. Ähli halk bir ýürekden jogap berdi we aýtdy: Hudaýyň aýdan ähli zatlaryny ederis we eşideris. Musa bolsa şu sözleri Hudaýa hödürledi. Rebbe Musa tarap aýtdy: Ine, men saňa bulut sütüninde gelýärim, şonuň üçin halk meniň seniň bilen gürleşýänimde eşitsin we saňa hemişelik ynansynlar. Musa bolsa halkyň sözlerini Rebbe habar berdi. Rebbe Musa tarap aýtdy: In we halka duýduryş ber, olary şu gün we ertir arassala we eşiklerini ýuwsunlar. Üçünji gün üçin taýýar bolsunlar, sebäbi üçünji günde Reb Sinaý dagynyň üstüne ähli halkyň önünde iner. Sen halky daşyna bölüp goýarsyng we şeýle diýersiň: özüňize üns beriň, daga çykmaň we onuň hiç bir zadyna degmäň, daga degen her bir adam ölüm bilen öler. Onuň eline el degmez, sebäbi ol daşlar bilen daşlanýar ýa-da ok bilen atylýar. Eger mal bolsa-da, eger adam bolsa-da, ýaşamaýar. Haçan sesler, surnaýlar we bulut dagdan gitse, olar daga çykarlar.

Musa dagdan halkyň ýanyna indi we olary mukaddesleşdirdi, we olar eşiklerini ýuwdular. Ol halka aýtdy: Üç gün taýýar boluň, aýala ýakynlaşmaň. Üçünji gün daň bolan wagty sesler, ýyldyrymlar we garaňky bulut Sinaý dagynyň üstünde peýda boldy, surnaýyň sesi güýçli ýaňlandy we lagerdäki ähli halk gorkdy. Ve Musa halky lagerden Hudaý bilen duşuşmaga çykardy we olar dagyň eteginde durdular. Sinai dagy tutuşlygyna tüsselendi, sebäbi Hudaý onuň üstüne otda inipdi,

we tüsse ojagyň tüssesi ýaly çykýardy, we ähli halk gaty geň galdy. Ýöne surnaýyň sesleri öňe baryarka gaty güýçli bolup gitdi. Musa gürlädi, emma Hudaý oňa ses bilen jogap berdi. Reb Sinai dagynyň depesine indi we Reb Musany dagyň depesine çagyrdy, Musa bolsa çykdy. Hudaý Musa tarap aýtdy: Aşak düşüp, halky duýdur, olar hiç wagt Hudaýa ýakynlaşyp düşünmäge synanyşmasyn, ýogsam olaryň köpüsi ýykylap. Rebbe Hudaýa ýakynlaşýan ruhanlar mukaddeslensinler, bolmasa Reb olary ýok etsin.

We Musa Hudaýa aýtdy: Halk Sinai dagyna çykyp bilmez, sebäbi sen bize şaýatlyk etdiň we aýtdyň: Dagy kesgitläň we ony mukaddesläň. Rebbe oňa aýtdy: Git, aşak in, soň bolsa sen we Harun bilen bile çykýň. Ýöne ruhanylar we halk Hudaýa tarap çykмага synanyşmasyn, bolmasa Rebbe olaryň käbirini ýok eder. Musa halkyň ýanyna indi we olara aýtdy.

20

Rebbe ähli şu sözleri aýdyp gürlädi. Men Reb, seniň Taňryň, seni Müsür ýerinden, gulçulyk öýünden çykaran. Menden başga hudaýlaryň bolmaz. Sen özüň üçin keşbi ýasamarsyň, ne-de ýokardaky asmanda, aşakdaky ýerde we ýeriň aşagyndaky suwlarda näçe zat bar bolsa, olaryň meňzeşligini ýasamarsyň. Sen olara sygynmarsyň we olara gulluk etmersiň, sebäbi Men Reb, seň Hudaýyň, gyşarnjaň Hudaý. Atalaryň günälerini çagalaryň üstüne, üçünji we dördünji nesillere çenli, Maňa

ýigreniş edýänlere yzyna berýän. we müňlerçe nesle rehim edýän, maňa söýýänlere we meniň buýruklarymy saklaýanlara Sen Hudaýyň Taňryňyň adyny biderek almarsyň, sebäbi Reb Taňryň onuň adyny biderek alýany günäsiz goýmaz. Şenbe gününü mukaddeslemek üçin ýadyňda sakla. Alty gün işle we ähli işleriňi ýerine ýetir. Ýedinji gün Rebbiň Hudaýyňa dynç alyş günleridir, şonda sen hiç hili iş etmezsiň, ogluň, gyzyň, guluň, guly gyzyň, öküziň, ýüklüji haýwanyň, ähli mallaryň we seniň ýanyňda ýaşayan gelmişek. Sebäbi alty günün içinde Rebbe asmany, ýeri, deňzi we olaryň içindäki ählisini ýaratdy we ýedinji günde dynç aldy, şonuň üçin Rebbe ýedinji günü gutlady we ony mukaddes etdi. Ataňy we eňeňi hormatla, şonda saňa gowy bolar we Rebbiň Hudaýyň saňa berýän gowy ýerinde uzak ýaşarsyň. Zyna etme. Sen ogurlamaly dälsiň. Siz öldürmeli dälşiz. Goňşuňyň garşysyna ýalan şaýatlyk etmersiň. Sen goňşuňyň aýalyny islemeli dälşiz, sen goňşuňyň öýüni islemeli dälşiz, ne-de onuň meýdanyny, ne-de onuň hyzmatkärini, ne-de onuň gyzyny, ne-de onuň öküzünü, ne-de onuň yük haýwanyny, ne-de onuň ähli malyny, ne-de goňşuňa degişli zatlary.

We ähli halk sesi, çyralary, surnaýyň sesini we tüsseleýän dagny gördi, ýöne gorkup, ähli halk uzakdan durdy. We Musa tarap aýtdylar: Sen bize geple, emma Hudaý bize geplemesin, ýogsam öleris. We Musa olara diýýär: Göwün ediniň, sebäbi Hudaý sizi synag etmek üçin size geldi, şonuň üçin onuň gorky sizde bolsun, günä etmezligiňiz üçin. Halk uzakdan durdy, ýöne Musa Hudaýyň bolan garaňkylygyna girdi. Rebbe Musa tarap aýtdy: Şulary Ýakubyň öýüne aýdarsyň we Ysraýylyň ogullaryna jar

edersiň: Siz gördüňiz, sebäbi men asmandan size gürledim. Öz özüňiz üçin kümüş hudaýlary etmäň, we altyn hudaýlary hem öz özüňiz üçin etmäň. Gurbanlyk ýerini ýerden maňa ediň we onuň üstünde ýakylýan gurbanlyklaryňyzy, halas bolşuňyzy, goýunlaryňyzy we buzawlaryňyzy gurbanlyk ediň. Ähli ýerde, eger adymy ol ýerde atlandyrsam, men saňa gelerin we seni alkyşlaryn. Eger ýöne maňa daşlardan gurbanlyk oltary etseň, olary ýonulan daşlardan gurma, sebäbi seniň gylyçyňy olaryň üstüne sarpdyrdyň we olar hapalandy. Sen meniň gurban otagymyň üstüne basgançaklar bilen çykmarsyng, şonuň üçin onuň üstünde öz ýalaňaçlygyňy açmazlyk üçin.

21

We bular sen olaryň öňünde goýjak kanunlaryňdyr. Eger sen Ýewreý guly satyn alsan, alty ýyl ol saňa gulluk eder, ýedinji ýylda bolsa erkin, mugt gider. Eger ol ýeke girýän bolsa, ýeke çykar, eger aýal bilen bile girýän bolsa, onuň aýaly hem çykar. Eger hojaýyn oňa aýal berýän bolsa we ol oňa ogullar ýa-da gyzlar dogursa, aýal hem çagalar onuň hojaýynyna degişli bolar, emma ol ýeke özi çykar. Eger-de gul jogap berip aýtsa, men öz hojaýynymy, aýalymy we çagalarymy söýdüm, erkin gitmer██. Onuň hojaýyny ony Hudaýyň öňünde getirer, soňra ony gapynyň ýanyna, bosaganyň ýanyna getirer, we onuň hojaýyny gulagyň biz bilen deşer, we oňa ebedilik gulluk eder.

Eger kim öz gyzyny hyzmatçy edip satsa, ol gul gyzlaryň gaçyp

gidişi ýaly gitmez. Eger onuň eýesi hoşlanmasa, ýa oňa ylalaşan bolsa, ony halas eder. Ýöne keseki millete ony satmaga eýe däl, sebäbi onda ylalaşygyny bozdy. Eger ogla ony nişanlasa, gyzyň hukugyna laýyklykda oňa reanşa eder. Eger ol özi üçin başga birini alyp alsa, zerur zatlary, egin-eşigi we onuň bilen gatnaşygy mahrum etmez. Eger-de ol şu üç zady oňa etmese, ol mugt, kümüşsüz çykar. Eger kim kimdir birini ursa we ol ölse, ölüm bilen öldürilsin. Ol bolsa islöp däl, ýöne Hudaý ony onuň ellerine gowşurdy, men saňa öldüren adamyň gaçjak ýerini bererin. Eger kim-de öz goňsusyna hile bilen öldürmek üçin hüjüm etse we penaly alsa, ony meniň gurbanlyk sypamdan alyp, öldürersiň. Kim öz kakasyny ýa-da ejesini ursa, ölüm bilen jezalandyrylsyn. Öz atasy ýa-da enesini erbet sözleýän adam ölüm bilen öler. Kim birisi Ysraýylyň ogullarynyň birini ogurlaýan bolsa, ony ezenden soň satýan bolsa we bu onuň ýanynda tapylan bolsa, ölüm bilen ölsün. Eger iki erkek hakaret edişe we goňsusyny daş bilen ýa-da ýumruk bilen ursa, we ol ölmese, ýöne düşege düşse, Eger adam turup, taýagyň üstünde daşarda ýöräp gitjek bolsa, urany günäsiz bolar, diňe onuň işsizligini töler we bejeriş çykdajylaryny. Eger-de kim onuň gulyny ýa-da onuň guly gyzyny taýak bilen ursa, we ol onuň elleriniň astynda ölse, adalat bilen jezalandyrylar. Eger-de ol bir ýa-da iki gün diri galsa, jezalandyrylmasyn, sebäbi kümüş onuňky bolýar. Eger-de iki erkek söweşe we göwreli aýaly ursa, we onuň çagasy doly emele gelmän çyksa, zyýanly jezalanap; aýalyň äri nähili talap etse, gymmatlandyryş boýunça berer. Eger-de şekillendirilen bolsa, jan üçin jan berer. Göz ýerine göz, diş ýerine diş, el ýerine el, aýak ýerine aýak. Ýanyk ýanygyň

ýerine, ýara ýaranyň ýerine, göwre göwruň ýerine. Eger kim-de öz hyzmatkäriniň gözüne ýa-da öz gullukçysynyň gözüne ursa we ony kör etse, olaryň gözüniň ýerine olary erkin iberer. Eger-de hyzmatkäriň dişini ýa-da onuň gullukçysynyň dişini ursa, olary erkin iberer olaryň dişiniň ýerine. Eger öküz erkek ýa-da aýal adamy şahlaýsa we ol ölse, öküz daşlar bilen daşlanylar, we onuň eti iýilmez, ýöne öküzüň eýesi günäsiz bolar. Eger öküz öňküden bəri, düýnden we ondan öň üçünji günden bəri şahlaýjy bolsa we onuň hojaýynyna şaýatlyk edilse, ýöne ol öküzi ýok etmese, şeýle öküz adam ýa-da aýal öldürse, onda öküz daşlanmaly we onuň hojaýyny hem öldürilmeli. Eger oňa halas tölegi girizilse, ol öz janynyň halas tölegini berer, näçe girizsinler oňa. Eger-de ogul ýa-da gyzy şahlandyrsa, şu kanuna laýyklykda oňa etsinler. Eger-de öküz guly ýa-da hyzmatkär gyzy şahlaýsa, otuz didrahma kümüşi olaryň hojaýynyna berer, we öküz daşlanmaly. Eger-de kim çukur açsa ýa çukur gazyp alsa we ony ýapmaza, we ol ýere buzaw ýa eşek düşse, Çukuryň eýesi töleg etmeli, kümüş bermeli olaryň eýesine, ýöne ölen mal oňa degişli bolar. Eger käbiriniň öküzi goňşunyň öküzini şahlap ölse, olar diri öküzi satarlar we onuň kümüşini bölüşerler, we ölen öküzi hem bölüşerler. Eger öküzüň öňki düýnden we üçünji günden öň şahlaýjy bolandygy belli edilen bolsa we onuň eýesine şaýatlyk edilen bolsa, ýöne ony ýok etmese, öküzüň ýerine öküz töler, ýöne ölen öküz oňa degişli bolar.

Eger kim buzaw ýa-da goýun ogurlyp, ony gyryp ýa-da satyp ýören bolsa, buzawyň ýerine baş buzaw, goýunyň ýerine dört goýun tölemeli.

Eger ogry deşikde tapylan bolsa we urlan ölen bolsa, bu oňa adam öldürmek däl. Eger gün onuň üstünde dogsa, ol günäkärdir we ölüm bilen ölendir; eger oňa zat ýok bolsa, ogurlygyň ýerine satylsyn. Eger-de ogurlan zat onuň elinde eşekden başlap goýuna çenli diri tapylsa, olary iki esse tölemeli. Eger kim meýdany ýa-da üzümçiligi otladyp, öz malyny başga meýdany otlamaga goýberse, öz meýdanyndan hasylyna görä töler, eger-de ähli meýdany otladyp gutarsa, öz meýdanynyň in gowusyny we öz üzümçiliginiň in gowusyny töler. Eger çykan ot tikanlary tapsa we harmanhanalar ýa-da bugdaý başaklar ýa-da düzlügi ýaksa, ody ýakan adam töler.

Eger kim-de öz goňşusyna kümüş ýa-da gap-gaçlary saklamak üçin berse we olar adamyň öýünden ogurlansa, eger ogry tapylsa, ol goşa töär. Eger-de ogry tapylmasa, öýüň hojaýyny Hudaýyň önüne ýakynlaşar we goňşusynyň tutuş emanatyna degişli özüniň erbet iş etmändigine ant içer. Her aýdylan adalatsyzlyk boýunça, buzaw, eşek, goýun, eşik we talap edilýän ähli ýitgi barada, näme bolsa-da, Hudaýyň önünde ikisiniň hem hökümi çykarylar we Hudaý tarapyndan günäkär tapylan adam goňşusyna goşa töler. Eger kim-de-kim goňşusyna ýük çekiji haýwany ýa-da buzawy ýa-da goýuny ýa-da islendik maly saklamak üçin berse, we ol ezilse ýa-da ölse ýa-da ýesir alynsa, we hiç kim bilmeşe, Hudaýyň ykrary ikisiniň arasynda bolar, hakykatdanam özi goňşusynyň emanatynda asla erbet iş

etmändir, we şeýlelikde onuň eýesi kabul eder, we tölemez. Eger onuň ýanyndan ogurlanylsa, hojaýyna töläp berer. Eger-de ýirtyjy haýwanlar tarapyndan öldürilen bolsa, ony aw üstüne eltjek we ol tölemejek. Eger kim goňşusyndan soraysa we ol döwülse ýa ölse ýa ýesir bolsa, eýesi onuň bilen bolmasa, töler. Eger eýesi onuň bilen bolsa, tölemez, eger kärendeçi bolsa, bu onuň hakynyň ýerine geçer.

Eger kim-de-kim nişansyz gyzy aldap, onuň bilen ýatsa, hökman kalym berip, ony öz aýaly eder. Eger ýöne atasy ret edip, gyzyny oňa aýal hökmünde bermek islemeýän bolsa, gyzlaryň gyzy paýyna görä kümüş pul tölemeli. Jadygöýleri diri galdyrmarsynyz. Her haýwan bilen ýatýany öldürersiňiz. Hudaýlara gurban berýän adam ölüm bilen ýok ediler, diňe Rebbe ýeke-täk gurban bermek rugsat edilýär.

Hem gelmişäni siz azar etmezsiňiz, hem-de ony gysmarsyňyz, sebäbi siz Müsür ýerinde gelmişäler bolduňyz. Hiç bir dul aýaly we ýetimi erbet etmezsiňiz. Eger-de olary erbetlik bilen erbet etseňiz, we olar maňa tarap gygyrsa, men olaryň sesini hökmany eşiderin. Men gahar bilen gaharlanaýyn we sizi gylyç bilen öldüreýin, we siziň aýallaryňyz dul aýallar bolarlar we siziň çagalaryňyz ýetimler bolarlar. Eger-de kümüş karz berseň ýanyňdaky garyp dogana, ony gysmaýarsyň, oňa göterim goýmaýarsyň. Eger-de goňşyňyň eşigini girew alsaň, gün ýaşmazdan ozal oňa gaýtaryp bermeliň. Bu onuň örtügidir, bu diňe onuň açyklygynyň eşigidir, näme bilen ukklar? Eger şonuň üçin ol maňa gygyryp ýüzlense, men ony diňlerin, sebäbi men

rehimlidirim. Hudaýlara erbet gürrüň etmersiň we halkyňň hökümdary hakda erbet aýtmarsynň. Harman meýdanyňň we şerap gysyjyňň ilkinji miwelerini gijikdirmezlik edersiň, ogullaryňň ilkinji doglanlaryny maňa berersiň. Şeýdip, seniň buzawyňy, goýnuňy we ýük çekiji haýwanyňy edepsiň: ýedi gün enesiniň ýanynda bolar, ýöne sekizinji günde ony maňa gaýtaryp berepsiň. Siz maňa mukaddes adamlar bolarsyňyz, we ýyrtyjy haýwanlar tarapyndan öldürilen eti iýmäň, ony itlere taşlaň.

23

Boş gürrüňi kabul etmezsiň, adalatsyz bilen ylalaşyp, adalatsyz şaýat bolmazsiň. Sen köp adamlar bilen bilelikde erbet işde bolmarsyň, köpçüligiň bilen goşulup, köp adamlar bilen ýolagçylyk edip, adalaty bozmarsyň. We kazyýetde garyp adama rehim etmezsiň. Eger duşmanyňň öküzüne ýa-da onuň ýük haýwanyna azaşan ýagdaýynda duşsaň, yzyna öwürüp oňa gaýtaryp bermelisin. Eger görseň duşmanyňň ýük çekiji haýwanynyň öz ýüküniň astynda ýykylandygyny, ony görmazlykdan geçmersiň, ýöne onuň bilen bilelikde ony galdyrmaga kömek edersiň.

Sen garybyň kazyýetinde onuň hökmüni ýoýmaýarsyň. Her adalatsyz sözden daş bolarsyň, bigünä we dogry adamy öldürmezsiň we sowgatlar üçin allasyz adamy aklamazsyng. Sowgatlary almarsan, sebäbi sowgatlar görýänleriň gözlerini

kör edýär we adalatly sözleri zaýalaýar. Gelmişäni ezmezsniňiz, sebäbi siň gelmişäniň ruhyny bilýärsniňiz, özüňiz hem Müsür ýurdunda gelmişiler bolduňyz. Alty ýyl seniň ýeriňi ekjek, we onuň hasylyny ýygnarsyng. Ýedinji ýylda bolsa boşatmagy edýärsniň we ony goýberýärsniň, we seniň halkyňyň garyplary iýerler, galan zatlary bolsa ýabany haýwanlar iýer, şeýlelikde seniň üzümçiligiňi we zeýtunlygyňy hem edýärsniň. Alty gün öz işleriňizi ediň, ýedinji güni bolsa dynç alyň, şonuň üçin öküziňiz we ýüküňiz dynç alsyn, we hyzmatkäriňiziň ogly bilen gelmişek täzelensin. Ähli näçe men size aýdan zatlarym, olary saklaň, we beýleki hudaýlaryň ady ýatlanmaz, ne-de siziň agzyňyzdan eşidilmez.

Ýylyň üç wagtynda maňa baýram ediň. Açylmadyk çörekler baýramyny saklaň we ýedi gün açylmadyk çörek iýiň, edil men size buýuran ýaly, ýaş aýyň wagtyna görä, sebäbi şol wagtda siz Müsürden çykdyňyz, meniň önümde boş görünmersniňiz. Sen öz meýdanyňa ekýän işleriňiň ilkinji miweleriniň hasyl baýramyny edersniň, we ýylyň çykyşynda öz meýdanyňdan çykýan işleriňi ýygnamakda tamamlanmagyň baýramyny edersniň. Ýylyň üç wagtynda seniň ähli erkekleriň Rebbiň Hudaýynyň önünde görüler. Haçan men milletleri ýüzünden kowsam we çäkleriňi giňeltsem, sen hamyrly çörek üstünde tütetgimniň ganyňy gurban etmezsiň we baýramyňyň ýagy irden çenli ýatmasyn. Seniň ýeriňiň birinji hasyllarynyň ilkinji önümlerini seniň Hudaýyň Rebbiň öýüne getirjek, guzyny enäsiniň süýdünde gaýnatmarsan. Ine, men öz habarçymy seniň önünden iberýärim, ol seni ýolda gorasyn we men saňa taýýarlan ýere

eltsin. Öz üçin üns ber we oňa diňle we oňa boýun bolma, sebäbi ol seni saklamaz, çünki meniň adym onuň üstündedir. Eger meniň sesimi hakykatdanam eşitseňiz we saňa buýran ähli zatlarmy ýerine ýetirseň we meniň ähtimi saklaňyz, onda siz maňa ähli milletlerden aýratyn halk bolarsyňyz, sebäbi ähli ýer meniňki bolýar. Siz bolsa maňa patyşalyk ruhanylar we mukaddes millet bolarsyňyz. Şu sözleri Ysraýylyň ogullaryna aýdarsyň: Eger meniň sesimi hakykatdanam eşitseňiz we saňa aýdan ähli zatlarmy ýerine ýetirseňiz, men seniň duşmanlaryňa duşman bolarm we saňa garşy çykýanlara garşy çykarm. Meniň habarçym seniň ýolbaşçyň bolar, sebäbi ol seni Amorlylaryň, Hetlileriň, Perizlileriň, Kenganlylaryň, Girgaşlylaryň, Hiwlileriň we Ýebuslylaryň ýanyna eltip gider we men olary ýok ederin. Sen olaryň hudaýlaryna sežde etmezlik edersiň, olara ybadat hem etmezlik edersiň, olaryň işlerine görä iş görmeýärsiň, ýöne olary ýykyp taşlarsyng we olaryň sütünlerini döwüp böleklersiň. Hem sen Rebbiň, seniň Hudaýyňa hyzmat edersiň, hem Men seniň çöregiňi, seniň şarabyňy we seniň suwyňy bereketlärin, hem Men keseli sizden öwürerin. Seniň ýeriňde goňursyz erkek ýa-da goňursyz aýal bolmaz, seniň günleriňiň sanyny men dolduraryn. Men gözbaşyňy seniň önünde gidýän edip iberer□□, sen girýän ähli halklary geň galdyrarın we ähli duşmanlaryňy gaçgyn eder□□. Men siziň önünüzden sary gynjylary iberer□□, we siz Amorluklary, Hiwitlileri, Kenganlylary we Hittitlileri öz ýanyňyzdan kowarsyňyz. Men olary bir ýylda kowmaryn, ýer çöl bolmasyn diýip we ýeriň ýabany haýwanlary seniň üstünde köp bolmasyn diýip. Men olary senden kem-kemden kowaryn, sen artýançaň we şol ýeri miras alýançaň. Men seniň

serhetleriňi Gyzył deňizden Filistimlileriň deňzine çenli we çölden Uly derýa Ewfrata çenli goýaryn, we ýerde oturýanlary seniň elleriňe bererin, we olary senden kowaryn. Sen olar bilen we olaryň hudaýlary bilen ylalaşyk etmezsiň. We olar seniň ýeriňde oturmazlar, şonuň üçin seni maňa garşy günä etdirmezler, sebäbi eger sen olaryň hudaýlaryna gulluk etseň, bular seniň üçin бүdremek daşy bolar.

24

We Musa aýtdy: Rebbe tarap çykýň - sen we Harun, we Nadab, we Abiud, we Ysraýylyň ýetmiş ýaşulularyndan, we olar uzakdan Rebbe sežde etsinler. We Musa ýeke-täk Hudaýa ýakynlaşar, olar bolsa ýakynlaşmazlar, halk bolsa olar bilen bilelikde çykmazlar. Musa girdi we halka Hudaýyň ähli sözlerini we kararnamalaryny gürrüň berdi, ähli halk bir ses bilen jogap berip, aýtdylar: Rebiň gürän ähli sözlerini ederis we diňläris. Musa Rebbiň ähli sözlerini ýazdy we irden ir turup, dagyň eteginde gurban ýazysy gurdy hem Ysraýylyň on iki taýpasy üçin on iki daş goýdy. We ol Ysraýyl ogullarynyň ýigitlerini iberdi, we olar ýakylýan pidalary hödürlediler we Hudaýa halas ediş gurbanyny buzawlar bilen gurban etdiler. Musa ganyn ýarysyny alyp, jam-gabyklaryna guýdy, ganyn beýleki ýarysyny bolsa gurbanlyk sypasyna guýdy. Ve ähtnamanyň kitabyny alyp, halkyň gulaklaryna okady, ve olar diýdiler: Rebbiň gürän ähli zatlaryny ederis we eşideris. Musa gany alyp, halkyň üstüne sepdі we aýtdy: Ine, Rebbiň size şu sözleriň ählisiniň barada

eden ähtnamasynyň gany.

Musa, Harun, Nadab, Abihu we Ysraýylyň ýaşulularyň geňeşiniň ýetmisi gitdiler. Olar Ysraýylyň Hudaýynyň duran ýerini gördüler, we onuň aýaklarynyň aşagynda sapfir kerpiçden ýasalan iş ýaly we asmanyň gök gümmezi ýaly arassalykda bir zat bardy. Ysraýylyň saýlanan adamlaryndan biri-de ýok bolmady, olar Hudaýyň ýerinde göründiler, iýdiler we içdiler. Rebbe Muşa tarap diýdi: Meniň ýanyma daga çyk we ol ýerde bol, men saňa daş planşetleri bererin, ýagny kanuny we buýruklary, olary men olara kanun bermek üçin ýazdym. Musa we oňa duran Ýuşa turanyp, Hudaýyň dagyna çykdylar. Olar ýaşululara aýtdylar: Biz size gaýdyp gelinçä, şu ýerde dymyň. Ine, Harun we Hur siziň bilen. Eger kimiňdir başyna höküm meselesi gelse, geliň olara ýüz tutsunlar. Ve Musa bilen Ýişua daga çykdylar, we bulut dagy örttdi. We Hudaýyň şöhraty Sinaý dagynyň üstüne indi, we bulut ony alty gün örttdi, we Reb ýedinji gün Musany buludyň ortasyndan çagyrdy. Rebbiň şöhratynyň görnüşi dagyň depesinde ýanýan ot ýaly Ysraýyl ogullarynyň önünde görüldi. Musa bulut ortasyna girdi we daga çykdy we ol ýerde dagda kyrk gün we kyrk gije boldy.

25

We Rebbe Musa bilen gürlädi we aýtdy: Men Ysraýylyň ogullaryna aýtdym: ähli adamlardan, kimleriň ýüregine dogry görünse, ilkinji hasyllary alyň we meniň ilkinji hasyllarymy

alarsyňyz. We bu ilkinji hasyl bolup, siz olaryň ýanyndan altyn, kümüş we бүрүнç alarsynyz. we giasint, we gyrgyzy, we gyzył goşa, we öwrülen inçe mata, we geçileriň saçlary, We guşlaryň gyzyly boýalan derileri, gök reňkli deriler we çüýremeýän agaçlar, we Sardiý daşlaryny, we oýma üçin daşlaryny egin bölegine we uzyn eşige. Sen maňa mukaddes ýer edýärsiň we men siziň araňyzda peýda bolaryn. Hem maňa edip berersiň ähli zatlara görä, näçe saňa dag üstünde görkezýän: çadyryň mysalyna we onuň ähli gaplarynyň mysalyna görä, şeýdip edip berersiň. Sen şaýatlyk sandygyny çüýremeýän agaçlardan ýasarsyň, iki tirsek ýarym uzynlykda, bir tirsek ýarym inlikde we bir tirsek ýarym beýiklikde. Hem sen ony arassa altyn bilen örtüp bilersiň, içinden hem daşyndan sen ony altyn bilen örtüp bilersiň, hem sen oňa töweregine altyn öwrülen bezekleri edersiň. Hem sen şu zat üçin dört altyn halka ýasajak we olary dört tarapyna goýjak: iki halka bir tarapyna we iki halka ikinji tarapyna. Sen çüýremeýän agaçdan taýaklar ýasarsyng we olary altyn bilen örtärsiň. Hem sen taýaklary sandygyň gyzalarynyň içindäki halkajyklara girizjek, sandygy olar bilen götermek üçin. Sandygyň halkalarynyň içinde syrgalar hereket etmän durar. We sen sandyga şaýatlyklary goýarsyň, haýsyny men saňa bererin. Sen arassa altyndan rehimlik örtük edersiň, onuň uzynlygy iki ýarym tirsek, giňligi bolsa bir ýarym tirsek bolar. Sen iki kerubimleri urlan altyndan edersiň we olary rehim oturgyçynyň iki tarapyna goýarsyň. Bir herub şu tarapdan we bir herub merhemet oturgyçynyň ikinji tarapdan ediler, we sen iki herubimleri iki tarapyň üstünde ederjek. Kerubimler ganatlaryny ýokarda uzadyp, öz ganatlary bilen günä ýapyjy

ýeriň üstüni kölegeleýän bolarlar, we olaryň ýüzleri biri-birine seredip, kerubimleriň ýüzleri günä ýapyjy ýere tarap bolar. Ve sen merhemet oturgyçyny sandygyň üstüne ýokardan goýarsyň, we sandyga men saňa berjek şaýatlyklarymy salarsyň. Men şol ýerden saňa belli bolaryn we saňa rahmet oturgyçynyň ýokarsyndan, iki kerubimiň arasyndan, şaýatlyk sandygynyň üstünde bolanlaryň arasyndan gürlärin, we saňa Ysraýyl ogullaryna buýurjak ähli zatlarym barada aýdaryn. Sen arassa altyndan altyn stol edersiň, uzynlygy iki dirsek, ini bir dirsek, beýikligi bir ýarym dirsek. Hem sen oňa töweregine altyn öwrülen nakgaşlary edersiň, hem oňa töweregine eli ini täç edersiň.

We sen öwrülen bezegi täjiň daşyna edersiň. Sen dört altyn halka edersiň we ol dört halkalary onuň aýaklarynyň dört böleginiň üstüne, täjiň aşagyna goýarsyň. We halkalar götermek taýaklary üçin jaýlar bolup bilerler, şonuň üçin olar bilen stoly götermek. We taýaklary çüýremeýän agaçdan ýasarsyng, we olary arassa altyn bilen örtärsiň, we stol olar bilen göterilep. We onuň çanaglaryny, tütetjileri, guýma gaplary we käseleri ýasarsyng, olarda guýarsyng, olary arassa altyndan ýasarsyng. Hem sen stoluň üstüne meniň öňümde huzur çöreklerini hemişelik goýarsyng.

Ve sen arassa altyndan çyra ýasarsyň, çekiçlenen ýasarsyň şol çyra ýasaýjyny, onuň saby we şahalary we jamlary we düwünleri we niluparlary ondan bolar. Alty şaha gapdallaryndan çykyp barýardy: üç şaha çyranyň bir

tarapyndan we üç şaha çyranyň ikinji tarapyndan. Hem üç çäse badam şekilli oýulan, bir şahada jümmüşik hem laleler, şeýdip çyradan çykýan alty şahada. Hem çyra çyrasyňyň içinde dört jam badamşekilli oýulan, bir şahada düwünler we onuň gülleri. Düwme iki turbalaryň aşagynda ondan, we düwme dört turbalaryň aşagynda ondan, şeýlelikde çyragdandan çykýan alty turbalaryň hemmesinde, we çyragdanyň özünde badam şekilli nagyşly dört jam bar. Düwmeler we şahalar ondan bolsun, tutuşlygyna nagyşly bir arassa altyndan ýasalan. Hem sen onuň ýedi çyrasyňy edersiň, hem çyralary goýarsyň, hem olar bir tarapdan şöhleleneler. We onuň tütetgüçini we onuň düýplerini arassa altyndan ýasarsyň. Bu gaplaryň hemmesi bir talant arassa altyndan ýasalandyr. Gör, sen dagda saňa görkezilen nagyşa laýyklykda edersiň.

26

Çadyry on perdeden edersiň: buralan inçe zatlykdan, gök reňkden, gyrmyzy reňkden we al reňkden, kerubimleriň dokalan şekili bilen olary edersiň. Bir perdäniň uzynlygy ýigrimi sekiz tirsek, ini dört tirsek bolar, ähli perdeler şol bir ölçegde bolar. Baş perde bolsa ýeke-ýekeden tutup, biri beýlekisine birikdiriler we baş perde hem birleşip, biri beýlekisi bilen birikdiriler. We olar üçin mawy ilgekleri bir perdäniň gyrasynda, bir tarapdan birikme üçin ýasarsyň, we şeýdip daşky perdäniň gyrasynda ikinji birikme tarapyna ýasarsyň. Elli ilmek bir perde üçin edersiň, we elli ilmek ikinji perdeleriň birleşýän

ýerinden edersin, garşy-garşa düşýän biri-birine her birinde. Hem sen elli sany altyn halka ýasarsyň, hem perdeleri biri-birine şol halkalar bilen birikdirersň, hem çadyr bir bolar. Hem sen çadyryň üstüne örtük üçin tüýli deriler ederjek, olary on bir sany ederjek. Bir deriniň uzunlygy otuz dirsek, we bir deriniň ini dört dirsek bolar; şol bir ölçeg on bir deriniň hemmesine degişli bolar. Sen baş derini biri-birine birleşdirjeksiň we alty derini biri-birine birleşdirjeksiň, we altynjy derini çadyryň ön tarapynda goşa edipjeksiň. Sen bir perdäniň gyrasyna, ortadaky birleşme ýerine elli ilgek edýärsin we ikinji birleşýän perdäniň gyrasyna elli ilgek edýärsin.

We elli sany бүрүнч halka ýasarsyng we halkalary ilgeklenden birikdirersing we derileri birikdirersing we ol bir bolar. We sen çadyryň derisindäki artykmaç zady goýarsyng, galan deriniň ýarym bölegini çadyryň derisiniň artykmaç ýerine örtýärsin, çadyryň yzynyny örtýärsin. Bir gämi şu tarapdan we bir gämi şol tarapdan, çadyryň perdeleriniň uzynlygyndan artykmaç bolan böleginden, çadyryň iki gapdalyny örtmek üçin asylýar. Hem sen çadyr üçin gyrmyzy boýalan goç derilerinden örtük edýärsin, hem ýokarda gök derilerden örtükler edýärsin.

We edin çadyryň sütünlerini çüýremeýän agaçlardan ýasarsyň. Bir sütüni on tirsek edäýsin, we bir sütünüň ini bir ýarym tirsek bolar. Iki çeňňek bir sütüne, biri-birine gabat gelýän, şeýdip ederjek çadyryň ähli sütünlerine. We çadyr üçin sütünler edärsin, demirgazyga tarap tarapdan ýigrimi sütün. Ýigrimi sütün üçin kyrk sany kümüş düýp ýasarsyng, bir sütünüň iki

tarapy üçin iki düýp we bir sütüniň iki tarapy üçin iki düýp. We ikinji tarap günorta tarapa tarap ýigrimi sütün. we olaryň kyrk kümüş esasy, bir sütüniň iki tarapyna iki esas, we bir sütüniň iki tarapyna iki esas. We çadyryň arkasyndaky bölekden, deňze tarap alty sütün edärsiň. We iki sütüni çadyryň yzky burçlarynda ederjek. Olar aşakdan deň bolar, şonuň ýaly olar kellälerden bir duşuşyga çenli deň bolarlar, şeýdip sen iki burçuň ikisine-de edersiň, olar deň bolsun. We sekiz sütün bolar, we olaryň kümüş esaslary on alty bolar, iki esas bir sütüniň iki bölegine, we iki esas bir sütüne. Hem sen çüýremeýän agaçdan çybyklar edersiň, çadyryň bir tarapyndaky bir sütüne baş sany, We baş çybygy çadyryň ikinji tarapyndaky sütüne, we baş çybygy çadyryň deňze tarap yzky tarapyndaky sütüne. We orta çybyk sütünleriň arasynda bir tarapdan beýleki tarapa geçsin. Ve sütünleri altyn bilen örtjeksiň, we halkalary altyn etjeksiň, olaryň içine çüýleri saljaksyň, we çüýleri hem altyn bilen örtjeksiň. We sen çadyry saňa dagda görkezilen görnüşe görä göterjersiň.

Hem sen mawy, gyrmyzy, gyzyl öwrülen we inçe dokalan matadan perde edýärsiň; ony kerublar bilen dokalan iş hökmünde edýärsiň. We ony dört sütüniň üstüne goýarsyň, çüýremeýän, altyn bilen örtülen; olaryň başlyklary altyn, we olaryň dört düýbi kümüş. We perde-ny sütünleriň üstüne goýarsyň we şol ýere, perdeleriň içki tarapyna, şaýatlygyň sandygyny getirip girärsiň, we perde size mukaddesligiň bilen mukaddesligiň mukaddesleriniň arasynda bölüp berer. We şaýatlygyň sandygyny perde bilen mukaddesler mukaddesinde

ýaparsyň. We sen stoluny perdäniň daşynda goýarsyň, we çyradany stoluň garşysynda çadyryň günorta tarapynda goýarsyň, we stoluny çadyryň demirgazyk tarapynda goýarsyň. Hem sen çadyryň gapysy üçin mawudan, gyrgyzdan, egilen gyrgyzy reňkden we egilen inçe zatdan nagysly iş bilen örtük etjek. Hem sen perde üçin baş sütün edersiň, hem sen olary altyn bilen örtýärsiň, hem olaryň başlyklary altyn, hem sen olar üçin baş sany бүрүнч дүйп guýýarsyň.

27

Sen gurban otagyny çüýmeýän agaçlardan ýasarsyng, baş tirsek uzynlygy we baş tirsek ini bolar, gurban otagy inedördül bolar we üç tirsek beýikligi bolar. We şol dört burçuň üstünde şahlary edärsiň, şahlar onuň özünden bolar, we olary бүрүнч bilen örtärsiň. Sen gurban ýerine täç ederjek, we onuň örtüginini, we onuň çanaklaryny, we onuň et çeňneklerini, we onuň tütetniçesini, we onuň ähli gap-gaçlaryny бүрүнчден ederjek. Sen oňa tor ýaly işlenen бүрүнч panjara edersiň we panjara üçin dört burçunyň aşagyna dört sany бүрүнч halka edersiň. Sen olary gurbanlyk sypasynyň panjarynyň aşagyna, aşakdan goýarsyň, panjara bolsa gurbanlyk sypasynyň ýarysyna çenli bolar. Ve sen gurban otagyna çüýremeýän agaçdan taýaklar edersiň we olary бүрүнч bilen örtýärsiň. Sen taýaklary halkalara girizjek, we taýaklar gurbanlygyň gyalary boýunça bolsun, ony götermek üçin. Içi boş, tikişsiz edärsiň ony, saňa dagda görkezilene görä, şeýle edärsiň ony. We çadyr üçin howly

ýasarsyng, günorta tarapa tarap bolan tarap üçin howlynyň perdelerini eýrilen inçe zat matadan ýasarsyng, uzynlygy ýüz tirsek bir tarap üçin. Olaryň sütünleri ýigrimi, olaryň düýpleri ýigrimi бүрүнç, olaryň halkalary we tutawaçlary kümüş. Şeýlelikde gündogar tarapyndaky perdeleriň uzynlygy ýüz tirsek bolup, olaryň ýigrimi sütüni we ýigrimi бүрүнç düýbi bardy, we sütünleriň halkalary we tutawaçlary, we olaryň düýpleri kümüş bilen örtülendi. Howlynyň deňiz tarapyndaky giňligi elli tirsek perdeler bilen, olaryň on sütüni we on düýbi bar. We howlynyň günorta tarapyna seredýän ini perde elli dirsek, olaryň sütünleri on, we olaryň düýpleri on. We on baş tirsek perdeleriň beýikligi bir tarapda, olaryň sütünleri üç, we olaryň düýpleri üç. We ikinji tarap on baş tirsek perdeleriň beýikligi, olaryň sütünleri üç, we olaryň düýpleri üç. Howlynyň derwezesine ýapgy ýigrimi tirsek beýiklikde, mawydan, gymyzydan, egrilän al ýüpükden we egrilän inçe matadan, nakgaşçynyň nagyşy bilen ýasaldy; olaryň dört sütüni we dört düýbi bardy. Howlynyň daş-töweregindäki ähli sütünler kümüş bilen örtülen, olaryň başlyklary kümüş we düýpleri бүрүнç. Howlynyň uzynlygy ýüz-ýüze ýüz, ini elli-elle elli, beýikligi buralan inçe zatlykdan baş dirsek, we olaryň düýpleri бүрүнçden. We ähli gurлуş we ähli gurallar we howlynyň çüýleri бүрүнçden ýasalandyr.

Sen Ysraýylyň ogullaryna buýruk ber we olar saňa zeýtundan gysylmadyk, arassa, döwülen ýag getirsinler, çyra ýakmak üçin, şeýlelikde çyra hemişe ýansyn. Şaýatlyk çadyrynyň içinde, ähtnamanyň üstündäki perdäniň daşynda, ony Harun we onuň ogullary agşamdan irä çenli Rebbiň önünde ýakarlar, bu siziň

nesilləriňiz üçin Ysraýyl ogullaryndan ebedi kanundyr.

28

Ve sen öz ýanyňa getir Aarony, doganyňy we onuň ogullaryny, Ysraýyl ogullaryndan, maňa ruhany bolup hyzmat etmek üçin: Aarony, Nadaby, Abiudy, Eleazary we Itamary, Aaronyň ogullaryny. Sen doganyň Aaron üçin hormat we şöhrat üçin mukaddes eşik etjeksiň. Hem sen ähli akylly akyla geplemeli, kimleri men paýhaslyk ruhy hem duýgy bilen doldurdym, hem olar Harunyň mukaddes eşigini mukaddeslige ederler, onda ol maňa ruhany hyzmat eder. We bu egin-eşikler, olary olar ederler: döş örtügi, oýun bölegi, uzyn egin, dokalan köýnek, selle we guşak. Olar mukaddes egin-eşikleri Harun we onuň ogullaryna maňa ruhany bolup hyzmat etmek üçin ederler. Olar altyny, gök reňki, gyrmyzy reňki, gyzył reňki we inçe matalary alarlar. Hem olar egnin bölegini buralan inçe zatlykdan ederler, dokalan nagyşly iş bilen. Iki egin bölek birikdiriji bolarlar oňa, biri beýlekisini, iki bölekleriň üstünde berkidilen. We egin böleginiň mata bölegi, oňa goýlan, öz ýasalyşy boýunça arassa altyndan, gök reňkden, gyrmyzy reňkden, al reňkli ýüpükden we egilen inçe zat matadan bolar. We sen iki daşy, zümrüt daşlaryny alarsynja we olarda Ysraýylyň ogullarynyň atlaryny oýarsynja. Alty at bir daşyň üstünde, we galan alty at ikinji daşyň üstünde olaryň nesilleri boýunça. Daş işlemek sungatynyň işi, möhür oýmasy bilen sen iki daşy Ysraýylyň ogullarynyň atlary bilen oýarsıň. Sen iki daşy efodyň eginleriniň

üstüne goýarsyň, bu daşlar Ysraýyl ogullary üçin ýatlama daşlarydyr, we Harun Ysraýyl ogullarynyň atlaryny Rebbiň önünde öz iki egninde göteriler, olar hakynda ýatlama hökmünde. Hem sen arassa altyndan egin tikmelerini edäýersiň. We iki sany gyralary arassa altyndan ýasarsyng, güller bilen garylan, örülen iş, we örülen gyralary eginlikleriň üstüne goýarsyng, olaryň eginliklerine görä ön taraplaryndan.

We hökümleriň döş eşigini nagysly iş bilen edersiň, efoduň ritmine görä ony altyndan, gök reňkden, gyrgyzy reňkden, öwrülen al reňkden we öwrülen inçe matadan edersiň. Sen ony inedördül edersiň, ol goşa bolar, onuň uzynlygy bir ölçeg we ini bir ölçeg. Oňa daşlar bilen bezelen mata dokarsyň, dört hatarly, daşlaryň hatary bolar: sardion, topaz we zümrüt - birinji hatar. Ikinji hatar: kömür daşy, sapfir we iaspis. Hem üçünji setir: ligurium, agat, ametist. Dördünji setir bolsa hrizolithos, berilion we onihion bolsun, altyn bilen gurşalan, altyn bilen baglanşan, olaryň setirine görä. We daşlar Ysraýylyň ogullarynyň atlaryndan on iki bolsunlar, olaryň atlaryna laýyklykda, möhürleriň oýmalary, her biri öz adyna laýyklykda on iki taýpa üçin bolsunlar. We arassa altyndan zynjyr ýaly örelip ýasalan saçaklary oraklyň üstünde ýasarsyng. Harun Ysraýylyň ogullarynyň atlaryny höküm döşlüginiň üstünde, döşüniň üstünde göterip, mukaddes ýere girende, Hudaýyň önünde ýatlamak üçin alar. We sen höküm döş örtügiň üstüne görkezişi we hakykatyň goýarsyň, we ol Harunyň döşüniň üstünde bolar, haçan ol Rebbiň önünde mukaddes ýere girýär, we Harun Ysraýyl ogullarynyň hökümleri Rebbiň önünde

döşüniň üstünde hemişelik getirer. We tutuş gök reňkli uzyn aşaky eşik ýasarsyng. We açylyş onuň ortasyndan bolar, gyralary bilen daşyny aýlanyp açylyşyň, dokalan iş, goşulyşy bilelikde dokalan onuň özünden, ýyrtylanmazlygy üçin. Sen tunikanyň aşaky gyrasyna, aşakdan, gülläp ýatyr nar ýaly, kiçi narlary gök, gyrmyzy we gyrmyzy öwrülen we inçe mata öwrülen ýüpden edersiň tunikanyň gyrasyna töweregine, şol bir görnüşde altyn kiçi narlar we jaňlar bularyň arasynda töweregine. Altyn dodona bilen nar arasyna, we gülli eşigiň kenarynda töweregine, We Harun hyzmat edende onuň sesi eşidiler, mukaddes ýere Rebbiň önünde girende we çykanda, şonuň üçin ol ölmesin. Sen arassa altyn plastinka ýasarsıň we oňa möhür oýmasy bilen Rebbiň Mukaddesligi diýip oýarsıň. We sen ony бүкүлөн gök reňkli üstüne goýarsyň we ol sallanyň üstünde bolar, sallanyň ön tarapynda bolar. Ol Harunyň alnynda bolar we Harun mukaddes zatlaryň günälerini göterer, Ysraýylyň ogullary olaryň ähli mukaddes sowgatlaryndan näçe mukaddes etseler, we ol Harunyň alnynda hemişelik bolar, olara Rebbiň önünde kabul edilmek üçin.

We köýnekleriň bezelen ýerleri inçe matadan bolar, sen inçe matadan salagy edýärsiň we nagysly iş bilen guşagy edýärsiň. Harunyň ogullaryna sen köýnekler we guşaklar edersiň, we olara hormat we şöhrat üçin sallalar edersiň. We doganyň Haruny we onuň ogullaryny şol eşiklere geýdirjeksiň, olary ýaglajaksyň, olaryň ellerini doldurjaksyň we olary mukaddeslejeksiň, şonuň üçin olar maňa ruhban bolup hyzmat etsinler. We olara billerinden uýllaryna çenli bedenleriniň

açyklygyny ýapmak üçin zygyr balak eşik edersiň. We Harun olar we onuň ogullary haçan-da şaýatlyk çadyryna girýändiglerinde ýa-da mukaddes gurbanlyk sypasyna hyzmat etmäge ýakynlaşandyklarynda, öz-özlerine günä getirmezler, sonuň üçin ölmezler; bu oňa we onuň bilen onuň tohumyna ebedi kanundyr.

29

Hem bular seniň olara etjek zatlaryňdyr, olary mukaddeslemek üçin, olar maňa ruhany hyzmat etsinler diýip: sen mallaryň arasyndan bir gussa we iki kemçiliksiz goç alarsyň We mayasyz çörekleri ýagda garalan we mayasyz ýuka çörekleri ýagda ýaglanlan bugdaý undan inçe un bilen edärsiň. We olary bir sebede goýarsyň, we olary sebediň üstünde hödürlärsň, we buzawy, we iki goçy. Sen Haruny we onuň ogullaryny şaýatlyk çadyrynyň gapysyna getirmeli, we olary suwda ýuwmaly. Eýemleri alyp, doganyň Haruny uzyn köýnek, egin bölegi we döş bölegi bilen geýdirjeksiň, soňra döş bölegini egin bölegine birikdirjeksiň. Ve sen sargyt onuň kellesiniň üstüne goýarsyň we mukaddeslik plastinkasyny sargydyň üstüne goýarsyň. We mesihlemek ýagyny alarsyň we ony onuň kellesiniň üstüne guýarsyň we ony mesihlärsyň. Hem onuň ogullaryny getireris we olara köýnekleri geýdireris. Ve sen olary guşaklar bilen guşaklarsyň we olara sallalary dakyp goýarsyň, we olara ruhlanlyk maňa ebedi döwre çenli bolar, we sen Harunyň ellerini mukaddesläp tamamlarsyň we onuň ogullarynyň

ellerini. Sen buzawy Şaýatlyk çadyrynyň gapysynyň önüne getirjek, Harun we onuň ogullary bolsa ellerini buzawyň kellesine goýarlar, Rebbiň önünde, Şaýatlyk çadyrynyň gapysynyň ýanynda. Hem sen buzany Rebbiň önünde, Şaýatlyk çadyrynyň gapylarynyň ýanynda sojarsyň. Sen buzawyň ganyndan alarsyň we gurbanlyk sypasynyň şahlarynyň üstüne öz barmaňyz bilen goýarsyň, ýöne galan ähli gany gurbanlyk sypasynyň düýbüniň ýanyna dökersiň. We garnyň üstündäki ähli sagyň, bagryň lobyny, iki böwregi we olaryň üstündäki sagy alarsyng we gurbanlyk sypasynyň üstüne goýarsyng. Ýöne guzynyň etlerini, derisini we hapasynny düşelgäniň daşynda otda ýakarsynyz, sebäbi ol günädir.

Ve sen bir goçy alarsyng, we Aaron bilen onuň ogullary öz ellerini goçuň kellesiniň üstüne goýarlar. We sen ony soýarsynyň, we gany alyp, gurbanlyk oltaryna töweregine guýarsynyň. Goçy agzalara görä iki böläge bölärsiň, iç-bagry we aýaklary suw bilen ýuwarsyň we kellesi bilen bilelikde iki bölek bölekleriň üstüne goýarsyň. We sen tutuş goçy sypasynyň üstünde hödürlärsiň, Rebbe ýakma pirzat, hoş ysly tütetgi Rebbe mahsusdyr. Sen ikinji goçy alarsyng we Harun hem onuň ogullary öz ellerini şol goçuň kellesiniň üstüne goýarlar. We sen ony sojarsyň we onuň ganyny alarsyň, we Harunyň sag gulagynyň lobuna, we sag eliniň ujuna, we sag aýagyň ujuna goýarsyň, we onuň ogullarynyň sag gulaklarynyň loblaryna, we olaryň sag elleriniň ujalaryna, we olaryň sag aýaklarynyň ujalaryna goýarsyň. Sen gurbanlyk sypasynyň üstündäki gandan we çayylmagyň ýagyndan alarsyng-da, Harunyň we onuň

eşiginiň üstüne, ogullarynyň we olaryň eşikleriniň üstüne onuň bilen sepelersiň. Şonda özi we onuň eşigi, ogullary we olaryň eşikleri onuň bilen mukaddes ediler. Emma goçuň ganyny bolsa gurbanlyk sypasynyň töweregine guýarsyng. Sen goçdan onuň ýagyny, garmy örtýän ýagyny, bagryň lobyny, iki böwregini, olaryň üstündäki ýagyny we sag golyny alarjaň, sebäbi bu kämilleşdirmedir. Hem ýagly çörekden bir, hem Rebbiň önünde goýlan açylan çörekleriň sebedinden bir tekiz çörek alyň. Sen ählisini Harunyň ellerine we onuň ogullarynyň ellerine goýarsyň we olary Rebbiň önünde hödür hökmünde aýyrarsyň. Sen olary olaryň ellerinden alarsyň we Rebbiň önünde hoşboý ysly ot gulunyň gurbanlygynda hödürlärsň, bu Rebbe hödürlenýän sowgatdyr. Sen Harunyň tamamlanma goçundan döşlügi alarsyndan we ony Rebbiň önünde hödür hökmünde bölüp goýarsyndan, we ol saňa paý bolar. Sen mukaddesleşdirjek döş hediýesini we golyny aýyrma hediýesiniň, kim aýryldy we kim alyndy tamamlanmagyň koçundan Harundan we onuň ogullaryndan. We Harun bilen onuň ogullary üçin Ysraýyl ogullarynyň tarapyndan ebedi kanun bolar, sebäbi bu bölünişikdir, we Ysraýyl ogullarynyň halas ediş gurbanlyklaryndan Rebbe aýyrma bolar.

Harunuň mukaddes eşigi onuň ogullaryna geçer, olary şol eşikde ýaglamak we olaryň ellerini mukaddeslemek üçin. Ýedi gün olary geýer ruhany, onuň ýerine onuň ogullaryndan, kim şaýatlyk çadyryna girer mukaddes ýerlerde hyzmat etmek üçin. We tamamlanmanyň goçuny alarsyň we etleri mukaddes ýerde bişirersiň. We Harun we onuň ogullary guçunyň etini we

sebetdəki çörekleri şaýatlyk çadyrynyň gapysynyň ýanynda iýerler. Olar şu zatlary iýerler, şolarda mukaddesleşdirildiler, olarda ellerini tamamlamak üçin, olary mukaddesleşdirmek üçin, we daşary ýurtly iýmez olardan, sebäbi mukaddesdir. Egerde tamamlanma gurbanlygynyň etlerinden we çöreklerinden ertire çenli bir zat galan bolsa, galanlary otda ýakyp tamamlarsyň; ol iýilmez, sebäbi mukaddeslykdyr.

Sen Haruna we onuň ogullaryna şeýdip edärsiň, ähli zatlara görä, näçe men saňa buýurdum; ýedi gün olaryň ellerini mukaddes edärsiň. Günäniň buzawyny arassalanmagyň günü edärsiň, we gurbanlyk sypasyny onuň üstünde mukaddeslemekde arassalarsyň, we ony ýaglarsyň, şeýlelikde ony mukaddesläň. Ýedi gün gurban otagyny arassalarsyň we ony mukaddeslersiň, we gurban otagy mukaddesleriň mukaddesi bolar, gurban otagyna degýän her kim mukaddesler. We şular bolsa, sen gurbanlyk sypasynyň üstünde etjek zatlar: her gün gurbanlyk sypasynyň üstünde yzygiderli iki sany bir ýyllyk kemçiliksiz guzy, yzygiderli hödür.

Bir guzyni irden edärsiň, ikinji guzyni bolsa agşam edärsiň. Hem ondan bir bölek inçe un, hin-iň dördünji bölegi döwülen ýagda garyşdyrylan, hem bir guzy üçin hin-iň dördünji bölegi şerap içgi guýma. We ikinji guzy agşam edýärsiň, ertirki gurbana laýyklykda we onuň içgi hödürliğine laýyklykda, hoşboý ysy hödürlik edip Rebbe. Rebbiň önünde şaýatlyk çadyrynyň gapysynda siziň nesleriňiz üçin dowamly gurban, men ol ýerden saňa belli bolaryn we saňa gürleris. Men şol ýerde Ysraýylyň

ogullaryna belläriň we meniň şöhratymda mukaddeslenerin. Men şaýatlyk çadyryňy we gurbanlyk sypasyny mukaddes ederin, Haruny we onuň ogullaryny Maňa ruhany bolup hyzmat etmek üçin mukaddes ederin. Men Ysraýylyň ogullarynyň arasynda çagyrlar we olaryň Hudaýy bolaryn. Olar bilýärler, men olaryň Hudaýy Rebbiň, olary Müsür topragyndan çykaran, olara çagyrylmak we olaryň Hudaýy bolmak üçin.

30

We sen tütetgi üçin gurbanlyk ýerini çüýremeýän agaçlardan ýasarsyng. Hem ony bir gapyrga uzynlykda we bir gapyrga giňlikde edersiň, inedördül bolar, hem iki gapyrga beýiklikde bolar, ondan onuň şahlary bolar. Hem sen onuň panjarasyny, diwarlaryny daş-töwereginden we şahlaryny arassa altyn bilen örtülersiň, hem oňa daş-töwereginden altyn öwrülen täç edersiň. Hem iki sany arassa altyn halka edärsiň, onuň buralgan täjiniň astynda, iki gapdalynda edärsiň, hem olar çybyklar üçin saklaýjylar bolarlar, şonuň üçin ony olar bilen götermek. We sypatlary çüýremeýän agaçdan ýasarsyng we olary altyn bilen örtärsiň. We sen ony perdeleriň garşysyna goýarsyň, ol perde şaýatlyklaryň sandygynyň üstünde bolýar, şol ýerden men saňa öz-özümi biljek ederin. We Harun onuň üstünde inçe goşma hoş ysly tütetgi ýakar her ir, haçan ol çyralary ideg edende, onuň üstünde tütetgi ýakar. We Harun çyralar giç wakty ýakanda, ol onuň üstünde tütetjek. Hemişelik tütetgi hemişe Rebbiň önünde olaryň nesilleri üçin bolmaly. We ol onuň üstünde başga tütetgi,

hödür, gurban getirmez we onuň üstünde içgi hödürliğini dökmezsniň. We Harun ýylda bir gezek onuň şahlarynyň üstünde günä çykarma etjek, arassalamagyň ganyndan ol ony olaryň nesillerine çenli arassalar. Bu Rebbe mukaddes mukaddesleriň bolýar.

We Rebbe Musa bilen gürlädi we aýtdy Eger sen Ysraýyl ogullarynyň sanagyny olaryň barlagy wagtynda alsan, we her biri öz janynyň tölegini Rebbe berse, olaryň barlagy wagtynda olara ýykylma bolmaz. We bu şol zat, näçe-de barlagdan geçse bererler: mukaddes didrahma laýyklykda didrahmanyň ýarymy, bir didrahma ýigrimi obol, didrahmanyň ýarymy bolsa Rebbe goşant. Barlag üçin geçýän ähli adam ýigrimi ýaşyndan we ondan ýokary Rebbe salgyt berer. Baý bolan goşmaz we garyp bolan azaltmaz iki drahmanyň ýarymyndan, Rebbe goşandy bermekde siziň janlaryňyz üçin günäleri ýuwmak barada. Sen Ysraýylyň ogullarynyň arasyndan goşantyň kümüşini alarsyng we ony şaýatlyk çadyrynyň hyzmaty üçin berersiň, we ol Ysraýylyň ogullary üçin Rebbiň önünde ýadygärlik bolar, siziň janlaryňyz hakynda günä ödemek üçin. We Rebbe Musa bilen gürlädi we aýtdy: Bürünç legen ýasat we oňa бүрүнч дүүп ýasat, ýuwunmak üçin, we ony şaýatlyk çadyrynyň we gurbanlyk sypasynyň arasynda goýarsyng we oňa suw guýarsyng. We Harun we onuň ogullary şondan elleri we aýaklary suw bilen ýuwarlar. Haçan olar şaýatlyk çadyrynyň içine girýärler, suw bilen ýuwnarlar we ölmezler, haçan Rebbe ýakma gurbanlaryny hödürlemek we hyzmat etmek üçin gurbanlyk sypasynyň ýanyna ýakynlaşýarlar. Olar ellerini we aýaklaryny suw bilen

ýuwmary, haçan-da şaýatlyk çadyrynyň içine girýändiklerinde, suw bilen ýuwmary, şonuň üçin ölmeginler, we bu olara ebedi kanun bolar, oňa we onuň nesillerine. We Rebbe Musa bilen gürlädi we şeýle diýdi Sen al ysly zatlary: saýlanan mür güli baş ýüz şekel, hoşboý ysly tarçynyň ýarysy munuň iki ýüz elli we hoşboý ysly gamyşyň iki ýüz elli. we mukaddes irisiň baş ýüz şekelini, we zeýtundan bir hin ýag. Hem sen ony mukaddes çaykama ýagyny edersiň, atyrçynyň sungatynyň ýörelgesinde taýýarlanan atyr; ol mukaddes çaykama ýagy bolar. Sen onuň bilen şaýatlyk çadyryny, şaýatlyk çadyrynyň sandygyny we onuň ähli gaplaryny ýaglarsiň. we çyrany we onuň ähli gaplaryny, we tütetginiň gurbangähini, we ýakylýan gurbanlar sungaty we onuň ähli gaplary, we stol we onuň ähli gaplary, we howuz. Ve sen olary mukaddaslaşdyrarsyň, we olar mukaddasyň mukaddasy bolar, olara degýän her kim mukaddaslaşdyrylar. We Haryny we onuň ogullaryny ýaglaýarsyň we olary maňa ruhany hyzmat etmek üçin mukaddesleýärsiň. Ve Ysraýylyň ogullaryna gürrüň edersiň, aýdyp: Mukaddes çalyş ýagy siziň üçin nesilleriňize bolar. Adamyň eti üstüne çaçylmaz we şu düzümiň ýaly özüňiz üçin etmersiňiz, mukaddesdir we mukaddeslik size bolar. Kim şeýle etse we kim ondan daşary ýurtlyja berse, öz halkyndan kesilip ýok ediler.

We Rebbe Musa tarap aýtdy: Öz üçin ysly zatlar al: stakten, onyha, ysly halbanen we şöhlendiriji günlügi, deň-deňe bolar. We olar onuň üçin atyr ýasaýjynyň işi bolan gökümlü atyr ýasaýarlar, garyşdyrylan, arassa, mukaddes iş. Sen bulardan

inçe döwüp, Şaýatlyk çadyryndaky şaýatlygyň öňüne goýarsyň, men özümi saňa şol ýerden bildirerin, bu tütetgi siziň üçin iň mukaddes bolar. Bu düzümiň ýaly özüňiz üçin ýasamazsynyz, ol siziň üçin Rebbe mukaddes bolar. Kim şonuň ýaly ýasap, onuň ysyny almak üçin ulansa, öz halkyndan ýok ediler.

31

We Rebbe Musa bilen gürlädi we aýtdy: Seret, men Ýahuda taýpasyndan bolan Hur ogly Uriniň ogly Besaleli at bilen çagyrdym. We men ony mukaddes ruhy bilen doldurdym: ylymlyk, düşünişlik we bilimlik bilen, her bir işde pikir etmek üçin. we arhitektçylyk etmek, altyn, kümüş, bürünç, gök, gyrgyzy we öýlülen gyzyl bilen işlemek. we daş işlemek we agaç bilen bagly agaçkärlik işlerine, ähli işler boýunça işlemek. We men oňa we Ahisamaçyň ogly Eliaby Dan taýpasyndan berdim, we her akylly ýürege düşünje berdim. Olar saňa buýran ähli zatlarmy ýasarlar: şaýatlygyň çadyryny, ähtnamanyň sandygyny, onuň üstündäki rehimgähi we çadyryň enjamlaryny. we gurbanlyklary, we stoly we onuň ähli gaplaryny, we arassa çyradany we onuň ähli gaplaryny We çüýşäni we onuň düýbünü, we Harunyň hyzmat üçin eşiklerini, we onuň ogullarynyň maňa ruhany hyzmat etmek üçin eşiklerini, Olar ýaglaýyş ýagyny we mukaddes tütetginiň düzülişini, men saňa buýran ähli zatlarym boýunça ederler.

We Rebbe Musa bilen gürlädi we şeýle diýdi Sen Ysraýylyň

ogullaryna buýruk berip aýt: Görüş, meniň dynç günlerimi saklaň, bu meniň bilen siziň arasyňyzda nesilleriňiz üçin alamatdyr, şonuň üçin bilin welin, Men sizi mukaddesleşän Rebbiň. Şenbe günlerini saklamalysyňyz, sebäbi bu Rebbe üçin size mukaddesdir. Ony hapalamak edýän ölüm bilen öldüriler, onuň içinde iş edýän her kim ýok ediler, şol jan öz halkynyň arasyndan ýok ediler. Alty gün işlerini ederjek, ýöne ýedinjä gün şenbe günü, Rebbe mukaddes dynç alyş günü bolup durýar, her kim ýedinjä günde iş ederse ölüme höküm ediler. Ysraýylyň ogullary şenbe günlerini saklar we olary öz nesilleri üçin berjaý eder. Ebedi äht maňa we Ysraýylyň ogullaryna, bu maňa ebedi alamatdyr, sebäbi alty günde Reb asmany we ýeri ýaratdy, we ýedinji günde dynç aldy we bes etdi. We Hudaý Musa bilen Sinai dagynda gürleşmegi tamamlanda, oňa şaýatlygyň iki daş plitasyny berdi, olar Hudaýyň barmagy bilen ýazylandylar.

32

Halk Musanyň dagdan inmeginiň gijikýändigini görüp, Harunyň üstüne ýygňaldy we oňa aýtdylar: Tur we bize hudaýlar ýasa, olar biziň önümizden giderler, sebäbi bizi Müsür ýerinden çykaran şu adam Musa näme boldy oňa bilmeýäris. We Harun olara diýýär: Siziň aýallaryňyzyň we gyzlaryňyzyň gulaklaryndaky altyn halkalary aýryň we maňa getiriň. Hem ähli halk gulagynyň içindäki altyn syrgalaryny çykardy we Harunyň ýanyna getirdi. Ol olaryň ellerinden kabul etdi we olary galam bilen şekillendirdi we olary guýma buzaw ýasady

we aýtdy: Bular seniň hudaýlaryň, eý Ysraýyl, olar seni Müsür topragyndan çykardylar. Harun görüp, onuň önünde gurbanlyk sypasyny gurdy we Harun yglan etdi: Rebbiň baýramy ertir. Ertesi gün irden turup, ýakma gurbanlyklaryny getirdi we halas gurbanlygyny hödürledi. Halk iýip-içmek üçin oturdy, soň bolsa oýnamak üçin turdy.

We Reb Musa bilen gürläp aýtdy: Tiz git, bu ýerden aşak in, sebäbi seniň halkyň günä etdi, sen olary Müsür topragyndan çykardyň. Bozuldylar çalt ýoldan, haýsyny buýurdym olara, edipdirler özlerine buzaw, we sežde edipdirler oňa, we gurban edipdirler oňa, we aýtdylar: Bular seniň hudaýlaryň, eý Ysraýyl, haýsylar seni Müsür ýerinden çykardylar. Häzir maňa rugsat et, olara garşy gahar edip, gazap bilen olary ýok ederin we seni uly millet ederin. Musa Rebbiň Hudaýyň önünde ýalbardy we aýtdy: Näme üçin, Rebbe, sen öz halkyňa garşy gahar-gazap bilen ýanýarsyň? Olary sen Müsür topragyndan uly güýç bilen we öz ýokary golujun bilen çykardyň. Müsürliler hiç haçan: Ol olary ýamanlyk bilen çykardy, daglarda öldürmek we ýer ýüzünden ýok etmek üçin diýip aýtmasyn. Gazabyňyň gahar-gazabyndan el çek we öz halkyňyň ýamanlyklaryna mähirli bol. Ybraýymy, Yshaky we Ýakuby, seniň hyzmatkärleriňi ýatlamak, sen özüň adyna ant içdiň olara we sen olara gürlädiň, aýdyp: Men siziň tohumuňyzy asmanyň ýyldyzlary ýaly köpelderin we şu ähli ýeri, men olara bermegi aýdandym, berjek we olar ony ebedilik eýe bolarlar. Rebbe öz halkyny gorap saklamak üçin razylyk etdi.

We Musa yzyna öwrülip, dagdan aşak inende, şaýatlygyň iki daş tagtasy onuň ellerinde bolup, bu tagtalar iki tarapyndan, şu ýerden we şu ýerden ýazylandylar. Taşlar Hudaýyň işi bolar, we ýazuw Hudaýyň ýazuwy bolar, taşlara oýulan. We Ýuşup halkyň gygyryp ýören sesini eşidip, Musa tarap aýdýar: Lagerde uruş sesi bar. we aýdýar: Bu güýç bilen başlanýanlaryň sesi däl, ne-de öwrülişik bilen başlanýanlaryň sesi däl, ýöne men çakyr bilen başlanýanlaryň sesini eşidýärim.

We haçan ol lagere ýakynlaşýarka, buzawy we tanslary görýär, we Musa gahar bilen gaharlanyp, iki plitalary ellerinden taşlady we olary dagyň eteginde döwdi. Ol olar ýasan buzawy alyp, ony otda ýakdy we ony inçe üwütdi we ony suwuň aşagyna sepdi we ony Ysraýylyň ogullaryna içirdi. Musa Aarona aýtdy: Bu halk saňa näme etdi, sebäbi sen olaryň üstüne uly günä getirdiň? Harun Musa tarap aýtdy: Gaharly bolma, jenabym, sen bu halkyň hüjümini bilýärsiň. Olar maňa aýdýarlar: Bize öňümüzden gidip barjak hudaýlary ýasa, sebäbi Musa, şol bizi Müsürden çykaran adam, oňa näme bolandygyny bilemzok. Men olara aýtdym: Eger kimde-de altyn bezeg bar bolsa, aýryň. Olar maňa berdiler we men oda taşladym, şonda bu buzaw çykdy. Musa halkyň dargandygyny göreninde, sebäbi Harun olary garşydaşlarynyň şatlygy üçin dargadypdy. Musa lageriň derwezesiniň üstünde durdy we aýtdy: Kim Rebbiň tarapynda? Meniň ýanymda gelsin. Şonuň üçin Lewiniň ogullarynyň hemmesi onuň ýanyna ýygnandylar. Ol olara şeýle diýýär, Reb Ysraýylyň Hudaýy şeýle diýýär: Her biriňiz öz gylyçyňyzy baldyryňyza daknyň we lageriň içinden derwezeden derwezä

geçiň we dolanyň, we her biriňiz öz doganyňyzy, her biriňiz öz goňşuňyzy we her biriňiz öz iň ýakyn adamyňyzy öldüriň. Lewiniň ogullary Musanyň olara aýdyşy ýaly etdiler, we şol gün halkdan üç müň adam düşdi. Ve Musa olara aýtdy: Siz şu gün Rebbe elleriňizi doldurdyňyz, her biriňiz öz oglunyň ýa-da öz doganynyň üsti bilen, size alkyş berilmegi üçin.

Ertesi gün Musa halka diýdi: Siz uly günä etdiňiz, we indi men Hudaýa tarap çykaryn, siziň günäňiz üçin keffaratlandyraýyn. Musa Rebbä gaýdyp geldi we aýtdy: Haýyş edýärim, Rebbe, bu halk uly günä etdi we özlerine altyn hudaýlar ýasadylar. Ve indi, eger hakykatan olaryň günäsini olara bagyşlasaň, bagyşla; eger däl bolsa, meni seniň ýazan kitabyňdan poz. We Rebbe Musa aýtdy: Eger kim meniň önümde günä etse, men olary öz kitabyndan pozaryn. Häzir bolsa git, aşak düş we bu halky men saňa aýdan ýere ýolbaşçylyk et. Ine, meniň perişdem seniň önünde gider. Ýöne haýsy gün gözden geçirsem, olaryň günäsini olaryň üstüne getirerin. We Reb halky urdy guzynyň ýasalýşy barada, ony Aaron ýasady.

33

Rebbe Mussa tarap aýtdy: Öňe git, şu ýerden çyk, sen we seniň halkyn, kimleri Müsür ýerinden çykardyň, şol ýere git, men Ybraýyma, Yshaka we Ýakuba ant içip aýtdym: Siziň tohumyňyza ony bererin. Men seniň önünde öz habarçymy ibererim, ol bolsa Amorlylary, Hetlileri, Perizlileri, Girgaşlylary,

Hiwllileri, Ýebuslylary we Kenganlylary kowup çykarar. Men seni süýt we bal akýan ýere getirerin, ýöne men seniň bilen bilelikde çykmarin, sebäbi sen boýnuboş halksyň, ýolda seni ýok etmezligim üçin. Halk bu erbet sözi eşidip, ýas tutdy. Rebbe Ysraýylyň ogullaryna aýtdy: Siz boýunbagtyr halk, görüň, men siziň üstüňize başga urgy getirmerein we sizi ýok ederin. Indi sonuň üçin öz pikirlerňiziň eşiklerini we dünýäni aýyryň, men saňa näme ederin ony görkezerin. Ysraýylyň ogullary öz bezeglerini we eşiklerini Horeb dagyndan aýyrdylar. Musa öz çadyryny alyp, ony lagerden daşarda, lagerden uzakda dikdi we ol Şaýatlyk Çadyry diýlip atlandyryldy. Şeýlelikde, Rebbiň gözleýän her bir adam lagerden daşardaky çadyra çykýardy. Haçan Musa düşelgäniň daşyndaky çadyra girende, ähli halk durdy, her biri öz çadyrynyň gapysynyň golaýynda synlap, Musanyň çadyra girýänçä gidişini synladylar. Musa çadyra girensoň, bulut sütüni aşak inýärdi we çadyryň gapysynda durýardy we Musa bilen gürleşýärdi. We Musa bilen gürleşýärdi. Ähli halk bulut sütüniniň çadyryň gapysynda durandygyny gördi we durup, her biri öz çadyrynyň gapysyndan sežde etdi. Reb Musa bilen ýüzbe-ýüz gürleşdi, nähili birisi öz dosty bilen gürleşer ýaly, we ol lagere gaýdyp geldi, ýöne hyzmatçy Ýesua, Nunyň ogly, ýaş, çadyrdan çykmaýardy.

We Musa Rebbe tarap aýtdy: Ine, sen maňa aýdýarsyň: Bu halky ýokary getir, ýöne sen maňa görkezmediň, kimi meniň bilen iberersiň. Sen bolsa maňa aýtdyň: Men seni ählisiniň arasynda bilýärin we sen meniň ýanymda hormat eýeýärsiň. Eger men seniň önünde merhemeti tapan bolsam, özüňi maňa görkeziň,

seni aýdyň görüň, şonuň üçin men seniň öňüňde merhemeti tapan bolaryn, we şonuň üçin bilerin, sebäbi bu uly millet seniň halkyndyr. We aýdýar: Özi seniň öňüňden gider we saňa dynç berer. We ol oňa aýdýar: Eger sen özi meniň bilen gitmeseň, meni şu ýerden ýokary getirme. Hakykatdanam, meniň we seniň halkyňyň senden merhemetini tapandygymyz nädip belli bolar, diňe seniň biziň bilen syýahat etmegiňden başga? We men hem seniň halkyň ýer ýüzündäki ähli milletlerden has şöhratly bolarys. We Rebbe Musa aýtdy: Seniň aýdan bu sözüňi hem ýerine ýetirerin, sebäbi sen meniň öňümde merhemete eýe boldyň we men seni hemmelerden has gowý tanaýaryn. Hem ol aýdýar: Maňa özüňi görkeziň. Ol aýtdy: Men seniň öňüňden öz şöhratym bilen geçerin we öz adym bilen Reb diýip çagyraryn seniň öňüňde, we rehim ederin kime rehim etsem, we ýüregim agyryp rehim ederin kime ýüregim agyryp rehim etsem. We aýtdy: Sen meniň ýüzümi görmäge ukyply bolmarsyň, sebäbi adam meniň ýüzümi görüp, ýaşap bilmez. We Rebbe aýtdy: Ine, meniň ýanymda bir ýer bar, sen gaýanyň üstünde durarsyng. Meniň şöhratym geçende, seni gaýanyň çatlagyna goýaryn we geçýänçäm seni elim bilen örterin. Hem men elimi alyp taşlaryn, hem soňra meniň yzky tarapymy görersiň, ýöne meniň ýüzüm saňa görünmez.

34

Reb Musa tarap şeýle diýdi: Öziň üçin iki daş ploçka ýonuň, birinji ploçkalar ýaly, we meniň ýanymda daga çyk. Men şol

ploçkalaryň üstünde sözleri ýazaryn, haýsylar birinji ploçkalarda boldy, seniň döwen ploçkalaryňda. We ertir taýýar bol, we sen Sinaý dagyna çykarsyng, we maňa ol ýerde dagyň depesinde durarsyng. We hiç kim seniň bilen çykmasyn we-de ähli dagda görülmesin, we guýlar bilen öküzler şol dagyň golaýynda otlamasyn. We Musy iki daş plitalary oýdy, edil birinji ýaly we irden turup Musy Sinaý dagyna çykdy, Reb oňa buýruşy ýaly, we Musy iki daş plitalary aldy. Ve Reb bulutda indi we şol ýerde oňa durdy we Rebiň adyny çagyrdy. We Rebbe onuň ýüzüniň önünden geçdi we Rebbe Hudaý çagyrdy: rehimli we merhemetli, sabyrly we rehimdarlykda bol we hakyky. Adalatlylyk saklaýan we münlerçe müňe rehim edýän, kanunçylyklary, adalatsyzlyklary we günäleri aýyrýan, ýöne günäkäri arassalamayan, atalaryň kanunçylyklaryny çagalaryň üstüne we çagalaryň çagalarynyň üstüne, üçünji we dördünji nesle getirýän. We Musa howlugyp, egilip, ýere sežde etdi. Ol aýtdy: Eger men seniň önünde mähir tapan bolsam, Rebiň bilen bilelikde gitmäge rugsat bersin, sebäbi bu halk boýunsyz halktyr, we sen biziň günälerimizi we kanun bozýan işlerimizi aýyrarsyng, we biz seniňki bolarys.

We Rebbe Hudaý Musa aýtdy: Ine, men seniň ähli halkýňnyň önünde seniň üçin äht goýýaryn, şöhratly zatlary ederin, haýsylar ähli ýerde we ähli milletde bolmady, we ähli halk, haýsylaryň arasynda sen bar, Hudaýyň işlerini görer, sebäbi ajaýyp bolýar, haýsylary men seniň üçin ederin. Üns ber, men saňa buýurýan ähli zatlaryma, ine, men siziň ýüzüňiziň önünden Amorlynyň, Kenganlynyň, Perizziliň, Hittiliň, Hiwitiň,

Girgaşylynyň we Ýebusylynyň kowýaryn. Öz-özüne üns ber, hiç wagt şu ýere girýän wagtyň ol ýerde ýaşayanlar bilen şertnama baglaşma, ol siziň aranyzda päsgelçilik bolmasyn. Olaryň gurbanlyklarynyň siz ýykmary, olaryň sütünlerini siz döwmeli, olaryň tokaýlaryny siz kesmeli we olaryň hudaýlarynyň oýma şekillerini otda ýakmary. Başga hudaýlara sežde etmän, sebäbi Reb Hudaý gabanjaň atly, gabanjaň Hudaýdyr. Hiç wagt şol ýerde ýaşayanlara şert baglaşma, olar öz hudaýlarynyň yzyndan zyna edip, öz hudaýlaryna gurban berip, seni çagylanda, sen olaryňkydan iýme. We sen olaryň gyzlaryndan seniň ogullaryňa alarsyň, we seniň gyzlaryňdan olaryň ogullaryna berýärsiň, we seniň gyzlaryň olaryň hudaýlarynyň yzyndan ähliçlik edýärler, we seniň ogullaryň olaryň hudaýlarynyň yzyndan ähliçlik edýärler. Hem özüň üçin guýma hudaýlar ýasamarsyň. Ve açylmadyk çörek baýramyny saklaýarsyň, ýedi gün açylmadyk çörek iýärsiň, edil men saňa buýrupdym ýaly, täze aýyň wagtynda, sebäbi täze aýda Müsürden çykdyň. Her göwres açýan erkek maňa degişlidir, her ilkinji doglan buzaw we ilkinji doglan goýun. We eşiğiň ilkinji doglan balasyny goýun bilen halas edärsiň, eger-de bolsa halas etmeseň ony, baha berärsiň. Ogullaryňyň ähli ilkinji doglanlaryny halas edärsiň, meniň önümde boş görünmäsäň.

Alty gün işleýärsiň, ýedinji gün bolsa dynç alarsyň; ekişde we oruňda dynç bolar. Hem hepdeleriň baýramyny maňa edärsiň, bugdaý hasýlynyň başlangyjynda, hem ýygylýşyň baýramyny ýylyň ortasynda. Ýylyň üç wagtynda seniň ähli erkekleriň Ysraýylyň Hudaýy Rebbiň önünde görüler. Haçan men milletleri

seniň öňüňden kowsam we seniň serhetleriňi giňeltsem, seniň ýeriňi hiç kim islemez, sen ýylda üç gezek Rebbe Hudaýyňyň öňünde görünmek üçin çykanyňda. Sen meniň tütetgilerimi hamyrmaýanyň üstünde ganly gurban etmezsiň, we Pasha baýramynyň gurbanlyklary ertire galanok. Ýeriňiň birinji hasyllaryny Rebbiň Hudaýyňyň jaýyna goýarsyň, guzy enesiniň süýdünde gaýnatmarsyň. We Rebbe Musa tarap aýtdy: Özüň üçin şu sözleri ýaz, sebäbi şu sözleriň üstünde men saňa we Ysraýyla äht goýdum. Ve Musa ol ýerde Rebbiň öňünde kyrk gün we kyrk gije boldy, çörek içmedi we suw içmedi, we ähtnamanyň şu sözlerini, on sözleri tabletleriň üstüne ýazdy.

Musa dagdan inende, iki ploçka Musanyň ellerinde bolup, dagdan inýärkä, Musa bilmeyärdi welin onuň ýüzüniň reňkiniň görnüşi şöhratlandyrylypdyr, sebäbi Ol oňa gürläýärdi. Harun we Ysraýylyň ähli ýaşululary Musany gördüler, we onuň ýüzüniň reňkiniň görnüşi şöhratlandyrylan boldy. Olar oňa ýakynlaşmakdan gorkdular. We Musa olary çagyrdy, we Harun bilen ýygnagyň ähli ýolbaşçylary oňa tarap öwrüldiler, we Musa olara gürlädi.

We bu zatlardan soň, oňa Ysraýylyň ähli ogullary geldi. Ol olara Rebbi Sinaý dagynda oňa buýran ähli zatlary buýurdy. Ol olar bilen gürlmegi bes edensoň, ýüzüne örtük ýapdy. Musa Rebbiň öňünde oňa gürlmek üçin girende, örtük çykýança aýrylýardy, we çykyp Rebbiň oňa buýran ähli zatlaryny Ysraýylyň ogullaryna gürläýärdi. Ysraýylyň ogullary Musanyň ýüzüniň şöhratlandyrylandygyny gördüler, we Musa öz ýüzüne örtük

goýdy, oňa gürleşmäge girýänçä.

35

We Musa Ysraýylyň ogullarynyň ähli ýygnaýyny ýygnaýdy we aýtdy: Bular Rebbiň olara ýerine ýetirmegi buýran sözleridir. Alty gün sen işleri edersin, ýöne ýedinji günde dynç alyş, mukaddes şenbe günleri, Rebbiň üçin dynç alyş. Şonda iş edýän her adam ölsün. Siz şenbe günlerinde ähli ýaşayan ýerleriňizde ot ýakmarsyňyz, men Reb. We Musa Ysraýylyň ogullarynyň ähli ýygnaýygyna aýtdy: Bu Rebiň buýran sözi: Siziň araňyzdan Rebbe hödür alyň, her bir ýüregi bilen kabul edýän adam Rebbe ilkinji miweleri getirer: altyn, kümüş, bürünç. Gök hyacinth, gyrgyzy-benewşe, goýy gyzyly goşa öwrülen we inçe mata öwrülen we geçi saçlary. We gyzyly boýalan goçlaryň derileri, we gök reňkli deriler, we çüýremeýän agaçlar, we sardius daşlaryny, we oýma üçin daşlaryny egin bölegine we uzyn dona. We ýürekde akyly bolan her biri siziň ýanyňyza gelip, Rebbiň buýran zatlarynyň hemmesini ýerine ýetirsin. Çadyry we örtükleri, perdeleri, köpri çybalary, çybyklary we sütünleri we şaýatlygyň sandygyny, we onuň taýaklaryny, we onuň rehim oturgyçyny, we perdäni, we stoly we onuň ähli gap-gaçlaryny we yşyk çyranyň we onuň ähli gaplaryny we gurbanlyk otagyny we onuň ähli gap-gaçlaryny we mukaddes ruhany Harunyň mukaddes eşiklerini, we olaryň içinde hyzmat etjek eşiklerini, we Harunyň ogullarynyň ruhanylyk köýneklerini, we ýaglamak ýagyny, we düzülen tütetgini.

Ysraýylyň ogullarynyň ähli ýygnagy Musadan çykdy. Ve her biri öz ýüreginiň getireni getirdi, we ruhunyň dogry göreni hödür getirdi, we Rebbe şaýatlyk çadyrynyň ähli işleri üçin, we onuň ähli hyzmaty üçin, we mukaddes eşikleriň hemmesi üçin hödür getirdiler. Erkekler aýallardan getirdiler, her kime kalbyna düşen bolsa, möhürleri, gulakhalkalary, ýüzükleri, örülen zynjyrlary we bilezikleri getirdiler, ähli altyn gap. Ve Rebbe altyn paýlar getiren ähliler, we kimde inçe mata tapyldy, we mawy deräler we gyrgyzy boýalan goçlaryň deräler getirdiler. We her bir hödür berýän adam, Rebbe kümüş we bürünç hödürleri getirdi, we kimlerde çüýremeýän agaclar tapyldy, olar hem taýýarlyk işleriniň hemmesi üçin getirdiler. We aňyna aklyly her bir zenan elni bilen ýüplük egirdi we getirdiler egrilenleri: gök reňki, gyrgyzy reňki, gyzyl reňki we inçe mata. We paýhasly görünen ähli aýallar geçi saçlaryny egirdiler. Hem hökümdarlap zümrüt daşlaryny we doldurma daşlaryny efoda we döş eşigine getirdiler. we düzümler, we ýaglamak ýagy we tütetgi düzümi. Ve her erkek we aýal, olaryň fikri özlerini girmäge we Rebiň Musa arkaly etmegi buýran ähli işleri ýerine ýetirmäge getiren bolsa, Ysraýylyň ogullary Rebe hödür getirdiler. We Musa Ysraýylyň ogullaryna aýtdy: Ine, Hudaý ady bilen Beseleeli, Uriniň ogly Horyň, Ýahuda taýpasyndand çagyrdy, Ony ylahy ruh bilen paýhasda, düşünjede we ähli bilimlerde doldurdy. Binagärliginiň ähli işlerine görä binagär bolmak, altyny we kümüşini we bürünçini etmek, daşy işlemek, agajy işlemek we ähli paýhaslylygynyň işinde etmek We öňe öwretmek ukybyny hakykatdanam berdi oňa hem, we Eliaba, Ahisamagyň ogulyna, Dan taýpasyndand, Ol olary paýhaslyk, düşünje we akyl bilen

doldurdy, mukaddes işleri ýerine ýetirmek üçin ähli zatlary düşünmek, gyrmyzy we inçe mata bilen dokalan we nagyşly zatlary dokamak, binagärligiň we nagyşlaryň ähli işlerini etmek üçin.

36

Ve Beseleel we Eliab etdi, we akyl bilen akylly bolan ählisi, olara akyllylygy we bilim berlen, mukaddes deňişli zatlara görä ähli işleri etmegi düşünmek üçin, Rebbiň buýran ähli zatlaryna görä. Musa Besaleli we Eliaby çagyrdy, şeýle hem Hudaýyň ýüreginde bilim beren ähli paýhasly adamlary we işleri tamamlamak üçin meýletin gelip işlemek isleýän ähli adamlary çagyrdy. We Musa-dan ähli paýlary aldylar, olary Ysraýyl ogullary ähli mukaddes işleri etmek üçin getirdiler, we olar özi henizem irden getirýänlerden getirilen zatlary kabul edýärdiler. We mukaddes işleri edýän ähli akyllylar baryp geldiler, her biri öz edýän işine görä. We Musa tarap diýdi, sebäbi halk Rebiň ýerine ýetirmegi buýran işlere laýyklykda köplük getirýär. We Musa buýruk berdi we ol obaýda jar etdi, şeýle diýip: erkek we aýal indi mukaddesligiň ilkinji miwelerine işlemeli däl, we halka mundan beýläk hödür getirmek gadagan edildi. İşler olara gurluşygy ýerine ýetirmek üçin ýeterlikdi we artykmaçlyk galdyrdylar. We her akylly adam mukaddes eşikleri işleýänlerde ýasady, olar ruhany Harunyň eşikleri, Reb Musä buýran ýaly. We ol egin bölegini altyndan, mawy reňkden, gyrmyzy reňkden, al reňk eýrilenden we inçe zygyr eýrilenden ýasady. Altyn

ýapraklar saç ýaly kesildi, şonuň üçin olary gök, gyrmyzy we eýrilen al reňk ýüplükler bilen we bükülen inçe mata bilen bilelikde dokadylar, dokalan iş hökmünde ony ýasadylar. Iki tarapyň böleklerinden tutup durýan egin bölek, öz-özüne görä biri-birine örülen dokalan iş. Olar ony onuň şygrynyň görä etdiler: altyndan, gök ýüpükden, gyrmyzy ýüpükden, gyzyň örtülen ýüpükden we örtülen inçe matadan, Rebbiň Musa buýran ýaly. Olar zümrüt daşlarynyň ikisini-de altyn bilen berkidip, gurşap, Ysraýylyň ogullarynyň atlary bilen möhür oýmasy ýaly oýup, çykardylar. We olary efodyň eginleriniň üstüne goýdy, Ysraýylyň ogullarynyň ýadygärlik daşlary hökmünde, Rebbiň Musa buýran ýaly.

Olar efodyň işi ýaly, altyndan, mawy, gyrmyzy we al öwüşgin ýüpükden we öwüşgin inçe zygyrdan dokalanyp, dürlülük bilen döşlük ýasadylar. Inedördül goşa döşlügi etdiler, uzynlygy bir elli we ini bir elli, goşa. Oňa daş bilen bezelen dört hatarly mata dokaldy, daşlaryň hatary: sardion, topaz we zümrüt - birinji hatar. we ikinji hatar, kömür we sapfir we ýaspis, Üçünji hatar: ligurion, ahat we ametist. Dördünji hatar hrizolitiň, berilliň we oniksyň altyn bilen gurşalandyr we altyn bilen baglanandyr. Ve daşlar Ysraýylyň ogullarynyň atlaryndan on iki boldy, olaryň atlaryndan möhürlere oýulan, her biri öz adyndan on iki taýpa üçin. We olar döşlügiň üstünde öreliş işi bilen örülen saçaklary arassa altyndan ýasadylar. We olar iki altyn egin bölejigini we iki altyn halkany ýasadylar, we iki altyn halkany döş böleginiň iki ujuna goýdular. Hem altyndan ýasalan dolanýan zynjyrlary döş eşiğiniň iki tarapyndaky halkalaryň üstüne goýdular. Iki

goşantyn içine iki örelişen zynjyry goýdular. Iki sany kiçi galkanyň üstüne goýdular we olary efoduň egnleriniň üstüne garşy tarapdan ýüze görä goýdular. We olar iki altyn halka ýasadylar we olary döşlügiň ujundaky iki ganatyn üstüne, efoduň arka böleginiň ujuna içinden goýdular. We olar iki altyn halka ýasadylar we olary efoduň egniniň ikisine-de, onuň aşaky böleginden, öň tarapyndan, efoduň dokalan işiniň ýokarsyndan birleşýän ýerinden goýdular. Ol döşligi öz üstündäki halkalardan efodyň halkalaryna berkitdi, gök ýüpden berkidilen we efodyň matasyňa örülen, şonuň üçin döşlik efoddan boşamaýar, Reb Musa buýran ýaly. Olar eşigiň astynda geýilýän epomida üçin dokalan iş ýasadylar, tutuşlygyna gök reňkli. Ýöne eşigiň açylyşy ortasynda dokalan, birleşdirilen we gyrasynda bozulmaz açylyşy eýeleýän. We olar eşigiň eteginiň aşaky gyrasynda gülläp açan nar ýaly nar şekillerini gök, gyrmyzy we al reňkli egilen ýüpükden hem-de egilen inçe matadan ýasadylar. Hem olar altyn jaňlar ýasadylar we jaňlary eşiginiň gyrasynda narlaryň arasynda aýlawly goýdular, Altyn jaň we nar eşiginiň eteginde, doňuň daşynda aýlaw, hyzmat etmek üçin, Rebbe Musa buýran ýaly. We olar Harun we onuň ogullary üçin inçe zat köýneklerini, dokalan işi ýasadylar. we sargylary inçe bezden, we sargyny inçe bezden, we balak geýimlerini öwrülen inçe bezden, we olaryň guşaklaryny inçe bezden, gök reňkden, gyrmyzy reňkden we al reňkden egrilenden, nagyşly iş bilen ýasadylar, Rebiň Musa buýran ýoly bilen. Hem olar arassa altyndan mukaddes bagyşlyk üçin altyn plastinkany ýasadylar we onuň üstünde möhür ýaly oýulan harplar bilen Mukaddeslik Rebbe diýip ýazdylar. We olar gök reňkli zolakly hem goýdular,

şonuň üçin ol sallanyň üstünde ýokardan ýerleşsin diýip, Rebbiň Musa buýran usulda.

37

We olar çadyr üçin on perde etdiler. Ýigrimi sekiz tirsek uzynlykdy bir perdäniň, ol ähli perdeler üçin birmeňzeşdi, we dört tirsek inidi bir perdäniň. Olar perdäni gök mawy, gyrmyzy we gyzyl egrilenden we buralandan inçe matadan ýasadylar, kerubimleriň dokalan işi bilen. Olar ony altyn bilen örtülen dört çüýremeýän sütüniň üstüne goýdular, olaryň başlyklary altyndan, olaryň dört düýbi bolsa kümüşden ýasalandyr. Olar şaýatlyk çadyrynyň gapysynyň perdesini mawy ýüpükden, gyrmyzy-purpur ýüpükden, gyzy-gyzyl egrilenden we egri inçe zygyrdan ýasadylar, kerublaryň dokalan işi. Olaryň baş sütünini, halkalary, olaryň başlyklaryny we çeňňeklerini altyn bilen örtdüler, olaryň baş düýbi bolsa бүрүнçден ýasaldy.

Hem olar günorta tarapyna howly ýasadylar, howlynyň perdelerini eýrilen inçe zat matadan, ýüz-ýüzden, we olaryň sütünleri ýigrimi, we olaryň düýpleri ýigrimi. Demirgazyk tarapy ýüz-ýüz, günorta tarapy ýüz-ýüz, olaryň sütünleri ýigrimi we olaryň düýpleri ýigrimi. Deňze tarap bolan tarapy elli dirseklik perdeler, olaryň sütünleri on we olaryň esaslary on. We tarap gündogar tarapa elli dirsek perdeler, on baş dirsek arka boýunça. we olaryň sütünleri üç, we olaryň binýatlary üç Ikinji arkanyň üstünde, howlynyň derwezesiniň iki tarapynda,

on baş tirseklik perdeler, olaryň üç sütüni we üç düýbi bardy. Çadyryň ähli perdeleri öwrülen inçe zatdan ýasaldy. We sütünleriň bölekleri бүрүнçден, olaryň çeңňekleri күмүшден, olaryň başlyklary күмүш bilen örtülen, we sütünler күмүш bilen örtülen, howlynyň ähli sütünleri. Howluň derwezesiniň perdesi nakgärleýjiniň işi, gök, gyrmyzy we gyrmyzy öwrülen we inçe mata öwrülen, ýigrimi tirsek uzynlyk, beýiklik we giňlik baş tirsek, howluň asylanlaryna deňleşdirilen. Olaryň sütünleri dört sany, olaryň düýpleri dört sany бүрүнçден, olaryň çeңňekleri күмүшден, we olaryň başlyklary күмүш bilen örtülendir. We howlynyň ähli gazyklaryny daş-töwerek бүрүнç, we olar күмүш bilen örtülen. We bu şaýatlyk çadyrynyň düzümi, Musa buýrulan ýaly, ruhany Harunyň ogly Itamaryň üsti bilen Lewiýalylaryň hyzmaty bolmaly.

We Besalel, Uriniň ogly, Ýahuda taýpasyndandan, Rebiň Musa buýran ýaly etdi. we Eliab, Ahisamaçyň ogly, Danyň taýpasyndandan, ol dokalan zatlaryň we nagyşly zatlaryň we sungat işleriniň baş ussasydy, gyrmyzy we inçe mata bilen dokamak üçin.

38

Hem Beseleel sandygy ýasady, Ol ony arassa altyn bilen içinden we daşyndan örttdi. We ol üçin dört altyn halka döwdi, iki birinjisiniň tarapynda, we iki ikinjisiniň tarapynda. Syrtlar giň, şonuň üçin ony olarda götermek. We ol rehim oturgyçyny

sandygyň ýokarsynda arassa altyndan ýasady, we iki altyn kerubimleri, Keruby biri rehimlik tagtasynyň bir ujunda, we keruby biri rehimlik tagtasynyň ikinji ujunda, Öz ganatlaryny rehim oturgysynyň üstünde kölegeleýän. Ol öňki agzalan stoly arassa altyndan ýasady. Ol şuna dört halka guýdy: iki sany bir tarapyň üstünde we iki sany ikinji tarapyň üstünde, giň halkalary, şonuň üçin olary baldaklar bilen götermek üçin. We Sandygyň we stoluň taýaklaryny ýasady we olary altyn bilen örttdi. Ol stoluň gaplaryny ýasady: naçelary, tütetniçeleri, käseleri we guýma gaplary, olar bilen guýmak üçin, altyndan. We ol altyn çyra goýujyny ýasady, ol ýagtylandyrýar. Gaty baldak we çüýjeler onuň iki tarapyndan. Onuň gamyşlaryndan çykyp duran şahalar, üçüsi bir tarapdan we üçüsi beýleki tarapdan, biri-birine deň edilýän. We olaryň çyralaryny, haýsylar uçlarynda bolup, hoz görnüşli olardan ýasalan, we rozetkalaryny olardan ýasalan, şonuň üçin çyralary olaryň üstünde bolsun, we ýedinji rozetkany, haýsy çyranyň uçunda, ýokarsyndaky depesiniň üstünde, berk tutuş altyndan ýasalan. Hem onuň üstünde ýedi sany altyn çyra, hem onuň altyn gyrkyjylary, hem olaryň altyn guýujy gaplary. Bu sütünleri kümüş bilen örttdi we sütün üçin altyn halkalary guýdy we çüýşeleri altyn bilen örttdi we perdäniň sütünlerini altyn bilen örttdi we altyn ilgekleri ýasady. Bu çadyryň altyn halkalaryny, howlynyň halkalaryny we ýokardan örtügi çekmek üçin бүрүнç halkalary ýasady. Bu çadyryň kümüş başlyklaryny, çadyryň gapysynyň бүрүнç başlyklaryny, howlunyň derwezesini guýdy we sütünler üçin kümüş ilgekleri ýasady, sütünleriň üstünde bu olary kümüş bilen örttdi. Bu çadyryň бүрүнç kazyklary we

howlynyň bürünç kazyklary etdi. Bu bürünç sungat ýerini bürünç ot taýaklaryndan ýasady, olar Koranyň ýygnagynyň bilen gozgalaň galdyran adamlara degişlidi. Bu gurban otagy üçin ähli gap-gaçlary, onuň ot gabyny, düýbüni, çanaklary we bürünç et çeňňeklerini ýasady. Bu gurban otagy üçin örtük ýasady, tor ýaly iş, oduň ýeriniň aşagyndan onuň aşagynda, onuň ýarysyna çenli. Oňa gurban otagy örtüginiň dört böleginden dört sany bürünç halka goýdy, çybyklar üçin giň, şonuň üçin olar bilen gurban otagyny götermek üçin. Bu mukaddes ýaglamak ýagyny we arassa tütetginiň düzümini ýasady, atyrgurçynyň işi. Bu bürünç çanagyň we onuň bürünç esasyny oraza tutan aýallaryň aýnalaryndan ýasady, olar şaýatlyk çadyrynyň gapylarynyň golaýynda oraza tutdular, şol gün ol ony dikdi.

Ve ol çanagy ýasady, şonuň üçin Musa, Harun we onuň ogullary şaýatlyk çadyryna girýän wagtlarynda ýa-da hyzmat etmek üçin gurbanlyk etilýän ýere ýakynlaşanda ellerini we aýaklaryny ondan ýuwsunlar. Olar ondan ýuwdular, edil Reb Musa buýuran ýaly.

39

Mukaddes işleriň ähli işine taýýarlanan ähli altyn, birinji miweleriň altynyndan dokuz ýigrimi talant we ýedi ýüz ýigrimi şekel boldy, mukaddes şekele görä. Ýygnanmanyň barlag edilen adamlaryndan kümüşiň hödürlemesi ýüz talant we mün ýedi

ýüz ýetmiş baş şekel boldy, her kelle üçin bir drahma, ýagny şekeliň ýarysy, mukaddes şekele görä. Ýigrimi ýaşdan we ondan uly ähli sanalanlaryň sany altmyş müň üç müň baş ýüz elli adam boldy. Çadyryň ýüz başlygyny we perdäniň başlyklaryny guýmak üçin ýüz talant kümüş ulanylyp bilindi. Ýüz kelle ýüz talanta, her kelle üçin bir talant. We müň ýedi ýüz ýetmiş baş şekeli sütünleriň ilgekleri üçin ýasady, we olaryň başlyklaryny altyn bilen örttdi, we olary bezedi.

We bolan hödürmegiň бүрүнји ýetmiş talant we müň baş ýüz şekel, We olar şol zatdan şaýatlyk çadyrynyň gapysynyň düýplerini ýasadylar. we howlynyň daş-töweregindäki bazalaryny, we howlynyň derwezäsiň bazalaryny, we çadyryň gazyklaryny, we howlynyň daş-töweregindäki gazyklaryny, we gurbanlyk sypasynyň бүрүнч örtügi, we gurbanlyk sypasynyň ähli gaplary, we şaýatlyk çadyrynyň ähli gurallary Ysraýylyň ogullary Rebbiň Musä buýran ýaly etdiler. Galan galdyk altyndan aýrylan hediýäniň olar Rebbiň önünde hyzmat etmek üçin gaplar ýasadylar. Galdyrylan gök reňki, gyrmyzy reňki we al reňki matalardan Harun üçin hyzmat eşiklerini ýasadylar, şeýlelikde ol olary mukaddes ýerde geýip hyzmat etsin. Olar eşikleri Musa getirdiler, çadyry, onuň gaplaryny, düýpleri, onuň çüýkelerini we sütünleri. we gurbanlyk otagyňy we onuň ähli gaplaryny.

Hem ýaglaýys ýagyny, hem düzüм tütetgisini, hem arassa çyrany, we onuň çyralary, ýanmak üçin çyralary we ýagtylyk üçin ýag, We hödürlenişň stoluny, onuň ähli gaplaryny we

goýlan çörekleri We mukaddes eşikleri, olar Harunyňky, we ogullarynyň eşikleri ruhanylyga We howlynyň perdelerini, sütünleri, çadyryň gapysynyň perdäni we howlynyň derwezesiniň perdäni, We çadyryň ähli gaplary, we onuň ähli gurallary, we gyzyly boýalan goçlaryň derileri, we gök örtükler, we galanlaryň örtükleri, we gazyklar, we şaýatlyk çadyrynyň işleri üçin ähli gurallar. Rebbe Musa buýran ähli zatlaryny Ysraýylyň ogullary şeýdip ýerine ýetirdiler. We Musa ähli işleri gördi, we olar olary Rebiň Musa buýran ýoly bilen ýasapdylar, şeýlelikde olar olary etdiler, we Musa olary alkaladady.

40

We Rebbe Musa bilen gürlädi we aýtdy: Birinji aýyň birinde, täze aýda, şaýatlyk çadyryny gurarsyň. Sen şaýatlyk sandygyny goýarsyň we sandygy perde bilen örtärsiň. We stol getirjek, we onuň niýetini goýjak, we çyra tutujyny getirjek, we onuň çyralaryny goýjak. We altary, altyn altary, şaýatlyk sandygynyň önünde tütetmek üçin goýarsyng we şaýatlyk çadyrynyň gapysynyň üstüne perde örtüginini goýarsyng. We gurbanlyklaryň guýujysyny şaýatlyk çadyrynyň gapylarynyň ýanyna goýarsyň. We sen çadyryň daşyna goýarsyň we onuň ähli zatlaryny daş-töwereginde mukaddes edersiň. Sen mukaddeslik ýagyny alarsyng we çadyry ýaglarsyň we ondaky ähli zatlary, we ony mukaddesleşdirersiň we onuň ähli gaplaryny, we ol mukaddes bolar. Sen hödürleriň gurban ojagyny we onuň ähli gaplaryny ýaglarsyng, we gurban ojagyny mukaddesleşdirýärsiň, we

gurban ojagy mukaddesleriň mukaddesi bolar. We Haruny we onuň ogullaryny Şaýatlyk çadyrynyň gapylaryna getirjeksiň we olary suw bilen ýuwjaksyň. We Aarony mukaddes eşiklere geýdirjeksiň we ony ýaglarjaksyň we ony mukaddesleşdirjeksiň we ol maňa ruhany hyzmat eder. Hem onuň ogullaryny getireris we olary köýnekler bilen geýdireris. We sen olary ýaglarsyng, nähili olaryň atasyny ýaglandan bolsaň, olar maňa ruhany hyzmat ederler we şeýlelikde olara ebedi ruhanylyk ýaglamasy bolar, olaryň nesilleriniň dowamynda. Musa Rebbiň oňa buýran ähli zatlaryny şeýle ýerine ýetirdi.

Birinji aýda, ikinji ýylda, olaryň Müsürden çykýan wagty, täze aýda çadyr guruldy. Musa çadyry gurdy, başlyklary goýdy, çüýleri sokdy we sütünleri gurdy. Ol perdeleri çadyryň üstüne ýaýdy we çadyryň örtüginini onuň üstüne ýokardan goýdy, Rebbe Musä buýran ýaly. We şaýatlyklary alyp, sandyga taşlady we sandygyň aşagyna syçanjyklary goýdy. Ol sandygy çadyra getirdi we perdäniň örtüginini goýdy we şaýatlygyň sandygyny örtdi, Reb Musä buýran ýaly. Ol stoly şaýatlyk çadyrynyň içine, demirgazyk tarapa, perdäniň daşyna goýdy. Ve ol onuň üstünde hödürleş çöreklerini Rebbiň önünde goşdy, Rebbiň Musa buýran usuly boýunça. Ol çyrany Şaýatlyk çadyryna, çadyryň günorta tarapyna goýdy. We onuň çyralaryny Rebbiň önünde ýerleşdirdi, Rebbiň Musä buýran usuly boýunça. Ol altyn gurbanlyk sypasyny şaýatlyk çadyrynda perdäniň önünde goýdy. We ol öz düzüminiň ýakymly ysyny ýakdy, edil Rebbe Musä buýran ýaly. Ol gurbanlyklaryň sypasy üçin niýetlenen gurbanlyk otagyny çadyryň gapysynyň ýanyna goýdy. Musa çadyryň we

gurbanlyk sypasynyň töwereginde howluny gurdy we Musa ähli işleri tamamlady.

Ve bulut şaýatlyk çadyryny örttdi we çadyr Rebbiň şöhraty bilen doldy. Hem Musa şaýatlyk çadyrynyň içine girip bilmedi, sebäbi bulut onuň üstünde kölegeleýärdi we çadyr Rebiň şöhraty bilen doldy. Haçan bulut çadyrdan göterilende, Ysraýylyň ogullary öz ýükleri bilen göçüp gidýärdiler. Eger bulut ýokary gitmese, bulut ýokary gidýän güne çenli göçmediler. Bulut çadyryň üstünde gündiz bolýardy we ot onuň üstünde gijelerine tutuş Ysraýyla görünýärdi, olaryň ähli göçüşlerinde.

Markus Hoş Habary

1

Isa Mesihini, Hudaýyň Oglunyň hoş habarynyň başlangyçy. Pygamberlerde ýazylyşy ýaly, ine, men öz habarçymy seniň öňüňe iberýärim, ol seniň ýoluňy seniň öňüňde taýýarlar, Çölde gygyrylan bir adamyň sesi: Rebbiň ýolyny taýýarlaň, onuň ýollaryny göni ediň.

Ýahýa çöllükde suwa çümdürýärdi we günäleriň bagyşlanmagy üçin toba suwa çümdürmegini wagyz edýärdi. Oňa ähli Ýahudyýa ýeri we Iýerusalimlikler çykýardylar, we olaryň hemmesi Iordan derýasynda onuň tarapyndan öz günälerini boýun alyp çokundyrylypdylar. Ýahýa düýäniň saçlaryny geýinipdi we onuň bilinde deri guşak bardy, çekirtgeleri we ýabany baly iýýärdi. We ol wagyz edýärdi aýdyp: Meniň soňumdan menden has güýçli biri gelýär, men egilip onuň aýakgaplarynyň gaýyşyny çözmäge-de ýeterlik däl. Men hakykatdanam sizi suwda çokundurdym, emma ol sizi Mukaddes Ruhda çokundyrar.

We şol günlerde Isa Galileýanyň Nazaretinden geldi we Ýahýa tarapyndan Iordanda çokundyryldy. We derrew suwdan çykyp, asmanlaryň açylýandygyny we Ruhun kepderi ýaly onuň üstüne inýändigini gördü. We asmandan ses geldi: Sen meniň söýgüli Oglumsyň, senden gowy razy boldum.

Hem derrew Ruh ony çöle kowdy. Ol onda çölde kyrk gün şeytanyň tarapyndan synalýardy, ýabany haýwanlar bilen ýerdi we perişdeler oňa hyzmat edýärdiler.

Ýahýa tussag edilenden soň, Isa Galileýa geldi we Hudaýyň Patyşalygynyň Hoş Habaryny wagyz etdi We aýdyp: Wagtdolduryldy we Hudaýyň patyşalygy ýakynlaşdy, toba ediň we hoş habara ynanyň.

Galileýa deňziniň ýanynda ýöräp ýörkä, Simony we onuň dogany Andreýany gördi, olar deňze tor taşlaýardylar, sebäbi olar balykçylardylar. Isa olara aýtdy: Meniň soňumdan geliň, we men sizi adamlaryň balykçylaryna öwürerin. We derrew olar öz torlaryny taşlap, oňa eýerdiler. Hem ol ýerden azajyk öňe gidip, Zebediniň ogly Ýakuby we onuň dogany Ýohany gördü, olar gäminiň içinde torlaryny düzedýärdiler, Ol derrew olary çagyrdy. Olar kakalary Zebedaýny gämide işçiler bilen goýup, onuň zyndan gitdiler.

We Kapernauma girýärler we derrew şenbe günü ýygnaýşyga girip öwredýärdi. Olar onuň öwredişine haýran galdylar, sebäbi ol olara ygtyýarly bolup öwredýärdi, ýazyjylar ýaly däl. We

olaryň ýygnanyşygynda hapalanmadyk ruhda bir adam bardy, we ol gygyryp çykdy. Aýdyp: Biziň we siziň araňyzda näme bar, Isa Nazarenli? Bizi ýok etmäge geldiňizmi? Men seni bilýärim, sen kimseniň — sen Hudaýyň mukaddesiň. Isa oňa käýdi we aýtdy: Dymyň we ondan çyk. Hapalanmadyk ruh ony titredip, uly ses bilen gygyryp, ondan çykdy. Ähli geň galdylar, şonuň üçin özara jedel edip başladylar: Bu näme? Bu täze öwre diş näme? Ol ygtyýar bilen haramlar ruhlara buýurýar we olar oňa boýun bolýarlar. Onuň şöhraty derrew Galileýanyň tutuş töwerek sebitine ýaýrady.

Ve derrew ybadathanadan çykyp, Simonyň we Andrewiň öýüne Ýakubyň we Ýohanyň bilen geldiler. Emma Simonyň gaýynenesi gyzdurma bilen ýatyrdy. We derrew oňa onuň hakynda aýdýarlar. Hem ýakynlaşyp, onuň elinden tutup ony galdyrdy, hem gyzzurma ony derrew goýberdi, hem ol olara hyzmat etdi. Agşam bolup, gün batanda, olar oňa ähli keselleri we şeýtana eýe bolanlary getirdiler. We tutuş şäher gapynyň ýanyna ýygnanandy. Ol dürli keseller bilen agyr keselleýän köp adamlary bejermek, köp jynlary kowdy we jynlara gürlemäge rugsat etmedi, sebäbi olar onyň Mesih bolandygyny bilýärdiler.

We irden örän gijäniň içinde turdy, çykdy we çöl ýere gitdi, şol ýerde doga edýärdi. Simon we onuň bilen bolan adamlar ony kowdular. We ony tapyp, oňa aýdýarlar: Ähli adamlar seni gözleýärler. Ol olara aýdýar: Geliň, goňşy şäherlere gideliň, men ol ýerde-de wagyz edip bileýin, sebäbi men şonuň üçin çykyp geldim. Ol tutuş Galileýada olaryň ýygnanaklarynda wagyz

edýardı we şeýtanlary kowýardy.

Oňa bir lapaly gelse, oňa ýalbardy we dyzyna çökdi we oňa aýtdy: Eger isleseň, meni arassalap bilersiň. Ýöne Isa rehim edip, elini uzadyp, oňa degdi we oňa aýtdy: Isleýäriň, arassalan. Ol aýdandan soň, derrew ondan lepra gitdi we ol arassalandy. Oňa berk duýduryp, derrew ony kowdy we oňa aýdýar: Gör, hiç kime hiç zat aýtma, ýöne git-de, özüňi ruhana görkeziň we seniň arassalanmagyň hakynda Musanyň buýran zatlaryny hödürle, olara şaýatlyk bolsun üçin. Ol çykyp, sözi köp ygılan edip we ýaýradyp başlady, şonuň üçin indi ol açyk görnüşde şähere girip bilmeyärdi, ýöne çöl ýerlerde bolýardy, we adamlar oňa hemme tarapdan gelýärdiler.

2

We birnäçe günden soň ýene-de Kapernauma girdi we onuň öýde bolandygy eşidildi. Derrew köp adam ýygnaldy, şeýle welin indi ýer ýetmedi, hatda gapynyň ýanynda-da, we ol olara sözi wagyz etdi. We olar oňa dört adam tarapyndan göterilýän yssa keselini getirip gelýärler. Märekäniň sebäpli oňa ýakynlaşyp bilmän, ol bolan ýeriň üçegini açdylar we gazyp, felçliniň ýatan düşekçäsini aşak goýberdiler. Ýöne Isa olaryň imanyny görüp, felçli adama aýdýar: Çagam, seniň günäleriň bagyşlandy. Emma käbir ýazyjylar şol ýerde oturyp, ýüreklerinde pikir edýärdiler. Näme üçin bu adam şeýle küpürlikli gürleýär? Günäleri bagyşlamaga Hudaýdan başga kim ukyply? Isa derrew öz ruhy

bilen olaryň içlerinde şeýdip pikir edýändiklerini bilip, olara aýtdy: Näme üçin ýüreklerinizde bu zatlar hakda pikir edýärsiňiz? Näme has aňsat, felçli adama Seniň günäleriň bagyşlandy diýmek, ýa-da Galk, döşekçäni galdyr we ýör diýmek? Şonuň üçin bolsa, bilesiňiz welin, adamyň oglunyň ýer ýüzünde günäleri bagyşlamaga ygtyýary bardygyny, ol ysmazlanan adama aýdýar. Saňa aýdýaryn, galk we döşegiňi al-da, öýüňe git. Ol derrew turdy we döşekçäni alyp, ählisiniň önünde çykdy, şonuň üçin ählisi geň galdy we Hudaýy wasp edip: Şeýle zady hiç haçan görmedik diýdiler.

Ol ýene deňziň kenaryndan çykdy we ähli mähelle Oňa geldi, Ol bolsa olara öwredýärdi. Geçip barýarka, Alfaýyň ogly Lewini salgyt ýygnaýjynyň otagynda oturanyny gördi we oňa: Maňa eýer diýdi. Ol bolsa galkyp, oňa eýerdi. Ol öz öýünde ýatyrkada, köp salgyt ýygnaýjylar we günäkärler Isa we onuň şägirtleri bilen bilelikde oturdy, sebäbi olar köp bolup, oňa yzarlapdylar. Ýazyjylar we Farisaýlar ony salgyt ýygnaýjylar we günäkärler bilen iýýändigini görüp, onuň şägirtlerine aýdýardylar: Näme üçin ol salgyt ýygnaýjylar we günäkärler bilen iýýär we içýär? Isa eşidip, olara aýdýar: Güýçlileriň lukman zerurlygy ýok, ýöne erbet ýagdaýda bolanlaryň bar. Men dogry adamlary çagyrmaga däl, eýsem günäkärleri toba etmäge geldim.

Ýahýanyň şägirtleri we perişileriň şägirtleri oraza tutýan boldular. Olar gelip, oňa şeýle diýdiler: Näme üçin Ýahýanyň şägirtleri we perişileriň şägirtleri oraza tutýarlar, ýöne seniň şägirtleriň oraza tutmaýarlar? Isa olara şeýle diýdi: Jigim özleri

bilen bolan wagty toý myhmanlary agyz bekläp bilerlermi? Jigimi özleri bilen bolan wagty olar agyz bekläp bilmeýärler. Ýöne günler geler, toýçy olardan alnyp gidilende, we soňra şol günlerde oruç tutarlar. Hiç kim köne eşige çig mata ýamasyny tikmez, eger-de bolmasa, täze ýamasy könäni alyp gider we has erbet ýyrtyk döreyär. We hiç kim täze şerapy köne çüýşelere taşlamaýar, eger-de bolmasa, täze şerap çüýşeleri ýyrtýar, we şerap dökülýär we çüýşeler heläk bolar, ýöne täze şerap täze çüýşelere goýulmaly.

Şenbe günü ol ekin meýdanlarynyň üstünden geçip barýarka, onuň şagirtleri başaklary ýolup başladylar. Ve Farisaýlar oňa aýdýardylar: Gör, olar şenbe günlerinde näme edýärler, ol rugsat edilmeyän zat. Ol olara aýdýardy: Hiç wagt okamadyňyzmy, Dawid näme etdi, haçan ol we onuň ýanyndakylary mätäç bolup, açlyk çekdiler? Abiatar ýokary ruhanynyň döwründe Hudaýyň jaýyna nädip girdi we hödürleme çöreklerini iýdi, olary diňe ruhanlara iýmäge rugsat berilýär, şeýle hem özi bilen bolan adamlara berdi? Ol olara aýdýardy: Dynç günü adam üçin döredildi, adam dynç günü üçin däl, şeýlelikde Adamyň Ogly şenbe gününüň hem Hökmüdary bolýar.

3

Ol ýene jemagata girdi we ol ýerde eli guran bir adam bardy. Olar paraşenbe günü ony bejerer ýaly diýip, oňa garşy aýyplama getirmek üçin oňa syn edýärdiler. Ol guran eli bolan adama:

Ortasyna galk diýýär. Ol olara aýdýar: Şenbe günlerinde gowy iş etmek ýa-da erbet iş etmek rugsatmy? Jany halas etmek ýa-da öldürmek rugsatmy? Olar bolsa dymyp oturdylar. Ol olara gahar bilen seredip, olaryň ýürekleriniň gatylaşmagyna gynanyp, adama aýtdy: Eliňi uzat. Ol uzatdy we eli beýleki eli ýaly sagdyn bolup dikeldildi. Farisaýlar derrew çykyp, Hirodçylar bilen bilelikde onuň garşysyna geňeş gurdular, ony ýok etmek üçin.

Isa öz şägirtleri bilen deňze tarap çekildi we Galileýadan köp märeke oňa eýerdi. Ýahudyýadan, Iýeruselimden, Idumeýadan, Iordan derýasynyň aňyrsyndan we Tir bilen Sidonyň töwereginden köp märeke onuň eden ähli işlerini eşidip, oňa geldiler. Ol öz şägirtlerine kiçi gaýygyň oňa garaşmagyny aýtdy, märekäniň sebäpli, olar ony basyp ýörmesinler diýip. Ol köp adamlary bejardi, şonuň üçin näçeleriň keselleri bardy, olar oňa degmek üçin üstüne ýykylýardylar. Hapalanmak ruhlary ony görenlerinde, oňa ýykylýardylar we gygyrýardylar: Sen Hudaýyň Ogly! Ol olara köp käýdi, olar ony aýdyň etmesinler diýip.

We daga çykýar we özi islän adamlaryny çagyryýar, we olar oňa tarap gitdiler. Ol on iki sany etdi, şonuň üçin olar onuň bilen bolsunlar we olary yglan etmäge ibersin. we keselleri bejermek we jynlary kowmak ygtyýary bolmak. we Simona Petros diýen ady goýdy. we Zebediň ogly Ýakuby we Ýakubyň dogany Ýohany, we olara Boanerges atlaryny goýdy, ol ýyldyryň ogullary diýmekdir, we Andreýany, we Filipi, we Bartolomeýy, we Matteýy, we Tomasy, we Alfeýyň ogly Ýakuby, we Taddeýy, we

Kananly Simony we Ýahuda Iskaryoty, ol hem ony gowşurdy.

We olar öýe gelýärler we ýene märeke ýygnanyşýar, şeýle welin olar çörek iýmäge-de ukyply dälendirler. We eşidip, onuň ýanyndakylar ony tutmak üçin çykdylar, sebäbi ol haýran galdy diýip aýdýardylar. Iýerusolimden gelen alimler: Onuň Beelzebul bar we Ol jynlary, jynlaryň hökümdary bilen kowýar diýýärdiler. Ol olary çagyryp, mysallar bilen olara aýdýardy: Şeýtan şeýtany nädip kowup biler? We eger patyşalyk öz üstüne bölünen bolsa, şol patyşalyk durup bilmez. We eger öý öz üstünde bölünse, şol öý durup bilmez. We eger şeýtan öz üstüne galdy we bölündi bolsa, ol durup bilmez, ýöne soňy bar. Hiç kim güýçliniň öýüne girip, onuň gaplaryny talamaga ukyply däl, eger ilki güýçlini baglamaýan bolsa, we diňe soňra onuň öýüni talap biler. Hakykatdanam, men size aýdýaryn: ähli günäler we küfürler bagyşlanar adamlaryň ogullaryna, näçe köp küfür etseler-de. Kim bolsa-da Mukaddes Ruha küpür etse, hiç haçan bagyşlanmak almaz, ýöne ebedi hökümiň günäkäridir. Sebäbi olar: Ol hapalanmadyk ruha eýe diýip aýdýardylar.

Şonuň üçin onuň ejesi we doganlary gelýärler we daşarda durup, ony çagyryp oňa habar iberdiler. Onuň töwereginde märeke oturyp ýördi we oňa aýtdylar: Seret, seniň eniň we doganlaryň daşarda seni gözleýärler. Ol olara jogap berip aýtdy: Kim meniň enem ýa-da doganlarym? Ol daş-töweregine seretip, öz töwereginde oturanlara aýdýar: Görüň, meniň ejem we doganlarym Kim Hudaýyň isleg-niýetini ýerine ýetirse, şol meniň doganym, uýam we enem bolýar.

4

Ve täzeden deňziň ýanynda öwretmäge başlady, we oňa tarap uly мәreке ýygnaldy, şeýle welin ol gämä girip, deňizde oturdy, we ähli мәреке ýeriň üstünde deňze tarap boldular. Ol olara köp mysal bilen öwredýärdi we öwredişinde olara aýdýardy Diňläň. Ine, ekiji ekmek üçin çykdy. Ekişde käbir tohumlar ýoluň üstüne düşdi, guşlar gelip olary iýip gitdiler. We beýleki daşly ýere düşdi, nirede köp toprak ýokdy, we derrew çykdy, sebäbi toprak çuňlугy ýokdy. Gününň ýöne dogandan soň ýakyldy, we kök bolmandygy sebäpli gurap gitdi. Beýleki bolsa tikanlara düşdi, we tikanlar çykdylar we ony bogdular, we miwe bermedi. Beýleki gowy ýere düşdi we ösýän we ulalýan miwe berýärdi, otuzda, altmyşda we ýüzde hasyl getirdi. We ol olara aýdýardy: Eşitmek üçin gulagy bolan eşitsin. Ýöne ol ýeke galanda, onuň töweregindäkiler on iki şägirt bilen bilelikde ondan şol mysaly soradylar. Ol olara aýtdy: Size Hudaýyň patyşalygynyň syrlaryny bilmek berildi, ýöne daşdakylara bolsa ähli zat mysal sözler arkaly bolýar, Şeýle bolsun welin, görýänler görsinler we görmesinler, we eşidýänler eşitsinler we düşünmesinler, ýogsam olar yzyna öwrülsinler we olara günäleri bagyşlansyn.

Ol olara aýdýar: Siz bu mysaly bilenokmy, onda ähli mysallary nädip biljeksiňiz? Ekýän sözi ekýär. Bular bolsa, ýoluň gyrasynda söz ekilýän ýerdekdir, we olar eşidende derrew şeýtan gelýär we olaryň ýüreklerinde ekilen sözi alýar. We bular sonuň ýaly bolýarlar, daşly ýerlere ekilýänler, olar sözi eşidende

derrew şatlyk bilen ony alýarlar, We olar özlerinde kök eýe däldir, ýöne wagtlaýyn bolýarlar, soňra söz sebäpli kynçylyk ýa-da yzarlamak ýüze çykanda, derrew бүдгөйәрler. We bular tiken-leriň arasynda ekilenler bolýarlar, olar sözi eşidýänler. Şu döwrüň gamgynlary we baýlygyň aldawy we galan zatlara bolan islegler girip, sözi bogýar we ol miwesiz bolýar. Bular bolsa gowy ýere ekilen adamlardyr, olar sözi eşidýärler we kabul edýärler, we otuz, altmyş we yüz esse miwe berýärler.

Ol olara aýdýardy: Çyra sebediň ýa-da düşegiň aşagyna goýulmak üçin gelyärmi? Ol çyradanyň üstüne goýulmak üçin däl-de näme? Sebäbi gizlin zat ýok, ol açylmasa, ne-de gizli boldy, ýöne açyga çykmagy üçin. Eger kimiňdir eşitmek üçin gulaklary bar bolsa, eşitsin. Hem ol olara aýdýardy: Näme eşidýänligiňize üns beriň. Haýsy ölçe bilen ölçeseňiz, şol ölçe bilen size ölçeler we size, eşidýänlere, has köp goşular. Kim bar bolsa, oňa berler, we kim ýok bolsa, ol bar bolany hem ondan alnar. Ol aýdýardy: Hudaýyň Patyşalygy şeýledir: adam tohumy ýere sepende, Ol ukласyn we turulsyn, gije-gündiz, we tohum gögerer we uzalar, nähili bilmeýär ol. Ýer öz-özünden miwä berýär: ilki ot, soňra däne başagy, soňra bolsa başakda doly däne. Haçan miwe berýär, derrew oraq iberýär, sebäbi hasyl wagty geldi.

We aýtdy: Hudaýyň patyşalygyny nädip deňeşdireliň? Ýa-da ony haýsy mysal bilen deňeşdireliň? Nähow hardal dānesi ýaly, ol haçan ýere ekilse, ýerdäki ähli tohumlaryň iň kiçisidir, We haçan ekilen bolsa, ýokarky gidýär we ähli bagyň

ösümlüklerinden has uly bolýar, we uly şahalary edýär, şeýle welin asmanyň guşlary onuň kölegäniň astynda höwürttge gurup bilýär.

Ol olara sözi şeýle köp mysallarda gürleýärdi, nähili olar eşidip bilýärdiler. Ýöne ol olara meselsiz sözi gürlemezdi, emma öz şägirtlerine ählisini düşündirýärdi.

We ol şol gün agşam bolanda olara diýýär: Geliň, beýläk tarapa geçeliň. Olar märekäni taşlap, ony gäminiň içinde nähili bolsa, şeýle kabul etdiler, we onuň bilen beýleki gämiler hem bardy. We uly şemal tupany bolýar, tolkunlar bolsa gämä urýardy, sonuň üçin ol eýýäm çümüp barýardy. Ol özi gamyň arkasyndaky ýassygyň üstünde uklap ýatyrdy, we olar ony oýardylar we oňa aýtdylar: Mugallym, biziň heläk bolýandygymyz saňa alada dälmi? Ol oýanyp, şemala käýedi we deňze aýtdy: Dymyň, ýuwaş boluň. Şemal bes etdi we uly parahatçylyk ýüze çykdy. Ve olara aýtdy: Näme üçin şeýle gorkaksyňyz? Nädip siziň ynaňyz ýok? Olar uly gorky gorkdular we biri-birine aýdyşdylar: Kim bolsa gerek bu, sebäbi şemal hem deňiz hem oňa boýun bolýar?

5

We olar deňziň aňyrsyna, Gergesenleriň ýurduna geldiler. Ol gämiden çykandan soň, derrew haparalaryň arasyndan hapasynda haram ruhy bolan bir adam oňa garşy çykdy. Kim

mazarlarda ýaşaýardy we zynjyrlar bilen hiç kim ony baglamagy başarmaýardy Sebäbi ol köp gezek bukjalar we zynjyrlar bilen baglanypdy, we zynjyrlar onuň tarapyndan ýyrtlypdy we bukjalar döwülipdi, we hiç kim ony eldekläp bilmeyärdi. Ol üsti bilen ähli gije-gündiz mazarlarda we daglarda gygyrýardy we özüni daşlar bilen kesýärdi. Ýöne Isany uzakdan görüp, ylgady we oňa sežde etdi. We uly ses bilen gygryp, şeýle diýýär: Meniň saňa näme işim bar, Isa, iň ýokary Hudaýyň Ogly? Seni Hudaý bilen kasam edýärin, meni azap berme! Ol oňa aýdýardy: Hapalanmadyk ruh, adamdan çyk. Ol ondan: Seniň adyň näme? diýip sorady we ol jogap berip aýtdy: Meniň adym Legiýon, sebäbi biz köp. We ol ony köp ýalbardy, şonuň üçin olary ýurduň daşyna ibermesin. Ýöne ol ýerde dagda otlaýan uly doňuz sürüsi bardy. We ähli şeytanlar oňa ýalbarýarlar, aýdýarlar: Bizi doňuzlaryň içine iber, şonuň üçin olara gireliň. Isa olara derrew rugsat berdi. Hapalanç ruhlar çykyp, doňuzlaryň içine girdiler we sürü gaýadan deňze tarap ylgady, olar takmynan iki müň sany boldular we deňizde bogulýardylar. Doňuzlary bakýan çopanlar gaçdylar we şähere hem meýdanlara habar berdiler, we näme bolup geçendigini görmek üçin çykdylar. Olar Isanyň ýanyna gelýärler we jyn tutulan adamy oturan, geýinen we akyllý bolan, legiýona eýe bolan adamyň görýärler we gorkdular. Görüp ýören adamlar olara şeytan tutup ýören adama nähili bolup geçendigini we doňuzlar barada gürrüň berdiler. we olar ony öz çäklerinden gitmegi haýyş etmäge başladylar Ol gämä münüp barýarka, şeytan tutuly adam ondan özi bilen bile bolmaga ýalbardy. Ýöne Ol oňa rugsat bermedi, emma oňa aýtdy: Öz öýüňe, öz

adamlaryňň ýanyna git we olara Rebiň saňa eden zatlarynyň hemmesini we saňa rehim edenini habar ber. Ol gitdi we Dekapolisde Isanyň oňa eden ähli zatlaryny yglan etmäge başlady, we ählisi geň galdy.

Isa gämide ýene-de öňki tarapa geçenden soň, onuň ýanyna uly märeke ýygnaýdy we ol deňziň kenarynda boldy. Ve ýygnaý ýolbaşçylarynyň birisi gelýär, ady Jairus, we ony görüp, onuň aýaklarynyň ýanyna düşýär. Ol oňa köp ýalbardy we aýtdy: Meniň gyzygym ölüm döwründe ýatyr, gelip oňa elleriňi goýsaň, halas bolar we ýaşar. Ol onuň bilen gitdi, we uly märeke onuň yzyndan yzarlandy, we olar ony gysýardylar. Hem on iki ýyl gan akymynda bolan bir aýal, Köp lukmanlaryň tarapyndan köp ejir çekip, öz ýanyndaky ähli zadyny sarp edip, hiç hili kömek almandyr, ýöne tersine has-da erbet ýagdaýa düşüpdir, Isa hakda eşiden, märekäniň içine gelip, yzyndan onuň eşigine degdi. Ol öz içinde: Eger men Onuň egin-eşiklerine deginsem, halas bolaryn diýip aýdýardy. Ve derrew onuň ganynyň çeşmesi guradyldy we ol bedeninde bildi welin şol keselden sagaldylýandygyny. We derrew Isa öz içinde onuň öz güýjüniň çykan bolmagyny bilip, märekäniň içinde öwrülip aýtdy: Kim meniň eşiklerime degdi? We onuň şägirtleri oňa aýdypdylar: Märekäniň seni gysýandygyny görýärsiň, we Kim maňa degdi? diýärsiň? We ol muny eden aýaly görmek üçin daş-töweregine seredýärdi. Ol aýal gorkup we titreýärdi, öz üstünde bolup geçen zady bilýärdi, geldi we onuň önünde ýykyldy we oňa ähli hakykatyň hemmesini aýtdy. Ol ýöne oňa aýtdy: Gyzym, seniň ynanjyň seni halas etdi, parahatçylykda git we gamçyňdan

sagdyn bol. Heniz ol gürleýärkä, jemagatyň hökümdarynyň ýanyndan adamlar gelip aýdýarlar: Gyzyň öldi, näme üçin heniz mugallymy biynjalyk edýärsiň? Ýöne Isa gürlenilýän sözi derrew eşidip, sinagoga hökümdarynyň ýanyna: Gorkma, diňe ynan diýdi. Ol özüne hiç kimi yzyna eýermäge rugsat etmedi, diňe Peteri, Ýakuby we Ýakubyň dogany Ýohany goýbermän. Ol ýygnagyň ýolbaşçysynyň jaýyna gelýär we galamagaly, aglap we köp ýas tutýanlary görýär. Içeri giren, olara diýýär: Näme üçin aladalanýarsyňyz we aglaýarsyňyz? Çaga ölmedi, ýöne uklýar. We olar oňa gülýärdiler. Ol bolsa hemmelerini kowandan soň, çaganyň kakasyny, enesini we özi bilen bolan adamlary alyp, çaganyň ýatýan ýerine girýär. Ol çaganyň elinden tutup, oňa şeýle diýdi: Talita kumi (bu terjime edilende: Gyz, saňa aýdýaryn, tur diýmekdir). We derrew gyzjagaz turdy-da, ýöräp başlady, sebäbi ol on iki ýaşyndady. Olar bolsa uly haýran galyşdylar. Ol olara berk buýruk berdi, hiç kim muny bilmeli däldir diýip, we gyza iýmäge bir zat berilmelidigini aýtdy.

6

We ol ýerden çykyp, öz watanyna geldi we onuň şägirtleri oňa eýerdiler. Şenbe bolandan soň, ol ybadathanada öwretmäge başlady we köpler eşidip geň galdylar we aýtdylar: Bu zatlary bu adam nireden aldy? Oňa berlen payhas näme? Onuň elleri arkaly şeýle gudratlar nädip amala aşýar? Bu ussadyr däl, Merýemiň ogly, Ýakubyň we Ýusupyň we Ýahudanyň we Simonyň dogany? Onuň aýal doganlary hem şu ýerde biziň

ýanymyzda däl mi? We olar oňa renjidiler. Isa olara şeýle diýýärdi: Pygamber diňe öz watanynda, öz garyndaşlarynyň arasynda we öz öýünde hormatsyz bolýar. Ol şol ýerde hiç hili gudratly iş edip bilmedi, diňe birnäçe näsaga ellerini goýup bejermekden başga. Ol olaryň ynanmazlygy sebäpli geň galýardy. Ol töwerekdäki obalary aýlanyp öwredýärdi.

Ol on iki-ni çagyryýar we olary iki-iki ibermäge başlady, we olara hapalanmadyk ruhlaryň üstünden ygtyýar berýärdi. Ve olara buýruk berdi, ýolda hiç zat götermezlikler, diňe taýakdan başga: sumka däl, çörek däl, guşakda бүрүнч däl. ýöne sandal geýmeli, we iki köýnek geýmemeli. Ol olara aýdypdy: Nirede bir öýe girseňiz, şol ýerde galyň, ol ýerden çykýançaňyz. We näçe eger sizi kabul etmeseler we siziň sözleriňizi eşitmeseler, şol ýerden çykyp, aýaklaryňyzyň aşagyndaky tozy olara şaýatlyk üçin silkiň. Hakykatdanam size aýdýaryn, höküm gününde Sodom ýa-da Gomorra üçin has çydamly bolar, ýa-da şol şäher üçin. Hem çykyp, olar wagyz etdiler, adamlar toba etsinler diýip. Olar köp jynlary kowýardylar, köp näsaglary ýag bilen ýaglaýardylar we bejerýärdiler.

Patyşa Hirod eşitdi, sebäbi onuň ady aýdyň bolupdy, we aýdýardy: Çokundyrýan Ýahýa ölülerden dirildi we sonuň üçin güýçler onda işleýär. Beýlekiler Iliýa diýýärdiler, beýlekiler bolsa Pygamberlerden biri ýaly pygamber diýýärdiler. Eşiden Herod aýtdy: Men kellesini kesen Ýohany, bu ol, özi ölülerden galdy. Sebäbi Herod özi adam iberip, Ýahýany tutdy we ony türmä saldy, dogany Filippyň aýaly Herodiadanyň üçin, çünki ol ony

öylendi. Ýahýa Hirodusa aýdýardy: Doganyňyň aýalyny almak saňa rugsat däl. Emma Herodias oňa gahar tutýardy we ony öldürmek isleýärdi, ýöne başaryp bilmeýärdi. Sebäbi Hirod Ýahýadan gorkýardy, ony adalatly we mukaddes adam diýip bilýärdi we ony goraýardy, we onuň sözlerini eşidip köp zat edýärdi we lezzet bilen oňa gulak asýardy. Amatly gün gelende, Herod öz doglan günü mynasybetli öz uly adamlaryna, münň başlyklaryna we Galileýanyň ilkinji adamlaryna agşamlyk nahar berdi. Onuň gyzy Herodiasyň gyzy girip, tans edip, Herody we onuň bilen bilelikde oturanlary begendirende, patyşa gyza aýtdy: Menden isleýän zadyňy sorap al, men saňa bererin. We oňa kasam etdi: Näme bolsa-da menden sorasaň, saňa bereýin, patyşalygyň meniň ýarysyna çenli. Ol çykyp, ejesine aýtdy: Men näme sorayyn? Ejesi bolsa aýtdy: Çokundyryjy Ýahýanyň kellesini. Ol gyssagly patyşanyň ýanyna girenden soň derrew sorady: Ýohannes Çokundyryjynyň kellesini häzir tabakda maňa bermegini isleýärin. We patyşa gaty gynandyrylan bolup, kasam-antlary we onuň bilen bile oturan myhmanlary sebäpli ony ret etmegi islemedi. We derrew patyşa jallat iberip, onuň kellesiniň getirilmegini buýurdy. Ol gidip, ony türmede kellesini kesdi we onuň kellesini laganda getirip, gyza berdi, gyz bolsa ony öz enesine berdi. Onuň şägirtleri eşidip, gelip, onuň jesedini göterdiler we ony mazara goýdular.

We resullary Isanyň ýanyna ýygnandylar we oňa ähli zady habar berdiler: näçe iş edenlerini we näçe öwredenlerini. Ol olara aýtdy: Geliň, siz özünüň öz başyňyza çöl ýere gidiň we azajyk dynç alyň, sebäbi gelýänler we gidýänler köp bolup,

hatda iýmäge-de wagtlary ýokdy. We olar gämide öz başlaryna çöl ýere gitdiler. Köpler olaryň gidýänini gördüler we olary tanapdylar, ähli şäherlerden pyýada ol ýere ylgaşyp, olary öňe geçdiler we oňa tarap ýygnandylar. Isa daşary çykyp, köp adamlary gördi we olara rehim etdi, sebäbi olar çopansyz goýunlar ýaly diler. Şondan soň ol olara köp zatlary öwretmäge başlady. Ve eýýäm köp wagt geçenden soň, onuň şägirtleri oňa ýakynlaşyp aýdýarlar: Bu ýer çöl, we eýýäm köp wagt geçdi. Olary goýber, daş-töwerekdäki ekin meýdanlaryna we obalara gidip, özlerine çörek satyn alsynlar, sebäbi iýjek zatlary ýok. Ol ýöne jogap berip, olara aýtdy: Siz olara iýmäge beriň. We olar oňa aýdýarlar: Gidip, iki ýüz denaryň çöreklerini satyn alyp, olara iýmäge bereliňmi? Ol olara aýdýar: Näçe çöregiňiz bar? Gidiň-de, görüň. Olar bilenden soň: Baş sany we iki balyk diýýärler. We olara ähli adamlary toparlar-toparlar bilen ýaşyl otlaryň üstünde oturmagy buýurdy. Olar topar-topar, ýüzden we elliden ýatdylar. Ol baş çöregi we iki balygy alyp, gögä seredip, alkyşlady we çörekleri döwdi. Şägirtlerine berýärdi, olar halkara goýsunlar diýip, we iki balygy hemmesine böl-di. Hemmesi iýdi we doýdular. Olar bölek-bölejikleriň on iki doly sebedini göterdiler we balyklaryň-dan hem. Çörek iýenler baş müň erkek boldy.

Ol derrew öz şägirtlerini gämä münmäge mejbur etdi we Beýtsaýda tarap aňyrky kenara öňe gitmäge mejbur etdi, özi halkyny goýberýänçä. Ol olara hoşlaşyp, daga dua etmäge gitdi. Agşam bolan wagtynda, gämi deňziň ortasynda eken, we ol ýeke-täk ýerde galan. Ol olary görüp, olar küşt çekýärkä

sürmekde, sebäbi şemal olara garşy boldy, we gijesiniň dördünji garawulynda olara tarap deňziň üstünde ýöräp gelyär, we olary geçip gitmek isleýärdi. Olar bolsa ony deňziň üstünde ýöräp görüp, arwah bolup göründi diýip pikir etdiler we gygyrdylar. Hemmesi ony gördüler we aladalandylar. Emma ol derrew olaryň bilen gürleşdi we olara aýdýar: Batyrgaý boluň, men şol, gorkmaň. Ol gämä olaryň ýanyna çykdy we ýel ýatdy, olar bolsa öz içlerinde gaty haýran galyp, geň galdylar. Sebäbi olar çörekler barada düşünmediler, ýöne olaryň ýüregi gatylaşypdyr.

Geçip, Gennesaret topragyna bardylar we labyr taşladylar. Olar gämiden çykandan soň, derrew ony tanapdylar. Olar şol tutuş sebitini aýlandylar we düşeklerde erbet ýagdaýda bolanlary, Onuň nirede bolandygyny eşiden ýerlerine göterip aýlanmaga başladylar. Ol nirede girýän bolsa, obalara ýa şäherlere ýa meýdanlara, bazarlarda näsaglary goýýardylar we oňa ýalbaryp haýyş edýärdiler, hatda onuň eşiginiň gyrasyna deginler diýip, we oňa näçe adam degýärdi, hemmesi halas bolýardy.

7

We Farisaýlar we Iýerusalimden gelen ýazyjylaryň käbirleri onuň ýanyna ýygnandylar. We onuň şägirtleriniň käbiriniň umumy eller bilen, ýagny ýuwulmadyk eller bilen, çörek iýýändigini görüp, olar günäkärlediler. Sebäbi Farisaýlar we ähli Ýahudylar ýaşulularyň döp-dessuryny saklaýarlar we eger ýumruk bilen ellerini ýuwmasalar, iýmeýärler. Bazar-dan

gelende, eger ýuwmasalar, iýmeýärler, we beýleki köp zatlar bar, olary saklamak üçin aldylar: käseleri, küýzeleri, bürünç gaplary we düşekleri ýuwmak. Soňra farisaýlar we ýazyjylar oňa soraýarlar: Näme üçin seniň şagirtleriň ýaşulularyň däbine görä ýöremän, ýuwulmadyk eller bilen çörek iýýärler? Ol bolsa jogap berip, olara şeýle diýdi: Yşaýa siziň barada, siz ikiýüzlüleriň barada gowy pygamberlik etdi, nähili ýazylandyr: Bu halk dodaklary bilen meni hormatlaýar, ýöne olaryň ýüregi menden uzakda durýar. Biderek ýöne meni sygynýarlar, adamlaryň buýruklaryny öwredip durýarlar.

Hudaýyň buýrugyny taşlap, adamlaryň döp-dessuryny tutýarsyňyz: küýzeleriň we käseleriň ýuwulmagyny we beýleki şuna meňzeş köp zatlary edýärsiňiz. Ol olara aýdýardy: Siz Hudaýyň buýrugyny ýatyrýarsyňyz, öz däbiňizi saklamak üçin. Musa şeýle diýdi: Öz ataňa we eneňe hormat goý, we atasyna ýa-da enesine erbet sözleýän ölüm bilen ölsün. Siz bolsa aýdýarsyňyz: eger adam öz atasy ýa-da enesine korban, ýagny sowgat diýse, sen menden peýdalanyň biljek zadyň, we mundan soň siz oňa öz kakasyna ýa-da enäsine hiç zat etmäge rugsat bermeýärsiňiz. Siziň ýetiren däbiňiz bilen Hudaýyň sözünü ýatyrýarsyňyz we şuna meňzeş köp zatlary edýärsiňiz. We ähli halkany çagyryp, olara aýdýardy: Hemmähiz meni diňläň we düşüniň. Daşardan adama girýän hiç zat ony hapalap bilmeýär, ýöne adamdan çykýanlar adamy hapaýar. We ol märekäniň ýanyndan öýe gireninde, onuň şagirtleri ondan mysal barada soraýardylar. Ol olara aýdýar: Şeýlelikde siz hem akylsyzmy? Entek düşünmeýärsiňizmi welin, daşardan adama girýän ähli

zat ony hapalap bilmeyär? Sebäbi ol onuň ýüregine girmän, eýsem garynyna girýär we hajathana çykýar, ähli iýmitleri arassalaýar. Ol aýdýardy: Adamdan çykýan zat, şol adamy hapalandyrýar. İçinden, sebäbi adamlaryň ýüreginden erbet pikirler çykýar: zinalyklar, ahlaksyzlyklar, ganhorlar, Ogurlyklar, açgözlükler, erbetlikler, aldaw, azgynlyk, erbet göz, kemsitme, tekepbirlik, samsykyk. Ähli bu erbet zatlar içinden çykýar we adamy hapalandyrýar.

Ol ýerden turandan soň, Tiriň we Sidonyň serhetlerine gitdi. Öýe gireninden soň hiç kimi bilmegini islemedi, ýöne gizlin galyp bilmedi. Sebäbi onuň barada eşiden aýal, kimiň gyzjagazy haram ruha eýe bolupdy, gelip, onuň aýaklarynyň önünde ýere düşdi. Aýal bolsa grek, siriýa-finikili milletden eken we ondan gyzynyň içinden jyny kowup çykarmagyny haýyş edýärdi. Ýöne Isa oňa aýtdy: Goý ilki bilen çagalar doýsun, sebäbi çagalaryň çöregini alyp kiçi itlere taşlamak gowy däl. Ol bolsa jogap berdi we oňa aýdýar: Hawa, Rebbe, we itler stoluň aşagynda çagalaryň döwüklerinden iýýärler. Ol oňa aýtdy: Şu söz sebäpli git, şeytan seniň gyzyňdan çykdy. Ol öýüne gidip, çagany düşekde ýatyrka we jynyň çykyp gidendigini gördi.

Ol ýene Tir we Sidon çäklerinden çykyp, Dekapolis çäkleriniň ortasyndan geçip, Galileýa deňzine geldi. We olar oňa ker dilsiz birini getirýärler we oňa ýalbarýarlar, şonuň üçin ol oňa elini goýsun. Ony märekeden aýratyn alyp, öz barmaklaryny onuň gulaklaryna saldy we tüýküp, onuň diline degdi. We asmana ýokary seredip, dem aldy we oňa: Effata diýdi, ýagny Açyl. We

derrew onuň gulaklary açyldy we onuň diliniň baglaýjysy çözüldi, we ol dogry gürleýärdi. Ol olara buýruk berdi, hiç kime aýtmasyň diýip, ýöne ol olara näçe buýruk beren bolsa, şonça-da has artyk ygylan edýärdiler. Olar aşa ölçüden artyk geň galdylar we aýtdylar: Ol ähli zady gowdy etdi, sag-sag edýänleri eşidýär we lal-lal edýänleri gürledýär.

8

Şol günlerde ýene köp märeke bolanda we iýjek zatlary bolmanda, Isa şägirtlerini çagyryp, olara aýdýar, Men märekäniň üstünde rehim edýärim, sebäbi olar eýýäm üç gün meniň ýanymda galypdyrlar we olaryň iýjek zady ýok. Eger men olary aç öýlerine goýbersem, olar ýolda gowşar, sebäbi olaryň käbirleri uzakdan geldiler. Onuň şägirtleri oňa jogap berdiler: Çöllükde bu adamlary çörek bilen kim doýduryp biler? Ololardan sorady: Näçe çöregiňiz bar? Olar bolsa: Ýedi diýdiler. Ol märekä ýere ýatyp galmak üçin buýruk berdi. Ýedi çöregi alyp, şükür edip döwdi we şägirtlerine berdi, olar hem märekä goýsunlar diýip. Olar hem märekä goýdular. Olar az sanly balyklara eýe boldular we olary mübärekläp, olary hem öňe goýmagy buýurdy. Olar iýdiler we doýdular, galan bölekleriň ýedi sebedini bolsa ýygnap aldylar. Olar takmynan dört müň adam boldy we ol olary boşatdy. Ol gämä münüp, derrew öz şägirtleri bilen bille Dalmanutha sebitine geldi.

We Farisaýlar däşary çykdylar we oňa jedel etmäge başladylar,

ondan asmandan alamat gözleýärdiler, ony synap görýärdiler. Ol öz ruhunda çuňňur dem alyp diýýär: Näme üçin bu nesil alamat gözleýär? Hakykatdanam size aýdýaryn, bu nesle alamat berilmez. Olary goýup, gämä münüp, ýene gitdi.

Olar çörek almany ýatdan çykardylar we gämide diňe bir çörek bardy. Ol olara aýdyp görkezdi: Görün, Farisaýlaryň hamyryndan we Herodusyň hamyryndan ätiýaçly boluň. Olar biri-birine: Çöreklerimiz ýok diýip pikir edýärdiler. We bilip, Isa olara aýdýar: Näme üçin pikir edýärsiňiz, sebäbi çöregiňiz ýok? Entek düşünmeýärsiňizmi we-de aňmaýarsyňyzmy? Henizem ýüregiňiz gataşdyrylanmy? Gözleriňiz bar, ýöne görmeýärsiňiz, gulaklaryňyz bar, ýöne eşitmeýärsiňiz? Ýatlamaýarsyňyzmy?

Haçan men baş çöregi baş mün adama böldüm, näçe sebetleri bölekleriň doly galdyrdyňyz? Olar oňa aýdýarlar: On iki. Haçan ýedini dört müňe, näçe sebet doly bölek götäräniňiz? Olar bolsa yedi diýdiler. we ol olara aýdýardy: Entek düşünmeýärsiňizmi?

Ol Beýtsaýda gelýär. Olar oňa bir kör adamy getirýärler we oňa ýalbarýarlar, ol oňa degsin diýip. Ol kör adamyň elinden tutup, ony obadan daşary alyp çykdy we onuň gözlerine tükürdikden soň, ellerini oňa goýup, oňa näme görýändigini sorady. We gözünü galdyryp aýtdy: Adamlary agaçlar ýaly ýöräp görýäris. Soň ýene-de ellerini onuň gözleriniň üstüne goýdy we ony görmäge mejbur etdi, we dikeldildi we hemmesine aýdyň seretdi. Ol ony öz öýüne iberdi we aýtdy: Obanyň içine girme we obada hiç kime aýtma.

Isa we onuň şägirtleri Filipiň Kesariýasynyň obalaryna gitdiler, we ýolda ol öz şägirtlerinden sorap, olara aýtdy: Adamlar meniň kim diýip aýdýarlar? Olar bolsa jogap berdiler: Ýahýa Baptisçi, we beýlekiler Iliýa, beýlekiler bolsa pygamberlerden biri. We ol özü olara diýýär: Siz bolsa meniň kim diýip aýdýarsyňyz? Jogap berip, Petrus oňa diýýär: Sen Hristosyň. Ol olara hiç kime özi hakynda aýtmazlyk üçin käýdi.

Ol olara öwretmäge başlady welin, Adamyň Oglunyň köp ejir çekmegi, ýaşulular, baş ruhanylar we ýazyjylar tarapyndan ret edilmegi, öldürilmegi we üç günden soň ýokary galmagy zerurdyr. Ol açyklyk bilen söz gürleýärdi. Piter ony alyp, oňa käýemäge başlady. Ol bolsa öwrülip, şägirtlerini görüp, Petera käýinç berdi we aýtdy: Git meniň yzynda, şeýtan, sebäbi sen Hudaýyň işleri hakda däl-de, adamlaryň işleri hakda pikir edýärsiň.

Ol märekäni şägirtleri bilen bilelikde çagyryp, olara şeýle diýdi: Kim meniň yzymdan gelmek isleýän bolsa, özüni ret etsin we öz haçyny göterip, meniň yzymdan gelsin. Kim öz janyny saklamak islese, ony ýitirer, ýöne kim öz janyny meniň we Hoş Habaryň üçin ýitirse, şol ony saklar. Näme peýda eder adama, eger ol tutuş dünýäni gazansa, emma öz janyny ýitirse? Ýa-da adam öz jany üçin näme çalyşma berer? Kim menden we meniň sözlerimden bu zyna eden we günäkär nesilde utansa, Adam Ogly hem ondan utanar, haçan Kakasynyň şöhratynda mukaddes habarçylar bilen gelse.

We Ol olara aýdýardy: Hakykatdanam, men size aýdýaryn, şu ýerde duranlardan käbirleri bar, olar ölümi dadyp görmezler, Hudaýyň patyşalygynyň güýç bilen gelendigini görýänçäler.

Alty günden soň Isa Petrony, Ýakuby we Ýohany alyp, olary ýeke özleri beýik daga çykardy we olaryň önünde görnüşi üýtgedi, Onuň eşikleri parlap, gar ýaly gaty ak boldy, ýer ýüzündäki hiç bir agartyjy şeýle aklamaga ukyply däl. Olara Iliýas bilen Musa görüldi we olar Isa bilen gürleşýärdiler. Pýotr jogap berip, Isa aýtdy. Rabbi, biziň şu ýerde bolmagymyz gowy, we üç çadyr edeliň: seniň üçin bir, Musa üçin bir we Iliýa üçin bir. Ol näme aýtmalydygyny bilmeýärdi, sebäbi olar gaty gorkup galypdy. Olara kölegeleýän bulut emele geldi we bulutdan ses geldi: Bu meniň söýgüli Oglumdyr, Oňa gulak asyň. Birdenem daş-töweregine seredip, artyk hiç kimi görmediler, diňe Isany özi bilen gördüler. Olar dagdan aşak inende, olara buýurdy: Adamyň Ogly ölülerden dirilýänçä, gören zatlaryny hiç kime gürrüň bermeň. Olar bu sözi özlerinde saklapdyrlar, öz aralarynda ölülerden dirilmek näme diýen zady jedel edip. We olar ondan soraýardylar we aýdýardylar: Näme üçin ýazyjylar Iliýanyň ilki gelmegi gerekdigini aýdýarlar? Ol bolsa jogap berip, olara aýtdy: Iliýas hakykatdanam ilki gelip, ähli zatlary dikeldýär, ýöne adamyň oglunyň barada köp ejir çekmeli we hor görülmeli diýip nädip ýazylandyr? Ýöne men size aýdýaryn ki, Iliýa hem geldi we olar oňa isländikleriniň hemmesini etdiler,

nähili onuň üstünde ýazylypdyr.

Hem ol şägirtleriň ýanyna geleninde, olaryň töwereginde köp märekäni we olar bilen jedel edýän ýazyjylary gördi. Derrew ähli märeke ony görenlerinde geň galdylar we ylgap oňa salam berdiler. we ýazyjylara sorady: Özara näme barada jedel edýärsiňiz? We jogap berip, märekäniň içinden biri aýtdy: Mugallym, men seniň ýanyňa oglumy getirdim, onuň lal ruhy bar. We nirede oňa ýetse, zyňýar oňy, we köpükleyär we dişlerini gygyrýar, we guradýar. Men seniň şägirtleriňe ony kowmak üçin aýtdym, ýöne olar başaryp bilmediler. Ol bolsa jogap berip, oňa aýdýar: Eý ynanmaýan nesil, haçana çenli siziň ýanyňyzda bolaryn? Haçana çenli size çydararyn? Getiriň ony meniň ýanyma. We olar ony onuň ýanyna getirdiler. Ony görüp, derrew ruh ony gysdy we ýere düşüp, köpükläp togalandy. Ol onuň kakasyna ýüzlendi: Näçe wagt boldy bu oňa şeýle bolan? Ol bolsa aýtdy: Çagalykdan. Ol köplenç ony oda hem atypdyr, suwa hem atypdyr, ony ýok etmek üçin, ýöne eger bir zat edip bilseňiz, bize rehim edip, bize kömek ediň. Ýöne Isa oňa şeýle diýdi: Eger ynanmaga ukyplyň bolsaň, ynanan adama ähli zat mümkindir. We derrew çaganyň kakasy gözýaşlar bilen gygyryp aýtdy: Ynanýaryn, Rebbe, meniň ynanmazlygymda maňa kömek et. Isa märekäniň ýygnanýandygyny görüp, harama ruha käýindi we oňa aýtdy: Eý lal we ker ruh, men saňa buýurýaryn, ondan çyk we indi oňa girme. Gygyrandan we ony köp titredenden soň çykdy we öli ýaly boldy, şonuň üçin köpler onuň ölendigini aýtdylar. Ýöne Isa ony elinden tutup galdyrdy, we ol galdy. Ve ol öýe girensoň, onuň şägirtleri ondan aýratyn

soradylar: Näme üçin biz ony kowup bilmedik? Ol olara aýtdy: Bu jyns diňe dogra we oraza arkaly çykyp biler.

We şol ýerden çykyp, Galileýanyň üstünden geçip barýardylar we ol hiç kimiň bilmegini islemedi. Ol öz şägirtlerini öwredýärdi we olara aýdýardy: Adamyň Ogly adamlaryň eline berilýär, we olar ony öldürerler, we öldürilenden soň üçünji gün dirilýär. Olar bolsa bu sözi düşünmediler we ondan soramaga gorkdular.

Ol Kapernauma geldi we öýde bolanda, olardan sorady: Ýolda özara näme barada gürrüň edýärdiňiz? Olar bolsa dymdy, sebäbi olar ýolda biri-birine kim has uludyr diýip ara alyp maslahatlaşypdylar. Ol oturdyp, on ikini çagyrdy we olara aýdýar: Eger kimdir biri birinji bolmak isleýän bolsa, ähliniň soňky we ähliniň hyzmatkäri bolar. Ol bir çagany alyp, ony olaryň ortasyna goýdy we ony gujaklap, olara aýtdy, Kim şeýle çagalaryň birini meniň adyma kabul etse, meni kabul edýär, we kim meni kabul etse, diňe meni däl, eýsem meni iberen Ony kabul edýär. Ýohanna oňa jogap berip aýtdy: Mugallym, biz seniň adyňda jynlary kowýan birini gördük, ol bize eýermeýär, biz oňa gadagan etdik, sebäbi ol bize eýermeýär. Ýöne Isa aýtdy: Ony togtatmaň, sebäbi hiç kim ýok ki, meniň adymda gudrat edip, soňra meni çalt erbet gürläp biler. Kim siziň garşyňyzda däl bolsa, siziň tarapyňyzda bar. Kim çünki size bir käse suw meniň adymda içirse, sebäbi siz Mesihiniňki, hakykatdanam size aýdýaryn, ol öz sylagyny asla ýitirmez.

We kim bir edip bu kiçijikleriniň birini, meniň içime ynanýanlary

ýykdyrsa, oňa has gowy bolardy, eger degirmen daşy boýnuna asylsa we deňze taşlansa. Eger seniň eliň seni günä batýrsa, ony kes. Saňa maýyp bolup durmuşa girmek has gowy, ýa-da iki eliň bilen gehenna gitmek, şol sönmeýän oda gitmek. Nirede olaryň gurçugy ölmeýär we ot öçmeýär. Eger seniň aýagyň seni бүдredýän bolsa, ony kes. Saňa topal bolup durmuşa girmek has gowy, ýa-da iki aýagy eýeläp, sönmeýän oda, jehenneme taşlanmakdan. Nirede olaryň gurçugy ölmeýär we ot öçmeýär. Eger gözüň seni бүdräp ýýkýarsa, ony taşla, çünki saňa bir gözli bilen Hudaýyň patyşalygyna girmek has gowy, ýa-da iki göze eýe bolup ot jehennemine gitmek. Nirede olaryň gurçugy ölmeýär we ot öçmeýär. Sebäbi her kim ot bilen duzlanar we her gurban duz bilen duzlanar. Duz gowydyr, eger-de duz öz tagamyny ýitirse, ony näme bilen tagamlandyrarsyňyz? Özüňizde duz saklaň we biri-biriňiz bilen parahatçylykda ýaşaň.

10

Ol şol ýerden turup, Iordan derýasynyň aňyrsy arkaly Ýahudyýanyň çäklerine gelýär, we märekeler ýene oňa ýygnanýarlar, we endik edişi ýaly, ýene olara öwredýärdi. Farisaýlar ýakynlaşyp, oňa adama aýalyny boşamak rugsat edilýärmidi diýip soratýardylar, oňy synap. Ol bolsa jogap berip, olara aýtdy: Musa size näme buýurdy? Olar bolsa: Musa aýrylyşyk haty ýazmaga we aýrylmaga rugsat berdi diýdiler. Isa jogap berip, olara aýtdy: Ol size şu buýrugy siziň ýüregiňiziň gatylygy sebäpli ýazdy. Emma başlangyjyndan, dörediş

wagtyndan, Hudaý olary erkek we aýal edip ýaratdy. Şonuň üçin adam öz kakasyny we ejesini terk eder-de, öz aýalyna goşular we iki adam bir beden bolar. Şonuň üçin olar indi iki däl, eýsem bir bedendir, Şonuň üçin Hudaý birleşdiren zadyny adam aýyrmasyn. we öýe ýene-de şägirtler munuň barada ondan soraýardylar Ol olara şeýle diýýär: Kim öz aýalyny boşap, başga aýal bilen öýlense, ol öz aýalynyň üstünde zyna edýär. We eger aýal erkegini boşap, başga birine durmuşa çyksa, zinä edýär.

We oňa çagalary getirýärdiler, şonuň üçin olara degsin, ýöne şägirtler getirýänleri käyediler. Isa görüp, gaharlandy we olara aýtdy: Çagalary maňa gelmäge goýberiş we olary saklamaň, sebäbi Hudaýyň patyşalygy şeýleleriňkidir. Hakykatdanam size aýdýaryn, kim Hudaýyň patyşalygyny çaga ýaly kabul etmese, oňa hiç girmez. Ol olary gujagyňa alyp, ellerini olaryň üstüne goýup mübäreklädi.

We onuň ýola çykýan wagty, bir adam ylgap gelip, onuň önünde dyzlanyp, ondan sorady: Gowy mugallym, ebedi durmuşy miras almak üçin näme etmeli? Ýöne Isa oňa aýtdy: Näme üçin meni gowy diýip atlandyrýaň? Hudaýdan başga hiç kim gowy däldir. Sen buýruklary bilýärsiň: zyna etme, adam öldürme, ogurlamaň, ýalan şaýatlyk etme, aldamaň, kakaňa we ejeňe hormat et. Ol bolsa jogap berip, oňa aýtdy: Mugallym, şu zatlaryň hemmesini men ýaşlygymdan bäri sakladym. Isa oňa seredip, ony söýdi we oňa aýtdy: Bir zat sende ýetmeýär. Eger sen kämil bolmak isleseň, git, sende näçe bar bolsa sat we garyplara ber, şonda asmanda hazynaň bolar. Soň gel we haçyňy

göterip, meniň yzymdan ýör. Ol bolsa söze gamgynlanyp, gynanyp gitdi, sebäbi onuň köp eýeçilikleri bardy.

Isa etrafyna seredip, öz şägirtlerine aýtdy: Pul eýe bolýanlaryň Hudaýyň patyşalygyna girmegi nähili kyn! Şägirtler bolsa onuň sözlerine geň galdylar. Ýeňsa Isa ýene jogap berip olara diýýär: Çagalar, baýlyga bil baglaýanlaryň Hudaýyň Patyşalygyna girmegi nähili kyn! Düýäniň inňäniň deşiginden geçmegi, baýyň Hudaýyň patyşalygyna girmeginden has aňsat. Olar bolsa aşa geň galdylar we öz-özlerine aýdyp: Kim halas bolup biler? Olara seredip, Isa aýdýar: Adamlar üçin bu mümkin däl, ýöne Hudaý üçin däl, sebäbi ähli zat Hudaý üçin mümkindir. Petrus oňa şeýle diýip başlady: Ine, biz ählisini taşladyk we saňa eýerdik. Isa jogap berip aýtdy: Hakykatdanam size aýdýaryn, hiç kim ýok ki, meniň üçin we Hoş Habaryň üçin öýüni ýa doganlaryny ýa uýalaryny ýa kakasyny ýa enesini ýa aýalyny ýa çagalaryny ýa meýdanlaryny taşlan bolsa, Eger häzir şu döwürde jaýlary, doganlary, uýalary, kakany, enäni, çagalary we meýdanlary yzarlamalar bilen birlikde ýüz esse alman galsa we gelyän asyrda ebedi ýaşayşy alman galsa. Köpüsi birinji bolar soňky, we soňkylar bolar birinji.

Olar ýolda Iýerusalime çykýardylar we Isa olary öňe saýýardy, olar haýran galýardylar we yzyna eýerýänler gorkýardylar. Isa ýene on ikisini alyp, özi başyna bolmaly zatlary olara aýtmaga başlady. Sebäbi ine, biz Iýerusalime çykýarys we adamyň Ogly baş ruhanlara we ýazyjylara gowşurylar, we olar oňa ölüm hökmüni çykararlar we oňy halklara gowşurarlar, Olar oňa

masgaralar we ony gamsalarlar we oňa tüýkülerler we ony öldürerler, we üçünji gün ol dirilýär.

Zebediniň ogullary Ýakub we Ýohanna oňa ýakynlaşyp aýdýarlar: Mugallym, biz isleýäris, näme sorasak, bize şony etmegiňi. Ol bolsa olara aýtdy: Näme isleýärsiňiz, men size edip bereýin? Olar bolsa oňa aýtdylar: Bize şeýle ber welin, biri seniň sag tarapyňda we biri seniň çep tarapyňda seniň şöhratyňda otursun. Isa olara şeýle diýdi: Siziň näme sorayandygyňyzy bilemok. Men içýän käsäni içmäge we men çokundyrylýan çokundyrma bilen çokundyrylmaga ukyplymy? Olar bolsa oňa: Biz ukyplydyrys diýdiler. Ýöne Isa olara aýtdy: Hakykatdanam, men içýän käsäni siziň içersiňiz we men çokundyrylýan çokundyrmany siziň çokundyrylarsyňiz. Ýöne meniň sag tarapymda we çep tarapymda oturmak meniň bermegim däl, ýöne kimler üçin taýýarlanyldy.

We ony eşiden on adam Ýakup bilen Ýohan hakynda nägile bolmaga başladylar. Ýöne Isa olary çagyryp, olara aýdýar: Bilýärsiňiz, milletleri dolandyryýan görünýänler olaryň üstünden höküm sürýärler we olaryň ululary olaryň üstünden ygtyýar edýärler, Ýöne siziň araňyzda şeýle bolmaz, emma kim siziň araňyzda uly bolmak islese, ol siziň hyzmatkäriňiz bolar. We kim eger siziň araňyzda birinji bolmak isleýän bolsa, ol ähliniň guly bolar. Sebäbi adamyň Ogly hyzmat edilmäge däl, eýsem hyzmat etmäge we öz janyny köpleriň ýerine halas puly hökmünde bermäge geldi.

Olar Ýerihowa gelýärler. Onuň Ýerihodan çykmagy bilen, onuň şägirtleriniň we uly märekäniň bilen, Timanyň ogly Bartimay kör ýoluň gyrynda dilençilik edip oturdy. We eşideninden soň, Isanyň Nazaretli bolandygyny, gygyryp başlady we aýtdy: Dawudyň ogly Isa, maňa rehim et. Köp adamlar oňa käýinip, dymmagy üçin aýtdylar, ýöne ol has-da köp gygyryp: Eý Dawudyň ogly, maňa rehim et! diýdi. We duran Isa aýtdy: Çagyryň ony. We olar kör adamy çagyryrlar, oňa aýdyp: Göwün eý, galk, Ol seni çagyryr. Ol bolsa öz eşigini taşlap, turup, Isanyň ýanyna geldi. Isa oňa jogap berip diýýär: Saňa näme etmegimi isleýärsiň? Kör bolsa oňa aýtdy: Rabbuni, görüp bilmegim üçin. Isa oňa şeýle diýdi: Git, seniň ynanjyň seni halas etdi. Ol derrew gözünü açdy we ýolda Isanyň yzyndan gitdi.

11

We olar Iýerusalime, Betfage we Betaniýa, zeýtun dagyna ýakynlaşanda, öz şägirtleriniň ikisini iberýär. Ol olara aýdýar: Siziň garşyňyzdaky obada gidiň we derrew oňa girendeňizde bagly taýyny taparsyňyz, onuň üstünde hiç bir adam oturmadyr, ony çözüp getiriň. We eger kimdir size aýtsa: Näme edýärsiňiz muny? Aýdyň: Reb oňa zerurdyr diýip, we derrew ony ýene şu ýere iberer. Olar gitdiler we gapynyň ýanynda, köçäniň üstünde daşarda bagly duran taýy tapdylar we ony çözdüler. We ol ýerde duran adamlaryň käbirleri olara aýdýardylar: Taýjagazy boşadyp näme edýärsiňiz? Olar bolsa Isanyň buýran ýaly olara aýtdylar we olar olary goýberdiler. We

olar taýy Isanyň ýanyna getirdiler we oňa eşiklerini ýaýdylar, we Ol onuň üstünde oturdy. Köpüsi eşiklerini ýola ýaýdylar, beýlekileri bolsa agaçlardan ýaprakly şahalary kesip, ýola ýaýdylar. Öňe gidýänler we yzyndan gelýänler gygyryp: Hosanna! Rebbiň atynda gelýän mübärekdir! diýdiler. Biziň atamyz Dawudyň Rebbiň adynda gelýän patyşalygy gutly bolsun, osanna iň ýokarlarda.

Isa Iýerusulime we mukaddes ybadathananyň içine girdi. Ol ähli zatlara seredip, sagat eýýäm agşam bolansoň, on iki şägirdi bilen Betaniýa gitdi.

We ertesi gün olar Betaniýadan çykandan soň, ol açlyk çekdi. Uzakdan ýapraklary bolan injir agajyny görüp, onda bir zat tapyp biljekmi diýip geldi, we oňa gelip, ýapraklardan başga hiç zat tapmady, sebäbi injir wagty dälidi. We jogap berip, oňa aýtdy: Indi senden asla hiç kim miwe iýmesin. We onuň şägirtleri eşidýärdiler.

Olar ýene Iýerusulime gelýärler we Isa mukaddes ybadathana girip, ybadathanada satýanlary we satyn alýanlary kowmaga başlady, pul çalşyjylaryň stollaryny we kepder satýanlaryň oturgyçlaryny agdardy. we ol hiç kime ybadathana arkaly gap götermäge rugsat bermeyärdi Ol olara aýdyp öwredýärdi: Meniň öýüm ähli milletler üçin doga öýi diýlip atlandyrylar diýip ýazylan dälmi? Siz bolsa ony garakçylaryň gowagy etdiňiz.

Ýazyjylar, Farisaýlar we uly ruhanylar eşitdiler we ony nädip

ýok etmegiň ýoluny gözleýärdiler, sebäbi ondan gorkýardylar, çünki ähli halk onuň öwredişine haýran galýardy. Wagty giç boldy, ol şäheriň daşyna çykdy.

Olar irden geçip barýarkalar, injir agajynyň köklerinden gurandygyny gördüler. We ýatdan Petrus oňa aýdýar: Mugallym, seret, sen näletlän injir agajy guradyldy. We jogap berip, Isa olara aýdýar: Siziň Hudaýa ynaňyz bar. Hakykatdanam, men size aýdýaryn: kim-de bolsa şu daga aýtsa: Göteriň we deňze taşlanyň diýip, we ýüreginde şübhelenmeýär, ýöne aýdýan zadynyň bolýandygyna ynanýar bolsa, oňa aýdan zady bolar. Şonuň üçin men size aýdýaryn: doga edip soraýan ähli zatlarňyza aldyňyz diýip ynanýarsyňyz, we ol size bolar. Haçanda doga edip duranyzda, biriniň garşysyna bir zadyňyz bar bolsa, ony bagyşlaň, şeýle hem asmandaky Ataňyz hem siziň günäleriňizi bagyşlasyn. Eger siz günäleri bagyşlamasaňyz, siziň Ataňyz hem siziň günäleriňizi bagyşlamaz.

We olar ýene Iýerusalime gelýärler, we ol tapynakda ýörkä, baş ruhanylar, ýazyjylar we ýaşulular oňa gelýärler. Olar oňa aýdýarlar: Haýsy ygtyýarlyk bilen bu zatlary edýärsiň? Ýa-da kim saňa bu zatlary etmegiň üçin şu ygtyýarlygy berdi? Isa bolsa jogap berip, olara aýtdy: Men hem size bir söz soraryn, we maňa jogap beriň, şonda size haýsy ygtyýar bilen şulary edýändigimi aýdaryn. Ýahýanyň suwlaýşy asmandan boldymy ýa-da adamlardan? Maňa jogap beriň. Ve olar öz aralarynda pikir edip aýdýardylar: Eger biz aýtsak asmandan diýip, ol aýdar: Näme üçin onda siz oňa ynanmadyňyz? Ýöne aýdalyň, adamlardan?

Olar halky gorkýardylar, sebäbi hemmeler Ýahýany pygamber hasaplaýardylar. Olar jogap berip, Isanyň ýanyna aýdýarlar: Biz bilmeyäris. Isa hem olara jogap berip aýdýar: Men hem size haýsy ygtyýarda bu zatlary edýändigimi aýtmaýaryn.

12

Ol olara mysal-mesellerden gürlemäge başlady: Bir adam üzümpçilik ekdi we töwereğine haýat çekdi we şerap basyş ýerini gazdy we diňe gurdy, we ony daýhanlara kärendesine berdi we gidip gitdi. Ol wagt gelende, ekinçilere gul iberdi, şonuň üçin ol ekinçilerden bagyň miwesinden alsyn. Ony alyp urdular we boş iberdiler. Ol ýene-de olara başga bir guly iberdi, we olar şol guly daşlap, kellesine ýaraladylar we masgaralap yzyna iberdiler. We ýene başga birini iberdi, we şol birini hem öldürdiler, we köp başgalaryny, kimlerini urýarlar, kimilerini bolsa öldürýärler. Heniz bir söýgüli ogly bardy, ony iň soňunda olara iberdi we aýtdy: Meniň ogluma hormat goýarlar. Şol daýhanlar ony gelýänini görüp, öz-özlerine aýtdylar: Bu mirasdüşer, geliň ony öldüreläň, miras biziňki bolar. Olar ony alyp öldürdiler we ony bagyň daşyna taşladylar. Onda bagyň hojaýyny näme eder? Ol geler we şu daýhanlary ýok eder, we bagyň beýlekilere berer. Şu ýazuwy-da okamadyňyzmy: gurujylaryň ret eden daşy burçuň baş daşyna öwrüldi Bu Rebbiň tarapyndan boldy we biziň gözlerimizde ajaýypdyr.

Olar ony tutmak islediler, ýöne märekäden gorkdular, sebäbi ol

mysaly olara aýdandygyny bildiler. Şonuň üçin ony taşlap gitdiler.

Ve olar oňa Farisaýlardan we Hirodçylardan käbirlerini iberýärler, ony söz bilen tutmak üçin. Olar geldiler we oňa aýdýarlar: Mugallym, biz bilýäris sen hakyky adam, saňa hiç kim barada alada ýok, sebäbi sen adamlaryň ýüzüne seretmeýärsiň, ýöne Hudaýyň ýoluny hakykylygyň üstünde öwredýärsiň. Şonuň üçin bize aýt, Kesara salgyt bermek rugsat berilýärmí ýa-da ýok? Bereliňmi ýa-da bermeliňmi? Ol olaryň ikiyüzlüligini bilip, olara aýtdy: Näme üçin meni synap görýärsiňiz? Maňa bir denariýany getiriň, görüp bileýin. Olar bolsa getirdiler. Ol olara aýdýar: Kimiň bu şekil we ýazgy? Olar bolsa aýtdylar: Kesaryň. Isa jogap berip, olara aýtdy: Kesaryň zatlaryny Kesara beriň we Hudaýyň zatlaryny Hudaýa beriň. Olar oňa geň galdylar.

We Saddukeýler oňa gelýärler, kim dirilişiň bolmaýandygyny aýdýarlar, we olar oňa sorag berip aýdýardylar, Mugallym, Musa bize ýazdy: eger kimdir biriniň dogany ölüp, aýalyny goýup gitse, ýöne çaga goýmasa, onda onuň dogany şol aýaly almalydyr we ölen dogany üçin nesil galdyrmalydyr. Ýedi dogan bardy. Ilkinjisi aýal aldy we ölende nesil galdyrmady. Ikinji hem ony aldy we öldi, we özi hem tohum goýmady. Üçünji hem şeýle. Ýedisi ony aldylar we tohum goýbermädiler. Hemmelerden soňky bolup aýal hem öldi. Onda dirilişde, haçan olar dirilende, ol kimiň aýaly bolar? Sebäbi ýedisi hem ony aýal edinipdi. We Isa jogap berip, olara aýtdy: Siziň ýalňyşýandygyňyz, mukaddes

ýazgylary we Hudaýyň güýjüni bilmeýändiginiz sebäpli däl mi? Haçan-da olar ölülerden galkalar, ne öýlenýärler, ne-de öýlendirilýärler, ýöne asmanlardaky habarçylar ýaly bolarlar. Ölüleriň hakykatynda dirilýändigleri barada, Musanyň kitabynda, çalysyna degişli bölümde Hudaýyň oňa nähili aýdandygyny okaňyzmy: Men Ybraýymyň Hudaýy, Yshagyň Hudaýy we Ýakubyň Hudaýy? Hudaý ölüleriň däl, eýsem diriläriň Hudaýydyr, şonuň üçin siz gaty ýalňyşýarsyňyz.

We ýazyjylaryň birisi ýakynlaşyp, olaryň jedel edýändigini eşidip, olara gowy jogap berendigini görüp, oňa sorady: Ähli buýruklaryň birinji haýsysy? Isa oňa jogap berdi: Ähliniň birinji buýrugy, diňle, eý Ysraýyl, Rebimiz Hudaý birdir, Sen Rebbiň Hudaýyňy tutuş ýüregiňden we tutuş janyňdan we tutuş aňyňdan we tutuş güýjüňden söýersiň. Bu birinji buýruk. Ikinji buýruk hem şuna meňzeş: goňşuňy öz-özün ýaly söýersiň. Bularyň ulusyndan başga buýruk ýok. Ýazyjy oňa aýtdy: Gowy, mugallym, hakykatyň üstünde aýtdyň, çünki Ol birdir we Ondan başga başga biri ýokdur. Ony tutuş ýürekden, tutuş düşünişden, tutuş ruhdan we tutuş güýçden söýmek, hem-de goňşyny özi ýaly söýmek ähli ýakylýan gurbanlyklardan we gurbanlyklardan has ýokary. Isa onuň akyly jogap berendigini görüp, oňa aýtdy: Sen Hudaýyň patyşalygyndan uzak dälşiň. Şondan soň hiç kim oňa sorag bermäge batynlyk etmedi.

Isa ybadathanada öwredip, jogap berip şeýle diýdi: Ýazyjylar Mesihiň Dawudyň ogly bolýandygyny nädip aýdýarlar? Özi Dawut Mukaddes Ruhda aýtdy: Reb meniň Rebime diýýär:

Meniň sag tarapymda otur, men seniň duşmanlaryňy seniň aýaklaryňyň aşagyna salýançam. Özi şonuň üçin Dawid ony Reb diýip atlandyrýar, we nädip ol onuň ogly bolup biler? Uly märeke bolsa ony lezzet bilen diňleýärdi.

Ol öz öwredişinde olara şeýle diýýärdi: Eşiklerde gezip, bazarlarda salamlaşmagy isleýän ýazyjylardan gözüňizi saklaň. we ýygnaklardaky baş orunlary we ziyafetlerdäki baş orunlary. Dul aýallaryň öýlerini iýip-gutarýanlar we bahana bilen uzak doga edýänler has agyr höküm alarlar.

Ve Isa hazynanyň garşysynda oturyp, halkyň hazynanyň içine nähili бүрүнç taşлаýandygyna synlaýardy. Köp baýlar köp zat atdylar we bir garyp dul aýal gelip, iki ownuk teňňe atdy, ol bir kodrant bolýar. Ol öz şägirtlerini çagyryp, olara aýtdy: Hakykatdanam size aýdýaryn, bu garyp dul aýal hazynasyna taşлаýanlaryň hemmesinden has köp taşlady. Ählisi öz artykmaçlygyndan taşladylar, emma ol öz garyplygyndan näme bardy hemmesini taşlady, tutuş durmuşyny.

13

Ol ybadathanadan çykyp barýarka, onuň şägirtleriniň biri oňa diýdi: Mugallym, gör, nähili daşlar we nähili binalar! We Isa jogap berip, oňa aýtdy: Sen görýärsiňmi şu uly binalary? Bu ýerde daş üstünde daş galdyrylmaz, hemmesi ýykylar. Ol Zeýtun dagynyň üstünde ybadathananyň garşysynda oturanynda,

Petrus, Ýakub, Iohan we Andrey ondan aýratyn sorayardylar, Bize aýt, haçan bu zatlar bolar we ähli bu zatlar tamamlanmaga taýyn bolanda nähili belgi bolar? Isa jogap berip, olara aýtmaga başlady: Seresap boluň, hiç kim sizi aldamasyn. Sebäbi köp adamlar meniň adym bilen gelip, Men şol diýip, köpleri ýoldan azdyrarlar. Haçan-da siz urşlary we urşlar barada habarlary eşitseňiz, aladalanmaň, çünki olaryň bolmagy zerurdyr, ýöne entek soňy dälidir. Galdyrylar, çünki millet milletiň üstüne we patyşalyk patyşalygyň üstüne galar, we dürli ýerlerde ýer titremeler bolar, we açlyklar we bidüzgünçilikler bolar. Bu zatlar dogurmaklaryň agyrysynyň başlangyçlary. Ýöne siz özüňize görüň. Sebäbi sizi geňeşlere tabşyrlarlar we olaryň ýygnaklarynda urlarlar, we meniň üçin ýolbaşçylaryň we patyşalaryň önünde durarlar, olara şaýatlyk üçin. Hoş habar ilki bilen ähli milletlere yglan edilmeli. Haçan-da olar sizi eltip tabşyrýarlar, önünden alada etmeň näme gürlejekdigiňiz barada, hem-de maşk etmeň, ýöne size şol sagadyň içinde näme berilse, şony gürleýiň, sebäbi gürleýänler siz dälsiňiz, ýöne Mukaddes Ruh. Dogan dogany ölüme gowşurar, kaka çagany hem, çagalar ene-atalaryna garşy galar we olary öldürer. Siz meniň adym sebäpli ähliler tarapyndan ýigreniler bolarsyňyz, ýöne soňuna çenli çydaýan halas ediler.

Haçan siz weýrançylygyň ýigrenjidigini görseňiz, Daniel pygamber tarapyndan aýdylany, ol durmagy gerek bolmadyk ýerde duran bolsa – okaýan adam düşünsin – onda Ýahudyýada bolan adamlar daglara gaçsyn. Ol bolsa damyň üstünde goý inmesin jaýyň içine, hem-de girmesin öz jaýyndan bir zat

götermäge. Meýdanda bolan yzynda dolanyp, eşigini götermäge goýmasyn. Wah bolsa göwresli aýallara we şol günlerde çağa emizýänlere. Doga ediň, ýöne siziň gaçyşyňyz gysda bolmasyn. Sebäbi şol günler şeýle ejir bolar, haýsy Hudaýyň döreden dünýäniň başyndan häzire çenli bolup geçmedik we mundan beýläk-de bolmajak. Eger Rebbe günleri gysaltmadyk bolsa, ähli et halas edilmezdi, ýöne Ol saýlan adamlar üçin, kimleri saýlady, günleri gysaltdy. We sonra, eger kim-de bir size aýtsa: Ine, şu ýerde Mesih, ine, şol ýerde diýse, ynanmaň. Galar bolar, sebäbi ýalan hristoslar we ýalan pygamberler, we olar alamatlary we gudratly işleri görkärerler, eger mümkin bolsa, saýlananlary hem ýoldan azdyrmak üçin. Siz bolsa görüň, ine, men size ähli zady öňünden aýtdym. Ýöne şol günlerde, şol ejirden soň, gün garaňkylaşdyrylar we aý öz ýagtylygyny bermez. We ýyldyzlar asmandan gaçar we asmanlardaky güýçler sarsylar. We şonda olar Adamyň Oglunyň bulutlarda uly güýç we şöhrat bilen gelýändigini görerler. We şonda ol öz habarçylaryny iberer we öz saýlanlaryny dört şemaldan, ýeriň ujundan asmanyň ujuna çenli ýygnaýar.

Ýöne iňjir agajyndan mysaly öwreniň. Onuň şahasy eýýäm ýumşak bolanda we ýapraklaryny çykaranda, tomusyň ýakynlaşandygyny bilýärsiňiz. Şeýle-de siz, haçan bu zatlaryň bolýandygyny görseňiz, onuň gapylarda ýakyndygyny bilň. Hakykatdanam, men size aýdýaryn, bu nesil geçmez, şu zatlaryň hemmesi ýüze çykýança. Asman we ýer geçip gider, ýöne meniň sözlerim hiç haçan geçip gitmez.

Ýöne şol gün ýa-da şol sagat hakynda hiç kim bilmeýär, ne asmanadaky habarçylar, ne-de Ogul, diňe Atadan başga. Görün, hüşgär boluň we doga ediň, sebäbi wagt haçan boljakdygyny bilmeýärsiňiz. Syýahata giden adam ýaly, öýüni goýup, gullaryna ygtyýar berip, her birine öz işini berip, gapyça bolsa garawullyk etmegini buýurdy. Gözegçilikde boluň, sebäbi öýüň eýesiniň haçan gelýändigini bilmeýärsiňiz: giç, ýa ýary gije, ýa horaz seslenende, ýa irden. Ol duýdansyz gelip, sizi uklap tapmasyn. Ýöne size aýdýan zadymy, hemmä aýdýaryn: synla boluň.

14

Pasxa we Açyksyz Çörek baýramy iki günden soň bolmalady. Baş ruhanylar we ýazyjylar Ony hilegärlik bilen tutup öldürmegiň ýoluny gözleýärdiler. Olar aýdýardylar: Baýramçylykda däl, bolmasa halkyň arasynda tolgunyşyk bolar.

Onuň Betaniýada, lepra keseli Simon-nyň öýünde bolup ýatyrka, bir aýal arassa we gymmat nard ýagly alabastr gapjygy eýeläp geldi we alabastr gapjygy döwüp, ony onuň kellesine guýdy. Ýöne käbirleri öz aralarynda nägilelik edip aýdýardylar: Bu melhemiň ýitgisi näme üçin boldy? Sebäbi bu ýag üç ýüz denardan gowrak bahadan satylyp, garyplara berilip bilnerdi we olar oňa käýindiler. Ýöne Isa aýtdy: Ony goýberiň, näme üçin oňa kynçylyk berýärsiňiz? Ol maňa gowy iş etdi. Hemişe garyplary öz ýanyňyzda saklaýarsyňyz, we haçan isleseňiz olara

gowy edip bilersiňiz, ýöne meni hemişe saklamaýarsyňyz. Ol näme eýedise, şony etdi; ol meniň bedenime defin üçin öňünden ýag çaldy. Hakykatdanam size aýdýaryn, bu hoş habar tutuş dünýäde nirede jar edilse, şol ýerde onuň eden işi hem onuň ýadygärligine gürrüň berler.

We Yskaryotly Ýahuda, on ikisiniň biri, uly ruhanlaryň ýanyna gitdi, ony olara dönükdirmek üçin. Olar bolsa eşidip şatlandylar we oňa kümüş pullary bermegi wada etdiler, ol hem ony nädip amatly wagtda dönükdirip berjekdigini gözledi.

Açylan çöregiň birinji günü, Pashany gurbanlyk eden wagty, onuň şägirtleri oňa aýtdylar: Nirede isleýärsiň? Gidip taýýarlalyň, sen Pashany iýesin. Ol öz şägirtleriniň ikisini iberýär we olara diýýär: Şähre gidiň, size suw küýzesini göterýän adam duşar, onuň yzyndan ýöräň, We nirede girse, öýüň eýesine aýdyň: Mugallym aýdýar: meniň myhmanhanam nirede, nirede men Pashany öz şägirtlerim bilen iýerin? We ol özi size uly, enjamlaşdyrylan, taýýar ýokarky otagy görkezer, ol ýerde bize taýýarlaň. Onuň şägirtleri çykyp, şähre geldiler we Ol olara aýdyşy ýaly tapdylar we Pashany taýýarladylar. We agşam bolan soň, ol on iki şägirdiniň bilen gelýär. Olar ýatyp oturyp nahar iýip otyrka, Isa aýtdy: Hakykatdanam size aýdýaryn, siziň biriňiz meni dönükdirer, meniň bilen nahar iýýän. Olar bolsa gamgyn bolup, oňa birin-birin aýdyp başladylar: Däl men? we beýleki: Däl men? Ol ýöne jogap berip olara aýtdy: On ikiniň içinden biri, meniň bilen kasanyň içine çümdürýän. Hakykatdan, Adamyň Ogly gidýär, nähili onuň

hakynda ýazylan bolsa, ýöne wah şol adama, onuň üsti bilen Adamyň Ogly dönükdirilýär; oňa gowy bolardy, eger şol adam dogulmadyk bolsa. Hem olar iýip otyrka, Isa çörek alyp, gutlap, döwüp, olara berdi hem aýtdy: Alyň, iýiň, bu meniň bedenimdir. Ol käsäni alyp, şükür edip, olara berdi we olaryň hemmesi ondan içdi. Ol olara aýtdy: Bu meniň täze ähtnamyň ganym, köpler üçin dökülýän. Hakykatdanam, men size aýdýaryn: indi üzümiň miwesinden içmerin, şol güne çenli, haçan ony Hudaýyň patyşalygynda täze içerin.

Hem giňler aýdandan soň, zeýtun dagyna çykdylar. Isa olara aýdýar: Ähliňiz şu gijede meniň üstümde büdräp ýykylarsyňyz, sebäbi ýazylandyr: Men çopany uraryn we goýunlar dargadylar. Ýöne men galdyrylandan soň, sizi Galileýa äkiderim. Piter oňa aýtdy: Eger ählisi bozguna uçrasa-da, men uçramarin. Isa oňa aýdýar: Amen, saňa aýdýaryn, sen şu gün şu gijede horaz iki gezek ötemezden öň meni üç gezek inkär edersiň. Ýöne Piter has-da güýçli aýdýardy: Eger meniň seniň bilen bilelikde ölmegim gerek bolsa-da, men seni asla ret etmerin. Şonuň ýaly-da beýlekiler hem aýdýardylar.

Olar Getsemani atly ýere gelýärler we öz şagirtlerine: Men doga edýänçäm şu ýerde oturyň diýýär. Ol Peteri, Ýakuby we Ýohany özi bilen alyp gitdi we gaty gynjallanmaga hem aladalanmaga başlady. Ol olara aýdýar: Meniň janym ölüme çenli gaty gynançly, şu ýerde galyň we synlaň. Ol öňe biraz gidip, ýere ýüzüpüşük düşdi we doga edýärdi ki, eger mümkin bolsa, şol sagat ondan geçip gitsin. we ol aýdýardy: Abba, Ata, ähli zat

saňa mümkin, alyp git bu käsäni menden, ýöne men näme isleýän däl, ýöne sen näme isleseň. Ol gelýär we olary uklap ýatyrka tapýar, we Petera aýdýar: Simon, uklaýarsyňmy? Bir sagat hem garaşyp bilmediňizmi? Saklaň we doga ediň, synaga girmezlik üçin, ruh hakykatdanam höwesli, ýöne beden gowşak. Ol ýene gidip, şol bir sözleri aýdyp doga etdi. Ol gaýdyp gelende, olary ýene uklap tapdy, sebäbi olaryň gözleri agyrlaşdyrylýardy we olar oňa näme jogap bermeli bilmeýärdiler. Ol üçünji gezek gelýär we olara aýdýar: Indi uklaýarsyňyzmy we dync alýarsyňyzmy? Ýeterlik boldy, sagat geldi. Ine, Adamyň Ogly günäkärleriň eline berilýär. Turuň, geliň gideliň; görüň, meni satýan ýakynlaşdy.

We ol henizem gürleýärkä, derrew Iskariot Ýahuda, on ikiniň birisi geldi, we onuň bilen baş ruhanylar, ýazyjylar we ýaşulular tarapyndan iberilen, gylyçlar we taýaklar bilen uly märeke geldi. Ony gowşurýan bolsa, olara signal berip, şeýle diýipdi: Men kimi öperin, şol özidir, ony tutuň we ygtybarly alyp gidin. Ol gelip, derrew oňa ýakynlaşyp: Salam, rabbi diýdi we ony öpdi. Olar bolsa onuň üstüne ellerini goýdular we ony tutdular. Ýanynda duran birisi gylyçyny çekip, baş ruhanyň guluna urdy we onuň gulagyny kesip aldy. We Isa jogap berip, olara aýtdy: Garakçynyň üstüne çykan ýaly, gylyçlar we taýaklar bilen meni tutmak üçin çykdyňyzmy? Her gün siziň ýanyňyzda ybadethanada öwredýärdim, emma meni tutmadyňyz. Ýöne ýazgylar ýerine ýetirilsin diýip. Olar ony taşlap, hemmesi gaçdylar. We bir ýaş adam oňa eýerdi, ýalaňaç bedeniniň üstüne zygyr mata geýnipdi, we ýaş adamlar ony tutdular. Ol bolsa

ketan matany taşlap, ýalaňaç olardan gaçdy.

We Isany baş ruhanynyň ýanyna alyp gitdiler we ähli baş ruhanlary, ýaşululary we ýazyjylary oňa ýygnydylar. Petrus oňa uzakdan yzarlap, ýokary ruhanynyň howlusyna çenli girdi we kömekçiler bilen bilelikde oturyp, oda ýylanýardy. Baş ruhanlylar we tutuş geňeş Isany öldürmek üçin oňa garşy şaýatlyk gözleýärdiler, ýöne tapmaýardylar. Köp adamlar oňa garşy ýalan şaýatlyk edýärdiler, emma şaýatlyklar deň dälidi. We käbir turanlar onuň garşysyna ýalan şaýatlyk edip aýdýardylar. Sebäbi biz onuň şeýle diýändigini eşitdik: Men bu el bilen ýasalan ybadathanany weýran ederin we üç günüň içinde el bilen ýasalmadyk başga birini gurarin. Ýöne şeýle-de olaryň şaýatlygy deň bolmady. We turkyp, ýokary ruhany orta çykyp, Isany sorap aýtdy: Hiç zat jogap bermeyärsiňmi? Bular seniň garşyňa näme şaýatlyk edýärler? Ol bolsa dymdy we hiç zat jogap bermedi. Ýene-de uly ruhany ondan soraýardy we oňa aýdýar: Sen Mesih, Mübärek Biriniň Ogly seňmi? Ýöne Isa aýtdy: Men şoňa, we siz adamyň Oglunyň güýjüň sag tarapynda oturandygyny we asmanyň bulutlary üstünde gelyändigini görersiňiz. Ýöne ýokary ruhany öz eşiklerini ýyrtdy-da, aýdýar: Näme üçin bize henizem şaýatlar gerek? Siz küfüri doly eşitdiňiz, size näme görünýär? Olaryň hemmesi bolsa ony ölüme günäkär diýip höküm etdiler. We käbirleri oňa tüýkürip başladylar we onuň ýüzünü örtüp, ony urup, oňa aýtdylar: bize pygamberlik et, seni urdy kim bolýar. We kömekçiler ony urgular bilen atdylar.

Petre aşakda howlyda bolanda, ýokary ruhanynyň gyzjagazlaryndan biri gelýär. Ol Petrusy ýyladylýanyny görüp, oňa seredip aýdýar: Sen hem Nazaretli Isanyň bilen bolduň. Ýöne ol inkär etdi we aýtdy: Men bilemok we düşünemok, sen näme aýdýaň. Ol daşary howlynyň gapysyna çykdy we horaz gygyrdy. Gyz onuň görüp, ýene-de golaýda duranlara aýdyp başlady: Bu olaryň biridir. Ol ýöne ýene inkär etdi. We azajykdan soň ýene ol ýanynda duranlar Petre aýtdylar: Hakykatdanam sen olaryň birisen, sebäbi sen Galileýaly we seniň gürleýşiň meňzeýär. Ol bolsa näletläp we ant içip başlady: Siziň aýdýan şu adamy bilemok. Ikinji gezek horaz öwürdi. We Pýotr ýatlandy Isanyň oňa aýdan sözünü: Horaz iki gezek ses bermezden öň, sen meni üç gezek inkär edersiň diýip, we ol basyp aglady.

15

Irden ir baş ruhanylar ýaşulular we ýazyjylar bilen, tutuş geňeş bilen bilelikde maslahat edip, Isany baglap alyp gidip, Pilata tabşyrdylar. We Pilat oňa sorady: Sen Ýewreýleriň patyşasymy? Ol bolsa jogap berip, oňa aýtdy: Sen aýdýarsyň. Baş ruhanylar ony köp zatlarda aýyplaýardylar, emma ol hiç zat jogap bermedi. Ýöne Pilat ýene ondan sorap: Hiç zat jogap bermeyärsiňmi? Gör, seniň garşyňa näçe şaýatlyk edýärler diýdi. Ýöne Isa indi hiç zat jogap bermedi, şonuň üçin Pilat haýran galdy. Baýramçylykda bolsa, ol olara sorayan bir tussagyny boşadýardy. Barabbas diýilýän adam gozgalaňçylar bilen bile baglanypdy, olar

gozgalaňda adam öldüripdi. We märekä gygyryp, hemişe olara edýän ýaly soramaga başlady. Ýöne Pilat olara jogap berip aýtdy: Isleýärsiňizmi, men size Ýewreýleriň patyşasyny boşatmaly? Ol bilýärdi, sebäbi ýokary ruhanylar ony hasatlylygyň üçin tabşyrypdylar. Ýöne baş ruhanylar märekäni gozgadylar, şonuň üçin ol olara Barabany boşatsyn. Ýöne Pilat jogap berip, ýene olara aýtdy: Näme etmegimi isleýärsiňiz siziň Ýewreýleriň patyşasy diýip atlandyryýan adamyňyz bilen? Olar bolsa ýene-de gygyrdylar: Ony haça çüýüň! Ol bolsa Pilat olara aýdýardy: Näme üçin ol erbet iş etdi? Olar bolsa has güýçli gygyrdylar: Haça çüý ony! Pilat märekä kanagatlanmak isläp, olara Barabany boşatdy we Isany gamçyladyp, hasada çüýlenilmegi üçin tabşyrdy.

Esgerleri bolsa ony kazyýetiň içine alyp gitdiler, ol pretoriýa bolýar, we tutuş topary çagyrdylar. We olar oňa gyrgyzy geýdirýärler we tiken täç dakyp, oňa geýdirýärler. We olar ony gutlamaga başladylar. Şatlyk, Ýahudylaryň şasy! Olar onuň kellesini gamyş bilen urýardylar we oňa tüýküýärdiler, we dyzlaryny goýup, oňa egilýärdiler. Olar oňa masgaralanlarynda, gyrgyzy geýimini çykardylar we öz eşiklerini geýdirdiler, soňra bolsa ony çarmyha çekmek üçin alyp çykdylar.

Olar meýdandan gelýän, Aleksandryň we Rufusyň kakasy bolan Kireneli Simon atly geçip baryýan bir adamy onuň haçyny götermäge mejbur edýärler.

We olar ony Golgotha ýerine getirýärler, ol terjime edilende

kellä ýeri diýmekdir. Olar oňa mür bilen garylan şerap içmek üçin beryärdiler, ýöne ol almady. We ony hasada çäkläp, olar onuň eşiklerini bölýärler, olar üstüne bagt taşlaýarlar, kim näme alsyn diýip. Wagt üçünji sagat boldy we olar ony haça çükdiler. We onuň sebäbiniň ýazgysy ýazylandy: Ýahudylaryň şasy.

We onuň bilen bilelikde iki talaňçyny haçlara çykýarlar, birini sag tarapyndan we birini çep tarapyndan. We Ýazgy ýerine ýetirildi, ol aýdýan: Ol kanunsyzlar bilen hasaplandy. We ýanyndan geçýänler ony kemsidip, kellesini silkip aýdýardylar: Ha, ybadathanany ýykýan we üç günde gurýan! Özüni halas et we haçdan aşak düş. Şonuň ýaly-da ýokary ruhanylar ýazyjylar bilen biri-birine garşy masgaralaşyp aýdýardylar: Beýlekileri halas etdi, özüni halas edip bilmeýär. Hristos, Ysraýylyň patyşasy, häzir haçdan aşak insin, şonuň üçin göreliň we oňa ynanalyň. Oňa bilen bilelikde çüýlenenler hem ony masgaralaýardylar.

Altnjy sagat bolan wagty, tutuş ýeriň üstünde dokuzynjy sagata çenli garaňkylyk boldy, We dokuzynjy sagatda Isa uly ses bilen gygyryp aýtdy: Eloý, Eloý, lama sabaktany? Bu terjime edilende: Hudaýym, Hudaýym, näme üçin meni terk etdiň? diýmekdir.

We ýanynda duranlaryň käbirleri eşidip aýdýardylar: Seret, Iliýany çagyryň. Ýöne biri ylgap, süňni sirkä doldurýp, gamyşa daňyp, oňa içirdi we aýtdy: Goýuň göreliň, Iliýa ony aşak almaga gelermi? Ýöne Isa uly ses bilen soňky demini berdi. We ybadathananyň perdesi ýokary tarapdan aşak tarapa çenli ikä

bölündi. Ýöne onuň garşysynda duran ýüzbaşy, onuň şeýle gygyrandan soň soňky demini alandygyny görüp, aýtdy: Hakykatdan hem, bu adam Hudaýyň Ogly bolupdy. Uzakdan synlaýan aýallar hem bardy, olaryň arasynda Magdalaly Merýem, kiçi Ýakubyň we Ýusupyň ejesi Merýem, şeýle hem Salome bardy. Olar Galileýada bolanda oňa eýerýärdiler we oňa hyzmat edýärdiler, şeýle hem oňa bilelikde Iýerusalime çykan beýleki köp aýallar hem bar idi.

Eýýäm agşam bolan sebäbi, taýýarlyk günü, ýagny şenbe öňüsi bolany üçin, Arimateýadan gelen abraýly geňeşçi Ýusup, özi hem Hudaýyň patyşalygyny garaşýan adam bolup, batyrlyk edip Pilatyň ýanyna girdi we Isanyň jesedini sorady. Emma Pilat geň galdy, eger eýýäm öldi, we ýüzbaşyny çagyryp, ondan öňden öldi-mi diýip sorady. Ol ýüzbaşydan bilip, jesedi Ýusuba sowgat berdi. Mata satyn alyp, ony aşak indirip, şol mata bilen örttdi we ony daşdan kesilip ýasalan mazara goýdy, soňra mazaryň gapysynyň üstüne daş togalatdy. Ýöne Magdalaly Merýem we Ýusupyň Merýemi onuň nirede goýulýandygyny görüp oturdylar.

16

Şabat günü geçenden soň, Magdalaly Maryam, Ýakubyň Maryamy we Salome ysly zatlar satyn aldylar, gelip ony ýaglamaklary üçin. We örän ir bilen, bir şenbe gününüň, gelyärler mazaryň üstüne güneş göterilende. Olar öz-özlerine

aýdypdylar: Kim bize mazaryň gapysyndan daşy togalanar? Olar gözünü galdyryp, daşyň aýrylandygyny görýärler, sebäbi ol gaty uly eken. Mazara girenlerinde, sag tarapda oturan, ak eşik geýnen ýaş adamy gördüler we geň galdylar. Ol bolsa olara aýdýar: Gorkmaň, siz haça çaklan Nazarenli Isany gözleýärsiňiz. Ol dirildi, bu ýerde däl. Görüň, ony goýan ýeri. Ýöne baryň, onuň şägirtlerine we Petera aýdyň: Ol siziň öňüňizden Galileýa gidýär, ony ol ýerde görärsiňiz, size aýdyşy ýaly. Olar çykyp, mazardan gaçdylar, sebäbi olary titremek we howsala eýeledi, we hiç kime hiç zat aýtmadylar, çünki gorkýardylar.

Galkanyňdan soň, şenbe gününüň irinde, ilki bilen Magdalaly Merýeme peýda boldy, onuň içinden ol ýedi jyn kowupdy. Şol aýal gidip, onuň bilen bolan adamlara habar berdi; olar ýas tutup aglap oturdylar. Olar onuň ýaşaýandygyny we onuň tarapyndan görleldigini eşidip, ynanmadylar. Şondan soň bolsa, olaryň ikisine başga görnüşde peýda boldy, olar meýdana tarap gidýärkä. Şolar gidip, galanlaryna habar berdiler, emma olarda ynanmadylar. Soňra on bir şägirdiň nahar iýip oturanyna peýda boldy we olaryň ynanmaýandygyny we ýürek gatylyklaryny käýedi, sebäbi Ony direlen görenlere ynanmadylar. Ol olara aýtdy: Bütün dünýä gidiň we ähli ýaradylyşa Hoş Habary wagyz ediň. Ynanýan we çokundyrylan halas ediler, ýöne ynanmadyk höküm ediler. Alamatlar bolsa ynananlara şular yzarlar: meniň adymda jinleri kowarlap, täze dillerde gürlerler. Ýylanlary göterärler, hatda ölümlü bir zat içseler-de, olara zyýan bermez, näsaglaryň üstüne ellerini goýarlar we olar sagdyn bolarlar.

Hakykatdanam, Rebbe olar bilen gürleşenden soň asmana göterildi we Hudaýyň sag tarapynda oturdy. Olar bolsa çykyp, hemme ýerde wagyz etdiler; Reb hyzmatdaşlyk edip, sözünü yzarlaýan alamatlar arkaly tassyklaýardy. Amin.

Sanlar

1

Reb Musa bilen Sinai çölünde, şaýatlyk çadyrynda, olaryň Müsür ýerinden çykanlaryndan soň ikinji ýylyň ikinji aýynyň birinde gürläp aýtdy, Ysraýylyň ähli ýygnaçynyň başyny garyndaşlyga görä, olaryň atalarynyň öýlerine görä, olaryň atlaryndan sanlary boýunça, olaryň başlaryna görä alyň, Ýigrimi ýaşdan we ondan uly ähli erkek, Ysraýylyň güýjünde çykýan her bir adam, olary öz güýçleri bilen sanaň, sen we Harun olary sanaň. We siziň bilen her biri öz taýpasy boýunça hökümdarlaryň bolup, ata öýleri boýunça bolarlar.

We bu adamlaryň atlary, olar siziň bilen durarlar: Ruben taýpasyndyň Şedeuryň ogly Elizur, Şimeonyň Salamiel ogly Surisadaýyň. Iýhudanyň Naason Aminadabyň ogly. Issaçaryň Nathanael ogly Sogaryň, Zebulundan, Helon ogly Eliab, Josephiň ogullarynyň Efraim tarapyndan, Ammihud ogly Elishama, Manassanyň Gamaliel Fadasuryň ogly. Beniaminiň Abidan, Gadeoniň ogly. Danyň Ammişaddaýyň ogly Ahiezer. Aşer

taýpasyndan Fagaýel, Eçranyň ogly. Gadyň, Elisaf Raguheliň ogly. Naftali taýpasyndan Enan-yň ogly Ahire. Bular jemgyýetiň çagyrylanlary, öz maşgalalary boýunça taýpalaryň hökümdarlary, Ysraýylyň münbaşylarydyr.

Ve Musa we Harun ady boýunça çagyrylan şol adamlary aldylar. Hem ähli jemgyýeti ikinji ýylyň ikinji aýynyň birinde ýygmandylar, hem olar öz nesilleri boýunça, öz maşgalalary boýunça, öz atlarynyň sany boýunça ýazylýardylar, ýigrimi ýaşdan başlap we ondan ýokary, her erkek öz kellesine görä. Rebbe Musä buýran usuly boýunça, olar Sinaý çölünde sanaldylar.

Ysraýylyň ilkinji doglan ogly Rubeniň ogullary olaryň garyndaşlygyna görä, olaryň uruglaryna görä, olaryň ata jaýlaryna görä, olaryň atlaryny sanamagyna görä, kellesine görä, ýigrimi ýaşdan we ondan ýokary ähli erkekler, harby gulluga çykyp bilýän ählisi boldy. Olaryň sanagy Ruben taýpasyndan kyrk alty mün baş ýüz. Symeonyň ogullaryna olaryň garyndaşlygyna görä, olaryň urug-taýpalaryna görä, olaryň ata-baba maşgalalaryna görä, olaryň atlarynyň sanyna görä, olaryň kellesine görä, ähli erkekler ýigrimi ýaşdan we ondan ýokary, goşuna çykyp bilýän ähli erkekler. Şimgon taýpasyndan olaryň sanalyşy elli dokuz mün üç ýüz.

Ýahudanyň ogullaryna olaryň garyndaşlygyna görä, olaryň urug-taýpalaryna görä, olaryň ata öýlerine görä, olaryň atlarynyň sanyna görä, olaryň kellesine görä, ähli erkekler

ýigrimi ýaşdan we ýokary, her biri goşunda çykyp barýan.
Ýahuda taýpasyndan olaryň sanalyşy ýetmiş dört mün alty ýüz boldy.

Issaharyň ogullaryna olaryň maşgalalary boýunça, olaryň uruglary boýunça, olaryň atalarynyň öýleri boýunça, olaryň atларыnyň sany boýunça, olaryň kellesi boýunça, ähli erkekler ýigrimi ýaşdan we ondan ýokary, goşuna çykyp bilýänleriň hemmesi, Issakar taýpasyndan olaryň sanalyşy, elli dört mün dört ýüz. Zebulun ogullaryna olaryň dogan-garyndaşlygyna görä, olaryň uruklaryna görä, olaryň ata öýlerine görä, olaryň atларыnyň sanyna görä, olaryň kellesine görä, ähli erkekler ýigrimi ýaşdan we ondan ýokary, goşuna çykyp bilýän her biri, Zaboulun taýpasyndan olaryň sanawy elli ýedi mün dört ýüz boldy.

Ýusupyň ogullary, Efraýimyň ogullary, olaryň garyndaşlygyna görä, olaryň urug-taýpalaryna görä, olaryň ata öýlerine görä, olaryň atларыnyň sanyna görä, olaryň kellesine görä, ähli erkekler, ýigrimi ýaşdan we ýokary, güýje çykyp bilýän ählisi. Olaryň sanagy Efraim taýpasyndan kyrk mün baş ýüz boldy. Manassanyň ogullaryna olaryň garyndaşlygyna görä, urug-taýpalaryna görä, ata-baba öýlerine görä, atларыnyň sanyna görä, kellesine görä, ýigrimi ýaşdan we ondan ýokary ähli erkekler, goşuna çykýan ählisi. Manassa taýpasyndan olaryň sanalyşy iki we otuz mün iki ýüz boldy. Benýaminiň ogullaryna olaryň garyndaşlygy boýunça, olaryň uruglary boýunça, olaryň atларыnyň öýleri boýunça, olaryň atларыnyň sany boýunça,

olaryň kellesi boýunça, ähli erkekler ýigrimi ýaşdan we ondan ýokary, goşuna çykyp bilýänleriň hemmesi, Benýamin taýpasyndan olaryň sanalyşy otuz baş müň dört ýüz boldy. Gad ogullaryna olaryň dogan-garyndaşlygyna görä, olaryň uruklaryna görä, olaryň ata öýlerine görä, olaryň atларыnyň sanyna görä, olaryň kellesine görä, ähli erkekler ýigrimi ýaşdan we ondan ýokary, goşuna çykyp bilýän ählisi. Olaryň sanagy Gad taýpasyndan kyrk baş müň alty ýüz elli boldy.

Danyň ogullaryna olaryň garyndaşlygyna görä, olaryň uruglaryna görä, olaryň ata öýlerine görä, olaryň atларыnyň sanyna görä, olaryň kellesine görä, ýigrimi ýaşdan we ondan ýokary ähli erkekler, goşuna çykмага ukyply her bir adam. Dan taýpasyndan olaryň sanalyşy iki we altmyş müň ýedi ýüz. Aşeriň ogullaryna olaryň garyndaşlygyna görä, olaryň urug-taýpalaryna görä, olaryň ata-baba öýlerine görä, olaryň atларыnyň sanyna görä, olaryň kellesine görä, ähli erkekler ýigrimi ýaşdan we ondan ýokary, güýje çykyp bilýän her biri. Olaryň sanawy Aşer taýpasyndan kyrk bir müň baş ýüz boldy.

Naftali ogullaryna olaryň garyndaşlygyna görä, olaryň urug-taýpalaryna görä, olaryň ata-baba öýlerine görä, olaryň atларыnyň sanyna görä, kellä-kelle, ähli erkekler ýigrimi ýaşly we ondan ýokary, goşuna çykyp bilýänleriň hemmesi, Naftali taýpasyndan olaryň sanagy üç we elli müň dört ýüz boldy.

Bu sanaw bolup, ony Musa we Harun we Ýsraýylyň on iki hökümdary sanapdyrlar, her taýpadan bir adam, maşgalalaryň

jaýlarynyň taýpalaryna görä boldular. Ysraýylyň ogullarynyň ýigrimi ýaşdan we ondan ýokary, söweşe çykмага ukyply ähli adamlarynyň güýçleri bilen bilelikde tutulan ähli sanawy boldy. Alty ýüz mün üç ýüz elli.

Ýöne Lewiýler öz maşgala taýpalaryndan Ysraýylyň ogullarynyň arasynda sanalmapdyrlar. Rebbe Musa bilen gürläp, şeýle diýdi: Gör, Lewi taýpasynyň sanagyny alma we olaryň sanyny Ysraýyl ogullarynyň arasynda hasaplama. Hem sen Lewileri Şaýatlyk çadyrynyň üstünde, onuň ähli gaplarynyň üstünde we onda bar zatlaryň ählisiniň üstünde belläň. Olar çadyry we onuň ähli gaplaryny götererler, olar onda hyzmat ederler we çadyryň töwereginde düşläge ederler. Çadyry göterende, ony Lewiçiler söküp alarlar, çadyry guranda bolsa, dikederler, we ýakynlaşýan daşary ýurtly öl. We Ysraýylyň ogullary öz tertibinde we öz ýolbaşçylygy boýunça, öz güýçleri bilen düşelge gurer. Ýöne Lewiýler şaýatlyk çadyrynyň töwereginde garşy düşläge gurmaly we Ysraýyl ogullarynyň arasynda günä bolmaz. Lewiýleriň özi şaýatlyk çadyrynyň garawulyny saklar. Ysraýylyň ogullary Rebiň Musa bilen Haruna buýran ähli zatlaryna görä şeýdip etdiler.

2

Reb Musa we Harun bilen gürläp, şeýle diýdi Her adam öz tertibine görä, nyşanlara görä, atalarynyň öýlerine görä tutup, Ysraýylyň ogullary şaýatlyk çadyrynyň garşysynda, töwereginde

düşelge gurusynlar; Ysraýylyň ogullary şaýatlyk çadyrynyň töwereginde düşelge gurarlar. We birinji gündogar tarapynda orun tutýanlar, Ýahudanyň goşunynyň tertibi olaryň güýji bilen, we Ýahudanyň ogullarynyň hökümdary Naason, Aminadabyň ogly. Onuň barlag edilen güýji dört we ýetmiş müň alty ýüz. We Issakar taýpasynyň gapdalynda düşelge guranlar, we Issakar ogullarynyň hökümdary Sogaryň ogly Natanael. Onuň güýjüniň barlananlary dört ýüz elli müň adamdy. Ve Zebulun taýpasynyň ýanynda lager guranlar, we Zebulun ogullarynyň hökümdary Helon ogly Eliab. Onuň güýjüniň barlananlary, elli ýedi müň dört ýüz. Ýahudanyň düşelgesinden barlanylanlaryň ählisi, ýüz segsen müň alty müň dört ýüz adam, öz güýçleri bilen birinji bolup ýola çykarlar. Rubeniň legiýonlary lageryň günortasynda, olaryň güýji, we Ruben ogullarynyň hökümdary Şedeuryň ogly Elizur. Onuň güýjüniň barlag edilenleri, kyrk alty müň baş ýüz. We onuň taýynda lagerlän edýänler Şimeon taýpasy, we Şimeon ogullarynyň hökümdary Salamiel, Surisadainiň ogly. Onuň güýjüniň barlag edilenleri dokuz müň baş ýüz üç ýüz adam boldy. Onuň gözenegiň ýanynda düşelge guranlar Gad taýpasy, we Gad ogullarynyň hökümdary Raguýeliň ogly Eliasaf. Onuň güýjüniň barlag edilenleri, kyrk baş müň alty ýüz elli. Ruben lageriniň barlag edilen ähli adamlary ýüz elli bir müň dört ýüz elli, öz güýçleri bilen ikinji bolup çykarlar.

Şaýatlyk çadyry we Lewitlileriň lagery lagerlaryň ortasynda alynar, nähili olar düşläge etseler, şeýle hem olar çykarlar, her biri öz ýolbaşçylygyna görä tutup. Efraim düşelgesiniň düzümi deňziň ýanynda öz güýji bilen, we Efraim ogullarynyň

hökümdary Elişama, Emmihuduň ogly. Onuň güýji barlanlanlar, kyrk mün baş ýüz.

We Manassa taýpasynyň gapdalynda çadyr guranlar we Manassanyň ogullarynyň hökümdary Fadassuryň ogly Gamaliel. Onuň güýji barlag edilenler, otuz iki mün iki ýüz. Ve Benýamin taýpasynyň goňsusynda çadyr guranlar, we Benýamin ogullarynyň hökümdary Gadeoni ogly Abidan. Onuň gözden geçirilen güýji, otuz baş mün dört ýüz. Efraim lagerynyň barlanylanlarynyň ählisi ýüz sekiz mün ýüz adam bolup, öz goşunlary bilen üçünji bolup ýola çykarlar.

Dan düzüminiň oturlagy demirgazyga tarap öz güýji bilen, we Danyň ogullarynyň hökümdary Ammişaddaýyň ogly Ahiezer. Onuň güýjüniň gözden geçirilenleri, altmyş iki mün ýedi ýüz. Hem onuň ýanynda ornaşýanlar Aşer taýpasy, hem Aşer ogullarynyň hökümdary Eçranyň ogly Fageel. Onuň güýjüniň gözden geçirilenleri, kyrk bir mün baş ýüz. Ve Naftali taýpasynyň gapdalynda düşleýänler, we Naftali ogullarynyň hökümdary Enan ogly Ahira. Onuň güýjüniň barlananlary elli üç mün dört ýüz. Dan lageriniň barlanylanlarynyň hemmesi, ýüz elli ýedi mün alty ýüz, öz tertibine görä in soňky bolup çykarlar.

Bu Ysraýyl ogullarynyň atalarynyň öýlerine görä sanawy, ähli lagerleriň olaryň güýçleri bilen sanawy, alty ýüz mün we üç mün baş ýüz elli. Ýöne Lewiýler olaryň arasynda sanalmapdyrlar, Rebbiň Musä buýran ýaly. Ysraýylyň ogullary

Rebbiñ Musä buýran ähli zatlaryny ýerine ýetirdiler, şeýlelikde öz tertipleri boýunça düşelge gurdular we şeýlelikde her biri öz uruglary, ata öýleri boýunça hereket etdiler.

3

We bular Harun bilen Musanyň nesilleri, Reb Musa bilen Sinai dagynda gürleşen günde. We bu Harunyň ogullarynyň atlary: ilkinji doglan Nadab, Abiud, Eleazar we Itamar. Bular Harunyň ogullarynyň atlary, ýagly çalnan ruhanylar, olaryň ellerini ruhany bolup hyzmat etmek üçin tamamladylar. Nadab we Abiud Rebbiñ öňünde öldüler, olar Sinai çölünde Rebbiñ öňünde keseki ot hödürleýärkä, we olaryň çagalary ýokdy, we Eleazar bilen Itamar olaryň atasy Aaron bilen ruhany hyzmat etdiler.

We Rebbe Musa bilen gürlädi we aýtdy: Lewi taýpasyny al, we sen olary ruhany Aaronyň öňünde goýarsyň, we olar oňa hyzmat ederler. Olar onuň garawullaryny we Ysraýyl ogullarynyň garawullaryny şaýatlyk çadyrynyň öňünde saklar, çadyryň işlerini ýerine ýetirmek üçin. Olar şaýatlyk çadyrynyň ähli gaplaryny we Ysraýyl ogullarynyň garawullaryny çadyryň ähli işlerine görä saklaýarlar. Sen Lewileri Haruny we onuň ogullaryna, ruhanylara berersiň; bular maňa Ysraýylyň ogullaryndan berlen sowgatdyr. Sen Haruny we onuň ogullaryny şaýatlyk çadyrynyň üstünde belläp goýarsyň, we olar öz ruhanylyklaryny saklar, we gurbanlyk sypasyna degişli ähli zatlary, we perdäniň içindäki zatlary. Daşary ýurtly degse öler.

We Rebbe Musa bilen gürlädi we aýtdy: We görüň, men Lewileri Ysraýyl ogullarynyň arasyndan aldym, gowruny açýan ähli ilkinji dogulanlaryň ýerine. Olar Ysraýyl ogullarynyň halas pullary bolarlar we Lewiler maňa degişli bolarlar. Maňa degişli her ilkinji doglan, şol gün men Müsür ýerinde her ilkinji doglany uran günümde, Ysraýylda her ilkinji doglany öz üçin mukaddes etdim; adamdan haýwana çenli olar maňa degişli bolarlar, men Rebdir.

We Reb Musa bilen Sinaý çölünde gürläp aýtdy. Lewi ogullaryny ata öýlerine we urug-taýpalaryna görä gözden geçir, bir aýlyk we ondan uly her bir erkegi sana. We Musa bilen Harun olary Rebbiň sesi sebäpli gözden geçirdiler, Rebbiň olara buýran ýoly boýunça.

We bular Lewiniň ogullary, olaryň atlary boýunça: Gerşon, Kohat we Merari. We Gershonyň ogullarynyň atlary olaryň uruglary boýunça şular: Lobeni we Şimei. Hem Kahatyň ogullary olaryň uruglaryna görä: Amram hem Issar, Hebron hem Oziel. We Merariniň ogullary olaryň urug-taýpalary boýunça, Mooli we Musi; bular Lewileriň urug-taýpalary olaryň ata öýleri boýunça. Gershon-a Lobeni-niň halky we Şimei-niň halky degişli, bular Gershon-yň halkarydyr. Olaryň sanalyşy, bir aýlykdan we ondan uly ähli erkekleriň sanyna görä, olaryň sanalyşy ýedi münň baş ýüz boldy. We Gerşonyň ogullary çadyryň yzynda deňziň ýanynda düşelge gurarlar. Gedsonyň halkyna degişli maşgalalaryň öýüniň hökümdary Daheliň ogly Elisafdy. We Gershon ogullarynyň goragy şaýatlyk çadyrynda:

çadyr we örtük, we şaýatlyk çadyrynyň gapysynyň örtügi. we howlynyň ýelkenlerini, we çadyryň üstünde bolan howlynyň derwezesiniň perdäsini, we onuň ähli işleriniň galyndylaryny.

Kohath-a degişli Amram halky bir, we Issar halky bir, we Hebron halky bir, we Oziel halky bir, bular Kohath-yň halklary bolýar, sanlary boýunça. Her bir aýlyk we ondan uly erkek, sekiz mün alty ýüz adam, mukaddes zatlaryň garawulyny saklaýardy. Kahatyň ogullarynyň halklary çadyryň günorta tarapynda düşelge guraplar. Kahatyň maşgalalarynyň ata-baba öýüniň ýolbaşçysy Uzieliň ogly Elizafan boldy.

Olaryň garawuly: sandyk, stol, çyradan, gurbanlar, mukaddes gaplary — bularyň içinde hyzmat edýän zatlary, örtük we olaryň ähli işleri. Ve Lewitleriň hökümdarlaryndan hökümdaryň üstünde Eleazar, ruhany Aaronyň ogly, mukaddes zatlaryň goraglaryny saklamak üçin bellenendir. Merari-ä Mooli halky we Mushi halky degişli, bular Merari-nyň halklarydyr. Olaryň sanawy sana görä, bir aýlykdan we ondan uly ähli erkekler, alty mün elli. We Merari halkyna degişli ata-baba maşgalalarynyň öý hökümdary Abihailyň ogly Suriel çadyryň gapdalynda demirgazykda düşelge gurer. Merari ogullarynyň garawulynyň sanagy: çadyryň başlyklary, onuň süýümleri, onuň sütünleri, onuň düýpleri we olaryň ähli gaplary we olaryň işleri. we howlynyň daş-töweregindäki sütünleri, we olaryň düýplerini, we gazyqlary, we olaryň ýüplerini.

Şaýatlyk çadyrynyň önünde, gündogardan oturlaga gurýanlar

Musa, Harun we onuň ogullary bolup, mukaddes ýeriň garawulyny Ysraýyl ogullarynyň garawuly üçin saklaýardylar, we oňa degýän daşary ýurtly öler. Lewitlerden ähli sanalyş, kimleri Musa we Harun Rebbiň sesi arkaly olaryň taýpalaryna görä gördüler, bir aýlykdan we ondan ýokary ähli erkek, ýigrimi iki mün boldy.

Rebbe Musa tarap aýtdy: Ysraýyl ogullarynyň bir aýlykdan we ondan uly ähli ilkinji doglan erkeklerini sana we olaryň sanyny atlary boýunça al. Sen Lewileri maňa alarsyng, men Reb, Ysraýylyň ogullarynyň ähli ilkinji dogulanlarynyň ýerine, we Lewileriň mallaryny Ysraýylyň ogullarynyň mallaryndaky ähli ilkinji dogulanlaryň ýerine. We Musa Rebbäniň buýran ýoly boýunça Ysraýylyň ogullarynyň arasynda ähli ilkinji dogulanlary baryp gördi. Ähli ilkinji doglan erkekler atlary boýunça sanlanyp, bir aýlykdan we ýokarydakylar sanalanda, ýigrimi iki mün iki ýüz ýetmiş üç boldy. We Rebbe Musa bilen gürlädi we şeýle diýdi Lewileri al, Ysraýylyň ähli ilkinji doglan ogullarynyň ýerine, we Lewileriň mallaryny olaryň mallarynyň ýerine, we Lewiler maňa degişli bolarlar, men Reb. Ysraýylyň ogullarynyň ilkinji dogulanlarynyň arasyndan Lewiýalylaryň sanyndan artykmaç bolan üç ýüz ýetmiş üçüsiň halas puluny, We sen her baş üçin baş şekel alarsynyň, mukaddes didrahma boýunça alarsynyň, şekel ýigrimi oboldan ybarat. Ve sen kümüşi Haruna we onuň ogullaryna berjersiň, olaryň arasynda artykmaç bolýanlaryň halas pullaryny. Musa, Lewiýalylaryň halas edilmegi üçin artykmaç bolanlaryň halas pullaryny kümüşden aldy. Ysraýylyň ogullarynyň ilkinji dogulanlarynyň

arasyndan kümüşi aldy: mün üç yüz altmyş baş şekel, mukaddes şekele görä. We Musa artyk bolanlaryň halas pullaryny Harun bilen onuň ogullaryna berdi, Rebbiň sesi arkaly, Rebbiň Musa buýran ýoly bilen.

4

We Rebbe Musa we Harun bilen gürläp, aýtdy: Kahatyň ogullarynyň sanyny Lewi ogullarynyň arasyndan al, olaryň urug-taýpalary boýunça, olaryň ata öýleri boýunça. Ýigrimi baş ýaşdan elli ýaşa çenli, şaýatlyk çadyrynda ähli işleri ýerine ýetirmek üçin hyzmat etmäge girýän her bir adam.

We bular Kahat ogullarynyň işleri şaýatlyk çadyrynda, mukaddesleriň mukaddesi. Ve Harun we onuň ogullary girer, düşelge aýrylýarka, we örtýän perdäni alar, we şu perde bilen şaýatlygyň sandygyny örtýärler. Olar onuň üstüne gök deriden örtük goýarlar we onuň üstüne ýokardan tutuşlygyna gök eşik ýaýarlar we taýaklary geçirerler.

We önde goýlan şol stoluň üstüne tutuş gyrmyzy-melewşe eşik ýaýarlar, şeýle hem çanaklary, tütetjileri, käseleri we guýma gaplary, şolaryň içinde guýýar, we hemişelik çörekler onuň üstünde bolar. We onuň üstüne gyrmyzy eşik ýaýarlar we ony mawy deri örtük bilen örtärler we onuň üsti bilen syryklary geçirerler. We olar mawy eşik alarlar we yşyk berýän çyra eýýamyny, onuň çyralaryny, onuň gysgaçlaryny, onuň guýujy

gämilerini we ýag gämileriniň hemmesini örtärler, olar şolaryň içinde hyzmat edýärler. We olar ony we onuň ähli gaplaryny gök reňkli deri örtüğe salýarlar we ony göteriş çarçuwalaryna goýýarlar. Altyn gurbanlyk üstünde gök eşik örtüp bilerler we ony gök deri örtük bilen örtüp bilerler, şeýle hem onuň taýaklaryny geçirerler.

Olar mukaddes ýerlerde hyzmat etmek üçin ulanylýan ähli gaplary alarlar we olary mawy mata örtüp, deriden ýasalan mawy örtük bilen örtüp, taýaklaryň üstüne goýarlar. We ol gurnawy gurbanlyk sypasynyň üstüne goýar, we olar ony tutuşlygyna gyrmyzy eşik bilen örtüp bilerler. Olar onuň üstüne ähli gaplary goýarlar, şol gaplar bilen hyzmat edýärler, şeýle hem ot gaplaryny, et çeňňeklerini, jam-küyzeleri, örtügi we gurbanlyk sypasynyň ähli gaplaryny goýarlar. Soňra onuň üstüne gök deriden örtük ýaýarlar we onuň sütünlerini geçirerler. Olar gyrmyzy eşik alarlar we howuzy hem-de onuň düýbünü örtärler, soňra ony gök deriden örtüğe salarlar we sütünleriň üstüne goýarlar. Harun we onuň ogullary mukaddes zatlary we mukaddes gaplaryň hemmesini örtüp tamamlanda, lageri göterip başlanda, şondan soň Kahatyň ogullary göterip eltmäge girerler, ýöne mukaddes zatlara degmezler, ýogsam ölerler. Bulary Kahatyň ogullary şaýatlyk çadyrynda götererler.

Gözegçi Eleazar, ruhany Aaronyň ogy: çyra ýagy, düzümlütetgisi, her günki gurban, ýaglanma ýagy, tutuş çadyra gözegçilik, we mukaddesde ondaky ähli zatlar, ähli işlerde.

Reb Musa we Harun bilen gürläp, şeýle diýdi Kahat taýpasynyň halkyny Lewiýlileriň arasyndan ýok etmäň. Muny olara ediň, we olar ýaşarlar we asla ölmezler, mukaddesleriň mukaddesine ýakynlaşanlarynda, Harun we onuň ogullary ýakynlaşsunlar we olaryň her birini öz wezipesine görä bellärler we olar birden mukaddes zatlary görmek üçin girmesinler, we ölerler.

We Rebbe Musa bilen gürlädi we aýtdy: Gershonyň ogullarynyň sanawynyň başyny al, we bulary olaryň ata öýlerine görä, olaryň uýşuklaryna görä, Ýigrimi bäş ýaşdan başlap elli ýaş çenli olary barla, Şaýatlyk çadyrynda hyzmat edip, öz işlerini ýerine ýetirmek üçin girýänleriň hersini. Bu Gerşon halkynyň hyzmaty, hyzmat etmek we götermek. Ol çadyryň derilerini, şaýatlyk çadyryny, onuň örtügin, onuň üstünde ýokardan bolan mawy örtügin we şaýatlyk çadyrynyň gapysynyň örtügin galar. Howlynyň perdelerini, şaýatlyk çadyrynyň üstündäki zatlary, galanlary we hyzmat üçin ulanylýan ähli gaplary, şolarda hyzmat edýän ähli zatlary ederler. Harunyň we onuň ogullarynyň agzyna görä, Gerşon ogullarynyň hyzmaty olaryň ähli hyzmatlaryna görä we olaryň ähli işlerine görä bolar, we sen olary at bilen olaryň tarapyndan taýýarlanan ähli zatlara gözegçilik edersin. Bu Gedsonyň ogullarynyň şaýatlyk çadyryndaky hyzmaty, we olaryň garawuly ruhany Aaronuň ogly Itamaryň elinde.

Merari ogullaryny olaryň klanlary boýunça, olaryň atalarynyň maşgalalary boýunça sanaň. Bäş ýigrimi ýaşdan elli ýaş çenli olary sanap al, şaýatlyk çadyrynda hyzmat etmek üçin girýän

her biri. We bular olaryň ähli işlerinde şaýatlyk çadyrynyň içinde olaryň tarapyndan göterilýänleriň gorag postlarydyr: çadyryň başlyklary, çybyklar, onuň sütünleri, onuň düýpleri, örtük, olaryň düýpleri, olaryň sütünleri we çadyryň gapysynyň örtügi. Howlynyň daş-töweregindäki sütünleri, olaryň binýatlaryny, howlynyň derwezesiniň perdäsinin sütünlerini, olaryň binýatlaryny, olaryň gazyklaryny, olaryň ýüplerini, olaryň ähli gaplaryny we olaryň ähli hyzmat zatlaryny atlary boýunça gözden geçiriň, şeýle hem olar tarapyndan göterilýän garawulyň ähli gaplaryny. Bu Merari ogullarynyň halkyna degişli hyzmaty, olaryň ähli işlerinde şaýatlyk çadyrynda, ruhany Aaron ogly Itamaryň elinde bolsun.

We Musa, Harun we Ysraýylyň ýolbaşçylary Kahatyň ogullaryny olaryň uruglaryna görä, atalarynyň öýlerine görä barlady. Ýigrimi bäş ýaşdan başlap elli ýaşa çenli, Şaýatlyk çadyrynda hyzmat etmek we iş alyp barmak üçin girýän her bir adam. We olaryň sanawy uruglary boýunça iki müň ýedi ýüz elli boldy. Bu Kahat halkynyň sanagy, şaýatlyk çadyrynda ybadat edýänleriň hemmesi, Musa we Harun Rebbiň sesi arkaly, Musanyň eli bilen sanandyklary ýaly.

We Gerşonyň ogullary olaryň uruglaryna görä, olaryň ata öýlerine görä sanaldylar. Bäş ýigrimi ýaşdan başlap elli ýaşa çenli, Şaýatlyk çadyrynda hyzmat etmek we işleri ýerine ýetirmek üçin girýän her bir adam. Ve olaryň sanawy olaryň uruglaryna görä, olaryň ata öýlerine görä iki müň alty ýüz otuz boldy. Bu Gedson ogullarynyň halkyny sanawy, şaýatlyk

çadyrynda hyzmat edýän her biri, olary Musa we Harun Rebbiň sesi sebäpli Musanyň elinde sanady.

Merari ogullarynyň halky hem olaryň uruglary boýunça, olaryň ata öýleri boýunça sanaldy, Ýigrimi baş ýaşyndan başlap, elli ýaşyna çenli, şaýatlyk çadyrynyň işlerinde hyzmat etmek üçin girýän her bir adam. Olaryň sanawy uruglary boýunça, atalarynyň öýleri boýunça üç müň iki ýüz boldy. Bu Merariniň ogullarynyň halkyny sanalyşy, kimleri Musa we Harun Rebbiň sesi arkaly, Musanyň eli bilen gördüler. Musa, Harun we Ysraýylyň ýolbaşçylary tarapyndan barlanylanlaryň hemmesi, Lewitlileri olaryň uruglary we ata öýleri boýunça barladylar. Baş ýigrimi ýaşdan we ondan ýokary elli ýäşä çenli, işleriň işine girýän her bir adam we şaýatlyk çadyrynda alnyp barylýan işler. We saýlananlar sekiz müň baş ýüz segsen boldy. Rebbe öz sesi arkaly olary Musanyň eli bilen gözden geçirdi, adam-adam olaryň işleriniň üstünde we olar göterýän zatlaryň üstünde, we olar sanaldy, Rebbiň Musa buýran ýoly bilen.

5

We Rebbe Musa bilen gürlädi we aýtdy: Ysraýylyň ogullaryna buýruk ber, we olar lagerden ähli lepralylary, we ähli akma bilen kesellileri, we ähli jan sebäpli hapalananlary çykarsyn. Erkekden aýala çenli, lageriň daşyna iberiň, we olar öz lagerlerini hapalamaz, men olaryň arasynda ýaşaýaryn. Ve Ysraýylyň ogullary şeýle etdiler we olary lageriň daşyna

iberdiler, Reb Musa bilen nähili gürländigine görä, Ysraýylyň ogullary şeýle etdiler.

We Rebbe Musa bilen gürlädi we şeýle diýdi Ysraýylyň ogullaryna gürlä, şeýle aýdyp: Erkek ýa-da aýal, kim bolsa-da ähli adamyň günälerinden birini eder we äsgermezlik edip, günä işlese, şol jan, Ol eden günäsini boýun alar we günäniň esasy mukdaryny we onuň başdan bir bölegini goşup, kimiň önünde günä eden bolsa, şoňa berer. Eger adama öç alyjy bolmasa, oňa günäni gaýtaryp bermek üçin, gaýtarylyp berilýän günä Rebbe degişli bolar, ruhana, günä ýuwmak goçundan başga, onuň arkaly ol barada günä ýuwmak eder.

Ysraýylyň ogullarynyň arasynda mukaddeslenýän ähli zatlaryň ähli ilkinji miweleri, olar Rebbe näçe hödürlän bolsalar, ruhana degişli bolar. We her biriniň mukaddesleşdirilen zatlary onuňky bolar, we ruhana berýän adam üçin ol oňa degişli bolar.

We Rebbe Musa bilen gürlädi we aýtdy: Ysraýylyň ogullaryna gürlä we olara aýt: Eger haýsydyr bir adamyň aýaly günä edip, ony hor görüp äsgermese, Eger kimdir biri onuň bilen ýatsa tohum düşegini we bu zat onuň adamsynyň gözlerinden gizlin galsa we ol gizlese, emma ol hapalanandyr, we onuň bilen şaýat ýokdy we ol tutulmandyr. We oňa gysgançlyk ruhy gelyär we ol öz aýalyna gysgançly bolýar, bu aýal bolsa hapalandy, ýa-da oňa gysgançlyk ruhy gelyär we ol öz aýalyna gysgançly bolýar, bu aýal bolsa hapalanmady, Erkek aýalyny ruhanynyň ýanyna eltjek we onuň hakynda sowgat getirer, ýagny oïfiň ondan biri

arpa unyny. Ol onuň üstüne ýag guýmaz we onuň üstüne günlük goýmaz, sebäbi bu gabanjaňlyk gurbany, ýatlatma gurbany bolup, günäni ýada salýar.

We ruhany ony getirer we ony Rebbiň önünde goýar. Ruhany arassa janly suwy toprak gapda alar we şaýatlyk çadyrynyň düýbündäki topraktan alyp, ony suwa atar. We ruhany aýaly Rebbiň önünde goýar we aýalyň başyny açar we onuň ellerine ýatlatmagyň gurbany, gaýratlygyň gurbany berer, emma ruhanyň elinde bolsa bu nälemegiň agyry suwy bolar. Ruhany ony kasam etdirer we aýala aýdar: Eger seniň bilen hiç kim ýatmadyk bolsa, eger öz äriňiň döwründe hapalanmak bilen günä etmedik bolsa, bu nälediň barlag suwundan bigünä bol. Eger-de sen durmuşly bolup bozduň, ýa-da hapalanyldiň, we birsi öz düşegini sende berdi, seniň adamyňdan başga, We ruhany aýaly şu gargyşyň antlary bilen ant içirer, we ruhany aýala aýdar: Rebbe seni gargyşda we ant hökmünde seniň halykyňyň arasynda goýsun, Rebbe seniň buduňy düşüren we garnyňy çişiren wagtynda. We bu lanelenýän suw seniň garnyňa girer, garnyňy çişirer we budyňy çüýreder, aýal bolsa: Bolsun, bolsun diýer.

Hem ruhany şu näletleri kitaba ýazar, hem olary ýazgarylyşyň näletli suwunyň içine öçürer. Ol aýala näletlenilen käýinç suwuny içirer, we oňa näletlenýän käýinç suwy girer.

Ruhany aýalyň elinden gysganç pidany alar, pidany Rebbiň önünde goýar we ony gurbanlyk sypasynyň ýanyna getirer.

Ruhany gurbanlykdan onuň ýadygärligini alar we ony gurbanlyk sypasynyň üstünde hödürler, şulardan soň bolsa aýala suwy içirer. Eger ol hapalanandyr we bu zat onuň adamyndan gizlenip galan bolsa, we oňa gynaw suwy, laýyklaýjy suw girerse, onuň garny çişer, budy düşer we aýal öz halkyna lägnet bolar. Eger aýal hapalanmadyk bolsa we arassa bolsa, onda ol bigünä bolar we çaga göterep. Bu gyzgançlygyň kanuny, durmuşly aýal bolup, ýoluny azandan we hapalanandan soň ulanylýar. Ýa-da adam, eger onuň üstüne gysgançlyk ruhy gelse we öz aýalyna gysgansa we öz aýalyny Rebbiň öňünde goýsa, ruhany oňa şu kanunyň hemmesini eder. We adam günäden bigünäsiz bolar, we ol aýal öz günäsini alar.

6

Ve Rebbe Musa bilen gürlädi we aýtdy: Ysraýylyň ogullary bilen gürlä We sen olara aýdarsynyň: adam ýa-da aýal, kim bolsa uly ant içse, Rebbiň üçin arassalyk bilen arassalanmak barada ant içse, Şarapdan we güýçli içgiden arassalanar, şarapdan sirke we güýçli içgiden sirke içmez, üzümnden öndürilýän zatlary içmez, täze üzüm we kişmiş iýmez, wadasynyň ähli günlerinde. Üzüm bagyndan ýasalýan ähli zatlardan, şerap üzüm gabyklaryndan üzüm tohumyna çenli, arassalanmagyň ähli günlerinde iýmez, Uly-ýiti onuň başyna gelmez, Rebbiň adyna eden dogasynyň günleri tamamlanýança, mukaddes bolar, Rebbiň adyna bolan doganyň ähli günlerinde başynyň saçyny ösdürer, Ölen ähli janyň üstüne girmez, kakasynyň we ejesiniň üstüne. Dogany

üçin we uýasy üçin, olar ölen wagtynda ol hapalanmaz, sebäbi Hudaýa beren antly onuň kellesinde bar.

Onuň ant günleriniň hemmesi Rebbe üçin mukaddes bolar. Egerde kim birden oňa ölse, derrew onuň dilegiň başy hapalanap we ol haýsy gün arassalansa, şol günde, ýedinji günde onuň başy syrylar. We sekizinji günde ol iki gumry ýa-da iki ýaş kepder getirer ruhanynyň ýanyna, şaýatlyk çadyrynyň gapysynda.

Ruhany birini günä üçin, birini tutuş ýakylýan pirzola üçin eder we ruhany onuň üçin günäkärlik eder, ol janyň barada eden günäleri üçin, we onuň kellesini şol gün mukaddes eder, ol Rebbe mukaddes edilen gün, wadanyň günlerini mukaddes eder. Ol ýyllyk guzy günä üçin getirer we öňki günler manysyz bolar, sebäbi onuň ant edilen kellesi hapalandy.

We bu dua eden adamyň kanuny: haýsy gün ol öz dua günlerini tamamlasa, ol özi şaýatlyk çadyrynyň gapylaryna getirer. We ol öz sowgadyňy Rebbe getirer: ýakylýan pirzola üçin bir ýyllyk kemçiliksiz goýun, günä üçin bir ýyllyk kemçiliksiz goýun we halas ediş üçin bir kemçiliksiz goç. we sebedi açylmadyk çöregiň ýokary undan çörekleri ýag bilen garylan, we ýassyrak açylmadyk çörekleri ýag bilen ýaglanlan, we olaryň gurbany, we olaryň içgi hödürlemegi. Ruhany ony Rebbiň önünde hödürler we onuň günäsi üçin pidany edip berer we onuň ýakylýan pidasyny hem edip berer. We goçy halas gurbanlyk eder Rebbe üçin mayasyz çörekleriň sepedi üstünde, we ruhany onuň gurbanlygyny we onuň içgi hödürlegini eder. Wadaly eden adam

şaýatlyk çadyrynyň gapysynyň ýanynda öz wadasynyň kellesini syrar we saçlaryny halas ediji gurbanlygyň aşagyndaky oda goýar.

We ruhany gojunyň bişirilen golyny, sebetden bir mayasyz çöregi we bir mayasyz gatlakly çöregi aljakdyr, we olar şol adamyň wadasy üçin saçyny syrdyrandan soň, wadany eden adamyň ellerine goýjakdyr. Ruhany olary Rebbiň önünde hödür hökmünde getirer, ol ruhana mukaddes bolar - döşüň hödüriniň üstünde we golüň aýrylan hödüriniň üstünde, we şulardan soň wada eden adam şerap içer. Bu, Rebbe doga eden adamyň kanuny: kim Rebbe öz sowgadyny dogasynyň hakynda hödürleýän bolsa, onuň eliniň tapýanlaryndan başga-da, öz dogasynyň güýjüne görä, arassaçylyk kanunyna laýyklykda eden dogasyňa görä.

We Rebbe Musa bilen gürlädi we şeýle diýdi Harun we onuň ogullaryna gürlä, şeýle diýip: şeýlelikde siz Ysraýylyň ogullaryny gutlarsyňyz, olara şeýle diýip, Rebbe seni gutlasyn we seni gorasyn. Rebbe öz ýüzüni saňa şöhle etsin we saňa rehim etsin. Reb öz ýüzüni seniň üstüňe galdyrsyn we saňa parahatçylyk bersin. Olar meniň adymy Ysraýylyň ogullarynyň üstüne goýarlar we men Reb olary alkaşlaryn.

7

Şeýle boldy, Musa çadyry galdyrmak üçin işi tamamlan

gününde, ol ony ýaglady we mukaddesleşdirdi, şeýle hem onuň ähli gaplaryny, gurbanlyk sypasyny we onuň ähli gaplaryny ýaglady we mukaddesleşdirdi. Ysraýylyň hökümdarlary getirdiler, olaryň atalarynyň jaýlarynyň on iki hökümdarlary, bular taýpalaryň hökümdarlary, bular barlag üstünde duranlar. Olar öz sowgatlaryny Rebbiň önünde getirdiler: alty sany örtülen araba we on iki öküz, iki hökümdaryň tarapyndan bir araba, we her biriň tarapyndan bir gussa, we olary çadyryň önünde getirdiler. Rebbe Musa tarap aýtdy, şeýle diýip: Olaryň arasyndan al, we olar şaýatlyk çadyrynyň hyzmat işlerine degişli bolar, we olary Lewilere berersiň, her birine öz hyzmatyna görä. We Musa arabalar we öküzleri alyp, olary Lewiçelere berdi. Hem iki wagony hem dört öküzi Gedson ogullaryna olaryň hyzmatlaryna görä berdi. We dört araba we sekiz öküzi Merarynyň ogullaryna olaryň hyzmatlary boýunça berdi, ruhany Aaronuň ogly Itamaryň üsti bilen. We Kahatyň ogullaryna bermedi, sebäbi mukaddes hyzmatlaryň zatlaryny eýýärler we olary egnlerinde göterýärler.

Hökümdarlary gurban otynyň açylyşyna getirdiler, ol ony ýaglady günde, we hökümdarlary öz sowgatlaryny gurban otynyň önünde getirdiler. We Rebbe Musa tarap aýtdy: Bir hökmürwan günde, bir hökmürwan günde getirjekler olaryň sowgatlaryny gurbanlygyň bagyşlanmasy üçin.

Birinji günde öz sowgadyny hödürleýän Nahşon, Aminadabyň ogly, Ýahuda taýpasynyň hökümdary boldy. Ol öz sowgadyny getirdi: bir kümüş jam, agramy ýüz otuz, bir kümüş kâse ýetmiş

şekel mukaddes şekele görä, ikisi hem ýag bilen garylan inçe un bilen doly, gurbanlyk üçin. Altyn buhurdan bir, on şekel, buhur bilen doly. Öküzlerden bir gussa, bir goç, bir ýyllyk guzy ýakylýan pida üçin. we geçiler sürüsinden birini günä üçin. Hem halas gurbanlygyna iki sany inek, baş sany goç, baş sany erkek geçi, baş sany bir ýyllyk urkaçy guzy, bu Aminadabyň ogly Nassonyň sowgady.

İkinji gün Sogar ogly Natanael, Issakar taýpasynyň hökümdary getirdi. Ol öz sowgadyňy getirdi: bir kümüş gap, onuň agramy ýüz otuz, bir kümüş jam ýetmiş şekel mukaddes şekele görä, ikisi hem ýagda garylan inçe un bilen doly, gurbanlyk üçin. Altyn buhurdan bir, on şekel, buhur bilen doly. Öküzlerden bir buzaw, bir goç, bir ýyllyk guzy ýakylýan pirzola üçin. we geçiler sürüsinden birini günä üçin. Hem halas gurbanlygyna iki sygyr, baş goç, baş erkek geçi, baş ýyllyk urky goýun - bu Sogaryň ogly Natanaýeliň sowgady.

Üçünji günde Zebulun ogullarynyň hökümdary Helonyň ogly Eliab. Onuň sowgady: bir kümüş jam, agramy ýüz otuz, bir kümüş käse ýetmiş şekel mukaddes şekele görä, ikisi-de ýagda garylan inçe un bilen doly, gurban üçin, Altyn buhurdan bir, on şekel, buhur bilen doly. Öküzlerden bir gussa, bir goç, bir ýyllyk guzy ýakylýan pida üçin. we geçiler sürüsinden birini günä üçin. We aman gurbanlygy üçin gussa iki, goçlar baş, erkek geçiler baş, bir ýyllyk urkaçy guzylyr baş — bu Hailonyň ogly Eliabyň sowgady.

Dördünji gün Ruben ogullarynyň hökümdary Şedeuryň ogly Elizur. Onuň sowgady: bir kümüş jam, onuň agramy ýüz otuz, bir kümüş jam ýetmiş şekel mukaddes şekele görä, ikisi hem ýagda garylan inçe un bilen doly, gurbanlyga. Altyn buhurdan bir, on şekel, buhur bilen doly. Öküzlerden bir gussa, bir goç, bir ýyllyk guzy ýakylýan pida üçin. we geçiler sürüsinden birini günä üçin. We aman gurbanlygy gurbany üçin iki sygyr, baş goç, baş erkek geçi, baş ýyllyk urky guzy — bu Şediuryň ogly Elişuryň sowgady.

Bäşinji gün Şimgyonyň ogullarynyň hökümdary Surisadaýyň ogly Salamiel. Onuň sowgady: bir kümüş jam, agramy ýüz otuz, bir kümüş käse ýetmiş şekel mukaddes şekele görä, ikisi-de ýagda garylan inçe un bilen doly, gurban üçin. Altyn tütetgi bir, on, tütetgi bilen doly. Öküzlerden bir gussa, bir goç, bir ýyllyk guzy ýakylýan gurban üçin. we geçiler sürüsinden birini günä üçin. We halas gurbanlygy üçin iki düýe, baş goç, baş erkek geçi, baş ýyllyk urkaçy goýun — bu Surisadaýyň ogly Salamieliň sowgady.

Altynjy günde Gadyň ogullarynyň hökümdary Raguelyň ogly Eliasaph. Onuň sowgady: bir kümüş jam, onuň agramy ýüz otuz, bir kümüş jam ýetmiş şekel mukaddes şekele görä, ikisi hem ýagda garylan inçe un bilen doly, gurbanlyga. Altyn buhurdan bir, on şekel, buhur bilen doly. Öküzlerden bir gussa, bir goç, bir ýyllyk guzy ýakylýan pida üçin. we geçilerden birini günä hakynda. We halas gurbanyna iki sygyr, baş goç, baş erkek geçi, baş ýyllyk guzy, bu Raguheliň ogly Elisafyň sowgady.

Ýedinji günde Efraýymyň ogullarynyň hökümdary Ammihudyň ogly Elişama. Onuň sowgady: bir kümüş jam, onuň agramy ýüz otuz, bir kümüş jam ýetmiş şekel mukaddes şekele görä, ikisi hem ýagda garylan inçe un bilen doly, gurbanlyga. Altyn buhurdan bir, on şekel, buhur bilen doly. Öküzlerden bir gussa, bir goç, bir ýyllyk guzy ýakylýan pida üçin. we geçiler sürüsinden birini günä üçin. We aman gurbanlygy üçin gussa iki, goçlar baş, erkek geçiler baş, ýyllyk urky guzylyr baş — bu Ammihudyň ogly Elişamanyň sowgady.

Sekizinji gün Manassanyň ogullarynyň hökümdary Gamaliýel, Fadassuryň ogly. Onuň sowgady: bir kümüş jam, agramy ýüz otuz, bir kümüş jam ýetmiş şekel mukaddes şekele görä, ikisi hem ýagda garylan inçe un bilen doly, gurban üçin. Altyn buhurdan bir, on şekel, buhur bilen doly. Öküzlerden bir gussa, bir goç, bir ýyllyk guzy ýakylýan pida üçin. we geçilerden birini günä hakynda, Hem halas gurbanyna iki sygyr, baş goç, baş erkek geçi, baş ýyllyk urkaçy guzy - bu Fadassuryň ogly Gamaliýeliň sowgady.

Dokuzynjy günde Benýaminiň ogullarynyň hökümdary Gadeoniň ogly Abidan. Onuň sowgady: bir kümüş jam, agramy ýüz otuz, bir kümüş kase, mukaddes şekele görä ýetmiş şekel, ikisi hem ýagda garylan inçe un bilen doly, gurban üçin. Altyn buhurdan bir, on şekel, buhur bilen doly. Öküzlerden bir gussa, bir goç, bir ýyllyk guzy ýakylýan pida üçin. we geçilerden birini günä hakynda. We halas ediş gurbanlygy üçin gussa iki, goçlar baş, erkek geçiler baş, bir ýyllyk urkaçy guzylyr baş - bu

Gadeoniň ogly Abidanyň sowgady.

Onunjy günde Dan ogullarynyň hökümdary Ammişaddaýyň ogly Ahiezer geldi. Onuň sowgady: bir kümüş jam, agramy ýüz otuz, bir kümüş jam ýetmiş şekel mukaddes şekele görä, ikisi hem ýagda garylan inçe un bilen doly, gurban üçin. Altyn buhurdan bir, on şekel, buhur bilen doly. Öküzlerden bir gussa, bir goç, bir ýyllyk guzy ýakylýan pida üçin. we geçiler sürüsinden birini günä üçin. We halas gurbanlygy üçin iki sygyr, baş goç, baş erkek geçi, baş ýyllyk urkaçy goýun - bu Amişaddaýyň ogly Ahiezeriň sowgady.

On birinjä gün Aşer ogullarynyň hökümdary Eçranyň ogly Fageel. Onuň sowgady: bir kümüş jam, agramy ýüz otuz, bir kümüş jam ýetmiş şekel mukaddes şekele görä, ikisi hem ýagda garylan inçe un bilen doly, gurban üçin. Altyn buhurdan bir, on şekel, buhur bilen doly. Sygyrlardan bir buzaw, bir goç, bir ýyllyk guzy ýakylýan pirzola üçin. we geçiler sürüsinden birini günä üçin. We gurtulyş pidasy üçin iki düýe, baş goç, baş erkek geçi, baş ýyllyk urkaçy guzy — bu Ekranyň ogly Fagieliň sowgady.

Onikinjiniň günü Naftali ogullarynyň hökümdary Enan ogly Ahira. Onuň sowgady: bir kümüş jam, agramy ýüz otuz, bir kümüş jam ýetmiş şekel mukaddes şekele görä, ikisi hem ýagda garylan inçe un bilen doly, gurbanlyga. Altyn buhurdan bir, on şekel, buhur bilen doly. Mallardan bir gussa, bir goç, bir ýyllyk guzy ýakylýan pirzola üçin. we geçilerden birini günä hakynda.

Hem halas gurbanlygyna iki sygyr, baş goç, baş erkek geçi, baş bir ýyllyk urkaçy guzy - bu Ahinan ogly Ahiranyň sowgady.

Bu gurbanlygyň bagşyşlanmasy, ony ýaglan gün, Ysraýylyň ogullarynyň ýolbaşçylarynyň tarapyndan: kümüş tabaklary on iki, kümüş çüýşeler on iki, altyn tütetniçiler on iki. Bir kâse ýüz otuz şekel, bir çanak ýetmiş şekel, gaplaryň ähli kümüş i iki mün dört ýüz şekel, mukaddes şekele görä. Altyn tütetjiler on iki sany, tütetgi bilen doly, tütetjileriň ähli altyny ýüz ýigrimi altyn. Ýakylyan gurban üçin ähli sygyrlar: on iki buzaw, on iki goç, on iki ýyllyk guzy, olaryň gurbanlary we içgi hödürleri, we günä üçin geçilerden on iki erkek geçi. Ähli sygyrlar halas ediş gurbanlygyna, düýeler ýigrimi dört, goçlar altmyş, erkek geçiler altmyş ýyllyk, guzylar altmyş ýyllyk kemçiliksiz. Bu gurbanlyk sypasynyň açylyşy, onuň ellerini doldurmakdan soň we ony ýaglamakdan soň boldy.

Musa şaýatlyk çadyryna girmek üçin girende, oňa gürlemek üçin, Rebbiň sesini eşitdi; Ol oňa ýokardan, şaýatlyk sandygynyň üstündäki rehimlik oturgyçdan, iki kerubiminiň arasyndan gürleýärdi.

8

We Rebbe Musa bilen gürläp aýtdy: Aaron bilen gürle, Sen oňa aýdarsyň: Haçan sen çyralary goýsaň, çyra tutujynyň öň tarapyna görä ýedi çyra yşyk berer. Harun şeýle etdi, lampanyň

öň tarapyndan onuň çyralaryny ýakdy, Rebbiň Musä buýran ýaly. Ve bu çyranyň gurluşy berk, altyn, onuň sütüni we onuň gülleri berk, tutuşlygyna, Rebiň Musa görkezän görnüşine görä, şeýdip çyra ýasady.

We Rebbe Musa bilen gürlädi we aýtdy, Lewitlary Ysraýyl ogullarynyň arasyndan al we olary arassala. Sen olara olaryň arassalanmagyny şeýle edersiň: sen olary arassalanmagyň suwy bilen sepersiň, ülni olaryň tutuş bedenine degiriler, olar eşiklerini ýuwarlar we arassa bolarlar.

We olar mal-garadan bir buzaw alarlar we onuň gurbanlygy üçin ýagda garylan inçe un, we günä gurbanlygy üçin mal-garadan bir ýyllyk buzaw alarsyň. We Lewileri şaýatlyk çadyrynyň önüne getirjek we Ysraýyl ogullarynyň ähli ýygnagyny ýygnarjak. We Lewileri Rebbiň önüne getirjek, we Ysraýylyň ogullary öz ellerini Lewileriň üstüne goýarlar. We Harun Lewileri Rebbiň önünde Ysraýylyň ogullarynyň arasyndan sowgat hökmünde bölüp aýyrar we olar Rebbiň işlerini ýerine ýetirmek üçin bolarlar. Olar ýöne Lewiýallar ellerini buzawlaryň başlaryna goýarlar, we sen birini günä üçin, birini bolsa Rebbe ýakylýan pizola hökmünde edýärsiň, olar hakynda günäden päk etmek üçin.

We Lewileri Rebbiň önünde goýarsyň, Harunyň önünde we onuň ogullarynyň önünde, we olary Rebbiň önünde sowgat hökmünde gaýtaryp berýärsiň. Sen Lewileri Ysraýyl ogullarynyň arasyndan bölüp aýyrarsyng, we olar maňa degişli bolarlar. We

şulardan soñ Lewiler şaýatlyk çadyrynyň işlerini işlemäge girerler, sen olary arassalarsiň we olary Rebbiň önünde hödürlersiň. Sebäbi bular maňa Ysraýyl ogullarynyň arasyndan hödür hökmünde berlenler, Ysraýyl ogullarynyň arasyndan ähli göwresi açylýanlaryň ýerine, ähli ilkinji dogulanlaryň ýerine men olary özüme aldym. Sebäbi maňa degişlidir ähli ilkinji doglan Ysraýylyň ogullarynyň arasynda, adamlardan haýwanlara çenli, şol gün men ähli ilkinji doglany Müsür ýurdunda urdum, mukaddesledim olary maňa. We Ysraýyl ogullarynyň arasynda ähli ilkinji doglan çagalaryň ýerine Lewileri aldylar. Men Lewileri Harun bilen onuň ogullaryna Ysraýyl ogullarynyň arasyndan sowgat hökmünde berdim, Ysraýyl ogullarynyň işlerini Şaýatlyk çadyrynda ýerine ýetirmek we Ysraýyl ogullary üçin günä ýuwmak maksady bilen, şonuň üçin Ysraýyl ogullarynyň arasynda mukaddes zatlara ýakynlaşýan bolmaz.

Ve Musa we Harun we Ysraýylyň ogullarynyň ähli ýygnanyşygy Lewilere Rebiň Musa buýran zady Lewiler hakynda ýerine ýetirdiler, şeýdip Ysraýylyň ogullary olara etdiler. Lewiýler arassalandylar we eşiklerini ýuwdular, Harun olary Rebbiň önünde hödä hökmünde berdi we Harun olary arassalamak üçin olaryň günäsini ýapdy. Şondan soñ Lewiýler Harunyň we onuň ogullarynyň önünde Şaýatlyk çadyrynda öz hyzmatlaryny ýerine ýetirmek üçin girdiler, Rebiň Musa Lewiýler hakda buýran ýaly, şeýdip olara etdiler.

We Rebbe Musa bilen gürlädi we aýtdy: Bu Lewitler hakynda:

ýigrimi baş ýaşyndan we ondan ýokary, olar Şaýatlyk çadyrynda işlemäge girerler. We elli ýaşyndan ol hyzmatdan gider we henizem işlemeýär. Hem onuň dogany şaýatlygyň çadyrynda garawullary saklamak üçin hyzmat eder, ýöne işleri işlemeýär, şeýdip sen Lewiýalylara olaryň garawullarynda edersiň.

9

Reb Sinai çölünde Musa bilen gürleşdi, olaryň Müsür ýerinden çykanlaryndan soň ikinji ýylda, birinji aýda, şeýle diýip: Men aýtdym we Ysraýylyň ogullary Pasha baýramyny öz wagty boýunça ýerine ýetirsinler. Birinji aýyň on dördünji güni agşama tarap, ony wagtlara görä, onuň kanunyna görä we onuň düşündirişine görä ederjek. We Musa Ysraýylyň ogullaryna Sinaý çölünde aýyň on dördünji güni başlanýan pashany etmek barada gürlädi. Rebbe Musa buýran ýaly, Ysraýylyň ogullary şeýdip etdiler.

Adamyň jany sebäpli hapalanmadyk erkekler geldiler we şol günde Pasha baýramyny geçirip bilmediler, şonuň üçin şol günde Musanyň we Harunyň önüne geldiler. We şol adamlar oňa aýtdylar: Biz adam jany sebäpli hapalanmadyk, şonuň üçin Rebbe sowgady onuň wagtynda Ysraýylyň ogullarynyň arasynda hödürlemekde ýetmezlik etmeli dälmi? We Musa olara aýtdy: Şu ýerde duruň, men Rebiň siziň hakda näme buýurjakdygyny eşiderin. We Rebbe Musa bilen gürlädi we aýtdy: Ysraýylyň ogullaryna gürle, aýdyp: Haýsydyr bir adam, eger ol adamyň

jany üstünde hapalanan bolsa, ýa-da size uzak ýolda bolsa, ýa-da siziň nesilleriňizde bolsa, ol Rebbe Pashany ikinji aýyň on dördünji gününde eder. Olar ony agşam tarap ederler, açyksyz çörek we ajy otlar bilen iýerler. Ondan ertire çenli hiç zat goýmazlar we ondan süňk döwmezler, Pasha baýramynyň kanunyna görä ony ederler. Eger adam arassady we uzak ýolda däl, ýöne Pashy baýramyny geçirmekde yza galsa, şol jan öz halkyndan kesilip ýok ediler, sebäbi Rebbe sowgady öz wagtynda getirmedi, şol adam öz günäsini göterep. Eger ýat adam siziň ýeriňizde size ýakynlaşsa we Rebbiň Pashalygyny Pashalygyň kanuny we onuň düzgüni boýunça etse, siziň üçin, ýat adam üçin we ýeriň ýerlisi üçin bir kanun bolar.

Çadyr gurlan günde, bulut şaýatlygyň öýüni, ýagny Çadyry örtdi we agşam Çadyryň üstünde irden çenli oda görnüşi ýaly boldy. Şeýlelikde hemişelik bolýardy, bulut ony gündiz örtýärdi we ot görnüşi gijelerine. We bulut çadyrdan çykanda, Ysraýylyň ogullary şondan soň gitdiler, we bulut haýsy ýerde dursa, Ysraýylyň ogullary şol ýerde düşelge gurdular. Rebbiň buýrugy sebäpli Ysraýylyň ogullary lager gurarlar we Rebbiň buýrugy sebäpli çykarlar; bulutyň çadyryň üstünde kölegeleýän ähli günlerinde Ysraýylyň ogullary lager gurarlar. We bulut çadyryň üstünde köp günler çekilende, Ysraýylyň ogullary Hudaýyň garawulyny saklar we göçmezler. Bulut birnäçe gün çadyryň üstünde duran wagty, Rebbiň sesi bilen düşelge gururlar we Rebbiň buýrugy bilen ýola düşerler. We bulut agşamdan ertire çenli bolanda we bulut ertirde ýokaryk gallanda, olar gündiz ýa-da gije ýola çykarlar. Bulut onuň üstünde kölegeleýip, aýyň

günleri artýanda, Ysraýylyň ogullary lagere inerler we hiç ýere gitmerler. Sebäbi Rebbiň buýrugy arkaly olar gidýärdiler, Rebbiň garawulyny Rebbiň buýrugy arkaly Musanyň elinde sakladylar.

10

We Rebbe Musa tarap ýaňlandy, aýdyp: Öziň üçin iki kümüş surnaý ýasat, Urlan ýasarsıň olary, we olar saňa ýygnagy çagyrmak we lagerleri götermek üçin bolar. Sen olarda çalarsyň we ähli ýygnanyşyk şaýatlyk çadyrynyň gapysynda ýygnanar. Eger-de bir surnaý çalynsa, Ysraýylyň ähli hökümdarlary we baştutanlary seniň ýanyňa gelerler. Siz signal surnaý çalarsyňyz we gündogarda düşelge guranlar ýola çykarlar. Siz ikinji surnaý signalyny çalarsyňyz we günortada oturan lagerler çykar, siz üçünji surnaý signalyny çalarsyňyz we deňziň ýanynda oturan lagerler çykar, siz dördünji surnaý signalyny çalarsyňyz we demirgazyga tarap oturan lagerler çykar, olar öz çykyşlarynda signal bilen surnaý çalarlar. Jemgyýeti ýygnaşdyranyzda, surnaý çalarsyňyz, ýöne alamat bilen däl. Harunyň ogullary bolan ruhanylar surnaýlary çalarlar we bu siziň nesilleriňiz üçin ebedi kanun bolar. Eger-de siz ýurdyňyzda size garşy duran duşmanlaryňyza garşy uruşa çyksaňyz, surnaýlarda ses bersiňiz, Rebbiň önünde ýatlanarsyňyz we duşmanlaryňyzdan halas edilersiňiz. Şeýle-de siziň şatlykly günleriňizde, baýramçylyklaryňyzda we täze aýlaryňyzda, ýakylýan gurbanlaryň we halas ediş gurbanlaryňyzyň üstünde surnaýlar bilen çalarsyňyz, we bu siziň Hudaýyňyzyň önünde size

yatlatma bolar, men Rebbe siziň Hudaýyňyz.

Ikinji ýylda, ikinji aýyň ýigriminji gününde, bulut şaýatlyk çadyryndan ýokary galdy. Ysraýylyň ogullary öz azyklary bilen Sinaý çölünden göçdüler we bulut Paran çölünde durdy. We olar ilki Rebbiň sesi sebäpli Musanyň eli arkaly ýola düşdüler.

Ýahudanyň ogullarynyň lager tertibini birinji bolup öz güýçleri bilen galdyrdylar, we olaryň güýjüniň başynda Aminadabyň ogly Nasson bardy. we Issakar ogullarynyň taýpasynyň güýjüniň üstünde Natanael, Sogaryň ogly. we Zebulun ogullarynyň taýpasynyň güýjüniň üstünde Helon ogly Eliab. We çadyry ýykarlar, we çadyry götürýän Gedşonyň ogullary we Merariniň ogullary çykarlar.

Ruben lagerynyň tertibi öz güýji bilen hereket etdi, we olaryň güýjüniň üstünde Elisur, Sediuryň ogly bardy. We Simeon ogullarynyň taýpasynyň güýjüniň üstünde Salamiel, Surisadainiň ogly. We Gad ogullarynyň taýpasynyň güýjüniň üstünde Raguheliň Elisafy. We Kahatyň ogullary mukaddes zatlary göterip ýola çykarlar we olar gelýänçä çadyry gurarlar. We Efraým lagerynyň tertibi öz güýji bilen ýola çykar we olaryň güýjüniň üstünde Ammihudyň ogly Elişama bolar.

We Manassanyň ogullarynyň taýpasynyň güýjüniň üstünde Fadasuryň ogly Gamaliel. We Beniaminiň ogullarynyň taýpasynyň güýjüniň üstünde Gideoniň ogly Abidan. We Danyň ogullarynyň lagerynyň tertibi ähli lagerlaryň in soňkusy bolar,

olaryň güýji bilen, we olaryň güýjüniň üstünde Amişaddaýyň ogly Ahiezer. We Aseriň ogullarynyň taýpasynyň güýjüniň üstünde Eçranyň ogly Fageel. We Neftaliniň ogullarynyň taýpasynyň güýjüniň üstünde Enan ogly Ahira. Bular Ysraýyl ogullarynyň goşunlary we olar öz güýçleri bilen göçdüler.

Musa Hobaba, Raguelhiň ogly Midianlä, Musanyň gaýyn atasyna aýtdy: Biz Rebiň aýdan ýerine gidýäris, şony size bererin, biziň bilen gel, we saňa gowy ederis, sebäbi Reb Ysraýyl hakynda gowy zatlary aýtdy. We oňa diýdi: Ýok, gitjerin, ýöne öz ýerime we öz nesilime giterin. Ol: Bizi terk etme, sebäbi sen çölde biziň bilen bolduň we sen biziň arasynda ýaşuly bolarsyň diýdi. Eger sen biziň bilen gitseň, Rebbe bize haýsy gowy zatlary berse, şolary saňa-da ederis.

Olar Rebbiň dagyndan üç günlük ýol galdylar we Rebbiň äht sandygy olaryň önünde üç günlük ýol gitdi, olara dynç alyş gözlemek üçin. We sandygy göterende, Musa aýtdy: Oýan, Rebbe, duşmanlaryň dargasyn, senden ýigrenýänleriň hemmesi gaçsın. Ve dynç alanda aýtdy: Yzyna dolan, Rebbe, müňlerçe onlarça müňleri Ysraýylda. Bulut olaryň üstünde kölegeleýärdi, olar lagdan çykýan günlerinde.

11

We halk Rebbiň önünde erbet zatlary şikaýat edýärdi, we Rebbe eşitdi, we Rebbe gahar-gazap bilen gaharlandy, we olarda ot

Rebbiň tarapyndan ýakyldy, we lageriň bir bölegini ýuwutdy. Halk Musa tarap gygyrypdyr, Musa Rebbe tarap doga etdi we ot bes boldy. Şol ýeriň ady Ýangyn diýlip atlandyryldy, sebäbi olaryň arasynda Rebbiň tarapyndan ot ýakyldy. Ve olaryň arasynda bolan garyşyk halk güýçli isleg bildirdi, we oturyp agladylar, Ysraýylyň ogullary hem, we aýtdylar: Kim bize et iýdirer? Biz Müsürde mugt iýän balyklary ýatladyk, şeýle hem hyýarlary, gawunlary, pyrasy, sogany we sarymsagy. Indi emma biziň janymyz düýbünden gurap gitdi, gözlerimiz mannadan başga hiç zat görmeyär. Manna bolsa kişniş tohumy ýaly bolýar we onuň görnüşi kristal görnüsidir. Halk geçip barýardy, olar ýygnap, ony degirmende öwüp, howanda döwüp, gazanda gaýnadyp, çörek ýasadylar, onuň tagamy ýagly çöregiň tagamy ýalydy. Ve haçan çyg gijelerine lageriň üstüne inende, manna hem onuň üstüne inýärdi.

We Musa olaryň aglýandygyny eşitdi, her biri öz gapysynyň önünde, öz uruglaryna görä, we Reb gaty güýçli gaharlandy, we Musanyň önünde bu erbet boldy. We Musa Rebbiň ýanyna aýtdy: Näme üçin öz hyzmatkäriňi ejir etdiň we näme üçin seniň önünde haýyr-sahawat tapmadym, bu halkyň ýüküni meniň üstüme ýüklemek üçin? Däl, men göwreli boldumy ähli şu halky, ýa-da men dogurdummy olary? Sebäbi sen maňa aýdýarsyň: Al ony öz gujagyňa, nähili emzikçi göterer emýän çagany, şol ýere, haýsy ant içdiň olaryň atalaryna? Maňa niredede et, şu ähli halka bermek? Sebäbi olar maňa aglaýarlar, aýdýarlar: Bize et ber, iýeliň. Men ýeke özi şu halky göterip bilmerin, sebäbi bu iş maňa gaty agyr. Eger sen maňa şeýle edýän bolsaň, onda meni

öldür, eger men senden rehim tapan bolsam, şonuñ üçin öz betbagtlygymy görmeýin.

Reb Musa tarap aýtdy: Maňa Ysraýylyň ýaşulularynyň arasyndan ýetmiş erkek ýygna, sen özi bilýän adamlary, sebäbi bular halkyň ýaşululary we ýazyjylary bolýarlar. Olary şaýatlyk çadyryna getir, we olar ol ýerde seniň bilen durarlar. Men aşak ineris we ol ýerde seniň bilen gürleşeris, seniň üstündäki ruhdan alyp, olaryň üstüne goýarys, olar halkyň ýüküni seniň bilen götererler we sen ýeke özi götermezsiň. We halka aýdarsyň: Özüňizi ertire mukaddesleň we et iýersiňiz, sebäbi Rebbiň önünde agladyňyz we aýtdyňyz: Kim bize et iýdirer? Sebäbi Müsürde bize gowy bolýardy. We Rebbe size iýmäge et berer we siňiz et iýersiňiz. Bir gün däl iýersiňiz, iki däl, baş gün däl, on gün däl, ýigrimi gün däl, Bir aýyň dowamynda iýersiňiz, burunlaryňyzdan çykýança çenli, we size ýigrenç bolar, sebäbi siziň araňyzda bolan Rebbe boýun bolmadyňyz, we onuň önünde aglap: Näme üçin bize Müsürden çykmak gerekdi? diýdiňiz. We Musa aýtdy: Alty ýüz mün pyýada esger halky, men olaryň arasynda, we sen aýtdyň: Et bererin olara iýmäge, we olar bir aý iýerler. Däl, goýunlar we öküzler olara soýlarmy, we olar üçin ýetermi? Ýa-da deňziň ähli balygy olara ýygnanarmy, we olar üçin ýetermi? Reb Musa tarap aýtdy: Rebiň eli ýeterlik bolmaz öýdýäňmi? Eýýäm bilýärsiň, meniň sözüm seni yetişermi ýa-da ýok.

Musa çykdy we halka Rebbiň sözlerini aýtdy we halkň ýaşulularyndan ýetmiş erkegi ýygnady we olary çadyryň

töweregine goýdy. Reb bulutda aşak indi-de, oňa gürlädi-de, onuň üstündäki ruhdan aldy-da, ýetmiş ýaşuly adamyň üstüne goýdy. Ruh olaryň üstünde dynç alanda bolsa, pygamberlik etdiler, ýöne mundan beýläk etmediler. Iki erkek lagerde galdy, birinjisiniň ady Eldad, ikinjisiniň ady Medad. Ruh olaryň üstüne gondy, we olar ýazgyda geçirilenleriň arasynda boldular, ýöne çadyra gelmediler we lagerde pygamberlik etdiler. Ve ylgap gelen ýaş adam Musa habar berdi we aýtdy: Eldad we Medad lagerda pygamberlik edýärler. We jogap berip, Nunyň ogly Ýuşa, Musanyň ýanynda duran saýlanan, aýtdy: Jenabym Musa, olary togtat. Ve Musa oňa diýdi: Sen meniň üçin gynanýarsyňmy? Reb öz Ruhuny olaryň üstüne beren wagty, Rebbiň ähli halkynyň pygamber bolmagyny kim arzuw etmesin? Ve Musa özi we Ysraýylyň ýaşululary lagere gitdi.

Ruh Rebbiň ýanyndan çykdy we bedene guşlaryny deňizden getirip, düşelgäniň üstüne taşlady - bu tarapdan bir günlük ýol, beýleki tarapdan bir günlük ýol, düşelgäniň töwereginde, ýerden iki dirsek ýaly. Halk turup, tutuş gün, tutuş gije we tutuş ertesi gün bedene guşlaryny ýygnady. Iň az ýygnayan hem on ölçeň ýygnady we olar özleri üçin lageriň töwereginde sowadyşlar taýýarladylar. Et heniz olaryň dişlerinde bardy, tamamlanmazdan öň, Reb halka gaharlady we Reb halky gaty uly urgy bilen urdy. Şol ýeriň ady Isleg mazarlary diýlip atlandyryldy, sebäbi ol ýerde isleg edýän halky jaýladylar. Isleg gözleglerinden halk Aserota göçdi we halk Aserothda boldy.

12

Merýem bilen Harun Musanyň garşysyna gürlədiler, sebäbi ol efioپیýaly aýal aldy. Olar aýtdylar: Reb diňe Musa bilen gürläp durdy öýdýärsiňizmi? Ol biziň bilen hem gürlämedi öýdýärsiňizmi? Reb muny eşitdi. We adam Musa ýer ýüzünde bolýan ähli adamlaryň arasynda gaty mylaýymdy. Rebbe derrew Musa, Harun we Merýeme: Siz üçüňiz şaýatlyk çadyryna çykyň diýdi. We üçüsi şaýatlyk çadyryna gitdiler, Reb bulut sütüninde indi geldi we şaýatlyk çadyrynyň gapysynyň üstünde durdy, Harun bilen Merýem çagyryldy we ikisi-de gitdiler. Ol olara şeýle diýdi: Meniň sözlerimi diňläň, eger siziň pygambaryňyz Rebbe bolsa, men oňa görüşde biljek bolaryn we ukyda oňa gürläşerin. Meniň gullukçym Musa şeýle däl, ol meniň tutuş öýümde ygtybarlydyr. Agyz bilen agyz gürlärim men oňa, görnüşde, we däl tapmajalaryň üsti bilen, we Rebbiň şöhratyny gördi ol, we näme üçin gorkmaňyz meniň hyzmatkärim Musanyň garşysyna gürlämege? We Rebbiň gahar-gazaby olaryň üstünde boldy we ol gitdi. Bulut çadyrdan gitdi we ine, Merýem gar ýaly lepralydyr. Harun Merýeme seretdi we ine, ol lepralydyr. We Harun Musa tarap ýüzlenip aýtdy: Haýyş edýärim, reb, bize günä ýüklemäň, sebäbi biz bilmän hereket etdik we günä etdik. Ol ölüme deň bolmasyn, enäniň göwresinden çykýan düşük ýaly bolmasyn, we onuň etiniň ýarysyny iýýän bolmasyn. Musa Rebbe tarap gygyryp, aýtdy: Eý Hudaý, Senden ýalbarýaryn, ony bejeriň. We Rebbe Musa tarap aýtdy: Eger onuň kakasy tükürmek bilen onuň ýüzüne

tüýkürse, ol ýedi gün utanmazmy? Ol ýedi gün lagerden daşarda bölünsin we şulardan soň girjek.

We Merýem lageryň daşynda ýedi gün aýryldy, we halk Merýem arassalanýança göçmedi.

We bulardan soň, halk Aserothdan çykdy we Paran çölünde düşelge gurdular.

13

Rebbe Musa bilen gürläp, Hudaý şeýle diýdi: Öz üçin adamlary iber, Olaryň Kenganlylar ýerini gözleg etsinler, men Ysraýyl ogullaryna eýeçilik üçin berýän ýerimi. Her taýpadan bir adam, olaryň ata-babalar uruglaryna görä iberersin olary, olaryň hemmesi ýolbaşçy.

Musa olary Paran çölünden Rebbin buýrugy boýunça iberdi, bularyň hemmesi Ysraýyl ogullarynyň ýolbaşçylary bolan erkeklerdi. We bu olaryň atlary, Ruben taýpasynyň, Samýýel Zakkuryň ogly. Simeon taýpasynyň Saphat, Souriniň ogly. Ýahuda taýpasyndan Ýefunnäniň ogly Kaleb. Issakar taýpasyndan Ýusupyň ogly Igal. Efraim taýpasyndan Nun ogly Hoşea. Benýamin taýpasyndan Rafunyň ogly Palti. Zebulun taýpasyndan Gudiel, Sudiniň ogly. Ýusupyň ogullarynyň Manassa taýpasyndan Gaddi, Susiniň ogly. Dan taýpasyndan Gamali ogly Amiel. Aşer taýpasyndan Satour ogly Maýkl. Neftali

taýpasyndan Nabi, Sabiniň ogly. Gad taýpasyndan Makçiniň ogly Gudiel. Bular Musanyň ýeri gözläp barmak üçin iberen adamlarynyň atlary, we Musa Nunyň ogly Hoşeany Ýeşua diýip atlandyrdy.

Musa olary Kengan ýerini gözegçilik etmek üçin iberdi we olara aýtdy: Şu çölden çykyň we daga çykarsyňyz. We siz ýeri görepsiňiz, ol nähili, we şol ýerde ýaşaýan halky görepsiňiz, olar güýçlimi ýa gowşakmy, azmy ýa köpmi. Bu ýer nähili, bu adamlar onuň üstünde ýaşaýarlar, gowymyka ýa erbetmi, we şäherler nähili, bu adamlar olarda ýaşaýarlar, berkidilen ýerlerdemi ýa berkidilmedik ýerlerdemi? Hem ýer nähili, ýa-da semiz ýa-da gowşak, eger onuň içinde agaçlar bar, ýa-da ýok, hem gaýrat edip ýeriň miwelerinden alarsyňyz. Hem günler ýazyň günleri, üzümiň öňdebaryjylary.

We baryp, Sin çölünden başlap, Hamat girýän ýerdäki Roob çenli ýeri gözden geçirdiler. Olar çöl boýunça çykdylar we Hebrona çenli gitdiler, we ol ýerde Ahiman, Şeşai we Talmai, Anagyň nesilleri bardy, we Hebron Müsüriň Tanisinden ýedi ýyl öň guruldy. Olar üzüm toplumy jülgesine gelip, ony gözlediler we ol ýerden bir üzüm toplumy bilen şahany kesdiler, ony syryklardan göterdiler, şeýle hem narlardan we injirlerden aldylar. Ysraýyl ogullary şol ýerden kesip alan üzüm salkymynyň sebäpli, ol ýeri Üzüm salkymynyň jülgesi diýip atlandyrdylar. Olar şol ýeri gözden geçirip, kyrk günden soň şol ýerden yza öwrüldiler.

Baranyňyzdan soň, olar Musanyň we Harunyň ýanyna, şeýle hem Ysraýyl ogullarynyň ähli ýygnagynyň ýanyna Paran çölündäki Kadeşe geldiler. Olar olara we ähli ýygnaga jogap berdiler we ýeriň miwesini görkezdiler. Biz oňa gürrüň berdik we aýtdyk: Biz seniň bizi iberen ýeriňe geldik, süýt we bal akýan ýere, we bu onuň miwesi. Ýöne ol ýerde ýaşaýan halk gaýratly, şäherler berkidilen, diwarly we gaty uly, we biz Enagyň neslini şol ýerde gördük. We Amalek günortadaky ýerde ýaşaýar, we Hittitler, we Hivitler, we Jebusitler, we Amoritler daglyk ýerlerde ýaşaýar, we Kanaanlylar deňiziň ýanynda we Iordan derýasynyň ýanynda ýaşaýar. Emma Halep halky Musa tarap dymdy we oňa aýtdy: Ýok, ýöne çykyp çykarys we ony miras alarys, sebäbi biz olara garşy güýçli bolarys. Onuň bilen bilelikde giden adamlar aýtdylar: Biz gitmäris, sebäbi biz şol halka garşy gitmäge ukyply däl, çünki ol biziňkiden has güýçli. Olar Ysraýylyň ogullaryna gözden geçiren ýerleri barada haýran getirdiler we aýtdylar: Biz gözden geçirmek üçin geçen ýerimiz öz ýaşaýjylaryny iýýän ýerdir, we biz şol ýerde gören ähli halk uly boýly adamlardyr. Biz ol ýerde äpetleri gördük we olaryň önünde çekirtgeler ýaly bolduk, ýöne şeýlelikde hem olaryň önünde bolduk.

14

Ähli ýygnanyşyk ses çykarandansoň, halk şol gijäniň dowamynda aglady. We ähli Ysraýylyň ogullary Musa bilen Harun üstünde şikayat edýärdiler, we olara tutuş ýygnanyşyk aýtdy, Keşke biz Müsür ýerinde ölseýdik ýa-da şu çölde ölseýdik,

we näme üçin Rebbe bizi şu ýere uruşda ýykylmak üçin getirýär? Biziň aýallarymyz we çagalarymyz talanmaga bolarlar, indi şonuň üçin Müsüre dolanmak has gowudyr. Olar biri-birine aýtdylar: Geliň, özümize baştutan saýlalyň we Müsüre dolanally. We Musa bilen Harun Ysraýyl ogullarynyň tutuş ýygnagynyň önünde ýüzüstine düşdüler.

Ýöne Nun ogly Ýoşua we Ýefunne ogly Kaleb, ýeri gözden geçirenleriň arasyndan, eşiklerini ýyrtdylar. Olar Ysraýylyň ogullarynyň ähli ýygnanyşygyna aýtdylar: Biz gözden geçiren ýerimiz gaty-gaty gowdyr. Eger Rebbe bizi saýlasa, bizi şu ýere getirer we ony bize berer, bu süýt we bal akýan ýerdir. Ýöne Rebden gozgalaňçy bolmaň, siz bolsa ýer halkyndan gorkmaň, sebäbi olar size iýmit bolar, çünki wagt olardan daşlaşdy, Reb bolsa biziň bilen, olardan gorkmaň.

Ähli ýygnanyşyk olary daşlamak üçin aýtdy, we Rebbiň şöhraty saýatlyk çadyrynyň üstünde bulutda Ysraýylyň ähli ogullaryna görüldi. Rebbe Musa tarap aýtdy: Haçana çenli bu halk meni gaharlendirir? Haçana çenli olar maňa ynanmazlar, men olaryň arasynda eden ähli alamatlaryma garamazdan? Men olary ölüm bilen uraryn we olary ýok ederin, seni we ataňyň öýüni uly halka öwürerin, hatda mundan hem ulusyna. We Musa Rebbe tarap aýtdy, we Müsür eşider, sebäbi sen öz güýjüň bilen şu halky olaryň arasyndan çykardyň. Ýöne bu ýerde ýaşaýan ähli adamlar eşitdiler, sebäbi sen bu halkda Reb bolýarsyň, kim gözün-göze görünýärsiň, Reb, we seniň buludyň olaryň üstünde durýar, we sen gündiz bulut sütüninde olaryň önünde gidýärsiň,

we gijelerine ot sütüninde. We sen bu halky bir adam ýaly ýok edersiş, we seniň adyňy eşiden ähli milletler aýdarlar, aýdyp, Rebbiň bu halky olara ant eden ýerine getirip bilmänligi sebäpli, olary çölde ýok etdi. Indi ýokary galdyrylsyn seniň güýjüň, Rebbe, sen aýdan ýoluň ýaly: Reb sabyrly we köp rehimli we hakyky bolup, kanunçylyklary, adalatsyzlyklary we günäleri aýyrýar, ýöne arassalamak bilen günäkäri arassalamaz, atalaryň günälerini çagalara üçünji we dördünji nesillere çenli gaýtaryp berýär. Şu halkyň günäsini uly rehimiňe görä bagyşla, edil Müsürden şu wagta çenli olara mähriban bolşyň ýaly.

Rebbe Musa bilen gürläp: Seniň sözüne görä, men olara mähriban diýdi. Ýöne men ýaşayaryn we meniň atym ýaşayar, we Rebbiň şöhraty ähli ýeri doldurjak. Sebäbi meniň şöhratyny görýän ähli erkekler we men Müsürde we çölde eden alamatlarym, olar meni onunjy gezek synap gördüler we meniň sesime diňlemediler. Hakykatdan-da, olar men olaryň atalaryna ant içen ýeri görmeyärler, ýöne olaryň çagalary, haýsylar meniň bilen şu ýerde bar, näçe gowyny hem erbedi bilmeyärler, ähli ýaş we tejribesiz, bulara men ýeri bererin. Ähli bolsa meni gaharlandyranlar ony görmeyärler. Ýöne meniň gulum Kaleb, sebäbi başga ruh onuň içinde bar we ol maňa eýerdi, men ony şol ýere giren ýerine getirerin we onuň nesli ony miras alar. Amalek we Kanan halky jülgede ýaşayar, ertir yza öwrüliň we çöle ugraň, Gyzył deňziň ýoly bilen.

Rebbe Musa we Haruna ýüzlenip aýtdy: Haçana çenli bu ýaramaz ýygnak? Olaryň meniň önümde nägileýşini, Ysraýylyň

ogullarynyň siziň barada nägileýşini men eşitdim. Men olara aýtdym: Men ýaşaýaryn diýip Reb aýdýar, Hakykatdanam, siz meniň gulaklarymda nähili gürläpdiniňiz bolsaňyz, şeýlelikde men size ederin. Bu çölde siziň bedenňiz düşer, we siziň ähli barlaglaryňyz, we siziň ýigrimi ýaşdan we ondan ýokary sanalanlaryňyz, näçe maňa garşy günäkärlediler. Eger siz men eliňi uzadyp, siziň ýerleşmegiňiz üçin görkezan ýere girseňiz, diňe Ýefunnäniň ogly Kaleb we Nunyň ogly Ýeşua girer. We çagalar, siziň talanmakda bolar diýip aýdanyňyz, men olary şol ýere getirerin we olar siziň ondan ýüz öwürän ýeriňizi miras alar. We siziň agzalaryňyz şu çölde düşer. Ýöne siziň ogullaryňyz kyrk ýyl çölde gezip ýörerler we siziň agzalaryňyz çölde ýok bolýança siziň zinakärligiňiziň jezasyny çekerler. Siz ýeri gözleg eden günleriňiziň sanyna laýyklykda, kyrk gün, her gün üçin bir ýyl, siziň günäleriňizi kyrk ýyl çekersiňiz we meniň gahar-gazabymy bilersiňiz. Men Rebbe gürlädim, hakykatdan şeýle ederin bu erbet ýygnanyşyga, meniň üstüme ýygnanan bu ýygnanyşyga: bu çölde olar ýok ediler we ol ýerde ölerler.

We adamlar, kimleri Musa ýeri gözläp görmäge iberdi, gelip, jemgyýete ýer barada erbet sözler çykarmak üçin onuň barada şikaýat etdiler. We ýer hakda erbet gürrüň beren adamlar Rebbiň önünde waba bilen öldüler. Nunyň ogly Ýuşa we Ýefunnäniň ogly Kaleb şol ýeri ıçalyçylyk etmäge giden adamlaryň arasyndan diri galdylar. We Musa bu sözleri ähli Ysraýyl ogullaryna aýtdy, we halk gaty ýas tutdy.

Hem irden ir turup, olar dagyň depesine çykdylar we aýtdylar:

Ine, biz Rebbiň aýdan ýerine çykarys, sebäbi biz günä etdik. We Musa aýtdy: Näme üçin siz Rebbiň sözünü bozýarsyňyz? Bu size rowaç bolmaz. Ýokary gitmeň, sebäbi Reb siziň bilen däl, we siz öz duşmanlaryňyzyň önünde ýykylarsyňyz. Sebäbi Amalek we Kenganly ol ýerde önüňizde, we gylyç bilen düşersiňiz, sebäbi Rebbe boýun bolmak bilen yza öwrüldiňiz, we Rebbe siziň içiňizde bolmaz. Hem zorlaýyp, depäniň depesine çykdylar, ýöne Rebbiň äht sandygy we Musa lagerden hereket etmediler. We Amalek bilen ol dagda oturan Kanaanly aşak indilar, we olary yza öwürdüler, we olary Horma çenli kesdiler, we lagerine yza öwürdüler.

15

Hem Rebbe Musa tarap aýtdy, aýdyp: Ysraýylyň ogullaryna gürle, Sen olara diýersiň: Haçan siziň ýaşamak ýeriňize girseňiz, men ony size berýärin, Sen Rebbe ýakma gurbanlaryny edýärsiň, tutuş ýakma gurban ýa-da gurban, ant ulaltmak üçin, ýa-da meýletin görä, ýa-da siziň baýramçylyklaryňyzda Rebbe hoşboý ysyny etmek üçin, eger hakykatdanam öküzlerden ýa-da goýunlardan. Hem getirýän adam öz sowgadyny Rebbe hödürler: inçe undan gurban, efanyň ondan bir bölegini ýagyň dördünji böleginde garylan. We şarap içki hödürlemek üçin dördünji hin edeeksiňiz, tutuş ýakylýan gurbanlyk üstünde ýa-da gurbanlyk üstünde, bir guzy üçin şeýle köp edeeksiňiz, hödürlemek hoşboý ys Rebbe. Goça üçin, ony ýakylýan pirzola ýa-da gurban hökmünde hödürläniňizde, ýagyň üçden bir

böleginde garylan iki ondan böleklik inçe undan gurban edersiňiz, We şarabyň üçden bir bölegini içgi hödürlemek üçin Rebbe hoşboý ys hökmünde getirjeksiňiz.

Eger-de siziň öküzleriňizden ýangyn gurbanlygy üçin ýa-da wadany uly etmek üçin gurban, ýa-da Rebbe halas ediş gurbanlygy üçin etseniňiz, Ol buzawyň üstünde ýagda garylan inçe undan üç ondan bölegi, ýarym hin gurbanlyk hökmünde getirer. Hem şerap içgi hödürlemek üçin hiniň ýarysyny, hoş ysly hödürlemek hökmünde Rebbe hödür ediň.

Şeýdip sen bir buzaja, ýa-da bir goça, ýa-da goyunlardan ýa-da geçilerden bir guzaja şeýle edersiň, Näçe bolsa, eger etsäňiz, şeýlelikde her birine etmeli, olaryň sanyna görä.

Ähli ýerli doglan adam Rebbiň üçin hoşboý ysly hödürleri hödürlemek üçin şeýle zatlary şeýdip eder. Eger-de gelmişek siziň ýanyňyzda siziň ýeriňizde ýaşasa, ýa-da siziň nesilleriňizde siziň araňyzda kim bolsa, we Rebbe hoşboýly ysly hödür getirse, siz nähili edýän bolsaňyz, şeýle etmeli jemgyýet hem Rebbe.

Kanun bir bolar size we size ýaşayan gelmişlere, ebedi kanun siziň nesilleňize; nähili siz, şeýle-de gelmiş bolar Rebbiň önünde. Kanun bir bolar we hukuk bir bolar size we siziň araňyzda ýaşayan gelmişe.

We Rebbe Musa bilen gürlädi we aýtdy: Ysraýylyň ogullaryna gürlä we olara aýt: Siziň men sizi alyp barýan ýere gireniňizde,

We bolar, siz ýeriň çöreklerinden iýseňiz, Rebbe hödür, aýratyn sowgat bölüp goýarsyňyz, hamyryňzyň ilkinji miwesini. Çöregi hödür hökmünde bölüp alyň, nähili harmanhana hödürini bölüp alýandygyňyz ýaly, şeýlelikde ony bölüp alyň. Hamuryňzyň ilkinji miwelerini Rebbe hödür hökmünde bereriňiz, nesillerden-nesillere.

Haçan-da siz günä edip, ähli şu buýruklary ýerine ýetirmeseňiz, haýsylary Reb Musa bilen gürleşdi, Nähili Reb Musanyň eli bilen size buýurdy, şol günden başlap Reb size buýurdy we mundan beýläk siziň nesilleňize, We bolar, eger jemgyýetiň gözlerinden bilmän bolup biler bolsa, ähli jemgyýet öküzlerden bir tegmilsiz buzawy Rebbe hoşboý ysly ýakylýan gurbanlyk hökmünde, munuň gurbany we onuň guýma içgisini düzgüne görä, we günä barada geçilerden bir оглагы eder. We ruhy ähli Ysraýyl ogullarynyň ýygnanyşygy barada günä çykarma eder we olara bagyşlanar, sebäbi bilmän eden iş bolup, olar öz sowgatlaryny Rebbe hödür getirdiler, olaryň günäleri barada Rebbi önünde gurbanlyk, olaryň bilmän eden işleri barada. We ol ähli Ysraýyl ogullarynyň ýygnanyşygyna görä bagyşlanar, we size gelip ýaşayan gelmişege-de bagyşlanar, sebäbi bu ähli halk üçin bilmän boldy.

Eger bir jan bilmän günä etse, ol günä hakynda bir ýyllyk geçi getirer. We Ruhany Rebbiň önünde bilmän günä eden janyň hakynda onuň üçin günäsini ýuwmak üçin günäsini ýuwar. Ýerli Ysraýyl ogullarynyň arasynda we olaryň arasynda ýaşayan gelmişek üçin bir kanun bolar, kim bilmän etse.

We ýerli ýaşajylaryň ýa-da gelmişekleriň arasyndan kibirlenmek bilen hereket edýän adam Hudaýy gaharlandyrýar, şeýle adam öz halkyndan ýok ediler, Sebäbi Rebbiň sözünü hor gördi we onuň buýruklaryny dargytdy, şol jan ýok ediler, günäsi onuň içinde.

Ysraýylyň ogullary çölde boldular we şenbe gününde odun ýygnaýan bir adamy tapdylar. Ve ony sabbat gününde odun ýygnaýarka tapanlar, Musa we Harunyň ýanyna we Ysraýyl ogullarynyň ähli ýygnanyşygynyň ýanyna getirdiler. Hem ony türme goýdular, sebäbi oňa näme etmelidigini karar etmediler. Rebbe Musa bilen gürläp, Rebbiň şeýle diýdi: Ol adam ölüm bilen öldürilsin, ähli jemgyýet ony daşlar bilen daşlasyn. We ähli jemgyýet ony lägeriň daşyna çykardy we ähli jemgyýet ony lägeriň daşynda daşlar bilen daşlady, Rebiň Musä buýran ýaly.

Rebbe Musa tarap aýtdy: Ysraýylyň ogullaryna gürle we olara aýt, olar öz eşikleriniň gyralary üstünde özlerine nesillere çenli gyra ýasasınlar we burçlaryň gyralaryna mawy ýüplük daksynlar. We ol size gyralarda bolar, we siz olary görersiňiz, we siz Rebbiň ähli buýruklaryny ýatlarsynyz, we siz olary edersiňiz, we siz öz pikirlerňiziň we gözlerňiziň yzynda öwrülmersiňiz, olaryň yzynda zyna edýän wagtyňyz, sonuň üçin meniň ähli buýruklarymy ýatlap, edersiňiz. We siz Hudaýyňyza mukaddes bolarsynyz. Men Reb, siziň Hudaýyňyz, sizi Müsür topragyndan çykaran, siziň Hudaýyňyz bolmak üçin, men Reb, siziň Hudaýyňyz.

16

Korah, Issaharyň ogly, Kahatyň ogly, Lewiniň ogly, we Dathan we Abiram, Eliabyň ogullary, we On, Phaletiň ogly, Rubeniň ogly gürlediler. Olar Musanyň önünde galkdylar, Ysraýylyň ogullarynyň iki ýüz elli adamsy, ýygnakyň ýolbaşçylary, geňeşe çagyrylýanlar we meşhur adamlar. Olar Musa bilen Harunyň üstüne gozgalaň galdyrdylar we şeýle diýdiler: Ýeterlik! Sebäbi tutuş jemgyýet, olaryň hemmesi mukaddesdirler we Reb olaryň arasynda, onda näme üçin siz Rebiň jemgyýetiniň üstünden özüňizi galdyryňyz? We Musa eşidip, ýüzüniň üstüne ýykyldy. Ve ol Korah bilen we onuň ähli ýygnanagy bilen gürlädi, aýdyp: Hudaý baryp gördi we öz adamlaryny bildi we mukaddesleri, we olary öz ýanyna getirdi, we kimleri özi üçin saýlady, olary öz ýanyna getirdi. Bu işi ediň: öz üçüňiz ot gaplaryny alyň, Korah we onuň ähli ýygnanyşygy. we olara ot goýuň, we olara tütetgi goýuň Rebbiň önünde ertir, we Rebbiň saýlan adamy mukaddes bolar, size ýeterlik bolsun, eý Lewi ogullary. We Musa Kora tarap diýdi: Diňläň meni, Lewiniň ogullary. Bu size kiçi zat dälmi, sebäbi Hudaý Ysraýyl sizi Ysraýylyň jemagatyndan aýyrды we sizi öz ýanyna ýakynlaşdyrды, Rebbiň çadyrynyň hyzmatlaryny hyzmat etmek we çadyryň önünde durup olara hyzmat etmek üçin? Ol seni we seniň bilen bilelikde ähli doganlaryny, Lewiniň ogullaryny öz ýanyna çekdi, emma siz henizem ruhban bolmagy isleýärsiňizmi? Şeýlelikde, sen we seniň ähli jemagyýetiň Hudaýa garşy ýygnanan, we Harun kim bolýar, sebäbi siz onuň

garşysynda şikaýat edýärsiňiz?

Musa Eliab ogullary Datana bilen Abirony çagyrmak üçin iberdi, olar bolsa: Biz çykmarys diýdiler. Däl kiçi bu, sen bizi süýt we bal akýan ýere getirdiň, çölde öldürmek üçin, sebäbi biziň üstümüzden höküm edýärsiň? Hökümdarsyň, we sen bizi süýt we bal akýan ýere getirdiň, we bize meýdan mirasy we üzümpçilikleri berdiň? Şol adamlaryň gözlerini oýup çykarardyň? Biz çykmaýarys. Musa gaty gaýgylandy we Rebbe tarap aýtdy: olaryň gurbanyna seretegiň, olaryň hiç biriniň islegini almadym we olaryň hiç birini zyýan bermadim. We Musa Koraha aýtdy: Öz ýygnagyňy mukaddesle we Rebbiň önünde taýýar boluň - sen, Harun we olar ertir. Her birimiz öz buhurdanlygymyzy alyň, olara tütetgi goýuň we Rebbiň önünde her birimiz öz buhurdanlygymyzy hödürleliň – elli we iki ýüz buhurdanlyk, sen we Harun hem her biriňiz öz buhurdanlygyňyzy.

Her biri öz tütetgüjisini aldy we olaryň üstüne ot goýdular, olaryň üstüne tütetgi goýdular we Musa bilen Harun şaýatlyk çadyrynyň gapylarynyň ýanynda durdular. Hem Korah ähli öz jemagatyny olaryň üstüne şaýatlyk çadyrynyň gapysynyň ýanyna ýygnady, hem Rebbiň şöhraty ähli jemagyň önünde göründi. Reb Musa we Harun bilen gürläp, şeýle diýdi Özüňizi şu jemgyýetiň ortasyndan aýryň, we men olary birden ýok ederin. Olar ýüzüleriniň üstüne düşdüler we aýtdylar: Eý ruhlaryň we ähli etiň Hudaýy, eger bir adam günä eden bolsa, ähli ýygnagyň üstüne Rebbiň gazaby gelmeli mi? We Rebbe Musa

bilen gürlädi we şeýle diýdi Jemgyýete gürlap, aýt: Korahyň jemgyýetiniň töwereginden yza çekiliň.

Musa galdy-da, Datan bilen Abirona tarap gitdi, onuň bilen bilelikde Ysraýylyň ähli ýaşululary hem gitdiler. Ol ýygnaga ýüzlenip şeýle diýdi: Bu gödek adamlaryň çadyrlaryndan aýrylyň we olara degişli hiç bir zada degmän, olaryň günäleri sebäpli siz hem heläk bolmarsyňyz. We olar Koranyň çadyrynyň töwereginden çekildiler, Datan we Abiron bolsa çykyp, öz çadyrlarynyň gapysynda durdular, olaryň aýallary, çagalary we ýük-taşlary bilen bile.

Ve Musa aýtdy: Şunyň bilen bilersiňiz welin, Reb meni bu ähli işleri etmek üçin iberen, sebäbi öz-özümde däl. Eger bular ähli adamlaryň ölümi ýaly ölseler we olaryň başyna ähli adamlaryň başyna gelýän zat gelse, Reb meni ibermändir. Ýöne Reb görkezişde görkerer we ýer agzyny açyp, olary, olaryň jaýlaryny, olaryň çadyrlaryny we olara degişli ähli zady ýuwudar, olar diri Hadese inerler we siz bilersiňiz, sebäbi şu adamlar Rebbi gaharlandyrdylar.

Ol bu ähli sözleri gürlämegi togtatandan soň, olaryň aşagyndaky ýer döwüldi. Ýer açyldy-da, olary, olaryň jaýlaryny, Korah bilen bolan ähli adamlary we olaryň mallaryny ýuwutdy. We olar özleri we olaryň ähli zatlary diri ýagdaýda ölümler dünýäsine gitdiler, ýer olary örttdi we olar ýygnaklaryň arasyndan ýok boldular. Olaryň töweregindäki ähli Ysraýyl olaryň sesinden gaçdy, sebäbi aýdýardylar: Ýer bizi hem ýutmasyn. We ot Rebbiň

ýanyndan çykdy we tütetgi hödürleýän elli we iki ýüz adamy iýip gitdi.

17

We Rebbe Musa tarap aýtdy. Harunyň ogly ruhany Eleazara: alyň бүрүнч ýangyjalary ýanyp gidenleriň arasyndan we daşary alaşsyz ody şol ýere sepip goýuň, sebäbi mukaddes etdiler şu günäkärleriň ýangyjalaryny öz janlary bilen. Olary urlan tabaklara öwrüp, gurbanlyk sypasynyň örtügi et, sebäbi olar Rebbiň önünde hödürlendiler we mukaddesleşdirildiler, we Ysraýyl ogullary üçin alamata öwürüldiler. We ruhany Aaronuň ogly Eleazar, ýanylan adamlaryň getiren бүрүнч buhurdanlyklaryny aldy we olary gurbanlyk üçin örtük hökmünde goşdy. Ysraýylyň ogullaryna ýadygärlik, sonuň üçin hiç bir daşary ýurtly, kim Aaroň tohumyndan däl, Rebbiň önünde tüsse goýmaga ýakyn gelmez, we Kore ýaly bolmaz, we onuň ýygmany, nähili Reb Musanyň eli bilen oňa gürlädi.

We Ysraýylyň ogullary ertesi gün Musanyň we Harunyň üstünden şikaýat edip, şeýle diýdiler: Siz Rebbiň halkyny öldürdiňiz. We şeýle boldy, ýygnak Musanyň we Harunyň üstüne ýygnananynda, olar şaýatlyk çadyrynyň üstüne howlukdylar, we bulut ony örtüdi, we Rebbiň şöhraty göründi. Musa we Harun şaýatlyk çadyrynyň önüne girdiler. Reb Musa we Harun bilen gürläp, şeýle diýdi Şu jemgyýetiň ortasyndan gidiň, we men olary birden ýok ederin, we olar ýüzüstine

düşdüler. Musa Haruna diýdi: Buhurdany al-da, onuň üstüne gurbanlykdan ot goý, onuň üstüne tütetgi taşla we çaltlyk bilen düşelgä äkidiber. Olaryň hakynda günä ýuw, sebäbi Rebbiň ýüzünden gazap çykdy we halky weýran etmäge başlady. Harun, Musanyň oňa aýdyşy ýaly aldy we ýygnaklygyna ylgady, weýrançylyk halkda eýýäm başlanypdy, ol tütetgini goýdy we halkyň üçin günä ýapdy. Ol ölülerini we dirilärini arasynda durdy, we gyrgynçylyk bes etdi. Waba wagtynda ölenleriniň sany on dört mün ýedi ýüz boldy, Korahyň sebäpli ölenlere goşulmazdan. We Harun şaýatlyk çadyrynyň gapysynda Musanyň ýanyna gaýdyp geldi we waba bes etdi.

We Rebbe Musa bilen gürlädi we aýtdy: Ysraýylyň ogullaryna gürlä we olardan hasa al, atalaryň öýlerine görä ähli hökümdarlarynyň olardan hasa, olaryň atalarynyň öýlerine görä on iki hasa, we her biriniň adyny onuň hasasynyň üstüne ýaz. We Aaronyň adyny Lewiniň hasasynda ýaz, sebäbi hasa birdir, olaryň ata öýleriniň taýpasyna görä bererler. Sen olary şaýatlyk çadyryna, şaýatlygyň garşysyna goýarsyň, men özümi saňa ol ýerde bildirerin. We adam bolsa, men ony saýlasam, onuň hasasy gögerer, we men özümden Ysraýyl ogullarynyň şikaýatyny aýrarilyn, olar size garşy şikaýat edýärler.

We Musa Ysraýylyň ogullaryna gürlädi, we olaryň ähli hökümdarlary oňa hasa berdiler, bir hökümdara bir hasa, hökümdara görä, olaryň ata öýlerine görä, on iki hasa, we Harunyň hasasy olaryň hasalarynyň arasynda. We Musa taýaklary Rebbiň önünde şaýatlyk çadyrynyň içinde goýdy.

Ertesi gün boldy we Musa bilen Harun şaýatlyk çadyryna girdiler, ine Harunyň hasasy Lewi öýüne gögermişdi we saha çykardy we gülleri açdy we hozlary öndürdi. Musa ähli taýaklary Rebbiň huzuryndan Ysraýylyň ähli ogullaryna getirdi, olar gördüler we her biri öz taýagyny aldy.

Reb Musa tarap aýtdy: Harunyň taýajygyny şaýatlyklaryň önünde saklamak üçin goý, bu boýun bolmajanlaryň ogullary üçin alamat bolsun, olaryň menden şikâýaty bes etsin we olar ölmesinler. Musa we Harun, Rebbi Musa buýran ýaly etdiler. Ysraýylyň ogullary Musä şeýle diýdiler: Ine, biz ýok edilyäris, heläk bolduk, weýran edilyäris. Rebbiň çadyryna degýän her adam ölýär, ahryna çenli öleliňmi?

18

Rebbe Harun tarap aýtdy: Sen we seniň ogullaryň we ataňyň öýi mukaddes zatlaryň günälerini öz üstüňize alarsyňyz, we sen we seniň ogullaryň ruhanylyk işiňiziň günälerini öz üstüňize alarsyňyz. Sen öz doganlaryňy, Lewi taýpasyny, ataňyň halkyny öz ýanyňa getir, olar saňa goşulsunlar we saňa hyzmat etsinler, sen we seniň ogullaryň şaýatlyk çadyrynyň önünde boluň. Olar seniň garawullaryňy we çadyryň garawullaryny saklar. Ýöne mukaddes gaplara we gurbanlyk sypasyna ýakynlaşmazlar, şonda ne olar, ne-de siz ölmezsiňiz. Olar seniň ýanyňa goşularlar we şaýatlyk çadyrynyň sakçylaryny saklar, çadyryň ähli hyzmatlary boýunça, we daşary ýurtly seniň ýanyňa

ýakynlaşmaz. Siziň mukaddes zatlaryň garawullaryny we gurbanlyk sypasynyň garawullaryny saklamalysyňyz, şonda Ysraýylyň ogullarynda gahar bolmaz. Ve men siziň doganlaryňyz Lewilileri Ysraýylyň ogullarynyň arasyndan aldym, Rebbe berlen sowgat, şaýatlyk çadyrynyň hyzmatlaryny ýerine ýetirmek üçin. Sen we senden soň ogullaryň ruhanylygyňyzy saklaýarsyňyz, gurbanlyk sypasynyň ähli ýoly boýunça we perdäniň içki tarapynda, we siz hyzmat edersiňiz, bu siziň ruhanylygyňyzyň sowgady bolan hyzmatlary, we ýakynlaşýan daşary ýurtly öler.

Rebbe Harun bilen gürleşdi we ine, men size Ysraýyl ogullarynyň tarapyndan maňa mukaddeslenenleriň ählisinden birinji miweleri saklamagy berdim, olary saňa hormat hökmünde berdim we senden soň ogullaryňa ebedi kanun hökmünde berdim. We şu size goý mukaddesleşdirilen mukaddes zatlaryň hödürlenen zatlaryndan, olaryň ähli sowgatlaryndan we olaryň ähli gurbanlyklaryndan we olaryň ähli günä sadakalaryndan we olaryň ähli günälerinden, näçe maňa berýärler ähli mukaddes zatlardan, saňa bolar we seniň ogullaryňa. Mukaddesligiň mukaddesligi içinde siz olary iýersiňiz, her erkek olary iýer, sen we seniň ogullaryň; ol saňa mukaddes bolar.

We bu size olaryň sowgatlaryndan ilkinji miweler bolar, Ysraýyl ogullarynyň ähli hödürliklerinden, men olary saňa we seniň ogullaryňa we seniň gyzlaryňa berdim, ebedi düzgün, seniň öýünde her arassa adam olary iýer.

Ýagyň ähli ilkinji miwelerini, şerapyň ähli ilkinji miwelerini, bugdaýyň ilkinji miwelerini, olar näçe berýän bolsalar Rebbe, olary saňa berdim. Olaryň ýerindäki ähli ilkinji hasyllary, näçede olar Rebbe getirärler, seniňki bolar; seniň öýüňdäki her arassa adam olary iýer.

Ysraýylyň ogullarynyň arasynda bagyşlanan her zat saňa degişli bolar. We ähli etden göwresini açýanlaryň hemmesi, adamdan haýwana çenli Rebbiň ýanyna hödürlenýänleriň hemmesi saňa degişli bolar, ýöne adamlaryň ilkinji dogulanlary töleg bilen satyn alnar, we hapasynlaryň mallarynyň ilkinji dogulanlaryny satyn alarsyň. And onuň halas edilişi, bir aýlykdan başlap, baş şekel bolan baha, mukaddes şekele görä ýigrimi obol bolýar. Ýöne buzawlaryň ilkinji dogulanlary we goýunlaryň ilkinji dogulanlary, we geçileriň ilkinji dogulanlary halas etmersiň, olar mukaddesdirler, we olaryň ganyny gurbanlyk sypasyna dökýärsiň, we ýagyny Rebbe hoşboý ysly hödür hökmünde hödürleýärsiň.

We et saňa degişli bolar, nähili döş hödürligiň we sag gol hem saňa degişli bolar. Mukaddes zatlaryň ähli harpylaryny, Ysraýyl ogullarynyň Rebbe aýyran ähli zatlaryny men saňa, seniň ogullaryňa we gyzlaryňa berdim, bu ebedi kanun, bu Rebiň öňünde saňa we seniň nesliňe ebedi duz ähtnamasy bolup durýar.

Reb Haruna şeýle diýdi: Sen olaryň ýerinde miras almarsyň we olaryň arasynda saňa paý bolmaz, sebäbi Men Ysraýyl

ogullarynyň arasynda seniň paýyň we mirasyň.

We Lewiniň ogullaryna ine, men Ysraýylda ähli ondan bir bölegini miras hökmünde berdim, olaryň hyzmatlaryna derek, olar şaýatlyk çadyrynda hyzmat edýärler. We Ysraýylyň ogullary ölüm getirýän günä almak üçin şaýatlyk çadyryna ýene-de golaşmazlar. We Lewit özi şaýatlyk çadyrynyň hyzmatyny ýerine ýetirer, we olar öz günälerini göterler, bu olaryň nesilleri üçin ebedi düzgün, we Ysraýyl ogullarynyň arasynda olar miras almaz. Sebäbi Ysraýyl ogullarynyň Rebbe bölüp goýan ähli ondan bir böleklerini Lewilere miras hökmünde hödür berdim, şonuň üçin olara aýtdym: Ysraýyl ogullarynyň arasynda olar miras almaz.

We Rebbe Musa bilen gürlädi we şeýle diýdi We Lewitlere gürläýärsiň we olara aýdýarsyň: Eger siz Ysraýylyň ogullarynyň ýanyndan ondan biri bölegini alsanyz, men size olaryň ýanyndan miras hökmünde beren, onda siz ondan Rebbe hödür aýyrarsyňyz, ondan biri böleginden ondan biri bölegini. Siziň çykarmalarňyz size däne harman meýdançasýndan we çykarma şerap gysyjydan ýaly hasaplanar. Şeýlelikde siz hem olary Rebbiň ähli hödürlerinden we ähli ondan birlerden bölüp alyň, näçe Ysraýylyň ogullarynyň ýanyndan alsanyz, we olardan hödür Rebbe, ruhana Haruna beriň. Siziň ähli sowgatlardan Rebbe hödür aýryp goýarsyňyz, ýa-da ähli ilkinji hasyllardan ondan mukaddesleşdirilen zady aýryp goýarsyňyz. We olara aýdarsyň: Haçan ondan ilkinji miweleri aýyrsaňyz, Lewililer üçin bu harmanhana önümi ýaly we çakyrhananyň önümi ýaly

hasaplanar. Siz ony islendik ýerde iýip bilersiňiz, siz we siziň maşgalaňyz, sebäbi bu siziň Şaýatlyk çadyryndaky hyzmatlaryňyzyň ýerine size berlen hakyňyzdyr. We siz onuň üsti bilen günä almarsyňyz, sebäbi siz ondan ilkinji miweleri aýyrsaňyz, we Ysraýyl ogullarynyň mukaddes zatlaryny hapalamarsyňyz, şonuň üçin ölmersiňiz.

19

Reb Musa we Harun bilen gürläp, şeýle diýdi Bu kanunyň aýratynlygy, näçe buýurdy Reb, aýdyp: gürlä Ysraýylyň ogullaryna, we alsunlar seniň ýanyňa gyzyl düýäni kemçiliksiz, haýsynda kemçilik ýok we haýsynyň üstüne boýunturga goýulmadyk. Sen ony ruhany Eleazara bermelisin, we olar ony lagerden daşary arassa ýere çykarmalydyr, we olar ony onuň öňünde soýmalydyr. We Eleazar onuň ganyndan alar we şaýatlyk çadyrynyň öňünde onuň ganyndan ýedi gezek çaçar. Olar ony onuň öňünde ýakarlar, we onuň derisi, eti we gany onuň peýni bilen bilelikde ýakylar. Ruhany kedr agajyny, züfany we gyrmyzy ýüplügi alar, we olar muny inekniň ýakylýan ýeriniň ortasyna atar.

Ruhany egin-lerini ýuwar we bedenini suw bilen ýuwar, we şondan soň ol lagere girer, we ruhany agşama çenli hapalanmys bolar. We ony ýakýan adam eşiklerini ýuwar, bedenini ýuwar we agşama çenli hapalanýar. Arassa adam düýäniň külünü ýygnaýar we ony düşelgäniň daşyndaky arassa ýere goýar, we ol

Ysraýyl ogullarynyň jemgyýeti üçin saklanmak üçin bolar, sepişmek suwy arassalamakdyr. Hem düýäniň külüni ýygnaýan öz eşiklerini ýuwjak, hem agşama çenli hapalanmadyk bolar, hem bu Ysraýylyň ogullaryna we olaryň arasynda ýaşaýan gelmişlere ebedi kanun bolar.

Ölün jesedine degýän adam ýedi gün hapalanýar. Ol üçünji günde we ýedinji günde arassalanar we arassa bolar, ýöne eger üçünji günde we ýedinji günde arassalanmasa, arassa bolmaz. Ähli ölüp giden adamyň jesedine degýän adam, eger ol ölse we arassalanmasa, Rebbiň çadyryny hapalandy. Şol jan Ysraýyldan kesilip taşlanar, sebäbi sepme suwy onuň üstüne sepilmedi. Ol hapalandyr, henizem onuň hapalanyşy onda dur. Bu kanun: adam eger öýde ölse, öýe girýän ählisi we öýde näçe zat bar bolsa, ýedi gün haram bolar. We üstünde bag daňylmadyk her açyk gap hapalanandyr. We meýdanyň ýüzünde öldürilen adama ýa jesede ýa adam süňküne ýa mazara degişen her kim ýedi gün hapalanmadyk bolar.

We hapalanmadyk üçin ýakylanyň arassalamagyň küllerinden alarlar we onuň üstüne gaba diri suwy guýarlar. Arassa adam ysop alyp, ony suwa batdyrar we öýüň üstüne seper, gaplaryň üstüne, ol ýerde näçe jan bolsa olaryň üstüne, adam süňküne degilen adamyň üstüne, ýa ýaralanan adama, ýa ölene, ýa mazara. We arassa adam hapalanmadyk adamyň üstüne üçünji günde we ýedinji günde seper, we ol ýedinji günde arassalanar, we öz eşiklerini ýuwar, we suw bilen ýuwanar, we agşama çenli hapalanmadyk bolar. We adam kim hapalanýar we

arassalanmaýar, ol jan jemagatyň ortasyndan kesilýär, sebäbi Rebbiň mukaddes zatlaryny hapalaýar, sebäbi arassalaýyş suwy onuň üstüne sepilmeyär, ol hapalanýandyr. Hem bu siziň üçin ebedi düzgün bolar, hem arassalaýyş suwuny sepyän adam öz eşiklerini ýuwar, hem arassalaýyş suwuna degýän adam agşama çenli hapalanmadyk bolar. We ähli zat, näme degse oňa hapalanmadyk, hapalanmadyk bolar, we jan degýän, hapalanmadyk bolar agşama çenli.

20

Ysraýylyň ogullary, tutuş ýygnanyşyk bilen, birinji aýda Sin çöline geldi we halk Kadeşde galdy. Merýem ol ýerde öldi we ol ýerde jaýlandy. Jemgyýetiň suwy ýokdy we olar Musanyň we Harunyň üstüne ýygnandylar. Halk Musa bilen jedel etdi we aýtdy: Keşki biz doganlaryň heläkçiliginde Rebbiň önünde ölsek! We näme üçin Rebbiň ýygnagyny bu çöle getirdiňiz, bizi we biziň mallarymyzy öldürmek üçin? We näme üçin bu? Siz bizi Müsürden getirdiňiz, şu erbet ýere gelmek üçin - bu ýer nirede ekilmeyär, ne injir agaçlary bar, ne üzüm baglary bar, ne narlary bar, ne-de içmek üçin suw bar.

Musa bilen Harun ýygnagyň önünden şaýatlyk çadyrynyň gapysyna geldi we ýüzüstine ýykyldy, we Rebbiň şöhraty olara göründi. We Rebbe Musa bilen gürlädi we şeýle diýdi: Al seniň hasaňy we jemgyýeti ýygna, sen we doganyň Harun, we olaryň önünde gaýa bilen gürleň, ol öz suwlaryny berer, we siz olara

gaýadan suw çykararsyňyz we jemgyýeti we olaryň mallaryny suwararsyňyz. Reb buýran ýaly, Musa Rebbiň öňündäki taýagy aldy. Musa bilen Harun ýygnagy gaýanyň öňünde ýygnady we olara şeýle diýdi: Diňläň meni, eý boýun bolmaýanlar! Biz size şu gaýadan suw çykararysmy? We Musa öz elini galdyryp, gaýany taýagy bilen iki gezek urdy we köp suw çykdy, jemgyýet we olaryň mallary içdi. Rebbe Hudaý Musa bilen Harunyň öňünde aýtdy: Siz Ysraýylyň ogullarynyň öňünde meni mukaddeslemäge ynanmadyňyz, şonuň üçin siz bu ýygnanagy men olara beren ýurda getirmersiňiz. Bu Jedel suwy, sebäbi Ysraýylyň ogullary Rebbiň öňünde kemsidildi we Ol olarda mukaddeslenildi.

We Musa Kadeşden Edom patyşasyna habarçylary iberdi we aýtdy: Seniň doganyň Ysraýyl şeýle diýýär: Sen bizi tapan ähli zähmeti bilýärsiň. We atalarymyz Müsüre gitdiler we biz Müsürde köp günler ýaşadyk, Müsürliler bolsa bizi we atalarymyzy erbet etdiler. Biz Rebbe ýalwardyk, we Rebbe biziň sesimizi eşitdi, we perişde iberip, ol bizi Müsürden çykardy, we häzir biz Kadeş şäherinde, seniň serhetleriňiň böleginde ýerleşýäris. Biz seniň ýeriňiň üstünden geçäris, ekinleriň üstünden geçäris, ne üzümçilikleriň üstünden, ne-de seniň guýuňdan suw içäris, patyşa ýoly bilen gideris, saga-da, çepede gyrmayarys, seniň serhetleriňden geçýänçämiz. We Edom oňa şeýle diýdi: Sen meniň üstümden geçmeýärsiň, eger-de geçjek bolsaň, uruşda men seniň garşyňa çykaryn. Ysraýylyň ogullary oňa aýdýarlar: Dagdan geçäris. Eger-de men we meniň mallarym seniň suwuňdan içsek, men saňa töleg bereýin. Ýöne

bu uly mesele däl, dagdan geçeris. Ýöne ol aýtdy: Sen meniň üstümden geçmersiň we Edom oňa garşy uly märeke we güýçli güýç bilen çykdy. Edom Ysraýyla öz serhetlerinden geçmäge rugsat bermek islemedi we Ysraýyl ondan daş çekildi. We Kadyşdan gittiler, we Ysraýylyň ogullarynyň ähli ýygnagy Hor dagyna geldi.

Reb Edom topragynyn serhedindäki Hor dagynda Musa we Harun bilen gürläp aýtdy: Harun öz halkyna goşulsyn, sebäbi siz Ysraýylyň ogullaryna beren ýerime girmersiňiz, sebäbi siz meni kemsitme suwunyň başynda gaharlendirdiňiz. Haryny, onuň ogly Elýazary al we olary ähli ýygnagyň önünde Hur dagyna çykar. We Harunyň eşigini söýündür we onuň ogly Elazary geýdir, we Harun şol ýerde goşulan bolup ölsin. Musa Reb oňa buýran ýaly etdi we ony tutuş jemgyýetiň önünde Hor dagyna çykardy. Ol Harunyň eşiklerini soýdy we olary onuň ogly Elazara geýdi, we Harun dagyň depesinde öldi, we Musa bilen Elazar dagdan indi. Ve ähli ýygnanak Aaronyň ölendigini gördü, we ähli Ysraýyl öýi Aaron üçin otuz gün agladylar.

21

We Arad atly Kanaanly patyşa, çölde ýaşaýan, Ysraýylyň Atarein ýoly bilen gelendigini eşitdi we Ysraýyl bilen söweşdi we olardan ýesirleri aldy. Ysraýyl Rebbe dogra edip, şeýle diýdi: Eger Sen maňa şu halky tabşyrsaň, men ony we onuň şäherlerini doly ýok ederin. Reb Ysraýylyň sesini eşitdi we Kanaanlyny olaryň

eline berdi, ony we onuň şäherlerini weýran etdi. Olar şol ýeriň adyny Lägnetlenen diýip atlandyrdylar.

Ve Hor dagyndan gidenden soň, Gyzył deňze tarap ýol bilen, Edom ýeriniň daş-töwereginden aýlandylar, we halk ýolda ruhdan düşdi. We halk Hudaýa we Musa garşy gürlädi, aýdyp: Näme üçin muny etdiniz? Bizi Müsürden çölde öldürmek üçin çykardyňyzmy? Sebäbi çörek ýok, suw hem ýok, biziň janyňyz bolsa bu peýdasyz çörege ýigrenç görýär. We Rebbe halkanyň üstüne öldürýän ýylanlary iberdi, we olar halky dişlediler, we Ysraýlyň ogullaryndan köp halk öldi. Halk Musa tarap gelip, aýtdylar: Biz günä etdik, sebäbi Rebbiň garşysyna we seniň garşyňa gürledik. Şonuň üçin Rebbe doga et we Ol biziň üstümüzden ýylany alyp goýsun. Musa halkyň hakynda Rebbe doga etdi, Rebbe bolsa Musa aýtdy: Öziň üçin ýylan ýasa we ony alamatyň üstüne goý. Eger ýylan birini dişlese, dişlenen her bir adam ony görüp, ýaşar. We Musa бүрүнч ýylan ýasady we ony belginiň üstünde goýdy, we şeýle boldy welin, haçan ýylan adamy dişlese we ol бүрүнч ýylana seredende, ol ýaşady.

Ysraýlyň ogullary göçüp, Obotda düşelge gurdular. Owotdan göterilen soň, Moabyň gündogar tarapynda, ötüşdäki çölde Ahalga-da düşelge etdiler. We şol ýerden gidipdiler we Zared jülgesine düşelge gurdular. Olar ol ýerden çykyp, Arnonyň aňyrsyndaky çölde, Amorlylaryň çäginde uzaýan ýerde lager gurdular, sebäbi Arnon Moabyň çägidir, Moabyň we Amorlynyň arasynda. Şonuň üçin kitapda aýdylýar: Rebbiň urşy Zahapy ot bilen ýakdy we Arnonyň sellerini. Hem selleri Er-i ýerleşdirmek

üçin bellädi, hem ol Moabyň serhetlerine goşulýar.

We ol ýerden guýy, bu guýy, Reb Musa tarap aýtdy: halky ýygna, we men olara içmek üçin suw bererin. Şonda Ysraýyl bu aýdymy guýynyň üstünde aýtdy: Oňa guýy hakda başlaň. Ony hökümdarlap gazdy, ony milletleriň patyşalary öz patyşalygynda çykapdy, öz höküm sürenlerinde. We guýudan Mantanaeine, we Mantanaeindan Naaliele, we Naalieladan Bamota, we Bamotdan Ianine, ol Moabyň düzlüginde ýerleşýär, oýulan ýeriň depesinden, çöle tarap seredýän.

We Musa Amorlyklaryň patyşasy Sihona parahatçylykly sözler bilen ýaşululary iberdi we şeýle diýdi. Biz seniň ýeriňden geçeris, ýol bilen gideris, meýdana-da, üzümçilige-de sowulmarys. Biz seniň guýuňdan suw içmeris, patyşa ýoly bilen gideris, seniň serhetleriňden geçýänçäk. We Sihon Ysraýyla öz serhetlerinden geçmäge rugsat bermedi, we Sihon ähli halkyny ýygnady, we Ysraýyl bilen söweşmek üçin çöle çykdy, we Ýassaha geldi, we Ysraýyl bilen söweş üçin düzüldi. We Ysraýyl ony gylyç bilen urdy we onuň ýerini eýeledi, Arnondan Ýaboka çenli, Ammonyň ogullaryna çenli, sebäbi Ýazer Ammon ogullarynyň çägi bolýar. Ysraýyl şu ähli şäherleri aldy we Ysraýyl Amorluklaryň ähli şäherlerinde, Heşbonda we oňa serhetdeş ähli ýerlerde ýaşady. Esebon Amorlularyň patyşasy Sihon-yn şäheridir, we ol ön Moabyň patyşasy bilen söweşdi, we olar onuň ähli ýerini Aroerden Arnona çenli aldylar. Şonuň üçin enigma çözüjiler aýdylar: Heşbona geliň, Sihonyň şäheri gurulsun we döredilsin. Sebäbi Heşbondan ot çykdy, Sihon

şäherinden alaň çykdy we Moaba çenli iýdi we Arnonyň sütünlerini ýuwutdy. Wap seniň başyňa, eý Moab! Ýitdiň, eý Kamoşyň halky! Olaryň ogullary halas edilmek üçin berildi, we olaryň gyzlary Amorreyleriň patyşasy Sihona ýesir düşdi. Olaryň tohmy ýok bolar, Heşbondan Daýbona çenli, we aýallar Moabyň üstünde henizem ot ýakdylar.

Ysraýyl Amorluklaryň ähli şäherlerinde mesgen etdi. Musa Jazeri gözlemek üçin adam iberdi, olar ony we onuň obalaryny tutdular hem ol ýerde ýaşayan Amorlyny kowdular. Yzyna dolanandan soň, olar Başana barýan ýol bilen çykdylar we Başanyň patyşasy Og olaryň garşysyna çykdy we onuň ähli halky bilen Edreýde uruş etmek üçin geldi. Reb Musa tarap diýdi: ony gorkma, sebäbi men ony seniň elleriňe berdim, hem ähli halkyny, hem ähli ýerini, we sen oňa şeýle edersiň, nähili Amorluklaryň patyşasy Sihona etdiň, ol Heşbonda ýaşayardy. We ony urdy we onuň ogullaryny, we onuň ähli halkyny, onuň diri galany galdyrmazlyk üçin, we onuň ýerini miras aldylar.

22

Ysraýylyň ogullary gidip, Moabyň günbatarynda, Iordanyň ýanynda, Ýerihonyň garşysynda düşelge gurdular. We Balak, Sepporyň ogly, Ysraýylyň Amorraýa eden ähli zatlaryny görüp, Moab halky gaty gorkdy, sebäbi olar köp boldular, we Moab Ysraýylyň ogullarynyň ýüzünden biynjalyk etdi. Moab Midianyň ýaşulular geňeşine aýtdy: Indi bu ýygnaç biziň daş-

töweregimizde bolan ähli zatlary ýalar, nähili buzaw meýdandaky ýaşyl zatlary ýalasa. Balak, Sepporyň ogly, şol wagtda Moabyň patyşasy boldy. Ol Beoryň ogly Balama, öz halknyň ogullarynyň ýeriniň derýasynyň üstünde bolan Fathura ilçiler iberdi, ony çagyrmak üçin, şeýle diýip: Ine, halk Müsürden çykdy, we ine, ýeriň ýüzüni örttdi, we bu meniň ýanymda oturýar. Ve indi gel, maňa şu halky gargyş et, sebäbi bu halk güýçli, ýa-da biz, eger biz olary urmagy başarsak, we men olary ýerden çykararyn, sebäbi bilýärin, sen kimleri gutlasaň, olar gutlanýarlar, we sen kimleri gargyşasaň, olar gargyşlanandyrlar. Moabyň ýaşulularynyň geňeşi we Midianyň ýaşulularynyň geňeşi ellerinde palçylyk bilen gitdiler we Balamyň ýanyna geldiler we oňa Balagyň sözlerini aýtdylar. Ol olara aýtdy: Bu ýerde gijäni geçiriň, men size Rebiň maňa aýdýan zatlaryna jogap bererin. Şeýlelikde, Moabyň ýolbaşçylary Balamyň ýanynda galdylar.

Hudaý Balamyň ýanyna geldi we oňa aýtdy: Bu adamlar seniň ýanyňda näme? We Balaam Hudaýa diýdi: Balak, Sepporyň ogly, Moabyň patyşasy olary meniň ýanyma iberdi diýip. Ine, bir halk Müsürden çykyp geldi we ýer ýüzüni örtüpdür, we bu meniň ýanymda oturýar, we indi gel-de, maňa şol halky nalet et, belki men ony urmagy başararyn we ony bu ýerden kowup çykararyn. Ve Hudaý Balaama aýtdy: Olar bilen gitmersiň we halky gargarmaýarsyň, sebäbi ol bereketlendir. We Balaham ertir turşup, Balagyň ýolbaşçylaryna aýtdy: Siziň hökümdaryňyza gidiň, Hudaý meni siziň bilen gitmäge goýbermeýär. We turup, Mowabyň hökümdarlary Balaka

geldiler we aýtdylar: Balaam biziň bilen gitmek islemeýär.

Balak ýene-de has köp we has abraýly ýolbaşçylary ibermegi dowam etdi. Olar Balama geldiler we oňa aýtdylar: Sepporyň ogly Balak şeýle diýýär: Saňa ýalbarýaryn, maňa gelmäge ygrenjeme. Sebäbi men seni hormatly hormatlaryn, we sen näme aýtsaň, saňa şony ederim, we gel-de, maňa şu halky gargy. Balaam jogap berdi we Balak-yn ýolbaşçylaryna aýtdy: Eger Balak maňa öýüni kümüş we altyn bilen doly berse-de, men Rebbe Hudaýyň sözünü bozmaga ukyply bolmarin, ony öz aňymda kiçi ýa-da uly etmäge. We häzir siz hem bu gijäni şu ýerde garaň, men Rebbüň maňa ýene näme aýtjakdygyny bileýin. We Hudaý gijeleýin Balamyň ýanyna geldi we oňa aýtdy: Eger bu adamlar seni çagyrmak üçin gelen bolsalar, tur-da, olaryň yzyndan git, ýöne men saňa näme aýtsam, şony etmeli.

We Balaam irden turdy, eşegini eýerledi we Moabyň hökümdarlary bilen gitdi. Hudaý gahar bilen gaharlanyp, sebäbi ol gitdi, hem Hudaýyň habarçysy oňa garşy çykmak üçin turdy, hem ol öz eşegine münüpd, hem onuň iki gullukçysy onuň bilen bardy. Eşek Hudaýyň habarçysynyň ýolda garşysynda durandygyny we elinde gylyç çekendigini görüp, ýoldan öwürlip düzlüğe gitdi, we ol eşegi taýagy bilen urdy, ony ýola gönükdirmek üçin.

Hudaýyň habarçysy üzümzaryň çyzyklarynyň içinde durdy, bir tarapdan diwary we beýleki tarapdan diwary. Eşek Hudaýyň perişdesini görüp, özüni diwara gysdy we Balamyň aýagyny

diwara gysdy, ol bolsa ony ýene urdy.

Hudaýyň alaçysy ýene-de öňe gitdi we dar ýerde durdy, ol ýerde ne saga, ne-de çepe öwrülmeň mümkin däl. Eşek Hudaýyň perişdesini görüp, Balamyň aşagynda oturdy. Balam gaharlanyp, eşegi taýak bilen urdy. We Hudaý eşegiň agzyny açdy we Walama aýtdy: Saňa näme etdim, sebäbi meni üçünji gezek urduň? We Balaam eşege diýdi: Sebäbi sen meni masgaralaň etdiň, we eger elimde gylç bar eken, eýýäm men seni deşerdim. We eşek Balaama diýýär: Men seniň eşegiň däl, haýsyna ýaşlygyndan şu güne çenli münüp geldiň? Hiç wagt saňa şeýle ýokardan seredip, äsgermezlik edip gördüm öýdýänmi? Ol bolsa aýtdy: Ýok. Ýöne Hudaý Balamyň gözlerini açdy we ol Rebbiň habarçysynyň ýolda garşy durandygyny we elinde gylç çekilendigini gördi, egilip onuň ýüzüne sežde etdi. Hudaýyň ýolçusy oňa aýtdy: Näme üçin eşegiňi şu üçünji gezek urduň? Ine, men seniň garşyňa çykdim, sebäbi seniň ýoluň meniň önümde dogry däl. Eşek meni görüp, menden üç gezek gaça gitdi. Eger ol öwrülmeýse, indi seni öldürerdim, ony bolsa halas ederdim. Balaam Rebbiň perişdesine aýtdy: Günä etdim, sebäbi sen maňa ýolda duşuşmak üçin garşy çykandygyňy bilmedim, we indi eger saňa ýeterlik bolmasa, yzyna öwürülerin. Hudaýyň ýeňçisi Balaama aýtdy: Adamlar bilen bile git, ýöne men saňa aýdýan sözümi sakla we ony gürle. Balaam Balakyň hökümdarlary bilen gitdi.

Balak Balamyň gelendigini eşidip, onuň bilen duşuşmak üçin Moabyň şäherine çykdy, ol Arnonyň çäginde, çäkleriň bir

böleginde ýerleşýär. We Balak Balaam-a aýtdy: Men seniň ýanyňa çagyrmak üçin ibermändimmi? Näme üçin sen meniň ýanyma gelmediň? Hakykatdanam men seni hormatlamaga ukyply bolmajak? We Balaham Balaka tarap aýtdy: Ine, men häzir seniň ýanyňa geldim. Men bir zat gürlemäge ukyplymyka? Hudaý haýsy sözi meniň agzyna goýsa, şony gürlirim. We Balaam Balak bilen gitdi we olar daşky obalaryň şäherlerine geldiler. We Balak goýun we gussa gurban kesdi we Balaam bilen onuň ýanyndaky ýolbaşçylara iberdi. Ertir boldy, Balak Balaamy alyp, ony Baalyň sütünine çykardy we şol ýerden oňa halkyň bir bölegini görkezdi.

23

We Balaham Balaka diýdi: Maňa şu ýerde ýedi sany gurbanlyk gur we maňa şu ýerde ýedi sany guzy we ýedi sany goç taýýarla. Balak, Balaamyň oňa aýdyşy ýaly etdi we gurbanyň üstünde guzy bilen goçy hödürledi. Balaham Balaka diýdi: Seniň gurbanlygyňň ýanynda dur, men giderin, eger Hudaý maňa duşuşykda peýda bolsa we maňa haýsy sözi görkezse, men saňa habar bererin. Balak öz gurbanlygynyň ýanynda durdy. Balaam Hudaýdan soramaga gitdi, göni gitdi, Hudaý Balaama peýda boldy we oňa aýtdy: Balaam, ýedi sany gurbanlyk ýerlerini taýýarladym we gurbanlyk ýeriniň üstünde guzy bilen goçy hödürledim. We Hudaý Balaamyň agzyna söz goýdy, we ol Balaka öwrülip şeýle diýdi: Şeýle gürläýersiň. Ol oňa tarap öwrüldi, ol bolsa öz ýakylýan gurbanlyklarynda durdy, Moabyň

ähli hökümdarlary hem onuň bilen bilelikde. Hudaýyň ruhy oňa geldi. We öz mysalyny alyp, şeýle diýdi: Mesopotamiýadan meni çagyrdy Balak, Moabyň patyşasy, gündogar daglaryndan, şeýle diýip: Gel, maňa Ýakuby nälät et we gel, maňa Ysraýyly nälät et. Rebbe gargyş etmedik adamyna men nädip gargyş edip bilerin? Hudaý gargyş etmedik adamyna men nädip gargyş edip bilerin? Sebäbi daglaryň depesinden men ony görerin we depelerden ony synlaryn, ine halk ýeke ýaşar we milletleriň arasynda hasaba alynmaz. Kim Ýakubyň tohumyny kämilleşdirdi we kim Ysraýylyň taýpalaryny sanaýar? Meniň janym dogry adamlaryň janlarynyň arasynda ölsin we meniň tohumym bularyň tohmy ýaly bolsun.

We Balak Balaama aýtdy: Maňa näme etdiň? Men seni duşmanlarymyň gargyşy üçin çagyrdym, ýöne ine, sen pata berdiň. We Balaham Balaka tarap diýdi: Hudaý meniň agzyna näme salsa, şony saklaýaryn gürlmek üçin, däldemi? Balak oňa aýtdy: Gel, ýene meniň bilen başga bir ýere, şol ýerden ony görmezsniň, ýöne onuň diňe bir bölegini görersniň, hemmesini bolsa asla görmezsniň, we şol ýerden ony meniň üçin nälät et.

Ol ony gazylan depäniň üstündäki meýdanyň gözegçilik diňine alyp gitdi we ol ýerde ýedi sany gurban ötkerilýän ýer gurdy we gurban ötkerilýän ýeriň üstünde guzy we goçy hödürledi. Balaam Balaka: Gurbanlygyňnyň ýanynda dur, men bolsa Hudaýdan soramaga giderin diýdi. We Hudaý Balagam bilen duşuşdy we söz onuň agzyna goýdy, şeýle-de aýtdy: Balaka tarap yzyna dolan we şu zatlary gürrüň berersniň. We ol oňa tarap

öwrüldi, we ol bolsa öz tutuş ýakylýan gurbanlygynyň üstünde durdy, we ähli Moabyň hökümdarlary onyň bilen, we Balak oňa aýtdy: Reb näme gürlädi? We öz meselesini alyp, aýtdy: Tur, Balak, we eşit, gulak as, eý Sepporyň ogly. Hudaý ýalan sözlemek üçin adam däl, howatlanmak üçin adam ogly däl. Özi aýdan zadyny etmezmi? Gürrüň eden zadyna galmazmy? Ine, alkyşlamak üçin kabul etdim, alkyşlaryn we hiç ýagdaýda yza öwrülmerin. Ýakupda zähmet bolmaz, ne-de Ysraýylda jebir görüler. Rebbe onuň Hudaýy onuň bilen, hökümdarlaryň şöhratly zatlary onda. Hudaý ony Müsürden çykaran, oňa birboýnuzlynyň şöhrati ýaly. Ýakupda jadygöýlik ýok, sebäbi Ysraýylda-da jadygöýlik ýok; wagty gelende Ýakuba we Ysraýyla aýdylar: Hudaý näme ýerine ýetirer? Ine, halk güjük ýaly galar we ýolbars ýaly buýsanar, ol aw iýýänçä uklamaz we ýaralylaryň ganyny ißer.

We Balak Balaam-a şeýle diýdi: Ony maňa ne gargyşlar bilen gargyş, ne-de ýagşylyk aýdyp, ony ýagşylama. We jogap berip, Balaam Balaka aýtdy: Men saňa geplemädimmi, aýdyp: Haýsy sözi Hudaý gürläýär, şuny ederin? Balak Balaam-a şeýle diýdi: Gel, men seni başga bir ýere alyp gidäýin, belki Hudaýa ýarar bolar we şol ýerden meniň üçin oňa gargyş berýärsiň. We Balak Balamy Peoryň depesine aldy, çöle uzaýan ýere. Balaam Balaka: Maňa şu ýerde ýedi sany gurban ýeri gur we maňa şu ýerde ýedi sany guzy hem ýedi sany goç taýýarla diýdi. We Balak, Balaam oňa aýdyşy ýaly etdi we gurbanlyk sypasynyň üstünde buzaw we goç hödürledi.

Balaam Rebbiň önünde Ysraýyly mübärekleme gowydygyny görüp, adaty ýaly palçylar bilen duşuşmaga gitmedi we ýüzüni çöle öwürdi. We Balaam gözlerini galdyryp, Ysraýyly taýpalar boýunça düşelge guran gördi we onuň üstüne Hudaýyň ruhy geldi. We onuň mysalyny alyp, aýtdy: Diýýär Balaam, Beoryň ogly, diýýär hakykatdan görýän adam, Ol güýçliniň sözlerini eşidýän diýýär, kim Hudaýyň görüşini ukyda gördi, onuň gözleri açylan. Ýakup, seniň öýleriň nähili gowy, Ysraýyl, seniň çadyrlaryň! Kölegeleýän jülgerler ýaly, derýanyň üstündäki baglar ýaly, Rebbiň diken çadyrlary ýaly we suwlaryň ýanyndaky sidr agaçlary ýaly. Onuň tohumyndan bir adam çykar we köp halklara höküm sürer, Gog patyşalygy beýgelder we onuň patyşalygy artar. Hudaý ony Müsürden çykardy, onuň üçin birboýnuzlynyň şöhratydyr, öz duşmanlarynyň halkalaryny iýer, olaryň semiz bölekleriniň ýiligini çykarar we öz oklary bilen duşmany atar. Ýatyp, ýolbars ýaly dynç aldy, böwsek ýaly, kim ony galdyrrar? Seni alkaýlaýanlar alkaýlanandyr, we seni gargyýanlar gargylanandyr.

Balak Balamyň üstünde gaharlady we ellerini çarpdy, we Balak Balama aýtdy: duşmanymy näletlemek üçin seni çagyrdym, ýöne ine, alkaýlaýan alkaýladyň, bu üçünji gezek. Indi şonuň üçin öz ýeriňe gaç, men aýtdym hormatlaryň seni, we indi Reb seni şöhratdan mahrum etdi. We Balaam Balaka aýtdy: Men seniň iberen habarçylaryňa hem aýtmadymmy: Eger Balak

maña öýüni kümüş we altyn bilen doly berýär bolsa, men Rebbiň sözünü geçip, öz-özümden gowy ýa-da erbet zat edip bilmerin; Hudaý näme aýdýan bolsa, şony aýdaryn. We indi, ine, men öz ýerime gidýärim. Gel, men saňa maslahat bereýin, bu halk seniň halkňa günleriň soňunda näme eder.

Hem öz meselini alyp, aýtdy,

Balaam, Beoryň ogly aýdýar: Hakykatdan görýän adam aýdýar, Hudaýyň sözlerini eşidýän, iň Ýokarydan bilim bilýän we Hudaýyň görüşini ýatymda gören, gözleri açylan adam aýdýar. Men oňa görkezerin, emma häzir däl, men alkışlaryn, emma ýakynlaşmaýar. Ýakupdan ýyldyz çykar, Ysraýyldan adam galar, we ol Mowabyň ýolbaşçylaryny döwer we Setiň ähli ogullaryny talaň eder. We Edom miras bolar, we Esaw onuň duşmany miras bolar, we Ysraýyl güýç bilen iş etdi. Hem Ýakupdan biri oýanar we şäherden halas edilýäni ýok eder. We Amalek-i görüp, onuň meselini alyp aýtdy: Milletleriň başlangyjy Amalek, we olaryň tohmy ýok bolar. We Keniti görüp, onuň meselini alyp, aýtdy: Güýçli seniň ýaşayan ýeriň, we eger gaýada öz höwürtgäni goýsaň. We eger Beora hilegärligiň höwürtgese bolsa, Assiriýalylar seni ýesir alar. We Og-y görüp we öz mysalyny alyp aýtdy: Eý, eý, kim ýaşar, haçan Hudaý şulary goýsa? We Kittimliň elinden çykar we olar Assiriýany ezýärler we olar Ýewreýleri ezýärler we olar özi birlikde ýok bolarlar. We Balaam turdy-da, öz ýerine yza öwrülip gitdi, Balak hem öz ýanyna gitdi.

We Ysraýyl Şittimde ýerleşdi we halk Moabyň gyzlary bilen zyna etmek bilen hapalandy. We olar olary öz butlaryna gurban çalynýan dabaralara çagyrdy, we halk olaryň gurbanlaryndan iýdi we olaryň butlaryna sežde etdi. We Ysraýyl Baal peora tabyndy, we Reb Ysraýyla gahar bilen gaharlandy. Rebbe Musa aýtdy: Halkyň ähli ýolbaşçylaryny al we olary Rebbiň önünde günün garşysynda jezalandyr, şonda Rebbiň gahar-gazaby Ysraýyldan öwrüler. We Musa Ysraýylyň taýpalaryna aýtdy: Öldüriň her biri öz öýdeginini, Beelfegora bagyşlanan adamyny. We görüň, Ysraýylyň ogullaryndan bir adam gelip, öz dogany bilen Midianly aýaly Musanyň önünde we Ysraýylyň ogullarynyň tutuş ýygnagyň önünde getirdi, olar bolsa şaýatlyk çadyrynyň gapysynyň ýanynda aglady. Ruhany Aaronyň ogly Eleazaryň ogly Pinehas jemagatyň ortasyndan galkyp, eline naýza alyp, Ysraýylly adamyň yzyndan ojagyň içine girdi we ikisini hem, Ysraýylly adamy hem, aýaly onuň göwresinden deşdi we waba Ysraýylyň ogullaryndan bes etdi. Waba wagtynda ölenleriň sany dört ýigrimi müň boldy.

We Rebbe Musa bilen gürlädi we aýtdy: Ruhany Aaron-nyň ogly Eleazar-nyň ogly Phinehas Ysraýyl ogullaryndan meniň gaharymy togtady, sebäbi ol olaryň arasynda meniň yhlas-ym bilen yhlasly boldy, we men Ysraýyl ogullaryny öz yhlas-ym bilen weýran etmedim. Şeýlelikde aýtdym: ine, men oňa parahatçylygyň ähtini berýärim. We ol oňa we onuň tohumyna

onuň bilen bolar ebedi ruhanylygyň ylalaşygy, sebäbi ol öz Hudaýyna yhlasly boldy we Ysraýylyň ogullary üçin günä ýapdy. Ýöne Midianly aýal bilen urlan Ysraýylly adamyň ady Zambri, Salmonyň ogly, Şimeonyň maşgala öýüniň hökümdary. We urlan Midianly aýalyň ady Hasbi, Suryň gyzy, Ommot halkyny dolandyryjy, Midiamyň maşgala öýünden bolýar.

Rebbe Musa bilen gürläp, şeýle diýdi: Ysraýylyň ogullaryna şeýle diýip gürlä: Midianlylara duşmançylyk ediň we olary uruň. Sebäbi olar size hilegärlikde duşmançylyk edýärler, Peor sebäpli sizi näçe aldaýarlar we Midýanyň hökümdarynyň gyzy Hasbi, olaryň uýasy sebäpli, ol Peor sebäpli urgynyň gününde urlan.

26

We urgydan soňra, Rebbe Musa bilen ruhany Eleazara gürläp, aýtdy, Ysraýylyň ogullarynyň ähli ýygnaşygynyň başyny al, ýigrimi ýaşdan we ondan ýokary, olaryň atalarynyň jaýlary boýunça, Ysraýylda söweşmäge çykýan her bir adam.

We Musa bilen ruhany Eleazar Moabyň Arabotynda, Iordanyň boýunda, Ýerihonyň garşysynda gürläp, aýtdylar: Ýigrimi ýaşdan we ýokary, Rebiň Musa buýran usuly boýunça, we Müsürden çykan Ysraýylyň ogullary Ruben Ysraýylyň ilkinji doglan ogly, Rubeniň ogullary bolsa Enoh we Enohyň halky, Pallu we Pallunyň halky. Asrona Asroneiniň halky, Çarmä Çarmynyň halky. Bular Rubeniň halklary, we olaryň sanawy

kyrk üç müň ýedi ýüz otuz boldy.

Hem Pallunyň ogullary Eliab. We Eliabnyň ogullary Namuel, we Datan, we Abiron, bular jemagatyň çagyrylanlary, bular Musa we Harunyň üstüne Korahyň jemagatynda gozgalan adamlar, Rebbiň garşysyndaky gozgalanyşda. Ýer agzyny açyp, olary we Korany ýuwutdy, onuň ýygynagynyň ölümünde, ot elli we iki ýüz adamy ýuwutanda, we olar alamata öwrüldiler. Ýöne Koranyň ogullary ölmedi.

We Şymeonyň ogullary, Şymeonyň ogullarynyň halky, Namuela halk Namuelili, Jamine halk Jaminili, Jahine halk Jahinili. Zara üçin halk Zaráýly, Saul üçin halk Saulyly. Bular Şymeonyň halklary, olaryň sanawynyň netijesinde ýigrimi iki müň iki ýüz.

Ýahudanyň ogullary Er we Onan, we Er bilen Onan Kengan ýurdunda öldüler. Ýahudanyň ogullary öz urug-taýpalary boýunça bölündi: Şilohdan Şilonlar urgy, Faresden Faresler urgy, Zerahdan Zerahlar urgy. We Fares-iň ogullary boldy: Asron üçin Asronit halky, Iamun üçin Iamunit halky. Bular Ýahudanyň halklary, olaryň barlagy boýunça alty we ýetmiş müň bäş ýüz.

We Issakaryň ogullary olaryň urug-taýpalary boýunça: Tola üçin - Tolaýitler urgy, Pua üçin - Puaýitler urgy, Iasouba degişli halk Iasoubi, Samrama degişli halk Samrami. Bular Issakaryň halklary, olaryň sanawy boýunça dört we altмыш müň dört ýüz.

Zebulun ogullary olaryň urug-taýpalaryna görä: Sered urug-

taýpasy - Sereditler, Allon urug-taýpasy - Allonitler, Allel urug-taýpasy - Allelitler. Bular Zebulun halklary, olaryň sanawy boýunça altmyş müň baş ýüz.

Gadyň ogullary olaryň uruglaryna görä: Safondan Safonitler urugy, Haggiden Haggitler urugy, Şuniden Şunitler urugy, Azenä halk Azeni, Addä halk Addi, Arod-a Aroady halky, Ariel-e Arieli halky. Bular Gad ogullarynyň halklary, olaryň hasaplamalaryna görä kyrk dört müň baş ýüz.

Aşeriň ogullary olaryň uruglary boýunça: Jamin – Jaminliler urugy, Jesu – Jesuliler urugy, Baria – Barialiler urugy. Kober üçin halk Koberi, Melciel üçin halk Melçieli. We Aşeriň gyzynyň ady Sara. Bular Aşeriň halklary, olaryň sanawynyň netijesinde: kyrk üç müň dört ýüz.

Ýusupyň ogullary olaryň uruglary boýunça: Manassa we Efraim.

Manassanyň ogullary. Mahire - Mahirli halky, we Mahir Gileady doglurdy, Gileada - Gileadly halky. We bular Galaadyň ogullary: Ahiezer, Ahiezerli halky; Çeleg, Çelegli halky. Esriýele halk Esriýeli, Syýheme halk Syýhemi. Symaer üçin Symaeri halky, we Opher üçin Opheri halky. We Salpada, Opheriň ogly, oňa ogullar bolmady, ýöne gyzlar boldy, we bulardyr Salpadyň gyzlarynyň atlary: Mala, Noua, Egla, Melha we Thersa. Bular Manasyň halklary, olaryň sanawy boýunça elli iki müň ýedi ýüz.

We bular Efraýymyň ogullary: Sutala üçin halk Sutalaly, Tanaha

üçin halk Tanahaly. Bular Sutralanyň ogullary, Edene, Edenli halky. Bular Efraim halklary, olaryň sanawy boýunça otuz iki müň baş ýüz, bular Ýusubyň ogullarynyň halklary, olaryň halklaryna görä.

Benýaminiň ogullary olaryň taýpalaryna görä: Bale - Balaýyt taýpasy, Asyber - Asyberaýyt taýpasy, Ýahiran - Ýahiranaýyt taýpasy.

Sophan-a, Sophanes-iň halky. Bale-niň ogullary Adar we Noeman boldular; Adar-a Adari halky, Noeman-a bolsa Noemani halky degişlidi. Bular Benýaminiň ogullary, olaryň urug-taýpalaryna görä, olaryň hasaba alnyşyndan otuz baş müň baş ýüz.

We Danyň ogullary olaryň uruglary boýunça: Şuhama görä halk Şuhamlylar, bular Danyň uruglary olaryň uruglary boýunça. Samei halklarynyň hemmesi olaryň barlagy boýunça altmyş dört müň dört ýüz boldy.

Naptaliniň ogullary olaryň uruglary boýunça: Asiel üçin Asieli urugy, Guni üçin Guni urugy. Jeserden Jeseri halky, Sellemden Sellemi halky. Bular Naftaliniň halklary, olaryň sanawy boýunça kyrk müň üç ýüz.

Bu Ysraýylyň ogullarynyň sanagydy: alty ýüz müň, müň ýedi ýüz otuz.

We Rebbe Musa bilen gürlädi we aýtdy: Şulara ýer atlaryň sanyna görä miras hökmünde bölüner. Köpräk olanlara miraslyk artdyrarsyň, azrak olanlara bolsa olaryň miraslygyny azaldarsyň; her birine, nähili sanaldy, şeýle olaryň miraslygy berler. Bölekleriň arkaly ýer atlara görä bölüner, olaryň atalarynyň taýpalaryna laýyklykda miras alar. Sen olaryň mirasyny köpleriň we azlaryň arasynda bölekden bölerjek.

We Lewiniň ogullary olaryň uruglary boýunça: Gerşona - Gerşonly urgy, Kaata - Kaatly urgy, Merariga - Meraraly urgy. Bular Lewiniň ogullarynyň halklary: Lobeni halky, Hebroni halky, Kore halky we Musi halky, we Kaat Amramy dogurdy. Onuň aýalynyň ady Ýohabed, Lewiniň gyzy bolup, ol bulary Müsürde Lewä dogurdy we Amrama Haryny, Musany we olaryň uýasy Merýemi dogurdy. Aarona Nadab, Abiud, Eleazar we Itamar doguldular. Nadab bilen Abiud öldi, olar Rebbiň önünde Sinai çölünde daşary ot hödürlände. Olaryň sanawyndan ýigrimi üç müň erkek boldy, bir aýlykdan we ondan uly ähli erkekler, sebäbi olar Ysraýyl ogullarynyň arasynda sanalmapdylar, çünki olara Ysraýyl ogullarynyň arasynda pay berilmeýärdi.

Bu Musa we ruhany Eleazaryň barlagy bolup, olar Ysraýylyň ogullaryny Moabyň Arabotynda, Iordanyň üstünde, Ýerihonyň garşysynda barladylar. We bular arasynda Musa we Harun tarapyndan barlanan adamlardan hiç kim ýokdy, olar Ysraýylyň ogullaryny Sinaý çölünde barladylar. Sebäbi Reb olara diýdi, ölüm bilen ölerler çölde, we olardan biri-de galmady, diňe

27

Ýusupyň ogullarynyň Manasse halkyndan Maçiryň ogly Galaadyň ogly Oferiň ogly Salpaadyň gyzlary gelip ýetdiler, we olaryň atlary şulardyr: Maala, Noua, Egla, Melha we Tersa. We durup Musanyň öňünde, we ruhany Eleazaryň öňünde, we hökümdarlaryň öňünde, we ähli ýygnygyň öňünde şaýatlyk çadyrynyň gapysynyň üstünde, olar aýdýarlar: Biziň atamyz çölde öldi, we ol Rebbiniň öňünde ýygnanan ýygnygy, Koranyň ýygnygynda däldi, sebäbi ol öz günäsi arkaly öldi, we onuň ogullary bolmady, atamyzyň ady onuň halkyndan öçürilmesin, sebäbi onuň ogly ýok, bize atamyzyň doganlarynyň arasynda eýeçilik beriň. Musa olaryň kazyýetini Rebbiň öňünde getirdi.

We Reb Musa bilen gürlleşdi. Aýt, dogry Salpaadyň gyzlary gürläpdirler. Sowgat berersiň olara miras eýeçiligini atasynyň doganlarynyň arasynda we berersiň atasynyň paýyny olara. We Ysraýylyň ogullaryna gürläýersiň. Şeýle diýip: Eger adam ölse we onuň ogly bolmasa, onuň mirasyny onuň gyzyna geçirjeksiňiz. Eger oňa gyzy bolmasa, onuň mirasyny onuň doganyna berersiňiz. Eger oňa doganlary bolmasa, mirasy onuň atasyna dogana berersiňiz. Eger atasynyň doganlary bolmasa, mirasy onuň taýpasyndan iň ýakyn garyndaşyna berersiňiz, onuň zatlaryny miras almak üçin, we bu Ysraýyl ogullary üçin höküm kanuny bolar, Rebbiň Musa buýran ýaly.

Rebbe Musa tarap aýtdy: Iordan derýasynyň aňyrsynda bolan daglara çyk, şu Nabau dagyna çyk we men Ysraýyl ogullaryna eýeçilik hökmünde berýän Kengan ýerini gör. Sen ony görersiň we sen hem öz halkňa goşularsiň, doganyň Aaron Hor dagynda goşulyşy ýaly. Sebäbi siz meniň sözümden Sin çölünde öwrüldiňiz, ýygnagyň garşy çykmagynda meni mukaddeslemek üçin, olaryň öňünde suwuň üstünde meni mukaddeslädiňiz, bu Kadeşdäki garşylyk suwy, Sin çölünde. We Musa Rebbe aýtdy, Reb, ruhларыň we ähli etiň Hudaýy, bu ýygnagyň üstüne adam goýsun. Kim olaryň öňünde çykar, we kim olaryň öňünde girer, we kim olary çykarar, we kim olary getirer, we Rebbiň ýygnagy çopany bolmadyk goýunlar ýaly bolmaz. Rebbe Musa bilen gürläp aýtdy: Özüňe Nunuň ogly Ýeşuany al, içinde ruhy bolan adam, we ellerni onuň üstüne goý. Sen ony ruhany Eleazaryň öňünde goýarsyň we oňa tutuş ýygnagyň öňünde buýruk berýärsiň, şeýle hem onuň hakynda olaryň öňünde buýruk berýärsiň. Hem sen öz şöhratyňdan oňa berersiň, şeýle welin Ysraýylyň ogullary oňa boýun egsinler. We ol Eleazar ruhanynyň öňünde durar, we olar ondan görkezişleriň hökmüni Rebbiň öňünde sorarlar, onuň agzynyň üstünde çykarlar, we onuň agzynyň üstünde girerler ol we Ysraýylyň ogullary bir ylalaşykda, we ähli ýygnanyşyk.

Musa Rebbi oňa buýran ýaly etdi, we Ýoşuany alyp, ony ruhany Elýazaryň we tutuş ýygnagyň öňünde goýdy, Ol öz ellerini onuň üstüne goýdy we ony Rebbiň Musa buýran ýaly berkitdi.

We Rebbe Musa bilen gürlädi we aýtdy: Ysraýylyň ogullaryna buýur we olara aýt: Meniň sowgatlarym, meniň hödürliklerim, hoş ys üçin meniň hödürliklerim — olary meniň baýramlarymda maňa hödürlemegi saklaň. Sen olara şeýle diýersiň: Şular Hudaýa getirjek sadakalarňyz: ýyllyk, kemçiliksiz guzylar, her gün iki sany, ýakylýan sadaka üçin hemişelik. Bir guzy irden edersiň, ikinji guzy bolsa agşam edersiň.

Ve sen ephahyň ondan bölegini inçe undan gurban edip taýýarlarsyň, hiniň dördünji bölegindäki ýagda garyşdyrylan. Hemişelik ýakylýan gurbanlyk, Sinai dagynda bolup geçen, Rebbe hoşboý ys. We onuň içgüsi dördünji hin bir guzy üçin, mukaddes ýerde güýçli içgini Rebbe dökjek. We ikinji guzy agşam tarap edärsiň, onuň gurbany laýyklykda we onuň içgi hödürlemegi laýyklykda Rebbe üçin hoşboý ysly ys edärsiňiz. Şabat gününde iki sany ýyllyk kemçiliksiz guzy we ýagda garylan inçe unyň iki ondan bölegini gurbanlyga we içgi hödürligine getiriň. Şenbe günleriniň ýakuw gurlary şenbe günlerinde hemişelik ýakuw gurlunyň üstünde we onuň içgi gurlany.

We täze aýlarda siz Rebbe ýakma gurban hödürläp getirjeksiňiz: öküzlerden iki buzaw, bir goç we ýedi sany bir ýyllyk kemçiliksiz guzy. Bir buzaw üçin ýagda garylan inçe unyň üç ondan bölegi, we bir goç üçin ýagda garylan inçe unyň iki ondan

bölegi, Bir guzy üçin ýagda garyşdyrylan ondan bir inçe un, Rebbe hoş ysly gurban hödür. Olaryň içgi guýma gurmasy bir buzaw üçin ýarym hin bolar, we bir goç üçin üçden bir hin bolar. Bir guza üçin dördünji hin şerap bolar, bu ýangyjy gurban ýylyň aýlarynda her aýda.

We geçilerden bir geçini günä hakynda Rebbe, dowamly tutuş gurbanlygyň üstünde ediler we onuň içgi hödürlemesi.

We birinji aýyň on dördünji gününde Rebbiň Pashasy. We şu aýyň on başınji gününde baýram bolar, ýedi gün açytmasyz çörek iýersiňiz. Ve birinji gün size mukaddes diýlip atlandyrylar, hiç hili gul işini etmezsiňiz. Siz Rebbe ýakma pidalary hödür ediň: sygyrlardan iki buzaw, bir goç, ýedi ýyllyk guzy; olar size üçin kemçiliksiz bolmalydyr. We olaryň gurbanlyklary ýagda garylan inçe un, bir buzawa üç ondan bölegi, we bir goça iki ondan bölegi. Bir guza ondan ondan edýärsiň, ýedi guzylara. We günä üçin geçilerden bir geçi guzy alyň, siziň günäleriňizi ýuwmak üçin. Hemişelik irdeňki ýakylýan gurbanlygyň muňa garamazdan, ol hemişelik ýakylýan gurbanlykdyr. Bulary şular boýunça ýedi gününň dowamynda her gün edýärsiňiz: Rebbiň üçin hoşboý ysly hödür sowgady. Hemişelik tutuş ýakylýan gurbanyň üstünde onuň guýma içgisini edýärsiň. We ýedinji gün siziň üçin mukaddes diýlip çagrylar, onda hiç hili gulluk işi etmezsiňiz.

Täze günü, Rebbiň hepdeleriň baýramynda täze gurban hödürläniňizde, size mukaddes çagyryş bolar, hiç hili gulluk işi

etmersiñiz. We Rebbiñ hoşboý ysyna ýakma gurbanlyklaryny getiriň: öküzlerden iki buzaw, bir goç, bir ýaşly ýedi kemçiliksiz guzy. Olaryň gurbanlygy ýagda garylan inçe un bolsun: üç ondan bölegi bir buzawa we iki ondan bölegi bir goça. Her bir gözä ondan bir bölek, ýedi gözäniň hersine, We geçilerden bir geçi günä barada, siziň üçin günäni ýuwmak üçin, hemişelik ýakylýan gurbanlygyň başga-da. Olaryň gurbanyny maňa edersiňiz, olar size kemçiliksiz bolarlar we olaryň guýmalaryny hem.

29

We ýedinji aýda, aýyň birinde, mukaddes çagyrylyş siziň üçin bolar, hiç hili gulluk işini etmezsiňiz, ähmiýetli gün siziň üçin bolar. We Rebbe üçin hoşboý ysly ýakma gurbanlyklaryny hödürläris: öküzlerden bir gussa, bir goç, bir ýaşly ýedi sany kemçiliksiz guzy. Olaryň gurbanlygy ýag bilen garylan inçe un, üç ondan bölegi bir buzawa we iki ondan bölegi bir goça, Her bir guzä ondan bir bölegi, ýedi guzä ondan bir bölegi. We geçilerden bir geçi oglak günä hakynda, siziň günäňiz üçin günäden päk etmek üçin. Täze aýyň ýakylýan gurbanlyklaryndan başga, olaryň gurbanlary, olaryň içgi hödürleri, hemişelik ýakylýan gurbanlyk, olaryň gurbanlary we olaryň içgi hödürleri, olaryň düşündirişine laýyklykda, Rebbiñ üçin hoşboý ysly ys bolsun.

We şu aýyň onunjy güni siziň üçin mukaddes çagyryş bolar, we

siz öz janlarňyzy ezyársiňiz we hiç hili iş etmezsiňiz. Siz Rebbe hoşboý ysly ýakma gurbanlyklaryny getiriň, Rebbe hödürlikler: sygyrlardan bir buzaw, bir goç, ýedi sany ýyllyk guzy. Olar siziň üçin kemçiliksiz bolmaly. Olaryň gurbanlygy ýagda garylan inçe un, üç ondan bölegi bir buzawa we iki ondan bölegi bir goça, Ondan bir guzy üçin, ýedi guzynyň her biri üçin, We geçilerden bir oglak günä üçin siziň günäleriňizi ýuwmak üçin, günäleriň ýuwmagynyň gurbany bilen birlikde, hemişelik ýakylýan gurban, onuň aşlyk gurbany we onuň içgi gurbany bilen, düzgüne görä, hoş ysly hödür hökmünde Rebbe hödür edilsin.

Ýedinji aýyň on başınjy gününde size mukaddes çagyrylyş bolar, hiç hili gulluk işini etmezsiňiz we Rebbe şol baýramy ýedi gün belläň. We siz Rebbe hoşboý ysly hödür hökmünde ýakylýan pidalary getiriň, birinji günde öküzlerden on üç buzaw, iki goç, on dört ýyllyk guzy; olar kemçiliksiz bolarlar. Olaryň gurbanlygy ýagda garylan inçe un: üç ondan bölegi bir buzawa, on üç buzawlara, we iki ondan bölegi bir goça, iki goçlara. Her bir gozuya ondan bir bölek, dört we on gozularyň üçin, Hem geçilerden günä hakynda bir geçi, hemişelik tutuş gurbanlygynyň başga-da, olaryň gurbanlyklaryny we olaryň içgi hödürlerini.

We ikinji günde on iki buzaw, iki goç, ýyllyk on dört guzy kemçiliksiz. Olaryň gurbany we olaryň içgi hödürlemesi buzawlar, goçlar we guzylar üçin olaryň sanyna görä, olaryň düşündirişine görä bolsun. we günä hakynda geçilerden bir çaga, hemişelik ýakylýan gurbanlygyň başga-da, olaryň

gurbanlyklary we olaryň içgi hödürleri.

Üçünji gün on bir buzaw, iki goç, bir ýyllyk on dört guzy kemçiliksiz. Olaryň gurbany we olaryň içgi hödürlemesi buzawlar, goçlar we guzylar üçin olaryň sanyna görä, olaryň düşündirişine görä bolsun. Hem geçilerden günä hakynda bir geçi, hemişelik tutuş gurbanlygynyň başga-da, olaryň gurbanlyklaryny we olaryň içgi hödürlerini.

Dördünji günde on gussa, iki goçar, on dört ýyllyk guzy belasyz bolsun. Olaryň gurbanlary we olaryň içgi guýmalary buzawlara, goçlara we guzynlara görä, olaryň sanyna görä, olaryň düşündirişine görä. Hem geçilerden bir geçi günä hakynda, hemişelik tutuş gurbanlygynyň başga-da, olaryň gurbanlyklaryny we olaryň içgi hödürlerini.

Bäşinji günde dokuz buzaw, iki goç, on dört ýyllyk guzy kemçiliksiz hödürlemeli. Olaryň gurbanlary we olaryň içgi guýmalary buzawlara, goçlara we guzynlara görä, olaryň sanyna görä we olaryň düşündirişine görä. We günä üçin geçilerden bir geçi çagasyny, hemişelik tutuş ýakylýan gurbanlygyň başga-da, olaryň gurbanlyklaryny we olaryň içgi hödürliklerini.

Altynjy günde sekiz buzaw, iki goç, on dört ýyllyk kemçiliksiz guzy. Olaryň gurbanlary we olaryň içgi guýmalary buzawlara, goçlara we guzynlara görä, olaryň sanyna görä, olaryň düşündirişine görä. Hem geçilerden bir geçi günä hakynda,

hemişelik tutuş gurbanlygynyň başga-da, olaryň gurbanlyklaryny we olaryň içgi hödürliklerini.

Ýedinji günde ýedi gussa, iki goçar, on dört bir ýaşly kemçiliksiz guzy hödürlenilmeli. Olaryň gurbanlary we olaryň içgi guýmalary buzawlara, goçlara we guzynlara görä, olaryň sanyna görä we olaryň düşündirişine görä. Hem geçilerden bir geçini günä hakynda, hemişelik tutuş gurbanlygynyň başga-da, olaryň gurbanlyklaryny we olaryň içgi hödürliklerini. Sekizinji günde size çykyş mejlisi bolar, hiç hyzmat işini şol günde etmersiňiz. Rebbiň üçin ýakymly ysly ot gurbanlyklary hödürläň: bir guzy, bir goç, ýedi sany bir ýaşly kemçiliksiz guzy. Olaryň gurbanlar we olaryň içgi hödürleri buzawa we goça we guzyçyklara görä, olaryň sanyna görä, olaryň düzgününe görä. Hem geçilerden bir geçi günä hakynda, hemişelik tutuş gurbanlygynyň başga-da, olaryň gurbanlyklaryny we olaryň içgi hödürlerini.

Bular zatlary Rebbiň üçin öz baýramçylyklaryňyzda edersiňiz, siziň dileg-arzuwlaryňyzdan başga, we siziň meýlekileriňiz, we siziň ýakylýan gurbanlyklaryňyz, we siziň gurbanlyklaryňyz, we siziň guýmalaryňyz, we siziň halas ediş gurbanlyklaryňyz.

30

Ve Musa Ysraýylyň ogullaryna Rebiň oňa buýran ähli zatlary boýunça gürrüň berdi. We Musa Ysraýyl ogullarynyň

taýpalarynyň ýolbaşçylaryna şeýle diýip gürlledi: Rebbiň buýran sözi şudur. Adam, kim Rebbe ant berse ýa kasam içse ýa-da öz jany barada özüni borç bilen baglaşsa, öz sözünü hapalamaz; onuň agzyndan çykýan ähli zady ýerine ýetirer. Eger aýal Rebbe ant etse ýa-da atasynyň öýünde ýaşlygynda özüni borç bilen baglaşsa, Eger onuň kakasy onuň dileglerini we onuň janynyň üstünde kesgitleän borçnamalaryny eşitse we onuň kakasy dymyp galsa, onda onuň ähli dilegleri we onuň janynyň üstünde kesgitleän ähli borçnamalary güýjünde galar. Eger-de onuň kakasy ret edip ret etse, haýsy gün onuň ähli dileglerini we borçlaryny eşitse, kim onuň janynyň garşysyna kesgitledi, olar durmaz we Reb ony arassalar, sebäbi onuň kakasy ret etdi.

Eger ol adama durmuşa çyksa we onuň dogadilekleri onuň üstünde bolsa, onuň dodaklarynyň aýratynlygyna görä, kimleri öz janynyň garşysyna kesgitledi, Eger onuň äri eşitse we eşiden günü oňa dymsa, onda onuň ähli dilegleri we öz janynyň garşysyna kesgitleän ähli borçnamalary berjaý bolar. Eger-de onuň eri eşiden günü ret etse, onuň ähli dileg-arzuwlary we öz janyna garşy kesgitleän ähli borçnamalary güýjünü ýitirer, sebäbi er olary ret etdi, we Rebbe ony arassalar.

We dul aýalyň we kowlan aýalyň anty, näçe bolsa-da eger ant etse öz janynyň boýunça, oňa galar. Eger ýöne onuň erkeginiň öýünde onuň wedasy, ýa-da ant bilen onuň janyna garşy kesgitleme bolsa, We onuň ärsi eşidýär we oňa dymýar we oňa ret etmeyär, onda onuň ähli dilegleri we onuň janynyň üstünde kesgitleän ähli borçnamalary onuň üstünde durar. Eger onuň eri

haýsy gün eşitse aýyrsa, onuň dodaklaryndan çykan ählisi, onuň dileglerine görä we onuň janynyň borçnamalaryna görä, oňa galmaz, sebäbi onuň eri aýyrды, we Reb ony arassalar. Ähli doga we ähli ant, jany zyýan bermek üçin baglanyşyk, onuň erkegi oňa goýar we onuň erkegi aýyrar. Eger-de ol dymyp, günden güne dymarlyga galsa, onda ol onuň ähli duýlaryny we onuň üstündäki borçnamalaryny tassyklar, sebäbi ol eşiden gününde dymdy. Eger-de ol adam onuň günü eşidenden soň aýyrsa, onda ol öz günäsini alar. Bular Rebbiň Musa buýran kanunlary: adamyň we aýalynyň arasynda, we kakasynyň öýünde ýaşlykda kakasynyň we gyzynyň arasynda.

31

We Rebbe Musa bilen gürlädi we aýtdy: Ysraýyl ogullarynyň öçüni Midýanlylaryň elinden al, soňra öz halkyňa goşularsyng. Musa halka ýüzlenip şeýle diýdi: Öz erkekleriňizi ýaraglandyryň we Rebbiň önünde Midýana garşy söweş tertibine düzüliň, Rebbiň Midýandan ar almagyny ýerine ýetirmek üçin. Ysraýylyň ogullarynyň ähli taýpalaryndan her taýpadan müňden adam iberiň söweşmäge. We Ysraýylyň müňlerinden her taýpadan müň adam, jemi on iki müň ýaragly adam söweş hataryna hasapladylar. We Musa olary iberdi, her taýpadan müň adam, her taýpadan müň adam öz güýçleri bilen, we ruhany Harunyň ogly Eleazaryň ogly Fineesi, we mukaddes gaplary, we olaryň ellerinde signal berýän surnaýlary.

We olar Midýanyň üstüne söweş tertibinde düzüldiler, Rebiň Musa buýran ýaly, we ähli erkekleri öldürdiler. We Midian patyşalaryny olaryň ýaralylary bilen bilelikde öldürdüler, we Ewini, we Rokony, we Sury, we Hury, we Robogy, Midianyň baş patyşasyny, we Beoryň ogly Balamy gylyç bilen olaryň ýaralylary bilen bilelikde öldürdüler. Olar Midýanyň aýallaryny, olaryň ýük-taşlaryny, mallary-haýwanlaryny, ähli emläklerini we güýjüni talaň etdiler. Hem olaryň ikamatgählerindäki ähli şäherlerini, hem-de olaryň ferma hojalyklaryny otda ýakdylar. Olar adamdan haýwana çenli ähli talanjaňy we ähli oljany aldylar. Olar Musa we ruhany Eleazar we ähli Ysraýyl ogullarynyň ýanyna ýesirleri, oljany we talany Moabyň Arabot lagerine getirdiler, ol Ýerihonyň garşysynda Iordan derýasynyň üstünde ýerleşýär. We Musa, ruhany Eleazar we jemagatyň ähli ýolbaşçylary olar bilen duşuşmak üçin lageriň daşyna çykdylar. We Musa söweş hataryndan gelyän güýjüň gözegçilerine, müňbaşylara we ýüzbaşylara gaharlandy. We Musa olara aýtdy: Näme üçin ähli zenany halas etdiňiz? Bular Ysraýylyň ogullary üçin Balaamyň sözüne görä Rebbiň sözünden daşlaşmak we oňa äsgermezlik etmek üçin boldular, Pegor sebäpli, we Rebbiň ýygmanyşygynda waba boldy. Hem indi oljadaky ähli erkekleri öldüriň, erkek bilen düşek paýlaşan her aýaly hem öldüriň. Hem erkek bilen ýatmadyk ähli aýallary diri goýuň. Siz lageryň daşynda ýedi gün çadyr guruň, öldüren ýa-da öldürilen adama degen her bir adam üçünji günde we ýedinji günde arassalanar, siz hem siziň ýesirleňiz hem. We her örtügi, her deri gaby, geçi derisinden ýasalan ähli zady we her agaç gaby arassalamalysyňyz.

We Eleazar ruhany söweş meýdanyndan gelýän goşun adamlaryna aýtdy: Bu Rebbiň Musa buýran kanunynyň düzgünidir. Muňa altyndan, kümüşden, bürünçden, demirden, gurşundan we galajydan başga, Her zat otdan geçer we arassalanar, ýöne arassalanmagyň suwy bilen arassalanar, we otdan geçmeýän ähli zatlar suwdan geçer. Ve ýedinji günde eşikleriňizi ýuwuň we arassa bolarsyňyz, şulardan soň bolsa lagere girer.

We Rebbe Musa bilen gürlädi we aýtdy: Ýesirlikden alnan oljanyň jemini adamdan haýwana çenli al, sen we ruhany Eleazar we ýygnagyň ata-babalaryň ýolbaşçylary. We oljany söweşe çykan söweşijileriň we tutuş ýygnagyň arasynda bölüň. We siz Rebbe baş ýüz adamdan, maldan, öküzden, goýundan we eşekden bir jany aýryp goýarsyňyz, söweş hataryna çykyp giden söweşijilerden. We olaryň ýarysyndan alarsyňyz. We Eleazara ruhana Rebbiň ilkinji miwelerini berersiň. Ysraýyl ogullarynyň ýarymyndan elliden birini alarsyng: adamlardan, öküzlerden, goýunlardan, eşeklerden we ähli mallardan, we olary Rebbiň çadyrynda garawullyk edýän Lewilere berersiň.

Musa we ruhany Eleazar, Rebbiň Musa buýran beren ýaly etdiler. We ol artykmaçlyk oljak, ol söweşiji erkekleriň oljak alanlary, goýunlardan alty ýüz ýetmiş baş müň boldy. Hem öküzler, ýetmiş iki müň, Eşekler bolsa, altмыш bir müň, Erkek bilen ýatmadyk aýallardan adam ruhlary, ähli ruhlar, otuz iki müň. We urşa çykanlaryň paýynyň ýarysy goýunlaryň sanyndan üç ýüz otuz müň ýedi ýüz baş ýüz boldy. Rebbiň paýyna

goýunlardan alty ýüz ýetmiş baş düşdi. Öküzler alty otuz mün sany bolup, Rebbe berlen paýy iki ýetmiş sanydy. We eşekler otuz mün baş ýüz, we Rebbe berlen paýy altmyş bir. Hem adamlaryň janlary on alty mün, we olaryň soňy Rebbe iki otuz jan.

We Musa Hudaýyň hödüriniň ahyryny ruhany Eleazara berdi, Rebbe Musa buýran ýaly. Ysraýyl ogullarynyň ýarysyndan, Musa söweşiji erkeklerden böldi. We boldy ýygnakdan goýunlaryň ýarysy: üç ýüz otuz mün ýedi mün baş ýüz. We öküzler, alty we otuz mün, Eşekler, otuz mün baş ýüz. Hem adamlaryň janlary, on alty mün. Musa Ysraýyl ogullarynyň ýarym böleginden elliden birini, adamlardan we mallardan aldy we olary Rebbiň çadyryny saklaýan Lewiýalylara berdi, Rebbiň Musa buýran ýoly bilen.

Güýjüň münlük bölümlerine bellenen ähli münbaşylar we ýüzbaşylar Musanyň ýanyna geldiler. Olar Musa tarap aýtdylar: Seniň gullaryň biziň bilen bolan söweşijileriň sanyny aldylar, we olardan birhem ýitdi däl. Biz Rebbe sowgat hödürledik, her adam tapan altyn gaplary: bilezik, ayak halkasy, ýüzük, golçap we boýunlyk, Rebbiň önünde özümüz üçin günä ýuwmak maksady bilen. We Musa we ruhany Elazar olaryň ähli işlenen altyn gaplary aldy. Rebbe gowşurylan ähli altyn hödür on alty mün ýedi ýüz elli şekel boldy, mün serkerdelerinden we ýüz serkerdelerinden alnan. We söweşiji erkekler her biri öz üçin talandylar. Musa we ruhany Eleazar altyny münbaşylardan we ýüzbaşylardan alyp, olary şaýatlyk çadyryna getirdiler, Ysraýyl

ogullarynyň ýadygärligini Rebbiň öňünde goýmak üçin.

32

Ruben ogullarynda we Gad ogullarynda mal-galla köp boldy, gaty köp. Olar Jazer ýerini we Gilead ýerini gördüler, we ol ýer mal-galla üçin ýerdi. Ruben ogullary we Gad ogullary ýakynlaşyp, Musa bilen ruhany Eleazar bilen ýygnagyň ýolbaşçylaryna aýtdylar: Ataroth, we Daibon, we Jazer, we Nimrah, we Heshbon, we Elealeh, we Sebama, we Nebo, we Baian, Ýer, Rebbäniň Ysraýylyň ogullarynyň öňünde beren ýeri, mal üçin ýerdir we siziň gullaryňyzyň maly bar. Olar aýdýardylar: Eger biz seniň öňünde merhemetlik tapsak, bu ýer seniň hyzmatçylaryňa eýeçilik hökmünde berilsin we bizi Iordandan geçirme.

We Musa Gadyň ogullaryna we Rubeniň ogullaryna aýtdy, siziň doganlarňyz uruşa gidýärler, we siz bu ýerde oturarsyňyzmy? We näme üçin siz Ysraýyl ogullarynyň aňyny Rebbiň olara berýän ýerine geçmezlik üçin burýarsyňyz? Siziň atalarňyz şeýle etmedilermi, men olary Kadeş Barneadan ýeri görmäge iberende? Olar üzüm toplumy jülgesine gitdiler we ýeri gözden geçirdiler we Ysraýyl ogullarynyň ýüregini öwürdiler, şeýle welin olar Rebbiniň olara beren ýerine girmesinler. Reb şol günde gaharlanyp, kasam etdi we şeýle diýdi: Eger bu Müsürden çykan, ýigrimi ýaşdan ýokary, gowyny we erbedi bilýän adamlar Ybraýyma, Yshaka we Ýakuba ant eden ýerimi görerlermi? Ýok,

sebäbi olar meniň yzyna eýermediler.

Diňe Kaleb, Jefonneýiň ogly we Işua, Naunyň ogly, sebäbi olar Rebbiň yzyndan eýerdiler. Ve Rebbe Ysraýyla gaharly boldy we olary kyrk ýyl çölde dargadyp ýördi, Rebbiň önünde erbet iş edýän nesil doly ýok bolýança. Ine, siz atalaryňyzyň ýerine turduňyz, günäkär adamlaryň weýrançylygy, Rebbiň gahar-gazabyny Ysraýylyň üstüne henizem artdyrmak üçin. Sebäbi siz ondan yza öwürülersiňiz, ony çölde henizem goýmak üçin goşmak, we siz tutuş şu ýygnagyň garşysyna kanuna garşy hereket edersiňiz.

Olar oňa gelip, aýtdylar: Biz şu ýerde öz mallarymyz üçin goýun eplaýlerini we öz ýüklerimiz üçin şäherleri gurarys. Biz ýaraglanyp, Ysraýylyň ogullaryndan ön gorag hökmünde öňe geçeris, olary öz ýerlerine eltýänçämiz, we biziň ýük-taşlarymyz berkidilen şäherlerde ýerleşer, ýerde ýaşaýanlaryň sebäpli. Biz öz jaýlarymyza yza öwürülmeris, Ysraýylyň ogullary her biri öz mirasyna bölünýänçä. Biz indi olarda Iordanyň aňyrsyndan we ondan has daşyndan miras almajak, sebäbi biz öz paýlarymyzy Iordanyň aňyrsynda, gündogarda aldyk.

We Musa olara şeýle diýdi: Eger siz şu söze laýyklykda etsäňiz, eger siz Rebbiň önünde uruşa ýaraglansaňyz, Siziň ähli ýaragly adamlaryňyz Rebbiň önünde Iordan derýasyndan geçer, onuň duşmany onuň önünden ýok edilýänçä. We ýer Rebbiň önünde boýun egdiriler, we şondan soň siz yzyna öwürülersiňiz, we Rebbiň önünde we Ysraýyldan günäsiz bolarsyňyz, we bu ýer

Rebbiň öňünde size eýeçilikde bolar. Eger şeýle etmeseňiz, Rebbiň öňünde günä edersňiz we betbagtçylyklar sizi tutanda öz günäňizi bilersňiz. Siz özüňiz üçin şäherleri gurarsyňyz ýüktaşlaryňyz üçin we fermalaryny mallaryňyz üçin, we agzyňyzdan çykýany edersňiz.

Ve Rubeniň ogullary we Gadyň ogullary Musa tarap aýtdylar, aýdýarlar: Seniň hyzmatkarlaryň ederler, nähili biziň Rebimiz buýurýar. Biziň багаžymyz, biziň aýallarymyz we biziň ähli malymyz Galaad şäherlerinde bolar. Ýöne siziň gullukçylaryňyz ähli ýaragly we düzülen bolup, Rebbiň öňünde uruşa geçerler, reb aýdýan ýaly.

Musa olara ruhany Eleazary, Nunyň ogly Ýoşuany we Ysraýyl taýpalarynyň ata-baba maşgalalarynyň ýolbaşçylaryny belledi. We Musa olara diýdi: Eger Ruben ogullary we Gad ogullary siziň bilen Iordany geçseler, her biri Rebbiň öňünde uruşa ýaragly bolup, we siziň öňüňizdäki topragy boýun egdirseňiz, onda olara Gilead topragyny eýeçilik hökmünde bersňiz. Eger ýöne olar Rebbiň öňünde siziň bilen ýaragly bolup uruşa geçmeýän bolsalar, onda siz olaryň goş-galamalaryny, aýallaryny we mallaryny özüňizden öň Kengan ýurduna geçirersňiz we olar Kengan ýurdunda siziň araňyzda bilelikde miras alarlar. Ve Rubeniň ogullary we Gadyň ogullary jogap berip aýtdylar: Rebbiň öz hyzmatkärlerine näme diýse, biz şeýle ederis. Biz Rebbiň öňünde ýaragly bolup Kengan ýerine geçeris, we siz bize Iordanyň aňyrsyndaky eýeçiligi bereris.

Musa Gadyň ogullaryna, Rubeniň ogullaryna we Ýusubyň ogullarynyň Manassa taýpasynyň ýarysyna Amorlaryň patyşasy Sihonyň patyşalygyny we Başanyň patyşasy Ogyň patyşalygyny, ýeri we onuň serhetleri bilen bilelikde şäherleri, töweregindäki ýeriň şäherlerini berdi. Gadyň ogullary Daibony, Atarofy we Aroery gurdular. we Sofary, we Jazery we olar olary beýgeltdiler. we Namramy, we Baitharany, berkidilen şäherler we goýunlaryň fermalary. Ruben ogullary Heşbony, Eleale we Kiriataimi gurdular. we Beelmeon gurşalan, we Sebama, we olaryň atlary laýyklykda guran şäherleriniň atlaryny atlandyrdylar. Manassanyň ogly Mahiriň ogly Gilada gitdi we ony aldy we onda ýaşayan Amorlyy ýok etdi. Musa Galaady Manassanyň ogly Mahira berdi we ol şol ýerde ýaşady. We Manassanyň Jairi gitdi we olaryň obalaryny aldy we olary Jairiň obalary diýip atlandyrdy. Nabau gitdi we Kaathy hem onuň obalaryny aldy we olary öz adyndan Nabot diýip atlandyrdy.

33

Ve bular Ysraýyl ogullarynyň duralga ýerleri, olar Müsür yerinden öz güýçleri bilen Musanyň we Harunyň ýolbaşçylygynda çykdylar. We Musa Rebbiň sözi bilen olaryň gidişlerini we duralgalaryny ýazdy, we bular olaryň ýolunyň duralga yerleridir. Olar birinji aýyň on başınjı günü Rameseden gitdiler, Pasha baýramynyň ertesi günü Ysraýylyň ogullary ýokary galdyrylan el bilen ähli müsürlüleriň önünde çykdylar. Müsürliler öz aralaryndan ölüleriň hemmesini jaýlap ýatyrdy-

lar, kimleri Rebbe urdy, ýagny Müsür ýurdunda her ilkinji doglan-y, we Rebbe olaryň hudaýlaryndan ar aldy. Ysraýyl-yň ogullary Ramesden gidip, Sukkotda düşelge gurdular. We Sokkotdan gidip, çöl-üň bir bölegi bolan Buthana çadyr gurdular. Olar Butandan gidipdiler we Eirotyň agzynda düşelge gurdular, ol Beelsefonyň garşysynda, we Magdoluň garşysynda düşelge gurdular. Olar Eirothyň önünden ugrady we deňziň ortasyndan geçip, çöle gitdi. Üç günläp çölüň içinden ýöräp, Pikriaýsda düşelge gurdy. Olar Ajy suwlardan aýryldylar we Elime geldiler. Elimde on iki suw çeşmesi we ýetmiş sany hurma agajy bardy. Olar şol ýerde suwuň ýanynda düşelge gurdular. We olar Elimden çykdylar we Gyzył deňziň üstünde düşelge gurdular. Olar Gyzył deňizden gidipdiler we Sin çöline düşelge gurdular.

Olar Sin çölünden çykyp gitdiler we Rafakada düşelge gurdular. We olar Rafakadan gidipdiler we Ailusda düşelge gurdular. We olar Ailusdan gidip, Rafidinde düşelge gurdular, emma ol ýerde halkyň içjek suwy ýokdy. We olar Rafidimden gidipdiler we Sinai çölünde düşelge gurdular. Ve olar Sinai çölünden çykyp gittiler we isleg mazarlarynda düşelge gurdular. We olar isleg mazarlaryndan gidipdiler we Aserotda düşelge gurdular. We olar Aserothdan gidip, Rathamada düşelge gurdular.

Olar Rathamadan gidipdiler we Remmon Pharesde düşelge gurdular. Olar Remmon Pharesden gittiler we Lebonada düşelge gurdular. We Lebonadan gidipdiler we Ressana düşläge gurdular. We Rissan-dan gittiler we Makellath-a düşelge gurdular. Olar Makellathdan gittiler we Şafarda düşelge

gurdular. We Şafardan gidipdiler we Haradada düşelge gurdular. We Haradatdan gittiler we Makelotha çadyr gurdular. We Makelothdan gidipdiler we Kataathda düşelge gurdular. Ve olar Kataathdan çykdylar we Taratha düşelge gurdular. We Tarapdan gidipdiler we Matekka düşelge gurdular. We Mathekka-dan aýryldylar we Selmona-da düşelge gurdular. Ve olar Selmona-dan çykdylar we Masurut-da düşelge gurdular. Olar Masuruthdan gidip, Banaiýada düşelge gurdular. Hem olar Banaiadan çykdylar, hem Gadgad dagyna düşelge gurdular.

Olar Gadgad dagyndan gidipdiler we Etebatada düşelge gurdular. We Etebathadan gidipdiler we Ebronada düşelge gurdular. Olar Ebronah-dan gitdiler we Ezion Geber-de düşelge gurdular. Olar Ezion Gaberden gidipdiler we Sin çölünde düşelge gurdular, soňra Sin çölünden gidipdiler we Paran çölüne düşelge gurdular, bu Kadeşdir. We olar Kadeşden gidipdiler we Edom ýeriniň golaýyndaky Hur dagynda düşelge gurdupdylar.

We ruhany Harun Rebbiň buýrugy sebäpli ýokary gitdi we ol ýerde Ysraýyl ogullarynyň Müsür topragyndan çykyşynyň kyrkynjy ýylynda, başinji aýyň birinde öldi. Harun Hor dagynda ölen wagty üç ýüz ýigrimi ýaşynda boldy. We Kenan patyşasy Arad eşidende, ol Kenan ýurdunda ýaşaýardy, Ysraýyl ogullary girýärkä, Olar Hur dagyndan çykdylar we Selmona lagyr gurdular. We Selmona-dan aýryldylar we Finon-a düşelge gurdular. We Phinondan gidipdiler we Obotda düşelge gurdular.

Olar Obotdan gidip, Moabyň çäginin aňyrsynda Aýda düşelge

gurdular. Olar Gaýdan gidip, Daibon Gada düşelge gurdular. We olar Daibon Gaddan gidipdiler we Gelmon Deblataimda düşelge gurdular. Olar Gelmon Deblathaim-dan gittiler we Nabau öňündäki Abarim daglarynda çadyr gurdular. Ve olar Abarim daglaryndan gitdiler we Moabyň günbatarynda, Iordanyň üstünde, Ýerihowa garşy düşelge gurdular. Olar Iordanyň boýunda Aesimothdan başlap, Moabyň günbatar tarapyndaky Belsa çenli düşelge gurdular.

Reb Musa bilen Moabyň günbatarynda, Iordanyň ýanynda, Ýerihonyň garşysynda gürläp aýtdy. Ysraýylyň ogullaryna söýle we olara aýt: siz Iordany geçip Kengan ýurduna girýärsiňiz. We siz ýeriň içinde ýüzüňiziň önünde ýaşaýanlaryň ählisini ýok edersiňiz, olaryň gözegçilik nokatlaryny aýyrarsyňyz, olaryň ähli guýma butlaryny ýok edersiňiz we olaryň ähli sütünlerini aýyrarsyňyz. We şol ýerde ýaşaýanlaryň hemmesini ýok edersiňiz we şol ýerde ýaşarsyňiz, sebäbi men olaryň ýerini size miras edip berdim. Siz olaryň topragyny bölüşik arkaly öz taýpalaryňyza görä miras alarsyňyz. Köpräk bolanlara olaryň eýeçiligini artdyrarsyňyz, azrak bolanlara bolsa olaryň eýeçiligini azaldarsyňyz. Kiminiň ady çyksa, şol ýerde onuň bolar. Siziň ata-babalaryňyzyň taýpalaryna görä miras alarsyňyz. Eger ýöne siz ýeriň ýüzüňizden ýaşajýlary ýok etmeseňiz, onda olardan goýup giden adamlaryňyz gözleriňizde tiken, gapdalaryňyzda ok bolar we ýaşaýan ýeriňizde size duşman bolarlar. Olar hakda nähili karar berjek bolsam, size hem şeýle ederin.

We Rebbe Musa bilen gürlädi we aýtdy: Ysraýylyň ogullaryna buýruk ber we olara aýt: Siz Kengan topragyna girýärsiňiz, bu size miras bolar, Kengan topragy öz serhetleri bilen. Siziň üçin günorta tarap Sin çölünden Edoma ýanaşyança bolar, we siziň üçin çäkler günortada Duzly deňziň gündogar böleginden bolar. We çäkler sizi günortadan Akrabin çykyşyna tarap gurşap alar, we Ennakdan geçer, we onuň çykyşy Günorta Kadeş Barneada bolar, we Arad obalygyna çykar, we Asemonadan geçer. We çäkler Asemonadan Müsüriň seline çenli aýlanar we onuň çykyşy deňiz bolar. We deňziň çäkleri siziň üçin bolar, uly deňiz çäk kesgitläp berer, bu siziň üçin deňziň çäkleri bolar.

We bu bolar size demirgazyk tarapdaky çäkler, uly deňizden başlap, özüňiz üçin dag tarapyndan ölçärsiňiz. Ve dagdan dag ölçärsiňiz olara, Hamat-a girýänleriň, we onuň çykyşy Saradak çäkleri bolar. Depronanyň çäkleri çykar we onuň çykyş ýeri Arsenain bolar, bu siziň demirgazykdan çäkleriňiz bolar. Çekler Sepefamardan Beladan gündogardan çeşmelere iňer we Beladan Henereth deňziniň gündogar tarapyndaky arkasyna iňer. We serhetler Sephamardan Bela tarap gündogardan çeşmelere iner, we serhetler Bela tarapdan Chinnereth deňziniň arkasyna gündogardan iner. We çäkler Iordan derýasyna iner, we çykyş Duzly deňiz bolar, bu size degişli ýer we onuň töweregindäki çäkleri bolar.

We Musa Ysraýylyň ogullaryna buýruk berip aýtdy: Bu ýer, siz ony pul taşlamak bilen miras alarsynyz, Reb ony dokuz taýpa we Manassanyň ýarym taýpasyna bermegi buýruk beren usuly bilen. Sebäbi Ruben ogullarynyň taýpasy we Gad ogullarynyň taýpasy öz ata öýlerine görä, we Manasse taýpasynyň ýarysy öz paýlaryny aldylar. Iki taýpa we ýarym taýpa Iordanyň aňyrsynda, Ýerihonyň günortasyndan gündogara tarap öz eýeçiliklerini aldylar.

We Rebbe Musa bilen gürlädi we şeýle diýdi Bular erkekleriň atlary, olar size ýeri miras bererler: ruhany Eleazar we Nunyň ogly Ýeşua. Siz her taýpadan bir hökümdary alarsyňyz, size ýeri miras etmek üçin.

Ve bu Ýahuda taýpasyndan bolan erkekleriň atlary: Ýefonniýäniň ogly Kaleb. Şymeon taýpasyndan Salamiel, Semiudyň ogly. Benýamin taýpasyndan Haslonyň ogly Eldad, Dan taýpasynyň hökümdary Bakçir, Egliniň ogly. Josephiň ogullarynyň Manassanyň ogullarynyň taýpasyndan hökümdary Aniel, Souphiniň ogly. Ephraim ogullarynyň taýpasyndan hökümdary Kamuel, Sabathanyň ogly. Zebulun taýpasynyň hökümdary Parnachyň ogly Elizaphan. Issakar ogullarynyň taýpasyndan hökümdary Paltiel, Uzanyň ogly. Aşer ogullarynyň taýpasyndan hökümdary Selemi ogly Aýior. Naphtali taýpasynyň hökümdary Phadael, Iamioudyň ogly.

Rebbe bular buýurdy Ysraýylyň ogullaryna Kengan ýerinde paýlamaga.

Rebbe Musa bilen Moabyň günbatarynda, Iordanyň ýanynda, Ýerihonyň garşysynda gürläp aýtdy. Ysraýylyň ogullaryna buýruk ber, we olar Lewilere öz eýeçilik paýlaryndan ýaşamak üçin şäherler bererler, we şäherleriň töwereklerindäki etekleri hem Lewilere bererler. Olara ýaşamak üçin şäherler berler, we olaryň çäkleri olaryň mallary we ähli dört aýakly haýwanlary üçin bolar. We Lewitlilere berýän şäherleriň goňşy ýerleri şäheriň diwaryndan daşyna tarap iki müň dirsek töwerek bolar. Sen şäheriň daşynda gündogar tarapyny iki müň tirsek, günorta tarapyny iki müň tirsek, deňiz tarapyny iki müň tirsek we demirgazyk tarapyny iki müň tirsek ölçärsiň, we şäher munuň ortasynda size bolar, we şäherleriň serhedi. We Lewilere şäherleri berjek, gaçybatalga şäherlerinden alty şäheri, haýsyny berjek adam öldüren adama ol ýere gaçmak üçin, we bulara goşup kyrk iki şäher berjek. Ähli şäherleri Lewitler kyrk sekiz şäher bereriňiz, bulary we olaryň eteklerini bilen. Ysraýyl ogullarynyň eýeçiliginden berjek şäherlerňizi köp eýeçiligi bolanlardan köp, az eýeçiligi bolanlardan az alyň; her biri öz miras edip aljak mirasyna görä Lewilere şäherlerden berer.

We Rebbe Musa bilen gürlädi we aýtdy: Ysraýylyň ogullaryna söýle we olara aýt: siz Iordany geçip Kengan ýurduna girýärsiňiz. Siz öz üçin şäherleri bölüp aýrarsynyz, gaçybatalga ýerleri size bolar, ol ýere ganhor gaçar, her bir bilmän jan uran. We şäherler size gan öç alyjydan gaçybatalga bolar, we öldüriji

ýygnagyň önünde höküm üçin durýança ölmez. Siziň berjek alty şäheriňiz gaçybatalga şäherleri bolar. Üç şäheri Iordan derýasynyň aňyrsynda berersiňiz we üç şäheri Kanaan ýurdunda berersiňiz.

Gaçybatalga bolar Ysraýylyň ogullaryna, gelmişe we siziň araňyzda ýaşayan gelmişe. Bu şäherler gaçybatalga bolar, ol ýere gaçmak üçin her ruhy bilmän uran adama.

Eger ony demir gap bilen ursa we ölse, ol ganhor bolýar, ganhor ölüm bilen öldürilsin. Eger elindäki daş bilen, şonuň bilen adam öljek bolsa, ony ursa we ölse, ol ganhor bolýar, ganhor ölüm bilen öldürilsin. Eger birisi elindäki agaç gap-çanak bilen, onuň bilen öldürip boljak zat bilen başga birini ursa we ol ölse, ol ganhordyr, ganhor ölüm bilen jezalandyrylsyn.

Gan öwüji öldüren adamy öldürer, haçan oňa duşsa, ol ony öldürer. Eger duşmançylyk sebäpli ony itse we pusgudan onuň üstüne haýsydyr bir zat zyňsa we ol ölse, Ýa-da gahar-gazap sebäpli ony eli bilen urdy we öler bolsa, ölüm bilen öldürilsin urýan adam, ol ganhor bolýar, ölüm bilen öldürilsin ganhor edýän adam, gan oç alýan öldürer ganhory oňa duşanda.

Eger birden, duşmançylyk sebäpli däl-de, ony itseler ýa-da onuň üstüne haýsydyr bir gap atsalar, pusga bilen däl, ýa-da islendik daş bilen, şol daşyň üstünde ol öler, bilmän, we ol daş onuň üstüne düşer we ol öler, emma ol onuň duşmany däldi we oňa zyýan bermegi gözlemeýärdi We jemgyýet uranyň bilen ganyny

öç alyjynyň arasynda şu hökümlere laýyklykda höküm eder. We ýygnanak öldüren adamy ganyny öç alyjydan halas eder we ýygnanak ony gaçan gaçybatalga şäherine yzyna dikeltler, we ol şol ýerde ýaşar, olar mukaddes ýag bilen ýaglanan uly ruhany ölýänçä.

Eger-de öldüriji özi gaçan şäheriniň çäklerinden çyksa Eger gan öç alyjy ony öz gaçybatalga şäheriniň çäklerinden daşarda tapsa we gan öç alyjy öldüreni öldürse, ol günäkär däl. Sebäbi ol pananyň şäherinde ýaşasyn, uly ruhany ölýänçä, we uly ruhanyňyň ölmeginden soň, öldüren adam öz eýeçilik ýerine gaýdyp geler.

Ve bular size höküm çykarmagyň kanuny bolar, siziň ähli ýaşayan ýerleriňizde nesilleriňiz üçin. Ähli urýan jany, şaýatlaryň üsti bilen öldürersiň öldüreni, we bir şaýat şaýatlyk etmez janyň ölmegi üçin. We siz öldüriji günäkärden, öldürilmäge degişli bolandan, jan üçin töleg almarsyňyz, sebäbi ol ölüm bilen öldüriler. Siz halas puly almarsyňyz, gaçybatalga şäherlerine gaçmak üçin, ýer ýüzünde yzyna ýaşamak üçin, uly ruhany ölýänçä. Siziň ýaşayan ýeriňizi hapalamaň, sebäbi bu gan ýeri hapaýar, we üstünde dökülen ganyň üçin ýer günäden arassalanmaz, diňe döküjiniň gany bilen arassalanýar. Hem siz hapalamarsyňyz ýeri, onda ýaşayan ýeriňizi, sebäbi men siziň araňyzda ýaşaýaryn; men Reb, Ysraýyl halkynyň arasynda ýaşaýaryn.

Galaadyň ogullarynyň taýpasynyň ýolbaşçylary geldi, Maçiryň ogly, Manassanyň ogly, Ýusupyň ogullarynyň taýpasyndand. Olar Musa öňünde, ruhan Eleazaryň öňünde we Ysraýylyň ogullarynyň ata öýleriniň ýolbaşçylarynyň öňünde gürlədiler. Olar aýtdylar: Biziň lordumyza Rebbe buýurdy, Ysraýylyň ogullaryna miras ýerini bölekde bermegi, we lordumyza Rebbe buýurdy, biziň doganymyz Salpaadyň mirasyny onuň gyzlaryna bermegi. Olar Ysraýylyň ogullarynyň taýpalarynyň biriniň aýallary bolarlar we olaryň paýy biziň atalarymyzyň eýeçiliginden alnar we şol taýpanyň mirasyna goşular, olar haýsy taýpanyň aýallary bolsalar, we biziň mirasymyzyň paýyndand alnar. Eger Ysraýyl ogullarynyň boşatmasy bolsa, olaryň mirasy şol taýpanyň mirasyna goşular, kimde aýal bolsalar, we biziň maşgala taýpamyzyň mirasdan olaryň mirasy alnar.

Ve Musa Ysraýylyň ogullaryna Rebbiň buýrugy sebäpli buýurdy we aýtdy: Ýusupyň ogullarynyň taýpasy şeýle diýýär. Bu söz, Rebiň Salpaadyň gyzlaryna buýran sözüdir: niredede olara halaýar bolsa, şol ýerde aýal bolsunlar, diňe öz atasynyň halkyndand aýal bolsunlar. We Ysraýylyň ogullarynyň mirasy bir taýpadand beýleki taýpa geçmez, sebäbi Ysraýylyň ogullarynyň her biri öz maşgalasynyň taýpasynyň mirasyna berkidiler. Hem Ysraýyl ogullarynyň taýpalaryndand miras eýeleýän her gyz öz atasynyň halkyndand boland birine aýal bolar, şonuň üçin Ysraýyl

ogullarynyň her biri öz atalyk mirasyny miras alsyn. Hem paý bir taýpadan beýleki taýpa geçirilmez, ýöne Ysraýylyň ogullarynyň her biri öz mirasynyň içinde berkider.

Rebbe Musä nähili buýran bolsa, Salpaadyň gyzlary şeýle etdiler. We Thersa, Eglä, Melha, Nua we Malaa Salpaadyň gyzlary olaryň doganoglanlary bilen boldular. Manassanyň halkyndan, Ýusupyň ogullaryndan aýallar boldular we olaryň mirasy öz atasynyň halkyna düşdi. Bular Rebbiň Musanyň eli bilen Moabyň günbatarynda, Iordanyň üstünde, Ýerihonyň garşysynda buýran buýruklar, kararnamalar we hökmlerdir.

Ýahýa Hoş Habary

1

Başda Söz bardy, we Söz Hudaýyň ýanynda bardy, we Söz Hudaýdy. Bu başda Hudaýyň ýanynda boldy. Ähli zat onuň üsti bilen ýaradyldy we onuň üstisiz ýaradylan zatlaryň hiç biri bolmady. Onuň içinde durmuş bardy we durmuş adamlaryň yşygy bardy. Yşyk garaňkylykda şöhlelendirýär we garaňkylyk ony ýeňip geçmedi.

Hudaýyň tarapyndan iberilen adam boldy, onuň ady Ýahýa, Bu şahadatlyk üçin geldi, ýagtylygyň hakynda şahadatlyk etmek üçin, ähli adamlar onuň arkaly ynansyn diýip. Ol yşyk däl, ýöne yşyk hakda şaýatlyk etmek üçin geldi. Dünýä gelýän ähli adamy ýagtylandyrýan hakyky yşyk boldy. Ol dünýäde boldy we dünýä onuň arkaly ýüze çykdy, ýöne dünýä ony tanamaýdy. Öz ýerine geldi, emma öz adamlary ony kabul etmediler. Näçe köp bolsa-da ony aldylar, olara Hudaýyň çagalary bolmak ygtyýaryny berdi, onuň adyna ynanyanlara. Olar gandan däl, etniň isleginden däl, adamyň isleginden hem däl, eýsem

Hudaýdan doguldylar. Ve Söz et boldy we biziň araymyzda çadyr gurdy, we biz onuň şöhratyny gördük, Atadan ýeke-täk dogulanyň şöhraty ýaly, merhemetden we hakykatdan doly. Ýahýa onuň hakynda şaýatlyk edýär we gygyryp aýdýar: Bu men aýdan adamdy, menden soň gelyän menden öň boldy, sebäbi ol menden öň bardy. We onuň dolulygynyň içinden biz hemmämiz aldyk, we mylaýymlygyň ýerine mylaýymlyk. Sebäbi kanun Musanyň üsti bilen berildi, merhemetlilik we hakykat Isa Mesihniň üsti bilen ýüze çykdy. Hudaýy hiç kim hiç wagt görmedi, Atanyň gujagynda bolan ýeke-täk Ogul, Ol düşündirdi.

We bu Ýahýanyň şaýatlygy, haçan ýewreýler Iýerusalimden ruhbanlar we lewiýalylary iberdiler, olar oňa sorasyn diýip: Sen kim? Ol boýun berdi we inkär etmedi, we şeýle boýun berdi: Men Mesih däl. Olar ondan soradylar: Näme şonuň üçin? Iliýa senmikä? Ol aýdýar: Däl. Pygamber senmikä? Ol jogap berdi: Ýok. Biz oňa aýtdyk: Kim sen, bizi iberenlere jogap bermek üçin? Öz-özün hakda näme diýýärsiň? Ol aýtdy: Men çöllükde gygyryp duran sesiň: Rebbiň ýoluny göni ediň diýýän pygamber Ýşaýanyň aýdyşy ýaly.

We iberilen adamlar fariseýlerden bolupdylar. Olar ondan soradylar we oňa aýtdylar: Näme üçin sen çokundyrýarsyň, eger sen Mesih hem däl, Iliýa hem däl, pygamber hem däl? Ýahýa olara jogap berip aýtdy: Men suwda baptizleýärim, ýöne siziň araňyzda durýar, siz ony bilenoksiňiz. Ol özi meniň yzyndan gelyän adamdyr, ol meniň önümde bolupdyr, men onuň aýakgabysnyň gaýyşyny çözmäge hem laýyk däl. Bu zatlar

Betaniýada, Iordanyň aňyrsynda, nirede Ýahýa çokundurýardy, bolup geçdi.

Ertesi gün Ýahýa Isanyň öz tarapyna gelyändigini görýär we aýdýar: Ine, Hudaýyň guzy, dünýäniň günäsini götürýän. Bu, meniň hakynda aýdan zadym: menden soň gelyän adam menden öň boldy, sebäbi ol menden öň bardy. Men oňy tanamaýardym, ýöne ol Ysraýyla aýan edilsin diýip, şonuň üçin men suwda çokundyryp geldim. We Ýohanna şaýatlyk etdi we aýtdy: Men Ruhun asmandan kepder ýaly inýändigini gördüm we ol onuň üstünde galdy. Men hem ony tanamaýardym, ýöne meni suwda çokundurmaga iberen, ol maňa aýtdy: Kimi üstüne Ruhun inýändigini we galýandygyny görseň, şol Mukaddes Ruhda çokundyrýandyr. Men gördüm we şaýatlyk etdim welin, bu Hudaýyň Oglydyr.

Ertesi gün Ýahýa we onuň iki şägirdi ýene durdy. Ol ýöräp barýan Isanyň üstüne seredip, aýdýar: Seret, Hudaýyň guzy! Iki şägirt onuň gürleýänini eşitdiler we Isanyň yzyndan gitdiler. Isa öwrülip, olaryň yzarlaýandygyny görüp, olara aýdýar. Näme gözleýärsiňiz? Olar bolsa oňa aýtdylar: Rabbi (terjime edilende mugallym diýilýär), nirede galýarsyň? Ol olara diýýär: Geliň we görüň. Şonuň üçin geldiler we onuň nirede galýandygyny gördüler we şol gün onuň ýanynda galdylar; sagat takmynan onunjy boldy. Andreýas, Simon Petrun doganydy, Ýohandan eşiden we oňa eýeren iki adamyň biridi. Bu ilki öz dogany Simony tapýar we oňa aýdýar: Biz Messiýany tapdyk (ol terjime edilende Hristos diýilýär). We ony Isanyň ýanyna getirdi. Isa oňa

seredip aýtdy: Sen Ýunusyň ogly Simeonsiň, sen Kefas diýlip atlandyrylarsyň, bu bolsa Petrus diýip düşündirilýär.

Ertesi gün Isa Galileýa gitmek isledi we Filipi tapyp, oňa aýtdy: Meniň yzyndan yzarla. Ýöne Philip Beýtsaýdadan boldy, Andreýuň we Petruň şäherinden. Filip Natanaeli tapýar we oňa aýdýar: Musanyň kanunda we pygamberleriň ýazan adamyny tapdyk - Nazaretli Ýusubyň ogly Isany. Natanael oňa aýtdy: Nazaretden gowy bir zat çykyp bilermi? Filip oňa aýtdy: Gel-de, gör. Isa Natanaýylyň öz tarapyna gelyändigini gördi we onuň hakynda aýtdy: Seret, hakykatdanam Ysraýylly, onda aldaw ýok. Natanael oňa aýdýar: Sen meni nireden tanaýarsyň? Isa jogap berip, oňa aýtdy: Filip seni çagyrmazdan öň, injir agajynyň aşagynda bolanda, men seni gördüm. Natanael jogap berdi we oňa aýtdy: Rabbi, sen Hudaýyň Oglusysan, sen Ysraýylyň Patyşasysan. Isa jogap berdi we oňa aýtdy: Men saňa injir agajynyň aşagynda seni gördüm diýip aýtdym, şonuň üçin ynanýaňmy? Munlardan has ulusyny görjek. We ol oňa aýdýar: Hakykatdanam, hakykatdanam men size aýdýaryn, häzirden siiz görjeksiňiz asmany açylan we Hudaýyň perişdelerini Adamyň Oglunyň üstünde çykýan we inýän.

2

Üçünji gün Galileýanyň Kana şäherinde toý boldy, hem Isanyň ejesi ol ýerde bardy, Isa we onuň şägirtleri hem toýa çagyryldy. We şarap gutarandan soň, Isanyň ejesi oňa: Olarda şarap ýok

diýdi. Isa oňa aýdýar: Maňa we saňa näme, aýal? Meniň sagatym entek gelmedi. Onuň ejesi hyzmatkärlerе aýdýar: Ol size näme aýtsa, ediň. Ýöne ol ýerde Ýahudylaryň arassalanmak däbine laýyklykda alty sany daş küýze durýardy, olaryň her biri iki ýada üç ölçeг suw saklaýardy. Isa olara diýýär: Suw küýzelerini suw bilen dolduryň. Olar bolsa olary ýokarky gyrasyna çenli doldurdular. Ol olara aýdýar: Häzir çekiň we baş ofisianta getiriň. Olar getirdiler. Nähili sölen ussady suw şeraba öwrülen zadyň dadyny tatdy we ol nirede bolandygyny bilmeýärdi, ýöne suw çeken hyzmatçylar bilýärdiler, sölen ussady gelin ýigidini çagyryar. Ol oňa aýdýar: Ähli adam ilki gowy şeraby goýýar, we myhmanlar serhoş bolanlarynda, soňra pes derejeli şeraby berýär. Sen bolsa gowy şeraby şu wagta çenli saklandyň. Bu alamatlaryň başlangyjyny Isa Galileýanyň Kana şäherinde etdi we öz şöhratyny açdy, we onuň şägirtleri oňa ynandylar.

Mundan soň ol, onuň ejesi, onuň doganlary we onuň şägirtleri bilen Kapernauma gitdiler we ol ýerde köp gün bolmadylar.

We Ýewreýleriň Pasha baýramy ýakyn boldy we Isa Iýerusalime gitdi. Ol ybadathanada öküz, goýun we kepder satýanlary, şeýle hem oturan pul çalşyjylary tapdy. Ol ýüplerden gamçy ýasap, hemmesini ybadathanadan kowdy - goýunlary hem, öküzleri hem. Pul çalşyjylaryň teňňelerini dökdi we stollaryny agdardy. Ol kepderçileri satýanlara aýtdy: Alyň bu zatlary bu ýerden, meniň Atamyň öýüni söwda öýüne öwürmän. Onuň şägirtleri ýatladylar, çünki ýazylan: Seniň jaýyňa bolan yhlaslylygyň meni iýer. Ýahudylar şonuň üçin jogap berip, oňa aýtdylar: Şulary

edýändigini üçin bize näme alamat görkezýärsiň? Isa jogap berip, olara aýtdy: Şu ybadathanany ýykyň, men ony üç günün içinde galdyrarýn. Şonuň üçin ýewreýler aýtdylar: Kyrk alty ýylda bu ybadathana guruldy, we sen ony üç günde galdyrarsyňmy? Ol bolsa onuň bedeniniň ybadathanasy barada aýdypdy. Şonuň üçin ol ölülerden dirilende, onuň şagirtleri muny aýdandygyny ýatladylar we Mukaddes Ýazgyja we Isanyň aýdan sözüne ynandylar.

Ýöne ol Iýerusalimde Pasha baýramynda, baýramçylyk wagtynda bolanda, köpler onuň adyna ynandy, sebäbi onuň eden alamatlaryny gördüler. Özi bolsa Isa özüni olara ynanmaýardy, sebäbi ol hemmelerini bilýärdi. We ol adamy hakynda kimdir biriniň şaýatlyk etmeginiň zerurlygy ýokdy, sebäbi ol özi adamyň içinde nämäniň bardygyny bilýärdi.

3

Farisaýlardan bir adam bardy, onuň ady Nikodim, Ýewreýleriň hökümdary. Bu gije onuň ýanyna geldi we oňa aýtdy: Rabbi, biz bilýäris welin sen Hudaýdan gelen mugallymdyň, sebäbi hiç kim sen edýän şu alamatlary edip bilmez, eger Hudaý onuň bilen bolmasa. Isa jogap berdi we oňa aýtdy: Hakykatdanam, hakykatdanam saňa aýdýaryn, eger kimdir biri ýokardan dogulmasa, Hudaýyň patyşalygyny görüp bilmez. Nikodim oňa diýýär: Garry adam nädip dogulmagy başaryp biler? Ol öz enesiniň garnyna ikinji gezek girip, dogulyp bilmez-de! Isa jogap

berdi: Hakykatdanam, hakykatdanam saňa aýdýaryn, eger kimde kim suwdan we Ruhdan dogulmasa, Hudaýyň Patyşalygyna girip bilmez. Etden dörän et bolýar, we Ruhdan dörän ruh bolýar. Däl geň galma, çünki men saňa aýtdym: size ýokary tarapdan dogulmak zerur. Ruh nirede isläse, şol ýerde öwürýär we sen onuň sesini eşidýärsiň, ýöne nireden gelýändigini we nirä gidýändigini bilemoksiň; Ruhdan doglan her bir adam hem şeýledir. Nikodemos jogap berdi we oňa aýtdy: Bu zatlar nädip bolup biler? Isa jogap berdi we oňa aýtdy: Sen Ysraýylyň mugallymy seň we bu zatlary bilmeýärsiňmi? Hakykatdanam, hakykatdanam men saňa aýdýaryn: biz bilýän zadymyzy gürläýäris we biz gören zadymyza şaýatlyk edýäris, emma siziň biziň şaýatlygy kabul etmeýärsiňiz. Eger size ýerdäki zatlary aýtdym-da, ynanmaýan bolsaňyz, size asmandaky zatlary aýtsam, nädip ynanarsynyz? We hiç kim asmana çykmady, diňe asmandan inen Adam Ogly, ol asmanda bolýar. We nähili Musa ýylany çölde galdyrdy, şeýle-de Adamyň Ogly galdyrylmaly. şeýle bolsun diýip, oňa ynanýan her bir adam ýok bolmasyn, eýsem ebedi durmuşa eýe bolsun. Sebäbi Hudaý dünýäni şeýle bir söýdi welin, Öz ýeke-täk Ogluny berdi, şonuň üçin Oňa ynanýan her bir adam ýok bolmasyn, eýsem ebedi durmuşa eýe bolsun. Hudaý öz Ogluny dünýä höküm etmek üçin däl, eýsem dünýä onuň arkaly halas bolsun diýip iberdi. Oňa ynanýan höküm edilmeýär, ýöne ynanmaýan eýýäm höküm edildi, sebäbi Hudaýyň ýeke-täk Oglunyň adyna ynanmady. Bu bolsa höküm: yşyk dünýä geldi, emma adamlar garaňkylygy yşykdan has köp söýdüler, sebäbi olaryň işleri erbet boldy. Sebäbi erbet iş edýän her bir adam ýagtylygy ýigrenýär we ýagtylyga gelmeýär, şonuň

üçin onuň işleri açylmasyn. Ýöne hakykaty edýän ýagtylyga gelýär, şonuň üçin onuň işleri açylsyn, sebäbi olar Hudaýda ýasalandyr.

Şondan soň Isa we onuň şägirtleri Ýahudyýa ýerine geldiler, we ol ýerde olar bilen wagtyny geçirip, çokundyrýardy. Ýahýa hem Aýnonda, Salime ýakyn ýerde çokundyrýardy, sebäbi ol ýerde suwlar köp boldy, we adamlar gelýärdiler we çokundyrylýardylar. Sebäbi Ýahýa entek türme zyňlan däl. Şonuň üçin Ýahýanyň şägirtlerinden biri bilen bir ýewreýiň arasynda arassalanmak barada jedel boldy. Olar Ýahýanyň ýanyna geldiler we oňa aýtdylar: Rabbi, Iordanyň aňrsynda seniň bilen bolan we sen şaýatlyk eden adam, ine, ol çokundyrýar we hemmeler oňa gelýärler. Ýohanna jogap berdi we aýtdy: Adam hiç zat alyp bilmeyär, eger oňa asmandan berilmedik bolsa. Öz-özüňiz siz maňa şaýatlyk edýärsiňiz welin men aýtdym: Men Hristos däl, ýöne onuň öňünden iberilen. Gelni eýeleýän ýigit – ýigitdir, ýöne ýigidiň dosty, durup onuň sesini eşidýän, ýigidiň sesi sebäpli şatlyk bilen şatlanýar. Şonuň üçin meniň bu şatlygym dolduryldy. Şol artmaly, men bolsa azalmaly. Ýokary tarapdan gelýän ählisiniň üstünde durýar. Ýerden bolan ýere degişlidir we ýer hakda gürleýär, asmandan gelýän bolsa ählisiniň üstünde durýar. Ol näme gören we eşiden bolsa, şony şaýatlyk edýär, ýöne onuň şaýatlygyny hiç kim kabul etmeyär. Onuň şaýatlygyny kabul eden adam Hudaýyň hakyky bolandygyny tassyklady. Hudaý kimi iberen bolsa, ol Hudaýyň sözlerini gürleýär, sebäbi Hudaý Ruhy ölçegsiz berýär. Ata ogly söýýär we ähli zady onuň eline beripdir. Ogla ynanýan adam

ebedi durmuşa eýe bolýar, ýöne Ogla boýun bolmaýan adam durmuşy görmeyär, tersine, Hudaýyň gazaby onuň üstünde galýar.

4

Reb, farisaýlaryň Isanyň Ýahýadan has köp şägirt edinýändigini we çokundurýandygyny eşidendigini bilende Hakykatda-da, Isa özi suwa çümdürmeýärdi, ýöne onuň şägirtleri çümdürýärdiler. Ol Ýahudaýany terk etdi we Galileýa gitdi. Ýöne oňa Samariýanyň üsti bilen geçmek zerurdy. Şonuň üçin ol, Samariýanyň Syhar diýlip atlandyrylýan şäherine gelyär, Ýakubyň öz ogly Ýusuba beren ýeriniň golaýyna. Ýakubyň çeşmesi ol ýerde bardy. Isa syýahatdan ýadap, çeşmäniň başynda oturdy, sagat altylar ýalydy. Samariýadan bir aýal suw çekmäge gelyär. Isa oňa diýýär: Maňa içmäge ber. Onuň şägirtleri iýmit satyn almak üçin şähere gidipdiler. Şonuň üçin Samariýaly aýal oňa aýdýar: Nädip sen Ýewreý bolup, Samariýaly aýal bolan menden içmek soraýarsyň? Sebäbi Ýewreýler Samariýalylar bilen gatnaşmaýarlar. Isa jogap berdi we oňa aýtdy: Eger sen Hudaýyň sowgadyny bilseň we saňa Maňa içmäge ber diýýän kimdigini bilseň, sen ondan sorarydyň we ol saňa ýaşaýan suw bererdi. Aýal oňa diýýär: Jenabym, saňa çelek ýok, guýy bolsa çuň, onda diri suwy nireden alarsyň? Sen biziň atamyz Ýakupdan ulurak dälsiňmi, ol bize guýyny berdi we özi hem ondan içdi we onuň ogullary hem we onuň mallary hem? Isa jogap berdi we oňa aýtdy: Şu suwdan içýän her bir

adam ýene sussap bolar. Kim-de meniň oňa berjek suwumdan içse, ol ebedilik susap bilmez, ýöne men oňa berjek suw, onuň içinde ebedi durmuşa çykýan suw çeşmesi bolar. Aýal oňa diýýär: Rebbe, maňa şu suwy ber, şonuň üçin men susamaýyn we bu ýere suw çekmäge gelmeýin. Isa oňa aýdýar: Git, adamyňy çagyr we şu ýere gel. Aýal jogap berdi we aýtdy: Meniň erkegim ýok. Isa oňa aýtdy: Erkegim ýok diýip gowy aýtdyň. Baş erkek saýladyň, we häzir sende bolan adam seniň äriň däl, muny dogry aýtdyň. Aýal oňa aýdýar: Rebbe, men görýärim welin, sen pygambersiň. Biziň atalarymyz şu dagda ybadat etdiler, emma siz ybadat edilmeli ýeriň Iýerusalimde bardygyny aýdýarsyňyz. Isa oňa aýdýar: Aýal, maňa ynan, sebäbi şeýle sagat gelýär welin, ne şu dagda, ne-de Iýerusalimde Ataya sežde edersiniňiz. Siz bilmeýän zadyňyza sygynýarsyňyz, biz bilýän zadymyza sygynýarys, sebäbi halas ýahudylardan gelýär. Ýöne sagat gelýär, we häzir bar, haçan hakyky ybadat edýänler Ataya ruhda we hakykatda ybadat ederler, sebäbi Ata şeýle oňa ybadat edýänleri gözleýär. Hudaý ruhdyr we oňa sygynýanlaryň ruhda we hakykatda sygynmagy zerurdyr. Aýal oňa diýýär: Bilýärim, Messiýa, ýagny Hristos diýlip atlandyrylýan gelýär. Ol gelen wagty, bize ählisini jar eder. Isa oňa diýýär: Saňa gürleýän men. Şonuň üstünde onuň şägirtleri geldiler we onuň aýal bilen gürleşýändigine geň galdylar, ýöne hiç kim: Näme gözleýärsiň? ýa-da Näme üçin onuň bilen gürleşýärsiň? diýip soramady. Şonuň üçin aýal öz suw küýzesini goýberdi we şähere gitdi, we adamlara aýdýar, Geliň görüň, maňa eden ähli zatlarmy aýdan adamy görüň, bu Mesih dälmi? Olar şäherden çykdylar we oňa tarap geldiler.

Şol aralykda şägirtler ondan haýyş edip: Rabbi, iý diýýärdiler. Ol bolsa olara aýtdy: Meniň iýjek iýmim bar, ony siz bilenoksiňiz. Şonuň üçin şägirtler biri-birine aýdypdylar: Kimdir biri oňa iýjek zat getirdimi? Isa olara aýdýar: Meniň iýmegim, meni iberen Hudaýyň iradasyny ýerine ýetirmek we Onuň işini tamamlamakdyr. Siz heniz dört aý bar we hasyl gelýär diýmeýärsiňizmi? Ine, men size aýdýaryn: gözleriňizi galdyryň we ýerlere serediň, sebäbi olar hasyl üçin eýýäm ak. Orýan aýlyk alýar we miwäni ebedi durmuşa ýygnaýar, şonuň üçin ekýän hem-de orýan bilelikde şatlanýar. Munuň üçin hakyky söz sudyr: ekýän başga, orýan başga. Men sizi oramaga iberdim, siz zähmet çekmediňiz, başgalar zähmet çekdiler we siz olaryň zähmetine girdiňiz. Şol şäherden köp Samariýalylar oňa ynandylar, aýalyň şaýatlyk edýän sözünüň sebäpli: Maňa eden ähli zatlarymyň hemmesini aýtdy. Şonuň üçin Samariýalylar oňa gelenlerinde, olar oňdan öýlerinde galmagyny haýyş etdiler, we ol ol ýerde iki gün galdy. we has köp ynandy onuň sözüne görä Ol aýala aýdýardylar: Indi siziň sözüňiz sebäpli däl-de, özümüz eşitdik we bilýäris welin, bu hakykatdanam dünýäniň Halas Edijisi Mesihdir.

Ýöne iki günden soň ol ýerden çykyp, Galileýa gitdi. Özi Isa şaýatlyk etdi welin, pygamber öz ýurdunda hormat eýelemeýär. Şonuň üçin ol Galileýa gelende, Galileýalylar ony kabul etdiler, sebäbi olar onuň Iýerusalimde baýramçylykda eden ähli işlerini görendiler, çünki olar hem baýramçylyga geldiler.

Isa şonuň üçin ýene Galileýanyň Kana şäherine geldi, niredе

suwy şeraba öwürdi. Bir patyşa işgäri bardy, onuň ogly Kapernaum şäherinde näsagdy. Bu, Isanyň Iýudeýadan Galileýa gelendigini eşidip, onuň ýanyna gitdi we ogluny bejerip bermegi üçin inmegini haýyş etdi, sebäbi ogly ölmek üýşüp durdy. Şonuň üçin Isa oňa aýtdy, eger alamatlary we gudratly işleri görmeseňiz, ynanmarsıňyz. Şol patyşa işgäri oňa diýýär: Rebbe, meniň çagam ölmänkä aşak düşüň. Isa oňa diýýär: Git, ogluň ýaşaýar. Adam Isanyň oňa aýdan sözüne ynandy we gitdi. Eýýäm bolsa ol inip barýarka, onuň gullary oňa duşdular we habar berip aýtdylar: Seniň hyzmatkäriň ýaşaýar. Şonuň üçin ol olardan haýsy wagtda has gowulaşandygyny sorady. Olar oňa düýn ýedinji sagadda gyzzyrmanyň ony taşlandygyny aýtdylar. Ata bildi, sebäbi Isa oňa ogluň ýaşaýar diýip aýdan şol sagatda, we ol ynandy we onuň tutuş öýi hem ynandy. Bu ýene-de ikinji alamatdy, Isa Ýahudadan Galileýa geleninde eden alamatdy.

5

Mundan soň ýahudylaryň baýramy boldy, we Isa Iýerusalime gitdi. Iýerusalimde goýun howuzynyň ýanynda ýewreýçe Betesda diýlip atlandyrylýan, baş sütünli eýwany bolan howuz bar. Bu ýerlerde köp sanly näsag, kör, tokal we guran adamlar ýatyp, suwuň hereketini garaşýardylar. Habarçy belli wagtlarda howza inýärdi we suw galtalaşýardy, şonuň üçin suwyň galtalaşmagyndan soň ilkinji bolan adam haýsy kesel bilen tutulsa-da sagdyn bolýardy. Ol ýerde otuz sekiz ýyl öz keselinde bolan bir adam bardy. Muny gören Isa ýatanyny we köp wagt

eýýäm geçendigini bilip, oňa aýdýar: sagdyn bolmagy isleýärsiňmi? Näsag oňa jogap berdi: Rebbe, meniň ýanymda adam ýok, şonuň üçin suw bulaşanda meni howza atsyn. Ýöne men baryarkam, başgasy menden öň inýär. Isa oňa: Galk, düşegini al-da, ýör diýdi. Derrew adam sagdyn boldy, öz döşegini göterde we ýöräp başlady. Şol gün şenbe güni boldy. Şonuň üçin Ýahudylar bejerdilen adama aýdýardylar: Şenbe güni, saňa döşegi götermek rugsat däl. Ol olara jogap berdi: Meni sagdyn eden şol adam maňa Düşekçäni galdyr we ýör diýdi. Olar şonuň üçin ondan soradylar: Saňa düşekçäni galdyrd-da, ýör diýen adam kim? Ýöne bejerdilen adam onuň kim bolandygyny bilmeýärdi, sebäbi Isa ol ýerde märekä bar wagty çekilip gitdi. Soň bu zatlardan Isa ony ybadathanada tapýar we oňa aýtdy: Gör, sen sagdyn bolduň, indi günä etme, saňa has erbet bir zat bolmaz üçin. Adam gitdi we ýahudylara Isanyň ony sagat edendigi barada habar berdi.

We şonuň üçin ýahudylar Isa Mesihi yzarladylar we ony öldürmek islediler, sebäbi ol bu zatlary dynç gününde etdi. Ýöne Isa olara jogap berdi: Meniň Kakam şu wagta çenli işleýär we men hem işleýärim. Şonuň üçin ýewreýler ony has köp öldürmäge synanyşýardylar, sebäbi ol diňe bir şenbe gününü bozmak bilen çäklenmän, eýsem Hudaýy öz Kakasy diýip atlandyryp, özüni Hudaýa deň edýärdi.

Isa şonuň üçin jogap berdi we olara aýtdy: Hakykatdanam, hakykatdanam size aýdýaryn, Ogul öz-özünden hiç zat edip bilmeýär, diňe Kakanyň edýänini görse. Sebäbi Ol näme etse,

şolary Ogul hem meñzeş edýär. Sebäbi ata ogly söýýär we özi edýän ähli zatlaryny oňa görkezýär, we bularyň has ulusyny oňa görkezer, şonuň üçin siz geň galaýsyňyz. Edil nähili Ata ölüleri galdyrýar we janlandyrýar, şeýlelikde Ogul hem kimleri isleýän bolsa, olary janlandyrýar. Näme sebäbi Ata hiç kimi höküm etmeýär, ýöne ähli hökümi Ogla berdi. Şonuň üçin ähli Ogla hormat bersinler, nähili Kakasyna hormat berýärler. Ogla hormat bermeýän, ony iberen Kakasyna-da hormat bermeýär. Hakykatdanam, hakykatdanam size aýdýaryn: meniň sözümi eşidýän we meni iberen Hudaýa ynandyryan adam ebedi durmuşa eýedir we höküme gelmez, ýöne ölümden durmuşa geçdi. Hakykatdanam, hakykatdanam size aýdýaryn, gelyän sagat bar we häzir şol wagty, haçan ölümler Hudaýyň Oglunyň sesini eşiderler we eşidenler ýaşarlar. Edil nähili Ata durmuşy Özünde saklaýan bolsa, şeýdip Ogla hem durmuşy özünde saklamagy berdi. We oňa ygtyýar berdi we höküm etmek üçin, sebäbi ol Adam Ogly bolýar. Mundan geň galmaň, sebäbi şeýle sagat gelyär welin, mazarlarda ýatanlaryň hemmesi onuň sesini eşider, We gowy zatlary edenler durmuş direlişine çykarlar, pes zatlary edenler bolsa höküm direlişine çykarlar.

Men özümde hiç zat edip bilemok. Nähili eşidýän bolsam, şeýle höküm edýärim we meniň hökmüm adalatly, sebäbi men öz islegimi däl-de, eýsem meni iberen Atanyň islegini gözleýärim. Eger men öz hakymda şaýatlyk etsem, meniň şaýatlygyň hakyky däl. Meniň hakymda şaýatlyk edýän başga biri bar, we men onuň meniň hakymda berýän şaýatlygynyň hakyky bolýandygyny bilýärim. Siz Ýahýanyň ýanyna iberdiňiz, we ol

hakykata şaýatlyk etdi. Men adam-dan şaýatlyk almaýaryn, ýöne bu zatlary aýdýaryn, siz halas boluň diýip. Ol ýanýan we şöhlendirýän çyra boldy, siz bolsa onuň çyrasynda bir wagt şatlanmak isleýäňiz. Men amma Ýahýanyňkydan has uly şaýatlyga eýe, sebäbi Kaka maňa tamamlamak üçin beren işleriň özi, men edýän şol işler meniň barada şaýatlyk edýär, sebäbi Kaka meni iberdi. Meni iberen Atam Özi meniň hakymda şaýatlyk etdi. Siz Onuň sesini hiç wagt eşitmedik we Onuň görnüşini görmedik, Siz onuň sözünü özüňizde saklamaýarsyňyz, sebäbi ol iberen adama ynanmaýarsyňyz. Siz ýazgylary gözleýärsiňiz, sebäbi siz olarda ebedi durmuşy eýeländiginiizi pikir edýärsiňiz, we şolar meniň barada şaýatlyk edýänlerdir, Ýöne siz meniň ýanyma gelmek islemeýärsiňiz, sonuň üçin durmuşa eýe bolup bilmeýärsiňiz. Şöhrat adamlardan almaýaryn. Ýöne men sizi tanaýaryn, sebäbi siziň özüňizde Hudaýyň söýgüsi ýok. Men Atamyň adynda geldim, emma siz meni kabul etmeýärsiňiz; eger başga biri öz adynda gelse, şony kabul edersiňiz. Biri-biriňizden şöhrat alýarkaňyz, ýöne ýeke-täk Hudaýdan gelyän şöhratny gözlemeýärkaňyz, nädip ynanmaga ukyplysyňyz? Pikir etmän men siziň Atanyň ýanynda sizi aýyplajakdygym, siziň aýyplaýanjyňyz Musadyr, oňa siz umyt bagladyňyz. Eger siz Musa ynanýan bolsaňyz, maňa-da ynanardyňyz, sebäbi ol meniň hakymda ýazdy. Eger şol adamyň ýazgylaryna ynanmaýan bolsaňyz, meniň sözlerime nädip ynanar bolarsyňyz?

Şondan soň Isa Galileýa deňziniň, ýagny Tiberiýa deňziniň aňyrsyna gitdi. Oňa köp märeke eýerdi, sebäbi olar onuň näsaglaryň üstünde edýän alamatlaryny görýärdiler. Isa dag çykdy we ol ýerde öz şägirtleri bilen oturdy. Ýöne ýakyn boldy Pasxa, ýahudylaryň baýramçylygy. Şonuň üçin Isa gözlerini galdyryp we köp märekanäniň öz tarapyna gelýändigini görüp, Filipe aýtdy: Bu adamlar iýsinler diýip, nireden çörek satyn alalyň? Bu bolsa ony synap görüp aýdýardy, özi näme etjekdigini bilýärdi. Filip oňa jogap berdi: Iki ýüz denariýanyň çörekleri olara ýeterlik däl, olaryň her biri azajyk alsyn diýip. Onuň şägirtlerinden biri, Simonyň Petruň dogany Andreýas oňa aýdýar, Şu ýerde baş sany arpa çöregi we iki sany balygy bolan bir çaga bar, ýöne bular şeýle köp adam üçin näme? Isa aýtdy: Adamlary ýatyryň. Ol ýerde köp ot bardy. Şeýlelikde erkekler ýatdylar, olaryň sany takmynan baş müň adamdy. Isa çörekleri aldy we şükür edip, şägirtlere paýlady, şägirtler bolsa oturan adamlara paýladylar, şeýle hem balyklary hem isleýşi ýaly paýladylar. Olar doyandan soň, öz şägirtlerine diýdi: Galan bölekleri ýygnaň, hiç zat ýitmesin. Şonuň üçin olar ýygnady we on iki sebedi bölekler bilen doldurdy, baş arpa çöreginden gelýän we iýenlerden artykmaç galanlary. Olar, şonuň üçin adamlar Isanyň eden alamatyny gören soň, aýdýardylar: Bu hakykatdanam dünýä gelýän pygamberdir. Jesus şonuň üçin olaryň gelip, ony patyşa etmek üçin tutjak bolýandyklaryny bilip, ýene-de daga özi ýeke çekildi.

Agşam bolany bilen, onuň şägirtleri deňze aşak gitdiler. Gämä münüp, deňziň aňyrsyna, Kapernauma tarap baryýardylar.

Garaňkylyk eýýäm düşüpdí, emma Isa olaryň ýanyňa heniz gelmändi. Uly şemalyň esmegi bilen deňiz gozgalýardy. Ýigrimi baş ýa-da otuz stadion ýaly ýüzüp gidenden soň, olar Isanyň deňziň üstünde ýöräp, gäminiň golaýyna gelýändigini gördüler we gorkdular. Ol bolsa olara aýdýar: Men şol, gorkmaň. Olar ony gämä almak isleýärdiler we derrew gämi barýan ýerleriniň topragyna geldi.

Ertesi gün deňziň aňyrsynda duran märekä gördi welin, şol ýerde başga gämi ýokdy, diňe bir gämi bardy, şol gämä onuň şägirtleri münüpdí, we Isa öz şägirtleri bilen bilelikde gämä girmändi, ýöne diňe onuň şägirtleri gitdiler, Ýöne Tiberiýadan gaýyklar geldi, Rebiň şükür edenden soň çörek iýen ýeriň golaýyna. Haçan märeke Isanyň we onuň şägirtleriniň ol ýerde dældigini görende, olar özi gämilere münüp, Isany gözläp Kapernauma geldiler. We ony deňziň aňyrsynda tapanymyzdan soň, oňa aýtdylar: Mugallym, haçan şu ýerde bolduň? Isa olara jogap berdi we aýtdy: Hakykatdanam, hakykatdanam size aýdýaryn, siz meni gözleýärsiňiz, alamatlary görendigiňiz üçin däl, eýsem çöreklerden iýip doýandygyňyz üçin. Ýok bolýan iýmit üçin däl-de, eýsem ebedi durmuşa çenli galýan iýmit üçin işläň, ony size adamyň Ogly berer, sebäbi Ony Atasy Hudaý möhürledi. Men şonuň üçin oňa aýtdym: Hudaýyň işlerini işlemek üçin näme etmeli? Isa jogap berdi we olara aýtdy: Bu Hudaýyň işidir, Onuň iberen adamyna ynanmagyňyz.

Şonuň üçin men oňa aýtdym: Sen haýsy alamaty edýärsiň, biz görmek we saňa ynanyp bilmek üçin? Näme iş edýärsiň? Biziň

atalarymyz çölde manna iýdiler, ýazylyşy ýaly, olara iýmek üçin asmandan çörek berdi. Isa şonuň üçin olara aýtdy: Hakykatdanam, hakykatdanam size aýdýaryn, Musa size asmandan çörek bermedi, ýöne meniň Kakam size asmandan hakyky çöregi berýär. Hudaýyň çöregi asmandan inýän we dünýä durmuş berýän çörekdir. Men oňa aýtdym: Rebbe, hemişe bize şu çöregi ber. Isa olara aýtdy: Men durmuşyň çöregi. Maňa gelyän hiç haçan açlyk çekmez we maňa ynanýan hiç haçan suwsuzlyk çekmez.

Ýöne men size aýtdym ki, siz meni gördüňiz, emma ynanmaýarsyňyz. Atam maňa berýän ähli zat maňa geler, we maňa gelyäni men asla daşary kowmaryn. Sebäbi men asmandan düşdüm, öz islegimi ýerine ýetirmek üçin däl, eýsem meni iberen Allanyň islegini ýerine ýetirmek üçin. Bu bolsa meni iberen Atamyň islegi: Ol maňa beren ähli zadyň hiç birini ýitirmezlik, eýsem olary soňky günde dikeltmek. Bu bolsa meni iberen Allanyň iradasy: Ogly görýän we oňa ynanýan her bir adam ebedi durmuşa eýe bolsun we men ony soňky günde direlderim. Şonuň üçin ýahudylar onuň barada gynandylar, sebäbi ol: Men asmandan inen çörekdirin diýdi. Olar aýdýardylar: Bu Ýusupyň ogly Isa däl mi, biz onuň kakasyny we ejesini bilýäris? Onda bu nädip Men asmandan indim diýýär? Şonuň üçin Isa jogap berdi we olara aýtdy: Biri-biriňiz bilen sykyrdamaň. Hiç kim meniň ýanyňa gelip bilmez, eger meni iberen Atam ony çekmese, we men ony soňky günde direlderin. Pygamberlerde ýazylandyr, we ählisi Hudaýyň öwredilenleri bolarlar. Atadan eşidýän we öwrenen her kim maňa gelyär,

Atany hiç kim görmedi, diňe Hudaýdan gelen Atany gördi. Hakykatdanam, hakykatdanam aýdýaryn size: meniň içime ynanan adam ebedi durmuşa eýedir. Men ömrüň çöregi. Siziň atalarňyz çölde manna iýdiler we öldüler. Bu asmandan inen çörekdir, ony iýän adam ölmez. Men asmandan inen diri çörek. Eger kim bu çörekden iýse, ebedilik ýaşar. We men berjek çörek bolsa, meniň etimdir, ony men dünýäniň durmuşy üçin bererin. Ýewreýler şonuň üçin biri-birleri bilen söweşiپ, şeýle diýýärdiler: Bu bize öz etini iýmäge nädip berip biler? Isa şonuň üçin olara aýtdy: Hakykatdanam, hakykatdanam size aýdýaryn, eger Adamyň Oglunyň etini iýmeseňiz we onuň ganyny içmeseňiz, özüňizde durmuş ýokdur. Meniň etimi iýýän we ganymy içýän ebedi durmuşa eýe bolýar, we men ony soňky günde direlderin. Sebäbi meniň etim hakykatdanam iýmitdir, we meniň ganym hakykatdanam içgidir. Meniň etimi iýän we meniň ganymy içýän mende galýar, we men hem onda galýaryn. Nähili meni iiberen ol ýaşayan Ata we men ýaşayaryn Atanyň üçin, şeýle hem meni iýýän hem-de ol ýaşar meniň üçin. Bu asmandan inen çörekdir, atalarňyz mannany iýip ölen ýaly däl, bu çöregi iýýän ebedilik ýaşar. Ol bular zatlary Kapernaum şäherindäki ýygnaýşykda öwredip ýörkä aýtdy.

Köp şonuň üçin onuň şagirtlerinden eşidenler aýtdylar: Bu söz gaty, kim ony eşidip bilýär? Isa öz-özünde şagirtleriniň bu barada gümrtdäýändigini bilip, olara aýtdy: Bu sizi бүдredýärmі? Eger şonuň üçin adamyň oglunyň öň bolan ýerine çykýandygyny görseňiz-ä? Ruh janlandyryjydyr, et hiç peýda bermeýär, men size aýdýan sözlerim ruh we ýaşayşydyr.

Emma siziň araňyzda käbirleri bar, olar ynanmaýarlar. Sebäbi Isa başdan bilýärdi, käbirleriň ynanmaýandygyny we kimiň ony tabşyrjakdygyny. Ol aýtdy: Şu sebäpden men size aýtdym: hiç kim meniň ýanyma gelip bilmez, eger oňa meniň Atamdan berilmedik bolsa. Şondan soň onuň şägirtleriniň köpüsi yza gitdi we indi onuň bilen ýöremediler. Şonuň üçin Isa on ikisine aýtdy: Siziň hem gitmek isleýän dälşiňizmi? Simon Petrus oňa jogap berdi: Rebbe, kimiň ýanyna gideris? Ebedi durmuşyň sözleri sende bar. Biz ynanýarys we bilýäris, siziň diri Hudaýyň Ogly Mesih bolýandygyňyzy. Isa olara jogap berdi: Men sizi on ikini saýlamadymmy? Ýöne siziň biriňiz şeýtandyr. Ol bolsa Simonyň ogly Iskariotly Ýahudany aýdýardy, sebäbi bu on ikiniň birisi bolup, ony ele bermäge niýetlenipdi.

7

We şu zatlardan soň Isa Galileýada geçdi, sebäbi ol Ýahudyýada geçmek islemedi, çünki ýahudylar ony öldürmek isleýärdiler. Ýewreýleriň çadyr baýramy ýakyndy. Şonuň üçin onuň doganlary oňa aýtdylar: Bu ýerden git-de, Ýahudyýa git, şägirtleriň hem seniň edýän işleriňi görsünler. Hiç kim gizlinlikde bir zat edip, özi açyklykda bolmak islemez. Eger şulary edýän bolsaň, özüňi dünýä görkeziň. Çünki onuň doganlarysam oňa ynanmaýardylar. Isa olara şeýle diýýär: Meniň wagtym entek gelmedi, ýöne siziň wagtyňyz hemişe taýýar. Dünýä sizi ýigrenip bilmeýär, ýöne meni ýigrenýär, sebäbi men onuň işleriniň erbet bolýandygyny şaýatlyk edýärin.

Siz bu baýramçylyga çykyň, men bu baýramçylyga entek çykmaýaryn, sebäbi meniň wagtym entek dolmady. Bu zatlary olara aýdyp, Galileýada galdy. Onuň doganlary baýrama gidenlerinden soň, ol hem gitdi, ýöne açykdan däl, gizlinlikde gitdi. Ýahudylar baýramçylykda ony gözleýärdiler we şol nirede? diýýärdiler. Onuň hakynda märekäniň arasynda köp şikaýat bardy. Käbirleri: Ol gowy adam diýýärdiler, beýlekiler bolsa: Ýok, ol märekäni aldaýar diýýärdiler. Hiç kim bolsa-da, ýewreýlerden gorkup, onuň hakynda açyk gürlenmedi.

Eýýäm baýramyň ortasynda Isa mukaddes ýere çykdy we öwredýärdi. Ýahudylar geň galdylar we aýdýardylar: Bu adam öwrenmän, hatlary nädip bilýär? Isa olara jogap berdi we aýtdy: Meniň öwredişim meniň dälidir, ýöne meni iberen Onuňkydyr. Eger kimdir biri Onuň islegini ýerine ýetirmegi isleýän bolsa, bu öwrediş Hudaýdan gelyärmi ýa-da men özümden gürläýärimmi diýip biler. Öz-özünden gürläýän öz şöhratyny gözleýär, ýöne ony iberen Zadyň şöhratyny gözleýän hakyky bolýar we onda adalatsyzlyk ýokdur. Musa size kanuny bermedi; we siziň araňyzda hiç kim kanuny ýerine ýetirmeýär. Näme üçin meni öldürmek isleýärsiňiz? Märeke jogap berdi we aýtdy: Sende jyn bar, kim seni öldürmek isleýär? Isa jogap berdi we olara aýtdy: Bir iş etdim, we şonuň üçin hemmähiz haýran galýarsyňyz. Musa size sünnet berdi, ýöne ol Musadan däl-de, eýsem atalardan, we siz sabat günü adamy sünnet edýärsiňiz. Eger adam şenbe gününde sünnet alýar, şonuň üçin Musanyň kanuny bozulmasyn diýip, maňa näme üçin gaharlanýarsyňyz, sebäbi men tutuş adamy sagdyn etdim şenbe gününde? Daş görnüşe

göra höküm etmäñ, eýsem adalatly höküm çykaryñ. Şonuñ üçin Iýerusalymlylaryñ käbirisi aýdýardylar: Bu olaryñ öldürmek isleýän adamy dälmi? We görüñ, açyklyk bilen gürleýär we oña hiç zat aýtmaýarlar. Belki, hökümdarlary hakykatdanam onuñ Mesihdigini bildilermi? Ýöne biz muny nirede bolandygyny bilýäris, emma Mesih haçan gelse, hiç kim onuñ nirede bolandygyny bilmeýär. Şonuñ üçin Isa ybadathanada öwredip, gygyryp çykdy we aýtdy: Siz meni hem bilýärsiñiz, hem-de niräden bolandygyny bilýärsiñiz. Men öz-özümde gelmedim, ýöne meni iberen hakyky Hudaý bar, siz Ony bilmeýärsiñiz. Men ony bilýärim, sebäbi men ondan gelýärim we ol meni iberdi. Olar ony tutmak isleýärdiler, ýöne hiç kim oña el degmedi, sebäbi onuñ wagty entek gelmändi. Märekeden köp adamlar oña ynanýardylar we aýdýardylar: Mesih gelende, munuñ edenlere garanynda has köp alamatlary edermi? Farisaýlar mähelleniñ onuñ hakynda şeýle gygyldasýandygyny eşitdiler, we Farisaýlar bilen baş ruhanylar ony tutmak üçin kömekçileri iberdiler. Isa şonuñ üçin aýtdy: Henizem az wagt siziñ bilen men we meni iberen ýanyna gidýärim. Siz meni gözläp boljak, ýöne tapmajak, we men nirede bolsam, siz ol ýere gelip bilmejek. Şonuñ üçin ýahudylar öz aralarynda aýtdylar: Bu adam nirä gitmek isleýär welin, biz ony tapamarys? Ol grekleriñ dargamagyna gitmek we grekleri öwretmek isleýärmik? Bu näme söz ol aýdan, Meni gözläris we tapmarsyñyz, we men nirede bolsam, siz gelip bilmersiñiz?

Baýramyñ soňky uly gününde Isa durdy we gygyryp aýtdy: Eger kim susamsa, maña gelsin we içsin. Maña ynanýan, mukaddes

ýazgyda áýdylyşy ýaly, onuň içinden diri suwuň derýalary akap. Ýöne ol muny Ruh barada áýtdy, ony oňa ynanyňanlar almaly boldular, sebäbi Mukaddes Ruh entek ýokdy, çünki Isa entek şöhratlandyrylmady. Köp adamlar märekeden sözünü eşidip, şonuň üçin áýdýardylar: Bu hakykatdanam pygamber. Beýlekiler áýdýardylar: Bu Mesihdir. Beýlekiler bolsa áýdýardylar: Mesih Galileýadan gelýärmi? Ýazgy Dawudyň tohumyndan we Dawudyň ýaşan Betlehem obasynyň içinden Mesihniň geljekdigini aýtmadymy? Şonuň üçin halk ýygmanyşygynda onuň sebäpli bölünme ýüze çykdy. Käbirler onuň üstüne el salmak isleýärdiler, ýöne hiç kim oňa el degdirmegi. Kömekçiler baş ruhanlaryň we Fariseýleriň ýanyna geldiler, şolar olara áýtdylar: Näme üçin ony getirmediňiz? Kömekçiler jogap berdiler: Hiç wagt hiç bir adam bu adamyň ýaly gürlmedi. Farisaýlar olara jogap berdiler: Siziň hem ýoldan azaşdyrylandygyňyz ýokmy? Hökümdarlaryň ýa-da Fariseýleriň arasyndan kim-de bolsa oňa ynandy? Ýöne şu kanyny bilmeýän märekä näletlenenlerdir. Nikodim olara áýdýar, ol gije oňa gelen, olaryň birisi bolup: Biziň kanunymyz adamyny höküm edýärmi, eger öň ondan eşitmeseň we ol näme edýändigini bilmeýän? Olar jogap berip, oňa áýtdylar: Sen hem Galileýadan dälmiň? Gözleg et-de, gör, Galileýadan pygamber çykmandyr. We her biri öz öýüne gitdi.

8

Jesus ýöne Zeýtun dagyna gitdi Daň bilen bolsa ol ýene

mukaddes ybadathana geldi we ähli halk oňa tarap gelýärdi, ol hem oturyp olara öwredýärdi. Ýöne ýazyjylar we farisaýlar zyna eden wagtynda tutulan aýaly getirýärler we ony ortada goýýarlar. Olar oňa aýdýarlar: Mugallym, bu aýal zinakärlik edýän wagtynda ele salyndy. We biziň kanunymyzda Musa şeýle aýallary daşlamak buýurdy. Sen şonuň üçin näme diýýärsiň? Muny bolsa aýtdylar oňy synap, şeýle welin olar oňa garşy aýyplama eýe bolsunlar. Isa bolsa aşak egilip, barmak bilen ýere ýazýardy. Olar oňa soramagy dowam etdirenlerinde, ol göni durdy we olara aýtdy: Siziň araňyzda günäsiz bolan birinji bolup oňa daş taşlasyn. We ýene aşak egilip, ýere ýazdy. Olar bolsa eşidip, ýaşululardan başlap, bir-birden çykdylar, we Isa we ortada duran aýal galdylar. Isa gözünü galdyryp, oňa aýtdy: Aýal, nirede olar? Hiç kim seni günäkärlemedimi? Ol bolsa aýtdy: Hiç kim, Rebbe. Isa bolsa aýtdy: Men hem seni ykrar etmeýärin, git we mundan beýläk artyk günä etme.

Ýene-de şonuň üçin Isa olara şeýle diýip gürlädi: Men dünýäniň ysyygydyryn. Maňa eýerýän adam garaňkylykda ýöremez, eýsem durmuşyň ysyygyna eýe bolar. Şonuň üçin farisaýlar oňa aýtdylar: Sen öz hakynda şaýatlyk edýärsiň, seniň şaýatlygyň hakyky däl. Isa jogap berdi we olara aýtdy: Hatda men öz hakymda şaýatlyk etsem-de, meniň şaýatlygyň dogry, sebäbi men niräden gelendigimi we nirä gidýändigimi bilýärin, emma siz meniň niräden gelýändigimi ýa nirä gidýändigimi bilmeýärsiňiz. Siz bedene görä höküm edýärsiňiz, men hiç kime höküm etmeýärin. We eger men höküm etsem-de, meniň hökmüm hakyky bolýar, sebäbi men ýeke däl, ýöne men we

meni iberen Kaka. Siziň kanunlaryňyzda-da ýazylandyr welin, iki adamyň şaýatlygy dogry bolýar. Men öz hakymda şaýatlyk edýän, we meni iberen Atam meniň hakymda şaýatlyk edýär. Şonuň üçin oňa aýdýardylar: Nirede seniň kakan? Isa jogap berdi: Siz ne meni bilýärsiňiz, ne-de meniň Kakamy. Eger meni bilseňiz, meniň Kakamy hem bilýärdiňiz. Isa bu sözleri ybadathanada öwredip ýörkä, hazyna ýerinde aýtdy we hiç kim ony tutmady, sebäbi onuň wagty entek gelmändi.

Isa olara ýene-de şonuň üçin aýtdy: Men gidýärin we siz meni gözläp taparsyňiz, we siziň günäňizde ölersiňiz. Men nirä gidýärin, siz ol ýere gelip bilmersiňiz. Şonuň üçin Ýahudylar aýdýardylar: Ol özüni öldürermi? Sebäbi ol aýdýar: Nirede men gidýärin, siz gelip bilmersiňiz? Ol olara aýtdy: Siz aşakdakylardansyňyz, men ýokardakylardanmyn. Siz şu dünýädensiz, men şu dünýäden dälim. Şonuň üçin men size aýtdym, siz öz günäleriňizde ölersiňiz, sebäbi eger meniň kim bolýandygyma ynanmasaňyz, öz günäleriňizde ölersiňiz. Olar şonuň üçin oňa aýtdylar: Sen kim? Isa olara jogap berdi: Başdan bäri size aýdýan zadym. Siziň hakda gürlemäge we höküm etmäge köp zadym bar, ýöne meni iberen hakyky bolýar, we men ondan eşiden zatlarym, şolary dünýä aýdýaryn. Olar Onuň öz Kakasyny aýdýandygyny bilmediler. Isa olara şonuň üçin aýtdy: Haçan Adamyň Ogluny galdyrsaňyz, onda Men diýip bilýändigizi bilersiňiz we öz özümden hiç zat etmeyändigimi, ýöne Kakam ma Meni iberen meniň bilen, Atam meni ýeke goýmady, sebäbi men hemişe Oňa ýaraýan zatlary edýärin. Ol şeýle gürleýärkä, köp adamlar oňa ynandylar.

Şonuň üçin Isa oňa ynanan ýahudylara aýdýardy: Eger siz meniň sözümde galsaňyz, hakykatdanam meniň şägirtlerimsiňiz. Siz hakykaty bilärsiňiz we hakykat sizi azat eder. Olar oňa jogap berdiler: Biz Ybraýymyň tohumydyrys we hiç wagt hiç kime gul bolmadyk, sen nädip erkin bolarsyňyz diýip aýdýaň? Isa olara jogap berdi: Hakykatdan, hakykatdan size aýdýaryn, günä edýän her adam günäniň guludyr. Ýöne gul öýde ebedilik galmaýar, ogul bolsa ebedilik galýar. Eger Ogul sizi azat etse, hakykatdanam azat bolarsyňyz. Men bilýärin siz Ybraýymyň tohumy bolýandygyňyzy, ýöne siz meni öldürmegi gözleýärsiňiz, sebäbi meniň sözüm siziň içiňizde ýer almaýar. Men öz atamyň ýanynda gören zadymy gürleýärin, we siz hem öz ataňyzyň ýanynda gören zadyňyzy edýärsiňiz. Olar jogap berip, oňa aýtdylar: Biziň atamyz Ybraýym. Isa olara aýtdy: Eger Ybraýymyň çagalary bolsaňyz, Ybraýymyň işlerini edýärdiňiz. Indi bolsa siz meni öldürmegi gözleýärsiňiz, size Hudaýdan eşiden hakykatymy aýdan adamy. Muny Ybraýym etmedi. Siz öz atanyňyzyň işlerini edýärsiňiz. Şonuň üçin biz oňa aýtdyk: Biz zinadan dogulmadyk, biziň bir Atamyz bar - Hudaý. Isa olara şeýle diýdi: Eger Hudaý siziň ataňyz bolsa, siz meni söýerdiňiz, sebäbi men Hudaýdan çykdim we geldim, hem-de öz-özümden gelmedim, ýöne Ol meni iberdi. Näme üçin meniň sözlemi bilmeýärsiňiz? Sebäbi siz meniň sözümü eşidip bilmeýärsiňiz. Siz şeytanyň atasyndan gelyärsiňiz we siziň ataňyzyň isleglerini etmek isleýärsiňiz. Ol başyndan adam öldüriji boldy we hakykatda durmaýar, sebäbi onda hakykat ýok, haçan ýalan gürleýär, öz zatyndan gürleýär, sebäbi ol ýalançydyr we onuň atasy hem. Men bolsa hakykaty aýdýaryn, siz maňa

yndanmaýarsyňyz. Siziň araňyzdan kim meni günäde aýyplap bilýär? Eger hakykat aýdýan bolsam, näme üçin maňa yndanmaýarsyňyz? Hudaýdan bolan Hudaýyň sözlerini eşidýär, şonuň üçin siz eşitmeýärsiňiz, sebäbi siz Hudaýdan dälisiňiz. Ýahudylar şonuň üçin jogap berip, oňa aýtdylar: Biz gowy aýtmaýarysmy, sen Samariýaly we saňa jyn bar diýip? Isa jogap berdi: Men jynly däl, ýöne Men Atamy hormatlaýaryn, we siz Meni hormatsyzlyk edýärsiňiz. Men bolsa öz şöhratymy gözlemeyärin; gözleýän we höküm edýän bar. Hakykatdanam, hakykatdanam size aýdýaryn: eger kimdir biri meniň sözümü saklar bolsa, ölümi asla görmez. Ýewreýler oňa şonuň üçin aýtdylar: Indi bildik, sende jyn bar. Ybraýym öldi we pygamberler hem öldi, emma sen aýdýarsyň: Eger kim-de-bir meniň sözümü saklar bolsa, ol ebedilik ölümi dadyp görmez. Sen biziň atamyz Abraham-dan uludygyňmy, ol öldü? Pygamberler hem öldüler, özüni kim edýärsiň? Isa jogap berdi: Eger men özümi şöhratlandysam, meniň şöhratym hiç zat däl. Meni şöhratlandyrýan Atam bar, siz Ony öz Hudaýyňyz diýip aýdýarsyňyz, Siziň ony tanamaňyz, emma men Ony bilýärin. Eger men Ony bilmeýärin diýsem, siziň ýaly ýalançy bolaryn, ýöne men Ony bilýärin we Onuň sözünü saklaýaryn. Siziň ataňyz Ybraýym meniň günümü görmek üçin şatlady, gördi we şatlady. Şonuň üçin ýewreýler oňa aýtdylar: Sen entek elli ýaşyň ýok, Abraham-y gördüňmi? Isa olara aýtdy: Hakykatdan, hakykatdan size aýdýaryn, Ybraýym bolmazdan öň Men bardy. Olar şonuň üçin daşlary galdyrdylar, oňa atmak üçin. Ýesu bolsa gizlendi we ybadathanadan çykdy, olaryň arasyndan geçip, şeýlelikde geçip gitdi.

We geçip barýarka dogluşyndan kör adamy gördi. We onuň şägirtleri oňa soradylar: Rabbi, kim günä etdi, bu ýa-da onuň ene-atasy, kör dogulmagy üçin? Isa jogap berdi: Ne bu günä etdi, ne-de onuň ene-atasy, ýöne Hudaýyň işleri onda aýan edilsin diýip. Meni iberen Onuň işlerini gündiz wagtynda işlemek gerek, sebäbi gije gelýär we şonda hiç kim işläp bilmeýär. Haçan men dünýäde bolsam, men dünýäniň çyrasydyryn. Şu zatlary aýdyp, ol ýere tüýkürtdi we tüýkürtden palçyk ýasady, we palçygy kör adamyň gözlerine çaldy. Ol oňa aýtdy: Git, Siloam howuzyna ýuw, onuň manysy Iberilen diýmekdir. Şonuň üçin ol gitdi we ýuwdy, we görüp geldi.

Şonuň üçin goňşular we öň ony kör diýip görýänler: Bu oturyp dilençilik edýän adam dälmi? diýýärdiler. Käbirleri bu ol diýýärdiler, beýlekileri bolsa oňa meňzeş diýýärdiler. Ol bolsa men şol diýýärdi. Olar oňa şonuň üçin aýdýardylar: Seniň gözleriň nädip açyldy? Ol jogap berip aýtdy: Isa diýlip atlandyrylýan adam palçyk ýasady we meniň gözlerime çalды-da, maňa Siloam howuzyna git we ýuw diýdi. Men gidip ýuwnanymdan soň, gördüm. Şonuň üçin oňa aýtdylar: Ol nirede? Ol aýdýar: Bilmeýärim.

Olar ony Farisaýlara alyp barýarlar, öň kör bolany. Isa palçyk ýasap, onuň gözlerini açan wagty şenbe günü bolupdy. Ýene-de şonuň üçin Farisaýlar ondan nädip gözünüň açylandygyny

soradylar. Ol bolsa olara aýtdy: Palçygy gözlerimiň üstüne goýdy, men ýuwдум we görýärim. Şonuň üçin Farisaýlaryň käbirleri aýdýardylar: Bu adam Hudaýdan däl, sebäbi şenbe gününü saklamaýar. Beýlekiler bolsa aýdýardylar: Günäkär adam nädip şeýle alamatlary edip biler? we olaryň arasynda bölünişik bardy. Olar kör adama ýene-de aýdýarlar: Sen onuň hakynda näme diýýärsiň, sebäbi ol seniň gözleriňi açdy? Ol bolsa: Ol pygamberdir diýdi. Ýahudylar onuň kör bolandygyna we görüşini alandygyna ynanmadylar, şonuň üçin görüşini alan adamyň ene-atasyny çagyryançaýlar. We olardan soradylar: Bu siziň ogluňyzy, siz kör doguldy diýip aýdýan? Onda ol häzir nädip görýär? Ýöne onuň ene-atasy olara jogap berip aýtdylar: Biz bilýäris, bu biziň oglumuzdyr we kör doglandygyny bilýäris, Ýöne häzir nädip görýändigini bilmeýäris, ýa-da onuň gözlerini kemiň açandygyny bilmeýäris, ol ýetginjek ýaşda, oňa soraň, özi özi hakda gürler. Munuň sebäbi, onuň ene-atasy Ýahudylardan gorkýardylar, sebäbi Ýahudylar eýýäm ylalaşypdylar: eger kimde-kim ony Mesih diýip boýun alsa, sinagogdan kowulsun. Şonuň üçin onuň ene-atasy: Ol ýaşy ýeten, özünden soraň diýdiler. Olar ikinji gezek kör bolan adamy çagyrdylar we oňa aýtdylar: Hudaýa şöhrat ber, biz bilýäris bu adam günäkärdir. Ol şonuň üçin jogap berdi we aýtdy: Onuň günäkär bolup-bolmaýandygyny bilmeýärim, ýöne bir zady bilýärim - kör bolan häzir görýärim. Men oňa ýene aýtdym: Ol saňa näme etdi? Ol seniň gözleriňi nädip açdy? Ol olara jogap berdi: Men size eýýäm aýtdym, emma siz eşitmediniz. Näme üçin ýene-de eşitmek isleýärsiňiz? Siz hem Onuň şagirtleri bolmak isleýärsiňizmi? Olar oňa kemsitdiler we aýtdylar: Sen şol

adamyň şägirdidir, biz bolsa Musanyň şägirtleridir. Biz bilýäris, Hudaý Musa bilen gürläpdir, ýöne muny niräden bolandygyny bilemzok. Şol adam jogap berip, olara aýtdy: Hakykatdanam, bu geň zat, sebäbi siz onuň niräden bolandygyny bilmeyärsiňiz, ýöne ol meniň gözlerimi açdy. Biz bilýäris welin, Hudaý günäkärleri eşitmeýär, ýöne eger kim-de-bir Hudaýdan gorkýan bolsa we Onuň iradasyny ýerine ýetirse, şony eşidýär. Asyrdan bäri dogabitden kör adamyň gözlerini biriniň açandygy eşidilmändir. Eger bu Hudaýyň ýanyndan bolmasa, hiç zat edip bilmezdi. Jogap berip, oňa aýtdylar: Sen tutuşlygyna günälerde doguldyň, we sen bize öwredýärsiňmi? we ony daşary kowdular. Isa onuň daşary kowulandygyny eşitdi we ony tapyp, oňa aýtdy: Sen Hudaýyň Ogulyna ynanýarsyňmy? Ol jogap berdi we aýtdy: Kim ol, Rebbe, men oňa ynanmak üçin? Isa oňa aýtdy: Sen ony gördüň, seniň bilen gürläýän şol adamdyr. Ol bolsa: Ynanýaryn, Rebbe diýdi we oňa sežde etdi. Isa şeýle diýdi: Men bu dünýä höküm üçin geldim, şonuň üçin görmeýänler görsünler we görýänler kör bolsunlar. Farisaýlardan bolan käbirleri onuň bilen bolar muny eşitdiler we oňa aýtdylar: Biz hem kör däl? Isa olara aýtdy: Eger kör bolsaňyz, günäňiz bolmazdy, ýöne indi görýäris diýýärsiňiz, şonuň üçin günäňiz galýar.

10

Hakykatdanam, hakykatdanam size aýdýaryn, goýunlaryň howlusyna gapydan girmeyän, ýöne başga ýerden çykýan ol ogry we garakçydyr. Ýöne gapydan girýän, sürüniň çopanydyr.

Bu gapyçy açýar, goýunlar onuň sesini eşidýär, öz goýunlaryny ada görä çagyryýar we olary alyp çykýar. We haçan öz goýunlaryny çykarsa, olaryň önünde gidýär we goýunlar oňa eýerýär, sebäbi olar onuň sesini bilýärler. Ýöne daşary ýaly olar asla yzarlamazlar, tersine ondan gaçarlar, sebäbi daşary ýalylaryň sesini bilmeyärler. Bu mysaly olara Isa aýtdy, ýöne olar Onuň olara näme hakda gürlýändigini bilmediler. Isa olara ýene-de şeýle diýdi: Hakykatdanam, hakykatdanam size aýdýaryn, men goýunlaryň gapysydyryn. Menden öň gelen ählisi ogry we ýolagçydyr, ýöne goýunlar olary diňlemedi. Men gapydyryn; meniň üstümden eger kim-de-bir girse, halas ediler we girer we çykar we otlak tapar. Ogry diňe ogurlamak, öldürmek we ýok etmek üçin gelyär, ýöne men olara durmuş bermek we bol durmuş bermek üçin geldim. Men gowy çopan. Gowy çopan öz janyny goýunlaryň üçin goýýar. Işçi bolsa, çopan bolmadyk sebäpli, goýunlar öz emlegi däl, möjegi gelyänini görýär we goýunlary taşlap gaçýar, möjek bolsa olary alýar we goýunlary dargadýar. Ýöne işçi gaçýar, sebäbi ol diňe işçi bolup, oňa goýunlar hakda alada etmeyär. Men gowy çopan, öz sürümi bilýärim we öz sürüm tarapyndan bilinýärim. Ata meni nähili bilýän bolsa, men hem Atany bilýärim we öz janymy goýunlar üçin goýýaryn. Meniň beýleki goýunlarym bar, olar bu howlydan däl, we olary hem getirmeli, we olar meniň sesimi eşiderler, we bir sürü, bir çopan bolar. Şonuň üçin Ata meni söýýär, sebäbi men öz janymy goýýaryn, ony ýene almak üçin. Hiç kim ony menden almaýar, ýöne men ony öz-özümden goýýaryn. Meniň ony goýmaga ygtyýarym bar we ony ýene almaga ygtyýarym bar. Bu buýrugy Atamdan aldym. Şonuň üçin

bu sözler sebäpli ýewreýleriň arasynda ýene bölünme boldy. Olardan köpüsi: Onda jyn bar we däli, näme üçin oňa gulak asýarsyňyz? diýýärdiler. Beýlekiler aýdýardylar: Bu sözler däli adamyň sözleri däl. Şeýtan kör adamlaryň gözlerini açyp bilýärmí?

Iýerusalamde bagyşlama dabarasy boldy, we gyş pasly idi. Isa ybadathanada Süleýmanyň sütünli eýwanynda ýöräpdi. Ýahudylar ony gurşadylar we oňa aýdýardylar: Haçana çenli biziň ruhuňy alýarsyň? Eger sen Mesih bolsaň, bize açyklyk bilen aýt. Isa olara jogap berdi: Size aýtdym, emma ynanmaýarsyňyz. Atamyň adynda edýän işlerim meniň hakymda şaýatlyk edýär. Emma siz ynanmaýarsyňyz, sebäbi siz meniň goýunlarymdan dälşiňiz, men size aýdyşym ýaly. Meniň goýunlarym meniň sesimi eşidýär, we men olary bilýärin, we olar maňa eýerýärler. Men olara ebedi durmuş berýärin, we olar asla ýok bolmazlar, we hiç kim olary meniň elimden almaýar. Meniň Atam, kim maňa berdi, hemmelerden uludyr, we hiç kim meniň Atamyň elinden gapmaga ukyply däl. Men we Atam birdir. Ýahudylar ony daşlamak üçin ýene-de daşlary göterdiler. Isa olara jogap berdi: Köp gowy işleri size Atamdan görkezdim, olaryň haýsy işi üçin meni daşlaýarsyňyz? Ýahudylar oňa jogap berip aýtdylar: Gowy iş üçin däl, seni daşlaýarys, ýöne küpürlik üçin we sebäbi sen adam bolup, özüňi Hudaý edýärsiň. Isa olara jogap berdi: Siziň kanunyňyzda Men aýtdym, siz hudaýlarsyňyz diýip ýazylanok? Eger ol olary hudaýlar diýip atandyran bolsa, olara Hudaýyň sözi gelen bolsa we Mukaddes ýazgy bozulyp bilinmeýän bolsa, Atanyň mukaddesleşdiren we dünýä iberen

adamyna siz küpür edýär diýýärsiňizmi, sebäbi men Hudaýyň Ogly diýdim? Eger men öz atamyň işlerini etmeýän bolsam, maňa ynanmaň, Eger men edýän bolsam, hatda maňa ynanmasaňyz-hem, işlere ynanyň, şonuň üçin bilesiňiz we ynanyň bilesiňiz welin, Ata mende we men Onuň içinde. Şonuň üçin olar ýene ony tutmak isleýärdiler, emma ol olaryň elinden çykdy.

Ol ýene-de Iordan derýasynyň aňyrsynda, Iohannyň ilki çokundurýan ýerine gitdi we ol ýerde galdy. Köp adam oňa geldi we şeýle diýýärdiler: Ýahýa hakykatdanam hiç hili alamat görkezmedi, ýöne Ýahýanyň bu adam hakda aýdan zatlarynyň hemmesi dogrydy. We köp adam ol ýerde oňa ynandylar.

11

Betaniýadan, Merýemiň we onuň aýal dogany Martanyň obasyndan bolan Lazar atly bir näsag adam bardy. Merýem Rebbiň ýag bilen ýaglan we onuň aýaklaryny öz saçlary bilen süpüren aýaldy, onuň dogany Lazar keselläpdi. Şonuň üçin aýal doganlary oňa habar ugradyp aýtdylar: Rebbe, gör, seniň söýýän adamyň näsag. Isa eşidip, şeýle diýdi: Bu gowşaklyk ölüme alyp barmaýar, ýöne Hudaýyň şöhratlandyrylmagy üçindir, şonuň üçin Hudaýyň Ogly munuň arkaly şöhratlandyrylar. Isa Martany, onuň aýal dogany we Lazary söýýärdi. Şeýlelikde, onuň näsagdygyny eşidende-de, ol şol wagtda bolan ýerinde iki gün galdy, Soňra mundan soň ol şägirtlerine aýdýar: Geliň, Ýahudyýa

ýene gideliň. Şägirtler oňa aýdýarlar: Rabbi, häzir ýahudylar seni daşlamak isleýärdiler, we sen ýene ol ýere gidýärsiňmi? Isa jogap berdi: Günüň on iki sagady bar däl mi? Eger kim gündiz ýöräýse, büdremez, sebäbi bu dünýäniň ýagtylygyny görýär, Eger kim gijede ýöräýän bolsa, büdräýär, sebäbi ýagtylyk onuň içinde däl. Bular zatlary aýtdy we şondan soň olara aýdýar: Lazar, biziň dostumyz uklady, ýöne men gidýärim, ony oýarmak üçin. Şonuň üçin onuň şägirtleri aýtdylar: Rebbe, eger ol uklasa, halas bolar. Isa onuň ölümi hakynda aýtmyşdy, ýöne olar ukynyň ukysy hakynda aýdýar diýip pikir etdiler. Şonda Isa olara açyklyk bilen aýtdy: Lazar öldi. Men siziň üçin şatlanýaryn, ynanasyňyz üçin, sebäbi men ol ýerde däldim, ýöne geliň oňa tarap gideliň. Şonuň üçin Ekiz diýlip atlandyrylýan Tomas ýoldaş şägirtlere aýtdy: Geliň, biz hem onuň bilen öleliň.

Isa gelende, onuň mazarda eýýäm dört gün bäri ýatandygyny gördi. Betaniýa bolsa Iýeruslime ýakyn ýerde, takmynan on baş stadion uzaklykda ýerleşýärdi. Ýahudylaryň köpüsi Marta bilen Mariýanyň ýanyna geldiler, olaryň dogany barada göwünlerini almak üçin. Marta Isanyň gelýändigini eşidende, oňa garşy çykdy, ýöne Merýem öýde oturdy. Marta Isanyň ýanyna gelip aýtdy: Reb, sen şu ýerde bolsaň, meniň dogam ölmezdi. Ýöne häzir hem men bilýärim welin, sen Hudaýdan näme sorasaň, Hudaý saňa berer. Isa oňa aýdýar: Seniň doganyň diriler. Marta oňa diýýär: Bilýärim, ol soňky günde, diriliş wagtynda galkjak. Isa oňa aýtdy: Men diriliş we durmuşdyryn. Maňa ynanýan adam, hatda ölse-de, ýaşar we ýaşayan hem-de maňa ynanýan her bir adam asla ebedilik ölmez. Sen muňa ynanýaňmy? Oňa

aýdýar: Hawa, Rebbe, men ynanýaryn, Sen Mesihsiň, Hudaýyň Ogly, dünýä gelýän. We bu zatlary aýdyp, gitdi we Merýemi, onuň aýal dogany, gizlinlikde çagyrdy we aýtdy: Mugallym bar we seni çagyryr. Ol muny eşidenden soň, çalt galýar we oňa tarap gelýär. Isa entek obanyň içine gelmändi, ýöne Martanyň oňa duşan ýerinde bolupdy. Şonuň üçin ýahudylar, onuň bilen öýde bolan we oňa teselli berýän, Meriýamy çalt turup çykandygyny görüp, onuň yzyna düşdüler, ol ýerde aglamak üçin mazara gidýär diýip aýdyp. Şonuň üçin Merýem Isanyň bolan ýerine gelende, ony görüp, onuň aýaklaryna düşüp, oňa aýtdy: Rebbe, sen şu ýerde bolsaň, meniň doganym ölmezdi. Isa şonuň üçin ony aglaýanyňy we onuň ýanyňa ýygňanan ýahudylaryň aglaýanyňy görende, ruhunda berk duýgy bildirdi we özüni biynjalyk etdi. Ol aýtdy: Nirede goýduňyz ony? Olar oňa aýdýarlar: Rebbe, gel we gör. Isa göz ýaşy döküdi. Şonuň üçin ýahudylar aýdýardylar: Gör, ony nähili söýýärdi! Käbirleri olaryň arasyndan aýtdylar: Bu kör adamyň gözlerini açan adam, munuň hem ölmezligi üçin bir zat edip bilmezdi? Isa, şonuň üçin, ýene öz içinde gaty tolgunýarka, mazara gelýär. Ol gowaklykdy we onuň üstünde daş ýatyrdy. Isa aýdýar: Daşy galdyryň. Ölüniň uýasy Marta oňa aýdýar: Rebbe, ol eýýäm yslaýar, sebäbi dördünji gün boldy. Isa oňa aýdýar: Saňa aýtmadymmy, eger ynanjaň, Hudaýyň şöhratyny görersiň? Olar şonuň üçin ölüniň ýatan ýerindäki daşy göterdiler. Ýöne Isa gözlerini ýokary göterdip aýtdy: Atam, men saňa minnetdar, sebäbi sen meni eşitdiň. Men bolsa bilýärdim, sen hemişe meniň sözümi eşidýändigini, ýöne töwerekde duran märekäniň sebäpli aýtdym, olar seniň meni iberendigiňe ynansynlar diýip. Ol bu

zatlary aýdyp, uly ses bilen gygyryp: Lazar, daşary çyk! diýdi. We ölülük çykdy, aýaklary we elleri mata bilen baglanan, we ýüzi mata bilen örtülipdi. Isa olara aýdýar: Çözüň ony we gitmäge goýberiş.

Şonuň üçin ýahudylaryň arasyndan köpüsi, Meryemiň ýanyna gelen we Isanyň eden zatlaryny gören adamlar, oňa ynandylar. Käbirler olaryň arasyndan farisaýlaryň ýanyna gitdiler we olara Isanyň eden zatlaryny aýtdylar. Şonuň üçin ýokary ruhanylar we Farisaýlar geňeş ýygnady we aýdýardylar: Näme edýäris, sebäbi bu adam köp alamatlar edýär? Eger biz ony şeýle goýbersek, ählisi oňa ynanar we Rimliler geler we biziň ýerimizi hem halkymyzy alarlar. Ýöne olaryň arasyndan biri Kaýafa, şol ýylyň ýokary ruhanysy bolup, olara aýtdy: Siz hiç zat bilmeýärsiňiz, Siz pikir hem etmeýärsiňiz, sebäbi bize peýdaly, bir adamyň halkymyz üçin ölmegi we tutuş milletiň ýok bolmazlygy. Bu ýöne öz-özünden däl aýtdy, ýöne şol ýylyň ýokary ruhanysy bolup pygamberlik etdi, sebäbi Isa milletiň üçin ölmäge barýardy. We däl diňe milletiň üçin, ýöne şonuň üçin hem Hudaýyň dargadylan çagalaryny birlige ýygnasyn. Şondan şol günden başlap, olar ony öldürmek üçin maslahatlaşdylar. Isa indi ýewreýleriň arasynda aýyk ýöremedi, ýöne ol ýerden çöle ýakyn ýere, Efraim diýlip atlandyrylýan şähre gitdi we ol ýerde öz şägirtleri bilen wagt geçirdi. Ýewreýleriň Pasha baýramy ýakyn boldy, we köp adamlar Pasha baýramyndan oň özlerini arassalamak üçin ýurtdan Iýerusalime gitdiler. Şonuň üçin olar Isany gözleýärdiler we ybadathanada durup, biri-biri bilen: Size nähili görünýär, ol baýrama gelmez

öydýärsiňizmi? diýýärdiler. Emma baş ruhanylar we fariseýler buýruk beripdi: eger kim onuň nirede bolandygyny bilse, habar bersin, olar ony tutup alsyn diýip.

12

Şonuň üçin Isa Pasah baýramyndan alty gün öň Betaniýa geldi, ol ýerde ölülerden galdyran Lazar bolupdy. Olar şonuň üçin oňa ol ýerde agşamlyk nahar etdiler, we Marta hyzmat edýärdi, ýöne Lazar onuň bilen oturanlardan biri boldy. Şonuň üçin Merýem bir funt arassa, gymmat bahaly sap nard ýagyny alyp, Isanyň aýaklaryny ýaglaýdy we onuň aýaklaryny öz saçlary bilen süpürdi, öý bolsa ýagyň ysy bilen doldy. Şonuň üçin onuň şägirtleriniň birisi, Simonyň ogly Iskariotly Ýahuda, ony ele bermekçi bolan adam aýdýar: Näme üçin bu atyr üç ýüz denariýa satylmady we garyplara berilmedi? Ol muny aýtdy, ýöne bu garyplara alada edýändigini üçin däl, eýsem ogry bolandygy üçin, we hazynany saklaýandygy we oňa salynýan zatlary alyp gityändigini üçin. Isa şonuň üçin aýtdy: Ony goýber, ol muny meniň jaýlanyş günüm üçin saklady. Garyplary hemişe öz ýanyňyzda saklaýarsyňyz, ýöne meni hemişe saklamaýarsyňyz. Ýahudylaryň arasyndan köp märeke ol ýerde bolandygyny bildi we diňe Isanyň üçin däl-de, eýsem Isanyň ölülerden direlden Lazary hem görmek üçin geldiler. Ýöne ruhanylar ýolbaşçylary Lazarusy hem öldürmegi meýilleşdirdiler. sebäbi Ýahudylaryň köpüsi onuň üsti bilen barýardylar we Isa ynanýardylar

Ertesi gün baýrama gelen uly māraka, Isanyň Iýerusalime gelýändigini eşidip, Olar palma agaçlarynyň şahalaryny aldylar we oňa duşuşmak üçin çykdylar, we gygyryp ýördüler: Hosanna, gutly Rebbiň adynda gelýän, Ysraýylyň patyşasy. Isa ýaş eşek tapyp, oňa otyrды, nähili ýazylan bolsa, Gorkma, eý Sionyň gyzy, ine, seniň patyşaň eşegiň taýjygynyň üstünde oturyp gelýär.

Bu zatlary Onuň şägirtleri ilki başda bilmediler, ýöne Isa şöhratlandyrylanda, soňra bu zatlaryň Onuň hakynda ýazylandygyny ýatladylar we bu zatlary Oňa etdiler. Şonuň üçin onuň bilen bolan mākām, Lazary mazardan çagyryp, ony ölülerden galdyran wagty şaýatlyk etdi. Şonuň üçin märeke oňa garşy çykdy, sebäbi olar onuň bu alamaty edendigini eşitdiler. Şonuň üçin farisaýlar öz aralarynda aýtdylar: Görýärsiňizmi, hiç zat peýda getirmeýärsiňiz? Görün, tutuş dünýä onuň yzyndan gitdi.

Baýramçylykda sygynmak üçin ýokary çykýanlaryň arasynda käbir Grekler bar eken. Şeýlelikde, bular Galileýanyň Beýtsaýdasýndan bolan Filippe geldi we oňa sorap aýtdylar: Reb, biz Isany görmek isleýäris. Filip gelýär we Andreýa aýdýar, soň ýene Andreýa bilen Filip Isa aýdýarlar. Ýöne Isa olara jogap berip aýtdy: Adamyň Oglunyň şöhratlandyrylmagy üçin sagat geldi. Hakykatdanam, hakykatdanam size aýdýaryn: eger bugdaý dānesi topraňa düşüp ölmese, ol ýeke galýar, ýöne eger ölse, köp miwe berýär. Öz janyny söýän ony ýitirer, we öz janyny şu dünýäde ýigrenýän ony ebedi durmuşa saklar. Eger kimdir biri maňa hyzmat etse, ol maňa eýersin, we men nirede bolsam,

şol ýerde meniň gullukçym hem bolar, we eger kimdir biri maňa hyzmat etse, Ata ony hormatlar. Häzir meniň janym biynjalyk boldy we näme diýeýin? Kaka, meni şu wagtdan halas et. Ýöne şu sebäpden men şu wagta geldim. Kaka, öz adyňy şöhratlandyr. Şonda asmandan ses geldi: Men şöhratlandyrdym we ýene-de şöhratlandyraryn. Şonuň üçin duran we eşiden märeke ýyldyrym bolandygyny aýtdy, beýlekiler bolsa habarçynyň oňa gürländigini aýtdylar. Isa jogap berdi we aýtdy: Bu ses meniň üçin däl, eýsem siziň üçin bolupdyr. Indi bu dünýäniň hökümi bar, indi bu dünýäniň hökümdary daşary kowular. Men eger ýerden ýokary galdyrylan bolsam, hemmelerini öz ýanymda çekerim. Bu bolsa aýdýardy, haýsy ölüm bilen ölmeli bolandygyny görkezýärdi. Märeke oňa jogap berdi: Biz kanundan eşitdik, Mesih ebedi galýar, sen bolsa nädip aýdýarsyň, Adamyň Ogly göterilmeli diýip? Bu Adamyň Ogly kim? Isa olara şeýle diýdi: Ýagtylyk siziň bilen heniz az wagt bar. Ýagtylyk siziň bilen wagtyňyzda ýöräň, garaňkylyk sizleri tutmasyn diýip, sebäbi garaňkylykda ýörän öz niredede barýandygyny bilmeýär. Siziň ysýgyňyz bar wagty, ysýga ynanýň, ýagtylygyň ogullary bolmagyňyz üçin. Isa şu zatlary aýtdy we gidip, olardan gizlendi.

Şeýle köp alamlary olaryň önünde eden bolsa-da, olar oňa ynanmadylar. Şonuň üçin Ysaýa pygamberiň sözi ýerine ýetirilmeli, ol aýtdy: Reb, kim biziň habarymyza ynanady? Rebiň güýji kime açyldy? Şu sebäpden olar ynanmaga ukyply däl, sebäbi Ysaýa ýene-de aýtdy. Ol olaryň gözlerini kör etdi we olaryň ýüregini gaty etdi, şonuň üçin olar gözleri bilen

görmesinler we ýürekleri bilen düşünmesinler we
öwrülmesinler, we Men olary bejereýin.

Şu zatlary Yşaýa haçan onuň şöhratyny göreninde aýtdy we
onuň hakynda gürlädi. Şeýle-de bolsa, hökümdarlaryň
arasyndan köpler oňa ynandy, ýöne farisaýlar sebäpli boýun
almady, ýygynjakdan çykarylan bolmazlyk üçin. Sebäbi olar
Hudaýyň şöhratyndan has köp adamlaryň şöhratyny söýdüler.

Isa gygyryp çykdy we şeýle diýdi: Maňa ynanyan adam diňe
maňa däl, eýsem meni iberen Oňa ynanyar, we meni görýän,
meni iberen Ony görýär. Men yşyk bolup dünýä geldim, şonuň
üçin maňa ynanyň ynanyan her bir adam garaňkylykda
galmasyn. Eger kimdir meniň sözlerimi eşitse we ynanmasa,
men oňa höküm etmerin. Sebäbi men dünýä höküm etmek üçin
däl, eýsem dünýäni halas etmek üçin geldim. Meni ret edýän we
meniň sözlerimi kabul etmeýän adamyň oňa höküm edýäni bar,
men gürlenden söz ol soňky günde oňa höküm eder. Sebäbi men
öz-özümden gürlemedim, ýöne meni iberen Kaka özi maňa
näme aýtmalydygym we näme gürlemeli bolmalydygym barada
buýruk berdi. Men bilýärin weli, onuň buýrugy ebedi durmuş
bolýar. Şonuň üçin men gürleýän zatlarym, Atanyň maňa aýdyşy
ýaly, şeýle gürleýärin.

13

Pasha baýramyndan öň Isa öz sagadynyň gelendigi, bu

dünýäden Atanyň ýanyna geçmeli wagtyňyň gelendigi bilip, dünýäde öz adamlaryny söýüp, olary soňuna çenli söýdi. Agşamlyk nahar bolanda, şeýtan eýýäm Simonyň ogly Iskarýotly Ýahudanyň ýüregine oňy satmak üçin pikir salypdyr. Isa atasynyň ähli zady onuň eline berendigini we özi Hudaýdan gelendigini we Hudaýa gaýdyp barýandygyny bilip, Ol agşamlyk nahardan turdy-da, eşiklerini goýdy we polotensa alyp, özüni guşaklandy. Soňra çüýşä suw taşlady we şagirtleriň aýaklaryny ýuwmaga başlady we guşak bolan polotensa bilen süpürdi. Şonuň üçin Simona Petrona gelyär we ol oňa aýdýar: Rebbe, sen meniň aýaklarymy ýuwyňmy? Isa jogap berdi we oňa aýtdy: Men edýän zadymy sen häzir bilmeýärsiň, ýöne soň bilersiň. Piter oňa aýdýar: Meniň aýaklarymy asla ýuwmaň! Isa oňa jogap berdi: Eger men seni ýuwmasam, meniň bilen bölümiň ýok. Simeon Piter oňa aýdýar: Rebbe, diňe aýaklarymy däl, eýsem ellerimi hem kellämi hem ýuw. Isa oňa aýdýar: Ýuwulan adama diňe aýaklaryny ýuwmak zerur däl, ol tutuşlygyna arassadyr. Siz hem arassasyňyz, ýöne hemmäňiz däl. Ol ony dönüklük edýäni bilýärdi, şonuň üçin aýtdy: Siziň hemmäňiz arassa däl.

Haçan ol olaryň aýaklaryny ýuwup, eşiklerini alyp, yzyna ýatyp, ýene-de olara aýdanda: Bilýärsiňizmi, men size näme etdim? Siz meni Mugallym we Reb diýip çagyryjasyňyz we dogry aýdýarsyňyz, sebäbi men şeýle. Eger şonuň üçin men siziň aýaklaryňyzy ýuwdum, Reb we Mugallym bolup, siz hem biri-biriňiziň aýaklaryny ýuwmaga borçly. Mysal üçin size berdim, şonuň üçin men size nähili etdim bolsa, siz hem şeýle

edýärsiňiz. Hakykatdanam, hakykatdanam size aýdýaryn, gul öz hojasyndan uly däl, hem-de resul ony iberen adamdan uly däl. Eger şulary bilýän bolsaňyz, olary ýerine ýetirseňiz bagtly. Men siziň hemmãňiz hakda aýtmaýaryn, men kimleri saýlandygyny bilýärin, ýöne ýazgy ýerine ýetmeli: meniň bilen çörek iýýän öz dabanyňy meniň üstüme götermek. Men size häzirden bolup geçmezden öň aýdýaryn, şonuň üçin haçan bolup geçse, meniň Men bolandygyna ynanyňyz. Hakykatdanam, hakykatdanam size aýdýaryn: eger men kimdir birini ibersem, ony kabul edýän meni kabul edýär; meni kabul edýän bolsa, meni iberen Atany kabul edýär.

Bu zatlary aýdan Isa ruh bilen biynjalyk boldy we şaýatlyk edip aýtdy: Hakykatdanam, hakykatdanam size aýdýaryn, siziň içiňizden biri meni dönüklük eder. Şagirtler biri-birine seredip, onuň kim hakda aýdýandygyny bilmän geçdiler. Ýöne Isanyň şagirtleriniň birisi Isanyň göwsünde ýatyp ýatyrdy, ony Isa söýýärdi. Şonuň üçin Simeon Petros oňa yşarat edýär, kimiň barada aýdýandygyny soramak üçin. Şol bir Isanyň döşüne düşüp, oňa aýdýar: Rebbe, ol kim? Isa jogap berýär: Ol, men çöregi çümdürüp berjek adamdyr. We çöregi çümdürüp, Simonyň ogly Iskariotly Ýahuda berýär. Ve çörek böleginden soňra, şeytan şol adama girdi. Şonuň üçin Isa oňa diýdi: Edýän zadyňy has çalt et. Bu ýöne ýatyryp oturanlaryň hiç biri oňa näme üçin aýdandygyny bilmedi. Käbirleri pikir edýärdiler, sebäbi pul gutusyny Ýahuda saklaýardy, Isanyň oňa şeýle diýýändigini: baýram üçin zerur zatlary satyn al ýa-da garyplara bir zat bersin. Ol lokmany alyp, derrew çykdy; gije boldy.

Haçan ol çykandan soň, Isa aýdýar: Indi Adamyň Ogly şöhratlandyryldy we Hudaý Onuň içinde şöhratlandyryldy. Eger Hudaý onuň içinde şöhratlandyrylan bolsa, Hudaý hem ony öz içinde şöhratlandyrar we derrew ony şöhratlandyrar. Çagalar, heniz az wagtlap siziň bilen men. Siz meni gözläp boljak, we Ýewreýlere aýdyşym ýaly, men gidýän ýerime siz gelip bilmersiňiz, we size häzir aýdýaryn. Täze buýruk berýärim size, biri-biriňizi söýüň, men sizi söýşüm ýaly, siziň hem biri-biriňizi söýmekligiňiz üçin. Munuň bilen ähliler siziň meniň şägirtlerimdikäňizi bilerler, eger biri-biriňizi söýseňiz. Simeon Petros oňa aýdýar: Rebbe, nirede gidýärsiň? Isa oňa jogap berdi: Nirede men gidýärim, sen häzir maňa yzyndan gelip bilmersiň, ýöne soňra yzynymdan gellersiň. Pýotr oňa aýdýar: Rebbe, näme üçin men saňa häzir yzyndan gelip bilemok? Men öz ruhumy seniň üçin goýaryn. Isa oňa jogap berdi: Seniň ruhyňy meniň üçin goýarsyň? Hakykatdanam, hakykatdanam saňa aýdýaryn, horaz seslemänçä meni üç gezek inkär edersiň.

14

Ýüregiňiz tolgunsyn däl, Hudaýa ynanyarsyňyz we maňa hem ynanyarsyňyz. Meniň Atamyň öýünde köp ýaşaýyş ýerleri bar, eger şeýle bolmasa, size aýdardym, size ýer taýýarlamaga gidýärim. Eger gitsem we size ýer taýýarlasam, ýene gelerin we sizi öz ýanymda alaryn, şonuň üçin men nirede bolsam, siz hem sol ýerde boluň. We nirede men gidýärim bilýärsiňiz we ýoly bilýärsiňiz. Tomas oňa diýýär: Rebbe, biz nirede barýandygyňy

bilemizok, we ýoly nädip bilip bileris? Isa oňa şeýle diýdi: Men ýol, hakykat we durmuşdyryn. Hiç kim Atanyň ýanyna meniň üstümden başga gelip bilmez. Eger siz meni bilsäňiz, atamy hem bilerdňiz. Häzirden başlap bolsa, siz ony bilýärsiňiz we ony gördüňiz. Filip oňa aýdýar: Rebbe, bize Atany görkeziň, şonda bize ýeterlikdir. Isa oňa aýdýar: Şeýle köp wagt siziň bilen men, we siz meni tanamapdyňyzmy, Filip? Meni gören Atany görendir, we siz nädip aýdýarsyňyz: Bize Atany görkeziň? Sen ynanmaýarsyňmy, men Atada we Ata mende bar diýip? Sözler, haýsyny men size aýdýaryn, öz-özümnden aýtmaýaryn, ýöne mende galýan Atanyň özi işleri edýär. Ynanýň maňa, men Atanyň içinde we Ata meniň içimde. Eger-de bolmasa, şol işleriň özi sebäpli maňa ynanýň. Hakykatdanam, hakykatdanam size aýdýaryn, maňa ynanýan adam men edýän işleri ol hem eder we bularyň has ulusyny eder, sebäbi men Atamyň ýanyna barýaryn. We näme bir zat sorasaňyz meniň adymda, şony ederin, şonuň üçin Ata Ogulda şöhratlandyrylar. Eger siz meniň adymda bir zat sorasaňyz, men ony ederin.

Eger meni söýýän bolsaňyz, meniň buýruklarmy saklaň. Men atamdan soraryn we ol size başga bir goldawçy berer, şeýlelikde ol siziň bilen ebedilik galar. Hakykadyň Ruhy, ony dünýä alyp bilmeyär, sebäbi ony görmeyär we tanamaýar. Siziň bolsa tanaýarsyňyz ony, sebäbi siziň ýanyňyzda galýar we siziň içiňizde bolar. Men sizi ýetim goýmajak, men siziň ýanyňyza gelýärin. Heniz az wagt, we dünýä meni indi görmez, emma siz meni görýärsiňiz, sebäbi men ýaşaýaryn we siz ýaşarsyňyz. Şol gün siz bilýärsiňiz, men Atamda, siz mende we men sizde.

Meniň buýruklarym saklaýan we olary berjaý edýän, şol meni söýýändir; meni söýýän bolsa meniň Atam tarapyndan söýüler, we men hem ony söýerin we özümi oňa görkezerim. Ýahuda, Iskariot däl-de, oňa diýýär: Rebbe, näme boldy welin, sen özüňi bize görkezmek isleýärsiň, emma dünýä däl? Isa jogap berip, oňa aýtdy: Eger kim meni söýse, meniň sözümi saklar we Atam ony söýer we biz onuň ýanynda geleris we onuň ýanynda ýaşaýyş ederis. Meni söýmeýän adam meniň sözlerimi saklamaýar, we siziň eşidýän sözüňiz meniňki däl, eýsem meni iberen Atanyňky.

Bular zatlary size siziň ýanyňyzda galýarkam gürlädim. Ýöne Kömekçi, ýagny Mukaddes Ruh, ony Atam meniň adymda iberer, şol sizi ähli zada öwreder we size meniň size aýdan ähli zatlarmy ýatladar. Parahatçylygy size goýberýärin, öz parahatçylygymy size berýärin, dünýäniň berşi ýaly däl, men size berýärin. Ýüregiňiz aladalanmasyn we gorkmasyn. Siz eşitdiňiz, men size aýtdym: Men gidýärin we size gelýärin. Eger siz meni söýerdiňiz, şatlanyp bilerdiňiz, çünki men aýtdym: Men Atanyň ýanynda gidýärin, sebäbi Atam menden uludyr. We häzir size bolmazdan öň aýtdym, şonuň üçin haçan bolsa ynanasyz. Indi men siziň bilen köp gürlemerin, sebäbi dünýäniň hökümdary gelýär, we onuň mende hiç zady ýok Ýöne dünýä meni atany söýýändigimi bilmeli we ata maňa nähili buýuran bolsa, şeýdip edýärin. Turň, şu ýerden gideliň.

Men hakyky üzüm çöpügidirin, we meniň Atam bagbandyr. Mende miwä bermeýän her bir şahany Ol aýyrýar we miwä berýän her bir şahany arassalaýar, şonuň üçin has köp miwä bersin. Siz eýýäm arassa, sebäbi men size aýdan sözüm üçin. Maňa ynanmakda galyň, men hem siziň bilen bolaryn. Nädip şaha öz-özünden miwe berip bilmeýän bolsa, üzüm bagynyň içinde galman, şonuň ýaly-da siz hem, meniň içimde galmasaňyz, miwe berip bilmersiňiz. Men üzüm çöpüdirin, siz şahalardyr. Mende galýan we men onda galýan, şol köp miwe berýär, sebäbi mensiz siz hiç zat edip bilmersiňiz. Eger kim mende galman, daşary şaha ýaly atyldy we guradyldy, we olary ýygnaýarlar we oda taşlaýarlar, we ýanýar. Eger siz mende galsaňyz we meniň sözlerim sizde galsa, näme isleseňiz soraň we ol size berer. Şu ýagdaýda Atam şöhratlandyryldy, şeýle welin siz köp miwe getirýärsiňiz we Maňa şägirt bolarsyňyz. Ata meni nähili söýen bolsa, men hem siziň söýdüm; meniň söýgümde galiň. Eger meniň buýruklarymny saklaýan bolsaňyz, meniň söýgümde galarsyňyz, şonuň ýaly-da men Atamyň buýruklaryny saklap, Onuň söýgüsünde galýaryn. Bu zatlary size şonuň üçin aýtdym, meniň şatlygym siziň içiňizde galsyn we siziň şatlygyňyz doly bolsun. Bu meniň buýrugym, şonuň üçin biri-biriňizi söýüň, men sizi söýen ýaly. Mundan uly söýgi hiç kimde ýok, ýagny adam öz janyny dostlary üçin goýmaly. Siz meniň dostlarym, eger men size buýurýan zatlarymy ýerine ýetirseňiz. Indi sizi gullar diýip aýtmaýaryn, sebäbi gul öz hojaýynynyň näme edýändigini bilenok, emma sizi dostlar diýip atlandyrdym, sebäbi Atamdan eşiden ähli zatlary size mälim etdim. Siz meni saýlamadyňyz, ýöne men sizi saýladym we sizi

şonuň üçin goýdum welin, siz gidip miwe getiresiňiz we siziň miweňiz galsyn, şonuň üçin welin, Atadan meniň adymda näme sorasaňyz, ol size berer. Bu zatlary size buýurýaryn, biri-biriňizi söýmekligiňiz üçin.

Eger dünýä sizden ýigrenýän bolsa, biliň welin, ol sizden öň menden ýigrenipdir. Eger siz dünýäden bolsaňyz, dünýä öz özüni söýerdi, ýöne siz dünýäden dälisiňiz, emma men sizi dünýäden saýladym, şonuň üçin dünýä sizden ýigrenýär. Ýatlaň, men size aýdan sözümi: gul öz hojaýynyndan uly dälidir. Eger meni yzarladylar bolsa, sizi hem yzarlarlar; eger meniň sözümi sakadylar bolsa, siziňkini hem saklarlar. Emma bu zatlaryň hemmesini size meniň adym sebäpli ederler, sebäbi meni göndereni bilmeýärler. Eger men gelmedim we olara gürlämedim bolsa, günäleri ýokdy, ýöne indi olaryň günäleri üçin bahanalary ýok. Meni ýigrenýän, meniň Kakamy hem ýigrenýär. Eger men olaryň arasynda hiç kimiň etmedik işlerini etmedik bolsam, olaryň günäsi bolmazdy, ýöne indi olar gördüler we meni hem, Atamy hem ýigrenip ýörler. Emma şonuň üçin olaryň kanunynda ýazylan söz tamamlansyn, sebäbi olar meni mugt ýigrendi. Ýöne kömekçi gelen wagty, men size Atadan iberjek Ruh, Hakykatyň Ruhy, Atadan çykýan Ol, meniň hakymda şaýatlyk eder. We siz bolsa şaýatlyk edýärsiňiz, sebäbi başdan bäri meniň bilen siňiz.

Bu zatlary size şonuň üçin gürlädim, renjidilmeyäsiňiz. Sizi kowulanlar edýärler, ýöne şeýle sagat gelýär welin, her bir sizi öldüren adam Hudaýa gulluk hödürleýär öýdýär. Olar bu zatlary ederler, sebäbi olar Atany hem meni bilmediler. Ýöne bu zatlary size şonuň üçin aýtdym, haçan ol sagat gelende, olary ýatlaýarsyňyz, sebäbi men size aýtdym. Bu zatlary bolsa size başyndan aýtmadym, sebäbi men siziň bilen boldum. Indi men meni iberen biriniň ýanyna gidýärim, emma siziň araňyzdan hiç kim menden Nirä gidýärsiň? diýip soramaýar. Ýöne men size bu zatlary gürländigim üçin, gynanç siziň ýüregiňizi doldurdy. Ýöne men size hakykatyň aýdýaryn, size peýdalydyr men gidäýin diýip. Eger men gitmesem, Kömekçi siziň ýanyňyza gelmez, ýöne gitsem, Ony siziň ýanyňyza ibererim. We gelip, ol dünýäni günä barada, adalat barada we höküm barada ýazgarar. Günä barada hakykatdanam, sebäbi olar maňa ynanmaýarlar. Adalatlylyk barada bolsa, sebäbi men Atamyň ýanyna gidýärim we siz meni indi görmezsiniňiz, Höküm hakynda bolsa, sebäbi bu dünýäniň hökümdary höküm edildi. Heniz size aýtjak köp zatlarym bar, ýöne siz häzir olary göterip bilmeyärsiniňiz. Ýöne haçan ol Hakykat Ruhy gelse, siziň ähli hakykata ýolbaşçylyk eder, sebäbi ol öz-özünden gürlämez, ýöne näçe eşitse, şony gürläp we geljek zatlary size jar eder. Ol meni şöhratlandyrrar, sebäbi meniňkiden alar we size jar eder. Atanyň bar zatlarynyň hemmesi meniňkidir, şonuň üçin men onuň menden alyp, size ygylan etjekdigini aýtdym. Kiçi wagtdan soň siz meni görmeýärsiniňiz, we ýene kiçi wagtdan soň meni görärsiniňiz, sebäbi men Atanyň ýanyna gidýärim. Onuň şagirtlerinden käbirleri biri-birine aýtdylar: Ol bize aýdýan bu söz näme: Az wagtdan meni

görmeýärsiňiz, ýene az wagtdan meni görersiňiz we Men Atanyň ýanyna gidýäriňiz? Olar şonuň üçin aýdýardylar: Bu näme, ol kiçijik diýip aýdýan? Biz onuň näme hakda gürläýändigini bilemzok. Isa olaryň özünden soramak isleýändiglerini bildi we olara aýtdy: Meniň Az wagtdan soň meni görmezsiniňiz, ýene az wagtdan soň meni görersiňiz diýendigim hakda biri-biriňizden sorayarsyňyzmy?

Hakykatdanam, hakykatdanam men size aýdýaryn, siz aglar we ýas tutar, ýöne dünýä şatlanar, siz bolsa gynjanar, emma siziň gynanýňyz şatlyk bolar. Aýal doglanda agyry çekýär, sebäbi onuň wagty geldi, ýöne çagany dogurandan soň, indi kynçylygy ýatlamaýar, sebäbi dünýä adam doguldy diýen şatlykdan. Siz şonuň üçin häzir hakykatdanam gamgyn, ýöne ýene görerin sizi we siziň ýüregiňiz şatlanar, we siziň şatlygyňyzy hiç kim siziň eliňizden alyp bilmez. Şol günde menden hiç zat soramarsyňyz, hakykatdanam hakykatdanam size aýdýaryn: näçe zat Atadan meniň adymda sorasaňyz, Ol size berer. Şu wagta çenli siz meniň adymda hiç zat soramadyňyz; soraň we alarsyňyz, şonuň üçin siziň şatlygyňyz doly bolsun. Bu zatlary size meseller bilen aýtdym, ýöne şeýle sagat gelýär welin, indi size meseller bilen gürlämerin, eýsem Atanyň hakynda size aç-açan habar bererin. Şol günde meniň adymda siz sorarsyňyz, we size aýtmaýaryn, men Atadan siziň hakda soraryn diýip. Ata özi siziň söýýär, sebäbi sizler meni söýüpsiňiz we men Hudaýdan çykdim diýip ynanypsyňyz. Men Atanyň ýanyndan çykdim we dünýä geldim, ýene dünýäni terk edýäriňiz we Atanyň ýanyna barýaryn. Onuň şägirtleri oňa aýdýarlar: Gör, indi açyk gürläýärsiň we hiç hili nakyl aýtmaýarsyň. Indi biz bilýäris welin sen ählisini bilýän we

seniň zerurlygyň ýok, şonuň üçin kim-de bir senden sorasyn. Munuň üçin biz ynanýarys welin sen Hudaýdan geldiň. Isa olara jogap berdi: Häzir ynanýarsyňyzmy? Ine, sagat gelýär we indi geldi, şeýle-ki her biriňiz öz öýüňize dargadylarsyňyz we meni ýeke goýarsyňyz, ýöne men ýeke däl, sebäbi Ata meniň bilen. Bu zatlary size şonuň üçin aýtdym, mende parahatçylygyňyz bolsun. Dünýäde kynçylyk çekersiňiz, ýöne göwün ediniň, men dünýäni ýeňdim.

17

Bu zatlary Isa aýtdy we gözlerini asmana götärip, şeýle diýdi: Kaka, sagat geldi. Öz Ogluňy şöhratlandyr, şonuň üçin Ogul hem Seni şöhratlandyrsyn, Sen oňa ähli etiň üstünden ygtyýar beren ýaly, ol hem sen oňa beren her kime ebedi durmuş berer. Bu bolsa ebedi durmuşdyr, olar seni ýeke-täk hakyky Hudaýy we seniň iberen Isa Mesihiňi bilsinler. Men seni ýer ýüzünde şöhratlandyrdym, maňa etmegim üçin beren işiňi tamamladym. We indi, Ata, Sen meni öz ýanyňda şol şöhrat bilen şöhratlandyr, ol şöhrat men eýe boldum dünýä döremezden öň Seniň ýanyňda. Men seniň adyňy dünýäden maňa beren adamlaryna ýüze çykardym. Olar saňa degişlidi we sen olary maňa berdiň, we olar seniň sözüňi sakladylar. Indi olar bildiler çünki sen maňa beren ähli zatlar sendendir. Sebäbi sen maňa beren sözleriňi men olara berdim, we olar kabul etdiler, we hakykatdanam meniň senden gelendigime düşündiler, we sen meni iberendigiňe ynanýardylar. Men olar hakynda sorayaryn,

dünýä hakynda däl, ýöne Sen maňa berenleriň hakynda soraýaryn, sebäbi olar Seňkidirler. Meniň ählisi seniňki we seniňki meniňki, we men olarda şöhratlandym. Men indi dünýäde däl, emma olar dünýäde bar, we men saňa gelyärin. Mukaddes Ata, olary Öz adynda sakla, şol adda, seniň maňa beren adynda, ýagny olar biziň ýaly bir bolsunlar. Haçan men olaryň bilen dünýäde bolanymda, men olary seniň adynda saklaýardym, seniň maňa beren adamlaryňy goradym we hiç kim olardan ýok bolmady, diňe weýrançylygyň ogly bolmady, ýazgynyň ýerine ýetmegi üçin. Indi emma saňa tarap gelyärin we bu zatlary dünýäde gürleýärin, şonuň üçin olar meniň şatlygymy özlerinde doly eýelesinler. Men olara seniň sözüňi berdim we dünýä olary ýigrendi, sebäbi olar dünýäden däl, men dünýäden däl ýaly. Men soramaýaryn olary dünýäden alyp gitmegiňi, ýöne olary ýamanlykdan saklamaňy soraýaryn. Olar dünýäden däl, men hem dünýäden däl bolşum ýaly. Olary öz hakykatynda mukaddesle, seniň sözüň hakykatdyr. Sen meni dünýä iberen ýaly, men hem olary dünýä iberdim. Olar üçin men özümi mukaddaslaşdyrýaryn, şonuň üçin olar hem hakykarda mukaddaslaşdyrylan bolsunlar. Men diňe şular hakda soraýan däl, eýsem olaryň sözi arkaly maňa ynanýanlaryň hakda hem soraýaryn. Şonuň üçin ählisi bir bolsunlar, nähili sen, Kaka, mende we men sende bolýandygyň ýaly, şonuň üçin hem olar bizde bir bolsunlar, şonuň üçin dünýä ynanmalydyr sebäbi sen meni iberdün. Men sen maňa beren şöhratyňy olara berdim, olar bir bolsunlar diýip, biz bir bolşumyz ýaly. Men olarda we sen mende, şonuň üçin olar birlikde kämilleşdirilsinler we dünýä bilsin welin, sen meni

iberdeniňi we olary meni söýüşüň ýaly söýendgiňi. Kaka, sen maňa berenleriň, men isleýärin, men nirede bolsam, olar hem meniň bilen bolsunlar, şonuň üçin meniň şöhratymy görsünler, sen maňa beren şöhratymy, sebäbi sen meni dünýäniň döredilmeginden öň söýdiň. Adalatly Kaka, dünýä seni tanamaýardy, ýöne men seni tanadym we bular sen meni ibärendigiňi bildiler. Men olara Seniň adyňy mälim etdim we mälim ederin, şonuň üçin Sen meni söýen söýgiň olarda bolsun we Men hem olarda bolsun.

18

Şulary aýdandan soň, Isa öz şägirtleri bilen Kedron seliniň aňyrsyna çykdy, ol ýerde bir bag bardy, ol бага özi we şägirtleri girdiler. Ýahuda, ony tabşyryň adam, ol ýeri bilýärdi, sebäbi Isa köplenç şägirtleri bilen ol ýerde ýygnaýardy. Şonuň üçin Ýahuda kohortany we baş ruhanylardan hem-de Farisaýlardan kömekçileri alyp, meşeller, çyralar we ýaraglar bilen ol ýere gelýär. Isa öz üstüne gelýän ähli zatlary bilip, çykyp, olara aýtdy: Kimi gözleýärsiňiz? Oňa jogap berdiler: Nazarly Isany. Isa olara aýtdy: Men Şolem. Ony satýan Ýahuda hem olaryň bilen durdy. Şonuň üçin olara Men şol diýende, olar yza çekildiler we ýere ýykdylar. Ýene-de şonuň üçin olary sorady: Kimi gözleýärsiňiz? Olar bolsa aýtdylar: Nazaretli Isany. Isa jogap berdi: Men size aýtdym ki, men Ol. Eger şonuň üçin meni gözleýän bolsaňyz, bulary gitmäge goýberiň. Şonuň üçin ol aýdan sözi tamamlamak üçin: Maňa beren adamlaryňdan hiç birini ýitirmedim. Simon

Piter gylyç eýeläp, ony çekdi we baş ruhanynyň guluna urdy we onuň sag gulagyny kesdi, guluň ady bolsa Malchus-dy. Isa Petre şeýle diýdi: gylyçy guburyň içine sal, atam maňa beren käsäni içmänmi?

Şonuň üçin kohort, komandant we ýahudylaryň kömekçileri Isany tutdular we ony baglady. We olar ony ilki bilen Annana tarap alyp gitdiler, ol Kaýafanyň gaýyn atasydyr, kim şol ýylyň ýokary ruhanysydy. Kaýafa bolsa, ýahudylara bir adamyň halk üçin ýok bolmagynyň peýdaly boljakdygyny maslahat beren adamdy. Isa Pygamberiň yzyndan Simon Petrus we beýleki bir şägirt yzarlady. Şol şägirt ýokary ruhanynyň tanaýan adamy bolupdy we Isa bilen bilelikde ýokary ruhanynyň howlusyna girdi, Ýöne Piter daşarda gapynyň ýanynda durdy. Şonuň üçin uly ruhanynyň tanaýan beýleki şägirdi çykdy we gapyçy aýala aýtdy we Piteri içeri getirdi. Şonuň üçin gapyçy ýaş aýal Petre aýdýar: Sen hem bu adamyň şägirtlerinden dälmiň? Ol aýdýar: Däl, men däl. Gullar we kömekçiler kömür odyňy ýasap durupdylar, sebäbi sowuk eken we özlerini ýyladypdylar, Petrus hem olaryň bilen durdy we özüni ýyladypdy. Baş ruhany Isany onuň şägirtleri we öwredişi barada sorady. Isa oňa jogap berdi: Men dünýä bilen açyklyk bilen gürlädim, men hemişe ýygňanyşyk jaýynda we ybadathanada öwretdim, niredede ýewreýler hemişe ýygňanyşýarlar, we men gizlinlikde hiç zat gürlämedim. Näme üçin menden sorayarsyň? Diňlänlere sora, men olara näme gürledigimi. Ine, bular meniň näme aýdandygymy bilýärler. Şular ýöne, onuň aýdanyndan soň, kömekçilerden biri durup, Isä urgy berdi we aýtdy: Baş

ruhanynyň önünde şeýle jogap berýärsiňmi? Isa oňa jogap berdi: Eger erbet gürledim bolsa, erbetlik barada şaýatlyk et; eger gowy gürledim bolsa, näme üçin meni urýarsyň? Anna ony bagly ýagdaýda ýokary ruhany Kaýafa tarap iberdi. Ýöne Simon Petrus durup, özüni ýyladýardy. Şonuň üçin oňa aýtdylar: Sen hem onuň şägirtlerinden dälmiň? Şonuň üçin ol inkar etdi we aýtdy: Men däl. Ýokary ruhanynyň gullaryndan biri, Petrusyň gulagyny kesen adamyň garyndaşy bolup, aýtdy: Men seni bagda onuň bilen görmedimmi? Piter ýene-de inkär etdi we derrew horoz öwürdi.

Şonuň üçin Isany Kaýafadan pretoriýa alyp barýarlar, irdi, emma olar özi pretoriýa girmediler, hapalanmazlyk üçin, ýöne Pasha baýramyny iýmek üçin. Şonuň üçin Pilat olara tarap çykdy we aýtdy: Bu adama garşy haýsy aýyplamany getirýärsiňiz? Olar jogap berip, oňa aýtdylar: Eger bu erbet iş ediji bolmasa, biz ony saňa tabşyrmazdyk. Şonuň üçin Pilat olara aýtdy: Ony siz alyň we öz kanunlaryňyza görä höküm ediň. Şonuň üçin ýahudylar oňa aýtdylar: Bize hiç kimi öldürmäge rugsat berilmeýär. Isanyň aýdan sözi ýerine ýetirilsin diýip, ol haýsy ölüm bilen ölmeli bolandygyny görkezýärdi. Pilat şonuň üçin pretoriýa ýene-de girdi we Isany çagyrdy-da, oňa aýtdy: Sen ýahudylaryň patyşasymy? Isa oňa jogap berdi: Sen muny öz-özünden aýdýaňmy ýa beýlekiler saňa meniň hakynda aýtdylarmy? Pilat jogap berdi: Men Ýewreými? Seniň milletiň we ýokary ruhanylar seni maňa tabşyrdylar. Näme etdiň? Isa jogap berdi: Meniň patyşalygym bu dünýäden däl. Eger meniň patyşalygym bu dünýäden bolsady, meniň kömekçilerim

söweşerdiler, şonuň üçin men ýahudylara tabşyrylmarzdy. Indi bolsa meniň patyşalygym şu ýerden däl. Pilat oňa aýtdy: Şonuň üçin sen patyşamy? Isa jogap berdi: Sen aýdýarsyň, men patyşa. Men şu üçin doguldym we şu üçin dünýä geldim, hakykate şaýatlyk etmek üçin. Hakykatdan bolan her kim meniň sesimi eşidýär. Pilat oňa aýdýar: Hakykat näme? We şuny aýdyp, ýene-de ýewreýleriň ýanyna çykdy we olara aýdýar: Men oňda hiç hili günä tapmok. Ýöne size bir döp bar, paýhasda size birini boşatmaly men. Şonuň üçin isleýärsiňizmi, size Ýahudylaryň patyşasyny boşatmaly men? Şonuň üçin olar ýene hemmeler gygyryp aýtdylar: Bu däl, ýöne Barabany! Baraba bolsa garakçydy.

19

Şonda Pilat Isany alyp, gamçylady. Esgerleri tikanlardan dokalan täji onuň başyna goýdular we oňa gyrmyzy egin geýdirdiler. We aýdýardylar: Salamat bol, ýewreýleriň patyşasy! we oňa urgylar urýardylar. Pilat şonuň üçin ýene daşary çykdy we olara aýtdy: Görüň, men ony size daşary getirýärim, şonuň üçin bileýsiňiz welin onda hiç bir günä tapmadym. Şonuň üçin Isa tikanly täç we gyrmyzy eşik geýip, daşary çykdy. Ol olara aýdýar: Görüň, bu adam. Şonuň üçin baş ruhanylar we gullukçylar ony görenlerinde gygyryp aýtdylar: Çarmyha çek, çarmyha çek ony! Pilat olara aýdýar: Ony özüňiz alyň we çarmyha çekiň, sebäbi men onda hiç hili günä tapmaýaryn. Ýewreýler oňa jogap berdiler: Biziň kanunamyz bar we biziň kanunamyza görä ol

ölmeli, sebäbi özüni Hudaýyň Ogly etdi. Pilat şu sözi eşidende has-da gorkdy. Ol pretoriýa ýene girdi we Isä aýtdy: Sen nireden? Ýöne Isä oňa jogap bermedi. Pilat oňa şonuň üçin diýýär: Maňa gürlemýärsiňmi? Seni çarmyha çekmäge ygtyýarlygyň bardygyny we seni boşatmaga ygtyýarlygyň bardygyny bilmeýärsiňmi? Isa jogap berdi: Seniň meniň boýunça hiç hili ygtyýaryň ýokdy, eger ol saňa ýokardan berilmedik bolsa. Şonuň üçin meni saňa tabşyryýan adamyň has uly günäsi bar. Şondan soň Pilat ony boşatmagy gözledi, ýöne ýewreýler gygyryp aýtdylar: Eger şuny boşatsaň, sen Kesaryň dosty dälsiň. Özüni patyşa edýän her kim Kesara garşy çykýar. Şonuň üçin Pilat bu sözi eşidip, Isany daşary getirdi we Daş döşeli diýlip atlandyrylýan ýerde, ýewreýçe bolsa Gabbata diýilýän ýerde, höküm kürsüsine oturdy. Pasha baýramynyň taýýarlygy boldy, sagat alty ýaly boldy, we ol ýewreýlere aýdýar: Görün, siziň patyşaňyz. Olar bolsa gygyrdylar: Alyň, alyň, ony haça çükün! Pilat olara aýdýar: Siziň şanyňyzy haça çükeýinmi? Baş ruhanylar jogap berdiler: Sezardan başga şamyz ýok. Şonda ol ony olara gowşurdy, çüýlenmegi üçin.

Olar Isany kabul edip getirdiler we ol öz haçyny göterip, kellesiniň ýeri diýlip atlandyrylýan ýere çykdy, ol ýewreýçe Golgotha diýilýär. Ony niredede haça çükdiler, onuň bilen bilelikde beýleki ikisini bu tarapdan we beýleki tarapdan, ortada bolsa Isa bardy. Pilat ady hem ýazdy we ony haçyň üstüne goýdy, onda bolsa şeýle ýazylandy: Nazaretli Isa, Ýewreýleriň Patyşasy. Şonuň üçin ýahudylaryň köpüsi bu ýazgynyň okady, sebäbi Isanyň haça çüýlen ýeri şähre ýakyn dy we ol ýewreýçe, grekçe,

latynça ýazylandy. Ýewreýleriň baş ruhanlary Pilata aýdýardylar: Ýewreýleriň patyşasy diýip ýazma, ýöne ol men ýewreýleriň patyşasy diýdi diýip ýaz. Pilat jogap berdi: Näme ýazdym, şony ýazdym.

Şonuň üçin esgärler Isany haça çükenlerinde, onuň eşiklerini alyp, dört bölek etdiler, her bir esgäre bir bölek berdiler, we köýnegi hem aldylar. Emma köýnek tikişsizdi, ýokardan başlap tutuşlygyna dokalan. Şonuň üçin biri-birine aýtdylar: Ony gymalyň, eýsem kimiň boljagyny bilmek üçin onuň hakynda bagt taşlalyň, şeýlelikde Meniň eşiklerimi öz aralarynda bölüşdiler we meniň eşigim üçin bagt taşladylar diýýän ýazgy ýerine ýetsin.

Esgerleriň hakykatdanam şonuň üçin şular olar etdiler. Ýöne Isanyň haçynyň ýanynda onuň enesi we onuň eneseiniň uýasy, Klopanyň Merýemi we Magdalaly Merýem durdy. Jesus şonuň üçin enesini we özi söýýän duran şägirdini görüp, öz enesine aýdýar: Aýal, gör, seniň ogluň. Soňra şägirde aýdýar: Ine, seniň eneň. We şol wagtdan başlap, şägirt ony öz öýüne aldy. Mundan soň Isa ähliniň eýýäm tamamlanandygyny bilip, ýazgynyň kämilleşdirilmegi üçin: Men susaýaryn diýdi. Gäp sirkä bilen doly ýatyrdy, olar bolsa gubkany sirkä bilen doldurdylar we züfa otuna dakdylar-da, onuň agzyna ýetirdiler. Haçan Isa sirkäni alanda, Tamamlandy diýdi we başyny eňkäýdip, ruhyny berdi.

Şonuň üçin ýahudylar, bedenler şenbe gününde haçyň üstünde galmasyn diýip, sebäbi taýýarlyk günü boldy, çünki şol şenbe

güni beýik gün boldy, Pilatdan olaryň aýaklarynyň döwürmegini we alnyp gidilmegini soradylar. Şonuň üçin esgerleri geldiler we birinjiniň aýaklaryny döwdüler we oňa bilen haça çüýlenilen beýlekiniň aýaklaryny hem döwdüler. Ýöne Isanyň ýanyna gelip, ony eýýäm ölen görüp, onuň aýaklaryny syndyrmadylar. Ýöne esgerleriň biri onuň gapdalyny naýza bilen deşdi we derrew gan bilen suw çykdy. Görenler şaýatlyk etdi, we onuň şaýatlygy dogry, we ol bilýär çünki dogry aýdýar, şonuň üçin siz hem ynanarsyňyz. Bular şonuň üçin boldy, ýazgy ýerine ýetirilsin diýip: Onuň süňki döwürmez. We ýene-de beýleki ýazgyda aýdylýar: Olar öz deşen Adamyny görjekler.

Şulardan soň Arimateýaly Ýusup Pilaty sorady, ol Isanyň şägirdidi, ýöne ýahudylardan gorkup gizlenipdi, Isanyň bedenini alyp gitmäge rugsat sorap. Pilat rugsat berdi. Şonuň üçin ol gelip, Isanyň bedenini götürdi. Nikodemos hem geldi, ol Isanyň ýanyna ilkinji gezek gije gelen, myrra bilen aloenyň garyşygyndan takmynan ýüz litra getirýärdi. Şonuň üçin olar Isanyň bedenini aldylar we ony ysly zatlar bilen mata parçalaryň içinde bagladylar, nähili ýahudylaryň jaýlamak däbi bar. Ýöne Ol haça çüýlen ýerde bag bardy we bagda täze mazarlyk bardy, onda entek hiç kim goýulmandydy. Ol ýerde, ýewreýleriň taýýarlygy sebäpli, mazarlyk ýakyn bolansoň, Isany goýdular.

20

Şenbe günleriniň birinde Magdalaly Merýem irden, garaňkylyk heniz dowam edýärkä, mazara gelýär we daşyň mazaradan aýrylandygyny görýär. Şonuň üçin ylgaýar we Simona Petrona we Isanyň söýýän beýleki şägirdine gelýär, we olara aýdýar: Rebini mazardan göterdiler we ony nirede goýandyklaryny bilemzok. Şonuň üçin Piter we beýleki şägirt çykdylar we mazara gelýärdiler. Ikisi bilelikde ylgaýardylar, ýöne beýleki şägirt Petrusdan has çalt ylgap, mazara birinji bolup geldi. We egilip seretdi-de, ýatýan ketan matalary görýär, ýöne ol içeri girmedi. Şonuň üçin Simon Piter oňa yzarlaýan gelýär we mazara girdi we ýatan ketan matalary görýär. we ýüz mata, ol onuň kellesiniň üstünde boldy, mata matalar bilen ýatyrdy däl, ýöne aýratyn bir ýere dolanan. Soňra mazara birinji gelen beýleki şägirt hem girdi, gördi we ynandy. Entek däl, sebäbi olar ýazgyny bilmeýärdiler, onuň ölülerden ýokary galmagynyň zerurdygyny. Şonuň üçin şägirtler ýene öz öýlerine gitdiler. Mary bolsa mazaryň ýanynda daşarda aglap durdy. Şeýlelikde ol aglaýarka, mazara egildi we akda oturan iki perişdäni gördi, birisi Isanyň bedeniniň ýatan ýerinde başyna tarap, beýlekisi bolsa aýaklaryna tarap oturdy. Şolar oňa diýýärler: Aýal, näme üçin aglaýarsyň? Ol olara diýýär: Sebäbi Rebbimy aldylar we men ony nirede goýandyklaryny bilemok. Ol şulary aýdandan soň yza öwürüldi we Isanyň durandygyny görýär, ýöne onuň Isa bolandygyny bilmeýärdi. Isa oňa aýdýar: Aýal, näme üçin aglaýarsyň? Kimi gözleýärsiň? Ol bagban diýip pikir edip, oňa aýdýar: Jenabym, eger sen ony alyp gitdiň bolsaň, maňa nirä goýandygyňy aýt, men ony alyp giterin. Isa oňa Merýem diýdi. Ol öwürülip, oňa Rabbuni diýdi, bu bolsa mugallym diýmekdir.

Isa oňa şeýle diýýär: Maňa degme, sebäbi men entek Atamyň ýanyna çykmadym. Ýöne doganlarymyň ýanyna git we olara aýt: Men öz Atamyň we siziň Ataňzyň, öz Hudaýymyň we siziň Hudaýyňzyň ýanyna çykýaryn. Magdalaly Merýem şägirtlere Rebini görendigini habar berip gelýär we Reb oňa şulary aýtdy.

Şol şenbe günleriniň biriniň agşamy bolansoň we ýahudylardan gorkup ýygananan şägirtleriň bolan ýeriniň gapylary ýapylansoň, Isa geldi we ortada durdy we olara aýdýar: Size parahatçylyk. We bu sözleri aýdyp, olara ellerini we öz tarapyny görkezdi. Şonuň üçin şägirtler Rebbi görüp şatlandylar. Isa olara ýene aýtdy: Parahatçylyk size bolsun. Atam meni iberen ýaly, men hem sizi iberýärin. we şony aýdyp, dem urdy we olara aýdýar: Mukaddes Ruhy alyň, Eger käbirleriň günälerini bagyşlasaňyz, olar olara bagyşlanýar; eger käbirleriň günälerini saklaňyz, olar saklanýar.

Ýöne on iki şägirdiň birisi bolan, Ekiz diýlip atlandyrylýan Tomas, Isa gelende olaryň ýanynda däl. Şonuň üçin beýleki şägirtler oňa aýdypdylar: Biz Rebni gördük. Ýöne ol olara aýtdy: Eger men onuň ellerinde çüýleriň yzyny görmesem, barmagymy çüýleriň yzyna goýmasam we elimi onuň gapdalyna goýmasam, asla ynanmaryn. Sekiz günden soň onuň şägirtleri we Tomas olaryň bilen ýene içerde boldular. Gapylar ýapylan wagtynda Isa geldi we ortada durdy we aýtdy, size parahatçylyk. Soň Tomasa diýýär: Barmagyňy şu ýere getir we ellerimi gör, eliňi getir we gyramyň içine sal, ynanmaýan bolma, ýöne ynanýan bol. Tomas jogap berdi we oňa aýtdy: Meniň Rabbim we meniň Hudaýym.

Isa oňa aýdýar: Sen meni gördüň, şonuň üçin ynandyň. Bagtly bolsun meni görmän ynanýanlar.

Isa öz şägirtleriniň önünde köp beýleki alamatlary hem etdi, olar bu kitapda ýazylmadyk, Şular bolsa ýazylandyr, şonuň üçin siz Isanyň Hudaýyň Ogly Mesih bolandygyna ynanarsyňyz we ynanmak bilen Onuň adynda durmuşa eýe bolarsyňyz.

21

Bu wakalardan soň Isa Tiberiadyň deňziniň boýunda öz şägirtlerine ýene-de özüni görkezdi, şeýlelikde görkezdi. Şaýon Piter, Ekiz diýlip atlandyrylýan Tomas, Galileýanyň Kana şäherinden bolan Natanael, Zebediýanyň ogullary we onuň beýleki iki şägirdi bilelikde boldular. Simon Petrus olara aýdýar: Balyk tutmaga gidýärin. Olar oňa aýdýarlar: Biz hem sen bilen gelyäris. Olar çykdylar we derrew gämä girdiler, ýöne şol gijede hiç zat tutmadylar. Irden eýýäm bolan wagty, Isa kenarda durdy, ýöne şägirtler onuň Isa bolandygyny bilmediler. Isa olara şonuň üçin aýdýar: Çagalar, balyk barmy siziňde? Olar oňa jogap berdiler: Ýok. Ol bolsa olara aýtdy: Tory gäminiň sag tarapyna taşlaň, şonda taparsyňyz. Şonuň üçin olar taşladylar we balyklaryň köplüğinden ony çekmäge indi güýçleri ýetmedi. Şonuň üçin Isanyň söýýän şol şägirdi Petre: Reb! diýdi. Simon Petros Rebiň bardygyny eşidip, daşky eşigini guşaklady, sebäbi ýalaňaçdy we özüni deňze atdy. Beýleki şägirtler bolsa gämä geldiler, sebäbi olar ýerden uzakda däl, diňe iki ýüz gulaç

töweregi uzaklykda balyk toryny süýräp. Şeýlelikde, olar ýere çykanda, ýatýan kömür odyňy we onuň üstünde goýlan balygy we çöregi görýärler. Isa olara aýdýar: Häzir tutduňyz balyklaryňyzdan getiriň. Simon Petrus ýokary çykdy we tory ýere çekdi, uly balyklaryň ýüz elli üçüsi bilen doly, we şeýle köp bolsa-da, tor ýyrtylmady. Isa olara diýýär: Geliň, ertirlik naharyny iýiň. Şägirtleriň hiç biri bolsa ony barlamaga çekinýärdi: Sen kimsiň? diýip, sebäbi Rebiň özüdigini bilýärdiler. Şonuň üçin Isa gelýär we çöregi alýar we olara berýär, balygy hem şeýle berýär. Bu eýýäm üçünji gezek Isa öz şägirtlerine ölümlerden dirilip, ýüze çykdy.

Olar ertirlik naharyny iýenlerinden soň, Isa Simun Petera diýdi: Simun, Ýunusyň ogly, sen meni bulardan has köp söýýärmiň? Ol oňa diýdi: Hawa, Rebbe, sen meniň seni söýýändigimi bilýärsiň. Isa oňa diýdi: Meniň guzylarymy bakyp ber. Oňa ýene ikinji gezek aýdýar: Simon Iona, meni söýýärsiňmi? Oňa aýdýar: Hawa, Rebbe, sen bilýärsiň men seni dost tutýaryn. Oňa aýdýar: Meniň goýunlarymy bakgynla. Oňa üçünji gezek aýdýar: Simon, Ýonanyň ogly, meni söýýärsiňmi? Piter gaýgylandy, sebäbi oňa üçünji gezek meni söýýärsiňmi diýdi, we oňa aýtdy: Rebbe, sen ählisini bilýärsiň, sen bilýärsiň men seni söýýärim. Isa oňa aýdýar: Meniň goýunlarymy iýmizle. Hakykatdanam, hakykatdanam aýdýaryn saňa: sen ýaş wagtyň özüňi guşadyň we islän ýeriňe ýörediň, ýöne garrasaň, elleriňi uzadarsyng we başga biri seni guşar we islemän ýeriňe eltär. Muny bolsa aýtdy, haýsy ölüm bilen Hudaýy şöhratlandyrjakdygyny görkezýärdi. We muny aýdyp, oňa aýdýar: Meniň yzma eýer. Piter yza

öwrülip, Isanyň söýýän şägirdiniň yzyna gelýändigini görýär, ol hem nahar wagtynda Onuň döşüne ýaslanypdy we Reb, seni dönükleýän kim? diýipdi. Şuny göreninde, Petros Isä aýdýar: Rebbe, şu bolsa näme? Isa oňa aýdýar: Eger men ony men gelýänçäm galmak islesem, saňa näme? Sen maňa eýer. Şonuň üçin doganlaryň arasynda şol şägirdiň ölmeýändigini aýdýan bu söz ýaýrady, emma Isa oňa ölmeýär diýip aýtmady, ýöne Eger men gelýänçäm onuň galmagyny islesem, saňa näme? diýdi.

Bu, şu zatlar barada şaýatlyk edýän we bulary ýazan şägirdir, we biz onuň şaýatlygynyň dogrudygyny bilýäris. Isa eden beýleki köp zatlary hem bar, eger olar birden-bir ýazylsa, meniň pikirimçe, dünýä ýazylan kitaplary hem saklap bilmezdi. Amin.

Kanun gürrüňi

1

Bular Musa ähli Ysraýyla Iordan derýasynyň aňyrsynda, çölde, günbatara tarap, gyzył deňziň golaýynda, Paran, Tofel, Lobon, Awlon we altyn bezelen ýerleriň arasynda gürän sözlerdir. Horebden Seir dagyna çenli Kadeş Barneä on bir günlük ýol. We şeýle boldy kyrkynjy ýylda, on birinji aýda, aýyň birinde Musa ähli Ysraýyl ogullaryna gürlädi, Rebbiň oňa olar barada buýran ähli zatlarynyň ählisine laýyklykda, urmakdan soň. Heshbonda ýaşan Amorlylaryň patyşasy Sihony we Aştarotda hem-de Edreýde ýaşan Başanyň patyşasy Ogy, Iordan derýasynyň aňyrsynda, Moab ýurdunda, Musa bu kanuny düşündirip başlady, şeýle diýip: Reb, biziň Hudaýymyz, bize Horebde şeýle diýip gürlädi: Şu dagda ýaşamagyňyz ýeterlikdir. Yza öwrüliň-de, gidiň we Amorlularyň dagyna giriň, şeýle hem Arabanyň ähli goňşularyna, daga we düzlüge, Günorta tarapa we Kenganlylar ýeriniň kenaryna, Anti-Liwana çenli, uly derýa Ewfrat derýasyna çenli. Görüň, Ol siziň öňüňizde ýeri gowşurypdy, giriň we şol ýeri eýeläň, men atalaryňyza -

Ybraýyma, Yshaka we Ýakuba ant içdim, olara we olaryň tohumyna bermek üçin.

Men size şol wagtda aýtdym: Men sizi ýeke-täk götermäge ukyply bolmajak. Rebbe siziň Hudaýyňyz sizi köpeltди we ine, şu gün siz asmanyň ýyldyzlary ýaly köp bolduňyz. Reb, atalarňyzyň Hudaýy sizi mün esse artdyrsyn, nähili häzir barňyz, we sizi gutlasyn, nähili ol size aýdypdyr. Men ýeke-täk siziň zähmetiňizi, esasyňyzy we gapma-garşylyklaryňyzy nädip çekip bilerin? Özüňize akyly, bilimli we düşüňjeli adamlary öz taýpalaryňyzdan beriň, men olary siziň üstüňize ýolbaşçy edip bellärim. Siz maňa jogap berip aýtdyňyz: Siziň aýdan sözüňizi ýerine ýetirmek gowy. Ve men siziň araňyzdan akyly, bilimli we paýhasly adamlary aldym we olary siziň üstüňize münbaşylar, ýüzbaşylar, ellibaşylar, onbaşylar we siziň kazylaryňyza ýazyjylar edip belledim. Men şol wagtyň özünde kazylarňyza buýruk berdim: Doganlaryňyzyň arasynda diňläň we adamyň, doganyň we onuň gelmişeginiň arasynda adalatly höküm ediň. Höküm çykaranyňyzda ýüze seretmän, kiçä görä-de, ulya görä-de höküm ediň, adamyň ýüzüne tarap bolmaň, sebäbi höküm Hudaýyňkydyr, we eger siziň üçin kyn bolan söz bolsa, ony maňa getiriň, men ony diňlärim. Ve men size şol wagtda ähli sözleri buýurdum, siziň etjek bolýanlaryňyzy.

Biz Horebden çykyp, Rebbimiziň Hudaýyň bize buýran ýaly, Amorly dagyna barýan ýol bilen siziň gören uly we gorkunç çölleriniňiz hemmesinden geçdik we Kadeş Barneýa ýetdik. We men size aýtdym: Siz Amorly-nyň dagynyň ýanyna geldiňiz, ony

Reb biziň Hudaýymyz size berýär. Görüş, Rebbiňiz Hudaý siziň önünüzde şol ýeri size berdi, çykyp miras alyň, Rebbiňiz Hudaý atalaryňzyň size aýdyşy ýaly, gorkmaň we gorkmaň. Ve siz hemmãňiz maňa geldiňiz we aýtdyňyz: Biziň önümüzden adamlary iberäliň, olar bize ýeri gözleg etsinler we bize habar bersinler, haýsy ýol bilen çykarys we haýsy şäherlere gireris. We meniň önümde söz hoş geldi we men siziň araňyzdan on iki adam aldym, her taýpadan bir adam. We yzyna öwrülip, daglara çykdylar we üzüm toplumy jülgesine çenli geldiler hem ony gözlediler. Hem olar öz ellerinde topraktan miwe aldylar we size getirdiler, we aýdýardylar: Gowy toprak, Rebbe biziň Hudaýymyz bize berýär.

We siz ýokary gitmek islemediňiz, ýöne Rebbimiziň Hudaýymyzyň sözüne boýun bolmadyňyz. Hem siz öz çadyrlaryňyzda şikaýat etdiňiz we aýtdyňyz: Reb bizi ýigrenýändigini sebäpli, ol bizi Mösür topragyndan çykardy, bizi Amorlylaryň eline tabşyrmak we bizi ýok etmek üçin. Nirede biz çykýarys? Ýöne doganlaryňyz siziň ýüregiňizi öwürdiler, aýdyp: Bizden has uly, köp we güýçli millet, we asmana çenli berkidilen uly şäherler bar, şeýle hem ol ýerde äpetleriň ogullaryny gördük. We men size aýtdym: gorkmaň we olardan gorkmaň. Siziň önünüzde barýan Reb Hudaýyňyz, ol özi olar bilen siziň bilen bilelikde söweşer, Mösür ýurdunda size eden ähli zatlarýa laýyklykda we şu çölde, siz gören ýolda, Amorly dagynyň ýolunda, Reb seni götermek üçin. Hudaýyňyz, adamyň öz ogluny götürüşi ýaly, siziň giden ähli ýoluňyzda, şu ýere gelinçãňiz çenli sizi götürdi.

We bu sözde siz biziň Rebbimiziň Hudaýymyza ynanmadyňyz. Kim siziň öňünüzde ilki ýolda gidip, size ýer saýlaýar, gijelerine otda, gündiziň bulutda size ýol görkezýär we sizi ýolbaşçylyk edýär.

Reb siziň sözleriňiziň sesini eşitdi we gaharlanyp ant içdi: Eger şu erkekleriň kimdir birisi men olaryň atalaryna ant içen şu gowy topragy görer bolsa, diňe Jefonneň ogly Haleb, şol ony görer we şoňa men berjek ýeri, ol mündi, we onuň ogullaryna, sebäbi ol Rebbiň ýanyna berk eýerdi. We men Rebbe siziň üçin gaharlandy, aýdyp: Sen hem ol ýere girmezsiň. Seniň ýanynda duran Nun ogly Joshua, şol ýere girer; ony güýçlendir, sebäbi ol muny Israile miras berer. We häzirki gün gowyny ýa-da erbetini bilmeýän ähli ýaş çaga, olar şol ýere girerler, we men olara ony bererin, we olar ony miras ederler. We siz yzyna öwrülip, Gyzyldeniziň ýoly bilen çölde düşelge gurdyňyz.

Siz jogap berdiňiz we aýtdyňyz: Biz Rebbiň, biziň Hudaýymyzyň önünde günä etdik. Biz çykyp, Reb Hudaýymyz bize buýran ähli zatlara görä söweşeris. We her biriňiz öz harby enjamlaryny alyp, ýygnanyp daga çykýarsyňyz. Rebbe maňa şeýle diýdi: Olara aýt: Siz ýokary çykmaň we söweşmeň, sebäbi Men siziň bilen däl. Duşmanlaryňyzyň önünde ýeňilersiňiz. Men size gürlədim, emma siz meniň sözümi diňlemediňiz we Rebbiň sözünden çyktyňyz, zorlugy edip daga çyktyňyz. Ve şol dagda ýaşayan Amorly size garşy duşuşmaga çykdy we ariler nähili etseler, şeýle sizi kowdy we sizi Seirden Hormaha çenli ýaraladylar. Ve oturyp, siz biziň Rebbimiziň Hudaýyň önünde

agladyňyz, emma Reb siziň sesiňizi eşitmedi we size üns bermedi.

Ve Kadeşde köp günler oturdyňyz, näçe günler otursaňyz, şonçada oturdyňyz.

2

Biz yzyna öwrülip, çöle tarap ugrady, gyzyly deňziň ýoly bilen, Rebbe maňa aýdan ýaly, we biz Seir dagyny köp günler aýlandyk. Hem Rebbe maňa aýtdy, Şu dagyň töwereginde aýlanmak size ýeterlik bolsun, şonuň üçin demirgazyga öwrüliň. We halka buýruk ber, şeýle diýip: Siz doganlaryňyzyň, Seiriň içinde ýaşayan Esawyň ogullarynyň serhetlerinden geçýärsiňiz, we olar sizden gorkýarlar we sizden gaty seresap bolarlar. Olar bilen uruşa girişmäň, çünki size olaryň ýerinden bir aýak ýeri hem bermerin, sebäbi Seir dagyny Ysawyň ogullaryna miras edip berdim. Kümüş bilen iýmit satyn alyň olardan we iýiň, we suw ölçeg bilen alarsyňyz olardan kümüş üçin we içersiňiz. Sebäbi Reb biziň Hudaýymyz seni elleriňiň ähli işinde bereketledi, bil nädip geçdiňi şol uly we gorkunç çöli, ine kyrk ýyl Reb seniň Hudaýyň seniň bilen boldy, hiç zada mätäç bolmadyň.

Biz Seirdäki ýaşayan doganlarymy Esawyň ogullarynyň ýanyndan, Araba ýolunyň ugrunda Ailondan we Gesion Gaberden geçdik we öwrülip, Moabyň çöl ýolundan geçdik.

Rebbe maña aýtdy: Moablylar bilen duşmançylyk etmäh we olar bilen urşa goşulmaň, sebäbi men olaryň ýerinden size miras bermerin, çünki Lotyň ogullaryna Aroeri miras edip almak üçin berdim. Omminler öňküler onuň üstünde oturmuşdylar, uly, köp we güýçli millet, edil Enakimler ýaly. Olar Rephaim hasaplanarlar we bular hem, edil Anakim ýaly, we Moablylar olary Emim diýip atlandyrýarlar. Seirde öňki Horri oturdy, emma Esawnyň ogullary olary ýok etdiler we öz öňünden kowdular. Olar olaryň ýerine ýerleşdiler, şol ýol bilen Ysraýyl Rebiň olara beren miras ýerini eýeledi. Indi şonuň üçin turuň-da, gidin we Zaret jülgesinden geçin.

Biz Kadeş Barnea-dan Zaret jülgesini geçýänçämiz ýola çykdyk günler otuz sekiz ýyl boldy, lagerdäki ähli söweşiji erkekleriň nesli ölüp gutarýança, sebäbi Reb ant içdi Hudaý olary. Wä Hudaýyň eli olaryň üstünde boldy, olary lageriň ortasyndan ýok etmek üçin, olar ýok bolýança.

We şeýle boldy, haçan-da ähli söweşiji erkekler halkyň arasyndan ölüp ýykyldy, ol gürlledi Reb maña aýdyp: Sen şu gün serhetlerden geçersiň. Moab Aroeri, Siz Ammon ogullarynyň ýanyňa ýakyn geleniňizde, olara duşmançylyk etmäh we olar bilen uruşa girmäh, sebäbi men Ammon ogullarynyň ýerinden saňa miras bermerin, çünki men ony Lot ogullaryna miras berdim. Ýer Refaim hasaplanýar, sebäbi onuň üstünde öň Refaim ýaşaýdyr we Ammonitler olary Zohommin diýip atlandyrýarlar. Siziňkiden uly, köp we güýçli millet, edil Enakeim ýaly, we Rebbe olary olaryň öňünde ýok etdi, we miras

aldylar we olaryň ýerine şu güne çenli ýerleşdiler. Edil nähili olar Seýirde ýaşayan Esawyň ogullaryna etdiler, şol ýol bilen olar Horiýany olaryň öňünden ýok etdiler, olary miras aldylar we olaryň ýerine şu güne çenli ýerleşdiler. Asedothda Gazanyň çenli ýaşayan Euaýoilary, Kappadokiýadan çykan Kappadokiýalylar ýok etdiler we olaryň ýerine ýerleşdiler.

Indi şonuň üçin turuň-da, gidiň we Arnon jülgesini geçiň. Ine, Heşbonly Amorly patyşa Sihony we onuň ýerini seniň elleriňe berdim. Miras almaga başla, şu gün oňa garşy uruş aç. Başla, seniň titremäňi we seniň gorkuňy asmanyň aşagyndaky ähli milletleriň ýüzüne bermäge, olar seniň adyňy eşidip biynjalyk ederler we seniň ýüzünden agyrlary bolar.

Men Kedemot çölünden Heşbon patyşasy Sihona parahatçylykly sözler bilen ilçileri iberdim, diýip: Men seniň ýeriňden geçerin, ýol bilen giderin, ne saga ne çepe öwrülmerin. Iýmiti kümüş üçin maňa satar, men iýerin, suwy kümüş üçin maňa satar, men içerin, diňe men aýaklaryň bilen geçerin. Nähili Esawyň ogullary maňa eden ýaly, olar Seýirde ýaşayanlar, we Aroerde ýaşayan Moablylar, men Iordany geçýänçäm şol ýere, Rebbimiziň Hudaýymyz bize berýän ýerine. We Heşbonyň patyşasy Sihon bizi öz yerinden geçmäge islemedi, sebäbi biziň Hudaýymyz Rebbe onuň ruhyny gataşdyrdy we onuň ýüregini berkitdi, şonuň üçin ol şu günde seniň elleriňe tabşyrylsyn.

Rebbe maňa aýtdy: Ine, men seniň öňünde Heşbonly Amorly patyşa Sihony we onuň ýerini tabşyrmaga başladym, onuň

ýerini miras almaga başla. We Heşbonyň patyşasy Sihon bize garşy çykdy, ol we onuň ähli halky, Jahazda söweşmek üçin. Rebimiz Hudaýymyz ony biziň öňümüzde gowşurdy we biz ony, onuň ogullaryny we ähli halkyny urduk. Biz şol wagtyň özünde onuň ähli şäherlerini tutduk we yzygiderli ähli şäheri, olaryň aýallaryny we çagalaryny ýok etdik, hiç kimini diri goýmadyk. Diňe mal-garany taladyk we şäherleriň oljasyny aldyk. Aroerden, ol Arnon seli kenarynda bar, we jülgede bolan şäheri, we Gilead dagyna çenli, bize gaçyp giden şäher bolmady. Hemmesini Reb, biziň Hudaýymyz, biziň elimize berdi. Diňe Ammon ogullarynyň golaýyna ýakynlaşmadyk, Jabbok seliň birleşýän ähli ýerlerine we daglyk ýerdäki şäherlere, Rebbimiziň Hudaýymyz bize buýran ýaly.

3

Yza öwrülip, Başana barýan ýol bilen çykdyk, we Başanyň patyşasy Og biziň garşymyza çykdy, özi we ähli halky bilen Edraimde uruş etmek üçin. Rebbe maňa şeýle diýdi: Ondan gorkma, sebäbi men ony seniň eline tabşyrdym, ähli halkyny hem, ähli topragyny hem. Sen oňa Heşbonda ýaşan Amorlularyň patyşasy Sihona nähili etdiň bolsaň, şeýle etjek. Hem Rebbe biziň Hudaýymyz ony biziň ellerimize gowşurdy, hem Başanyň şasy Ogy, hem ähli halkyny, hem biz ony urduk, onyň tohumyny galdyrmazlyk üçin.

Biz şol wagtda onuň ähli şäherlerini aldyk, biz alardan almadyk

şäher ýokdy, altmyş şäher, Başandaky patyşa Ogyň Argob sebitiniň ählisi. Ähli şäherler berkidilendi, diwarlar beýikdi, derwezeler we sürgüler bardy, diňe Perizlileriň gaty köp şäherlerinden başga. Biz ýok etdik, edil Heshbonyň patyşasy Sihona eden ýaly, we yzygiderli ähli şäheri ýok etdik, aýallary we çagalary. Biz ähli mal-mülki we şäherleriň oljalaryny özümüz üçin taladyk.

Biz şol wagtda Amurluklar patyşalarynyň ellerinden ýer aldyk, olar Iordanyň aňyrsynda, Arnon selinden başlap Hermona çenli ýerleşýärdiler. Palma agaçlary Hermony Sanior diýip atlandyrýarlar, we Amorly ony Sanir diýip atlandyrdy. Misor-ýň ähli şäherleri, we tutuş Gilead, we tutuş Başan, Elha we Edraim çenli, Başandaky Og-ýň patyşalygynyň şäherleri, Sebäbi diňe Başanyň patyşasy Og Rafaimleriň arasyndan galdy, ine onuň düşegi demir düşekdi, ine bu Ammonyň ogullarynyň uçlarynda, onuň uzynlygy dokuz tirsek, we onuň ini dört tirsek, adam tirseginde. Biz şol ýeri şol wagtda Aroerden miras aldyk, ol Arnon seliniň gyrasynda ýerleşýär, we Galaad dagynyň ýarysyny we onuň şäherlerini Ruben bilen Gada berdim. We Galaadyň galan bölegini we Ogyň ähli Başan patyşalygyny Manassanyň ýarym taýpasyna berdim, şeýle hem Argobyň ähli töweregini, şol ähli Başany; ol Rafaimleriň topragy hasaplanar. We Manassäniň ogly Jair Argob sebitiniň hemmesini Gargasi we Mahathi serhetlerine çenli aldy, olary öz adyna görä Başan Thauoth Jaeir diýip atlandyrdy, şu güne çenli. We Mahire Gileady berdim. Ruben bilen Gada Galaaddan başlap Arnon seliň ortasyna çenli araçäk hökmünde we Jabbok seliň

ýagdaýyna çenli berdim, bu sel Ammon ogullaryna araçäk bolýar. Hem Arabah, hem Iordan serhedi Mahanaret, hem Arabanyň deňzine çenli, duzly deňiz Asedotyň aşagynda, Fasganyň gündogarynda.

Men size şol wagtda buýruk berdim: Reb siziň Hudaýyňyz size şu ýeri miras edip berdi, ýaraglanyp doganlaryňyz Ysraýlylyň ogullarynyň önünde gidiň, her bir güýçli adam. Diňe siziň aýallaryňyz, çagalaryňyz we mallaryňyz, bilýäriň size köp mallar bar, goý olar size beren şäherlerňizde ýaşasynlar, Reb dynç berýänçä. Hudaýyňyz siziň doganlaryňyza, edil size berşi ýaly, dynç bersin we olar hem Rebbe biziň Hudaýymyzyň olara Iordanyň aňyrsyndaky ýerini miras alsunlar, soňra her biriňiz men size beren mirasyna gaýdarsyňyz.

Men Ýuşua şol wagtyň içinde buýruk berdim we aýtdym: siziň gözleriňiz Rebbimiziň Hudaýymyzyň şu iki patyşa näme edenini gördüler, şeýle hem Rebbimiziň Hudaýymyz sen ol ýerde geçýän ähli patyşalyklaryňa eder. Olardan gorkmarsyňyz, sebäbi Rebbe biziň Hudaýymyz özi siziň üçin söweşer.

We Hudaýdan şol wagtda ýalbarýaryň diýip aýtdym, Rebbe Hudaý, sen öz gul-hyzmatkäriňe öz güýjüňi, öz kuwwatyňy, öz güýçli eliňi we öz beýik goluýjyňy görkezmäge başladyň, sebäbi asmanda ýa-da ýer ýüzünde haýsy Hudaý bar, kim seniň eden zadyňy edip biler we seniň güýjüň ýaly güýç bilen hereket edip biler? Geçip, şonuň üçin men şu gowy ýeri görerinmi, Iordanyň aňyrsynda bolan ýeri, şu gowy dagy we Anti-Liwany.

Reb siziñ üçin meni äsgermedi we meniñ sözümü diñlemedi. Reb maña aýtdy: Saña ýeterlik bolsun, bu sözi ýene gürlemäge synanyşma. Oýulan gyrasyna çyk, we gözleriñ bilen deňze, demirgazyga, günorta we gündogara seret, we gözleriñ bilen gör, sebäbi bu Iordandan geçmezsiň. Ve Ýuşa buýruk ber we ony güýçlendir we ony ruhlandyr, sebäbi ol bu halkyñ öňünde geçer we ol olara sen gören ähli ýeri miras berer. Biz Peoryñ öýüniñ ýakynyndaky jülgede oturduq.

4

Indi, eý Ysraýyl, şu gün size öwredýän düzgünlerimi we hökümlerimi diñläň, sonuň üçin ýaşaýarsyňyz, köpelyärsiňiz we girip, Reb Hudaýyňzyň atalarymyza beren topragyna miras alarsyňyz. Men size buýurýan sözüme goşmaň we ondan aýyrmaň, men size şu gün buýurýan Rebbimiziñ Hudaýyñ ähli buýruklaryny saklaň. Siziñ gözleriňiz Rebbimiziñ Hudaýyñ Baal peora eden ähli zatlaryny gördüler, sebäbi Baal peoryñ yzyndan giden her bir adamy Rebbiňiz Hudaý siziñ arañyzdan ýok etdi. Siz bolsa Rebbe Hudaýyňyza bagly bolanlar, hemmäňiz şu gün ýaşaýarsyňyz.

Görün, Reb maña buýurdy ýaly, men size düzgünleri we hökümleri görkezdim, şol ýerde şeýle etmek üçin, siz ony miras almak üçin ol ýere girýärsiňiz. Siz saklarysyňyz we edersiniñiz, sebäbi bu siziñ paýhaslylyk we düşünjäňiz ähli milletleriñ öňünde bolar, näçe-de olar bu ähli kanunlary eşitseler, olar

aýdarlar: Ine, paýhasly we bilimli halk, bu uly millet! Sebäbi haýsy ulus uly, oňa Hudaý ýakynlaşýan, olara nähili Reb biziň Hudaýymyz ähli zatlarda biz ony çagyrsak? We haýsy ulus bar, oňa şu gün men siziň öňüňizde berýän şu ähli kanuna görä adalatly düzgünleri we hökümleri bar?

Öz üçin üns ber we ruhuňy gaty sakla, ähli sözleri ýatdan çykarma, olary gözleriň gördi, we olar ýüregiňden ömrüňiň ähli günlerinde aýrylmasyň, we ogullaryňa we ogullaryňň ogullaryna öwretjek, şol günü haçan Horebde Rebbiň Hudaýymyzyň önünde ýygnaýyň gününde durduňyz, haçan aýtdy Rebbe maňa: Ýygna maňa tarap halky we eşitsinler meniň sözlerimi, şonuň üçin olar menden gorkmagy öwrensinsinler, ähli günlerinde ýer ýüzünde ýaşaýan wagtlarynda, we öz ogullaryna öwretsinsinler. Siziň ýakynlaşdyňyz we dagyň ýanynda durdyňyz, dag bolsa asmana çenli ot bilen ýanyrdy: garaňkylyk, garaňkylyk, tupan. Rebbe siziň bilen oduň ortasyndan sözleriň sesini gürlädi, ony siz eşitdiňiz, emma meňzeşligi görmediniz, diňe sesi. We ol size Öz äht-şertnamasyny habar berdi, ol size ýerine ýetirmegi buýurdy – on sözleri, we olary iki daş ploçkanyň üstünde ýazdy.

Rebbe şol wagtda maňa buýurdy, size düzgünleri we hökümleri öwretmegi, olary şol ýerde ýerine ýetirmegiňiz üçin, siz ol ýere girip, ony miras alarsyňyz. We siz gaty saklar bolarsyňyz janlaryňyz, sebäbi siz görmediniz hiç bir meňzeşligi şol günde, haçan Reb size Horebde, dagda, oduň ortasyndan gürlädi. Däl edara hereket ediň we özüňiz üçin oýma meňzeşlik, erkek ýa-da

aýal ähli şekil meñzeşligini ýasamaň. Ýeriň üstünde bolan ähli haýwanyň meñzeşligi, asmanyň astynda uçýan ganatlanan ähli guşuň meñzeşligi, Ýer üstünde süýrenýän ähli süýrenijileriň meñzeşligi, ýeriň aşagyndaky suwlarda bolan ähli balyklaryň meñzeşligi. Asmana seredip, günü, aýy, ýyldyzlary we asmanyň ähli dünýäsini görüp, ýoldan azaşyp, olara sežde edip, olara gulluk etme, sebäbi olary Rebbe seniň Hudaýyň asmanyň aşagyndaky ähli halklara paýlady. Siziň bolsa Hudaý aldy we siziň Müsür ýerinden, demir peçden çykardy, oňa mülk halk bolmak üçin, şu günki ýaly.

Reb Hudaý siziň aýdan sözleriňiz sebäpli maňa gaharlandy we ant içdi: men bu Iordan derýasyny geçmerin we Reb seniň Hudaýyň saňa miras hökmünde berýän topragyna girmerin. Men şu toprakda ölýärin we şu Iordan derýasyny geçmeýärin, emma siz geçýärsiňiz we şu gowy topragy miras alarsıňiz. Özüňize üns beriň, Rebbimiziň Hudaýyň siziň bilen eden ähtini ýatdan çykarmaň, we kanunsyz hereket edip, Rebbiň Hudaýyňyzyň size buýran ähli zatlardan özüňize oýlan meñzeşlik etmäh. Sebäbi Reb seniň Hudaýyň ýuwutýan otdur, gabanjaň Hudaýdyr.

Eger-de ogul dogursaň we ogullaryňyň ogullaryny dogursaň, we ýer ýüzünde uzak ýaşasaňyz, we kanunsyz iş etseňiz, we islendik zadyň oýlan şekilini ýasasaňyz, we Rebbiň önünde ýamanlyk etseňiz Hudaýyňyzy gaharlandyrmak üçin, şu gün size asmany hem ýeri şaýat tutýaryn, sebäbi siz Iordan derýasyndan geçip miras almak üçin barýan şol ýerden

heläkçilikde heläk bolarsyňyz, onuň üstünde uzak günler ýaşamarsyňyz, ýöne doly ýok edilersiňiz. Rebbe siziň ähli halklaryň arasynda dargadar, we siz ähli halklaryň arasynda az sanly galar, Rebbe siziň şol ýere äkitjek halklaryň arasynda. We siz ol ýerde beýleki hudaýlara ybadat edersiniňiz, adamlaryň elleriniň işlerine, agaçlara we daşlara, olar görmezler, ne-de eşitmezler, ne-de iýmezler, ne-de yslamazlar. We siz şol ýerde Rebbiňizi, Hudaýyňyzy gözläp taparsyňyz, we siz Ony taparsyňyz, haçan-da siz Ony tutuş ýüregiňizden we tutuş janyňyzdan gözläseňiz, öz kynçylygyňyzda. We şu ähli sözler seni soňky günlerde tapyp alar, we sen Rebbe, öz Hudaýyňa tarap öwrülersiň we onuň sesini eşidersiň, Sebäbi Rebbe seniň Hudaýyň mähriban Hudaýdyr, ol seni terk etmez, seni weýran hem etmez, Rebbiň atalaryňa ant içen ähtini unutmaz.

Senden öňki bolan öňki günler barada soraň, Hudaý adamy ýer ýüzünde döreden gününden başlap, asmanyň bir ujundan beýleki ujuna çenli, şu uly söz ýaly bir zat bolandyrmy, şeýle bir zat eşidilenmi, haýsydyr bir halk ses eşidenmi Hudaýyň oduň ortasyndan gürleýänini eşidip, sen ýaşadyň, Eger Hudaý synady, girip, özi üçin bir milleti beýleki milletiň arasyndan almak üçin, synaglar, alamatlar, gudratlar, uruş, güýçli el, beýik bilek we uly görüşler bilen, biziň Rebbimiziň Hudaýymyzyň Müsürde seniň gözüňiň önünde eden ähli işleri ýaly. Şonuň üçin sen bilersiň, Reb seniň Hudaýyň, şu Hudaýdyr we ondan başga hiç kim ýokdur. Asmandan onuň sesi seni terbiýelemek üçin eşidildi, we ýer üstünde ol saňa öz uly odyňy görkezdi, we sen onuň sözlerini oduň içinden eşitdiň.

Sebäbi ol seniñ atalaryňň söýdi we olaryň tohumyny siziñ bilen saýlady, we ol özi seni öz uly güýji bilen Müsürden çykardy, Seniñ öňünde senden has uly we güýçli milletleri ýok etmek, seni getirip olaryň ýerini saňa miras bermek üçin, şu gün bolşy ýaly.

Ve şu gün bilersiň we aklyň bilen öwrülersiň, sebäbi Rebbe seniñ Hudaýyň, bu Hudaý ýokardaky asmanda we aşakdaky ýerde, we ondan başga hiç zat ýok. We saklaň onuň buýruklaryny we kararlaryny, näçe men saňa şu gün buýurýaryn, ýagny saňa we senden soň ogullaryňa gowy bolsun, şonuň üçin siz uzak ýaşarsyňyz ýer ýüzünde, haýsy Reb Hudaýyň saňa ähli günler berýär. Soň Musa Iordan derýasynyň aňyrsynda, gündogar tarapda üç şäheri bölüp goýdy. Ol ýere goňşusyny bilmän öldüren adam gaçar, eger ol ony düýnden we ondan öňki günden bəri ýigrenmedik bolsa, we ol şu şäherleriň birinde pena alar we ýaşar. Bozrah çölde, tekizlik ýerinde Ruben üçin, we Ramot Giladda Gad üçin, we Gaulon Başanda Manassa üçin.

Bu kanun, Musa Ysraýylyň ogullarynyň öňünde goýan kanundyr. Bular şaýatlyklar, buýruklar we höküm-kazyýetler bolup, Musa olary Ysraýylyň ogullaryna Müsür ýerinden çykanlaryndan soň aýdypdyr. Iordanyň aňyrsynda, jülgede, Fogor öýüniň golaýynda, Eşebonda ýaşaýan Amorluklaryň patyşasy Sihonyň ýerinde, ony Musa we Ysraýylyň ogullary Müsür ýerinden çykandan soň urdy. We olar onuň ýerini miras aldylar we Başanyň patyşasy Ogyň ýerini, Amorlyklaryň iki patyşasynyň

ýerini, olar Iordanyň aňyrsynda gündogarda boldular. Aroerden, ol Arnon seliniň kenarynda ýerleşýän, we Sihon dagynyň üstünde, ol Hermon bolýar, Iordanyň gündogar tarapyndaky ähli Arabany, Asedoth kesileniň aşagynda.

5

We Musa ähli Ysraýyly çagyrdy we olara aýtdy: Diňle, eý Ysraýyl, şu gün men siziň gulaklaryňyzda gürleýän kararlarmy we höküm çykarmalarymy. Olary öwrenersiňiz we olary ýerine ýetirmegi saklar. Reb siziň Hudaýyňyz size Horebde äht etdi. Rebbe bu ähtnamany siziň ata-babalarymyz bilen däl-de, eýsem şu gün şu ýerde ýaşayan siziň hemmäňiz bilen baglaşdy. Reb size dagda oduň ortasyndan ýüzbe-ýüz gürlädi. Men hem Rebbiň bilen siziň araňyzda şol wagtda durdum, size Rebbiň sözlerini yglan etmek üçin, sebäbi siz oduň ýüzünden gorkduňyz we siz daga çykmadyňyz, aýdyp: Men Rebbiň, seniň Hudaýyň, seni Müsür topragyndan, gulçulyk öýünden çykaran.

Meniň ýüzümiň önünde saňa beýleki hudaýlar bolmaz.

Sen özüň üçin keşbi ýasamarsyň, ne-de ýokardaky asmanda, aşakdaky ýerde we ýeriň aşagyndaky suwlarda näçe zat bar bolsa, olaryň meňzeşligini ýasamarsyň. Olara sygynmarsyň we olara hyzmat etmersiň, sebäbi Men Reb, seniň Hudaýyň, gabanjaň Hudaý, atalaryň günälerini çagalaryň üstüne üçünji we dördünji nesle çenli, Meni ýigrenýänlere gaýtaryp berýän.

we müñlerçe nesillere rehim-şepagat edýän, maňa söýgi edýänlere we meniň buýruklarymny saklaýanlara Sen Hudaýyň Taňryňyň adyny biderek almarsyň, sebäbi Reb Taňryň onuň adyny biderek alýany günäsiz goýmaz.

Şenbe gününü mukaddeslemek üçin goraň, Rebbiň Hudaýyňzyň size buýran ýoly bilen. Alty gün işle we ähli işleriňi edersiş, Ýöne ýedinji günde şenbe günleri Rebbiň seniň Hudaýyňa. Etmersiş bu ähli işi sen we ogluň seniň we gyzyň seniň, guluň seniň we gyzjagazyň seniň, öküziň seniň we ýüklüjiň haýwanyň seniň, we ähli malyň seniň, we gelmişek ýaşajy sende, şonuň üçin dynç alsynlar guluň seniň, we gyzjagazyň seniň, we ýüklüjiň haýwanyň seniň, edil sen ýaly. We ýadyňa salar, sen Müsür topragynda gul bolandygyňy, we Rebbe, seniň Hudaýyň seni ol ýerden güýçli eli bilen we beýik goljagazy bilen çykardandygyny, şonuň üçin Rebbe, seniň Hudaýyň saňa şenbe gününü saklamagy we ony mukaddes etmegi buýurdandygyny. Reb Hudaýyň saňa buýran ýoly bilen ataňy we eňeňi hormatla, şonuň üçin saňa gowy bolsun we Reb Hudaýyň saňa berýän ýerinde uzak ýaşarsyň. Siz öldürmeli dälşiňiz. Zyna etme. Sen ogurlamaly dälşiň. Goňşuňyň garşysyna ýalan şaýatlyk etmersiş. Goňşuňyň aýalyny islemezsish, goňşuňyň öýüni islemezsish, ne-de onuň meýdanyny, ne-de onuň hyzmatkärini, ne-de onuň gyzyny, ne-de onuň öküzüni, ne-de onuň ýüküni göterýän haýwanyny, ne-de onuň ähli malyny, ne-de goňşuňyň näçe zady bar bolsa, olaryň ählisini.

Rebbe bu sözleri siziň ähli ýygnanyşygyňyza dagda, oduň

ortasyndan, garaňkylykda, garaňkylykda, tupanda uly ses bilen gürlädi we goşmady, olary iki daş tablisa üstünde ýazdy we maňa berdi. We şeýle boldy, siz odyň ortasyndan sesi eşideniňizde we dag ot bilen ýanyňarka, siziň taýpalaryňyzyň ähli baştutanlary we ýaşulular geňeşi meniň ýanymda ýakynlaşdyňyz. Siz aýdypdyňyz, ine, Reb biziň Hudaýymyz bize öz şöhratyny görkezdi, we biz onuň sesini oduň ortasyndan eşitdik, şu gün gördük welin, Hudaý adama gürläp biler, we ol ýaşar. Hem indi biz ölmeli däldiris, sebäbi bu uly ot bizi ýuwudar, eger biz ýene biziň Hudaýymyz Rebbiň sesini eşitmäge goşsak, hem öleris. Haýsy et Hudaýyň diri sesini, odun ortasyndan gürläýän sesini, biz ýaly eşitdi we ýaşar? Ýakynlaş sen we diňle ählisini, näçe-de aýtsa Reb, biziň Hudaýymyz, we sen bize gürläriň ählisini, näçe-de gürläse Reb, biziň Hudaýymyz saňa, we biz diňläris we ederis.

Ve Reb siziň maňa gürläýän sözleriňiziň sesini eşitdi, ve Reb maňa aýtdy, men şu halkyň saňa gürläýän sözleriniň sesini eşitdim, olar gürläýän ähli zatlary dogry gürlədiler. Kim berer olaryň ýürekleriniň içinde şeýle bolmagyny, şonuň üçin menden gorkup, meniň ähli buýruklarymy ähli günler saklasynlar, şonuň üçin olara we olaryň ogullaryna ebedilik gowy bolsun? Git, men olara aýtdym, siz öz öýleriňize yza öwürüliň. Sen bolsa onuň ýanynda meniň bilen dur, we men seniň bilen buýruklar, düzgünler we hökümler hakda gürläşerin, olary sen olara öwredersiň, we olar şeýdip etsinler şol ýerde, haýsyny men olara miras hökmünde berýärim. We Rebbe Hudaýyňyz size buýran usulyny berjaý etmegi saklamalysyňyz, ne saga, ne çep

gyşarmamalysyňyz. Rebbe Hudaýyňyz size buýran ähli ýol boýunça şol ýolda ýöremeli, şonuň üçin ol size dynç berer, size gowy bolar we miras alýan ýeriňizde uzak ýaşarsyňyz.

6

We şular buýruklar, kararnamalar we hökümleriň hemmesi, Rebbimiziň Hudaýymyz size öwretmegi buýran zatlary, siz şol ýere girýän ýurduňyzda şeýle ýerine ýetirmek üçin, ony miras edinmek üçin. Şonuň üçin siz Rebbe, Hudaýyňyzdan gorkasyz, Onuň ähli kanunlaryny we buýruklaryny saklaň, haýsyny men şu gün saňa buýurýaryn, sen we ogullaryň, we ogullaryňň ogullary, ömrüňiziň ähli günlerinde, şonuň üçin uzak ýaşarsyňyz.

We eşit, Ysraýyl, we sakla ýerine ýetirmegi, şonuň üçin saňa gowy bolsun we şonuň üçin gaty köpelýärsiňiz, diýen ýaly Rebbe, seniň atalaryňň Hudaýy gürlädi saňa süýt we bal akýan ýer bermegi. Ve bu kararnamalar we bu hökümler, Rebbi Ysraýylyň ogullaryna çölde buýuran zatlary, olar Müsür ýerinden çykandan soň. Diňle, eý Ysraýyl, Reb biziň Hudaýymyz, Reb birdir. Hem Rebbe Hudaýyňy tutuş aňyň bilen, tutuş janyň bilen hem tutuş güýjüň bilen söýersiň. Bu sözler, men saňa şu gün buýurýan ähli zatlaryň, seniň ýüregiňde we janyňda bolar. Sen olary öz ogullaryňa öwretjek we olar hakda gürleşjek: öýde otyrkaň, ýolda gidýärkäň, ýatyrkaň we turyrkaň. Sen olary eliňe alamat hökmünde baglarsyňyň we olar gözüňiň önünde

sarsmaz bolar. We olary öz jaýlaryňzyň gapylaryna we derwezäleriňize ýazarsyňyz.

We bolar, haçan seni Rebbe seň Hudaýyň getirse şol ýere, haňsyna atalaryňa - Ybraýyma, Yshaka we Ýakuba - ant içdi, saňa bermek üçin uly we gowy şäherleri, haňsylary sen gurmaň. Öýler ähli gowy zatlar bilen doly, kä sen doldurmadyň, gazylyp çykarylan howdanlar, kä sen gazyp çykarmadyň, üzümçilikler we zeytun baglary, kä sen ekmediň, we iýip we doýanyňdan soň, öz üçin üns ber, ýatdan çykarma. Seni Müsür topragyndan, gulluk öýünden çykaran Rebbiň Hudaýyňyň. Rebbe seniň Hudaýyňdan gork, diňe oňa hyzmat et, oňa ýapyş we onuň adyna ant iç.

Siziň töweregiňizdäki milletleriň hudaýlaryndan beýleki hudaýlaryň yzyndan gitmeň. Sebäbi Hudaý gyşgynç Rebbe, seniň Hudaýyň sende, Rebbe seniň Hudaýyň saňa gahar bilen gaharlanyp, seni ýeriň ýüzünden ýok etmesin.

Rebbiň Hudaýyňy synagama, synag wagtynda synandygyňyz ýaly. Rebbiň Hudaýyňyň buýruklaryny, şaýatlyklary we saňa buýran ähli düzgünlerini gorap saklaýarsyň. Sen Hudaýyň, seniň Taňryňyň önünde hoşalaýjy we gowy zady edýärsiň, şonuň üçin saňa gowy bolsun, we sen girip, Hudaýyň siziň atalaryňyza ant içen gowy ýeri miras alýarsyň. Rebbiň aýdyşy ýaly, ähli duşmanlaryňy önünden kowmak.

We bolar, haçan seniň ogluň ertir senden sorasa, aýdyp: Näme

bolýar şaýatlyklar, düzgünler we hökümler, Rebbe biziň Hudaýymyz bize näçe buýurdy? Sen ogluňa şeýle diýersiň: Biz Faraonyň gullukçylary bolduk Müsür ýerinde, we Reb bizi ol ýerden güýçli eli bilen we beýik goly bilen çykardy. Reb Müsürde Faraona we onuň öýüne uly we erbet alamatlar bilen gudratlar berdi, biziň önümizde. Ol bizi şol ýerden çykardy, bize şu ýeri bermek üçin, ol biziň atalarymyza bermäge ant eden ýerini. Reb bize buýurdy, ähli şu kadalary ýerine ýetirmegi, Hudaýymyz Rebden gorkmagy, şonuň üçin biziň üçin ähli günler gowy bolsun, şonuň üçin şu gün bolşy ýaly ýaşaýarys. Bize rehim-şepagat bolar, eger biz Rebbimiziň önünde şu buýruklaryň ählisini ýerine ýetirmegi saklasakymyz, Hudaýymyz bize buýran ýaly.

7

Eger Rebbe seniň Hudaýyň seni şol ýere getirse, ol ýere sen miras almak üçin girýärsiň, we ol seniň önünden uly halklary kowsa – Hittileri, Girgaşitleri, Amoritleri, Kenganlylary, Perizzitleri, Hiwitleri we Ýebusitleri – ýedi halky, köp we sizden güýçli, We Rebbiň Hudaýyň olary seniň elleriňe gowşurar, we sen olary urarsıň, ýok etmek bilen olary doly ýok edersiň, sen olar bilen äht etmersiň we olara rehim etmersiňiz. Hem-de siz olar bilen öýlenişmezsiňiz, gyzyňy onuň ogulyna bermezsiň we onuň gyzyny öz ogluňa almazsiň. Ol seniň ogluňy menden öwürer we beýleki hudaýlara gulluk eder, we Reb size gahar bilen gaharly bolar we seni çalt weýran eder. Ýöne olara şeýle

edersiňiz: olaryň gurbanlyklaryny ýýkarsyňyz, olaryň sütünlerini döwersiňiz, olaryň baglarynyň kesersiňiz we olaryň hudaýlarynyň oýma şekillerini otda ýakarsyňyz. Sebäbi sen Rebbiň, öz Hudaýyňa mukaddes halksyň, we Rebbe, öz Hudaýyň seni ýeriň ýüzündäki ähli milletleriň arasyndan özüne aýratyn halk bolmak üçin saýlady.

Reb sizi ähli halklardan köp bolanyňyz üçin saýlamady, siz bolsa ähli halklardan az. Ýöne Rebbiň sizi söýmegi we atalaryňyza ant içen andyny saklamasy sebäpli, Reb sizi güýçli el bilen çykardy we Reb seni gulçulygyň öýünden, Müsüriň şasy Faraonyň elinden halas etdi. We-sen bilersiň, sebäbi Reb seniň Hudaýyň, bu Hudaý, wepaly Hudaý, ähdini we rehimini saklaýan, Ony söýýänlere we Onuň buýruklaryny saklaýanlara müň nesle çenli. we ýigrenýänlere ýüzbe-ýüz garaz berip, olary ýok etmek üçin, we ýigrenýänlere gijikdirmän, ýüzbe-ýüz olara garaz berer.

We sen buýruklary, kararnamalary we hökümleri, şu zatlary, näçe men saňa şu gün etmegi buýurýaryn, saklaýarsyň. We şeýle bolar, siz şu kararlary eşideniňizde we olary saklap, ýerine ýetireniňizde, Rebbe Hudaýyňyz size ähtnamasyny we rehimdarlygyny gorar, ol siziň atalaryňyza kasam etdi. Ol seni söýer, seni alkaşlar, seni köpelter, garnyňyň nesilleriňi alkaşlar, ýeriňiň miwesini, bugdaýyňy, şarabyňy, ýagyňy, öküzleriňiň sürülerini we goýunlaryňyň sürülerini Rebbiň atalaryňa ant içip saňa bermäge wada eden ýerinde alkaşlar. Mübärek bolarsyng ähli milletleriň arasynda, siziň araňyzda önelgesiz bolmaz, ne-de önelgesiz, we siziň mallaryňyzda hem. Rebbe Hudaýyň seniň

ähli keselini aýyrrar we Müsüriň ähli ýaman kesellerini, olary gördüň we näçe bildüň, goýmaz seniň üstüňe, emma goyar olary seni ýigrenýänleriň hemmesiniň üstüne.

Sen Rebbe Hudaýyňyň saňa berýän ähli halklaryň oljasyny iýersiň, gözüň olara haýyşsynar däl, we olaryň hudaýlaryna gulluk etmersiň, sebäbi bu saňa päsgelçilik bolýar.

Eger-de seniň aňyňda Bu millet menden has köp, men olary nädip ýok edip bilerin? diýip aýtsaň. Sen olardan gorkmazlyk, ýatlamak bilen ýatlarsyň, Rebbe Hudaýyň seniň Faraona we ähli Müsürlilere näçe zat edenini. Uly synaglary, seniň gözleriň gören uly alamatlary we gudratly işleri, güýçli eli we beýik golujygy ýatla. Rebbe Hudaýyň seni nädip çykaran bolsa, Rebbe Hudaýyňyz hem sen gorkýan ähli halklara şeýle eder. Rebbe seniň Hudaýyň eşşekleri olaryň içine iberer, galan we seňden gizlenen adamlar ýok edilýänçä. Sen olarnyň önünde ýeňilmersiň, sebäbi Rebbe seniň Hudaýyň seniň bilen, Ol beýik we güýçli Hudaýdyr. We Rebbe Hudaýyň seniň şu milletleri önünden kem-kemden ýok eder, sen olary çalt ýok edip bilmersiň, ýer çöle öwrülmez üçin, we seniň üstünde ýabany haýwanlar köpelmesin diýip. Rebbe Hudaýyňyz olary siziň eleriňize gowşurar we siz olary uly ýok etme bilen ýok edersiňiz, olary düýbünden ýok edýänçäňiz. Ol olaryň patyşalaryny siziň eliňize gowşurar we siz olaryň adynyň sol ýerden ýok edersiňiz, hiç kim siziň ýüzüňize garşy durmaz, siz olary doly ýok edýänçäňiz.

Hudaýlarynyň oýlan şekillerini ot bilen ýakarsynyz, kümüşe isleg etmezsiň, altyny hem olardan özüň üçin almarsynyz, onuň üçin бүdremezsiň, sebäbi bu seniň Hudaýyň Rebbe ýigrenji zatdyr. Ve sen ýigrenjini öýüňe getirmezsiň, we lanetlenen bolarsyň edil şuna meňzeş, ýigrenç bilen ýigrenç edersini, we ýigrenji bilen ýigrenç edersini, sebäbi ol lanetlenendir.

8

Ähli buýruklary, haýsylary men size şu gün buýurýaryn, saklaň we ýerine ýetiriň, şonuň üçin ýaşarsyňyz we köpeläýersiňiz we girip, Rebbiň Hudaýyňzyň siziň atalarňyza ant içen ýerini miras alarsyňyz. We ähli ýoly ýatlarsynyň, Rebbiň Hudaýyň seni çölde alyp giden ýoluny, ol seni kemsitmek we synagdan geçirmek üçin, ýüregiňde nämäniň bardygyny bilmek üçin, onuň buýruklaryny berjaý edýändigini ýa-da etmeýändigini anyklamak üçin. Ol seni ejir etdi, seni açlyk bilen synady we seni manna bilen iýmitledi, ony seniň atalaryň bilmeýärdiler, şonuň üçin saňa habar bersin welin, adam diňe çörek bilen däl-de, eýsem Hudaýyň agzyndan çykýan ähli söz bilen ýaşar. Seniň eşikleriň kyrk ýyl senden könelemedi, seniň çaryklaryň senden könelemedi, seniň aýaklaryň gatylaşmady.

Sen öz ýüregiňde bileris welin, nähili bir adam öz ogluny terbiýeläse, şonuň ýaly Reb seniň Hudaýyň hem seni terbiýelär. We sen Rebbiň Hudaýyňnyň buýruklaryny saklamalysyň, onuň ýollary bilen ýöremeli we ondan gorkmalysyň.

Sebäbi Rebbe seniñ Hudaýyñ seni gowy we giň ýere getirer, ol ýerde suw selleri bar, düzlüklerden we daglardan çykýan çuňluk çeşmeleri bar. Bugdaý we arpa ýeri, üzüm baglary, injir agaçlary, narlary, zeytun ýagy we bal ýeri, Ýer, onuň üstünde garyplyk bilen däl çöregi iýersiň we onuň üstünde hiç zada mätäç bolmarsyng; ýer, onuň daşlary demir we onuň daglaryndan bürünç gazyp çykararsyng.

Hem iýersiň, hem doýarsyň, hem-de Rebbiñ Hudaýyñy alkyşlarsyň saňa beren ýagşy ýeriñ üstünde. Öz üçin üns ber, Rebbiñ Hudaýyñy unutma, onuň buýruklaryny, hökümleri we düzgünleri saklamazlyk üçin, näçe men saňa şu gün buýurýaryn. Iýip-doýanyňdan we gowy jaýlar gurup, olarda ýaşanyňdan soň, we seniñ öküzleriñ we goýunlaryñ saňa köpelände, kümüş we altyn saňa köpelände, we saňa boljak ähli zatlaryñ saňa köpelände Sen ýüregiñde ýokary galdyrylýarsyň we Rebbiñ Hudaýyñy ýatdan çykarýarsyň, ol seni Müsür ýerinden, gulçulyk öýünden çykaran. Seni şol uly we gorkunç çölüň üstünden getiren, nirede dişleýän ýylan, içýan we suwsuzlyk bardy, nirede suw ýokdy, dik gaýadan saňa suw çeşmesini çykaran Seni çöllükde manna bilen iýmitlendiren, ony sen hem bilmedin, atalaryñ hem bilmedi, şonuň üçin seni kemsitsin, seni synagdan geçirsin we seniñ soňky günleriñde saňa gowy etsin. Ýüregiñde meniñ güýjüm we elimiñ güýji maňa şu uly güýji berdi diýme. Sen Rebbe seniñ Hudaýyñy ýatlarsıñ, sebäbi ol özi saňa güýç bermek üçin güýç berýär we şonuň üçin ol öz ähtini berkitsin, ony Rebbe seniñ atalaryña ant içdi, şu gün ýaly.

Eger Rebbiň Hudaýyňy ýatdan çykaryp unutsaň we beýleki hudaýlaryň yzyndan gidip, olara gulluk edip, olara sežde etseň, men size şu gün asmany we ýeri şaýat tutýaryn, sebäbi siz heläkçilik bilen heläk bolarsyňyz. Rebbiň Hudaýyňyz siziň öňüňizde ýok edýän beýleki milletler ýaly, siz hem ýok bolarsyňyz, sebäbi Rebbiň Hudaýyňyzyň sesini diňlemediňiz.

9

Diňle, Ysraýyl, sen şu gün Iordan derýasyndan geçýärsiň, özüňden uly we güýçli halklary miras almak üçin girmäge, asmana ýetýän uly we berkidilen şäherleri almaga. Uly, köp we uzyn boýly halk, Anagyň ogullary, sen olary bilýärsiň we sen eşitdiň, kim Anagyň ogullarynyň öňünde durup biler? Sen şu gün bilersiň, sebäbi Rebbe seniň Hudaýyň seniň öňüňden gider, ýuwujy ot bolýar, bu olary weýran eder we olary seniň öňüňden yzyna öwürer, we olary çaltlyk bilen weýran eder, edil Rebbe saňa aýdyşy ýaly. Ýüregiňde aýtma, Reb Hudaýyň bu milletleri öňüňde ýok edeninde: Meniň dogrulygym sebäpli Reb meni bu gowy topragy miras almaga getirdi diýip. Seniň adalatlylygyň sebäpli däl, seniň ýüregiňiň mukaddesligi sebäpli-de däl, sen olaryň topragyny miras almaga girýärsiň, ýöne şu halklaryň dinsizligi sebäpli Reb olary seniň öňüňden weýran eder, we şeýle hem Reb biziň atalarymyza — Ybraýyma, Yshaka we Ýakuba — kasam eden ähtnamany dikeltmek üçin.

Hem sen şu gün bilersiň, sebäbi Rebbe Hudaýyň saňa şu gowy

ýeri miras almak üçin berýänligi seniň dogry işleriň üçin däl, sebäbi sen berk boýunly halk. Ýatla, Hudaýyň Rebbiňi çölde näçe gaharlendireniňi unutma. Müsürden çykan günüňizden başlap şu ýere gelensiňize çenli Rebbe boýun bolmazlyk edip dowam etdiňiz.

Horebde siz Rebbi gaharlandyrdyňyz, we Reb siziň üstüňize gaharlanyp, sizi ýok etmek isledi. Meniň daňa çykmagyma daş plitalary, Rebbiň size beren äht plitalary almak üçin, men daňda kyrk gün we kyrk gije galdym, çörek iýmedim we suw içmedim. We Rebbe maňa Hudaýyň barmagynyň bilen ýazylan iki daş plitalary berdi, we olaryň üstünde Rebbiň size dagda ýygnagyň günü aýdan ähli sözleri ýazylandylar. Reb maňa kyrk gün we kyrk gije geçenden soň iki daş ýazgyly tagtany, äht tagtalaryny berdi. Rebbe maňa şeýle diýdi: Tur, şu ýerden derrew aşak in, sebäbi Müsür topragyndan çykaran halkyň kanunsyz iş etdi, men olara buýran ýolumdan çalt çykdylar we özlere guýma but ýasadylar.

Rebbe maňa aýtdy: Men saňa bir gezek we iki gezek gürledim, aýdyp: Men şu halky gördüm, we ine, bu halk boýunsyz halkdyr, Indi maňa rugsat ber, olary ýok edäýin we olaryň adyny asmanyň aşagyndan öçüräýin, seni bolsa uly, güýçli we mundan has uly millete öwüräýin. Men yza öwrülip, dagdan aşak düşdüm, we dag asmana çenli ot bilen ýanýardy, we şaýatlyklaryň iki pločkasy meniň iki elimde ýerleşýärdi. We görüp, siz Rebbiň Hudaýyňyzyň önünde günä edendigiňizi, we özüňize guýma şekil ýasandygyňyzy, we Rebbiň size etmegi

buýran ýolundan çykandygyňyzy, Iki tagtany elime alyp, olary iki elimden taşladym we siziň öňüňizde syndyrdym. Ve men Rebbiň öňünde ikinji gezek dileg etdim, edil öňküsi ýaly kirk gün we kirk gije, çörek iýmedim we suw içmedim, siziň ähli günäleriňiz barada, siz Rebbiň Hudaýyň öňünde ýamanlyk edip, ony gaharlandyrmak üçin günä etdiňiz. Hem men gaharyň we gaharlylygyň sebäpli gorkýaryn, sebäbi Rebbe size gaharlanyppdyr, sizi ýok etmek üçin, emma Rebbe meni diňläpdir we şu wagtda hem. Ve Aaron üçin gaharlandy ony ýok etmek, emma men şol wagtyň içinde Aaron üçin hem doga etdim. Siziň eden günäňizi, ýagny ol buzawy aldym-da, ony otda ýakdym we ony gaty ezyňçäm üwdüm, şeýlelikde ol inçe boldy we tozan ýaly boldy, soňra ol tozany dagdan inýän sele taşladym.

We ýangyda, we synagda, we islegiň ýatlamalarynda siz Rebbiňizi gyjyndyrdyňyz. Ve Rebbe siziň Kadeş Barneadan ibereninde, aýdyp: Çykyň we size berýän ýerimiň mirasyny alyň, siz Rebbiňiziň Hudaýyňyzyň sözüne boýun bolmadyňyz, oňa ynanmadyňyz we onuň sesini diňlemediňiz. Siz Rebbe boýun bolmadyňyz şol gün size mälüm bolandan bäri. Men Rebbiň öňünde kyrk gün we kyrk gije dileg etdim, näçe dileg etdim, sebäbi Reb sizi ýok etmek diýdi. Men Hudaýa doga etdim we aýtdym: Rebbe, hudaýlaryň patyşasy, seniň halkyňy we seniň paýyňy doly weýran etme, sen halas etdiň, olary Müsür ýerinden seniň uly güýjüň bilen, seniň güýçli elini bilen we seniň beýik biljigiň bilen çykardyň. Ybraýymy, Yshagy we Ýakuby ýatla, seniň hyzmatkärleriňi, olara sen öz adyňa ant içdiň, bu halkyň gatylygy üstüne seretme we hudaýsyzlyklara we olaryň

günälerine. Bizi ol ýerden çykaran ýeriňde ýaşaýanlar: Rebbe olary Öz wada beren ýerine girizjek güýji ýetmänsoň we olary ýigrenç görüp, çöle alyp çykyp öldürmek üçin diýip aýtmasyň. We bular seniň halkyň we seniň paýyň, olary sen Müsür ýerinden seniň beýik güýjüň bilen, seniň güýçli eliň bilen we seniň belent biljigiň bilen çykardyň.

10

Şol wagtda Rebbe maňa: Öziň üçin birinji ýaly iki daş ploçka ýas we daga maňa tarap çyk, hem-de öziň üçin agaç sandyk ýasa diýdi. Sen tagtalar üstüne şol sözleri ýazarsyň, olar birinji tagtalar içinde boldy, sen olary syndyrdyň, we sen olary sandygyň içine goýarsyň. Men çürmejek agaçdan sandyk ýasadym we birinji ýaly daş plitalary oýdum, dagyna çykdyň we iki plita meniň elimde boldy. We Reb tabletsalaryň üstünde birinji ýazuwa görä on sözleri ýazdy, olary Reb dagda oduň ortasyndan size aýtdy, we Reb olary maňa berdi. We yza öwrülip, dagdan aşak düşdüm we tagtajyklary öz ýasandym sandygyň içine goýdum, we olar şol ýerde boldular, Rebbiň maňa buýran ýaly. Ysraýyl halkynyň ogullary Ýakanyň ogullarynyň Beerotyndan Moserada göçdüler. Ol ýerde Harun öldi we şol ýerde gömüldi, onuň ýerine ogly Eleazar ruhany bolup hyzmat etdi. Ol ýerden olar Gadgada gitdiler we Gadgaddan Etebata, suw selleri bolan ýere.

Şol wagtyň içinde Reb Lewi taýpasyny böldi: Rebbiň ähtiniň

sandygyny götermek, Rebbiň önünde durmak, hyzmat etmek we Onuň adyna doga etmek üçin şu güne çenli. Şonuň üçin Lewililere olaryň doganlarynyň arasynda paý we paýlaşyk ýok, Rebbe özi onuň paýy, nähili oňa aýdypdyr. Men dagda kyrk gün we kyrk gije durdum. Rebbe meni eşitdi we şu wagtda Rebbe sizi ýok etmek islemedi. Rebbe maňa şeýle diýdi: Git, şu halkyň önünde ýola düş. Olar girsinler we eýeläsinler şol ýeri, men olaryň atalaryna bermegi ant içdim.

Indi, eý Ysraýyl, Rebbe seň Hudaýyň senden näme talap edýär, diňe Rebbe Hudaýyňdan gorkmagy, onuň ähli ýollarynda ýöremegi, ony söýmegi we Rebbe seň Hudaýyňa tutuş ýüregiňden we tutuş janyňdan gulluk etmegi? Rebbiň Hudaýyňyň buýruklaryny we onuň kadalarynyň hemmesini, men saňa şu gün buýurýan ýaly, sakla, saňa gowy bolsun. Serediň, Rebbiň seniň Hudaýyňyň asmany we asmanlaryň asmany, ýer we onda bar zatlaryň hemmesi. Diňe siziň atalarňyzy Rebbe söýmegi saýlady we olaryň tohumyny, ýagny sizi, ähli halklaryň arasyndan saýlady, şu güne görä. Siziň ýüregiňiziň gatylygynyň hatna etjeksiňiz we boýnuňyzy gatałmarsynyz. Sebäbi siziň Rebbňiz Hudaýňyz, bu hudaýlaryň Hudaýy we rebleriň Rebbi, beýik, güýçli we gorkunç Hudaý, ol ýüze seredip haýran galmaýar we peşgeş almaýar. Gelmişe, ýetime we dul aýala höküm edýär, we gelmiş söýýär, oňa çörek we eşik berýär. Siz gelen adamy söýersiňiz, sebäbi siz Müsür topragynda gelen adamlardyňyz.

Reb seniň Hudaýyňdan gork, oňa gulluk et, oňa ýapyş we onuň

adyna ant iç. Bu seniň magtanmagyň, we bu seniň Hudaýyň, kim sende uly we şöhratly şulary etdi, haýsyny seniň gözleriň gördi. Ýetmiş jan bilen atalaň Müsüre gitdiler, indi bolsa Rebbe Hudaýyň seni asmanyň ýyldyzlary ýaly köp etdi.

11

Ve Rebbiň Hudaýyňy söýersiň we onuň goraglaryny, düzgünlerini, buýruklaryny we hökümleri ähli günler saklaýarsyň. Siz şu gün biljeksiňiz, sebäbi siziň çagalaryňyz däl, näçe-näçe bilmeýärler we görmediler Rebbiň Hudaýyňyzyň terbiýesini, we onuň beýik zatlaryny, we güýçli elini, we belent golyny. we onuň alamatlaryny we onuň gudratlaryny, näçe etdi Müsüriň ortasynda Faraona, Müsüriň patyşasyna we onuň ähli ýerine, we Müsürlileriň güýjüne näçe köp zat etdi, we olaryň arabalaryna, we olaryň atlaryna, we olaryň güýjüne, nähili gyzyl deňziň suwy olaryň ýüzüne joşup geldi, olar siziň zyňňyzdan kowalaýarka, we Reb olary şu güne çenli ýok etdi we çölde bize näçe zat edendigini, şu ýere gelýänçäňiz. we näçe etdi Dathana we Abirama, Eliab oglunyň ogullaryna, Reuben ogullaryna, kimleri ýer agzyny açyp, olary ýuwutdy, we olaryň öýlerini, we olaryň çadyrlaryny, we olaryň ähli mülküni olar bilen bilelikde, tutuş Ysraýylyň ortasynda, Sebäbi siziň gözleriňiz Rebbiň ähli uly işlerini gördüler, ol şu gün size näçe etdi.

Hem siz onuň ähli buýruklaryny, näçe men size şu gün

buýurýan bolsam, saklamalysyňyz, şonuň üçin ýaşamalysyňyz, hem köpelmeliňiz, hem giren topragy miras almalysyňyz, siz Iordany geçip, ony miras almak üçin ol ýere barýarsyňyz. Siziň uzak ýaşamaňyz üçin şol toprakda, Rebbiň siziň atalarňyza olara we olaryň nesline bermäge ant içen, süýt we bal akýan toprakda. Sebäbi sen şol ýere girip, ony miras almak üçin barýarsyň, ol Müsür ýeri ýaly däl, nireden çykyp geldiňiz, ol ýerde tohum ekende we aýaklary bilen suwaryp, gök önümleriň bagynyň ýaly edýärdiler. Ýöne sen miras almak üçin şol ýere girýän ýeriň daglyk we düzlükdir, asmanyň ýagşyndan suw içer. Ýer, Rebbiň seniň Hudaýyň hemişelik gözegçilik edýän ýeridir, Rebbiň seniň Hudaýyňyň gözleri ýylyň başyndan ýylyň tamamlanmagyna çenli onuň üstündedir.

Eger-de şu gün size buýurýan ähli buýruklarymy diňläp, Rebbiňiz Hudaýyňyzy tutuş ýüregiňizden we tutuş janyňyzdan söýüp, oňa gulluk etseňiz, Ol seniň ýeriňe öz pasylynda irki we giç ýagyş berer, we sen bugdaýyňy, şerapyňy we ýagyňy ýygnarsyňy. we seniň ekinzarlaryňda seniň mallaryňa iým berer, we sen iýip doýarsyň, Üns ber öz üçin, ýüregiň semizleşmesin we başga hudaýlara zyndan gidip, olara gulluk edip, olara sežde etmäň. Rebbe siziň üstüňize gahar-gazap bilen bolan wagty, asmany ýapar we ýagyn bolmaz, ýer öz miwesini bermez we siz Rebbiň size beren gowy ýerden çalt ýok bolarsyňyz.

Siz bu sözleri öz ýüregiňize we janyňyza salarsyňyz, olary eliňiziň üstünde alamata baglarsyňyz we ol gözleriňiziň önünde

sarsmaz bolar. Ve siz öz çagalaryňyza olary öwretjeksiňiz, öýüňizde otyrkanyňyzda, ýolda gidýärkäňizde, uklaýarkanyňyzda we turýarkanyňyzda olar hakda gürlemäge. We olary öz jaýlaryňyzyň gapylarynyň üstüne we öz derwezäleriňiziň üstüne ýazarsyňyz. Şonuň üçin siz uzak ýaşaýarsyňyz we ogullaryňyzyň günleri şol ýeriň üstünde bolsun, Rebbi siziň atalarňyza olara bermäge ant içdi, asmanyň günleri ýeriň üstünde bolşy ýaly. Eger siz şu gün size buýurýan ähli buýruklarymyzy diňläp, Rebbiňiz Hudaýymyzy söýüp, onuň ähli ýollary bilen ýörüp, oňa ýapyşsaňyz, şeýle bolar. Rebbe siziň öňüňizden şu ähli milletleri kowup çykarar, we siz özüňizden has uly we güýçli milletleri miras alarsyňyz. Aýagyňyzyň yzy basan ähli ýerleriňiz size degişli bolar, çölden we Antilibanudan, Melas derýasyndan, Ewfrat derýasyndan we günbatardaky deňze çenli siziň serhetleriňiz bolar. Hiç kim siziň ýüzünüze garşy durmaz, we Reb Hudaýyňyz siziň gorkyňyzy we titremäňizi ähli ýeriň ýüzüne goýar, haýsy ýeriň üstüne bassaňyz, size aýdyşy ýaly.

Ine, men şu gün siziň öňüňizde bereketleme we gargyşy berýärim. Alkyş, eger siz Rebbiň Hudaýyňyzyň buýruklaryny eşitseňiz, men size şu gün näçe buýurýaryn. We gargyş, eger siz Rebbiň Hudaýyňyzyň buýruklaryny eşitmeseňiz, näçe men size şu gün buýurýaryn, we men size buýran ýolumdan azaşsaňyz, gidip beýleki hudaýlara gulluk etseňiz, kimleri siz bilmeýärsiňiz. Şeýle bolar, Rebbe seniň Hudaýyň seni miras almak üçin geçip barýan ýeriňe getirende, Garizim dagyna alkyş we Ebal dagyna nälet berýärsiň. Şular Iordan derýasynyň aňyrsynda, günbatar

tarapdaky ýoluň yzynda, Kengan ýurdunda, günbatarda
ýaşayan, Golgol bilen goňşy, beýik dub agajynyň ýanynda däl
mi? Siz Iordany geçýärsiňiz, girmek we miras almak üçin ýeri,
Rebbimiziň Hudaýy size miras hökmünde berýär ähli günler, we
siz onda ýaşarsyňyz.

Ve siz onuň ähli buýruklaryny we şu gün siziň önüňizde berýän
şu hökümlerimi ýerine ýetirmegi saklaşarsyňyz.

12

We bu buýruklar we höküm-hökümler, siz ýerde ýerine
ýetirmek üçin saklamalysyňyz, Reb Hudaý atalaryňyzyň size
miras hökmünde berýär, ähli günlerde, siz ýeriň üstünde
ýaşayarsyňyz. Weýrançylyk bilen siz ähli ýerleri ýok edersiňiz,
şol ýerlerde olar öz hudaýlaryna gulluk etdiler, kimleri siz miras
alarsyňyz - beýik daglaryň üstünde, depeleriň üstünde we gür
agajyň aşagynda. We siz olaryň gurbanlyklaryny ýykar
edersiňiz, olaryň sütünlerini döwersiňiz, olaryň tokaýlaryny
kesersiňiz, olaryň hudaýlarynyň oýma şekillerini otda
ýakarsyňyz we olaryň adyny şol ýerden ýok edersiňiz. Siz öz
Rebbe Hudaýyňyza şeýle etmezsiňiz. Ýöne Rebbiň seniň
Hudaýyň öz adyny atlandyrmak we çagyrylmak üçin siziň
şäherlerden birinde saýlajak ýerine gözlersiňiz we ol ýere
gellersiňiz. We siz şol ýere ýakylýan pidalaryňyzy,
gurbanlaryňyzy, ilkinji miweleriňizi, dilegleriňizi, meýletin
pidalaryňyzy, şertnamalaryňyzy, öküzleriňiziň we

goýunlaryňyzyň ilkinji doglanlaryny getirjeksiňiz. Ve siz ol ýerde Rebbiňiz Hudaýyňyzyň önünde iýersiňiz we siz goýan eliňiziň ähli işlerinde şatlanarsyňiz, siz we öýüňizdäkiler, sebäbi Reb Hudaýyňyz seni mübärek etdi.

Siz şu gün bu ýerde biziň edýän ähli zatlarymyzy etmezsiňiz, her biri öz önünde ýaraşykly zady edýär. Siziň häzire çenli dynç alşyňyza we Rebbimiziň Hudaýymyzyň size berýän mirasynyna gelmedigiňiz üçin. Emma siz Iordan derýasyny geçersiňiz we Rebbimiziň Hudaýyň size miras berýän ýerinde ýaşarsyňiz, we Ol sizi töweregiňizdäki ähli duşmanlaryňyzdan dynç berer, we siz howpsuzlykda ýaşarsyňiz. We şeýle bolar: Rebbe siziň Hudaýyňyz öz adyny çagyrmak üçin haýsy ýeri saýlasa, ol ýere men size şu gün buýurýan ähli zatlary getirin - siziň ýakylýan gurbanlaryňyzy, siziň gurbanlaryňyzy, siziň ondan birleriňizi, siziň elleriňiziň ilkinji miwelerini we siziň Rebbe Hudaýyňyza edýän ähli saýlanan sowgatlaryňyzy. Ve siz Rebbiň Hudaýyňyzyň önünde şatlanarsyňiz, siz we ogullaryňyz we gyzlaryňyz we gullaryňyz we gyzjagaz hyzmatkärleriňiz we derwezelerinizde ýerleşýän Lewili, sebäbi onuň siziň bilen paýy we mirasy ýok. Öz üçin üns ber, ýakylýan pidalaryňy görýän islendik ýerinde hödürlemäň. Ýöne Rebbiň seniň Hudaýyň seniň taýpalaryňyň birinde saýlajak ýerine, ol ýerde siziň ýakylýan pidalaryňyzy getirin we ol ýerde men saňa şu gün buýurýan ähli zatlary edersiň. Ýöne sen ähli islegiňde gurban berip, Rebbiň Hudaýyňyň saňa beren bereketine görä ähli şäherde et iýersiň; hapalanmadyk adam we arassalanan adam bilelikde ony iýer, jeýran ýa-da sugun ýaly. Ýöne gany iýmezsiňiz, ony ýere suw

ýaly dökýäň.

Sen öz şäherlerinde däniňiň ondan bölegini, şerapyňy, ýagyňy, öküzleriňiň we goýunlaryňyň ilkinji doglanlaryny, eden ähli dileglerini, ylalaşyklaryňyzy we eliňiň ilkinji miwelerini iýip bilmersiň. Ýöne Rebbiň seniň Hudaýyňyň öňünde ony iýersiň şol ýerde, Rebbe seniň Hudaýyň özi üçin saýlar, sen we ogluň, we gyzyň, guluň, we geliniň, we şäherleriňde ýaşaýan gelmişek, we Rebbiň seniň Hudaýyňyň öňünde şatlanarsıň ähli zatlarda, eliňi goýan ýeriňde.

Öz üçin üns ber, ýer ýüzünde ýaşaýan ähli wagtyň dowamynda Lewilini taşlama.

Eger-de Rebbe Hudaýyň serhetleriňi giňeltse, nähili saňa diýdigi ýaly, we sen aýdarsyň: Et iýerin, eger janyň et iýmegi isläse, janyňyň ähli islegi bilen et iýersiň. Eger seniň ýeriň uzakda bolsa, Rebbe seniň Hudaýyň öz adyny çagyrmak üçin ol ýerde saýlasa, sen öküzleriňden we goýunlaryňdan, Hudaý saňa beren haýsysyny bolsa, men saňa buýran ýolum boýunça gurban etjek, we öz şäherleriňde janyňyň islegi boýunça iýersiň. Gazelle we keýik nähili iýilýän bolsa, şeýdip sen hem ony iýersiň, seniň ýanyňda hapalanmadyk adam we arassalanan adam deň derejede iýer. Güýçli üns ber gan iýmezlige, sebäbi gan onuň jany bolup durýar, jan etler bilen bilelikde iýilmez. Siz ony iýmezsiňiz, ony ýer üstüne suw ýaly dökýärsiňiz. Ony iýmeli däl, şonuň üçin saňa we senden soň ogullaryňa gowy bolar, eger sen Rebbiň Hudaýyňyň öňünde gowy we ýaraşykly zady etseň. Diňe

mukaddes zatlaryňy, eger saňa bolsa, we duýlaryňy alyp, şol ýere gellersiň, haýsy ýeri Reb Hudaýyň öz adyny şol ýerde çagyrmak üçin saýlar. Sen ýakma gurbanlyklaryny edip, etleri Hudaýyň, Taňryňyň gurbanlyk sypasynyň üstünde hödürläp bersiň, gurbanlyklarýňyň ganyny bolsa Hudaýyň, Taňryňyň gurbanlyk sypasynyň düýbüne guýarsyň, etleri bolsa iýersiň. Goraýyn we diňle, we men saňa buýurýan ähli sözleri ýerine ýetir, şonuň üçin saňa we seniň ogullaryňa asyrlar boýy gowy bolar, eger sen Rebbiň Hudaýyňyň önünde hoşalaýjy we gowy zady etsen.

Eger-de Rebbe seň Hudaýyň şol milletleri ýüzünden ýok etse, sen olaryň ýerine miras almak üçin ol ýere girýän wagtyň, we sen ony miras alarsyň we olaryň ýerinde ýaşarsyň, Öz üçin üns ber, olar ýüzünden ýok edilenden soň, olaryň yzyndan yzarlamagy gözlemän, aýdyp: Bu halklar öz hudaýlaryna nädip edýärler? Men hem ederin. Sen öz Hudaýyňa şeýle etmeysiň, sebäbi Rebbiň ýigrenen ýigrenji zatlaryny olar öz hudaýlaryna etdiler, çünki olar öz ogullaryny we gyzlaryny öz hudaýlaryna otda ýakýarlar.

13

Her söz ki, men size şu gün buýurýaryn, muny saklaň we ýerine ýetiriň, oňa goşmaň we ondan aýyrmaň.

Eger-de içinde pygamber ýa düýş görýän tursa we saňa alamat

ýa gudrat berýär bolsa, we gelyär alamat ýa-da gudrat, ol siňa gürläp aýdýarky: Geliň we beýleki hudaýlara, siziň bilmeýän hudaýlaryňyza gulluk edeliň Siz şol pygamberiň sözlerini ýa-da şol düýş görýäniň düýşüni eşitmezsiniňiz, sebäbi Reb Hudaýyňyz sizi synag edýär, siziň Hudaýyňyzy tutuş ýüregiňizden we tutuş janyňyzdan söýýändigini bilmek üçin. Siziň Hudaýyňyzyň Rebbiň yzyndan gidiň we ondan gorkuň, onuň sesini eşidiň we oňa berkidiň. Şol pygamber ýa-da şol düýş görýän adam öler, sebäbi ol seni Rebbiň Hudaýyňdan azdyrmak üçin gürlädi, ol seni Müsür ýerinden çykaran, seni gulçulykdan halas eden Hudaýdan azdyrmak üçin, seni Rebbiň Hudaýyň saňa şol ýolda gitmegi buýran ýoldan sowmak üçin gürlädi, we-de siz ýamany öz araňyzdan aýyrarsyňyz.

Eger seniň atadan ýa-da eneden bolan doganyň, ýa-da ogluň, ýa-da gyzyň, ýa-da gujagyňdaky aýalyň, ýa-da ruhuňa deň dostuň seni gizlinlikde ýalbarap, Gideliň we seň hem atalaryňyň tanamaýan beýleki hudaýlara gulluk edeliň diýse, Daş-töwerginiňizdäki milletleriň hudaýlaryndan, saňa ýakyn ýa-da senden uzak bolan, ýeriň bir ujundan beýleki ujuna çenli bolan hudaýlardan, Sen oňa razy bolmarsyň we onuň sözünü diňlemersň, gözüň oňa rehim etmez, sen oňa isleg etmersň we ony ýapmarsyň. Yglan edýän yglan edersiniň onuň hakynda, we seniň elleriň ilki bilen onuň üstünde bolarlar ony öldürmek üçin, we ähli halkyň elleri soňunda. Ve olar ony daşlap öldürerler, we ol öler, sebäbi ol seni Rebbiň Hudaýyňdan daşlaşdyrmaga synanyşdy, ol seni Müsür ýurdundan, gulçulyk öýünden çykaran. We ähli Ysraýyl eşidip gorkar we ýene-de

siziñ araňyzda şu erbet işi etmegi dowam etmez.

Eger ýöne seň şäherlerinden birinde, Rebbe Hudaýyň saňa ol ýerde ýaşamak üçin berýän şäherlerinden birinde, aýdýanlary eşitseň, Siziñ araňyzdan kanunsyz adamlar çykdylar we olaryň ýerinde ýaşayanlaryň ählisini öwürdiler, aýdyp, gideliň we siziñ bilmeýän beýleki hudaýlara gulluk edeliň, Sen dartgynlary we soraglary berersiň we gaty gözleg edersiň, we ine, söz dogry we aýdyňdyr, bu ýigrenji siziñ araňyzda bolupdyr. Ýok edip, sen şol ýurtda ýaşayan ählisini gylyç bilen öldürersiň, ony we ondaky ähli zady laýnata berersiň. Ve onuň ähli oljalaryny onuň köçelerine ýygnarsyň we şäheri otda ýandyrarsyň, we onuň ähli oljalaryny ähli halk bilen Rebbiň Hudaýyňň öňünde ýandyrarsyň, we ol ebedilige ýaşajysyz bolar, ol ýene gurulmaz. We seniň eliňde hapalanmaly zatdan hiç zat ýapyşmaz, şonuň üçin Reb öz gahar-gazabyndan öwrüler we saňa rehim-şepagat berer, we seni rehim eder, we seni köpelter, şol ýol bilen atalaryňa kasam eden ýaly. Eger sen Rebbiň Hudaýyňň sesini eşitseň, onuň buýruklaryny saklamak üçin, men saňa şu gün näçe buýurýaryn, Rebbiň Hudaýyňň öňünde gowy we hoşalajy zady etmek üçin.

14

Siz Rebbiňiz Hudaýyňzyň ogullarysyňyz, ölüniň üstünde gözleriňiziň arasynda kellik goýmarsyňyz. Sebäbi sen Rebbe seniň Hudaýyňa mukaddes halksyň, we Rebbe seniň Hudaýyň

seni saýlady, ýeriň ýüzündäki ähli milletlerden oňa mahsus gymmatly halk bolmagyň üçin. Siz hiç bir ýigrenji zady iýmezsiniňiz. Bu zatlar mal, siz olary iýersiňiz: buzaw öküzlerden, guzy goýunlardan we oglagy geçilerden. Suwsun, gazeli, pygarg, oriks we zürafany. Her dyrnagy bölünýän, iki dyrnaga bölünýän dyrnaklary bolan we mal haýwanlaryň arasynda geýneme getirýän haýwany iýersiňiz. Ve bu zatlary iýmezsiniňiz: gewiş getirýänlerden we dyrnaklaryny bölýänlerden - düýäni, towşany we daş borsugy, sebäbi olar gewiş getirýärler, ýöne dyrnaklaryny bölmeýärler, bu zatlar siziň üçin hapalandyr. We doňzy, sebäbi ol tüýdük bölýär, we dyrnaklary bölýär, ýöne geýişi geýişlemeýär, hapalanç bu size, olaryň etlerinden iýmezsiniňiz, olaryň ölenlerine degmezsiniňiz.

Suwda bolanlaryň ählisinden şulary iýersiňiz: olarda ganatlar we pullar bolan ählisini iýersiňiz. We ähli näçe olara ýüzgeçler we pullar bolmasa, iýmezsiniňiz, hapa size bolýar. Ähli arassa guşy iýersiňiz. Hem bulary iýmezsiniňiz olardan: bürgüdi, griffini hem balyk bürgüdini, we gypa, we iktinon we oňa meňzeş zatlar, we serçe, we baýguş we çagala, We garga, akguş we ibis, we karakty, we laçyny, we oňa meňzeşleri, we hüdhüdi, we gijeki gargany, We pelikan, we çykyldawuk, we oňa meňzeşler, we gyrmzy suw towugy, we ýarasa. Guşlaryň ähli süýreniji zatlary size haram, olary iýmezlik edersiňiz. Ähli arassa guşy iýersiňiz. Ähli ölen zady iýmäň, seniň şäherlerinde ýaşaýan gelmişene berler we ol iýer, ýa-da daşary ýurtlulara satarsyň, sebäbi sen Rebbe seniň Hudaýyňa mukaddes halksyň. Guzy enäsiniň südünde bişirmeysiň.

Sen tohumyňňň ähli önüminiň onunjy bölegini, meýdanyňňň önümini ýyldan-ýyla onluklaşdyrarsyň. We ony şol ýerde iýersiň, eger Rebbiň seniň Hudaýyň öz adynyň şol ýerde çagyrylmagy üçin saýlasa, getiriň bugdaýyňňň, şerapyňňň we ýagyňňň ondan böleklerini, öküzleriňňň we goýunlaryňňň ilkinji dogulanlary, şonuň üçin ähli günleriňde Rebbi seniň Hudaýyňdan gorkmagy öwrenersiň. Eger ýol senden uzak bolsa we olary hödürlemäge ukybyň ýetmese, sebäbi Rebbiň Hudaýyň öz adyny şol ýerde çagyrmak üçin saýlan ýeri senden uzak bolsa, sebäbi Rebbe Hudaý seni bereketlär. Sen olary kümüşe satarsyň we kümüşü eline alarsyň we Rebbiň Hudaýyň saýlajak ýerine gidersiň. Sen kümüşü, janyň isleýän ähli zadyň üstünde berersiň: öküzleriň, goýunlaryň, şerapyň, güýçli içginiň ýa-da janyň isleýän başga bir zadyň üstünde. Şol ýerde Rebbiň Hudaýyňňň öňünde iýersiň we sen öýüň bilen bile şatlanarsyň. we seniň şäherlerindäki Lewit, sebäbi oňa seniň bilen paý hem-de miras ýok.

Üç ýyldan soň, öndürijiňňň ähli ondan bir bölegini çykararsyň, şol ýylda ony öz şäherleriňde goýarsyň. Hem Lewili geler, sebäbi oňa seniň bilen paýy ýa-da mirasy ýok, hem gelmişek, hem ýetim, hem-de seniň şäherlerinde ýaşaýan dul aýal gelerler we iýip doýarlar, şonuň üçin Reb Hudaýyň ähli edýän işleriňde seni ak pata berer.

Ýedi ýyldan soň sen boşatma edersiň. Ve şeýlelikde boşatmagyň buýrugy: sen öz karzlaryňyň hemmesini boşatarsyň, haýsy sana goňşuň borçly, we doganyňdan talap etmersiň, sebäbi Rebbe, seniň Hudaýyňa boşatmak yglan edilipdir. Daşary ýurtly adamdan näçe bolsa-da, eger onuň ýanynda saňa bergi bar bolsa, talap edersiň, ýöne doganyňa öz karzyňy bagyşlarsyň. Sebäbi sende ýetmeýän adam bolmaz, çünki Reb, seniň Hudaýyň seni şol ýerde bereketlär, Reb seniň Hudaýyň saňa miras hökmünde beryär, ony mirasdüşmek üçin.

Eger-de siz Rebbiň Hudaýyňyzyň sesini hakykatdanam diňleseňiz we men şu gün size buýurýan şu buýruklaryň hemmesini saklamak we ýerine ýetirmek üçin, Sebäbi Reb seniň Hudaýyň seni gutlady, nähili saňa aýdyp beren bolsa, we sen köp milletlere karz berersiň, ýöne sen karz almarsyň, we sen köp milletlere höküm sürersiň, ýöne seniň üstünden olar höküm sürmezler.

Eger sende doganlaryňyň arasyndan biriniň şäherleriniň birinde, Rebbe Hudaýyň saňa beryän ýerinde mätäç adam bolsa, ýüregiňi gataşdyrmarsyng we mätäç doganyňdan eliňi yapmarsyng. Ellerini oňa açarsyň we oňa karz berepsiň, näçe zerur bolsa, nähili mätäç bolsa. Öz-özüňe üns ber, ýüregiňde kanun bozýan gizlin söz bolmasyn, aýdýan: Ýedinji ýyl, boşatmagyň ýyly ýakynlaşýar diýip, mätäç doganyňa garşy gözüň erbet bolmasyn we oňa bermezlik etme, sebäbi ol seniň barada Rebbe ýüzlener we sende uly günä bolar. Berip berersiň oňa, we karz berersiň oňa näçe gerek bolsa, nähili gerek bolsa,

we gynanjak dälşiň ýüregiňde berýände oňa, sebäbi şu söz üçin bereketlär seni Reb Hudaýyň ähli işleriňde we ähli nirede goýarsyň eliňi. Däl, sebäbi mätäç seniň ýeriňden ýitmez, şonuň üçin men saňa bu sözi ýerine ýetirmegi buýurýaryn, aýdyp: elleriňi seniň garyp doganyňa we seniň ýeriňdäki mätäç adama açarsyň.

Eger saňa doganyň Ýewreý ýa-da Ýewreý aýal satylan bolsa, ol saňa alty ýyl hyzmat eder we ýedinji ýylda sen ony erkin edip ýanyňdan iberersiň. Haçan-da sen ony öňüňden erkin iberiň, ony boş ibermezlik. Üpjünçilik bilen üpjün edersiň ony öz goýunlaryňdan, öz bugdaýyňdan we öz şerapyňdan, Rebbe seniň Hudaýyň seni nähili bereket beren bolsa, şeýle berersiň oňa.

We sen Müsür topragynda gul bolandygyňy ýatlarsyng, we Rebbe seniň Hudaýyň seni ol ýerden halas edenini ýatlarsyng, şonuň üçin men saňa şu sözi ýerine ýetirmegi buýurýaryn. Eger-de ol saňa aýtsa: Men senden çykmaryn, sebäbi ol seni we seniň jaýyňy söýdi, sebäbi oňa seniň ýanynda gowy bolýar. Sen biz alarsyng we onuň gulagyny gapynyň ýanynda deşersiň, we ol seniň üçin ebedi gul bolar, we seniň gyzjagazyňa hem şonuň ýaly edersiň. Senden erkin goýberilýänlerinde olaryň öňünde kyn bolmaz, sebäbi hak tölegli işçiniň ýyllyk hakynyň deregine alty ýyl saňa hyzmat etdi, we Rebbe Hudaýyň seni ähli edýän işleriňde bereketlär.

Seniň öküzleriňde we goýunlaryňda doglan ähli ilkinji doglan

erkekleri Rebbe Hudaýyňa mukaddesleşdirjek. Seniň ilkinji doglan buzawyňy işletmejek we seniň goýunlaryňyň ilkinji dogulanlaryny gyrkmajaksyng. Rebbiň öňünde ony ýyldan-ýyla iýersiň, Reb Hudaýyňyň saýlan ýerinde, sen we öýüň. Eger-de onuň içinde kemçilik bar bolsa, topal ýa-da kör, erbet kemçilik bar bolsa, ony Rebbiň Hudaýyňa gurban etmezlik.

Seniň şäherlerinde ony iýersiň, sende hapalanmadyk we arassalanan hem deňme iýer, gazelle ýa-da keýik ýaly. Ýöne gan iýmezlik edersiňiz, ony ýere suw ýaly dökersiňiz.

16

Ýaşlaryň aýyny goraň we Rebbiň Hudaýyňa Pasha baýramyny ediň, sebäbi ýaşlaryň aýynda Müsürden gije çykdyňyz. Ve sen Rebbe seniň Hudaýyňa pashy gurban etjek, goýunlar we öküzler bilen, şol ýerde, eger Rebbe Hudaý seniň ony saýlasa, onuň ady şol ýerde çagyrylmak üçin. Däl, sen onuň üstünde hamyrmaýa iýersiň, ýedi gün sen onuň üstünde hamyrsyz çörek, ejir çekmäniň çöregini iýersiň, sebäbi sen Müsürden howlukmaç bilen çykdyň, şonuň üçin Müsür topragyndan çykyşyňyzyň gününü ömrüňiziň ähli günlerinde ýatlaýarsyňyz. Ýedi gün dowamynda seniň ähli çäkleriňde däl görünmez, we birinji günün agşamynda gurbanlyk eden etleriň ertire çenli galmagy gowy däldir. Sen Rebbe Hudaýyňyň saňa berýän şäherleriniň hiç birinde Pasha baýramyny gurban edip bilmersiň. Ýöne diňe şol ýere, haýsy ýeri Rebbe seniň Hudaýyň saýlar onuň ady

çağyrylmak üçin ol ýerde, sen Pasha gurbanlygyny agşam günün batýan wagty gurban etjeksiň, şol wagtda sen Müsürden çykan wagtyňda. Sen gaýnatarsyň we gowurarsyň we iýersiň ýerde, eger Rebbe seniň Hudaýyň ony saýlasa, we sen irden yzyna öwrülersiň we öýleriňe gellersiň. Alty gün açytmasyz çörek iýersiň, we ýedinji gün Rebbiň Hudaýyňa çykyş baýramy bolar, şol günde hiç hili iş etmersiň, diňe jan üçin edilmeli zatlary edip bilersiň.

Ýedi hepde özüň üçin sana, hasyla orak goýmaga başlanyňdan başlap, ýedi hepde sanamaga başlarsyň. We sen hepdele baýramyny Rebbiň seniň Hudaýyňa edersiň, seniň eliň nähili güýçli bolsa, Reb Hudaý seniň näçe bererse.

Sen Rebbiň Hudaýyňyň önünde şatlanarsıň, sen we ogluň, we gyzyň, guluň, we gyzjagazyň, we Lewili, we gelmişek, we ýetim, we siziň arañyzda bolýan dul aýal, Reb Hudaýyň öz adyny çağyrmak üçin saýlan ýerinde.

We sen ýatlaýarsyň çünki Müsür ýurdunda gul bolduň, we şu buýruklary saklaýarsyň we ýerine ýetirýärsiň. Harmanyndan we çakyрманadan ýygnanyňda, özüň üçin ýedi gün Çadyrlar baýramyny edýärsiň. We sen öz baýramyňda şatlanarsyng, sen we ogluň, we gyzyň, guluň, we gyzjagazyň, we Lewit, we gelmişek, we ýetim, we şäherleriňde bolan dul aýal. Ýedi gün Rebbiň seniň Hudaýyňa baýramçylyk edersiň, Reb Hudaýyň özi saýlan ýerinde. Eger Reb Hudaýyň seni ähli hasyllaryňda we elleriňiň ähli işinde bereketlese, sen şatlanýan bolarsyň.

Ýylda üç gezek seniň ähli erkekleriň Reb Hudaýyňyň öňünde, Rebbiň saýlan ýerinde görüner: Açylmadyk çörek baýramynda, Hepdeleriň baýramynda we Çadyrlar baýramynda. Reb Hudaýyňyň öňünde boş el bilen görünmezsniň. Her biri siziň elleňiziň güýjüne görä, Rebbiň Hudaýyňyzyň size beren bereketine görä.

Kazylary we ýazyjylary özüň üçin belläp goýarsyň öz şäherlerinde, haýsylary Rebbe seniň Hudaýyň saňa berýär taýpalara görä, we olar halka adalatly höküm çykarsynlar. Olar hökümden daşlaşmazlar we sowgat almazlar, sebäbi sowgatlar akyllylaryň gözlerini kör edýär we dogry adamlaryň sözlerini ýok edýär. Dogry adalatly yzarlamaly, şonuň üçin ýaşan we giren ýeriňizi miras alyň, Rebbiň Hudaýyňyz size berýär.

Öz üçin tokaý ekmersiň, Hudaýyňyň gurban ojagynyň ýanynda hiç hili agaç dikmersiň. Sen özüň üçin sütün gojmarsyň, ony Rebbe seniň Hudaýyň ýigrendi.

17

Seniň Hudaýyň Rebbiň gurban etmeli dälisiň buzaw ýa-da goýun, onda näsazlyk bar bolan, islendik erbet zat, sebäbi bu seniň Hudaýyň Rebbiň üçin ýigrenjidir.

Eger-de seniň şäherlerinden birinde, haýsylary Rebbe Hudaýyň saňa berýär, Rebbe Hudaýyňyň öňünde ýamanlyk edýän adam

ýa-da aýal tapylsa, onuň ähdini geçmek üçin, We gelip, beýleki hudaýlara gulluk edeler we olara sežde edeler: güne ýa-da aýa ýa-da asmanyň dünýäsinden ähli zatlaryna, haýsylary saňa buýurmady. we ol seniň ýanyňa habar berilse we sen gaty gözleg etseň, we ine, hakykatdanam söz dogry bolsa, bu ýigrenji Ysraýylda bolupdy, Sen şol adamy ýa-da şol aýaly çykararsynyz we olary daşlar bilen daşlararsynyz we olar ölerler. Iki şaýadyň ýa-da üç şaýadyň üstünde öler, ölýän adam bir şaýadyň üstünde ölemez. Şaýatlaryň eli ilki bilen ony öldürmek üçin bolar, soňra halkyň eli, we siz erbedi öz araňyzdan aýyrarsyňyz.

Eger-de senden höküm bermek ejiz bolsa gan bilen ganyň arasynda, höküm bilen hökümiň arasynda, degme bilen degmäniň arasynda we jedel bilen jedeliň arasynda, hökümiň sözleri şäherleriňizde bolsa, onda turup, Reb Hudaýyň seň saýlajak ýerine çykarsyng. Sen Lewili ruhanylaryna we şol günlerde boljak kaza ýüz tutarsyň, we olar gözläp tapanlaryndan soň saňa hökümi yglan ederler. Sen şol işi ýerine ýetirmeli bolarsyň, Rebbe seniň Hudaýyň saýlajak ýerden saňa habar berjek zatlara görä, we saňa buýruljakdygyň ählisini ýerine ýetirmegi saklamalysyň. Kanuna görä we saňa aýdýan hökümlerine görä edersyň, saňa habar berýän sözünden saga-da, çepe-de gyrmarsyň.

Eger haýsydyr bir adam tekepbirlik bilen hereket edip, seniň Hudaýyň Rebbiň adyna hyzmat etmek üçin duran ruhanyňa ýa-da şol günlerde boljak kazýete boýun egmese, şol adam öler we sen erbedi Ysraýyldan aýyrarsyň. We ähli halk eşidip gorkar we

indi eşginsizlik etmez.

Eger-de sen Rebbiň Hudaýyňnyň saňa berýän ýerine girseň we ony miras alsan we onuň üstünde ýaşasan we aýtsan: Men öz üstüme hökümdary bellärim, nähili galan halklar meniň töweregimde, Bellemek bilen sen öz üstüňe hökümdary beljärsiň, kimi Rebbe Hudaý ony saýlar. Seniň doganlaryňdan sen öz üstüňe hökümdary beljärsiň. Sen öz üstüňe keseki adamy belläp bilmersiň, sebäbi ol seniň doganyň däl. Sebäbi ol özi üçin at köpeltmez we halky Müsüre yza öwürmez, şonuň üçin ol özi üçin at köpeltmez. Reb aýtdy: Siz şu ýol bilen yza öwrülmegi dowam etdirmezsiňiz indi. Ol özi üçin aýallary köpeltmez, şonuň üçin onuň ýüregi sowulmasyn, we kümüş bilen altyny özi üçin gaty köpeltmez.

We ol öz başlangyjynyň üstünde oturandaka, özi üçin şu Tawraty kitaba ruhanylardan, Lewiýlilerden ýazar, We ol onuň bilen bolar, we ol oňa ömrüniň ähli günlerinde okap, şonuň üçin ol seniň Rebbe Hudaýyňdan gorkmagy öwrener, we şu ähli buýruklary saklamak we şu kararlary ýerine ýetirmek üçin Şonuň üçin onuň ýüregi doganlaryndan ýokary götermezlik üçin, şonuň üçin buýruklardan saga ýa-da çepe geçmezlik üçin, şonuň üçin özi we ogullary Ysraýylyň ogullarynyň arasynda onuň hökümdarlygynda uzak ýaşasyn.

Ruhanylar Lewiçilere, tutuş Lewi taýpasyna Ysraýyl bilen paý hem-de paýlaşyk bolmaz; Rebbiň hödürlikleri olaryň paýlaşygy, olary iýerler. Paý bolsa olara doganlarynyň arasynda bolmaz, Rebbe özi onuň paýydyr, nähili oňa aýtdy. We bu ruhanyň hökümi halkdan gurbanlyk edýänlerden gurbanlyklardan: eger buzaw bolsa, eger goýun bolsa, eliň ruhana berlersiň, eňekleri hem, aşgazany hem. Däniňiň ilkinji hasyllaryny, şerapyňy, ýagyňy we goýunlaryňyň gyrkymalaryndan ilkinji hasylyny oňa berersiň. Sebäbi Rebbe ony ähli taýpalaryňdan saýlady, Rebbe Hudaýyň önünde durmak, hyzmat etmek we onuň adyna gutlamak üçin, ol we onuň ogullary Ysraýylyň ogullarynyň arasynda.

Eger-de Lewit bir şäherden gelip gelse, Ysraýylyň ogullarynyň ähli şäherlerinden, nirede ol ýaşaýar, sebäbi onuň jany isleýär haýsy ýeri saýlasa, Ol öz Hudaýy Rebbiň adyna hyzmat eder, edil şol ýerde seniň Hudaýyň Rebbiň önünde duran ähli doganlary Lewiýler ýaly. Bölünen bölümi iýer, maşgala boýunça satuwdan başga. Eger sen Rebbiň Hudaýyňyň saňa berýän ýerine girseň, şol halklaryň ýigrenç zatlaryny edip öwrenmezlik edersiň.

Sende tapylmasyn otda arassalaýan öz ogluny we öz gyzyny, jadylaýan, alamatlary düşündirýän we guş falyna seretýän, jadylyar bilen. Jadylaýyş aýdym aýdýan, ortaçy we alamatlary düşündiriji, ölülere ýüz tutýan. Sebäbi seniň Hudaýyň Rebbe üçin şulary edýän her bir adam ýigrenji bolýar, sebäbi şu ýigrenjilikler üçin Rebbe olary seniň önünden weýran eder. Rebbiň Hudaýyňyň önünde kämil bolarsyng. Sebäbi sen

mülksüzleşdirýän bu milletler alamlara we jadylara gulak asýarlar, ýöne Reb Hudaýyň saňa şeýle bermedi.

Pygamberden seniň doganlaryňdan, meniň ýaly, Reb seniň Hudaýyň saňa galldyrar, oňa gulak asarsyňyz. Sen Horebde ýygnaç gününde Rebbiň Hudaýyňdan soranlaryňyň ählisine laýyklykda, aýdýardyňyz: Rebbiň Hudaýyňyň sesini mundan beýläk eşitmezis we bu uly ody indi görmezis, ýogsam öleris. Rebbe maňa şeýle diýdi: Olar saňa aýdan zatlaryň hemmesi dogry. Men olara öz doganlarynyň arasyndan pygamber galldyrar, edil sen ýaly, we onuň agzyna sözlerimi goýaryn, we ol olara meniň oňa buýran ähli zatlarym boýunça gürrär. Ve adam kim meniň adymda şol pygamber näçe gepleşe eşitmese, men ony jezalandyrar. Ýöne pygamber kim bolsa meniň adymda men buýurmadyk sözümi hudaýsyzlyk bilen gürläp aýtsa, we kim bolsa beýleki hudaýlaryň adynda gürläse, şol pygamber öler. Eger ýöne ýüregiňde: Rebbiň gürlämän sözünü nädip bileris? diýseň. Näçe köp eger şol pygamber Rebbiň adyna gürläýän bolsa, we bu bolmaýan bolsa, we ýüze çykmaýan bolsa, bu söz Rebbiň gürländigini däl. Günäkärlikde gürläpdir şol pygamber, siz ondan gorkmaýarsyňyz.

19

Eger-de Rebbe seň Hudaýyň şol milletleri ýok etse, Hudaý saňa ýer berýän milletleri, we siz olary miras alsanyňyz, we siz olaryň şäherlerinde we olaryň öýlerinde ýaşasanyňyz, Üç şäheri öz üçin

bölüp aýyrarsyň, Rebbe Hudaýyň saňa berýän ýeriňiň ortasynda. Ýoly göz öňüne al we Rebbe Hudaýyňyň saňa paylaýan ýeriňiň çäklerini üç bölege bölerjek we bu ähli ganhor üçin gaçybatalga bolar. Bu bolsa adam öldürijiniň buýrugy bolar, kim ol ýere gaçyp gitse we ýaşar: kim öz goňşusyny bilmän ursa we bu ony düýnden we üçünji günden öň ýigrenmeýän bolsa. Eger kim-de kim goňsusy bilen bile tokaýa odun ýygnamaga girse we agajy kesýärkä palta bilen eli süýsse, demir agajdan düşüp goňşusyna degip, ol ölse, şonda bu adam şu şäherleriň birinde gaçyp pena alar we diri galar. Şonuň üçin gan öç alyjy gyzdyrylan ýürek bilen öldürendir yzyndan kowalamasyn we ýol uzyn bolsa, ony ýetişip onuň janyny urmasyn, sebäbi muňa ölüm hökümi degişli däl, çünki ol düýnden öň hem üçünji günden öň oňa ýigrenmeýärdi. Şonuň üçin men saňa bu sözü buýurýaryn, aýdýan: üç şäheri öziň üçin bölüp aýyrarsyň.

Eger-de Rebbe Hudaýyň seniň çäkleriňi giňeltse, atalaryňa kasam eden ýaly, we Rebbe saňa ähli ýeri berýär, ol atalaryňa bermek üçin aýdan ýaly, Eger sen şu gün men saňa buýurýan şu ähli buýruklary ýerine ýetirmegi eşitseň, Rebbe Hudaýyň söýmegi, onuň ähli ýollary bilen ähli günler ýöremegi eşitseň, öz üçin şu üç şähere ýene üç şäher goşarsyň. We günäsiz gan seniň ýurduňda dökülmez, ol ýurt Rebbe seniň Hudaýyň saňa miras hökmünde berýär, we sen gana günäkär bolmarsyng.

Eger sende goňşusyny ýigrenjän adam bolsa we oňa duzak gursa we oňa garşy gozgalaňsa we onuň janyny ursa we ol ölse we şu şäherleriň birinde gaçsa, Onuň şäheriniň ýaşulular geňeşi

iberer, we olar ony ol ýerden alar, we olar ony ganly garyndaşlaryň ellerine tabşyrar, we ol öler. Gözüň oňa haýpamaz, we sen günäsiz gany Ysraýyldan arassalarsiň, we saňa gowy bolar.

Sen goňşyňyň serhetlerini hereket etdirmezlik, haýsyny atalaryň goýdular mirasyňda, haýsyny sen miras aldyň ýerde, haýsyny Rebbe Hudaýyň paý bilen saňa berýär. Bir şaýat adama garşy ähli adalatsyzlyk, ähli günä we ol eden ähli günäleri barada şaýatlyk etmek üçin ýeterlik dälidir. Iki ýa-da üç şaýadyň şaýatlygy esasynda her bir söz tassyklanar. Eger adalatsyz şaýat adama garşy durup, onuň dinsizligini aýdýan bolsa. Jedelli iki adam Rebbiň önünde, ruhanlaryň önünde we şol günlerde boljak kazylaryň önünde durarlar. We ederler takyk barlasynlar, we ine, adalatsyz şaýat adalatsyz zatlary şaýatlyk etdi, onuň doganynyň garşysyna durdy. We siz oňa şol ýagdaýda edersiniňiz, nähili ol öz doganynyň garşysyna etmek üçin erbet iş eden, we siz erbedi öz araňyzdan aýyrarsyňyz. Ve galan adamlar eşidip gorkýarlar we olar mundan beýläk siziň araňyzda şu erbet işi etmäge goşmaýarlar. Gözüň oňa rehim etmez, jan ýerine jan, göz ýerine göz, diş ýerine diş, el ýerine el, aýak ýerine aýak.

20

Eger sen duşmanlaryňa garşy urşa çyksan we at, atly we özüňden köp halk görseň, olardan gorkma, sebäbi Rebbe Hudaýyň seniň bilen, ol seni Müsür topragyndan çykarar. Hem

urşa ýakynlaşanyňda, ruhany ýakynlaşyp halka gürler. Ol olara aýdar: Diňle, eý Ysraýyl! Siz şu gün duşmanlaryňyzyň üstüne uruşa barýarsyňyz. Ýüregiňiz gowşamasyn, gorkmaň, hem döwürmäň, hem olaryň ýüzünden yza çekilmäň. Sebäbi Reb siziň Hudaýyňyz, siziň bilen öňüňizden barýan, duşmanlaryňyza garşy siziň bilen bile söweşmek we sizi halas etmek üçin.

We ýazyjylar halka şeýle diýip gürlerler: Täze öý guran we ony mukaddeslemän galan adam bar bolsa, ol öýüne gitsin we gaýdyp gelsin, ýogsam uruşda ölüp, başga bir adam ony mukaddesler. Ve kim şol adam ki, üzüm bagynyň oturdyp, ondan şatlanmady? Goý gitsin we öýüne dolansyn, uruşda ölmesin, we başga adam ondan şatlanar. We aýal bilen nişanlanan, ýöne ony almadyk adam kim bar? Ol gitsin we öz öýüne dolansynm, uruşda ölmesin we başga adam ony almasyn. Ýazyjylar halka gürlmegi dowam etdirip, şeýle diýerler: Kim gorkýan we ýüreginde gorkak adam bar? Ol gitsin we öz öýüne dolansynyň, sonuň üçin doganynyň ýüregini öz ýüregi ýaly gorkak etmesin. We şeýle bolar, haçan ýazyjylar halka gürlmegi bes edende, olar goşunyň halka ýolbaşçylyk edýän dolandyryjylaryny belläp goýarlar.

Eger-de sen olara garşy söweş etmek üçin bir şähre ýakynlaşsaň, onda olary parahatçylyk bilen çagyrs. Eger saňa parahatçylykly jogap berseler we derwezelerini açsalar, onda şol şäherde tapylan ähli halk saňa salgyt töleýji we boýun egýän bolar. Eger ýöne seniň sözüňi diňlemeseler we saňa garşy uruş

etseler, ony gabarsyň, Reb Hudaýyň ony seniň eline berýänçä garaşarsyň, soňra bolsa onuň ähli erkeklerini gylyç bilen öldürersiň. Diňe aýallardan we ýük-takdan başga, şäherde näçe bar bolsa, ähli mallary we ähli zatlary we tutuş oljany öz üçin talaň. Duşmanlaryňyň tutuş oljasyny iý, olary saňa Reb Hudaýyň berýär. Şeýdip sen senden gaty uzakda bolýan ähli şäherlere edersiň, şu halklaryň şäherlerinden däl. Reb seniň Hudaýyň saňa olaryň ýerini miras almak üçin berýän halklarynda, dem alýan hiç zady diri saklamarsynyz. Emma lanet bilen lanet edersiňiz olary: Hettlini, Amorlyly, Kenganly, Perizzili, Hiw, Ýebusly we Girgaşly, nähili buýurdy saňa Reb Hudaýyň seniň. Olar size öz hudaýlaryna eden ähli ýigrenji zatlaryny etmegi öwretmesinler we siz öz Hudaýyňyz Rebbiň öňünde günä etmeýäsiňiz üçin.

Eger-de sen bir şäheri köp günler gabaw edip, ony ele almak üçin söweşeň, onuň agaçlaryny ýok etmezsiň, olara demir goýmak bilen, ýöne ondan iýersiň, emma ony kesmezsiň, sebäbi meýdandaky agaç adam däl, seniň öňüňden galasyna girmek üçin? Ýöne sen miweli dældigini bilýän agajy ýok edersiň we kesip taşlarsyň, we saňa garşy uruş edýän şäheriň üstünde gabaw gurarsyň, ol tabşyrylýança.

21

Eger ýöne ýaralanan adam ýerde tapylsa, haýsy ýeri Rebbe seň Hudaýyň saňa miras etmek üçin berýär, düzlükde ýykylan bolsa,

we ony urany bilmeyärler, Seniň garrylar geňesiň we kazylaryň çykar we öldürilen adamyň töweregindäki şäherlere çenli ölçärler. We ýaralanan adama iň ýakyn şäher bolar, we şol şäheriň ýaşulular geňesi sygyrlardan bir düýe sygyrny alar, haýsy işlemedi we haýsy boýunturgy çekmedi, Şol şäheriň ýaşulular geňesi düýäni gödek jülgä getirip goýar, ol jülge işlenilmedi we ekilmedi, we olar düýäniň boýnuny şol jülgede syrarlar. We ruhanylar Lewiýler gelyärler, sebäbi olary Rebbe Hudaý saýlady önünde durmak we onuň adyna alkyşlamak, we olaryň agzyna görä ähli jedel we ähli degme çözüler. We şol şäheriň ýaşulularyň geňesiniň hemmesi, ýaralanan adama ýakynlaşýanlar, jülgede boýny kesilenen düýäniň başyna ellerini ýuwjaklar. Jogap berip, olar aýdarlar: Biziň ellerimiz bu gany dökmedik we biziň gözlerimiz görmedik. Öz halkyň Israile mähriban bol, kimleri gutardyň, Rebbe, şonuň üçin günäsiz gan öz halkynda Israilde bolmasyn we gan olara günä geçiler. Sen bolsa bigünä gany özüňizden aýyrarsyň, eger Rebbiň Hudaýyňyň önünde gowy we ýaraşykly zady etseň.

Eger-de duşmanlaryňyň üstüne urşa gitseň we Reb Hudaýyň seniň olary elliňe berip berse we olaryň talaňyny talaň etseň, Eger sen oljada owadan görnüşli aýaly görseň we ony isleseň we ony öz üçüň aýal edip alasaň, Hem ony öýüňe getirseň, hem onuň başyny syryp alarsyng, hem onuň dyrnaklaryny kesip alarsyng, Sen onuň ýesirlik eşiklerini ondan aýyrarsyng, we ol seniň öýünde oturar, we kakasyny we ejesini bir aý aglar, we şondan soňra sen oňa girersiň we onuň bilen ýaşarsyng, we ol seniň aýalyň bolar.

We eger ony islemän bolsañ, ony erkin iberersiñ, we ol kümüş üçin satylmaz, ony ret etmersiñ, sebäbi ony peseltdiñ.

Eger bir adama iki aýal bolsa, olaryň biri söýülýän we beýlekisi ýigrenilýän bolsa, we oňa söýülýän hem ýigrenilýän çağa dogursa, we ilkinji doglan ogul ýigrenilýän aýalyň bolsa, We ol gün bolar, haçan ol öz ogullaryna öz eýeçiliklerini miras hökmünde paylaşdyrylanda, söýülýän aýalyň ogulyna ilkinji doglan hukuklaryny berip bilmez, ýigrenilýän aýalyň ilkinji doglan ogluna äsgermezlik edip. Ýöne ol ýigrenilýän aýalyň ilkinji doglan ogluna oňa tapylan ähli zatlarynyň goşa paýyny bermegi ykrar etmelidir, sebäbi bu onuň çagalarynyň başlangyjydyr we ilkinji doglan hukugy şoňa degişlidir. Eger-de käbirine ogul boýun bolmadyk we gozgalaňçy bolsa, diňlemeýän atasynyň sesini we enesiniň sesini, we terbiýeleseler ony, emma diňlemese olary, We onuň atasy we enesi ony tutup alanlaryndan soň, ony öz şäheriniň ýaşulular geňeşine we şol ýeriň derwezesine çykarlar. We olar öz şäherleriniň erkeklerine şeýle aýdarlar: Biziň bu ogulymyz boýun bolmaýar we gaharlendirýär, biziň sözüimizi diňlemeýär, galp pul ediji we şerap artykmaç içýär. Ve onuň şäheriniň erkekleri ony daşlar bilen daşlararlar, ve ol öler, ve sen ýamany özüňizden aýyrarsyň, ve galan adamlar eşidip gorkarlar.

Eger haýsydyr bir günä sebäpli ölüm hökümi bolsa we ol ölse, siz ony agaça asarsyňyz. Onuň bedeni agajyň üstünde uklamaz, ýöne ony şol günde jaýlarsyňyz, sebäbi agajyň üstünde asylan her bir adam Hudaý tarapyndan näletlenendir, we Reb

Hudaýyňyz size miras hökmünde berýän ýeri hapalamarsyňyz.

22

Seniň doganyňyň buzawyny ýa-da onuň goýnuny ýolda azaşyp gidýänini görüp, olara äsgermezlik etme, olary hökman dogaña yza öwürüp gaýtaryp bermelisin. Eger doganyň seniň tarapaňa ýakynlaşmasa ýa-da ony bilmesen, ony öýüňiň içine ýygnarsıň we doganyň olary gözläýänçä seniň ýanynda bolar, soň bolsa ony oňa gaýtaryp berersıň. Şeýle edersıň onuň eşegini, we şeýle edersıň onuň eşigini, we şeýle edersıň doganyňyň ähli ýitiren zadyna görä, näçe zat bolsa ondan ýitirse we tapsan, äsgermezlige mümkin bolmarsyň. Sen doganyňyň eşegini ýa-da buzawyny ýolda ýykylan görseň, olary äsgermezlik etme, ony onuň bilen bilelikde galdyr.

Erkek gap-gaçlary aýalyň üstünde bolmaz, erkek aýal eşegini geýmez, sebäbi bulary edýänleriň hemmesi seniň Rebbiň Hudaýyňa ýigrenji bolýar. Eger sen ýolda, islendik agajyň üstünde ýa-da ýeriň üstünde guşlaryň höwürtgese, jüjelere ýa-da ýumurtgalara duş gelseň we ene jüjeleriň ýa-da ýumurtgalaryň üstünde ýyladýan bolsa, enäni çagalary bilen bilelikde almaň. Enäni hökman ibermelisin, ýöne çagalary öz üçin alarsıň, şonuň üçin saňa gowy bolsun we uzak ýaşarsyň.

Eger täze jaý bina etseň we öýüňiň üçegine parapet edýän bolsaň, öýünde adam öldürmek bolmaz, eger kimdir biri ondan

ýykylsa. Sen öz üzüm bagyňa dürli tohumlary ekmersiň, şonuň üçin hasyl mukaddesleşdirilmesin, we sen eken tohumyň hem seniň üzüm bagyňyň hasylyna goşulmasyn. Sen buzaw we eşek bilen bile sürmezlik. Sen galp zat geýmezsiniň, ýüň bilen zygyr bir zatda bilelikde. Öz üçin dört gyrasynda öwrülen zatlary ýasarsiniň eşikleriňiň, haýsylary bilen özüni örtseň.

Eger kim aýal alsa we oňa bilen ýaşasa, we ony ýigrenýär bolsa we ol oňa bahanalyk sözler goýar, we onuň adyny erbet eder, we aýdar: Şu aýaly aldym, we oňa ýakynlaşyp, onuň gyzlygyny tapmadym, And the father and the mother of the child, having taken the virginity of the child, will carry it out to the council of elders at the gate. We atanyň ýaşuly geňeşe aýdar: Men öz gyzym şu adama aýal edip berdim, we ol oňa ýigrenip Indi bu adam oňa bahanaçy sözleri goýýar we şeýle diýýär: Men siziň gyzyňyzyň gyzlygyny tapmadym, emma bular meniň gyzynyň gyzlygy. We olar şäheriň ýaşulularyň geňeşiniň önünde eşiği açarlar. Şol şäheriň ýaşulular geňeşi şol adamy alyp, ony terbiýelerler. We olar oňa ýüz şekel jerime salarlar we ýaş zenanyň kakasyna bererler, sebäbi ol Ysraýylly gyzyň üstüne erbet at çykardy, we ol onuň aýaly bolar, ol ony ähli wagty ibermäge ukyply bolmaz.

Eger-de bu söz hakykata laýyk bolsa we ýaş aýalyň gyzlygy tapylmasa, We olar ýaş zenany atasynyň öýüniň gapysyna çykarar we ony daşlar bilen daşlaýarlar we ol öler, sebäbi Ysraýylyň ogullarynyň arasynda atasynyň öýüni buzup-zaýalamak bilen akmaklygy etdi we siz ýamany özüňizden

aýyrarsyňyz.

Eger-de bir adam başga bir adama öýlenen aýal bilen ýatýarka tapylsa, ikisini-de öldürersiňiz: aýal bilen ýatýan adamy hem, aýaly hem. Şeýlelikde, erbedi Ysraýyldan aýyrarsyň. Eger-de gyz gyz nişanly bolsa adama, we adam tapyp ony şäherde ýatsa onuň bilen Siz ikisini hem olaryň şäheriniň derwezesine çykarasyz we olar daşlar bilen daşlanyljaklar we ölerler, ýaş zenany, sebäbi ol şäherde gygyryp çykmady, we adamy, sebäbi ol goňşusynyň zenanyny peseltdi, we siz olaryň arasyndan ýamany aýyrasyz. Eger-de meýdanda adam nişanly gyzy tapsa we ony zorlaýyp onuň bilen ýatsa, diňe onuň bilen ýatan adamy öldürersiňiz. We ýaş aýala ölüm günäsi ýok, nähili bir adam goňşusynyň üstüne gozgalyp, onuň janyny öldürse, şeýle bu iş. Sebäbi ony meýdanda tapdy, nişanly ýaş aýal gygyryp gözyaş döküpdür we oňa kömek etjek adam ýokdy.

Eger-de kim nişanlanmadyk gyz taparsa we ony zorlaýyp onuň bilen ýatarsa we tapylsa, Onuň bilen ýatan adam ýaş zenanyň kakasyna elli kümüş didrahma berer, we ol onuň aýaly bolar, sebäbi ony kemsitdi, ony ähli wagtlaryň dowamynda kowup bilmez.

23

Adam öz kakasynyň aýalyny almaz we öz kakasynyň örtüğini açmaz.

Däl giren ýa-da kesilen adam Rebbiň ýygnagyna girmez. Jellebiň ogly Rebbiň ýygnagyna girmez.

Ammonit we Moabit Rebbiň ýygnagyna girmez, we onunjy nesle çenli Rebbiň ýygnagyna girmez, we ebedilik çenli girmez.

Olaryň size çörek we suw bilen ýolda duşman gelmändikleri sebäpli, siziň Müsürden çykyp barýan wagtyňyzda, we olaryň seni gargyş etmek üçin Mesopotamiýadan Beoryň ogly Balaamy tutandyklary sebäpli. Emma Reb, seniň Hudaýyň, Balama diňlemek islemedi we Reb, seniň Hudaýyň, näletleri bereketlere öwürdi, sebäbi Reb, seniň Hudaýyň, seni söýdi. Sen olara parahatçylykly we peýdaly zatlary ömrüňiň ahyryna çenli hiç wagt hödürlemezsniň. Sen Edomlydan ýigrenmeýärsniň, sebäbi ol seniň doganyňdyr, sen Müsürliden ýigrenmeýärsniň, sebäbi sen onuň ýurdunda gurbat bolduň. Eger olara ogullar dogulsalar, üçünji neslinde Rebbiň mejlisine girerler.

Eger-de sen duşmanlaryňyň üstüne düşelge gurmaga çyksan, onda ähli erbet sözden saklanmalysyň. Eger sende gijeleýin öz akymyndan arassa bolmadyk adam bar bolsa, ol düşelgeden daşary çykar we düşelgä girmez. We agşama tarap ol öz bedenini suw bilen ýuwar, we gün batandan soň ol lagere girer. Seniň üçin lägeriň daşynda ýer bolar we sen ol ýere daşary çykarsyň. Guşagyňyň üstünde bir gazygyň bolmalydyr, we daşarda oturanyňda gazyp, getirip açyklygyňy ýapmalysyň. Sebäbi Rebbiň seniň Hudaýyň seniň lageryňde gezip ýör, seni halas etmek we duşmanyňy seniň önünde bermek üçin, we seniň lageryň mukaddes bolar, we sende zadyň edepsizligi

görülməz, we Ol senden yzyna öwrüler.

Sen onuñ hojaýynyna guly tabşyrmarsyñ, kim saña onuñ hojaýynyndan bellenen. Seniñ bilen ýaşar, siziñ araňyzda oña haýsy ýer ýaraýan bolsa şol ýerde ýaşar, sen oña kynçylyk bermersiñ. Ysraýylyñ gyzlarynyñ arasynda jelep bolmaz, we Ysraýylyñ ogullarynyñ arasynda özüni jelepçilige berýän bolmaz, Ysraýylyñ gyzlarynyñ arasynda dini däpleri başlaýjy bolmaz, we Ysraýylyñ ogullarynyñ arasynda şol däplere gatnaşýan bolmaz. Sen jellepiñ hakynyñ tölegini we itiñ çalşygynyñ tölegini Rebbiñ Hudaýyñyñ öýüne hiç bir şert üçin getirmezsiñ, sebäbi Rebbe Hudaýyña ikisi-de ýigreñçdir.

Sen öz doganyña kümüşüñ peýizini bermersiñ, we iýmitleriñ peýizini, we ähli zadyñ peýizini, haýsy sen karz berseñ. Daşary adama göterim bilen karz berersiniñiz, ýöne doganyňyza göterim bilen karz bermersiñiz, şonuñ üçin Rebbe seniñ Hudaýyñ seni ähli işleriñde ýarlakasynda, şol ýeri miras almak üçin girýän ýeriñde.

Eger-de sen Rebbiñ, seniñ Hudaýyña ant etseñ, ony yzyna bermegi gijikdirmezsiñ, sebäbi Reb, seniñ Hudaýyñ senden hökmany suraga çeker we bu sende günä bolar. Eger dogma etmek islemeseñ, sende günä ýok. Dodaklaryňdan çykýan zatlary saklamalysyñ we Rebbe Hudaýa wada beren sowgadyňy agzyñ bilen aýdyşyñ ýaly etmelisin.

Eger-de sen goňsuňyñ hasylyna gir-señ we ellerñde başaklary

ýygnasaň, ýöne goňşuňyň hasyllyna oraq goýmarsyň. Eger-de sen goňşyňyň bagynyň içine girseň, üzüm iýersiň, janyňy kanagatlandyrmak üçin näçe bolsa, ýöne gaba salmaýarsyň.

24

Eger-de kim aýal alsa we şonuň bilen ýaşasa, we eger ol onuň öňünde haýyr-sahawat tapmanca, sebäbi onuň içinde utanç zady tapdy, we oňa aýrylyşyk kitabyňy ýazsa we onuň ellerine berse, we ony öýünden iberse, we gidip başga adama bolsa, Soňky adam ony ýigrenýär we oňa boşanmak hakynda haty ýazar we onuň ellerine berer we ony öýünden kowýar, ýa-da soňky adam ölýär, ol ony özüne aýal edip aldy. Ilkinji aýalyny boşan erkek, aýal hapalanandan soň, ony yzyna alyp, özüne aýal edip bilmez, sebäbi bu Rebbiň, seniň Hudaýyňyň öňünde ýigrenji zatdyr, we siz Rebbiň, seniň Hudaýyňyň saňa miras hökmünde berýän topragyňy hapalamarsyňyz.

Eger kim ýakynda aýal alsa, urşa çykmaz we oňa hiç zat salynmaz, öz öýünde günäsiz bolar, bir ýyl alan aýalyny şatlandyrar.

Sen girew hökmünde degirmen daşyny almarsyň, hem-de üstki degirmen daşyny almarsyň, sebäbi bu jan girew hökmünde alýar. Eger-de adam öz doganlaryndan, Ysraýyl ogullaryndan biriniň janyny ogurlaýan bolsa we ony ezenligi edip satsa, şol ogry öler we siz erbet zady özüňizden aýyrarsyňyz. Özüňe üns

ber lepra ýokanjynda, ähli kanuny berjaý etmegi gaty berk sakla, haýsy kanuny size ruhanylar Lewiýler ygylan etseler, men size buýran ýolum boýunça, berjaý etmegi saklaň. Ýatla, Rebbiň seniň Hudaýyň Meryeme ýolda näçe zat edenini, siziň Müsürden çykýarkäňiz wagtynda.

Eger seniň goňşuňda haýsydyr bir bergi bar bolsa, onuň girowyny almak üçin onuň öýüne girmezsiň. Daşarda dur, we karz berlen adam girew-i saňa özi daşary çykarar. Eger-de adam garyp bolsa, sen onuň girewinde uklamarsyň. Gaýtaryp bermek bilen, onuň girowyny gün batmaga tarap gaýtaryp berersiň, we ol öz eşiginde ukLAR, we ol seni alkaşlar, we bu saňa Rebbiň Hudaýyňň öňünde rehimdarlyk bolar. Garyp we mätäç doganlaryňň ýa-da şäherleriňde ýaşaýan gelmişekleriň zähmet haklaryny zulum bilen saklamarsynň. Şol gün onuň hakynyň gaýtaryp bermelisin, gün onuň üstünde batmaz, sebäbi ol garyp we umydyňy şonda saklaýar, we ol seniň garşyňa Rebbe ýüzlenip gygyrar, we bu sende günä bolar. Atalar çagalar üçin ölmezler we ogullar atalar üçin ölmezler, her biri öz günäsinde öler. Sen garaşsyzyň, ýetiminiň we dul aýalyň hökümünü gysarmaýarsyň. Dul aýalyň eşigini girew hökmünde almarsynyz we ýatlaň, Müsür ýurdunda gul bolandygyňyzy we Rebbe Hudaýyňyz sizi şol ýerden halas edendigini, şonuň üçin men size şu sözi ýerine ýetirmegi buýurýaryn.

Eger sen öz meýdanyňda orasyny oraýan bolsaň we öz meýdanyňda bir bogazy ýatdan çykarsaň, ony almak üçin yza dolanmaýarsyň. Ol gelmişä, ýetime we dul aýala degişli bolar,

şonuň üçin Reb seniň Hudaýyň seni elleriňiň ähli işlerinde alkaşlaýar. Eger zeýtun ýygsaň, yzyňda galanlary ýygnamak üçin yza öwrülmezsiň, olar gelmişä, ýetime we dul aýala degişli bolar, we ýatlarsıň welin Müsür ýurdunda gul bolandygyňy, şonuň üçin men saňa bu sözi ýerine ýetirmegi buýurýaryn. Eger üzümçiligiňi ýygsaň, onuň soňuny ýene ýygnamarsynň; ol gelmişige, ýetime we dul aýala degişli bolar. Sen Müsür ýurdunda hyzmatkär bolduň ýatlarsynja, şonuň üçin men saňa şu sözi ýerine ýetirmegi buýurýaryn.

25

Eger-de adamlaryň arasynda jedel bolsa, we olar sud edilmäge gelseler, we sud etseler, we adalatly adamy aklaýsalar, we allasyz adamy günäkär etseler, Eger asylsyz urgy mynasyp bolsa, ony kazynyň önünde ýere ýatyrarlar we ony öz önlerinde öz günäsine görä gamçylarlar. We sanda kyrk urjak bilen ony urýarlar, goşmazlar. Eger-de goşsaň urmagy şu urgunyň üstünden köprük, doganyň seniň önünde hormatsyzlanar. Harman döwýän öküzüň agzyny baglamaly dälşiň.

Eger doganlar bile ýaşasalar we olaryň birisi ölse, ýöne oňa çagasy bolmasa, öleniniň aýaly daşarky adama, ýakyn däl birine degmez. Onuň adamsynyň dogany onuň ýanyna girer we ony özi üçin aýal eder we onuň bilen bile ýaşar. Hem ol çaga, eger dogursa, öleniň adyndan bellener we onuň ady Ysraýyldan öçürilmez.

Eger adam doganynyň aýalyny almak islemese, aýal derwezä, ýaşulular geňeşine çykar we aýdar: Meniň adamymyň dogany öz doganynyň adyny Ysraýylda galdyrmak islenok, meniň adamymyň dogany islemedi. Hem onuň şäheriniň ýaşulular geňeşi ony çagyrrar, hem oňa aýdarlar, hem ol durup aýtsa: Men ony almak islemek, Onuň doganynyň aýaly ýaşulularyň geňeşiniň önünde ýakynlaşyp, onuň bir aýagyndan sandalyny aýyrrar we onuň ýüzüne tüýkürer we jogap berip aýdar: Ysraýylda öz doganynyň öýüni gurmaýan adama şeýle ederler. Onuň ady Ysraýylda atlandyrylar: sandalyny çözen adamyň öýi.

Eger-de adamlar öz arasynda söweşseler, adam öz dogany bilen, we olaryň biriniň aýaly ony urýanyň elinden öz adamyny halas etmek üçin ýakynlaşsa, we elini uzadyp onuň jübütlerinden tutsa, Sen eli kesip alarsyng, seniň gözün oňa rehim etmez.

Seniň haltaňda uly ýa-da kiçi iki dürli agram bolmaly däldir. Seniň öýünde uly ýa-da kiçi ölçeg we ölçeg bolmaz. Agram hakyky we adalatly bolar seniň üçin, we ölçeg hakyky we adalatly bolar seniň üçin, şonuň üçin uzak ýaşarsyň ýer ýüzünde, Reb Hudaýyň saňa miras hökmünde berýän ýerinde. Sebäbi şulary edýänleriň hemmesi, adalatsyzlyk edýänleriň hemmesi Rebbiň Hudaýyňa ýigrenjidir.

Amalekiň Müsür topragyndan çykyp barýan wagtynda ýolda saňa eden ähli zatlaryny ýatla Ol ýolda saňa nädip garşy durandygyny, seniň yzynky goşunyňy, yzynda galan ýadaw adamlaryňy kesip ýok edendigi, sen açlyga we ýadawlyga

sezewar bolanda, ol Hudaýdan gorkmandy. We şeýle bolar, haçan Rebbe seniň Hudaýyň seni daş-töweregindäki ähli duşmanlaryňdan dynç berse, şol ýerde, Rebbe seniň Hudaýyň saňa miras almak üçin berýän ýerde, Amalegyň adyny asmanyň aşagyndan ýok edersiň we muny unutma.

26

We şeýle bolar, eger sen Rebbiň Hudaýyňyň saňa miras bermek üçin berýän ýerine girseň we ony miras alyp, onda ýaşasaň, Sen Rebbiň Hudaýyňyň saňa berýän ýeriňiň miweleriniň birinji miwelerinden alarsıň we sebede goýarsıň, we Rebbiň Hudaýyňyň öz adynyň ol ýerde çagyrylmagy üçin saýlajak ýerine gidersiň. We sen şol günlerde boljak ruhanynyň ýanyna gellersiň, we oňa aýdarsıň: Men şu gün öz Rebbimiň Hudaýyna yglan edýärim, sebäbi men Rebbimiň biziň atalarymyza bize bermäge kasam eden ýerine girdim. We ruhany sepedi seniň elleriňden alar we ony Hudaýyň Rebbiň gurban otagynyň önüne goýar. We jogap berip, Rebbiň seniň Hudaýyňyň önünde şeýle aýdar: Siriýany atam taşlady we Müsüre inýärdi, ol ýerde az sanly bolup ýaşady we ol ýerde uly millete we köp köplüge öwrüldi. Müsürlüler bize erbet etdiler, bizi peseldiler we bize agyr işleri ýüklediler. Hem biz Rebbimiziň Hudaýymyza gygyrдыk, hem Rebbe sesimizi diňledi, hem kemsitmämizi gördi, hem zähmetimizi, hem gysysymyzy gördi. Rebbe bizi Müsürden öz uly güýji bilen, güýçli eli bilen, beýik goly bilen, uly görkezler bilen, alamatlar bilen we gudratlar bilen alyp çykdy. Hem ol bizi

şu ýere getirdi, hem bize şu ýeri berdi, süýt we bal akýan ýer. We indi, ine, men getirdim ýeriň önümleriniň ilkinji miwelerini, haýsy berdiň maňa, Rebbe, süýt we bal akýan ýeri, we goýberýärsiň ony seniň Hudaýyň Rebbiň öňünde, we sežde edersiň seniň Hudaýyň Rebbiň öňünde. Sen Rebbe Hudaýyň saňa beren ähli gowy zatlarynda şatlanarsyng, sen we seniň öýüň, we Lewi, we sende ýaşayan gelmişek.

Eger üçünji ýylda hasyllaryňyň ähli ondan bir bölegini bermegi tamamlasaň, ikinji ondan bir bölegini Lewilä, gelmişe, ýetime we dul aýala berersiň, we olar seniň şäherleriňde iýerler we şatlanarlar.

Sen Rebbiň Hudaýyňyň öňünde şeýle aýdarsyng: Men mukaddes zatlary öýümden aýyrdym we olary Lewilere, gelmişige, ýetime we dul aýala berdim. Maňa buýran ähli buýruklaryňa görä hereket etdim. Men seniň buýrugyňy bozmanym we unutmanym. Men olardan öz agyrymda iýmedim, olardan hapalyga miwä almadym, olardan ölüge bermedim. Men Rebbimiziň Hudaýyň sesine boýun egdim, maňa buýrulan ýaly etdim. Mukaddes öýüňden asmandan aşak seret we öz halkyň Ysraýyly gutla, şeýle hem olara beren ýeriňi gutla, nähili atalara ant içdiň, bize süýt we bal akýan ýer bermäge.

Şu gün Reb Hudaýyň saňa ähli kararlar we hökümler ýerine ýetirmegi buýurdy, we siz olary tutuş ýüregiňizden we tutuş janyňyzdan saklaýarsyňyz we ýerine ýetirýärsiňiz. Sen Hudaýy şu gün öz Hudaýyň bolmak üçin saýladyň we Onuň ähli

ýollarynda ýöremegi, düzgünleri we hökümleri saklamagy we Onuň sesine boýun bolmagy kabul etdiň. We Reb şu gün seni saýlady, nähili diýdigi ýaly, Onuň buýruklaryny goramak üçin Oňa mahsus halk bolmak üçin, Seni ähli milletleriň üstünde goýmak üçin, seni meşhur, öwünç we şöhratly etdi, seniň Rebbiň Hudaýyňa mukaddes halk bolmak üçin, Onuň aýdyşy ýaly.

27

Musa we Ysraýylyň ýaşulular geňeşi buýurdy: Şu gün men size buýurýan bu buýruklaryň hemmesini saklaň. We şol gün Iordan derýasyny geçip, Rebbiň Hudaýyň saňa berýän topragyna girendiňde, öziň üçin uly daşlary dikip, olary hek bilen suwap. Sen şu daşlaryň üstünde şu kanunyň ähli sözlerini ýazarsyň, siz Iordany geçeniňizde, siz gireniňizde şol ýere, Rebbiň Hudaýyň atalaryňyň saňa berýän ýerine, süýt we bal akýan ýere, Rebbiň Hudaýyň atalaryňyň saňa aýdan ýaly. Hem şeýle bolar, Iordany geçeniňizde, şu gün men saňa buýurýan şu daşlary Gaýbal dagynda goýarsyňyz we olary hek bilen suwarsyňyz. Ve sen şol ýerde Rebbe seniň Hudaýyňa gurban otagyny gurarsyň, daşlardan gurban otagy, sen onuň üstüne demir goýmarsyň. Doly daşlardan Rebbiň Hudaýyňa gurbanlyk gurarsyň we onuň üstünde Rebbiň Hudaýyňa ýakylýan pidalary hödürlersiň. We sen şol ýerde halas gurbanlygyny gurban edýärsiň, iýýärsiň, doýýarsyň we Rebbiň Hudaýyňyň önünde şatlanýarsyň. We bu kanunuň hemmesini daşlaryň üstünde gaty aýdyň ýazarsyň.

We Musa we Lewili ruhbanlar ähli Ysraýyla şeýle diýip gürlədiler: Dymyň we diňläň, eý Ysraýyl! Şu gün siz Rebbiň, öz Hudaýyňzyň halky bolduňyz. Sen Rebbiň Hudaýyňnyň sesini diňlersiň we onuň ähli buýruklaryny we düzgünlerini, men saňa şu gün buýurýan zatlaryň hemmesini edersiň.

We Musa şol gün halka buýrup, şeýle diýdi: Bular Iordan derýasyny geçenden soň, halky ýagşylamak üçin Garizim dagynda durarlar: Şimeon, Lewi, Ýahuda, Issakar, Ýusup we Benýamin. We bular Gaýbal dagynda näletiniň üstünde durarlar: Ruben, Gad, Aşer, Zebulun, Dan we Naftali.

We Lewitler ähli Ysraýyla jogap berip, uly ses bilen aýdarlar. Gargyşly adam, kim oýma we guýma ýasasa, Rebbiň önünde ýigrenji, ussalaryň elleriniň işi, we ony gizlin ýerde goýsa, we ähli halk jogap berip aýdarlar: Bolsun. Öz kakasyny ýa-da ejesini kemsidýän garganylsyndyr, we ähli halk aýdar: Bolsun. Goňşusynyň serhetlerini üýtgedýän näletlenendir, we ähli halk Bolsun diýer. Kör adamy ýolda azdyrýan gargyşly bolsun, we ähli halk aýdar: Bolsun. Gargyşly bolsun, kim gyşarnyň, ýetimniň we dul aýalyň hökümini gyşa çekse, we ähli halk aýdar: Bolsun! Gargyşly, öz atasynyň aýaly bilen ýatýan adam, sebäbi ol öz atasynyň örtügin açdy, we ähli halk aýdar: Bolsun. Islendik haýwan bilen ýatýan gargyşlydyr, we tutuş halk aýdar: Şeýle bolsun. Atadan ýa-da enesinden uýasy bilen ýatan gargyşly bolsun. Ähli halk aýdar: Bolsun. Gargyşly bolsun öz gelini bilen ýatýan, we ähli halk aýdar: Bolsun! Gargyşly bolsun öz aýalynyň uýasy bilen ýatýan, we ähli halk aýdar: Bolsun!

Goňsusyny aldaw bilen urýan lanetlenendir, we ähli halk aýdar: Bolsun. Günäsiz ganyň janyny urmak üçin para alýan adam näletlidir, we tutuş halk aýdar: Bolsun. Gargyşly ähli adam, kim şu kanunyň ähli sözlerinde galman, olary ýerine ýetirmeyär, we ähli halk aýdar: Bolsun.

28

We şeýle bolar, eger sen Rebbiň Hudaýyňnyň sesini eşitmek bilen eşitseň, saklamak we ähli şu buýruklary ýerine ýetirmek üçin, haýsylary men saňa şu gün buýurýaryn, onda Rebbe Hudaýyň seni ýer ýüzüniň ähli milletlerinden ýokary galar. Eger Hudaýyň Rebbiň sesiň hakykatdan eşitseň, bu ähli blagoslowlar seniň üstüne geler we seni tapar. Alkyşlanan sen şäherde we alkyşlanan sen meýdanda. Seniň garnyňnyň nesilleri, ýeriňniň hasyllary, öküzleriňniň sürüleri we goýunlaryňnyň sürüleri mübärek bolsun. Siziň ammarlaryňyz mübärek we galyndylaryňyz mübärek. Gutlanan sen gireniňde, we gutlanan sen çykanyňda.

Rebbe seň Hudaýyň saňa garşy çykan duşmanlaryňy döwüp, seň öňünde gowşuryp berer. Olar saňa garşy bir ýol bilen çykarlar, emma seň öňünden ýedi ýol bilen gaçarlar. Reb seniň ammarlaryňda we eline alýan ähli işiňde saňa bereketini iiberer, Reb Hudaýyň saňa berýän topragynda. Rebbe seni özi üçin mukaddes halk hökmünde galdyrar, atalaryňa kasam eden ýoly bilen, eger Hudaýyň Rebbiň sesini eşitseň we onuň ähli

ýollarynda gitseň. Ýeriň ähli milletleri seni görjekler, sebäbi Rebbiň ady saňa çagyryldy we senden gorkjaklar. We Rebbe seniň Hudaýyň seni gowy zatlar bilen köpelter: seniň nesilleriňde, seniň mallaryňyň nesilleriňde we seniň topragyňyň önümlerinde, Rebbäniň seniň atalaryňa kasam eden ýerinde, ony saňa bermek üçin.

Rebbe seniň üçin öz gowy hazynasyny, asmany açar, wagty-wagtynda ýagşyňy ýeriňe berer, elleriňiň ähli işlerini gutlar, we sen köp halklara karz berersiň, ýöne sen karz almarsiň. We sen köp halklara höküm sürersiň, ýöne seniň üstünden olar höküm sürmezler. Rebbe seň Hudaýyň seni baş edip goýar, guýruk däl, we sen hemişe ýokarda bolarsyň, aşakda bolmarsyng, eger Rebbe seň Hudaýyňyň sesine gulak asaň we men saňa şu gün buýurýan zatlarymy saklaň. Sen şu gün saňa buýurýan ähli buýrukларыň hiç birinden sag ýa-da çep tarapa çykmarysň, beýleki hudaýlaryň yzyndan gidip, olara gulluk etmezlik üçin.

Eger Rebbiň Hudaýyňyň sesine diňlemäň we men şu gün saňa buýurýan ähli buýrukларыny saklamaň, onda şu näletleriň ählisi üstüne geler we seni tutarlar. Şäherde gargyşly sen we meýdanda gargyşly sen. Seniň ammarларыň we galyndylaryň lānetlenen. Gargyşly seniň garnyňyň nesilleri we seniň ýeriňiň önümleri, seniň öküzleriňiň sürüleri we seniň goýunларыňyň sürüleri. Gireniňde gargyşly bolarsyň we çykanyňda gargyşly bolarsyň.

Reb seniň üstüne ýetmezçiligi, zaýalanmagy we sarp edilmegi

iberer, ähli zatlaryň üstüne, elini goýan ýeriňe, şol wagt seni ýok edýänçä, we şol wagt seni tizlikde ýitirýänçä, erbet işleriňiň sebäpli, sebäbi meni taşladyň. Rebbe seni ölüme ýapyşdyrar, ol seni ýer ýüzünden doly ýok edýänçä, sen şol ýere girýärsiň, ony miras almak üçin. Rebbe seni çäresizlikde, gyzzyrma bilen, titremek bilen, çişme bilen, poslamak bilen we reňksolmak bilen urar, we olar seni ýok edýänçä kowarlar. We seniň kelläniň üstündäki asman бүрүнч bolar, we seniň aşagyndaky ýer demir bolar. Rebbe seniň Hudaýyň seniň ýeriňe ýagys ýerine tozan bersin, we asmandan tozan iner, ol seni ýok edýänçä we seni tiz wagtda heläk edýänçä. Rebbe seni duşmanlaryň öňünde urgy astyna bersin, bir ýol bilen olara tarap çykarsyng, we ýedi ýol bilen olaryň ýüzünden gaçarsyng, we ýer ýüzüniň ähli patyşalyklarynda dargamak bolarsyng. Siziň ölüleriňiz asmanyň guşlaryna we ýeriň ýabany haýwanlaryna iýmit bolar, we olary gorkuzýan hiç kim bolmaz. Rebbe seni Müsür ýarasy bilen oturgyňa urar, we ýabany gacyryga, we gyjyna, şonuň üçin sen bejerilip bilmersiň. Rebbe seni dälilik, körlük we aňyň haýran galmasy bilen urjar. Hem sen günortanlykda gözläp ýöwersiň, garaňkylykda kör adam gözleýän ýaly, hem ýollaryň rowaç bolmaz, hem soňra adalatsyzlyga uçarsyng, hem ähli günler talanarsyň, hem kömek edýän bolmaz.

Aýal alarsyň, ýöne başga bir adam ony eýe bolar, jaý gurarsyň, ýöne onda ýaşamarsyň, üzümzar ekersň, ýöne ondan hasyl almarsyň. Seniň buzawyň öňünde soýlar, ýöne sen ondan iýmezsň, seniň eşegiň senden alnar, ýöne ol saňa yzyna berilmez, seniň goýunlaryň duşmanlaryňa berler, Saňa kömekçi

bolmaz. Ogullaryň we gyzlaryň başga millete berler, we gözleriň olara ejizläp sererler, eliň güýç ýetmez. Seniň ýeriňiň hasylyny we ähli zähmetiňi sen tanamaýan millet iýer, we sen ähli günleriňde haksyzlyga uçraýan we ezilen bolarsyň. We sen gözleriň bilen görjek görüşleriň sebäpli dälilere öwrülersiň.

Rebbe seni dyzlaryňda we baldyrlaryňda erbet ýara bilen urar, şeýle welin sen aýagyňyň tabanyndan başyňyň depesine çenli bejerilip bilmersiň.

Rebbe seni we öz üstüne bellejek hökümdarlaryňy seň bilmeýän we atalaryň bilmedik millete alyp gitsin, we şol ýerde agaçdan we daşdan ýasalan beýleki hudaýlara gulluk edersiň. Sen Rebiň seni alyp barjak ähli halklaryň arasynda tapmak, mysal söz we hekaýat bolarsyň.

Tohum köp çykararsyng meýdana, we az getirersing, sebäbi çekirtge olary iýer. Üzüňçilik ekjeksiň we işlejeksiň, ýöne şerap içmejeksiň we ondan şatlanmajaksyň, sebäbi gurçuk olary iýip biter. Zeýtun agaçlary ähli çäkleriňde bolar, ýöne ýag bilen çalmarsyň, sebäbi zeýtun agajyň dökülip gider. Ogullar we gyzlar dünýä indersiň, ýöne olar seniň bilen bolmazlar, sebäbi olar ýesirlige giderler. Ähli agaçlaryňy we ýeriň önümlerini güjük iýip biter. Sende bolýan gelmişek has-da ýokary çykar, sen bolsa has-da aşak inersiň. Bu saňa karz berer, emma sen oňa karz bermezsiň, bu baş bolar, emma sen guýruk bolarsyň.

We seniň üstüne geler ähli bu nälätler, we olar seni kowalar, we

olar seni alar, ol seni ýok edýänçä, we ol seni ýitirýänçä, sebäbi sen Rebbiň Hudaýyňyň sesini diňlemediň, Onuň buýruklaryny we saňa buýran kanunlaryny saklamak üçin. We sende alamatlar bolar, we seniň tohumyňda gudratlar ebedilik bolar. Sen Rebbiň Hudaýyňa şatlyk we gowy ýürek bilen hyzmat etmedigiň üçin, ähli zatlaryň köplügi sebäpli.

Sen öz duşmanlaryňa gulluk edersiň, kimleri Rebbe seniň üstüne iberer, açlykda, suwaňlykda, ýalaňaçlykda we ähli zatlaryň ýitmeginde, we sen demir boýunturugy öz boýnuňa geýersiň, ol seni ýok edýänçä. Rebbe üstüne uzakdan, ýeriň in soňky çetinden millet getirer, bürgüdiň hüjümi ýaly, sen onuň sesini eşitmeýän millet, Utanmaz ýüzli millet, ol garry adamyň ýüzüne hormat goýmaz we ýaşa rehim etmez. Hem ol seniň malgaranyň dogulan zatlaryny we ýeriň önümlerini iýer, şeýle welin saňa bugdaý, şerap, ýag, öküzleriň sürülerini we goýunlaryň sürülerini galdyrmaz, ol seni ýok edýänçä. Ol seni şäherleriňde weýran eder, beýik we berk diwarlar ýykylyp gityänçä, sen olara bil baglaýarsyň tutuş ýeriňde, we ol seni saňa beren şäherleriňde gysyp. Sen öz garnyňyň nesilleriň iýersiň, saňa berlen ogullaryňyň we gyzlaryňyň etini, öz darlygyňda we duşmanyň saňa getirjek gysyşynda.

Sende ýumşak we gaty näzik adam öz gözünü bilen öz dogany, öz göwsündäki aýaly we galan çagalary hasatlanar. Oňa şeýle welin, çagalarynyň etlerinden birini olara bermek üçin, haýsyny iýer, sebäbi oňa hiç zat galmaz siziň gysyşyňyzda we gysyşyňyzda, ýa-da duşmanlaryň seni ähli şäherleriňizde

gysarlar.

Siziñ araňyzdaky ýumşak we näzik aýal, onuñ aýagy näzikligi we ýumşaklygy sebäpli ýer üstünde ýöremegi synap görmedi, öz gözünüñ bilen göwsündäki adamyna, ogulyna we gyzyna gyzganar. we onuñ uýalarynyñ arasyndan çykan çagadan soňky zat, we onuñ dogran çagasy, olary iýer, sebäbi ähliniñ ýetmezçiligi sebäpli gizlinlikde seniñ darlygynda, we seniñ kynçylygynda, haýsy duşmanyñ seni seniñ şäherlerinde kynçylyga salar. Eger şu kanunyñ ähli sözlerini, şu kitapda ýazyılan zatlary ýerine ýetirmek üçin diňlemäñ, şu hormatly we ajaýyp ady, seniñ HUDAÝYŇ REBBI gorkmazdan. Rebbe seniñ urguñy we tohumyñyñ urguny ajaýyp eder - uly we ajaýyp urguny, erbet we wepaly keselleri. Ve ol Müsüriñ ähli ýaman agyrysyny, seniñ olaryñ yüzünden gaçan agyryny yzyna getirer we olar saña ýapyşar. Reb seniñ üstüne ähli keseli, ähli ýazylmadyk urguny we şu kanunyñ kitabynda ýazyılan ählisini getirer, ol seni ýok edýänçä. Hem siz az sanynda galdyrylarsyňyz, asmanyñ ýyldyzlary ýaly köp bolanyňyzyñ ýerine, sebäbi Rebbiñ Hudaýyňyzyñ sesini diňlemediňiz.

Reb siziñ üçin gowy etmek we sizi köpeltmek bilen nähili şatlanar bolsa, şeýle hem Reb siziñ üçin sizi ýok etmek bilen şatlanar, we siz tizlikde şol ýerden alnar, ol ýere girýärsiñ, ony miras almak üçin. Seni Rebbiñ, seniñ Hudaýyñ ýer yüzünüñ bir ujundan beýleki ujuna çenli ähli halklaryñ arasynda dargadar, we sen ol ýerde sen we atalaryñ ynanmadyk beýleki hudaýlara, agaçlara we daşlara gulluk edersiñ. Ýöne şol milletlerde-de seni

dynç almaz, aýagyňyň yzynyna duruş bolmaz we Reb saňa ol ýerde boýun bolmaýan başga ýürek, ýitirýän gözler we eräp gidýän ruhy berer. We seniň durmuşyň gözleriňiň öňünde asylan bolar, we gündiz-gije gorkarsyň, we öz durmuşyňa ynanmarsyň. Ertir aýdarsyň: Nähili agşam bolar? we agşam aýdarsyň: Nähili ertir bolar? - ýüregiňiň gorkusyndan, näme gorkjakdygyňdan we gözleriňiň görjek görüşlerinden. We Rebbe seni Müsür içine gämilerde yzyna öwürer, şol ýolda men aýtdym, sen ony ýene görmek goşmaýarsyň, we siz ol ýerde siziň duşmanlaryňyza gullara we gyzlara satylarsyňyz, we satyn alýan bolmaz.

Bular Rebbiň Musa arkaly Ysraýyl ogullaryna Moab ýurdunda gurmaga buýran ähtnamaň sözleridir, Horebde olar bilen baglaşan ähtnamadan başga.

29

Ve Musa Ysraýylyň ähli ogullaryny çagyrdy we olara aýtdy: Siz Rebiň Müsür ýerinde siziň öňüňizde Faraona, onuň hyzmatçylaryna we onuň ähli ýurduna eden ähli zatlaryny gördüňiz, Seniň gözleriň gören uly synaglary, şol uly alamatlary we gudratly işleri. Rebbe Hudaý size şu güne çenli bilýän ýürek, görýän gözler we eşidýän gulaklary bermedi. Ol sizi kyrk ýyl çölde ýolbaşçylyk etdi, eşikleriňiz könelmedi we sandalyňyz aýaklaryňyzdan könelmedi. Çörek iýmediňiz, şerap we güýçli içgi içmediňiz, şonuň üçin biliň welin, Reb siziň Hudaýyňyz

mendirin. Siz şu ýere geldiňiz, Heşbonyň patyşasy Sihon we Başanyň patyşasy Og bize garşy uruşa çykdylar. Biz olary urduk we olaryň ýerini aldyk, men ony miras bilen Ruben taýpasyna, Gad taýpasyna we Manasse taýpasynyň ýarysyna berdim. Ve siz şu ähtnamanyň ähli sözlerini berjaý etmegi saklajaksynyz, şonuň üçin edersiňiz zatlaryň hemmesine düşünersiňiz.

Siz hemmäňiz şu gün Rebbiňiziň Hudaýyňyzyň önünde durýarsyňyz: taýpalaryňyzyň baştutanlary, ýaşulular geňeşiňiz, kazylaryňyz we ýazyjylaryňyz, Ysraýylyň her bir adamy. Siziň aýallaryňyz, çagalaryňyz we lageryňyzyň ortasynda ýaşayan gelmişek, odun kesijiňizden başlap, suw göterijiňize çenli, Siziň Hudaýyňyz Rebbiň ähtnamasynda we onuň gargyşlarynda geçmek üçin, Reb seniň Hudaýyň şu gün seniň bilen baglaşýan ähtnama ýaly, Şonuň üçin seni Özi üçin halk edip duruzmak we Özi seniň Hudaýyň bolar, nähili saňa aýtdy we nähili atalaryňa Ybraýyma, Yshaka we Ýakuba kasam etdi. We men bu ähtnamaçany we bu näleti diňe size däl belleýärin. Ýöne şu gün şu ýerde siziň bilen bolanlaryň hem, Rebbiň siziň Hudaýyňyzyň önünde, we şu gün şu ýerde siziň bilen bolmadyklaryň hem önünde.

Sebäbi siz bilýärsiňiz, biz Müsür ýurdunda nädip ýaşandygymyzy, siziň geçen milletleriňiziň arasyndan nädip geçendigimizi. Siz olaryň ýigrenji zatlaryny we butlaryny görüň: agaç we daş, kümüş we altyn, haýsylar olaryň ýanynda bar. Siziň araňyzda erkek ýa-da aýal ýa-da ata-baba däp-dessurlary ýa-da taýpa bar bolmasyn, olaryň pikiri Rebbe Hudaýyňyzdan

öwrülip, şol milletleriň hudaýlaryna hyzmat etmäge giden bolmasyn, siziň araňyzda öt we aýlykda ösýän kök bar bolmasyn. We bolar, eger ol şu näletleriň sözlerini eşitse we öz ýüreginde özi-özüne: Maňa mukaddes bolsun, sebäbi men öz ýüregimde ýalňyşlygyň içinde ýöremeli, şonuň üçin günäkär günäsizi ýok etmesin diýse Hudaý oňa mähirli bolmak islemez, ýöne şonda Rebbiň gazaby we gaýnagý şol adamda ýanar, we şu ähtnamanyň ähli näletleri, şu kitapda ýazylanlar, oňa ýapyşar, we Reb onuň adyny asmanyň aşagyndan öçürer. Ve Rebbe ony ähli Ysraýyl ogullarynyň arasyndan ýamanlyklara aýyrar, şu kanunyň kitabynda ýazylan ähtnamanyň ähli näletlerine laýyklykda.

We beýleki nesil, siziň ogullaryňyz, kim siziň bilen ýüze çykarlar, we daşary ýurtly, kim uzak ýerden geler, şol ýeriň urgulaşypny we onuň kesellerini görerler, kim Reb onuň üstüne iberdi, aýdarlar, Hudaýy we duz ýakyldy, onuň ähli topragy ekilmez, gögermez we onuň üstünde hiç bir ýaşyllyk çykmar. Nähili weýran edildi Sodom we Gomorra, Adama we Seboim, olary Reb gazap we gahar bilen weýran etdi. We ähli halklar aýdarlar: Näme üçin Reb bu ýere şeýle etdi? Bu uly gahar-gazap näme? We olar aýdarlar, sebäbi olar Rebbiň Hudaýyň, olaryň atalaryndan ähtini taşladylar, haýsy olaryň atalara etdi, haçan olary Müsür yerinden çykardy, Olar gidip, beýleki hudaýlara gulluk etdiler, olary bilmeýärdiler we Ol olara paýlamady. Hem Rebbe gahar bilen şol ýere gaharlady, onuň üstüne şu kanunyň kitabynda ýazylan ähli näletleri getirmek üçin. We Rebbe olary öz topraklaryndan gazap we gahar we uly gaty gahar bilen

çykardy, we olary başga topraklara häzirki ýaly kowdy.

Gizlin zatlar Rebbimiziň Hudaýymyzyňky, görünýän zatlar bolsa biziňki we çagalarymyzyňky ebedilik, şu kanunyň ähli sözlerini ýerine ýetirmek üçin. Gizlin zatlar Rebbimiziň Hudaýymyzyňdyr, emma görünýän zatlar biziň we çagalarymyzyň ebediligidir, şu kanunyň ähli sözlerini ýerine ýetirmek üçin.

30

We şeýle bolar, sen üstüne geler ähli şu sözler, bereket we nälät, men seniň önünde beren; we sen kabul edersiň öz ýüregiňe ähli milletleriň arasynda, nirede Reb seni ol ýerde dargadar, We sen Rebbe, öz Hudaýyňa dönüp gellersiň we onuň sesini eşidersiň, men saňa şu gün buýurýan ähli zatlara laýyklykda, tutuş ýüregiňden we tutuş janyňdan. Rebbe seň günäleriňi bejerer, saňa rehim eder we Rebbe saňy ol ýerde dargadan ähli halklaryňdan ýene ýygna. Eger seniň dargamagyň asmanyň bir ujundan beýleki ujuna çenli bolsa, Reb seniň Hudaýyň seni şol ýerden ýygna we Reb seniň Hudaýyň seni şol ýerden alar. We Hudaýyň seni şol ýerden getirer, atalaryň miras alan topragyna, we sen ony miras alarsyň, we Ol seni gowy eder, we seni atalaryňdan has köp eder. Rebbe seniň ýüregiňi we tohumyňyň ýüregini arassa eder, Rebbe Hudaýyňy tutuş ýüregiňden we tutuş janyňdan söýmek üçin, şonuň üçin sen ýaşarsyň.

We Rebbe Hudaý seniň bu gargyşlary düşmenleriň üstüne berer we seni ýigrenleriň üstüne, olar seni kowladylar. We sen yzyna öwrülersiň we Rebbiň Hudaýyňyň sesini eşidersiň, we men şu gün saňa buýurýan ähli buýruklaryny edersiň. We Reb, seňki Hudaý, seni her işiňde, garnyňyň nesillerinde, mallaryňyň nesillerinde we ýeriňiň önümlerinde bereketlär, sebäbi Reb, seňki Hudaý, atalaryňa şatlanýan ýaly, seniň üstünde gowý zatlar bilen şatlanmaga gaýdyp geler. Eger sen Rebbiň Hudaýyňyň sesine diňleseň, onuň buýruklaryny, düzgünlerini we şu kanun kitabynda ýazylan hökümleri saklamak üçin, eger sen ähli ýüregiň we ähli janyň bilen Rebbe Hudaýa öwrülseň. Sebäbi şu gün men saňa buýurýan bu buýruk ne gaty kyn, ne-de senden uzak däl. Ol asmanda ýokarda däl, Kim biziň üçin asmana çykar we ony biziň üçin alar, we biz ony eşidip ýerine ýetireris? diýip aýdýan. Ol deňziň aňyrsynda hem däl, Kim biziň üçin deňziň aňyrsyna geçer we ony biziň üçin alar, we ony biziň üçin eşidilýän eder, we biz ederis? diýip aýdýan. Söz seniň gaty golaýdyr: agzyňda, ýüregiňde we elleriňde ony ýerine ýetirmek üçin.

Görüş, men şu gün seniň öňüňde durmuşy we ölümi, gowyny we erbeti goýdum. Eger sen Rebbiň Hudaýyňyň buýruklaryny diňleseň, haýsylary men saňa şu gün buýurýaryn – Rebbi Hudaýyňy söýmek, onuň ähli ýollarynda ýöremek we onuň düzgünlerini hem-de hökümlerini saklamak üçin –onda ýaşarsyňyz we köp bolarsyňyz, we Reb Hudaýyň seni şol ýerde bereketlär, haýsy ýere girýärsiň ony miras almak üçin. We eger ýüregiň öwrülse we diňlemesen, ýoldan azaşyp beýleki

hudaýlara sežde edip, olara gulluk etseň, Men sana şu gün yglan edýärin, sebäbi weýrançylyk bilen heläk bolarsynyz we ýeriň üstünde uzak ýaşamazsyňyz, ol ýere siz Iordany geçip, ony miras almak üçin barýarsyňyz.

Men şu gün size asmany we ýeri şaýat tutýaryn, durmuşy we ölümi siziň öňüňize goýdum, bereketi we gargyşy. Durmuşy saýla sen, ýaşaýarsyň diýip sen we tohumyň. Rebbiň seniň Hudaýyňy söýmek, onuň sesine diňlemek we oňa tutunmak, sebäbi bu seniň durmuşyň we seniň günleriňiň uzynlygydyr, Rebbiň seniň atalaryňa Abraham, Isak we Ýakup olara bermäge ant içen ýerinde ýaşamak üçin.

31

We Musa şu sözleriň hemmesini Ysraýylyň ähli ogullaryna aýtmagy tamamlady, Ol olara aýtdy: Ýüz ýigrimi ýaşym bar şu gün, men indi girip-çykyp bilmeýärin. Reb bolsa maňa aýtdy: Sen bu Iordany geçmersiň. Seniň öňüňde gidýän Reb Hudaýyň şu milletleri seniň öňüňden weýran eder, we sen olary miras alarsyň, we Rebiň aýdyşy ýaly, Ýuşa seniň öňüňde gider. Ve Rebbe, seň Hudaýyň, olara edäýär, nähili Sihona we Oga, Amorlylaryň iki patyşasyna etdi, kim Iordanyň aňyrsynda bolupdylar, we olaryň ýerine, nähili olary weýran etdi. We Reb olary size gowşurdy, we siz olara edärsiňiz, nähili men size buýurdum. Batyr bol we güýçli bol, gorkma, hem gorkuzylma, hem olaryň ýüzünden aladasyna düşme, sebäbi Rebbe seniň

Hudaýyň, siziň bilen barýan, siziň araňyzda, ne seni goýbermeýär, ne-de seni terk etmeýär. Musa Ýushupy çagyrdy we oňa ähli Ysraýylyň önünde aýtdy: Edermen we güýçli bol, sebäbi sen şu halkyň önünde Rebiň atalaryňyza bermeği kasam eden ýerine girersiň we sen olara ony miras berersiň. Hem seniň bilen syýahat edýän Reb seni goýbermeýär we seni terk etmeýär, gorkma we gorkaklyk etme.

We Musa şu kanunyň sözlerini kitaba ýazdy we ony Rebbiň ähtnamasynyň sandygyny götürýän Lewi ogullaryndan bolan ruhanlara we Ysraýyl ogullarynyň ýaşulularyna berdi.

We Musa şol günde olara buýruk berdi we aýtdy: Ýedi ýyldan soň, boşatmagyň ýylynyň wagtynda, Çadyrlar baýramynda, Ähli Ysraýyl Rebbiň Hudaýyňyzyň önünde görünmek üçin syýahat edeninde, Rebbiň saýlajak ýerinde, şu kanuny ähli Ysraýylyň önünde olaryň gulaklaryna okar siz. Halky, erkekleri, aýallary, nesilleri we şäherleriňizdäki gelmişekleri ýygnap, diňlesinler we Rebbiňiz Hudaýdan gorkmagy öwrensinsinler diýip, olar bu kanunyň ähli sözlerini ýerine ýetirmegi diňlerler. We olaryň bilmeyän ogullary eşiderler we Rebbiň Hudaýyňdan gorkmagy öwrenerler, ähli günlerde näçe wagt olar ýaşasalar ýeriň üstünde, ol ýere siz Iordany geçip barýarsyňyz, ony miras almak üçin.

We Rebbe Musa aýtdy: Ine, seniň ölümiň günleri ýakynlaşdy, Ýeşuany çagyr we şaýatlyk çadyrynyň gapylarynyň ýanynda duruň, men oňa buýrarn. Musa we Ýeşua şaýatlyk çadyryna

gitdiler we şaýatlyk çadyrynyň gapylarynyň ýanynda durdular. Reb bulutda indi we şaýatlyk çadyrynyň gapylarynyň ýanynda durdy, we bulut sütüni şaýatlyk çadyrynyň gapylarynyň ýanynda durdy. Rebbe Musa tarap şeýle diýdi: Ine, sen öz atalaryň bilen uklaýarsyň we turup, bu halk özüniň girýän yeriniň daşary ýurt hudaýlarynyň yzyndan zyna eder. Olar meni terk ederler we men olara beren ähtimi bozarlar. Men gahar bilen olara gaharlanaýyn şol günde we olary taşlaýyn, ýüzümi olaryň üstünden öwrerin. Ol iýlip gutarylmak bolar we ony köp erbetlikler bilen kynçylyklar taparlar. Şol günde ol aýdar: Sebäbi Reb meniň Hudaýym mende däl, şonuň üçin bu erbetlikler meni tapdy. Men bolsa şol günde meniň ýüzümi olardan dönükdirerin, sebäbi olar eden ähli erbet işleriniň üçin, çünki olar daşary ýurt hudaýlaryna ýüzlendiler.

Indi şu aýdymyň sözlerini ýazyň we ony Ysraýylyň ogullaryna öwrediň, we ony olaryň agzyňa salaň, şonuň üçin bu aýdym maňa Ysraýylyň ogullarynyň arasynda şaýatlyk edýän bolsun. Men olary gowy ýere getirerin, çünki men olaryň atalaryna ant içdim, olara süýt we bal akýan yeri bermegi. Olar iýerler we doýup, toýunarlar, soň keseki hudaýlara öwrülerler we olara gulluk ederler, meni gaharlandyrlarlar we meniň ähtnamamy bozarlar. We bu aýdym olaryň öňünde şaýatlyk edip durar, sebäbi ol olaryň agzyndan we olaryň tohumynyň agzyndan ýatdan çykmazlyk, men olaryň erbetligini bilýäriň, şu gün şu ýerde näme edýändiklerini, men olary gowy ýere, olaryň atalaryna ant içen ýerime getirmezden öň.

Musa şol günde bu aýdymy ýazdy we ony Ysraýylyň ogullaryna öwretti. Hem Ýuşa buýruk berdi hem aýtdy: mertlik et hem güýçli bol, sebäbi sen Ysraýylyň ogullaryny Rebiň olara ant içen ýerine getirjek, hem Ol seniň bilen bolar.

Musa şu kanunyň ähli sözlerini kitaba ahyryna çenli ýazmagy tamamlanda, we Lewitlere, Rebbiň ähtnamasynyň sandygyny göterýänlere buýruk berip, şeýle diýdi Şu kanun kitabyňy alyp, ony Hudaýyňyz Rebbiň äht sandygynyň gapdalyna goýuň, we ol şol ýerde size garşy şaýatlyk bolar. Men seniň gyjyndyrmagyňy we seniň gaty boýnuňy bilýärim, sebäbi heniz men siziň bilen şu gün ýaşaýarkam, siz Hudaýa garşy gozgaýan bolduňyz, meniň ölümimden soň nähili bolmarsyňyz? Siziň taýpa ýolbaşçylaryňyzy, ýaşulularyňyzy, kazylaryňyzy we ýazyjylaryňyzy meniň ýanymda ýygnaň, şonuň üçin men şu sözleriň hemmesini olaryň gulaklaryna aýdaýyn we olara asmany hem-de ýeri şaýat tutaýyn. Men bilýärim, sebäbi meniň ölümimden soň kanunsyzlykda hereket edersiňiz we size buýran ýolumdan gyşararsyňyz. Soňky günlerde size betbagtlyklar duşar, sebäbi Rebbiň önünde erbet zatlary edip, elleriňiziň işleri bilen ony gaharlandyrarsyňyz.

We Musa bu aýdymyň sözlerini ahli ýygnagyň gulaklaryna soňuna çenli aýtdy.

Üns ber, eý asman, men gürlärin we ýer meniň agzymdan çykýan sözleri diňlesin. Meniň sözlerim ýagys ýaly garaşylsyn we meniň sözlerim çyg ýaly insin, otlaryň üstüne ýagýan ýagys ýaly we otlaryň üstüne ýagýan gar ýaly. Sebäbi Rebbiň adyny çagyrdym, biziň Hudaýymyza beýiklik beriň. Hudaý, onuň işleri hakyky, we onuň ähli ýollary hökümleridir, Hudaý wepaly, we adalatsyzlyk ýok, Reb dogry we mukaddesdir. Olar oňa däl-de, günäkär çagalar hökmünde günä etdiler - egri we azaşdyrylan nesil. Bu zatlary Rebbiňize şeýle öwezini berýärsiňizmi? Şeýle halka samsyk we akyllý däl? Özi şu seniň ataň seni satyn aldy, seni ýasady we seni döretdi? Gadymy döwrüň günlerini ýadyňa sal, nesilleriň nesillere geçen ýyllaryny düşün. Ataňdan sorag, ol saňa jar eder, ýaşulylaryňdan sorag, olar saňa aýdarlar.

Iň Ýokary milletleri bölende, Adamyň ogullaryny dargadanda, milletleriň serhetlerini Hudaýyň perişdeleriniň sanyna görä kesgitledi. We Rebbiň halky Ýakup onuň paýy boldy, Ysraýyl onuň miras paýy boldy. Ol ony çölde, ýanyş yssysynyň susamagynda, suwsuz ýerde saklandy, ony gurşady we terbiýeledi, we ony gözüň göz garagy ýaly gorap saklady. Bürgüt öz üýäsini örtýän ýaly, we öz çagalarynyň üstünde küýseden ýaly, ganatlaryny ýaýradyp, olary kabul etdi we olary öz arkasynyň üstünde götürdi. Reb ýeke olary alyp barýardy, olaryň bilen keseki hudaý yokdy. Olary ýeriň güýjüne çykardy, olary meýdanlaryň önümleri bilen iýdirdi, daşdan bal emdiler we berk gaýadan ýag aldylar. Sygyrlaryň ýag-maly we goýunlaryň süýdi, guzularyň we goçlaryň ýagy bilen, bukalaryň ogullary we serkeleriň, bugdaýyň böwrekleriniň ýagy bilen,

üzümiň ganyny içdi - şerap. Ýakup iýdi we doldy, söýgüli bolsa depdi, semirdi, galyňlaşdy, giňeldi we ony ýaradan Hudaýny taşlady, öz halas edijisi Hudaýdan ýüz öwürdi.

Olar meni daşary ýurtly zatlar bilen gaharlantdylar, olaryň ýigrenji zatlary bilen meni gaharlandyrdylar. Olar jinlere gurbanlyk etdiler, Hudaýa däl, bilmedik hudaýlaryna, täze we ýakynda gelen hudaýlara, olaryň atalary bilmedik hudaýlara. Hudaý seni döreden terk etdiň we seni iýmitlendirýän Hudaýy ýatdan çykardiň.

Rebbe Hudaý gördi we gabanjaňlyk etdi, we Onuň ogullary bilen gyzlary sebäpli gahar bilen gaharly boldy. We aýtdy: Men öz ýüzümi olardan öwrerin we olara soňky günlerde näme boljakdygyny görkezerin, sebäbi bu azgyn nesildir, olarda ynanç bolmadyk ogullardyr.

Olar meni hudaý däl zat bilen gabanjaňa getirdiler, meni öz butlary bilen gaharlantdylar, we men hem olary millet däl zat bilen gabanjaňa getirerin, akylsyz millet bilen olary gahara getirerin. Sebäbi meniň gaharymdan ot tutaşdyryldy, aşakdaky ölümler dünýäsine çenli ýakar, ýeri we onuň hasyllaryny iýer, daglaryň düýplerini ýandarar. Men olara betbagtçylyklary ýygnaýyn we meniň oklarymy olara garşy söweşmekde sarp ederim. Açlykdan ereýärler we guşlaryň iýmegi bilen, we bejerilmez yza dartylma, ýyrtyjy haýwanlaryň dişlerini olara ibererîn, ýerde süýrenýänleriň gazaby bilen. Daşardan gylyç olary çagasyz galar we ammarlaryň içinden gorky geler; ýigit

gyz bilen bilelikde, emýän çaga garran garry bilen bilelikde. Men aýtdym: Olary dargadaryn, adamlaryň arasyndan olaryň ýadygärligini ýok ederim. Eger duşmanlaryň gaharyndan däl bolsa, olar uzak dowam etmesinler diýip, garşydaşlar bilelikde hüjüm etmesinler diýip, olar biziň elimiz ýokary, we Reb däl, şularyň hemmesini etdi diýmesinler.

Millet maslahatyny ýitiren, we olarda bilim ýok. Olar düşünmegi pikir etmediler, geljek wagtda bu zatlary kabul etsinler. Bir adam müňi nädip kowar, iki adam bolsa on müňleri nädip sürer, eger Hudaý olary satmadyk bolsa we Reb olary gowşurmadyk bolsa? Sebäbi olaryň hudaýlary biziň Hudaýymyz ýaly däl, biziň duşmanlarymyz bolsa akylsyz. Sebäbi olaryň üzüm bagy Sodomdaky üzüm bagyndan, we olaryň şahasy Gomorrahdan, olaryň üzümü öt üzümü, olara ajylyk salgysy. Olaryň şeraby aždahalaryn gazaby, we zäherli ýylanlaryň bejergisiz gazaby. Däl, şu zatlar meniň ýanymda ýygnaýdy we meniň hazynalarymda möhürlendi? Ar almak günü men yzyna bereýin, haçan olaryň aýagy ýykylsa, sebäbi olara ýitgi günü ýakyn we size taýýar zatlar bardyr. Reb öz halkyna höküm eder we öz gullary üçin rehim-şepagat görkezzer, sebäbi olaryň gowşandygyny, başa düşüşde tükenendiklerini we ejizlenendiklerini gördi. Hem Rebbe aýtdy: Nirede olaryň hudaýlary, olara bil baglan hudaýlary? Haýsylaryň gurbanlyklaryndan ýagyny iýýärdiňiz we haýsylaryň guýma sadakalaryndan şerabyny içýärdiňiz? Goý olar tursuň we size kömek etsinler we size goragçylar bolsunlar. Görüň, görüň, Men Menem we Menden başga Hudaý ýokdur, Men öldürerin we diri

ederin, urarin we Men bejerer□□, we Meniň elimden halas edýän ýokdur. Sebäbi men elimi asmana galdyrarın we sag elim bilen ant içerin we aýdaryn: Men ebedilikde ýaşaýaryn, Sebäbi men gylyçymy ýyldyrym ýaly ýitileşdirerin we elim hökümi tutjak, duşmanlara jeza bererin we maňa ýigrenýänlere öwezini bererin. Men okumny ganymdan serhoş ederin, we gylyçym et iýer ýaralylaryň ganyndan we ýesirlikden, duşmanlaryň ýolbaşçylarynyň kellesinden.

Asmanlary oňa bilelikde şatlan, we Hudaýyň ähli habarçylary oňa sežde etsinler, milletler onuň halky bilen şatlan, we Hudaýyň ähli ogullary oňa güýç bersinler, sebäbi onuň ogullarynyň gany ar alynýar, we ar alar we duşmanlara jeza berer, we ýigrenýänlere öwez berer, we Reb onuň halkynyň ýerini arassalar.

Şonuň üçin Musa şol gün bu aýdymy ýazdy we ony Ysraýylyň ogullaryna öwrettdi. Musa girdi we bu kanunyň ähli sözlerini halkyň gulaklaryna aýtdy, özi we Nunyň ogly Ýeşua. We Musa tutuş Ysraýyla gürlämegi tamamlady. Ol olara aýtdy: Ýüregiňize üns beriň, şu gün men size şaýatlyk edýän bu ähli sözlere. Olary ogullaryňyza buýuryň, şu kanunyň ähli sözlerini saklasynlar we ýerine ýetirsinler. Sebäbi bu size boş söz däl, sebäbi bu siziň ömrüňizdir, we şu sözüň sebäpli siz ýeriň üstünde uzak ýaşarsyňyz, ol ýere siz Iordany geçip, ol ýerde miras alarsyňyz. Rebbe Musa bilen şu günde gürläp, şeýle diýdi: Abarim dagyna çyk, Moabyň ýerinde Ýerihonyň garşysynda bolan Nabau dagynyň üstüne, we men Ysraýylyň ogullaryna berýän Hanaan

ýerini gör, We şol daga, ol ýere çykýan wagtyň ölýärsiň we öz halkyna goşularsyň, Aaron doganyň Hor dagynda ölen we öz halkyna goşulan ýaly. Sebäbi siz meniň sözüme boýun bolmadyňyz Ysraýyl ogullarynyň arasynda Sin çölündäki Kadeşdäki garşylyk suwunda, sebäbi siz meni Ysraýyl ogullarynyň arasynda mukaddesleşdirmediňiz. Garşynda ýeri görersiň, ýöne ol ýere girmersiň.

33

We bu alkyş, Hudaýyň adamy Musa Ysraýylyň ogullaryny öz ölüminden öň ýaraşdyran alkyşdyr. Hem aýtdy: Reb Sinaýdan geldi, Seýirden bize peýda boldy, Paran dagyndan howluluklady, Kadeşiň müňlerçesi bilen, onuň sag tarapyndan perişdeler onuň bilen. Ol öz halkyna rehim etdi we seniň elleriň bilen mukaddesleşdirilen ählisi hem seniň ýanyňda, we olar onuň sözlerini kabul etdiler. Musa bize buýruk beren kanun Ýakubyň ýygnaklaryna mirasdy. Söýülen adamda hökümdaryň boljakdygy, halklaryň hökümdarlary Ysraýylyň taýpalary bilen bilelikde ýygňanylanda. Ruben ýaşasyn we ölmesin, sany köp bolsun.

We bu Ýahuda hakynda: eşit, Rebbe, Ýahudanyň sesini, we onuň halkyna gelseň bolýar, onuň elleri oňa tapawutlandyrar, we sen duşmanlardan kömekçi bolarsyň.

Hem Lewä diýdi: Lewä onuň aýdyň alamatlaryny we onuň

hakikatyny mukaddes adama beriň, olar ony synag bilen synady, olar ony gapma-garşylygyň suwunda kemsitdiler. Atasy we enesi bilen Men seni görmedim diýen, öz doganlaryny tanamagy ret eden we öz ogullaryny inkär eden adam, Seň sözleriňi saklady we Seň ähtnamaňy berjaý etdi. Olar seniň kararnamalaryňy Ýakuba we seniň kanunyňy Ysraýyla yglan ederler, olar seniň gahar-gazabyňda hemişelik tütetgini seniň gurbanlyk sypasynyň üstünde goýarlar. Rebbe, onuň güýjüni gutla we onuň elleriniň işlerini kabul et, oňa garşy galan duşmanlaryň belini syndyr we oňa ýigreyänler galmasyn. We Benýamina aýtdy: Rebbiň söýüleni ynanç bilen ýaşar, we Hudaý ony ähli günler kölegeler, we onuň eginleriniň arasynda dynç berdi.

We Ýusuba aýtdy: Rebbiň bereketinden onuň topragy, asmanyň pasyllaryndan we çygdan, we aşakdaky çuňluklaryň çeşmelerinden, we önümleriň wagtyna görä, günün öwrülişlerine görä we aýlaryň birleşmelerine görä Daglaryň depesiniň başyndan we ebedi depeleriň depesinden Ýeriň doldurylmagynyň wagty boýunça, we çybykda görünen adama kabul ederlikler Ýusupyň kellesine gelsin, we doganlarynyň arasynda şöhratlandyrylan onuň depesine gelsin. Ilkinji doglan öküzüň gозelligine meňzeýär, onuň şahlary birboýnuzlynyň şahlary ýaly, olar bilen halklary bile şahlap, ýeriň soňuna çenli, bular Efraimiň on müňleri, we bular Manassäniň müňleri. We Zebuluna şeýle diýdi: Şatlan, eý Zebulun, çykyşyňda we Issakar öz çadyrlarynda. Milletler ýok ediler, we siz şol ýerde çagyarsynyz, we şol ýerde adalat gurbanyny hödürläp

berersiňiz, sebäbi deňziň baýlygy sizi iýmitlendirir we kenar ýakasynda ýaşaýanlaryň söwdasy hem şeýle.

Hem Gad hakda aýtdy: Mübärek bolsun Gady giňeldýän! Ol ýolbars ýaly dynç aldy, goly hem hökümdary ezdi. Ol öz ilkinji miwelerini gördi, sebäbi ol ýerde hökümdarlaryň ýeri halklaryň ýolbaşçylary bilen bilelikde ýygnananda bölündi, Reb adalaty ýerine ýetirdi we Ysraýyl bilen öz hökmüni amala aşyrdy.

We Dan üçin aýtdy: Dan ýolbarsyň güjüsi, we Başandan böküp çykar. We Naftali diýdi: Naftali makbul zatlaryň dolgunlygydyr we Rebbiň ýanyndan bereket bilen doldurylsyn, deňzi we Günortany miras alar. We Aşere aýtdy: Mübärek çagalardan Aşer we doganlarynyň arasynda makbul bolar, aýagyny ýaga batyrjak. Demir we бүрүнч onuň çarygy bolar, günleriň ýaly güýjüň hem bolar.

Söýüleniň Hudaýy ýaly däl, asmana basmak seniň kömekçiň we berkliginiň beýigi. Hudaýyň başlangyç seni örtär, ebedi gollaryň güýjüniň astynda bolarsyň, hem Ol seniň öňüňden duşmany kowar, aýdyp: Ýok bolasyn. Hem Ysraýyl ynanyň ýaşar, ýeke Ýakubyň ýerinde, bugdaý hem şerap üstünde, hem asman seniň üçin bulutly çyg bilen bolar. Bagtly sen, Ysraýyl! Kim seniň ýaly halk Rebbiň tarapyndan halas edilýär? Seniň kömekçiň seni gorar, we gylyç seniň buýsanjyňdyr, we duşmanlaryň seniň öňünde ýalan aýdarlar, we sen olaryň boýnuna basarsyň.

We Musa Moabyň Arabotyndan Nabau dagyna, Fasganyň depesine, ol Ýerihonyň önünde bolýar, çykdy, we Reb oňa Gileadyň ähli ýerini Dan çenli görkezdi, we ähli Neftaliniň ýerini, we ähli Efraimiň ýerini, we Manassäni, we ähli Ýahudanyň ýerini in soňky deňze çenli we çöli, we Ýerihonyň töwerek ýerlerini, hurma agaçlarynyň şäherini Zoar çenli. Rebbe Musa tarap aýtdy: Bu ýer men Abraham, Yshak we Ýakuba ant içdim, aýdyp: Siziň tohumyňyza bererin ony. We men ony seniň gözleriňe görkezdim, ýöne sen ol ýere girmezsň.

Hem Musa, Rebbiň hyzmatkäri, Moab ýerinde Rebbiň sözi sebäpli öldi. We olar ony Gaýda, Peoruň öýüniň ýanynda jaýladylar, we hiç kim onuň defnini şu güne çenli görmedi. Musa ölende ýüz ýigrimi ýaşyndady, gözleri garalmandy we pyşbagalary ejizleşmändi.

Ve Ysraýylyň ogullary Musa üçin Moabyň Arabot ýerinde, Iordan derýasynyň boýunda, Ýerihonyň garşysynda otuz gün agladylar, we Musa üçin ýas tutup aglamagyň günleri tamamlandy. We Ýuşa, Nunyň ogly, düşünişň ruhy bilen doldy, sebäbi Musa öz ellerini onuň üstüne goýupdy, we Ysraýylyň ogullary oňa gulak asdylar we Rebbiň Musa buýran zadyny ýerine ýetirdiler.

We emma heniz Ysraýylda Musa ýaly pygamber çykmady, kimi Reb ony ýüzbe-ýüz bildi. Ähli belgilerde we gudratly

alamatlarda, Rebbi ony Müsür ýurdunda Faraona, onuň hyzmatkärlerine we onuň tutuş ýurduna olary etmek üçin iberen, Uly gudratlar we güýçli el, Musa ähli Ysraýylyň önünde görkezdi.

Ýahýanyň haty

1

Başlangyjdan bäri bolan zat, biz eşiden zat, öz gözlerimiz bilen gören zat, synladan zat we ellerimiz tutup gören zat — durmuşyň sözi barada. Ömür ýüze çykaryldy, we biz gördük we şaýatlyk edýäris we size baky ömri yglan edýäris, ol Atanyň ýanynda boldy we bize ýüze çykaryldy. Biz gören we eşiden zadymyzy size yglan edýäris, şonuň üçin siz hem biziň bilen gatnaşyga eýe bolarsyňyz, we biziň gatnaşygymyz bolsa Atamyz bilen we Onuň Ogly Isa Mesih bilen bolýar. Biz size şu zatlary ýazýarys, şonuň üçin biziň şatlygymyz doly bolsun.

Biz ondan eşiden we size yglan edýän habarymyz şudyr: Hudaý yşykdyr we oňda hiç haýsy garaňkylyk ýokdur. Eger onuň bilen gatnaşygymyz bar diýip aýtsak, ýöne garaňkylykda ýöressek, ýalan sözleýäris we hakykaty berjaý etmeýäris. Eger biz ýagtylykda ýöräsek, özi ýagtylykda bolşy ýaly, biz biri-birimiz bilen gatnaşyk eýeleýäris we Onuň Ogly Isa Mesihniň gany bizi ähli günäden arassalaýar. Eger günämiz ýokdur diýip aýtsak,

özümizi aldaýarys we hakykat bizde däldir. Eger biz biziň günälerimizi boýun alsak, Ol wepalydyr we adalatlydyr, şonuň üçin bize günäleri bagyşlasyn we bizi ähli adalatsyzlykdan arassalasyn. Eger biz günä etmedik diýip aýtsak, biz ony ýalançy edýäris we onuň sözi bizde ýok.

2

Çagalarym, bu zatlary size günä etmezligiňiz üçin ýazýaryn, we eger kim-de-bir günä etse, Atanyň ýanynda biziň adwokatymyz bar, adalatly Isa Mesih. We ol özi günälerimiz barada günä ýapmak bolýar, diňe biziňkiler barada däl-de, eýsem tutuş dünýäniň barada hem. Biz muny şondan bilýäris: eger Onuň buýruklaryny saklaýan bolsak, Ony tanapdyrys. Ol aýdýan adam: Men ony tanaýaryn diýip, ýöne onuň buýruklaryny saklamaýan bolsa, ýalançydyr we munuň içinde hakykat ýokdur. Kim bolsa onuň sözünü saklar, hakykatdanam bu adamda Hudaýyň söýgüsi kämilleşdirildi. Şunuň bilen biz Onuň içinde bolandygymyzy bilýäris. Onuň içinde galmalydygyny aýdýan adam, şol Biriniň ýören ýaly özi hem şeýle ýörmeli.

Doganlar, size täze buýruk ýazýaryn däl, ýöne gadymy buýruk ýazýaryn, ol siziň başlangyjdan bäri bardy. Ol gadymy buýruk siziň başlangyjdan bäri eşiden sözüňizdir. Ýene-de size täze buýruk ýazýaryn, ol onuň içinde we siziň içiňizde hakyky bolýar, sebäbi garaňkylyk geçip gidýär we hakyky yşyk eýýäm şöhle saçýar. Ýagtyda bolýaryn diýip aýdýan, ýöne öz doganyny

ýigrenýän adam, şu wagta çenli garaňkylykda dur. Öz dogany söýän ýagtylykda galýar we onda бүdremek ýok. Ýöne öz doganyny ýigrenýän adam garaňkylykda bolýar we garaňkylykda ýöreyär, we nirä gidýändigini bilenok, sebäbi garaňkylyk onuň gözlerini kör etdi.

Men size ýazýaryn, çagalar, sebäbi siziň günäleriňiz onuň ady sebäpli bagyşlandy. Men size ýazýaryn, atalar, sebäbi siz başlangyjdan bäri Ony tanaýarsyňyz. Men size ýazýaryn, ýaş ýigitler, sebäbi siz ýamany ýeňdiňiz. Men size yazdym, çagalar, sebäbi siz Atany bildiňiz. Men size yazdym, atalar, sebäbi siz başlangyçdan bäri bolany bildiňiz. Men size yazdym, ýigitler, sebäbi siz güýçli we Hudaýyň sözi siziň içiňizde galýar we siz erbedi ýeňdiňiz.

Dünýäni söýmän we dünýädäki zatlary hem söýmän. Eger kim dünýäni söýse, Atanyň söýgüsi onda ýok. Sebäbi dünýädäki ähli zat - etiň islegi, gözleriň islegi we durmuşyň öwünmesi - Atadan däl, eýsem dünýäden gelýär. We dünýä geçýär we onuň islegi, ýöne Hudaýyň iradesini ýerine ýetirýän ebede galýar.

Çagalar, soňky sagat geldi, we siz eşitdiňiz ýaly, antihrist gelýär, we häzir köp antihristler peýda boldy, şonuň üçin biz bilýäris welin, soňky sagat geldi. Olar biziň aramyzydan çykdylar, ýöne biz bilen däldilar, sebäbi eger biz bilen bolsalardylar, biziň ýanymyza galardylar, ýöne şonuň üçin açylsyn welin, olaryň hemmesi biziň aramyzydan däl. Siziň mukaddesden ýaglaýsyňyz bar we ähli zatlary bilýärsiňiz. Men size

ýazmadym, sebäbi siz hakykatyň bilmeýärsiňiz diýip däl, ýöne siz ony bilýärsiňiz we her ýalan hakykatlykdan däl diýip. Kim ýalançy, eger Isanyň Mesih dældigini inkar edýän däl bolsa? Bu antihrist, Atany we Ogly inkar edýändir. Her kim Ogly inkär edýän, Atany hem eýe däl. Siz şonuň üçin başlangyjdan eşiden zadyňyzy öz içiňizde saklaň. Eger başlangyjdan eşiden zadyňyz siziň içiňizde galsa, siz hem Ogulda we Atada galarsyňyz. We bu ol wada bolýar, kim ol bize wadalaşdy - ebedi ýaşayşy. Bu zatlary size sizi aldaýanlar hakda ýazdym. Ve siz, ondan alan ýaglaýşyňyz siziň içiňizde galýar, we hiç kimiň sizi öwretmegine zerurlyk ýok, ýöne şol ýaglaýyşyň özi sizi ähli zatlaryň hakynda öwredýär, we ol hakyky bolup, ýalňyş däl, we ol sizi öwreden ýaly, onda galarsyňyz. Ve indi, çagalar, onuň içinde galyň, şonuň üçin haçan ol açylsa, biz açyklyk bilen bolaly we onuň gelişinde ondan utanmaly däldiris. Eger siz Onuň adalatly bolandygyny bilýän bolsaňyz, onda adalatlylyk edýän her bir adamyň Ondan doglandygyny bilýärsiňiz.

3

Görün, Ata bize nähili söýgi beripdir, şonuň üçin biz Hudaýyň çagalary diýlip atlandyrylalyň. Şonuň üçin dünýä sizi bilenok, sebäbi ol Ony bilenokdy. Söýgüliler, häzir biz Hudaýyň çagalarydyrys we entek näme boljakdygymyz äşgär edilmedi, ýöne bilýäris welin, eger Ol äşgär edilse, biz Oňa meňzeş bolarys, sebäbi Ony Özi nähili bolsa, şeýle göreris. We bu umydy Oňa goýýan her bir adam özüni arassalaýar, Ol arassa bolşy ýaly.

Her kim günä edýär, ol kanunsyzlygy hem edýär we günä kanunsyzlykdyr. Siziň bilýändigiziň ýaly, ol biziň günählerimizi aýyrmak üçin ýüze çykaryldy, we onda günä ýokdur. Her kim onuň içinde galýan günä etmeýär, her kim günä edýän ony görmedi we-de ony tanamaды. Çagalar, hiç kim sizi aldamasyn, dogry işi edýän dogry bolýar, şonuň ýaly ol dogry bolýar. Günä edýän adam şeytandan bolýar, sebäbi şeytan başlangyjdan bäri günä edýär. Hudaýyň Ogly şonuň üçin ýüze çykdy, şeytanyň işlerini ýok etmek üçin. Hudaýdan doglan her bir adam günä etmeýär, sebäbi Onuň tohmy onda galýar we ol günä edip bilmeýär, çünki Hudaýdan doglandyr. Şuňa görä Hudaýyň çagalary we şeytanyň çagalary aýdyň bolýar. Dogrulyk etmeýän her bir adam Hudaýdan däl, öz dogany söýmeýän hem şeýle. Sebäbi bu, başlangyjyndan eşiden habarňyzdyr: birek-biregi söýmeli. Kaýyn ýaly bolmaň, ol ýamandan gelipdi we öz dogany öldürdi. Näme üçin ony öldürdi? Sebäbi onuň işleri ýaman edi, ýöne doganynyň işleri dogry edi. Geň galmaň, doganlarym, eger dünýä sizden ýigrenýän bolsa. Biz bilýäris welin ölümden durmuşa geçdik, sebäbi doganlary söýýäris. Dogany söýmeýän adam ölümde galýar. Her öz doganyny ýigreýän adam ganhordyr, we siz bilýärsiňiz, her ganhor öz içinde galýan ebedi durmuşa eýe däl. Şunuň bilen biz söýgini bildik, sebäbi ol biziň üçin öz janyny goýdy, we biz hem doganlar üçin janlarymyzy goýmaly. Kim dünýäniň baýlygyna eýe bolup, öz doganynyň mätäçdigini görse-de, ýüregini ondan ýapsa, Hudaýyň söýgüsi nädip onda galýar? Çagalarym, biz söz bilen ýa-da dil bilen däl-de, iş we hakykat bilen söýeliň. Şunuň bilen biz hakykatdan bolandygymyzy bilýäris we onuň öňünde ýüreklerimizi

ynandyrars. Sebäbi eger biziň ýüregimiz bizi ýazgarsa, Hudaý biziň ýüregimizden has uludyr we hemme zady bilýär. Söýgüliler, eger ýüregimiz bizi ýazgarmaýan bolsa, Hudaýa tarap açyklygymyz bar. Biz näme sorasak, Ondan alýarys, sebäbi Onuň buýruklaryny saklaýarys we Onuň önünde ýaraşýan zatlary edýäris. Onuň buýrugy şu: biz Onuň Ogly Isa Mesihini adyna ynansak we Ol buýruk beren ýaly biri-birimizi söýsek. Onuň buýruklaryny saklaýan adam Oňa galýar we Ol hem oňa galýar. Biz muny şondan bilýäris: Ol bize beren Ruhdan.

4

Söýgüliler, ähli ruha ynanmaň, ýöne ruhlary synagdan geçiriň, olar Hudaýdanmy diýip, sebäbi köp ýalan pygamberler dünýä çykydyr. Şunda siz Hudaýyň Ruhuny bilýärsiňiz: bedende gelen Isa Mesihini boýun alýan her bir ruh Hudaýdandyr. We her ruh ki Isa Mesihini bedende gelendigini boýun almaýar, Hudaýdan däl, we bu antihristiňkidir; siz onuň gelýändigini eşidiňiz, we indi ol dünýäde eýýämdir. Siz Hudaýdan bolýarsyňyz, çagalar, we olary ýeňdiňiz, sebäbi siziň içiňizdäki dünýädäkiden uludyr. Olar özi dünýäden bolýarlar, şu sebäpden dünýäden gürleýärler we dünýä olary eşidýär. Biz Hudaýdandyrars, Hudaýy bilýän bizi diňleýär. Kim Hudaýdan däl bolsa, bizi diňlemeýär. Şundan biz hakykatyň ruhyny we ýalňyşlygyň ruhyny bilýäris.

Söýgüliler, biz biri-birimizi söýmeli, sebäbi söýgi Hudaýdan gelýär we her söýýän adam Hudaýdan doguldy we Hudaýy

bilýär. Söýmeýän adam Hudaýy tanamaýar, sebäbi Hudaý söýgidir. Şunda Hudaýyň söýgüsi bizde açyk edildi, sebäbi Hudaý öz ýeke-täk Ogluny dünýä iberdi, şonuň üçin biz onuň arkaly ýaşaýarys. Söýgi şu ýerde bar: biz Hudaýy söýmedik, ýöne ol bizi söýdi we biziň günälerimiz üçin günä öwezini berýän Ogluny iberdi. Söýgüliler, eger Hudaý bizi şeýlelikde söýen bolsa, biz hem birek-biregimizi söýmeli. Hudaýy hiç kim hiç wagt görmedi, eger biz biri-birimizi söýsek, Hudaý bizde galýar we onuň söýgüsi bizde kämilleşdirilendir. Şundan biz bilýäris, Onda galýandygymyzy we Onuň özi bizde galýandygyny, sebäbi Ol Öz Ruhundan bize berdi. We biz gördük we şaýatlyk edýäris welin, Ata Ogluny dünýäniň Halas Edijisi hökmünde iberdi. Kim Isanyň Hudaýyň Ogludygyny ykrar etse, Hudaý oňda galýar we ol Hudaýda galýar. Biz Hudaýyň bize bolan söýgüsini bildik we oňa ynanýarys. Hudaý söýgidir, we söýgide galýan Hudaýda galýar we Hudaý hem onda galýar. Şunda biziň söýgümüz kämilleşdirildi, şonuň üçin höküm gününde açyklyk eýeleýäris, sebäbi şol biri nähili bolsa, biz hem şu dünýäde şeýle bolýarys. Gorky söýgüde däl, ýöne kämil söýgi gorkyny daşary zyňýar, sebäbi gorky jezany saklaýar, emma gorkýan adam söýgüde kämilleşdirilmedi. Biz ony söýýäris, sebäbi ol bizi ilki söýdi. Eger kimdir aýtsa: Men Hudaýy söýýärim diýip, we öz dogany ýigrenýän bolsa, ol ýalançydyr. Sebäbi öz dogany göreni söýmeýän adam, görmedik Hudaýny nädip söýüp biler? Biz Ondan şu buýrugy alýarys: Hudaýy söýýän adam öz doganyny hem söýsin.

5

Isanyň Mesih bolandygyna ynanýan her bir adam Hudaýdan doglandyr, we dogurany söýýän her bir adam ondan doglany-da söýýär. Şundan bilýäris welin, Hudaýyň çagalaryny söýýäris, Hudaýy söýýänimizde we Onuň buýruklaryny berjaý edýänimizde. Bu Hudaýyň söýgüsidir, sebäbi biz onuň buýruklaryny saklaýarys we onuň buýruklary agyr däldir. Sebäbi Hudaýdan doglan her bir zat dünýäni ýeňýär, we dünýäni ýeňen ýeňiş şu bolýar - biziň ymanymyz. Dünýäni ýeňýän kim bar, eger Isanyň Hudaýyň Ogly bolmagyna ynanýan däl bolsa? Bu suw we gan arkaly gelen Isa Mesihdir, diňe suwda däl, eýsem suwda we ganda, we Ruh şaýatlyk edýär, sebäbi Ruh hakykatdyr. Sebäbi asmanda şaýatlyk edýänler üçdir: Ata, Söz we Mukaddes Ruh, we bu üçüsi birdir, we ýerde şaýatlyk edýänler hem üçdir. Ruh we suw we gan, we bu üçüsi birdir. Eger biz adamlaryň şaýatlygyny kabul edýän bolsak, Hudaýyň şaýatlygy has uludyr, sebäbi bu Hudaýyň Öz Ogly hakynda beren şaýatlygydyr. Hudaýyň Ogulyňa ynanýan adam şol şaýatlygy öz içinde saklaýar, Hudaýa ynanmaýan bolsa Ony ýalançy hasaplapdyr, sebäbi Hudaýyň Öz Ogly barada beren şaýatlygyna ynanmady. We bu şaýatlyk, sebäbi Hudaý bize ebedi durmuş berdi we bu durmuş Onuň Ogulynda bolýar. Ogly bar bolan janyňa eýe bolýar, Hudaýyň Ogly bar bolmadyk bolsa janyňa eýe bolmaýar.

Şulary size ýazdym, Hudaýyň Oglunyň adyna ynanýanlara,

şonuň üçin bilesiňiz welin ebedi durmuşa eýedigňizi, we şonuň üçin Hudaýyň Oglunyň adyna ynanasňyz. Şu-da bize degişli Onuň öňünde bolan açyklygymyzdyr: eger biz Onuň islegine görä bir zat sorasak, Ol bizi eşidýär. Eger biz Onuň biziň sorayán zadymyzy eşidýändigini bilýän bolsak, onda biz Ondan sorap alan haýyşlarymyza eýedigimizi bilýäris. Eger kimdir öz doganyny ölüme tarap däl günä edýän görse, sorar we oňa durmuş berer, ölüme tarap däl günä edýänlere. Ölüme tarap günä bar, şol hakda soraysa diýip aýdanok. Ähli adalatsyzlyk günädir we ölüme alyp barmaýan günä bar. Biz bilýäris ki, Hudaýdan doglan her bir adam günä etmeýär, ýöne Hudaýdan doglan öz-özünü saklaýar we erbet oňa degmeýär. Biz Hudaýdan bolandygymyzy bilýäris we tutuş dünýä ýamanlykda ýatyr. Biz bilýäris, ýöne Hudaýyň Ogly geldi we bize akyl berdi, şonuň üçin hakyky Hudaýy bilelim, we biz hakyky Hudaýda, onuň Ogly Isa Mesihde ýaşaýarys. Bu hakyky Hudaý we ebedi durmuşdyr.

Çagalar, özüňizi butlardan goraň, amin.

Ýuşa

1

Musynyň ölüminden soň Reb, Musynyň kömekçisi Nun ogly Ýeşua aýtdy: Musa, meniň kömekçim öldi. Indi şonuň üçin turup, Iordany geç, sen we bu tutuş halk, men olara berýän ýere. Her ýer, siziň aýaklaryňyzyň tabany bilen basýan ýeriňizi, size berjek men, Musa aýdyşym ýaly. Çöl we Anti-Liban daglaryndan başlap, uly Ewfrat derýasyna çenli we iň uzak deňze çenli, günbatardan siziň çäkleriňiz bolar. Hiç bir adam seniň ömrüňiň ähli günlerinde öňünde durup bilmez, we men Musa bilen nähili bolsam, seniň bilen hem şeýle bolaryn, we seni terk etmerin we seni görmezlige salmarin. Güýçli we batyr bol, sebäbi sen şu halka men olaryň atalaryna bermäge ant içen ýeri bölüp bereris. Güýçli bol, şonuň üçin batyr bol, saklamak we etmek üçin, nähili saňa meniň hyzmatçym Musa buýurdy, we olardan sag tarapa-da, çep tarapa-da öwrülmersiň, şonuň üçin ähli zatlarda, haýsylary etseň, üstünlik gazanarsyng. We şu kanun kitaby agzyňdan çykmaz, sen onda gije-gündiz oýlanarsyň, ähli ýazyılan zatlary ýerine ýetirmegi bilmek üçin, soňra rowaçlyk

edýärsiň we ýollaryňy rowaçlyk edýärsiň, soňra düşünersiň.
Gör, men saňa buýruk berdim: güýçli bol we mertlik et,
gorkmaly bolma we gorkma, sebäbi seniň bilen Reb seniň
Hudaýyň bar, nirede gidýän bolsaň. Ýuşa halkyň ýazyjylaryna
buýrup, şeýle diýdi: Halkyň lagerynyň ortasyndan giriň we
halka buýruň, şeýle aýdyň: azyk taýýarlaň, sebäbi heniz üç gün
bar we siz şu Iordany geçersiňiz, Rebbiň atalaryňyzyň
Hudaýynyň size berýän ýerini eýelemek üçin giren bolup.

Ýuşua Ruben taýpasyna, Gad taýpasyna we Manassa taýpasynyň
ýarysyna aýtdy. Ýadyňyzda saklaň Rebbiň guly Musanyň size
buýran sözünü, aýdyp: Siziň Hudaýyňyz Reb sizi dynç berdi we
size şu ýeri berdi. Siziň aýallaryňyz we çagalaryňyz we
mallaryňyz size beren ýeriňizde ýaşasyn, emma siz ýaragly
bolup, doganlaryňyzdan öň geçersiňiz, güýçli adamlaryňyzyň
hemmesi, we olara kömek edersiňiz, Rebbe biziň Hudaýymyz
doganlaryňyza hem size beren ýaly dynç berýänçä we bular
hem Rebbe biziň Hudaýymyz olara berýän ýeri miras alýança,
siziň her biriňiz Musanyň size Iordanyň gündogar tarapyndaky
aňrsyna beren mirasyna gidersiňiz. Iosua jogap berip, şeýle
diýdiler: Bize buýruk berjek ähli zatlaryňy ederis we bizi iberjek
ähli ýerleriňe gideris. Musadan eşiden ähli zatlarymyz boýunça,
senden hem eşideris, diňe Rebbimiziň Hudaýymyz seniň bilen
bolsun, Musa bilen bolan ýaly. Ol ýöne adam, kim bolsa sana
boýun bolmasa, we kim seniň sözleriňi diňlemese, sen oňa
buýruk beren ýaly, goý ol ölsün, ýöne güýçli bol we mert bol.

2

Nunyn ogly Ýyşua Şittimden iki ýaş adamy gözegçilik etmek üçin iberdi we aýtdy: Çykyň we ýeri hem-de Ýerihony görüň. Iki ýaş adam gidip, Ýerihona girdiler we Rahap atly jellep aýalyň öýüne girdiler. Olar şol ýerde galdylar.

Ýerihonyň patyşasyna habar berildi: Ysraýyl ogullarynyň adamlary ýurdy içalykaçylyk etmek üçin bu ýere girdiler diýildi. Ýerihonyň patyşasy Rahaba ýüzlenip şeýle diýip habar iberdi: Gije öýüne giren adamlary çykar, sebäbi olar ýeri içalylamak üçin geldiler. Aýal iki erkegi alyp, olary gizledi we olara aýtdy: Erkekler meniň ýanyma girdiler. Derweze garaňkylykda ýapylýarka, adamlar çykyp gitdiler. Men olaryň nirede gidendigini bilemok. Olaryň yzyndan kowalaň, belki olara ýetişersiňiz. Bu aýal olary üçegini üstüne çykardy we olary üçegini üstünde üýşürilen zygyr samanynyň içinde gizledi. Erkekler olaryň yzyndan Jordan derýasynyň geçelgelerine barýan ýol bilen kowdular, we derweze ýapyldy.

We şeýle boldy, kowalaýjylar olaryň yzyndan çykdylar, we olar ukalmazdan öň, bu aýal olaryň ýanyna üçege çykdy. Ol olara aýtdy: Bilýärin, Reb size bu ýeri berdi, sebäbi siziň gorkuňyz biziň üstümize düşdi. Biz eşitdik, sebäbi Reb Hudaý gyzyly deňzi siziň öňüňizden guratdy, haçan siz Müsür topragyndan çykdyňyzda, we näme etdi Iordan derýasynyň aňyrsynda bolan Amorluklaryň iki patyşasyna, Sihona we Oga, kimleri siz ýok

etdiňiz. Biz muny eşidip, ýüregimiz geň galdy we siziň ýüzüňizden biziň içimizdäki hiç kimiň ruhy henizem durmady, sebäbi siziň Rebbiňiz Hudaý, ýokarda asmanda we aşakda ýerde Hudaýdyr. Indi maňa Rebbe Hudaýy ant ediň, sebäbi men size rehim edýärin, we siz hem meniň atamyň öýüne rehim ediň, We atamyň öýüni diri goýuň, enemi we doganlarymy, we ähli öýümi, we olara degişli ähli zatlary, we janmy ölümden halas ediň.

We erkekler oňa aýtdylar: Biziň janymyz siziň ýeriňizde ölüme. We ol aýtdy: Reb size şäheri beren wagty, siz maňa rehim we wepalylyk görkazersiňiz. Hem olary penjireden goýberdi, Ol olara aýtdy: Daglyk ýerlere gidiň, kowalaýanlar size duş gelmesin. Ol ýerde üç gün gizleniň, kowalaýanlar zzyňyzdan zyzyna öwrülýänçä. Şondan soň öz ýoluňyza gidersiňiz.

We erkekler oňa aýtdylar: Biz seniň şu antyndan bigünädiris. Ine, biz şäheriň bir bölegine girýäris we sen alamaty goýarsynň. Şu gyrmyzy ýüplügi bizi goýberen penjiräňe goýberepsiň. Kakaňy, eňeňi, doganlaryňy we kakaňyň ähli öý-bülegini bolsa öz öýüne ýygnarsynň. We bolar: her kim seniň öýüňiň gapysyndan daşary çyksa, ol özi üçin günäkär bolar, biz bolsa seniň şu antyna bigünä bolarys, we näçe-de adam seniň bilen seniň öýünde bolsa, biz günäkär bolarys. Eger kim bizi zyýan etse ýa-da biziň şu sözlerimizi açsa, biz seniň şu kasaňa görä günäsiz bolarys. Ol olara diýdi: Siziň sözünüz ýaly bolsun diýip, olary ugratdy we olar gitdiler. Olar dagly ýere geldiler we ol ýerde üç gün galdylar, kowalaýanlar bolsa ähli ýollary

gözlediler, ýöne tapmaladylar.

Iki ýaş adam yzyna gaýtdylar, dagdan aşak indiler, Nunyň ogly Iosuanyň ýanyna geçdiler we özlere bolan ähli wakalary oňa gürrüň berdiler. Ve olar Ýeşua tarap aýtdylar: Reb ähli şol ýeri biziň elimize berdi we şol ýerde ýaşayanlaryň hemmesi bizden eräp gitdi.

3

Ýuşa ir bilen turdy we Şittimden ugrady, olar Iordanyň kenaryna geldiler we geçmezden öň ol ýerde düşelge gurdular. Hem üç günden soň ýazyjylar lageriň içinden geçdiler. Olar halka buýruk berdiler we aýtdylar: Haçan Rebbimiziň Hudaýymyzyň ähtnamasynyň sandygyny we ony göterýän ruhanylary we Lewileri görseňiz, ýerleriňizden gitmeli bolarsyňyz we onuň yzyndan gidersiňiz. Ýöne siziň bilen şonyň arasynda uzak bolsun, iki müň tirsek aralykda durarsyňyz, oňa ýakynlaşmaň, şonuň üçin bilesiňiz giderjek ýoluňyzy, sebäbi siz bu ýoly düýnden we üçünji gününden bäri geçmedik.

Ve Ýeşua halka aýtdy, özüňizi ertir üçin arassalaň, sebäbi Reb ertir siziň araňyzda ajaýyp zatlar eder. Ýuşa ruhanlara: Rebbiň äht sandygyny galdyryň we halkyň önünde gidiň diýdi. Ruhanylar Rebbiň äht sandygyny galdyrdylar we halkyň önünde gitdiler. Rebbe Ýeşua tarap aýtdy: Şu gün men seni ähli Ysraýyl ogullarynyň önünde ýokarlandyrmaga başlaýaryn, şonuň üçin

olar bilsinler, men Musa bilen năhili bolsam, seniń bilen hem şeýle bolaryn. Indi ruhanlara, ähtnamań sandygyny göterýänlere buýruk ber we aýt: Iordan derýasynyń suwunyń bir bölegine girenizde, Iordanyń içinde duruń.

We Ýuşa Ysraýylyń ogullaryna aýtdy: Şu ýere ýakynlaşyń we Rebbimiziń Hudaýyń sözünü diňläń. Şundan bilersińiz welin, diri Hudaý siziń araňyzda, we ol biziń öňümizden weýran ediji weýran eder Kanaanlyny, Hititlini, Perizzilini, Hiwitlini, Amorluny, Girgaşlyny we Ýebusluny. Görüń, tutuş ýeriń Rebbiń äht sandygy Iordandan geçip barýar. Ysraýylyń ogullaryndan her taýpadan birden on iki adam saýlań. Hem şeýle bolar: ruhlar Rebbiń ähtnamasynyń sandygyny götürýän wagtynda, olaryń aýaklary ähli ýeriń Rebbiń Iordan suwunda dynç alsa, Iordanyń suwy ýiter, ýöne inýän suw durar.

Ve halk Iordan derýasyny geçmek üçin öz çadyrlaryndan çykdy, ruhanylar bolsa Rebbiń ähtnamasynyń sandygyny halkyń öňünde göterdiler. Năhili ruhy ýoly ähtiniń sandugyny göterýän ruhanylar Iordan üstüne girýärkä, we Rebbiń äht sandugyny göterýän ruhanlaryń aýaklary Iordanyń suwunyń bölegine batylanda, Iordan bolsa öz tutuş kenaryna görä dolupdy, bugdaý oragy günleri ýaly. Ýokardan inýän suwlar durdy, gaty uzakda, Kariatiarimiń bölegine çenli aýrylyp duran bir doňan massa bolup durdy, ýöne aşak inýän suw Araba deňzine, ýagny Duz deňzine inip, ahyryna çenli gutardy, we halk Ýerihonyń garşysynda durdy. Rebbiń ähtnamasyny göterýän ruhanylar Iordanyń ortasynda gury ýerde durdular we ähli Ysraýylyń

ogullary gury ýerden geçdiler, ähli halk Iordany geçip gutarýança.

4

We ähli halk Iordandan geçip gutarandan soň, Reb Iosuwa şeýle diýdi: Halkdan, her taýpadan bir adam alyp, Olara buýruň we Iordan derýasynyň ortasyndan taýýar on iki daşy alyň, bulary özüňiz bilen bile göçürüp, olary öz lagerňizde goýuň, şol gije haýsy ýerde düşläp ýatsaňyz.

We Ýuşa Ysraýylyň ogullarynyň arasyndan abraýly on iki erkegi, her taýpadan birden çagyryp, Ol olara aýtdy: Meniň önümde, Rebbiň ýüzüniň önünde Iordanyň ortasyňa getiriň we şol ýerden her biri daş alyp, Ysraýylyň on iki taýpasynyň sanyna görä öz egninde götersin. Şonuň üçin bular size hemişelik duran alamat bolsun, şonuň üçin ertir ogluň senden sorap: Bular bize näme daşlar? diýende. We sen ogluňa görkezersiň, aýdyp: Iordan derýasy ähli ýeriň Rebbiň äht sandygynyň önünden çekildi, ol ony geçip barýarka, we bu daşlar size Ysraýylyň ogullary üçin ebedi ýadygärlik bolar.

Ysraýylyň ogullary Rebiň Ýuşa buýran ýaly şeýle etdiler. Olar Ysraýylyň ogullarynyň geçmegi tamamlananda Rebiň Ýuşa buýran ýaly Iordanyň ortasyndan on iki daşy alyp, özleri bilen bilelikde lagere göterip gitdiler we olary şol ýerde goýdular. Ýuşa bolsa Iordan derýasynyň içinde, Rebbiň äht sandygyny

götürýän ruhlaryň aýaklarynyň aşagynda bolan ýerde başga on iki daşy hem goýdy, we olar şu güne çenli ol ýerde dur.

Durdy ýöne ruhanylar, ähtnamanyň sandygyny götürýänler, Iordanda, Iosua Rebiň halka yglan etmegi buýran ähli zatlary tamamlança, we halk howlukdy we geçdi. Ve şeýle boldy, ähli halk geçmegi tamamlanda, Rebbiň ähtnamasynyň sandygy we daşlar olaryň önünde geçdi. We Ruben ogullary, Gad ogullary we Manasse taýpasynyň ýarysy taýýarlanyp, Ysraýyl ogullarynyň önünden geçdiler, edil Musa olara buýuran ýaly. Kyrk mün ýaragly adam Rebbiň önünde Ýeriho şäherine garşy söweşe geçdiler. Şol günde Reb Ýýşuany tutuş Ysraýyl halkynyň önünde uludan görkezdi, we olar ondan gorkýardylar, edil Musadan gorkandyklary ýaly, ol ýaşan ähli wagtynda.

We Reb Ýeşua aýtdy, şeýle diýip, Rebbiň şaýatlyk ähtnamasynyň sandygyny götörýän ruhanlara Iordandan çykmak buýur. We Ýuşa ruhlanlara buýruk berip, aýtdy: Iordan derýasyndan çykyň. We şeýle boldy, Rebbiň ähtnamasynyň sandygyny göterijiläriň ruhanylary Iordandan çykandalarynda we aýaklaryny ýeriň üstüne goýandalarynda, Iordanyň suwy öz ýerine howlukdy we öňki ýaly, dün we üçünji gün ýaly, tutuş kenar boýunça akýardy.

Halk Iordan derýasyndan birinji aýyň onuňjy güni çykdy we Ysraýylyň ogullary Galgaldä, Ýerihonyň gündogar tarapynda düşelge gurdular. Ýeşua Iordandan alan şu on iki daşy Galgaldä goýdy. aýdyp: Haçan siziň ogullaryňyz sizden sorasalar: Bu

daşlar näme? diýip Öz ogullaryňyza yglan ediň, sebäbi Ysraýyl şu Iordan derýasyny gury ýer bilen geçdi. Biziň Rebimiz Hudaýymyz Iordan suwuny olaryň öňünden guradandan soň, olar geçýänçä, edil Rebimiz Hudaýymyz gyzyly deňzi eden ýaly, Rebimiz Hudaýymyz biziň öňümüzde guradyp, biz geçýänçä. Şeýle-de, ýeriň ähli milletleri bilsinler, sebäbi Rebbiň güýji güýçlidir we siz biziň Hudaýymyz Rebbe her işde hormat goýasyz.

5

We şeýle boldy, Iordan derýasynyň aňyrsynda bolan Amorluklar patyşalary we deňziň ýanyndaky Finikiýa patyşalary eşidende, Reb Hudaý Ysraýyl ogullarynyň öňünde Iordan derýasyny olaryň geçýän wagtynda guratdy diýip, olaryň aňlary eredi we gorkudan uruldylar, we Ysraýyl ogullarynyň ýüzünden olarda hiç hili paýhaslylyk galmady.

Şu wagtda Reb Ýuşua aýtdy: Özüň üçin ýiti gaýadan daş gylyçlar ýasa we oturyp, Ysraýyl ogullaryny ikinji gezek hatna et. We Ýuşa daşdan ýiti gylyçlar ýasady we Ysraýylyň ogullaryny Sünnetsizlikleriň Depesi diýlip atlandyrylýan ýerde sünnet etdi. Ýuşua Ysraýylyň ogullaryny haýsy usul bilen arassalandysa, olar ýolda bolanlar we Müsürden çykanlaryň arasynda sünnetsiz bolanlar, Ýuşa bularyň hemmesini sünnet etdi, sebäbi Ysraýyl kyrk iki ýyl Mabdaritidt çölünde gezip ýördi. Şonuň üçin Müsür yerinden çykyp giden söweşijileriniň köpüsi sünnetlenmedik

boldy, olar Hudaýyň buýruklaryna boýun bolmadylar, olara Reb atalarynyň süýt we bal akýan ýeri bermek barada ant içdi, emma olaryň şol ýeri görmezligini kesgitledi. Ýöne olaryň ýerine Ýuşua olaryň ogullaryny goýdy, olary sünnet etdi, sebäbi olar ýolda sünnetsiz dogulyppy. Sünnet edilenden soň, olar sagalýançalar lagerde oturyp, ümsümlikde boldular. Rebbe Naunyň ogly Ýeşua şu gün aýtdy: Men Müsür masgarasyny sizden aýyrdym we ol şol ýeriň adyny Galgala diýip atlandyrdy.

Ysraýylyň ogullary Pasha baýramyny aýyň on dördünji günü agşamdan başlap, Ýerihonyň günbatarynda, Iordan derýasynyň aňyrsynda, düzlükde geçirdiler. Ve olar ýeriň dānesinden mayasyz we täze çörek iýediler. Şu günde manna togtatdy, olar ýeriň dānesinden iýenden soň, we Ysraýylyň ogullary üçin indi manna ýokdy, emma şol ýylda Palma agaçlarynyň ýerini hasyl etdiler.

Ýuşa Ýerihoda bolanda, gözlerini galdyryp, öňünde duran adamy gördi. Gylyç onuň elinde süýrenipdi. Ýuşa ýakynlaşyp, oňa aýtdy: Biziňkimiň ýa garşydaşlaryňmy? Ol bolsa oňa aýtdy: Men Rebbiň güýjüniň serkerdebaşysy, häzir geldim. Ýuşa bolsa ýüzüniň üstüne ýere ýykyldy we oňa aýtdy: Hojaýyn, öz hyzmatkäriňe näme buýurýaňyz? We Rebbiň serkerdebaşysy Ýeşua tarap aýdýar: Aýaklaryňdan çaryklaryny çöz, sebäbi häzir üstünde durýan ýeriň mukaddesdir.

We Ýeriho ýapyldy we berkidildi, we hiç kim ondan çykmaýardy, we-de girmeyärdi. Hem Rebbe Ýeşua tarap aýtdy: Gördüm, men Ýerihony, onuň patyşasyny we oňda bolan güýçli adamlary saňa tabyn edýärin. Sen bolsa ony söweşjeň adamlar bilen daş-töwerekden gurşat. Surnaý çalanda, tutuş halk bilelikde gygyrsyn. Olar gygyranda, şäheriň diwarlary öz-özünden ýykylar we tutuş halk howlanyp, her biri göni öňüne tarap şähre girer.

We Nunyň ogly Ýuşa ruhanylaryň ýanyna girdi, Ol olara aýtdy: Halka buýruň şäheriň töwereginden aýlanyp geçmäge we ony gurşap almaga, söweşijiler bolsa ýaragly ýagdaýda Rebbiň önünde geçsinler. Hem ýedi mukaddes surnaýy eýeleýän ýedi ruhany, şonuň ýaly Rebbiň önünden geçsinler we güýçli ses çykarsynlar, hem Rebbiň ähtnamasynyň sandygy yzarlasyn. Olar bolsa söweşýän adamlar öňde geçsinler, we ruhanlar Rebbiň äht sandygynyň yzyndan surnaý çalýarlar. Halka bolsa Ýeşua buýruk berdi we aýtdy: Gygyрмаň, hem-de hiç kim siziň sesiňizi eşitmesin, özi gygyrmagy habar berýän güne çenli, soňra bolsa gygyrarsıňız. Hudaýyň ähtiniň sandygy aýlanyp geçenden soň, derrew lagere gitdi we ol ýerde ýatdy.

Ikinji gün Ýuşup irden turdy we ruhanylar Rebbiň ähtiniň sandygyny göterdiler. Ve ýedi surnay çalýan ruhanylar Rebbiň önünde öňe gidýärdiler, we şondan soň söweşijiler girýärdiler, we galan märeke Rebbiň ähtnamasynyň sandygynyň yzynda gelyärdi. Ruhanylar surnaýlary çaldylar, galan märekeäniň hemmesi şäheri ýakyndan alty gezek gurşap aldy we ýene-de

düşelgä gitdi, şeýlelikde alty gün etdi.

We ýedinji gün daňda olar turdy we şol günde şäheriň töwereginden ýedi gezek aýlandylar. Ýedinji aýlawda ruhanylar surnaý çaldylar we Ýeşua Ysraýlyň ogullaryna aýtdy: Gygyryň, sebäbi Reb size şäheri berdi. We şäher lägnetlenen zat bolar, ol we onuň içinde näçe bar bolsa, Rebbe savaot üçin, diňe Rahab jelep aýaly halas ediň we onuň öýünde näçe bar bolsa hemmesini. Ýöne siz haramdan gaty-da seresap boluň, bolmasa pikir edip, özüňiz haramdan alarsyňyz we Ysraýyl ogullarynyň lagerini haram edersiňiz we bizi ýok edersiňiz. Ähli kümüş ýa-da altyn, ýa-da бүрүнч ýa-da demir Rebbe mukaddes bolar we Rebbiň hazynasyna getirilep.

Ruhanylar surnaýlary çaldylar, halk surnaýlaryň sesini eşidende, ähli halk uly we güýçli gygyrtma bilen bilelikde gygyrdady, we ähli diwar daş-töwereginden ýykyldy, we ähli halk şähere çykdy. We Ýuşua ony we şäherde näçe bolsa bardy zady gylyçyň agzy bilen bagyşlady: adamdan aýala çenli, ýaş ýigitden garry adama çenli, buzawdan ýüküň haýwanyna çenli.

Ýuşa gözleg eden iki ýaş erkege diýdi: Aýalyň öýüne giriň we ony şol ýerden çykaryň, şeýle hem oňa degişli ähli zatlary. Şäheri gözläp çykan iki ýaş erkek aýalyň öýüne girdiler we jellebi Rahabyň, onuň kakasynyň, ejesiniň, doganlaryny, garyndaşlaryny we onuň ähli zatlarynyň hemmesini çykardylar, soňra olary Ysraýyl lageriniň daşyna goýdular. We şäher ähli onda bolan zatlar bilen bilelikde otda ýakyldy, ýöne kümüş,

altyn, bürünç we demir Rebbiň hazyna girizilmek üçin berildi.

Ýuşua Rahap jellebi we onuň ähli atalyk öýüni diri saklady we şu günüň gününe çenli Ysraýylda ýerleşdirdi, sebäbi ol Ýuşuanyň Ýerihony jäsuslamak üçin iberen jäsuslaryny gizledi. Ýuşua şol gün Rebbiň önünde ant içdirip aýtdy: Näletlenen bolsun şol şäheri gurjak adam; öz ilkinji doglan oglunyň hasabyna ony esaslandyrar we öz iň kiçi oglunyň hasabyna onuň derwezelerini goýar. Beýtellik Ozan hem şeýdip etdi: ilkinji doglan ogly Abironyň hasabyna ony esaslandyrdy we halas edilen iň kiçi oglunyň hasabyna onuň derwezelerini goýdy.

Reb Ýuşa bilen bärdi we onuň ady tutuş ýurda ýaýrady.

7

Ysraýylyň ogullary uly günä etdiler we mukaddes zatlardan özlerine aldylar. Ýahuda taýpasyndan Zara ogly, Zambri ogly, Harmi ogly Ahar mukaddes zatlardan aldy. Reb Ysraýylyň ogullaryna gahar bilen gaharlady.

Yeşua erkekleri Gaýa iberdi, ol Beýteliň ýanynda, aýdyp: Gaýy gözläň Erkekler çykdylar we Aýy şäherini gözleg etdiler. Olar Ýoşua ýanyna gaýdyp gelip, oňa aýtdylar: Ähli halk çykmasyň, diňe iki müň ýa-da üç müň erkek çyksyn we şäheri gabaw alsyn. Ähli halky ol ýere getirme, sebäbi olar azdyr. Takmynan üç müň erkek ýokary gitdi we Aýyň erkekleriniň önünden gaçdylar.

Gaýyň adamlary olaryň otuz alty adamyny öldürdiler, olary derwezeden kowdular we iniş ýerinde syndyrdylar, halkyň ýüregi gorkdy we suw ýaly boldy.

Ýuşua eşiklerini ýyrtdy we Rebbiň önünde ýüzüstine ýere düşdi, agşama çenli, ol we Ysraýylyň ýaşululary, we olaryň kellesine tozan goýdular. We Ýuşa aýtdy: Haýyş edýärin, Rebbe, näme üçin seniň guluň şu halky Iordandan geçirdi, ony Amorlylara tabşyrmak we bizi ýok etmek üçin? Eger biz Iordanyň ýanynda galyp ýerleşsek. We men näme aýdaryn, sebäbi Ysraýyl öz duşmanynyň önünde boýnuny öwürdi? We Kenganly eşidip we ähli ýerde ýaşaýanlar ýeri, bizi gurşap alarlar we bizi ýerden ýok ederler, we seniň uly adyňa näme ederjek?

Rebbe Ýeşua tarap aýtdy: Tur, näme üçin sen ýüzüňiň üstüne ýykyldyň? Halk günä etdi we meniň olar bilen baglaşan ähtnamamy bozdy, mukaddes zatlardan ogurladylar we olary öz gaplaryna goýdular. We Ysraýylyň ogullary duşmanlarynyň önünde durup bilmezler, duşmanlarynyň önünde yza öwrülerler, sebäbi lägnetlenen zady öwürüldiler. Eger siziň araňyzdan lägnetlenen zady aýyrmasaňyz, men indi siziň bilen bolmaryn. Turup, halky mukaddesleştir we ertir mukaddesleşdirilmegi aýt. Şulary Ysraýylyň Hudaýy Rebbe aýdýar: Laýnatlanan zat siziň araňyzda bar, duşmanlaryňyzyň önünde garşy durup bilmersiňiz, laýnatlanan zady özüňizden aýyrýançaňyz. Siziň hemmäňiz ertir taýpalar boýunça ýygñalar, we Rebbiň görkezjek taýpasyny uruglar boýunça getirjeksiňiz, we Rebbiň görkezjek urugyny öý boýunça getirjeksiňiz, we

Rebbiň kabul etjek öýüni adam boýunça getirjeksiňiz. Hem kim görkezilse, ol otda ýakylap we oňa degişli ähli zat, sebäbi Rebbiň şertnamasyny bozdy we Ysraýylda kanunsyzlyk etdi.

We Joşua irden turdy we halky taýpalar boýunça getirdi, we Ýahuda taýpasy alyndy. Hem uruglar boýunça öňe getirildi, hem Zerah urugy görkezildi. Hem adam boýunça öňe getirildi, Ahar, Zambri oglunyň, Zaranyň neberesi görkezildi.

Ýuşa Ahara aýtdy: Şu gün Ysraýylyň Rebbiň Hudaýyna şöhrat ber we boýun al, maňa näme edendigiňi habar ber we menden gizleme. We Ahar Iosuwa jogap berip aýtdy: Hakykatdanam, men Ysraýylyň Hudaýy Rebiň önünde günä etdim, şeýle-şeýle etdim. Men ganimetten inçe nagysly bir zady, iki ýüz didrahma kümüşi we elli didrahmalyk bir altyn dili gördüm, olary isläp aldym, we ine olar meniň çadyrymda gizlendir, kümüş bolsa olaryň aşagynda gizlendir. We Ýuşa habarçylary iberdi, we olar lagerdäki çadyra ylgadylar, we bu zatlar onuň çadyrynda gizlenipdi, we kümüş olaryň aşagyndady. We olary çadyrdan getirdiler we Ýeşua bilen Ysraýylyň ýaşulularyna getirdiler we olary Rebbiň önünde goýdular.

Ýşua Zaranyň ogly Aharny aldy we ony Ahor jülgesine getirdi, şeýle hem onuň ogullaryny, gyzlaryny, buzawlaryny, ýük haýwanlaryny, ähli goýunlaryny, çadyryny we ähli eýeçiliklerini aldy. Ähli halk hem onuň bilen bärde we olary Emekahöre getirdi. Iosua Ahara aýtdy: Näme üçin bizi weýran etdiň? Reb seni şu gün weýran etsin. Bütün Ysraýyl ony daşlar bilen daşlady

we onuň üstünde uly daş üýşürini gurdular, şonda Rebbiň gazaply gahar-gazaby ýatdy. Şonuň üçin ol ýer şu güne çenli Emekhahor diýlip atlandyryldy.

8

Reb Iosuwa şeýle diýdi: Gorkma we gorkak bolma, ähli söweşiji adamlaryňy öz bilen al we galkyp, Gaýa çyk. Ine, Men Gaýyň patyşasyny we onuň ýerini seniň eline berdim. Hem Aýy bilen şeýle ederjek, nähili Ýeriho bilen etdiň, hem onuň patyşasyny, hem mallaryň talamyny öziň üçin talamarjak, ýöne öziň üçin şäheriň yzynynda bukja gur.

Ýuşa we ähli söweşiji halk turdy, Gaýa çykamak üçin. Ýuşa güýçli otuz mün adamy saýlady we olary gijeleyin iberdi. We ol olara buýruk berip aýtdy: Siz şäheriň aňyrsynda bukja guruň, şäherden uzakda bolmaň we hemmäňiz taýýar boluň. Men we men bilen bolan ähli adamlar şäheriň ýanyna ýakynlaşarys, we Gaýda ýaşayan adamlar bize garşy çykanda, edil öň bolan ýaly, biz olaryň önünden gaçarys. Biz çykanymyzdan soň, olar biziň yzynymyzdan çyksalar, biz olary şäherden çekip alarys we olar aýdarlar: Bular biziň ýüzümüzden gaçýarlar, öň bolan ýaly. Siz bolsa basyp alyşdan çykarsyňyz we şähre gidersiňiz. Bu söze görä edersiňiz, ine, size buýurdym. Ýuşa olary iberdi we olar duzaga gitdiler-de, Beýtel bilen Aýyň arasynda, Aýyň günbatar tarapynda oturdular.

Ýeşua irden ir turdy we ertir bilen halky barladyp görđi, ol we ýaşulular halkyň önünde Aýa tarap gitdiler. Ähli söweşjeň halk onuň bilen çykdy we gidip, gündogardan şäheriň garşysyna geldi. We şäheriň duzagy deňizden, Aý patyşasy görende, howlukdy we olara garşy göni söweşe çykdy, ol we onuň bilen ähli halk, emma ol bilmeýärdi welin duzak oňa üçin şäheriň yzynda bar. We görđi we Ýoşua bilen Ysraýyl olaryň ýüzünden yza çekildi. Ve olar Ysraýylyň ogullarynyň yzyndan yzarladylar, we olar şäherden aýryldylar. Aýda hiç kim galmady, hemmeler Ysraýylyň yzyndan kowdular, olar şäheri açyk goýup, Ysraýylyň yzyndan kowdular.

Reb Ýeşua tarap diýdi: Elindäki naýzany şäheriň üstüne uzat, sebäbi men ony seniň elleriňe berdim, we bökdürme tizlik bilen öz ýerinden galkar. Ýeşua elindäki naýzany şäheriň üstüne uzatdy. Bükülçiler öz ýerlerinden çaltlyk bilen ýokary galdylar we ol elini uzadanda çykdylar, we şähere girdiler we ony eýelediler, we howlukdyryp şäheri odda ýakdylar. We Aýyň ýaşajylary yzynlaryna seredip, şäherden asmana çykýan tüssäni gördüler we indi bu ýana ýa-da beýle ýana gaçmaga ýerleri ýokdy. Ýuşa we ähli Ysraýyl pusga goşunynyň şäheri alandygyny we şäheriň tüssesiniň asmana çykandygyny gördüler, soňra yza öwürlip, Aýyň adamlaryny urdular. Bular şäherden duşmana garşy çykdylar we goşunyň arasynda boşadyldylar, bular bu tarapdan we bular beýleki tarapdan. Olar olary şeýle urdular welin, olaryň arasynda halas bolan ýa-da gaçyp gutlan hiç kim galmady. We Ai-niň patyşasyny diri ele aldylar we ony Ýuşua ýanyna getirdiler.

Ysraýylyň ogullary Gaýdaky ählisini, meýdanlardakylaryny we iniş ýerindäki dagdakylaryny öldürmegi bes edenlerinden soň, olary ahyryna çenli kowandyklaryndan soň, Ýeşua Gaýa gaýdyp geldi we ony gylyç bilen urdy. We şol gününde ýykylanlaryň sany erkekden aýala çenli on iki müň boldy, Gaýyň ähli ýaşajylary. Diňe şäherdäki oljalardan başga, Ysraýylyň ogullary Rebbiň buýrugy boýunça özleri üçin ähli zady taladylar, Reb Ýeşua buýran ýaly.

We Ýuşa şäheri otda ýakdy we ony ebedilige adamsy ýaşajssyz çökündi edip goýdy, şu güne çenli. Ol Ai-niň patyşasyny goşa agajyň üstünde asyp goýdy. Ol agajyň üstünde agşama çenli asyldy. Gün ýaşanda Ýuşa buýruk berdi we onuň bedenini agajdan aşak aldylar. Ony çukura taşladylar we onuň üstünde daş üýşmelegini ýasadylar, şu güne çenli.

9

Nähili Amorlylar şalary eşidende, Iordan derýasynyň aňyrsynda ýaşayan şalar, daglyk ýerlerdäki şalar, düzlüklerdäki şalar, Uly deňziň ähli kenar ýerlerindäki şalar, Antiliban tarapyndaky şalar, Hititler, Kenganlylar, Periziler, Ewailer, Amorlylar, Girgaşitler we Iebusitler,

Olar Ýeşua we Ysraýyl bilen söweşmek üçin hemmesi bilelikde geldiler.

Gabaonda ýaşayanlar Rebbiň Ýerihoda we Aýda eden ähli zatlaryny eşitdiler. Olar özi hem hilegärlik bilen şeýle etdiler, gelip azyk taýýarladylar we taýýarlandylar, köne haltalaryny egnleriniň üstüne aldylar, şerap tulumlaryny bolsa köne, ýyrtylgan we baglanan görnüşde aldylar. Olaryň aýakgaplarynyň çukur bölekleri we olaryň sandallary köne we aýaklarynda yamalan, we olaryň eşikleri üstlerinde könelen, we olaryň azyk çöregi gury, köpükli we döwülen.

Olar Galgaladaky Ysraýylyň lagerine Ýuşuanyň ýanyna geldiler we Ýuşua bilen Ysraýyla aýtdylar: Biz uzak ýerden geldik, indi biziň bilen äht baglaň. We Ysraýylyň ogullary Horite tarap aýtdylar: Seret, sen meniň aramda ýaşarsyň, we nädip men seniň bilen şertnama baglaşmaly? Olar Ýeşua: Biz seniň hyzmatkärleriňiz diýdiler. Ýeşua olara: Siz nireden? Nireden geldiňiz? diýdi. Hem aýtdylar: Seniň hyzmatkärleriň Rebbiň Hudaýyň adynda gaty uzak ýerden geldiler, sebäbi biz onuň adyny eşitdik hem ol Müsürde näçe zat edenini. we näçe etdi Amorlyklaryň patyşalaryna, kim Iordanyň aňyrsynda bolar ekenler, Amorlyklaryň patyşasy Sihona we Başanyň patyşasy Oga, kim Aştarotda we Edreýde ýaşardy. Biziň ýaşulularymyz we biziň topragymyzda ýaşayan ähli adamlar eşidip, bize aýtdylar: Öz-özünüze ýola azyk alyň we olaryň duşuşyna gidiň, olara aýdyň: Siziň hyzmatkärlerimiz biz, indi bize şertnama ediň. Bu çörekler yssy eken, biz olary şol günde üpjün etdik, haçan size tarap gelmek üçin çykdyk, indi bolsa gurdular we iýilen boldular. Biz täze doldurlan şarap tulumlarymyz ýyrtyldy, eşiklerimiz we çaryklarymyz gaty uzak ýoldan köneldi.

We ýolbaşçylar olaryň azyklarynyň aldylar, we Rebden soramadylar. Ýuşa olar bilen parahatçylyk etdi, we olar bilen olary halas etmek üçin ylalaşyk baglaşdylar, we jemgyýetiň ýolbaşçylary olara ant içdiler.

Hem üç günden soň olar bilen ähtnamany baglaşandan soň, eşitdiler welin olar golaýda ýaşayarlar we olar bilen bile ýaşayarlar. Ysraýylyň ogullary gidip, olaryň şäherlerine geldiler; olaryň şäherleri bolsa Gabaon, Kefira, Beerot we Ýarin şäherleri. Emma Ysraýylyň ogullary olar bilen söweşmediler, sebäbi ähli hökmdarlar olara Ysraýylyň Hudaýy Rebbiň adyna ant içdiler, we tutuş ýygmanyň hökmdarlardan nägilelik etdi.

Ve ýolbaşçylar ähli ýygmanyşyga aýtdylar: Biz olara Ysraýylyň Hudaýy Rebbiň adyna ant içdik, we indi olara degip bilmeris. Biz muny etjekdiris: olary diri tutarys we olary gorap saklapys, we biziň üstümize gahar gelmez, sebäbi biz olara ant içdik. Olar ýaşarlar we ähli ýygmanyşyk üçin odun kesijiler we suw göterijiler bolarlar, hökümdarlaryň olara aýdyşy ýaly.

Ýuşa olary çagyrdy we olara aýtdy: Näme üçin meni aldadyňyz, Biz sizden gaty uzakda ýaşarys diýip? Ýöne siz biziň aragatnaşygymyzda ýaşayan goňşularymyz. Hem indi näletlenenlersiňiz, siziň araňyzdan gul, ne odun kesen, ne-de suw göterijiň maňa we meniň Hudaýyma hiç wagt bes etmez. Hem olar Ýeşua jogap berdiler, aýdýarlar: Bize habar berildi, Rebbiň seniň Hudaýyň Musa hyzmatkärine näçe buýurandygy, size şu ýeri bermek we bizi hem onuň üstünde ýaşayanlaryň

ählisini siziň ýüzüňizden ýok etmek. Hem biz siziň ýüzüňizden öz janlarymyz barada gaty gorkduk, hem biz şu işi etdik. Ve indi görüň, biz size boýun bolýarys; size nähili halaýar we size nähili görünyär bolsa, bize şeýle ediň.

Olar olara şeýle etdiler we Ýuşup olary şol günde Ysraýyl ogullarynyň ellerinden halas etdi we olar olary öldürmediler. Ýoşua şol günde olary ähli ýygnaga we Hudaýyň gurbanlyk sypasyna odun kesijilar we suw göterijiler edip belledi. Şonuň üçin Gibeonda ýaşaýanlar Hudaýyň gurbanlyk sypasynyň odun kesijileri we suw göterijileri bolup, şu günki güne çenli, Rebiň saýlajakýerine hyzmat edýärler.

10

Iýerusalim patyşasy Adonibezek Iosuanýň Aýy alandygyny we ony weýran edendigini, Iýerihona we onuň patyşasyna nähili eden bolsalar, Aýa we onuň patyşasyna hem şeýle edendigini, şeýle hem Gabaonda ýaşaýanlaryň Iosua bilen Israile geçendigini eşidende, Olar şondan gaty gorkdular, sebäbi Gibeon uly şäherdi, şa şäherleriniň biri ýaly, we onuň ähli erkekleri güýçlüdi. Iýerusalim patyşasy Adonibezek Hebron patyşasy Elama, Ýarmut patyşasy Pidona, Laçiş patyşasy Ýefta we Odollam patyşasy Dabire habar iberip, şeýle diýdi: Geliň, meniň ýanymda çykyň we maňa kömek ediň, Gabaona garşy söweşeliň, sebäbi olar Iosua we Ysraýylyň ogullaryna geçdiler. Iýebusaýlaryň baş şasy ýokary gitdiler: Iýerusalim şasy, Hebron

şasy, İýerimut şasy, Laçış şasy we Odollam şasy, olar we olaryň ähli halky. Olar Gabaony gurşadylar we ony gabaw etdiler.

Gabaonda ýaşayanlar Ýeşua tarap Ysraýylyň lagerine Galgala habar iberdiler, aýdýarlar: Gullardan ellerni gowşatma, biziň ýanymyza çalt çyk we bize kömek et, bizi halas et, sebäbi Amorluklaryň ähli patyşalary, daglyk ýerde ýaşayanlar, biziň üstümize ýygnandylar. We Ýoşua Gilgaldan ýokary gitdi, ol we ähli söweşiji halk onuň bilen, güýçde güýçli ählisi.

We Rebbe Ýeşua tarap aýtdy: Olary gorkma, sebäbi men olary seniň ellerine berip goýdum, olardan hiç kim siziň önünüzde galmaz.

Ýoşua бүтін гижәни Gilgaldan geçip, olaryň üstüne duýdansyz geldi. Reb olary Ysraýylyň ogullarynyň önünden bulaşdyrdy we Reb olary Gabaonda uly ezişde ezdi. Olar olary Bet-Horon çykyşynyň ýoly bilen kowladylar we olary Azeka çenli we Makkeda çenli kesdiler. Ysraýylyň ogullarynyň ýüzünden gaçyp barýarkalarynda, Horonimden inişde, Reb olara asmandan Azeka çenli doly daşlaryny taşlady, we doly daşlary sebäpli ölenler Ysraýylyň ogullarynyň söweşde gylyç bilen öldürenlerinden has köp boldy.

Soň Ýuşa Rebbiň ýanyna gürlädi, şol gün Hudaý Amorlynyň Ysraýylyň eliniň astyna berdi, haçan ol olary Gabaonda ezdi we olar Ysraýylyň ogullarynyň ýüzünden ezildiler. Ýuşa aýtdy: Dur, eý Gün, Gabaona görä we Aý jülge Aýlona görä. Gün durdy we

Aý durma ýagdaýynda durdy, Hudaý olaryň duşmanlaryny goraýança, we Gün asmanyň ortasynda durdy, bir günün ahyryna çenli günbatara tarap öňe gitmedi. We şeýle gün öň-de bolmady, soň-da bolmady, şeýle welin Hudaý adamyň sözünü diňledi, sebäbi Reb Ysraýyl bilen bilelikde söweşdi.

Bäş şa gaçyp, Makkedadaky gowaklykda gizlendiler. Ýýşua habar berildi, aýdýarlar: Bäş şa Makeda gowaçasynyň içinde gizlenip tapyldylar. Ve Ýoşua aýtdy: Guýynyň agzyna daşlary togalaň we olary saklamak üçin adamlary bellaň. Siz bolsa durmaň, duşmanlaryňyzyň yzyndan yzarlaň we olaryň yzky goragyny tutň, olaryň şäherlerine girmäge rugsat bermeň, sebäbi Reb Hudaýymyz olary biziň elimize gowşurdy. Ýuşua we ähli Ysraýyl ogullary olary soňuna çenli gaty uly urgy bilen urmagy bes edenlerinde, diri galanlar berkleşdirilen şäherlere gaçyp gutuldylar.

Ähli halk Iosuanýň ýanyna Makeda şäherine sag-aman öwrüldi, we Ysraýylyň ogullarynyň hiç biri öz dili bilen gygyrdy.

Ýoşua aýtdy: Gowagyny açyň we şol bäş şany gowakdan çykaryň. Olar bäş patyşany gowakdan çykardylar: Iýerusolim patyşasyny, Hewron patyşasyny, Iýerimut patyşasyny, Laçiş patyşasyny we Odollam patyşasyny. We olar getirdiler olary Ýuşua tarap, we Ýuşua çagyrdy ähli Ysraýyly we urşuň başlangyçlaryny, oňa bilen ýöreýänleri, olara aýdyp: öňe gidiň we aýaklaryňyzy olaryň boýunlarynyň üstüne goýuň, we ýakynlaşyp, aýaklaryny olaryň boýunlarynyň üstüne goýdular.

We Ýuşa olara aýtdy: Olardan gorkmaň, hem-de gorkmaň, mert boluň we güýçli boluň, sebäbi Reb şeýlelikde eder siziň ähli duşmanlaryňyza, kimler bilen siz söweşýärsiňiz. Ýuşa olary öldürdi we baş agajyň üstünde asdy, olar agşama çenli agaçlaryň üstünde asylygy boldular. Gün batanda Ýuşa buýruk berdi we olar olary agaçlardan aşak aldylar we olary ol ýerde gaçyp giden gowaklygyna taşladylar we gowaklygyna daşlary togaladylar şu güne çenli.

We şol gün Makkedany aldylar we ony gylyçdan geçirdiler, ondaky ähli dem alýan zady ýok etdiler, onda halas bolan ýa-da gaçyp giden hiç kim galmady, we Makkedanyň patyşasyna Ýerihonyň patyşasyna eden ýaly etdiler.

Ýesua we onuň bilen ähli Ysraýyl Makkedadan Lebna gitdi we Lebna gabaw etdi. We Rebbe ony Ysraýylyň eline teslim etdi, we olar ony aldylar, we onuň patyşasyny, we ony gylyç bilen öldürdüler, we ondaky ähli dem alýan zady, we onda halas edilen ýa-da gaçan hiç kim galmady, we olar onuň patyşasyna şeýle etdiler, nähili Ýerihonyň patyşasyna etdiler.

Ýuşa we onuň bilen bolan ähli Ysraýyl Lebna-dan Lakys-a gitdi we ony gabady. We Rebbe Lahiş Ysraýylyň eline tabşyrdy. Olar ony ikinji gün aldylar we ony gylyç bilen öldürdüler, hem-de ony doly ýok etdiler, edil Lebna bilen eden ýaly. Soň Gazeriň patyşasy Elam Laçişe kömek etmäge çykdy, we Ioşua ony gylyç bilen urdy, we onuň halkyny urdy, olaryň arasynda halas edilen ýa-da gaçan hiç kim galmadyk.

Ve Ýşua we ähli Ysraýyl onuň bilen Lahişden Odollama gitdi we ony gabady we ony basyp aldy. Reb ony Eýsraýylyň eline berdi we olar ony şol gün aldylar we ony gylyç bilen öldürdiler we ähli dem alýan zatlary weýrançylykda öldürdüler, edil Lahişe eden ýaly.

Ýuşa we onuň bilen bolan ähli Ysraýyl Hebrona gitdi we ony gabady. Ony gylyç bilen urdy we ondaky ähli dem alýan zatlaryň hiç biri halas bolmady; Odollama nähili eden bolsalar, ony hem doly ýok etdiler we ondaky ähli zatlary.

Ýşua we tutuş Ysraýyl Dabire dolandy we ony gabady. Olar ony, onuň patyşasyny we obalaryny aldylar we ony gylyçyň agzy bilen urdular we ony doly ýok etdiler we bu ýerde dem alýan her zady ýok etdiler we hiç bir halas edilen adamy goýmadylar, Hebrona we onuň patyşasyna nähili eden bolsalar, şeýdip Debire we onuň patyşasyna etdiler.

We Ýşua daglyk ýeriň ähli ýerini, Negew, düzlügi we Asedoty, şeýle-de olaryň patyşalaryny urdy, olaryň halas edilenini goýmadylar, we ähli dem alýan janly zady doly ýok etdi, Reb Ysraýylyň Hudaýynyň buýran ýoly bilen. Kadeş Barneadan Gazä çenli ähli Goşem topragy Gibeona çenli. Ioşua olaryň ähli patyşalaryny we olaryň ýerini birden urdy, sebäbi Ysraýylyň Hudaýy Reb Ysraýyl bilen bile söweşdi.

Asor patyşasy Iabis muny eşidende, ol Maron patyşasy Iobaba, Symoon patyşasyna we Aziph patyşasyna ilçı iberdi. we uly Sidona boýunça patyşalara tarap, dagly ýerlere we Kenerot garşysynda Araba tarap, meýdana we Fenaeddora tarap, we gündogardan kenarýaka Kanaanlylara, we kenarýaka Amorlylara, we dagtaky Hetlilere, Perizzilere, Ýebuslylara, we Hiwitlere, we Hermonyň aşagyndakilere Massyma ýerine. Ve olar öz patyşalary bilen çykdylar, deňziň çägesi ýaly köplük bilen, we atlar we arabalar gaty köp boldy. We ähli şalar ýygnydylar we bir ýere geldiler, we Ysraýyl bilen söweşmek üçin Maron suwunyň ýanynda düşelge gurdular.

Reb Ýeşua tarap aýtdy: Olaryň ýüzünden gorkma, sebäbi erte şu wagta men olary ýeňlen ýagdaýda Ysraýylyň önünde tabşyrarın. Olaryň atlaryny kes, we olaryň arabalaryny otda ýak. Ýuşup we ähli söweşiji halk Maron suwunyň ýanynda olaryň üstüne duýdansyz geldi we dagly ýerde olaryň üstüne ýykyldy. Reb olary Ysraýyla tabyn etdi, we olary urýarlar, uly Sidona çenli, Maserona çenli we gündogardaky Massoh düzlüklerine çenli kowalaýardylar, we olary hiç bir halas bolan adam galmaýança kesdiler. Reb oňa buýran ýoly bilen, Ýuşa olara şeýle etdi: olaryň atlaryny kesiş etdi we olaryň arabalaryny ot bilen ýakdy.

Hem Ýoşua şol wagtyň içinde yza öwrüldi we Hasory ele geçirdi, hem onuň patyşasyny, Hasor bolsa öň şol patyşalyklaryň ählisine höküm sürýändi. Olar şol ýerde dem alýan ähli zady gylyç bilen öldürdiler we hemmesini ýok etdiler, şol ýerde dem

alýan hiç zat galmady we Hazory otda ýakdylar. Ýuşa patyşalyklaryň ähli şäherlerini we olaryň patyşalaryny aldy, olary gylyçyň agzy bilen öldürdi we olary doly ýok etdiler, Rebbiň hyzmatçysy Musanyň buýran ýoly bilen. Ýöne Ysraýyl ähli berkidilen şäherleri ýakmady, diňe Asory ýakdy. Ysraýylyň ogullary onuň ähli oljalaryny özlerine talapladylar, emma olary ählisini gylyçyň agzy bilen ýok etdiler, olary ýok edýänçä, olardan hiç bir dem alýan zady goýmadylar. Rebbe öz hyzmatkäri Musa buýran usuly bilen, we Musa hem şonuň ýaly Ýeşua buýurdy, we şeýlelikde Ýeşua etdi, ol Musanyň oňa buýran zatlarynyň hiç birini bozmady.

We Ýoşua ähli daglyk ýerleri, we ähli Negew ýerlerini, we ähli Goşem ýerlerini, we düzlükleri, we günbatar taraplary, we Ysraýyl dagyny, we pes ýerleri aldy. Çelha dagyndan daga tarap we Seire çykýan ýere çenli, we Balagada çenli, we Hermon dagynyň aşagyndaky Liwan düzlüklerini, we olaryň ähli şalaryny aldy, ýok etdi we öldürdi. Ýoşua bu şalara garşy köp günler uruş etdi.

We hiç bir şäher ýokdy, ony Ysraýyl almady, hemmesini uruşda aldylar. Sebäbi Rebbiň üsti bilen olaryň ýüreklerini güýçlendirmek boldy, Ysraýyla garşy uruşa duşuşmak üçin, şonuň üçin olar ýok edilsinler, olara rehim berilmesin, ýöne olar ýok edilsinler, Rebbiň Musa aýdyşy ýaly.

Ýeşua şol wagtyň içinde geldi we Anakimleri dagly ýerden, Hebronden, Dabirden, Anabotdan we ähli Ýahudadan olaryň

şäherleri bilen bilelikde weýran etdi. Enakimlerden Ysraýylyň ogullarynyň arasynda hiç biri galdyrylmady, diňe Gazada, Gatda we Aşdodda galdyryldy.

We Ýuşa ähli ýeri aldy, Rebiň Musa buýran ýaly, we Ýuşa olary Ysraýyla miras edip, olaryň taýpalarynyň arasynda paýlady, we ýer uruşdan dynç aldy.

12

Bu Ysraýylyň ogullarynyň öldüren ýer patyşalary we olar olaryň yerini Iordan derýasynyň aňyrsynda, gündogardan, Arnon jülgesinden Hermon dagyna çenli miras edindiler we ähli Araba yerini gündogardan miras edindiler. Sihon, Heşbonda ýaşayan Amorlaryň patyşasy, Arnon derýasyndan, ýagny jülgäniň bir bölegindäki derýadan we Giladyň ýarysyny Jabbok derýasyna çenli, Ammon ogullarynyň serhedine çenli dolandyrýardy. We Arap Henereth deňziniň gündogaryna çenli we Arap deňzine çenli, duzly suwlaryň deňzi gündogardan Aseimot tarapyna barýan ýol boýunça, Taimandan Asedot Fasganyň aşagyndan. We Og, Başanyň patyşasy, ägirtlerden galdy, ol Aştarotda we Edreýde ýaşady. Germon dagyndan we Sekhaýdan höküm sürýän, ähli Başany Gergesi serhetlerine çenli, Maçyny we Heşbonyň patyşasy Sihonyň serhetleriniň ýarym Galaadyny. Musa, Rebbiň guly we Ysraýylyň ogullary olary urdular, we Musa ony miras hökmünde Ruben, Gad we Manassanyň ýarym taýpasyna berdi.

Bular Amorluklaryň patyşalary bolup, olary Ýeşua we Ysraýylyň ogullary Iordan derýasynyň aňyrsynda, deňziň ýanyndaky Balagaddan başlap, Liwanyň düzlüginde we Seire çykýanlaryň Helha dagyna çenli öldürdiler. Ýeşua bu ýerleri Ysraýylyň taýpalaryna olaryň paýy boýunça miras edip almak üçin berdi. Dagda, düzlükde, Arapda, Asedotda, çölde we Negewde: Hittlileri, Amorlylary, Kenganlylary, Perizzlileri, Hiwlileri we Ýebuslylary.

Ýerihonyň patyşasyny we Aýyň patyşasyny, ol Beýtel bilen goňşy. Iýerusalimyň patyşasy, Hewronyň patyşasy, Hierimouth patyşasy, Laçiş patyşasy, Aýlamyň patyşasy, Gazeriň patyşasy, Dabiriň patyşasyny, Gaderiň patyşasyny, Patyşa Hermath, patyşa Ader, Lebna patyşasy, Odollam patyşasy, Patyşa gitdi. patyşa Tafut, patyşa Ofer, Arok patyşasy Ofek patyşa Asom, Patyşa Symoon, patyşa Mambroth, patyşa Aziph. Kadeş patyşasy, Zahhak patyşasy, Maredothyň patyşasyny, Karmelli Iekomyň patyşasyny, Fenneadoryň Odollam patyşasyny, Galileýanyň Geýi patyşasyny, Tirzanyň patyşasy, bularyň ählisi ýigrimi dokuz patyşa.

13

Ýuşa garry, günlerinde öňe giden bolup, Rebbe Ýuşa tarap aýtdy: Sen günlerinde öňe gitdiň we miras üçin köp ýer galdy. Ve bu terk edilen ýer: Filistimlileriň serhedi, Gesiri we Kenganly. Müsür ýüzüne görä ýerleşýän adamssyz ýerden başlap Akkaron

serhedine çenli, Kenganlylardan çep tarapda, Filistimlileriň baş satraplaryna degişli hasaplanýar: Gazaly, Aşdodly, Aşkelonly, Gatly, Akkaronly we Euaion. Taiman-dan we ähli Kengan topragyndan Gaza öňünde, we Sidonlylar Afek çenli, Amorluklaryň serhetlerine çenli, we Filistimlileriň Galiath topragyny, we gündogaryň Gilgaldan Hermon dagyna çenli ähli Liwany, Hamatyň girelgesine çenli Liwandan Masereth Memphomaima çenli daglyk ýerde ýaşayanlaryň hemmesi. Ähli Sidonlylary men Ysraýylyň öňünden ýok ederin, ýöne ony Ysraýyla miras hökmünde paýla, saňa buýran ýolum bilen.

Ve indi şu ýeri dokuz taýpa we Manassanyň ýarym taýpasyna miras hökmünde böl. Iordandan uly deňze çenli, günün batýan tarapyna görä ony berersiň, uly deňiz çäk çeker. Iki taýpa we ýarym Manassa taýpasyna, Rubene we Gada Musa Iordanyň aňyrsynda gündogarda berdi, oňa Rebbiň hyzmatkâri Musa berdi. Aroerden, ol Arnon seli derýasynyň kenarynda, we jülgäniň ortasyndaky şäheri, we ähli Misory Medebadan. Heşbonda höküm süren Amorluklar patyşasy Sihonyň ähli şäherleri Ammon ogullarynyň çäklerine çenli, We Galaaditis-ny, we Gesiri çäklerini, we Maçati-ny, ähli Hermon dagyny, we ähli Basanitis-i Aça çenli, Başandaky Og-yň ähli patyşalygyny, ol Aştarotda we Edreýde höküm sürdi, bu ägirtlerden galan boldy, Musa ony urdy we ýok etdi. We Ysraýylyň ogullary Geşirileri, Mahatylary we Kenganlylary doly ýok etmediler, we Geşiri patyşasy bilen Mahaty Ysraýylyň ogullarynyň arasynda şu güne çenli ýaşadylar.

Ýöne Lewi taýpasyna miras berilmedi, Rebbe Hudaý Ysraýyl, bu olaryň mirasydyr, Rebbe olara aýdyşy ýaly, we bu bölüniş, Musanyň Ysraýylyň ogullaryna Moabyň Arabotynda, Iordanyň aňrsynda, Ýerihonyň garşysynda bölüp beren bölünişidir.

We Mussa Ruben taýpasyna olaryň uruglaryna görä berdi. Olaryň çäkleri Aroerden başlady, ol Arnon jülgesiniň önünde ýerleşýär, hem Arnon jülgesindäki şäher, hem tutuş Misor. Heshbon çenli, we Misorda bolan ähli şäherler, we Daibon, we Bamoth Baal, we Meelbotyň öýi, we Başan, we Bamot, we Mepaat we Kiriathaim, we Sebama, we Serada, we Sion Enab dagynda, we Bet peor, we Asedot Fasga, we Baitpaseinot. We Misoruň ähli şäherlerini we Amorlyklaryň patyşasy Sihonyň ähli patyşalygyny, kimi Musa ony we Midianyň ýolbaşçylaryny we Ewini, we Robogy, we Sury, we Hury, we Sionyň öldürilen hökümdary Robeni, we Sionyň ýaşajylaryny urdy.

Hem Beoryň ogly Balaam görüjini söweşde öldürdiler.

Ruben taýpasynyň çäkleri Iordan derýasy bilen çäklenýärdi, bu Ruben ogullarynyň uruglary boýunça mirasy, olaryň şäherleri we olaryň obalary.

Musa Gadyň ogullaryna olaryň urug-taýpalary boýunça berdi. We olaryň serhetleri Jazer, Gileadyň ähli şäherleri we Ammon ogullarynyň ýeriniň ýarysy Arada çenli boldy, ol Aradyň önünde ýerleşýär. Hem Heşbondan Arabota çenli Massifa boýunça, hem Botanım, hem Maan Daibonyň serhetlerine çenli, we Enadom,

we Othargai, we Bainthanabra, we Sokchotha, we Saphan we Heshbonly Sihon patyşanyň galan patyşalygyny, we Iordan derýasy Iordan derýasynyň gündogarynda Chinnereth deňziniň bir bölegine çenli çäk bolar. Bu Gadyň ogullarynyň mirasy, olaryň uruglary boýunça we olaryň şäherleri boýunça. Olaryň uruglary boýunça boýun olar dolanarlar duşmanlarynyň önünde, sebäbi olaryň uruglary boýunça şäherleri we oba hojalyklary boldy.

We Musa Manassanyň ýarym taýpasyna olaryň uruglary boýunça berdi. Olaryň çäkleri Maandan başlady, Başanyň ähli patyşalygy, Başan patyşasy Ogyň ähli patyşalygy, Başanitidde ýerleşýän Jairiň ähli obalary, altmyş şäher. We Gileadyň ýarysy, we Aştarotda, we Edreýde Başandaky Ogyň patyşalygynyň şäherleri Manassäniň ogly Mahiryň ogullaryna we Manassäniň ogly Mahiryň ogullarynyň ýarysyna, olaryň uruglaryna görä berildi. Bular Musa tarapyndan Iordan derýasynyň aňyrsynda, Moabyň Araboth ýerinde, Ieriho boýunça Iordan derýasynyň gündogar tarapynda miras edilen adamlardyr.

14

Emma bu Ysraýyl ogullarynyň Kanaan ýerinde miras paýlaşanlardyr, olara Eleazar ruhany, Nauň ogly Ýeşua we Ysraýyl ogullarynyň taýpalarynyň ata-baba maşgalalarynyň ýolbaşçylary miras paýlaşdylar. Lotlar boýunça olar miras aldylar, Rebiň Iosuanýň eli arkaly dokuz taýpa we ýarym taýpa

üçin buýran ýoly boýunça. Iordanyň aňyrsyndan. We Lewiýalylara olaryň arasynda miras bermedi. Sebäbi Ýusupyň ogullary iki taýpa bolan, Manaşşa we Efraim, Lewilere ýerde paý berilmedi, diňe ýaşamak üçin şäherler we olaryň mallary üçin aýrylan ýerler berildi. Rebbe Musa buýran usuly boýunça, Ysraýylyň ogullary şeýdip etdiler we ýeri bölüşdiler.

We Ýahudanyň ogullary Galgalda Ýeşua tarap gelip golaýlaşdylar, we Ýefunneniň ogly Kaleb Kenizli oňa aýtdy: Sen Rebbiň Hudaýyň adamy Musa tarap Kadeş Barneada meniň we seniň hakynda gürän sözünü bilýärsiň. Kyrk ýyl bolupdy, Hudaýyň hyzmatkäri Musa meni Kadeş Barneadan ýeri gözegçilik etmäge ibereninde, we men oňa onuň pikiri boýunça söz bilen jogap berdim. Meniň bilen ýokary giden doganlarym halkyň ýüregini üýtgetdiler, ýöne men Rebbiň Hudaýyma eýermäge doly erk etdim. Musa şol gün ant içip, şeýle diýdi: Sen ädän ýeriň seniň we çagalaryňň ebedi mirasyň bolar, sebäbi sen Rebbimiziň Hudaýynyň yzyndan gitmäge wepalydyň. Hem indi Rebbe meni şol usulda iýmitlendirdi, nähili aýtdy, bu kyrkynjy hem başinji ýyl, Rebbe bu sözi Musa bilen gürländen bäri, hem Ysraýyl çölde gitdi, hem indi ine, men şu gün segsen baş ýaşda, Heniz men şu gün güýçlim, Musa meni iberende ýaly, sonuň ýaly men häzir uruşa çykmaga we girmäge güýçlim. Indi men senden şu dagny soraýaryn, Rebbäň şol günde áydyşy ýaly, sebäbi sen şol sözün şol günde eşitdiň. Indi bolsa Enakimler ol ýerde bar, berkidilen we uly şäherler bar. Eger Rebbe meniň bilen bolsa, men olary ýok ederin, Rebbäň maňa áydyşy ýaly.

We Ýuşa ony mübäreklädi we Hebron şäherini Kenesiň ogly Ýefunneniň ogly Kalebe miras hökmünde berdi. Şonuň üçin Hebron Kenizli Ýefunneniň ogly Kalebe miras bolup şu güne çenli galdy, sebäbi ol Ysraýylyň Hudaýy Rebbiň buýrugyna eýerdi. Ýöne Hebronyň ady öň Argob şäheri bolupdy, bu Enakimleriň paýtagty, we ýer uruşdan dyndy.

15

We Ýahuda taýpasynyň çäkleri olaryň uruglary boýunça Edumiýanyň çäginde Sin çölünden başlap, Kadeşe çenli günorta tarap boldy.

Hem olaryň çäkleri Günortadan başlap, şor deňziň Günorta tarap uzayan gerşinden gelýän bölegine çenli boldy. Ol Akrabin çykyşynyň garşysyndan geçýär, Senany aýlanyp geçýär, günortadan Kadeş Barneýa çykýar, Asrondan çykýar, Sarada çykýar we günbatardaky Kadeşden çykýar. we Selmona tarap çykýar, we Müsür jülgesine çenli geçýär, we çekleriň çykyşy deňze bolar, bu olaryň Günortadan çekleri bolýar.

Gündogar tarapdan serhetler ähli duzly deňiz Iordan derýasyna çenli. Olaryň demirgazyk tarapdaky serhetleri deňziň gerşinden we Iordan derýasynyň böleginden başlaýar. Çäk Bethaglaam üstüne çykýar we Demirgazykdan Betharabah üstüne geçýär we çäk Ruben oglunyň Bohan daşyna çykýar. Çäkler Ahor jülgesiniň dördünji bölegine çykýar we Gilgala inýär, ol Adumminiň

çykyşynyň garşysynda bolýar, ol jülgäniň günortasynda ýerleşýär, we Gün çeşmesiniň suwuna geçýär, we onuň çykyşy Rogel çeşmesi bolar. Serhet Ennom jülgesine çykýar, Iebusiň günortadan arkasynyň üstünde, bu Iýerusalimdir, we serhet dagyň depesine geçýär, ol Ennom jülgesiniň ýüzüne tarap deňize, ol Rafain ýeriniň bölekden demirgazykda. Ve serhet dagnyň depesinden Naftow suw çeşmesine geçýär, we Efron dagyna geçýär, we serhet Baala eltjek, bu Iarim şäheridir. Çäk Baaldan deňze tarap aýlanar we Assar dagyna geçer, Jarin şäheriniň arkasyna demirgazykdan, bu Xaslondyr, we Gün şäherine iner we günorta tarap geçer. Çäk Akkaronyň arkasyna görä demirgazykda geçýär, we çäkler Sokkota çykar, we çäkler günortada geçer, we Lebna üstüne çykar, we çäkleriň çykyşy deňze bolar. We olaryň çäkleri deňizden, uly deňiz çäklendirer. Bular Ýahudanyň ogullarynyň çäkleri, olaryň uruglary boýunça daş-töwereginde.

We Halep ogly Jefonneň ogly Halebe Ýahudanyň ogullarynyň arasynda Hudaýyň buýrugy sebäpli bölüm berdi, we Ýeşua oňa Enagyň baş şäheri Arbogy berdi, bu Hewrondyr. Halep, Jefoneniň ogly, şol ýerden Enagyň üç ogluny: Susini, Tolamini we Ahimany ýok etdi. Kaleb şol ýerden Dabiriň ýaşajylarynyň üstüne çykdy, ýöne Dabiriň ady öň Ýazgylar şäheri bolupdy.

Haleb şeýle diýdi: Kim Ýazgylar şäherini alsa, basyp alsa we oňa eýelik etse, men oňa gyzym Ahsany aýal edip bererin. We Otniýel, Kenaz ogly, Kalebniň dogany ony aldy we ol oňa Aksa gyzyny aýal berdi. Ve onuň gidişinde boldy we oňa maslahat

berdi, aýdyp: Atamdan meýdan soraryn diýip, we eşekden gygyryp düşdi, we Kaleb oňa aýtdy: Saňa näme boldy? Ol oňa aýtdy: Maňa alkyş ber, sebäbi meni Negeb topragyna berdiň, maňa Bothanisi ber. Ol bolsa oňa ýokarky Gonathlany we aşaky Gonathlany berdi.

Bu, Ýahuda ogullarynyň taýpasynyň mirasy. Olaryň şäherleri Ýahuda ogullarynyň taýpasynyň çöldäki Edom serhetlerine tarap bolan şäherler boldy, we Baiseeleel, we Ara, we Asor. we Ikam, we Regma, we Arouel. we Kadeş, we Asorionain, we Mainam, we Balmaana, we olaryň obalary we şäherler Aşeron, bu Hazor, we Siň, we Salma, we Moladah, we Seri, we Baafalat, we Holaseola, we Beersheba, we olaryň obalary, we olaryň fermalary, Bala, we Bakok, we Asom, we Elboudad, we Bethel, we Hormah, we Ziklag, we Macharim, we Sethennak, we Labos, we Sale, we Eromot, ýigrimi dokuz şäher we olaryň obalary.

Düzlükde Aştaol, Zora we Eştaol. We Tikilen, we Çekilen, we Ilutot, we Mama, hem Jermouth, hem Odollam, hem Membra, hem Saocho, hem Iazeka, we Sakarim, we Gadera we onuň ekinçilik ýerleri, on dört şäher we olaryň obalary. Seneh, we Adasan, we Magadalgad, We Dalad, we Maspha, we Iachareel. hem Basedoth, hem Ideadalea, hem Chabra, we Maches, we Maachos, we Geddor, we Bagadiel, we Noman, we Machedan, on alty şäher, we olaryň obalary, Lebna, we Itak, we Enoh, we Iana, we Nasib, we Keilam, we Akiezi, we Kezib, we Bathesar, we Ailom, on şäher, we olaryň obalary, Ekron, onuň obalary we olaryň fermalary, Ekrondan Gemna, we Asedotyň golaýynda

näçe bar bolsa ählisi, we olaryň obalary, Asiedoth we onuň obalary, we onuň fermalary, Gaza we onuň obalary, we onuň fermalary Müsüriň siline çenli, we uly deňiz bölýär.

We dagly ýerlerde Samir, Jeter we Sokoh, we Akýan, we Ýazgylar şäheri, bu Dabir, we Anon, we Into, we Manna, we Aisam, we Gosem, we Halu, we Hanna, we Gilom, on bir şäher we olaryň obalary Airem, we Remna, we Soma, we Jemain, we Baethachu, we Phakoua, we Euma, we Arbok şäheri, bu Hebron bolýar, we Sorath, dokuz şäher we olaryň fermalary, Maon, we Karmel, we Ziph, we Juttah, we Ýariel, we Arikam, we Zakanaim, we Gabaa, we Tamnata, dokuz şäher, we olaryň obalary, Ailoua, Bet zur we Geddon, we Magaroth, we Bethanam, we Thekoum, alty şäher we olaryň obalary, Kiriath baal, bu Jarim şäheri we Sotheba, iki şäher we olaryň obalary. we Baddargeis, we Tharabaam, we Aýnon, Aiochioza we Naflazon, we Sadonyň şäherleri, we Arkades, ýedi şäher, we olaryň obalary.

Ýebusly Iýerusalimde ýaşady, emma Ýahudanyň ogullary olary ýok edip bilmediler we Ýebuslular Iýerusalimde şu güne çenli ýaşadylar.

16

We Ýusupyň ogullarynyň çäkleri Iordandan, Ýerihonyň boýunça gündogardan boldy, we Ýerihodan daglyk ýere, çöle, Beýtel Luza çykar. We Beýtele çykar we Ahatartynyň çäklerinden geçer. Çäk

deñziň üstünden Aptalimyň çäginde aşakdaky Beýt-horonyň çägene çenli geçer we olaryň çykyşy deňze bolar. Ýusupyň ogullary Efraim we Manassa miras aldylar.

Efraýym ogullarynyň çäkleri olaryň urug-taýpalary boýunça kesgittildi, we olaryň miras çäkleri gündogardan Atarot we Erokdan başlap ýokarky Bet-horona çenli we Gazara çenli uzandy. Çäkler Demirgazykdan Yssydan Ikaşmona deňze çykar, gündogara tarap Tenasa aýlanar we Selles, we gündogardan Ianoka geçer. we Maça, we Atarota, we olaryň obalary, we Ýerihonyň üstüne geler, we Iordanyň üstüne çykar. Serhetler Tapodan deňze tarap Helkana üstüne gider we olaryň çykyşy deňze tarap bolar, bu Efraýym taýpasynyň olaryň uruglary boýunça mirasy.

Efraim ogullary üçin aýrylan şäherler Manasse ogullarynyň mirasynyň arasynda, olaryň ähli şäherleri hem obalary. We Efraim Gazerde ýaşayan Kenganlynyň ýok etmedi, we Kenganlyny Efraimde ýaşady şu güne çenli, Müsür patyşasy Faraon ýokary gelýänçä, we ony aldy, we ony otda ýakdy, we Kenganlylar, we Periziler, we Gazerde ýaşayanlary öldürdiler, we Faraon ony öz gyzyna jeň hökmünde berdi.

17

We Manassanyň ogullarynyň taýpasynyň serhetleri boldy, sebäbi ol Ýusupyň ilkinji doglan ogly, Manassanyň ilkinji doglan

ogly Mahir Gileadyň atasy, adam bolsa söweşiji boldy, Gileadda we Başanda. Manassanyň galan ogullaryna olaryň uruglaryna görä boldy: Ieziniň ogullaryna, Keleziň ogullaryna, Ieziýeliň ogullaryna, Syýemiň ogullaryna, Symaryň ogullaryna we Oferiň ogullaryna. Bular olaryň uruglaryna görä erkeklerdi.

Heperin ogly Salpaadyň ogullary ýokdy, diňe gyzlary bardy. Salpaadyň gyzlarynyň atlary şulardyr: Maala, Noua, Egla, Melha we Tersa. Olar Eleazar ruhanynyň, Ioshuanyň we hökümdarlaryň önünde durdular we aýtdylar: Hudaý Musanyň eli arkaly biziň doganlaryň arasynda bize miras bermegi buýurdy. Olara Rebbiň buýrugy arkaly olaryň atasynyň doganlarynyň arasynda paý berildi. We olaryň ýüpleri Anassadan düşdi, we Labek düzlügi Galaad topragyndan, ol Iordanyň aňyrsynda dur. Sebäbi Manassanyň ogullarynyň gyzlary öz doganlarynyň arasynda miras aldylar, emma Galaad topragy Manassanyň galan ogullaryna berildi.

Manassanyň ogullarynyň çäkleri Delehanath boldy, ol Anathyň ogullarynyň yüzüne görä ýerleşýär we çäkler Jamin, Jassib we Taphthothyň çeşmesine tarap gidýär. Manassa bolýar, we Tafet Manassanyň serhetlerinde Efraýimyň ogullaryna degişli. Çäkler günortada Karan jülgesine, Jariel jülgesine görä iner, terebint agajy Efraýym bilen Manassa şäheriniň arasynda, we Manassanyň çäkleri demirgazykda sele tarap, we onuň çykyşy deňiz bolar. Günortadan Efraime, demirgazykda Manassa, deňiz olaryň serhedi bolar, demirgazykda Aşer bilen goşularlar we gündogardan Isahar bilen. Manasseh üçin Issakar we Aşer

içinde Baitan we olaryň obalary bolar, şeýle hem Doryň
ýaşajylary we onuň obalary, Megiddonyň ýaşajylary we onuň
obalary, Mafetanyň üçden bir bölegi we onuň obalary bolar.

We Manassanyň ogullary bu şäherleri ýok etmäge ukyply
bolmadylar, we Kanaanly bu toprakda ýaşamaga başlady.
Ysraýyl ogullary güýçlenende, olar Kenganlylary boýun
egdirdiler, ýöne olary doly ýok etmediler.

Ýusupyň ogullary Ýeşua jogap berdiler we aýtdylar: Näme üçin
bize bir paý we bir ölçeg çyzygy mülk etdiň? Men köp halk, we
Hudaý meni bereketledi. Ýeşua olara şeýle diýdi: Eger siz köp
halk bolsaňyz, tokaýa çykyň we öz üçiňiz ýer arassalaň, eger
Efraim dagynyň ýeri size dar gelýän bolsa. Olar aýtdylar: Efraim
dagy bize halamaýar, we Bet-şeanda we onuň obalarynda,
Jezreel jülgesinde ýaşayan Kanaanlylarda saýlanan atlar we
demir bar. We Ýeşua Ýusupyň ogullaryna diýdi: Eger sen köp
halk bolsaň we uly güýje eýe bolsaň, saňa bir paý bolmaz, Tokaý
saňa degişli bolar, sebäbi ol tokaý bolup, sen ony arassalaýarsyň
we ol saňa degişli bolar. Sen Kenganlyly ýok edýärsiň, sebäbi
onuň saýlama atlary bar, ýöne sen ondan güýçli.

18

Ysraýyl ogullarynyň ähli ýygnagy Şilowa ýygnaýdy we olar ol
ýerde şaýatlyk çadyryny dikdiler, ýer bolsa olaryň tarapyndan
basylyp alyndy.

Ysraýlylyň miras almadyk ýedi taýpasy galdy. Ýuşua Ysraýlylyň ogullaryna diýdi: Haçana çenli ýadap gidersiňiz biziň Hudaýymyz Reb beren ýeri miras almaga? Siziň taýpalaryňyzdan üç adam beriň, we olar turup, ýeri geçsinler we ony meniň öňümde ýazsynlar, ony bölmek nähili gerek bolsa. We olar oňa tarap geçdiler, Ol olara ýedi bölek böl-di, Ýahuda olara günortadan serhet goýar we Ýusupyň ogullary olara demirgazykdan durarlar. Siz bolsa ýeri ýedi bölege bölün we şu ýere maňa getiriň, men size biziň Rebbimiziň Hudaýynyň öňünde paý çykararyn. Däl, sebäbi Lewiniň ogullaryna siziň araňyzda paý ýok, sebäbi Rebbiň ruhanylyk onuň paýy, we Gad we Ruben we Manassanyň ýarym taýpasy olaryň mirasyny Iordanyň aňyrsynda gündogarda aldylar, haýsyny olara Rebbiň hyzmatkäri Musa berdi.

Adamlar turandan soň gitdiler we Ýeşua gidýän adamlara ýeri gözden geçirmek üçin buýruk berip aýtdy: Gidiň we ýeri gözden geçiriň, soň meniň ýanymda geliň, men size bu ýerde Rebbiň öňünde Şiloda miras berjek. Olar gittiler we ýeri geçdiler we ony gördüler we ony şäherlere görä ýedi bölege bölüp kitaba ýazdylar we Iosuanýň ýanyna getirdiler. We Ýuşa olara Şiloda Rebbiň öňünde bölegi taşlady.

Benýamin taýpasynyň parçasynyň uruglary boýunça birinji bolup çykdy, we olaryň parçasynyň serhedi Ýahudanyň ogullary bilen Ýusupyň ogullarynyň arasynda çykdy.

Olaryň çäkleri Demirgazykdan başlady, Iordandan çäkler

Demirgazykdan Ieriho arkasy boýunça çykar, soň dag üstüne deňze tarap çykar we onuň çykyşy Mabdaritis Betondyr. We çäkler şol ýerden Luzanyň arkasyna, onuň günortasyndan geçer; bu Beýteldir. Soňra çäkler Maatarow Oreçden dagly ýere iner, ol aşaky Beýt-horonyň günortasyna tarapdyr.

Çäkler geçer we günortadan, dagdan Bet Horonyň ýüzüne tarap deňze seredýän bölüme geçer, onuň çykyşy Kiriati Baala bolar, bu Ýahudanyň ogullarynyň şäheri Kiriati Ýearimdir, bu deňze tarap bolan bölümdir.

Günorta tarapdaky bölüm Kariath Baal tarapyndan başlap, çäkler Gasin arkaly geçip, Naphto suw çeşmesine barýar. We serhet çäkler bir bölümiň üstünden düşer, bu Sonnam jülgesiniň önünde, ol Emek Rafainiň bölüminden demirgazykda, we Gaienna Jebousainiň arkasyna günortadan düşer, Rogel çeşmesine düşer, We Beýt-Şemeş çeşmesiniň üstünden geçer we Galilotiň üstünden geçer, ol Etamiň çykyşynyň garşysynda dur, we Ruben ogullarynyň Baion daşynyň üstüne iner, Ol Betharabanyň arkasyna görä Demirgazykdan geçer we Demirgazykdan deňziň arkasyna çäklere iner. We-bolar çyklaryň çykyşy duzly deňziň gerşi üstünde Demirgazykda Iordanyň bölegine Günortadan bolar, bular çyklar Günortadan.

We Iordan gündogar tarapdan çäk bolar, bu Benýaminiň ogullarynyň mirasy, onuň çäkleri töwerek uruglara görä.

Beniaminiň ogullarynyň şäherleri olardyň urug-taýpalary

boýunça Ýerihon, Betegay we Amekasis boldular. we Baithabara, we Sarai, we Besana. we Aien, we Phara, we Ephratha, we Karafah, we Kefira, we Moni, we Gabaa, on iki şäher we olaryň obalary, Gabawon, Ramah we Beerotah, we Massema, we Miron, we Amok, we Phira, we Kaphan, we Nakan, we Zelekan, we Thareela. we Jebus, bu Iýerusolimdir, we Gabaot, Iarim, on üç şäher, we olaryň obalary, bu Benýaminyň ogullarynyň olaryň urug-taýpalaryna görä mirasy.

19

We Symeonyň ogullary üçin ikinji pul çykdy we olaryň mirasy Ýahudanyň ogullarynyň paýlarynyň arasynda boldy. Olaryň paýy Beýer-Şeba, Samaa we Kaladama boldy. we Arsola, we Bola, we Jason, we Erthoula, we Wula, we Horma, we Sikelak, we Baithmakereb, we Sarsusin, we Batharot, we olaryň meýdanlary, on üç şäher, we olaryň obalary. Ереммоһ, Talha, Jether we Asan, dört şäher we olaryň obalary, Olaryň şäherleriniň daş-töwereginde Balek çenli gidýanleriň Bameth, Günorta tarapyna görä, bu Simeon ogullarynyň taýpasynyň mirasy, olaryň uruglaryna görä. Ýahudanyň paýyndan Şimeon ogullarynyň taýpasynyň mirasy, sebäbi Ýahuda ogullarynyň paýy olaryňkydan uly boldy, we Şimeon ogullary olaryň paýynyň arasynda miras aldylar.

We Zabuluna görä üçünji pul çykdy, olaryň uruglary boýunça. Olaryň mirasynyň çäkleri Esedekgola bolar, olaryň çäkleri.

Deňiz we Magelda, we Betharabahda jülge bilen birleşer, ol Jeknamyň önünde ýerleşýär. We yzyna geldi Seddoukdan, garşysyndan gündogardan Bet Şemeşden Haselot Ait serhetlerine, we geçer Dabirotdan we çykar Fanggaýa. Ve ol ýerden garşydan gündogara tarap aýlanyp, Gebere tarap, Katasem şäherine tarap gider we Remmona Mataraoze tarap geçer. Serhet demirgazykda Hamatyň üstünden aýlanar we olaryň çykyş nokady Zifronda bolar. we Katanath, we Nabaal, we Symoon, we Ýeriho, we Baithman. Bu Zebulun ogullarynyň taýpasynyň mirasy olaryň uruglary boýunça, şäherler we olaryň obalary.

Issahara dördünji pul düşdi. We olaryň çäkleri Iaziel, Chasaloth we Sunam boldy. we Agin, we Siona, we Reeroth, we Anachereth, we Dabiron, we Kişon, we Rebes, we Remmas, we Ieon, we Tomman, we Aimarek, we Bersaphes. Çäkler Gaithbor bilen we Salim bilen deňziň ugrunda duşar, we Baithsamys, we onuň çäkleriniň çykyşy Iordan bolar. Bu Issakar ogullarynyň taýpasynyň mirasy olaryň uruglary boýunça, olaryň şäherleri we obalary.

We Aşer üçin başınji pul çykdy olaryň uruglary boýunça. We olaryň çäkleri Exeleket, Aleph, Baithok we Keaph boldy. Elimelech, Ammiel, Maaseiah, deňze görä Karmel bilen birleşer, Sion bilen we Labanath bilen. We ol gündogardan we Baýtegenetden yzyna dolanar, Zabulon bilen, Ekgaý bilen we demirgazykdaky Ftaýel bilen goşular, Saftaýbaýtmäniň, Inaýeliň serhetlerine girer we Hobamasomele geçer. Elbon we Rahab we

men höwesli boldum we Kanthan uly Sidona çenli. We çäkler Rama tarap öwrüler, we Masphassat çeşmesine çenli, we Tyriýalylaryň, we çäkler Jasiph tarap öwrüler, we onuň çykyşy deňiz bolar, we Apoleb, we Echozob. we Arçob, we Afek, we Raau. Bu Aşer ogullarynyň taýpasynyň mirasy, olaryň uruglary boýunça şäherler we olaryň obalary.

We Neftali üçin altynjy bölüşik çykdy. Olaryň çäkleri Moolam, Mola, Besemiin, Arme, Nabok we Iephthamai bolup, Dodama çenli uzandy we onuň geçelgeleri Iordan boldy. Aththaborda çäkler deňze tarap yzyna dolanar we ol ýerden Iakana geçer, günortadan Zebulun bilen birleşer, Aşer deňze görä birleşer we Iordan gündogaryň gününden başlanar.

We Tirliläriň berkidilen şäherleri, Tir, we Omatadaket, we Keneret, we Armat, we Arael, we Hazor, we Küýzeler, we Assari, we Asor çeşmesi, we Keroe, we Megalaarim, we Baiththame, we Thessamys. Bu Naftali ogullarynyň taýpasynyň mirasy.

We Danyň üçin ýedinji bölüm çykdy. We olaryň çäkleri Sarat, Asa we Sammaus şäherleri boldy. we Salamisyň, we Çäge we Silata, we Elony, we Timnatany, we Ekrony, we Alkatha, we Begeton, we Gebeelan, we Azor, we Banaibakat, we Gethremmon, We deňizden Şahinleriň serhedi Ýoppanyň golaýynda. Bu Dan ogullarynyň taýpasynyň mirasy, olaryň uruglary boýunça, olaryň şäherleri we obalary.

Danyň ogullary gitdiler we Laçış bilen söweşdiler, ony eýelediler

we gylyç bilen urdular, şonda ol ýerde ýerleşdiler we onuň adyny Lasendän diýip atlandyrdylar.

We olar öz serhedine görä ýeri eýelemäge gitdiler, we Ysraýylyň ogullary olaryň arasynda Nunyň ogly Ýeşua miras berdiler. Hudaýyň buýrugy sebäpli, olar oňa sorap alan şäherini berdiler, Tamnasarahy, ol Efraim dagynda ýerleşýär, we ol şäheri gurdy we onda ýaşady.

Bular Eleazar ruhanynyň, Nunyň ogly Işuanyň we maşgalalaryň ýolbaşçylarynyň Ysraýylyň taýpalarynyň arasynda böleklere görä Şiloda Rebbiň önünde, şaýatlyk çadyrynyň gapylarynyň ýanynda miras hökmünde beren bölünişlerdir, we olar ýeri eýelemäge gitdiler.

20

We Rebbe Ýşua bilen gürläp aýtdy: Ysraýylyň ogullaryna gürlä we aýt: Musa arkaly size aýdan gaçybatalga şäherlerimi beriň. Gaçybatalga öldürüjä, uran jany bilmän-bilmezden, we bolar size şäherler gaçybatalga, we ölmez öldürüji ganyň oç alyjysynyň tarapyndan, ol ýygnagyň önünde höküm üçin durmança.

Ol Kadeşi Galileýadaky Naftali dagynda, Şekemi Efraim dagynda we Arbok şäherini, ýagny Hebrony Ýahuda dagynda bölüp berdi.

Iordan derýasynyň aňyrsynda Ruben taýpasyndan çöldäki düzlükde Bosory, Gad taýpasyndan Gileadda Aremoty we Manassa taýpasyndan Başanda Gaulony berdi.

Bular Ysraýylyň ogullaryna we olaryň arasynda ýaşayan gelmişege bellenen şäherlerdir, şol ýere bilmeden ýany urýan her kişi gaçsyn, ganyň öç alyjysynyň elinde ölmesin, ýygnagyň önünde höküm üçin durmanka.

21

We Lewiniň ogullarynyň baş atalary Eleazar ruhanynyň ýanyna gelip ýakynlaşdylar, Nauň ogly Ýeşuwa we Ysraýylyň taýpalarynyň ata-babalarynyň baş ýolbaşçylaryna. Biz olara Şiloda, Kengan ýurdunda aýtdyk: Rebbe Musanyň üsti bilen bize ýaşamak üçin şäherler we mallarymyz üçin otlaklary bermegi buýurdy. We Ysraýylyň ogullary Rebbiň buýrugy sebäpli miras paýlamakda Lewiýalylara şäherleri we olaryň otlaglaryny berdiler.

Kahat halkyna pul çykdy we Harun ogullary bolan ruhanylar, Lewiýler Ýahuda taýpasyndan, Simeon taýpasyndan we Benýamin taýpasyndan pul bilen on üç şäher aldylar.

We Kahatyň galan ogullaryna Efraýim taýpasyndan we Dan taýpasyndan we Manassanyň ýarym taýpasyndan gözbaş bilen on şäher berildi.

Gerşonyň ogullaryna Issakar taýpasyndan, Aşer taýpasyndan, Naftali taýpasyndan we Manassanyň ýarym taýpasyndan Başanda on üç şäher berildi.

Merari ogullaryna olaryň uruglary boýunça Ruben taýpasyndan, Gad taýpasyndan we Zebulun taýpasyndan bölüşik arkaly on iki şäher berildi.

Ysraýylyň ogullary Lewilere şäherleri we olaryň otlaklaryny berdiler, Rebbi Musä buýran ýoly boýunça, byhtar arkaly.

We Ýahudanyň ogullarynyň taýpasy we Şimeonyň ogullarynyň taýpasy we Benýaminiň ogullarynyň taýpasyndan şu şäherleri berdiler, we olar atlandyryldylar. Harun ogullaryna Lewi ogullarynyň Kahat taýpasyndan, sebäbi paylama şulara düşdi. Ve olara Enagyň ene şäheri Kariatarbogy berdi, bu Ýahudanyň dagyndaky Hebron bolýar, ýöne onuň töweregindäki otlaglary. Ýoşua şäheriň meýdanlaryny we onuň obalaryny Ýefunnäniň ogly Halepyň ogullaryna eýeçilik hökmünde berdi.

We Harunyň ogullaryna adam öldüren üçin gaçybatalga şäherini berdi, ýagny Hebrony we onuň bilen bölünip berlen ýerlerini, şeýle hem Lemnany we onuň bilen bölünip berlen ýerlerini, We Ailomy we onuň üçin bölünip berlen ýerleri, we Temany we onuň üçin bölünip berlen ýerleri, We Gella we oňa degişli aýrylan ýerler, we Dabir we oňa degişli aýrylan ýerler, We Asa we onuň aýrylan ýerleri, we Tanu we onuň aýrylan ýerleri, we Beýt-şemeş we onuň aýrylan ýerleri, dokuz şäher şu

iki taýpadan. Benýaminiň taýpasyndan Gabaon we onuň bölünip berlen ýerleri, Gatet we onuň bölünip berlen ýerleri, We Anatot we oňa bölünip berlen ýerleri, we Gamala we oňa bölünip berlen ýerleri, dört şäher. Harunyň ogullarynyň, ruhanlaryň ähli şäherleri on üç sany.

We Kahatyň ogullaryna, halklara, Lewilere, Kahatyň ogullaryndan galanlara, olaryň ruhanlarynyň şäheri Efraim taýpasyndan boldy, Olar olara gaçybatalga şäherini berdiler, ganhor edeniň şäherini, Şehemi we oňa bölünip berlen ýerleri, Gazara we oňa degişli ýerleri, şeýle hem oňa bölünip berlen ýerleri berdiler. Hem Bet-horon, hem oňa bölünip berlen şäherler, dört şäher. We Dan taýpasyndan Helkothaimi we oňa bölünip berlen ýerleri, we Gethedany we oňa bölünip berlen ýerleri. We Aýjalon, we oňa bölünip berlen ýerler, we Geteremmon, we oňa bölünip berlen ýerler, dört şäher. Manassanyň ýarym taýpasyndan Tanah we onuň bilen bölünip berlen ýerler, Iebatha we onuň bilen bölünip berlen ýerler, iki şäher. Ähli şäherler on sany bolup, olara degişli bölünip berlen ýerler Kahatyň ogullaryndan galan halklara berildi.

We Gershonyň ogullary bolan Lewitlere Manassanyň ýarym taýpasyndan adam öldürenlere bölünen şäherleri berdiler: Basanitiddäki Gaulony we oňa degişli ýerleri, Bosorany we oňa degişli ýerleri, jemi iki şäher. We Issakar taýpasyndan Kışony we onuň bölünip berlen ýerlerini, we Debbany we onuň bölünip berlen ýerlerini We Remmat onuň üçin bölünip berlen ýerleri bilen, we Ýazgylaryň çeşmesi onuň üçin bölünip berlen ýerleri

bilen, dört şäher. We Aşer taýpasyndan Basellany we onuň üçin bölünip berlen ýerleri, Dabbony we onuň üçin bölünip berlen ýerleri We Helkat we oňa bölünip berlen ýerler, we Rahab we oňa bölünip berlen ýerler, dört şäher. We Naftali taýpasyndan adam öldürene bölünip berlen şäher bolan Galileýadaky Kadesi we oňa degişli ýerleri, Nemmaty we oňa degişli ýerleri, Temmony we oňa degişli ýerleri, üç şäher. Gerşonyň uruglary boýunça ähli şäherleri on üç şäher boldy.

We Merari ogullarynyň halkyna, galan Lewiýalylara, Zebulun taýpasyndan Maan we onuň otlaglary, we Kadeş we onuň otlaglary berildi. We Sella, we onuň otlaklary — üç şäher. We Iordanyň aňyrsynda, Ýerihonyň boýunça, Ruben taýpasyndan ganhor üçin gaçybatalga şäherini: Bosor çölde, Miso we onuň otlaglary, we Ýazer we onuň otlaglary. Dekmony we onuň otlaglaryny, Mafany we onuň otlaglaryny - dört şäher. We Gad taýpasyndan öldüreni üçin gaçybatalga şäherini we Galaaddaky Ramoty we onuň otlaglaryny, Kamini we onuň otlaglaryny, we Eşbony we onuň otlaglaryny, we Ýazeri we onuň otlaglaryny, jemi dört şäher. Merariniň ogullaryna olaryň uruglary boýunça Lewi taýpasynyň galan böleklerinden berlen ähli şäherler on iki sany boldy.

Lewitleriniň ähli şäherleri Ysraýyl ogullarynyň eýeçiliginiň arasynda kyrk sekiz şäher we olaryň otlaklary boldy. Şu şäherleriň daş-töwereginde şäher we şäheriň töweregindäki otlaglyk ýerler şu şäherleriň ählisine berildi.

Rebbe Yşraýyla olaryň atalaryna bermäge ant içen ähli ýerini berdi, we olar ony miras aldylar we onda ýerleşdiler. Rebbe olara töwereginden dynç berdi, nähili atalarynyň önünde ant içdi. Olaryň ähli duşmanlarynyň arasyndan olaryň önünde hiç kim galkyp durmady, Rebbe olaryň ähli duşmanlaryny olaryň ellerine tabşyrdy. Rebbiň Ysraýylyň ogullaryna aýdan ähli gowy sözlerinden hiç biri ýalňyşmady, hemmesi ýerine ýetdi.

22

Soňra Ýoşua Ruben ogullaryny, Gad ogullaryny we Manasse taýpasynyň ýarysyny bilelikde çagyrdy, Ol olara aýtdy, siz Rebbiň hyzmatkäri Musanyň size buýran ähli zatlaryny eşitdiňiz, we meniň sesime size buýran ähli zatlara görä boýun egdiňiz. Siz doganlaryňyzy şu köp günlerde taşlamadyňyz, şu güne çenli Hudaýyňyz Rebbiň buýrugyny sakladyňyz. Indi Reb biziň Hudaýymyz biziň doganlarymyza dynç berdi, olara aýdan ýoly bilen. Indi şonuň üçin öwrülip, öýleriňize we Musanyň size Iordanyň aňyrsynda beren eýeçilik ýeriňize gidiň. Emma buýruklary we kanuny berjaý etmegi gaty goraň, ony bize etmegi buýran Musa Rebbiň guly: Rebbi Hudaýymyzy söýmek, onuň ähli ýollary bilen ýöremek, onuň buýruklaryny goramak, oňa berkidilmek we oňa tutuş aňyňyz bilen we tutuş janyňyz bilen hyzmat etmek. Ýuşua olary alkady we iberdi, olar bolsa öz öýlerine gitdiler.

Manassanyň taýpasynyň ýarysyna Musa Başanda berdi, we

ýarysyna Ýeşua onuň doganlary bilen Iordanyň aňyrsynda, deňziň ýanynda berdi. Ýeşua olary öýlerine ibereninde, olary alkaşlady. Olar köp baýlyk bilen öz öýlerine gitdiler, gaty köp mal-mülk, kümüş, altyn, demir we köp eşik bilen, duşmanlaryň oljasyny öz doganlary bilen bölüşdiler.

Ruben ogullary, Gad ogullary we Manassa taýpasynyň ýarym bölegi Ysraýyl ogullarynyň ýanyndan Kengan ýerindäki Şilodan gitdiler, Gileada, olaryň eýeçilik ýerine gitmek üçin, ony Musanyň eli arkaly Rebbiň buýrugy boýunça miras aldylar.

Olar Kengan ýurdundaky Iordan derýasynyň Gilead sebitine geldiler, we Ruben ogullary, Gad ogullary we Manasse taýpasynyň ýarym bölegi ol ýerde Iordan derýasynyň üstünde uly gurbanlyk gurdular, ony görmek üçin.

We Ysraýyl ogullary eşitdiler: Ine, Ruben ogullary, Gad ogullary we Manasse taýpasynyň ýarysy Kengan ýeriniň serhetlerinde, Gileadyň üstünde, Iordan derýasynyň aňyrsynda, Ysraýyl ogullarynyň aşyrynda gurbangäh gurupdyrlar. We Ysraýylyň ähli ogullary Şiloda ýygmandylar, şonuň üçin ýokary çykyp olara garşy uruş etmek üçin.

Ysraýylyň ogullary Rubeniň ogullaryna we Gadyň ogullaryna we Manassanyň ýarym taýpasynyň ogullaryna Gilead ýurduna iberdiler, hem-de baş ruhany Harunyň ogly Eleazaryň ogly Pinehasy. We onuň bilen hökümdarlaryň onusy, her biri maşgala öýünden Ysraýylyň ähli taýpalaryndan bir hökümdary,

olar Ysraýylyň ata-baba öýleriniň hökümdarlary, müňbaşylarydyr. Olar Ruben ogullaryna, Gad ogullaryna we Manassa taýpasynyň ýarysyna Gilead ýurduna geldiler we olar bilen gürleşip aýtdylar: Bu zatlary Rebbiň ähli ýygnanyşygy aýdýar: Ysraýylyň Hudaýynyň önünde eden bu günäňiz näme, şu gün Rebden öwrülip, özüňize gurbangäh gurup, Rebden dönükler bolmak? Bize Peoryň günäsi az dälmi, sebäbi biz şu güne çenli ondan arassalanmadyk; we Rebbiň ýygnagynda waba boldy. We siz şu gün Rebden öwrüldiňiz, we eger şu gün Rebden çyksaňyz, ertir ähli Ysraýylyň üstüne gahar iner. Eger siziň eýeçiligiňiz kiçi bolsa, Rebbiň çadyry ýerleşýän Rebbiň eýeçiligine geçiň we biziň aramyzda miras alyň, ýöne Hudaýdan gozgalaňçy bolmaň we biziň Hudaýymyz Rebbiň gurban ýerinden daşarda gurban ýeri gurmak arkaly Rebden yüz öwürmeň. Däl, seret, Zara ogly Ahar mukaddes zatdan günäkärlik bilen günä etdi we ähli Ysraýyl ýygnagynyň üstüne gahar geldi; we şu bir adam öz günäsi bilen öldi.

Ruben ogullary, Gad ogullary we Manasse taýpasynyň ýarysy jogap berdiler we Ysraýylyň müňbaşylaryna gürläp aýtdylar: Hudaý Hudaý Rebbe bolýar, we Hudaý Hudaý özi bilýär, we Ysraýyl özi biler: eger günäden çykmakda biz Rebbiň önünde günä etdik bolsa, şu gün bizi halas etmesin. Eger biz özümüz üçin gurbangäh guran bolsa, Rebimiz Hudaýymyzdan daşlaşmak üçin, onuň üstünde ýakylýan gurbanlygy hödürlemek üçin, onuň üstünde halas gurbanyny bermek üçin, Reb gözleg eder.

Ýöne seresaplyk sebäpli bu sözi aýtdyk: ertir siziň çagalaryňyz biziň çagalarymyza Ysraýylyň Hudaýy Rebbe size näme? diýip aýtmasyň diýip. Reb biziň we siziň araňyzda serhet hökmünde Iordany goýdy, we size Rebde paý ýok, we siziň ogullaryňyz biziň ogullarymyzy daşlaşdyrarlar, olar Rebe sygynmasyň diýip. Hem biz şeýle etmegi aýtdyk: bu gurbanlyk sypasyny gurmak hödürleriň üçin däl we gurbanlyklaryň üçin hem däl, Ýöne şonuň üçin bu şaýatlyk bolsun biziň we siziň aramyzda, we biziň nesillerimiz bilen biziň aramyzda, Rebbiň hyzmatyny onuň önünde etmek üçin, biziň gurbanlyklarda we biziň gurbanlyklarymyzda we biziň halas ediş gurbanlyklarymyzda, we siziň çagalaryňyz ertir biziň çagalarymyza aýtmasyň, size Rebbiň paýy ýok. Biz aýtdyk: Eger haçan-da bolsa we olar bize ýa-da biziň nesillere ertir gürleýärler we olar aýdarlar: Görün, Rebbiň gurbanlygynyň meňzeşligini, ony biziň atalarymyz etdiler; hödürler üçin däl we gurbanlar üçin däl, ýöne ol şaýatlyk bolýar siziň araňyzda we biziň araňyzda, we biziň ogullarymyzyň arasynda. Däl, biz üçin şu gün Rebden ýüz öwürmek, Rebden aýrylmak, şeýlelik bilen biz miweli sadakalar, Salamis gurbanlary we halas ediş gurbany üçin gurban ýeri gurmak, Rebbiň Onuň çadyrynyň önündäki gurban ýerinden başga.

Pinehas ruhany we Ysraýyl jemagatynyň ähli hökümdarlary, olar onuň bilen bolupdylar, Ruwen ogullarynyň we Gad ogullarynyň we Manasse taýpasynyň ýarysynyň gürän sözlerini eşidip, bu olara hoş geldi. Ruhany Finees Ruben ogullaryna, Gad ogullaryna we Manassa taýpasynyň ýarysyna aýtdy: Şu gün biz

bildik welin Rebbe biziñ bilen, sebäbi siz Rebbiñ öñünde günä etmediniz we siz Ysraýyl ogullaryny Rebbiñ elinden halas etdiñiz. Finees ruhany we hökümdarlary Ruwen ogullarynyñ, Gad ogullarynyñ we Manassanyñ ýarym taýpasynyñ ýanyndan Galaaddan Kengan ýurduna Ysraýyl ogullarynyñ ýanyna öwrüldi we olara sözler bilen jogap berdiler. Ysraýylyñ ogullaryna hoş geldi we Ysraýylyñ ogullary bilen gürrüñ etdiler we Ysraýylyñ ogullarynyñ Hudaýyny mübäreklədiler we aýtdylar indi olara garşy urşa çykmaly däl, Reuben ogullarynyñ we Gad ogullarynyñ we Manasseñ ýarym taýpasynyñ ýerini weýran etmeli däl, we olar şol ýerde ýaşadylar.

Ýuşa Rubeniñ, Gadyñ we Manassäniñ ýarym taýpasynyñ gurbanlyk sypasyny atlandyrdy we aýtdy: Bu olaryñ arasynda şaýatlykdyr, sebäbi Rebbe olaryñ Hudaýydyr.

23

Köp günler geçenden soñ, Reb Ysraýyla töweregindäki ähli duşmanlaryndan dynç bereninden soñ, Ýuşua garry boldy we ýaşy ýetdi. Ýuşa Ysraýylyñ ähli ogullaryny, olaryñ ýaşulular geñeşini, olaryñ hökümdarlary, olaryñ kazylary we olaryñ ýazyjylaryny çagyrdy we olara aýtdy: Men garradym we günlerimde öñe gitdim. Siz bolsa gördüñiz, Rebbimiziñ Hudaýynyñ bu ähli milletlere biziñ ýüzümüzden näçe zat edendigini, sebäbi siziñ Rebbiñiz Hudaýyñyz siziñ üçin söweşdi. Görüñ, men size galan milletleri siziñ taýpalaryňyzyñ

miraslarynda paýladym, Iordan derýasyndan başlap ähli milletleri we men ýok etdim, we uly deňizden günüň batşyna çenli çäk bolar.

Reb, ýöne biziň Hudaýymyz olary biziň öňümüzden ýok eder, olar ýityänçä, we olara ýabany haýwanlary iberer, ol olary we olaryň patyşalaryny siziň öňünüzden ýok edýänçä, we siz olaryň ýerini miras alarsyňyz, nähili biziň Rebimiz Hudaýymyz size aýtdy. Şonuň üçin gaty güýçli boluň, Musanyň kanun kitabynda ýazylan ähli zatlary goramak we etmek üçin, saga ýa-da çepe öwrülmezlik üçin, Şeýle-ki, siz galan şu milletleriň içine girmeyäsiňiz, we olaryň hudaýlarynyň atlary siziň araňyzda atlanar däl, ne-de olara hyzmat edersiňiz, ne-de olara sežde edersiňiz, ýöne biziň Rebbimiziň Hudaýymyza ýapyşarsyňyz, edil şu güne çenli eden ýaly. We Rebbe olar-da ýok eder Hudaý siziň ýüzünüzden uly we güýçli milletleri, we hiç kim öňümüzde garşy durmady şu güne çenli. Siziň biriňiz mün adamy kowdy, sebäbi Rebbe biziň Hudaýymyz siziň üçin söweşdi, edil bize aýdyşy ýaly.

Ve Rebimiz Hudaýy gaty söýmegi goraň. Eger siz yza öwrülseňiz we siziň araňyzda galan şu milletlere goşulsaňyz, olar bilen nika etseňiz, olar bilen garyşsaňyz we olar hem siziň bilen garyşsa, Siz bilýärsiňiz welin, Reb bu halklary siziň ýüzünüzden ýok etmegi dowam etmez, we olar size duzak bolarlar, we päsgelçilik bolarlar, we topuklaryňyzda çüý bolarlar, we gözleriňizde ok bolarlar, Reb Hudaýyňyz size beren şu gowy ýerden ýok bolýançaňyz çenli.

Men emma ýer ýüzündäki ählileriň ýaly ýoluma gidýäriň, hem siz ýüregiňiz we janyňiz bilen bilýärsiňiz, sebäbi Rebbimiziň Hudaýyň bize degişli ähli zatlar barada aýdan ähli sözlerinden bir söz-de düşmedi, olaryň hiç biri başartmady. We nähili bize geldi ähli gowy sözler, haýsyny Reb siziň üstüňize gürlädi, şeýle hem Reb Hudaý siziň üstüňize ähli erbet sözleri getirer, şol wagta çenli sizi şu gowy ýerden ýok eder, haýsyny Reb size berdi. Siz Hudaýymyz Rebbiň bize buýran ähtnamasyny bozmakda we gidip beýleki hudaýlara gulluk edip, olara sežde etmekde.

24

Ýuşa Ysraýylyň ähli taýpalaryny Şiloda ýygnady we olaryň ýaşulularyny, ýazyjylaryny we kazylaryny bilelikde çagyrdy hem-de olary Hudaýyň önünde goýdy.

Ýuşua ähli halka şeýle diýdi: Ysraýylyň Hudaýy Reb şeýle aýdýar: Siziň atalaryňyz ilkibada derýanyň aňyrsynda ýaşadylar, Ybraýymyň atasy Tera we Nahoryň atasy, we olar beýleki hudaýlara gulluk etdiler. Men siziň ataňyz Ybraýymy derýanyň aňyrsyndan aldym we ony ähli ýurduň içinde ýolbaşçylyk etdim, onuň tohumyny köpeltdim we oňa Yshaky berdim. We Yshak Ýakuby we Esawy berdi, we Esawa Seir dagyny miras etmek üçin berdim, we Ýakub we onuň ogullary Müsüre indiler, we ol ýerde uly, köp we güýçli millet boldular, we müsürler olary erbet etdiler. We Müsüri ýurduny olaryň

arasynda eden alamatlarym bilen urdym. Şu zatlardan soň Ol biziň atalarymyzy Müsürden çykardy, we siz Gyzyly deňze girdiňiz, we Müsürliler biziň atalarymyzyň soňundan arabalar we atlar bilen Gyzyly deňze kowdular. Biz Rebbe tarap gygyrdyk, Ol biziň bilen müsürlileriň arasynda bulut we garaňkylyk berdi, olaryň üstüne deňzi getirdi we olary örttdi. Siziň gözleriňiz Rebbiň Müsür ýurdunda eden ähli zatlaryny gördüler, we siz çölde köp günler bolduňyz.

Ol bizi Iordanyň aňyrsynda ýaşayan Amorluklaryň ýerine getirdi, we Rebbe olary biziň elimize berdi, we siz olaryň ýerini miras aldyňyz, we olary öňüňizden ýok etdiňiz.

We Balak, Sepporyň ogly, Moabyň patyşasy galdy we Ysrayla garşy söweşe taýýarlyk gördi we adam iberip, Balamyň bizi gargyş etmegi üçin çagyrdy. We Reb seň Hudaýyň seni ýok etmek islemedi, we bizi bereketler bilen bereketledi, we bizi olaryň ellerinden halas etdi, we olary tabşyrdy. Siz Iordan derýasyny geçdiňiz we Ýerihona geldiňiz, we Ýerihoda ýaşayanlar bize garşy söweşdiler: Amorlylar, Kenganllar, Perizliler, Hiwliler, Ýebuslular, Hetliler we Girgaşlylar, we Reb olary biziň elimize berdi. We siziň öňüňizden eşek aryňy iberdi, we olary biziň ýüzümüzden, Amorluklaryň on iki patyşasyny kowdy, seniň gylçyň bilen däl we-de seniň ýaýyň bilen däl.

Ve ol size ýer berdi, onuň üstünde siz zähmet çekmedik, we şäherleri berdi, olary siz gurmanok, we siz olarda ýerleşdiňiz, we üzümçilikleri we zeýtun baglaryny berdi, olary siz ekmedik,

siz iýýärsiňiz.

Indi Rebden gorkuň we oňa dogrulukda hem adalatda gulluk ediň, biziň atalarymyz derýanyň aňyrsynda we Müsürde gulluk eden daşary ýurt hudaýlaryny aýyryň we Rebbe gulluk ediň. Eger size Rebbiň hyzmaty etmek halamaýan bolsa, şu gün özüňiz üçin saýlaň kime hyzmat edersiňiz: ýa ataňyzyň hudaýlaryna, derýanyň aňyrsynda bolanlara, ýa-da Amorluklaryň hudaýlaryna, olaryň ýerinde siz ýaşayan ýeriňizde. Ýöne men we meniň öýüm Rebbe hyzmat edersis, sebäbi ol mukaddesdir.

Ve halk jogap berip aýtdy: Biziň üçin Rebbi taşlap, beýleki hudaýlara gulluk etmek bolmasyn. Reb biziň Hudaýymyz, özi Hudaýdyr, özi bizi we atalarymyzy Müsürden çykardy we bizi giden ähli ýolumyzda we geçen ähli halklarymyzda gorap saklady. We Rebbe amorlylygy we ýerde ýaşayan ähli halklary biziň önümizden kowdy, ýöne biz hem Rebbe hyzmat edersis, sebäbi bu biziň Hudaýymyzdyr.

Ýuşa halka şeýle diýdi: Siz Rebbe hyzmat edip bilmersiňiz, sebäbi Ol mukaddes Hudaýdyr we gabanjaňdyr. Ol siziň günäleriňizi we kanun bozmalaryňyzy bagyşlamaýar, Haçan siz Rebbiňizi taşlasaňyz we beýleki hudaýlara gulluk etseňyz, Ol gelip size zyýan eder we sizi ýok eder, şol gowulygyň ýerine, näme Ol size etdi. Halk Ýeşua: Ýok, biz diňe Rebbe gulluk edersis diýdi.

Ýeşua halka diýdi: Siz öz-özüňize garşy şaýatlarsyňyz, sebäbi siz Rebbe hyzmat etmegi saýladyňyz. Hem indi özüňizdäki daşary ýurt hudaýlaryny aýryň we ýüregiňizi Rebbe, Ysraýylyň Hudaýyna gönükdiriň. Halk Ýeşua tarap aýtdy: Rebbe hyzmat ederis we onuň sesine diňläris.

We Ýuşua şol günde halk bilen äht baglaşdy we oňa Şiloda, Ysraýylyň Hudaýynyň çadyrynyň önünde kanun we höküm berdi. Ve bu sözleri Hudaýyň kanunlar kitabyna ýazdy, we uly daşy aldy, we Ýuşa ony Rebbiň önündäki terebintiň aşagyna goýdy. We Ýuşa halka aýtdy: Ine, bu daş siziňde şaýatlyk bolar, sebäbi ol Rebbiň oňa aýdan ähli sözlerini eşitdi, sebäbi Ol şu gün size gürlädi, we bu siziňde soňky günlerde şaýatlyk bolar, haçan siz meniň Rebbiň Hudaýyma ýalan edýän bolsaňyz. Ýuşup halky iberende, olaryň her biri öz ýerine gitdi. Ysraýyl Rebbiň hyzmat etdi Yşuanyň ähli günlerinde we ýaşulularyň ähli günlerinde, kim Yşuadan soň ömür sürdüler we kim Rebbiň Ysraýyla eden ähli işlerini gördüler.

We şol zatlardan soň boldy we Ýuşua, Nunyň ogly, Rebbinin guly, ýüz on ýaşynda öldi. We olar ony öz paýynyň çäginde Tamnasarahda, Efraim dagynda, Galaat dagynyň demirgazygynda jaýladylar.

Ysraýylyň ogullary Ýusubyň süňklerini Müsürden getirdiler we olary Şehemde jaýladylar, Ýakubyň Şehemde ýaşayan Amorlulardan ýüz guzy bilen satyn alan meýdanyň böleginde, we ol ýeri Ýusuba bölek hökmünde berdi.

Şu zatlardan soň boldy we Aaronyň ogly baş ruhany Eleazar
öldi, we Efraim dagynda oňa beren ogly Fineesiň Gabaarda
jaýlandy.